This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

HN 3FPC 9
KG
12315
(M, a, XIII)

Digitized by Google

KG 12315 (M, r. XVII)

Harvard College Library

BOUGHT WITH INCOME

FROM THE BEQUEST OF

HENRY LILLIE PIERCE

OF BOSTON

Under a vote of the President and Fellows,
October 24, 1895

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SYSTEMATISCH-ALPHABETISCHER

HAUPTKATALOG

DER

KÖNIGLICHEN UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK

ZU

TÜBINGEN.-

M. HANDSCHRIFTEN.

a) ORIENTALISCHE.

XIII. VERZEICHNIS DER ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN
DER KÖNIGLICHEN UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
VON

FRANZ NIKOLAUS FINCK UND LEVON GJANDSCHEZIAN.

TÜBINGEN 1907.

Digitized by Google

L. 40096
B 3386.10
DL 40003.280
DL 41003.280
✓
KG 12315 (M,a,XIII)

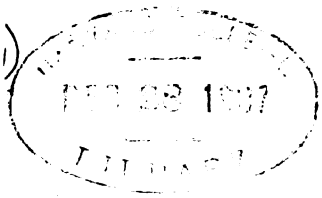

Pierce fund
(Text + atlas)

GEDRUCKT MIT UNTERSTÜTZUNG DER
FALLATI'SCHEN STIFTUNG.

DRUCK VON MAX SCHMERSOW VORM ZAHN & BAENDEL, KIRCHHAIN N.-L.

Digitized by Google

Vorwort.

Auch im Leben einer Bibliothek gibt es neben den im Maschinengang des Dienstes verlaufenden Werktagen Sonn- und Festtage, an denen der glückliche Zufall eine fröhliche Rolle spielen darf. Auf solche Sonnen- und Freudentage habe ich zurückzublicken, wenn ich den Weg überschaue, der diese Sammlung armenischer Handschriften nach Tübingen geführt und ihre sofortige Bearbeitung ermöglicht hat. Eine wunderbare Verkettung glücklichster Umstände hat es fertig gebracht, dass unsere Bibliothek vor drei Jahren in den Besitz dieser handschriftlichen Schätze gelangt ist und dass ich heute schon imstande bin, sie der Wissenschaft durch den vorliegenden, mustergiltigen Katalog zugänglich zu machen.

Die armenische Sprache ist an unserer Hochschule schon seit der Mitte des letzten Jahrhunderts ein stehender Lehrgegenstand gewesen. Die Professoren Welte und Himpel haben regelmässig neben der arabischen und syrischen Sprache auch die armenische gelehrt. Diese Tradition seiner Vorgänger in der katholisch-theologischen Fakultät hat der am 21. Sept. d. J. allzufrüh verstorbene, um die Erforschung der armenischen Literatur hochverdiente Professor Paul Vetter bis zur Gegenwart gepflegt. Aber während für andere orientalische Sprachen auch handschriftliche Quellen hinlänglich zur Verfügung standen und unsere Bibliothek für Sanskrit, Arabisch und Äthiopisch allmählich sogar sehr reiche und wertvolle handschriftliche Schätze aufweisen konnte, fehlte für die armenische Sprache jede Möglichkeit zum Studium der Handschriften. Professor Vetter sprach mir daher wiederholt den Wunsch aus, dass die Bibliothek versuchen möchte, zu ihren zahlreichen anderen orientalischen Handschriften auch armenische zu erwerben. Ich erklärte mich gern dazu bereit, sobald mir die Gelegenheit eröffnet werde, zu billigem Preis wissenschaftlich wertvolle Hand-

Digitized by Google

schriften zu kaufen. Von dem antiquarischen Markt war wenig zu hoffen. Armenische Handschriften kommen nur äusserst selten vor. Ich begrüsste es daher freudig, als mich Professor Vetter mit dem ersten Bearbeiter des vorliegenden Katalogs bekannt machte.

Durch Herrn Dr. Franz Nikolaus Finck erhielt ich in einem Schreiben vom 4. Januar 1903 die erste Kenntnis von einer grossen Sammlung von über hundert armenischen Handschriften, die er bei seinen Reisen in Transkaukasien in Tiflis selbst einzusehen Gelegenheit gehabt hatte. Der Erwerbung stand freilich der geforderte hohe Preis von 6000 Rubeln im Weg. Ich hielt es aber trotz dieses Preises für meine Pflicht, der Sache näher zu treten und weitere Erkundigungen über die Sammlung einzuziehen. Dr. Finck hatte sich erboten, mit dem Besitzer der Handschriften, einem achtzigjährigen Armenier, Enfiadscheanz, über den Verkauf der Sammlung zu unterhandeln. Ich war aber auch in der glücklichen Lage, durch einen in Tiflis ansässigen, mir befreundeten Landsmann, den Gymnasialprofessor Staatsrat Karl von Hahn, auf den alten Enfiadscheanz direkt einwirken zu können. Hahns unmittelbarem, persönlichem Betreiben ist es auch tatsächlich zu danken, dass unserer Bibliothek die wertvolle Sammlung nicht entgangen ist. Schon eine erste Nachricht aus Tiflis vom 17. Febr. musste melden, dass der greise Eigentümer der Handschriften schwer erkrankt sei, und zugleich, dass auch von anderer Seite die Sammlung begehrt werde. Erst anfangs April war Enfiadscheanz wieder soweit hergestellt, dass man mit ihm unterhandeln konnte. Aber nun verlangte er auf einmal 8000 Rubel. Es bedurfte langen Zuredens, bis er seine Forderung auf 7000 R. ermässigte. Ende April konnte mir Hahn, der darüber klagen musste, dass mit dem alten Mann sehr schwer zu verhandeln sei, weil Frau und Tochter den Verkauf zu hintertreiben suchten, endlich mitteilen, dass der schon Dr. Finck mitgeteilte Preis von 6000 Rubeln wieder gelten solle. Als günstiges Zeichen hatte ich es auch zu betrachten, als ich im Juni den neuarmenisch geschriebenen, sehr mangelhaften Handkatalog des Besitzers zugestellt erhielt. Dr. Finck hatte die Güte, mir mit einer Übersetzung des Katalogs ein Gutachten über den Wert der Sammlung zukommen zu lassen. Diesem Gutachten schloss sich auch Professor Vetter an. Ich durfte daraus die Überzeugung gewinnen, dass mit der Erwerbung der Handschriften der in Deutschland sich immer mehr Boden erobernden Erforschung der armenischen Sprache und Literatur ein wesentlicher Dienst erwiesen würde.

Da es mir aber ausgeschlossen erschien, die zur Erwerbung erforderliche

Digitized by Google

Summe aus Staatsmitteln zu erhalten, so musste ich den Versuch wagen, den Weg zu beschreiten, dem die amerikanischen Bibliotheken ihre grössten Schätze verdanken. Der Rat und die Beihilfe Stuttgarter Freunde liess mich in Herrn Fabrikbesitzer Ernst Sieglin in Stuttgart, der sein hohes, opferwilliges Interesse an der Wissenschaft schon wiederholt betätigt und der schon in einem andern Falle einer von unserer Hochschule ausgehenden Unternehmung seine Unterstützung gewährt hatte, den Gönner finden, der bereit war, die Kosten der Erwerbung der Tifliser Handschriften zu tragen. Durch ihn ermächtigt konnte ich am 1. Dezember 1903 5000 Rubel für die ganze Sammlung anbieten. Angesichts des lockenden baren Geldes liess sich auch Enfiadscheanz durch Hahn bestimmen, auf das Angebot einzugehen. Aber als nun die Handschriften übernommen werden sollten, stellte sich heraus, dass über ein Dutzend derselben nicht zur Stelle waren. Es bedurfte vieler unangenehmer, zeitraubender Verhandlungen und Schreibereien, bis die Frage der fehlenden, der nicht mehr beizubringenden und der als Ersatz gebotenen Handschriften gelöst war. Man wird mir's glauben, dass ich den Tag als Festtag empfand, als endlich, am 20. April 1904, die ganze Sammlung wohlbehalten hier eintraf.

Nun galt es, die neu gewonnenen Schätze auch für die Wissenschaft fruchtbar zu machen. Mit den Kräften der Bibliothek und der Hochschule wäre das nicht möglich gewesen. Professor Vetter durfte um seiner Gesundheit willen an die umfangreiche Arbeit nicht denken. Ich war auf fremde Hilfe angewiesen. So war es wieder ein hocherfreulicher Glücksfall, dass Herr Dr. Finck mir zusagte, die Handschriften zu katalogisieren, und dass sich Herr Ernst Sieglin in hochherziger Weise sofort wieder bereit erklärte, die Kosten für die Katalogarbeiten zu tragen.

Mit Freuden gedenke ich der Wochen, da in den Herbstferien 1904 Dr. Finck und seine verehrte, gleich einem Fachmann des Armenischen mächtige Schwester, sowie sein späterer Schwager, Dr. Levon Gjandschezian, als armenischer Theologe und Literarhistoriker, hier in Tübingen in bewunderungswürdigem, fruchtbarstem Zusammenarbeiten die Grundlagen für den vorliegenden Katalog geschaffen haben. Was ich der Hingebung und Treue dieses gelehrten Kleeblatts liebwerter Menschen zu danken habe, kann ich nur andeuten. Wie viele selbstlose, aufopfernde Arbeit in dem fertigen Kataloge steckt, wird nur der Fachmann ganz ermessen können. Nur das habe ich noch mit besonderem Danke hervorzuheben, dass die im Anhang verzeichneten fünf Handschriften ein Geschenk Dr. Fincks sind.

Digitized by Google

Dass das lebendige Interesse Herrn Ernst Sieglins für die auf seine Kosten erworbene Sammlung und seine immer aufs neue betätigte Opferwilligkeit mir auch die Mittel gewährte, in einem mit diesem Katalog gleichzeitig ausgegebenen, als erster Band von Veröffentlichungen unserer Bibliothek erscheinenden Atlas nicht nur einen kurzen Abriss der armenischen Paläographie aus der Feder Dr. Fincks an die Öffentlichkeit zu bringen, sondern zugleich eine Abhandlung über die kunstgeschichtliche Bedeutung der wertvollsten Handschrift der Sammlung, die ich dem ersten Fachmann auf diesem Gebiete, Herrn Hofrat Professor Dr. Strzygowski in Graz, verdanke, das sei hier nur kurz erwähnt.

Wenn ich heute Katalog und Atlas dafür zeugen lassen kann, dass unsere Bibliothek in der Stille einen kostbaren Schatz der Wissenschaft zum Nutzen geborgen hat, so danke ich das allein dem gütigen Geschick, dass ich für das vollbrachte Werk immer zur rechten Stunde den rechten Mann habe finden dürfen.

Tübingen, Weihnachten 1906.

Der Oberbibliothekar:

Karl Geiger.

Digitized by Google

VERZEICHNIS DER ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN

DER

KÖNIGLICHEN UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK ZU TÜBINGEN

VON

FRANZ NIKOLAUS FINCK

UND

LEVON GJANDSCHEZIAN.

Digitized by Google

Digitized by Google

Vorbemerkungen.

1. Die Aufschrift jedes mehr als einmal herangezogenen Buches wird abgekürzt angeführt, gekennzeichnet durch Schrägschrift ohne Abkürzungspunkt, zum Beispiel *Pi* = 'I. B. Pitra, Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta.' Siehe Abkürzungsverzeichnis I.

2. Andere, im Verzeichnis II angeführte Abkürzungen erscheinen in Steilschrift mit Abkürzungspunkt und dienen für jede Form des angedeuteten Wortes, wenn ein Missverständnis ausgeschlossen ist, während im anderen Falle der letzte die Endung kennzeichnende Buchstabe hinzugefügt wird, also zum Beispiel '112 Bl.' = '112 Blätter', 'Bl. 112a' = 'Blatt 112a', aber 'Azn. rot' = 'Anfangszeilen rot' im Gegensatz zu 'Az. rot' = 'Anfangszeile rot'. Siehe Abkürzungsverzeichnis II.

3. Unerwähnt geblieben sind:
   a) der Name des letzten Besitzers der Handschriften, Av. Enfiadscheanz, und dessen Eintragungen.
   b) wertlose, anscheinend von Kinderhand stammende Kritzeleien und Schreibübungen aus neuester Zeit.
   c) das Wort Centimeter bei der Angabe der Blatt- und Textgrösse.
   d) das Wort einspaltig bei der Angabe der Textgrösse, das demnach überall vorauszusetzen ist, wo nicht zweispaltig gesagt wird.

4. Armenische Zitate erscheinen nach dem Vorgang des einen der Bearbeiter (vgl. F. N. Finck, Katalog der armenischen Handschriften des Herrn Abgar Joannissiany zu Tiflis, Leipzig und Marburg 1903, S. VIII u. XIII—XIV) in einer typographischen Anordnung, für deren Verständnis folgendes zu beachten ist:

Das in Kursivschrift (ـ, ـ, ـ, ـ, ـ und so weiter) Gedruckte steht nicht in der Handschrift, wird vielmehr dort nur durch einen wagerechten Strich oberhalb der Buchstaben angedeutet.

Digitized by Google

Senkrechte Majuskeln (Ա, Բ, Գ, Դ, Ե und so weiter) zeigen an, dass in der Handschrift eine Minuskel steht, für die eine Majuskel einzusetzen ist; senkrechte Minuskeln (ա, բ, գ, դ, ե und so weiter) bedeuten entsprechend, dass ihnen eine handschriftliche Majuskel zugrunde liegt, die in eine Minuskel zu ändern ist.

Eckige Klammern umschliessen Zusätze, runde Klammern Buchstaben, die zu tilgen sind.

Ein senkrechter Strich bezeichnet den Zeilenübergang.

Digitized by Google

Evangelien.

(Ma XIII 1 — Ma XIII 6).

Ma XIII 1.

Bl. 332 (lr. 73a, 142a, 259b, 260a). — **Gr.** 31—33 × 25—26 (T. zwsp., je 24,5—26 × 7,5—8,3). — **St.** Pgt. — **Z.** 17. — **Schr.** Unz., d. Ün. 74a, 143a u. 216a, d. Angaben der ammonianischen Sektionen links vom T. u. die der Parallelstellen am unteren Rd. Hlbunz., d. liturgischen Angaben und Lagenbezeichnungen Rnd., d. Korrekturen u. Varianten teils Hlbunz., teils Rnd. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz., erst 1904 in Tübingen nach Erwerbung der Hsch. durch die Königliche Universitätsbibliothek angefertigt. — **Schm.** zu A. der grösseren (nicht der ammonianischen) Abschn. schön ausgeführte, glänzende blaue, rote, grüne u. gldf. Abn., gldf. Azn. (nur 320a u. 321a rot), glnzf. rote, blaue, grüne u. gldf. Rdvzn. (ausser 40a, 42a, 82a, 83a, 88b, 150b, 151a, 152b, 154b, 160b, 162b, 164a, 165b, 168b, 170a, wo d. Vzn. abgeschnitten sind) u. Zbn., am A. d. Ev. Mc., Lc. u. Jh. je 9 Z. gldf., rote, blaue, grüne u. gldf. Ttlvzn. mit Arabesken, d. Bild des betr. Evangelisten in der Gr. des ganzen Bl. u. Zbn. in der Gr. der halben Sp. — **D.** 1113 (nach einer Vorlage von 893; s. d. Nschn.) — **O.** Kloster Drasark in Kilikien; s. d. Nschn. — **Schrb.** Գեորգ (s. d. Nschn.) — **Bst.** Կիրակոս (s. d. Nschn.). — **Bs.** Apostel-Thaddaeus-Kloster bei Dschulfa am Araxes oder ein Mitglied der Gemeinde Neu-Dschulfa bei Ispahan, dann (vor etwa 30 Jahren) der Tifliser Bürgermeister Գալուստ Շիրմազանեանց, dann verschiedene nicht näher festzustellende Leute, dann Յակոբ Կաթնեան (der Veranstalter des Etschmiadsiner Katalogs). S. die briefliche Mitteilung des Herrn Enfiadscheanz. — **Zst.** es fehlen am A. 5 Lagen (40 Bl.), zw. 237 u. 238 ein Bl., mehrere Bl. am E.; am äusseren Rd. Stücke herausgeschnitten bei Bl. 40, 42, 82, 83, 85 (an zwei Stellen), 88, 150—152, 154, 160, 162, 164, 165, 168, 170, 231—233, 254—257, 267—277, 280—282, 285—288, 293—298; manche Bl. beschmutzt, auf 4a, 6b, 8a, 12b, 330a d. Rdvzn. verwischt, 262—311 d. äusseren Rdr. beschädigt, 1b, 209, 217 u. 260 geflickt.

Die vier Evangelien (von Mt. 12,[28]—28,[20], Mc. 1,[1]—16,[8], Lc. 1,[1]—20,[9], 20,[38]—24,[53], Jh. 1,[1]—18,[19]) o. Praefationes u. Inhaltsverzeichnisse, m. Parallelstellen am unteren Rd., links vom T. d. Angabe der ammonianischen Sektionen, in d. Rdvzn. Angaben der Tage, an denen d. betr. Abschn. zu

Digitized by Google

lesen sind, für e. Zeitraum von 7 Wochen in zwei, die Woche u. den Tag derselben bezeichnenden Buchstaben (m. Ausnahme der ersten Woche, bei der nur die Tage angegeben sind), für die übrigen Fälle (Passions- u. Auferstehungszeit) unter ausdrücklicher Benennung, wie beispw. Bl. 59b *ուրբաթ օր չորրորդ աւետարան*.

Die Abschn. über d. Himmelfahrt Christi am E. von Mc. u. über d. Ehebrecherin bei Jh. (*Bib* S. 682 bzw. 723) fehlen.

Kopieen der verlorenen Nschn. zur Hsch. selbst und zu deren Vorlage aus den Papieren des früheren Bs. J. Karenean:

1. *Կամաքն Աստուծոյ Հօր կենդանւոյ և կամողի յամենայնի և միածնի Որդւոյ իւրոյ կենարարի մերոյ և կենդանարար և երկրպագելի Հոգւոյն սրբոյ: Ես Կիրակոս ի վերջ հասեալ գիտնականաց մեղաւոր և անարժան ծառայ Աստուծոյ, ցանկացող եղէ այսմ լուսաւեղծ և կենսակիր կտակին և ետու աւարտել Գեորգայ գրչի, ի ստոյգ և յընտիր գաղափարէ սրբոյն Սահակայ Թարգմանչի յստակ և ականակիտ որպէս փրկ.....ն ասացան, զոր յոյժ լաղձանօք և յոգնտ.... տենչանօք մեծաւ աշխատութեամբ ստացայ զսա ի լուսաւորութիւն մանկանց եկեղեցւոյ և յիշատակ ինձ և ծնողաց իմոց և ամենայն քնաւ զարմից կենդանեաց և ննջեցելոց: Գրեցաւ սուրբ աւետարանն ի հրեշտակոխ մենաստանին Դ ր ա զ ա ր կ ի առաջի սուրբ Աստուածածնի ի սուրբ եղբայրութեան միջի ի շկի թ ո ւ ա կ ա ն ին հայկազեան ազգի ի թագաւորութեան Ծունաց Ալէքսի երկաբնակի և կաթողիկոսութեան Հայոց Բա....ղի և յաջորդի նորա Գրիգորի ի փառս Աստուծոյ.*

2. *Փառք սկզբանն ամենայնի.... Ուստի և տեսեալ զսորայս անճառ փրկագործութեան խորհուրդն բարի արմատ շառաւիղն ողջախոհ և կուսակրօն քահանան Մովսէս և հայր վանիցն որ կոչի.... վանք.... զոր ի վաղուց հետէ ցանկայր այսմ աստուածախօս և հրաշագործ սուրբ աւետարանիս և ետ գրել զսա յիշատակ հոգւոյ իւրոյ և ծնողացն իւրոյ: Եւ և գրեցաւ սուրբ աւետարանս ձեռամբ Մկրտիչ սուտանուն քահանայի անիմաստ և տխմար գրչի. գրեցի անարժան ձեռօք իմովք ստոյգ (օրինակէ կենօք) և յընտիր գաղափարէ սրբոյն Սահակայ Թարգմանչի յստակ և ականակիտ ոպ և փրկ...ն զոր յոյժ լաղձանօք և յոգնտ... տենչանօք մեծաւ աշխատութիւ ստացայ ..... ի լուսաւորութիւ մանկանց եկեղեցւոյ յիշատակ ինձ և ծնողաց իմոց և ամ քնաւ զարմից կենդանեաց և ննջեցելոց: Արդ, ով հարք մեծազգեաց կրօնաւորք և առաքելագումար դասք քահանայից, յորժամ վաեւէք ի քաղցրաճաշակ եդեմատունկ վտակաց և աւգնածեաս կուսանաց կենդանական աստխոս աւետարանական բանից, մանաւանդ յորժամ բառնայք ի ժամ սոսկալի պատարագին, յորժամ խաղան ի վերուստ յողջոյն ձեր ելանելով զօրք հրեշտակաց և աքօղել ահիւ խաղաղուին ը ձեզ, յորժամ հովին սբ աւետարանաւ և միջնորդին կենարար ի... իւք սբ պատարագին յիշեսջիք զստացողս սորին ողորմութիւն գտանել յահեղ աւուրն համօրեն.... ը ամենայն սբն ի տէ մերմէ*

Digitized by Google

ՁԷ ՔԿ ... գրեցաւ սբ աւետարանս հրեշտակաց մենաստանին Դրա զարկի առաջի սբ Ածածնի ի սբ եղբայրուն միջի: Թուական հայոց նոր տումարիս յխբ 342 ի թագաւորութեան Հայոց Սմբատայ որդոյ Աշոտոյ Բագրատունոյ ի տոհմէ կաթողիկոսութեան տն Գէորգայ Գառնեցւոյ: Ցորում ամի կործանեցաւ Դբլին քաղաք ի շարժմանէ և բազումք մեռան և եկեղեցիք տապալեցան: Այս իրս գործեցաւ վս ծովացեալ մեղաց իմոց ...

Aus einem Briefe des Herrn Enfiadscheanz an d. Bearbeiter dieses Katalogs:

.... Սրանից մօտ 30 տարի առաջ Թիֆլիսի քաղաքագլուխս ուսումնական Գալուստ Շիրմազանեանցը ունենում է այդ աւետարանը, որը ձեռք է բերած եղել Կարսկաստանում մօտ 100 ուրիշ ձեռագիրների հետ միասին Նոր-Ջուղայից և Թադէոս Ամաքեալի վանքից (որտեղ յաջորդի պաշտօն է ունեցել Վարդան անունով իր եղբայրը). մինչև քաղաքագլուխ ձնացած ժամանակը այդ աւետարանը ունեցել է իւր յիշատակարանը, օրինակած 562 թուին, որը օրինակած է եղել 342 թուին գրածից. Քաղաքագլխի պաշտօնավարութեան վերջին օրերը Թիֆլիսում մեծ խառնակութիւն լինելով, հարկերի չափազանց շատութեան պատճառով զայրացած ռամիկ ժողովուրդը իր վրէժը առնում է քաղաքագլխից — ժողովուրդը յարձակվում է քաղաքագլխի բնակարանի վրայ, նպատակ ունենալով սպանել թէ քաղաքագլխին և թէ կոտորել նրա ամբողջ ընտանիքը: Քաղաքագլուխը և նրա ընտանիքը կարողանում են փախչել, իսկ ժողովուրդը ստիպված է լինում իւր վրէժը առնել նրա բնակարանից և բնակարանի մէջ եղած կահկարասիքից ու իրերից. — բնակարանը ամբողջապէս քարուքանդ են անում, իսկ բնակարանի մէջ եղած կահկարասիքը և զանազան իրերը կողոպտում են. այդ կողոպտած իրերի և գրքերի մէջ լինում է և այդ աւետարանը. աւետարանը ընկնում է հասարակ դասակարգի մարդկանցից մէկի ձեռքը, որի հնութեան նշանակութիւնը չ'հասկանալով նրա երեխաները, պատռում, համարեա ոչնչացնում են աւետարանի յիշատակարանը. բայց քաղաքագլուխը, երբ ես կամենում էի նրանից առնել նրա բոլոր ձեռագիրները կամ ինքը առնէր իմ ձեռագիրները, ինքը յայտնեց ինձ որ իւր մօտը եղած այդ աւետարանը, որը այժմ Ձեզ մօտ է, օրինակած է 345 թուին գրածից: Ինձ չ'յաջողվեց գնել քաղաքագլխի ձեռագիրները նաև յետոյ. վերոյիշեալ կողոպուտը պատահելուց քիչ ժամանակ յետոյ քաղաքագլուխը ինքը վախճանվեց (նրա բժիշկ որդուն էլ սպանեցին), ձեռագիրները անցան զանազան անձանց ձեռք, որոնք փչացնում են ոմանք այրելով, ոմանք ջուրը գցելով և այլն, որովհետև վախենում էին բռնվելուց. այդ մի ձեռագիրն էլ որ յաջողվեց ձեռք բերել, դա եղաւ հետևեալ կերպով: Ցակովբ Կարենեան անուն ազգականովս մի ուսուցիչ մի անդամ տեսնում է իր բարեկամ մի ընտանիքի մէջ այդ աւետարանը և վերցնում է. այդ ուսուցչից կամեցայ գնել ես, չբծախեց. ինձ աջողվեց այդ աւետարանը գնել այդ ուսուցչի մահուանից յետոյ նրա բարեկամներից, իսկ ես գնելուց յետոյ պատիւ ունեցայ ծանոթ Ձեզ:

Յիշատակարանի 2 պատճէնները որը ուղարկում եմ նամակովս, դա

Digitized by Google

եւս՝ ձեռք բերեցի նոյն Յակոբ կարենեանի եղբօրորդի Սմբատից վերջին օրերս, Յակոբ կարենեանի թղթերի միջից .....

Ma XIII 2.

Bl. 272 + v. u. h. je 5 Dckbl. — **Gr.** 24,8 × 17,7 (T. zwsp., je 19,8 × 5). — **St.** Pp. — **Z.** 20—21. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** v. Pppd., h. Hlzd., beide m. Stf. u. durch Einpr. vz. Ldbz. u. 3 Schn. — **Schm.** mttf. Ttlvrz., Rdvrz., d. Azn. der Evangelien in mttf. Zrschr., rote Abn. der Abschn., zuweilen auch rote Azn. — **D.** 1313 (s. Bl. 272a). — **O.** *Մոգունյս* in Schirak (s. Bl. 272b). — **Schrb.** Weltpriester *Յակոբոս* (s. Bl. 272a). — **Mmd.** Bl. 78b, 128b. — **Nschr.** Bl. 272a—b. — **Zst.** schlecht, d. Mehrzahl d. Bl. stark angenagt, so dass auch der T. zum Teil zerstört ist, mehrere Bl. geflickt.

Die vier Evangelien, in die ammonianischen Sektionen eingeteilt, mit Parallelstellen am unteren Rd., die sog. Praefationes am E. jedes Ev.

Bl. 2 entstammt einer anderen Hsch. u. enthält Mt. 4,24—5,15. — Bl. 3a setzt Bl. 1b unmittelbar fort.

Die Abschn. über d. Himmelfahrt Christi am E. von Mc. u. über d. Ehebrecherin bei Jh. (*Bib* 682 u. 723) fehlen.

Ma XIII 3.

Bl. 370 (lr. 1a, 2b, 3a, 4b, 5a, 6b, 7a, 8b, 9a, 10b, 11, 12, 112a, 175a) + v. u. h. je 3 Dckbl. — **Gr.** 13,3 × 10 (T. bis 10a Tabellen, 109b—111b, 175b—178b, 284b—287a, 370a: 6,8 × 6,5, sonst zwsp., je 8 × 2—2,5, nur 369b: 9—10×2,5). — **St.** Pgt., d. Dckbl. Pp. — **Z.** 19. — **Schr.** Rnd., Bl. 286b—287a, 369b—370 Krr. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** d. Abn. der Verse durchgehends rot, d. der Abschn. mttf. Zrschrn., Vogelschriften, glnzf. rote, purpurne, grüne, schwarze u. weisse Ttlvzn. mit Arabesken, viele mttf. Rdvzn., viele mttf. Vollbilder: Bl. 16a d. Anbetung der Hirten vor der Krippe, 18a d. Flucht nach Ägypten, 20b Johannes der Täufer als Prediger, 99b Jesu Gefangennahme, 112b d. Evangelist Mc., 151a Jesu Einzug in Jerusalem, 169a Jesus vor Pilatus, 171a Jesus am Kreuze, davor Maria u. Johannes, 179b d. Evangelist Lc., 183b Mariae Verkündigung, 273b Pilatus, wie er seine Hände wäscht u. Jesum den Juden übergibt, 276b d. Kreuzschleppung, 279a Christi Auferstehung, 283b die Speisung der 5000 u. d. wunderbare Brotvermehrung, 287b der Evangelist Jh., 293a d. Hochzeit zu Kana, 326a Jesus predigend, dass er gekommen sei zu richten, 333b d. Auferweckung des Lazarus. — **Bnd.** *Տոլմաճ* (s. Bl. 369a). — **Bs.** *Խոջայ Գալուստ* (s. Bl. 369a), Goldschmied Meister *Մովսէս* (s. Bl. 369b, 370a), Bethlehemskirche zu Tiflis (seit 1797; s. Bl. 366b, 369b, 370), Katholikos

Digitized by Google

Խաչիկ von Albanien (s. Bl. 369b), Weltpriester *Նիկողայոս*, Sohn des *Մանաչան* (s. Bl. 369b). — **Nschr.** Bl. 286b—287a, 369a—370a. — **Zst.** gut. — **Bm.** Bl. 1b Stempel.

Die vier Evangelien m. d. Brief des Eusebius an Karpianos, den synoptischen Tabellen (m. Ausnahme des Mt.-Ev.), den Praefationes u. Inhaltsverzeichnissen, die Parallelstellen am unteren Rd., am äusseren oder inneren Rd. Angabe der ammonianischen Sektionen, der Perikopen u. der d. Inhaltsverzeichnis entsprechenden Kp.

Die Geschichte der Ehebrecherin befindet sich nicht am E. von Jh., wie im Druck (s. *Bib* 723), sondern mitten im T., zw. Kp. 7 u. 8 der jetzigen Einteilung.

Ma XIII 4.

Bl. 357 (lr. 1, 2a, 3b, 4a, 5b, 6a, 7b, 8a, 9b, 10a, 11b, 15, 16a, 116a) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 14,3 × 10,5 (T. bis Bl. 11a Tabellen, 12a—14b, 114a b : 9,5 × 6—6,2; 115a b, 177b—180a : 8,9 × 6—6,2; 280a—281b : 8,9 × 6,5; sonst zwsp., je 8,9 × 2,6—2,8). — **St.** Pgt. — **Z.** 19 (Bl. 12a—14b, 179b : 20; Bl. 114b : 21; Bl. 2b, 3a : 21—22). — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. u. losem Lederumschlag. — **Schm.** d. Abn. der Verse durchgehends gldf., d. der Abschn. glnzf. goldene, rote, blaue u. grüne Zbn. m. Menschen u. Tiergestalten, rote, gldf. u. andere farbige Azn., zahlreiche schöne glnzf. Rdvzn., Ttlvzn. m. Arabesken, viele Bilder am Rd., ausserdem Vollbilder: Bl. 16b d. Evangelist Mt., 20a d. Anbetung d. hl. drei Könige, 21b d. bethlehemische Kindermord, 24a d. Taufe Christi, 93b d. 10 Jungfrauen, 101b Christi Gefangennahme, 107a d. Kreuzschleppung, 108a Christus am Kreuze, 110a d. Kreuzabnahme, 111b d. Grablegung Christi, 116b d. Evangelist Mc., 154a Christi Einzug in Jerusalem, 175a d. auferstandene Christus unter d. Jüngern, 176b Christi Himmelfahrt, 180b d. Evangelist Lc., 184a Mariae Verkündigung, 186b Christi Geburt, 190b d. Darbringung im Tempel, 220b Christi Verklärung, 277b d. auferstandene Christus unter d. Jüngern, 278b d. Ergiessung des hl. Geistes, 282b d. Evangelist Jh., 287b d. Hochzeit zu Kana, 321a d. Auferweckung des Lazarus, 342a d. letzte Abendmahl, 348a Pilatus, wie er seine Hände wäscht u. Christum d. Juden übergibt. — **D.** 1644 (s. Bl. 356a). — **O.** Konstantinopel (s. Bl. 356a). — **Schrb.** Diakon *Յակոբ* aus Polen (s. Bl. 356a). — **Bst.** Ordenspriester *Սիմոն* (s. Bl. 356a). — **Nschr.** Bl. 356a—357a. — **Zst.** Bl. 1—13 lose, sonst im allgemeinen gut.

Die vier Evangelien m. d. Brief des Eusebius an Karpianos, den synoptischen Tabellen, Praefationes u. Inhaltsverzeichnissen, die Parallelstellen am unteren Rd., am inneren od. äusseren Rd. Angabe der ammonianischen Sektionen, der Perikopen und der d. Inhaltsverzeichnis entsprechenden Kp.

Digitized by Google

Ma XIII 5.

Bl. 252 (lr. 66ab, 111ab, 112ab, 187ab, 190ab) + h. 1 Dckbl. — **Gr.** 19,5 × 14,5 (T. zwsp., je 15 × 4,5). — **St.** Pp. — **Z.** 22. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. u. 2 (urspr. 3) Schn. — **Schm.** rote Abn. der Verse, mttf. Ttlvzn., Rdvzn. u. Zbn. (Vogelschriften). — **D.** 1675 (s. Bl. 250a). — **O.** Dorf Keratn (Կերատն, s. Bl. 250a). — **Schrb.** Presbyter Մարտիրոս (s. Bl. 250a). — **Zst.** gut bis auf einige ausgeflickte Seiten.

Die vier Evangelien o. Ü., Praefationes etc., nur am Rd. Angabe der ammonianischen Sektionen, Mt. u. Mc. am E. unvollständig.

Ma XIII 6.

Bl. 158 + v. 2 u. h. 5 Dckbl. — **Gr.** 10,5—11,4×7,8—8,3 (T. 7,5—8,8×5,6—5,8). — **St.** Pgt., d. hinteren Dckbl. Pp. — **Z.** 19—21. — **Schr.** Hlbunz., d. Ün., u. d. vorderen Dckbl. Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. u. Sdf. v. — **Schm.** rt. Ün. — **Zst.** Bl. 1—7 am unteren Rd. durch Abreissen von Stücken beschädigt, 155—158 Wurmstich, 136b—157b d. T. zum Teil ausgewischt, 158 verblasst, 70, 76, 100, 102—112 lose. Es fehlen Bl.: zw. Bl. 68 u. 69; zw. Bl. 74 u. 75; zw. Bl. 89 u. 90; zw. Bl. 135 u. 136; zw. Bl. 136 u. 137; zw. Bl. 140 u. 141; hinter Bl. 158b.

1. 1a—67b: Evangelium Johannis m. Angabe d. Perikopen u. ammonianischen Sektionen am Rd.

2. Bl. 67b: e. zum Teil schwer lesbare Lobpreisung Christi von jüngerer Hand.

3. Bl. 68a—158b: e. Evangelienharmonie in Auszügen aus Mt., Mc. u. Lc., u. zwar Mt. 1,1–15, 24–4,11 (Bl. 68a—74a), Mc. 1,1–8 (Bl. 74a—b), Lc. 1,7–4,10 (Bl. 75a—89b), Mt. 17,6–13 (Bl. 90a—b), Mc. 8,39–9,12 (Bl. 90b—91b), Lc. 9,18–36 (Bl. 91b—93b), Mt. 20,29–21,17 (Bl. 93b—95b), Mc. 10,46–11,11 (Bl. 95b—97b), Lc. 19,29–48 (Bl. 97b—99b), Mt. 7,28–8,17; 8,23–9,8; 9,27–10,23; 16,13–19; 24,27–36 (Bl. 99b—108a), Mc. 1,21–2,12; 4,1–20 (Bl. 108a—113a), Lc. 6,1–36; 12,2–12; 12,32–40; 19,1–10; 22,1–24,53 (Bl. 113a—134b), Mc. 14,12–20, 32–41, 54–15,22, 35–16,8 (Bl. 135a—143a), Mt. 24,1–27,12 (Bl. 143a—158b). Am Rd. Angabe d. ammonianischen Sektionen.

Die Dckbl. v. enthalten Bruchstücke aus e. Kalendarium.

Digitized by Google

Exegese.

(Ma XIII 7 — Ma XIII 16).

Ma XIII 7.

Bl. 100 (lr. 21 b). — **Gr.** 16,7×11,5 (T. 15×8—9). — **St.** Pp.— **Schr.** Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schrb.** *Մեսրոպեան* (s. Bl. 100b).

Des Gregor von Narek Kommentar zum hohen Liede, wsntl. wie *NarK*, *NarW* S. 389—487, *NarW*² S. 271—366, am E. Mmd. des Schrbs.

Ma XIII 8.

Bl. 100 (lr. 1b, 2a, 100b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 22×16,8 (T. zwsp., je 19×7). — **St.** Pp. — Z. 40. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** moderner Halbfranzband. — **Schm.** rote Ün. u. Abn. — **Zst.** gut.

Auslegung des Propheten Jesaia von Georg aus dem Kloster Skevra in Auszügen aus den Kommentaren von Ephräm, Johannes Chrysostomus und Kyrill von Alexandria, 66 Kp., dem zu erklärenden T. entsprechend, die kommentierten Sätze in rot vorangestellt, dann die Auslegung, die Quellen am Rd. verzeichnet, darunter auch Athanasius, Gregor Theologos, Sargis und Gregor (vgl. *HhDpr* S. 718 ff.) Bl. 2b: Vorwort. Ü. *'Առաջաբանութիւն'*. A. *'Յառաջագոյն միշտ և այժմ եմ բանք օրինաց մարգարէից* etc. . . .' E. *'. . . և զայս առաւել ի կատար զվերոցս է տեսանել. բայց այժմ սկիզբն գրոցս ձեռնարկեալ մեկնեացուք:'* — Bl. 3a—99b: d. Auslegung. Ü. *'Համառօտ ժողովումն մեկնութեան սոքա մարգարէին (յ) Եսայեայ ի լուսաւոր մեկնչացն սոքօն Եփրեմի խորին Աստուծոյ, Յովհաննու Ոսկեբերանի, կիւրղի Աղէքսանդրացւոյ հրամանաւ սոքօն Հայոց Հեթմոյ լուսաւոր վարդապետին Գէորգայ արարեալ:'* Ü. des 1. Kap. *'Գլուխ առաջին. Տեսիլ Եսայեայ մարգարէին.'* A. *'Զնոյն իսկ զմարգարէութիւնն կոչէ տեսիլ'* [in rt. Bst., dann schwarz] *'Զի և մարգարէ տեսանօղ ասի ընդ* [= ըստ] *նբուեցւոց, զի զոր ինչ յետոյ առնելոց էր . . .'* etc. E. des Werks: *'. . .*

Digitized by Google

ուր հուրն ոչ չիջանի և որդին ոչ մեռանի, զարհուրեցուցանել(վ) կամելով զսօդն(ս) և երկիւղիւն տալ պատել, զասատկութիւն տանջանացն առաջի եդ։', dann e. Ermahnung an d. Leser: *'Ունասի և մեք զարհուրեսցուք . . .'* etc. — Bl. 100a: Nschr. des Schrbs. der Vorlage, wsntl. wie *HhDpr* S. 720—721.

Ma XIII 9.

Bl. 15 (lr. 1,15). — **Gr.** 21,7×15,6 (T. 16,5×10,8). — **St.** Pp. — **Z.** 30. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** geheftet. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn. — **Zst.** gut.

Anfang der Auslegung d. Propheten Jesaia von Georg aus dem Kloster Skevra, wie Ma XIII 8.

Ma XIII 10.

Bl. 424 (lr. 344, 382a—424b) + v. 5 Dckbl. — **Gr.** 22,3—22,5×15,5—16 (T. 18,5—19×11,5—12). — **St.** Pp. — **Z.** 26. — **Schr.** Rnd., d. Dckbl. u. 381ab Krr. — **Ebd.** HmdEvL. u. Stf. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün., vereinzelte mttf. einfache Zbn. u. Rdvzn. — **D.** 1313 (s. Bl. 343a), Bl. 1—31b: 1596. — **Schrb.** des alten Teils d. Hschr. Bl. 32—343b: Weltpriester *Առաքել* aus Haghbat (s. Bl. 221b u. 342b—343a), des erneuerten Teils, Bl. 1a—31b Ordenspriester *Ազարիա* aus Hghverts in Siunikh (s. Bl. 31b), von Bl. 345a—382b unbekannt. — **Bnd.** Ordenspriester *Ազարիա* (s. Bl. 31a). — **Bs.** Weltpriester *Աւետիս* (s. Bl. 159b, 342b—343a), dann Kloster Tathev (s. Bl. 31b). — **Mmd.** 41a, 67b, 84a, 94b, 134b, 159b, 174b, 221b, 277b [in arabischer Schrift], 286b, 343b u. Dckbl. V. — **Nschr.** Bl. 31b, 339, 341a—343a. — **Bm.** d. Hschr. besteht aus 3 Teilen. Bl. 32—343, an verschiedenen Stellen geflickt, ist der ältere d. ersten beiden, im J. 1313 geschriebene. Im J. 1596 ist dieser vom Vardapet *Յովհաննէս* aus Tsarths erneuert, d. h. wohl geflickt u. im einzelnen ausgebessert (s. Bl. 31b) und für die nach Ausweis des T. zu ihm gehörigen ersten 31 Bl. e. Ersatz geliefert worden, d. jetzigen Bl. 1 — 31. Bl. 345—424, durch die Schr. unterschieden, o. Angabe betr. D., O. Schrb. etc. — **Zst.** im allgemeinen gut.

1. Bl. 1a—339a: Erklärung des Buchs d. Propheten Ezechiel vom Vdp. Jesaias aus Nitsch, verfasst auf Ersuchen Stephan Orbelean's, des Erzbischofs von Siunikh. Tt. *'Ի խնդրոյ տէր Ստեփանոս Սիւնեաց նահանգին վերադիտողի արարեալ հաւաքումն մեկնութեան աստուածգրեան մ-ը-գ-է(ւ)ից [= մարգարէից] եզեկիելի նուաստ վ-ր-ք-ի-ե-ս[յ]ս Հայկազեան [= հայկազեան] տումն.'* — Bl. 1a—3a: Vorwort. Ü. *'Ճառս չափաւոր վերլուծութեան մ-ը-գ-է-ս-ք-ից եզեկիելի.'* A. *'Ախ-ա-ծպին աւար չագոծ բանիւն կրկին էս-ի-ն-ք հաստատեալ զոյացան եղակնաքս ամէնեն, այս է՝ ը [= ընդ] իմանալի և անմիւթ*

Digitized by Google

զոյին նխեթականն զգալիքս ցուցանել: Ցաղագս ոյոյ յերկուց իմն պատճառաց մոլորևայիցն չաղևսալ կազմեցաւ ընդդիմին, ի հոգւոյ ասեմ և ի մարմնոյ:' etc. — Bl. 3a—31a, 32b—339a: die eigentliche Auslegung, o. Ü.—A. 'Ե[և] [եղև յամին երեսներորդի ամենայնին չոր[ր]որդի, որ առաջ հինգ էր ամսոյն և ևս (ի) էի ի մեջ գերութեանն առ ափին Քովքասու գետոյ . . .' etc. 'Ոմանք զյորելեանին կարծեցին լինել: Ցորելեան կոչին հրեայքն զյիսնեներորդ ամացն ի[ե]ս $\overline{9}$ [= որպէս] հրամայեցին զընդհանրին . . .' etc. E. 'Ըստ որում մաղթեացուք ի Տ[ե]ն' զի չնորհաւք նորին ընդ այս լրանայ և մեք, որ աչխատեցաք ըստ կարի, լիցուք միացեալ յաւդմամբ սիրոյ յերջանիկ գլուխն մեր Քրիստոս վասն նմին միշտ երգելով ընդ Հաւր և ընդ Հոգւոյ իւրում արբոյ այժմ և յանապատ յաւիտեանս յաւետեանից ամէն:'

2. Bl. 339a—b: Nschr. des Verfassers: 'Ապր . . . չարաչրեցի զտեսութիւն աստուածային մարգարէիս . . . ի թուիս հայկազեան տոհմիս տոմարի ըստ հոլովմանն ամաց եւթն հարիւր յիսուն և երկուց . . .' etc.

3. Bl. 339b—340a: Brief des Vdp. Jesaias an Stephanos Orbelean. Ü. 'Ցետ աւարտմանն զգրոցս Քրիստի ընծայական (յ) Սա[յ]եայ վարդապետի առ տէր Ստեփանոս.' A. 'Ակնիականն և արբազան քաւչապետ տէր իմ պսակատուն.' etc. E. '. . . Քաղցրանուագալ յուշիկն և յոգին բանականացս միմեանս յանայր ամս ժամանակաց:'

4. Bl. 340a—b: Antwort des Stephanos Orbelean. Ü. 'Պատասխանի չնո[ր]հակալութեան տ[ե]ն Ստեփանոսի առ վարդապետն Սա[յ]ի.' A. 'Ցետասական համալսարանացն պետ և ձիրքիմաստից պէտ պարտս պատրեմատն ճեմարանին.' etc. E. '. . . զոր ակն ոչ էտես և ունկն ոչ լուաս և ի սիրտ մարդոյ ոչ անկաւ. ամէն և եղիցի. ողջ լեր տէրդ Ցետրոս և ի փառս Աստուծոյ և ի պարծանս մեզ:

5. Bl. 341a—343a: Nschr.

6. Bl. 345a—381b: Vardan's Erklärung des Buches des Propheten Daniel mit Benutzung der Kommentare von Ephraim, Hippolytus u. Stephanos aus Siunikh, am E. unvollständig. Ü. 'Մեկնութիւն հաամաուաա Դանիելի մարգարեի. ղոր հոգևապատծայր և իմաստախոհ վարդապետս ի Վարդանա չարաքրեալ ել ի հոգեկիր մեկնողացն ձայնից Եփրեմի, Հիպողիտոս, Ստեփանոսի Սիւնեցւո ի խնդրոյ ուս[ու]մնասէրն մանկանց առ ի գիւրահասոյ' [am Rd. երի hinzugefügt, später երի und ող durchstrichen und durch ընի երցող ersetzt]. A. '[Մ]երձաւորք մեր հղբարք և արդեակք յաւժարեցին զհետաւորութիւնս մեր մերձ առնել մերձաւորաց հոգւոյն Աստուծոյ և պսակութիւնս մեր զաւրացուցանել . . .' etc.; vgl. *Dsh* S. 1155.

Digitized by Google

Ma XIII 11.

Bl. 261 (lr. 258a—260b u. 261b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 21,5×16,8 (T. zwsp., je 17×4,5). — **St.** Pp. — **Z.** 25. — **Schr.** Krr., d. Dckbl. Hlbunz., Bl. 261 Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. u. Vrdkl., 3 Kn. u. 1 (urspr. 3) Schn. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn. etc. — **D.** 1731 (s. Bl. 261a). — **Schrb.** *կիրակոս* v. Aliphnar (s. Bl. 261a). — **Bs.** Vardapet *Միքայէլ* (s. Bl. 261a), später Vardapet *Զաքարիա Գիւլասպեանց* (s. Bl. 2a). — **Mmd.** Bl. 2a, 72b, 104b, 144b. — **Zst.** gut.

Kommentar zum Marcusevangelium von Basilius, genannt Dschon [*ձօն*], aus dem Kloster Maschkevor in 39, durch rote Schr. gekennzeichneten Abschn. (am Rd. werden 40 gezählt, es fehlt jedoch *բ*) m. d. Ü. *'Եկէ՛ք դիտեցէք հասուր մեկնութիւն սրբոյ աւետարանչին Մարկոսի, ասացեալ Բարսեղ վարդապետի'*, wsntl. wie d. Ausg. *Մեկնութիւն սրբոյ աւետարանին որ ըստ Մարկոսի արարեալ երանելւոյն Բարսղի Տիրաշալի վարդապետի ձօն կոչեցելոյ* ... Kpel. 1826, S. 5—405, jedoch mit manchen Abweichungen im Einzelnen. — Bl. 257a: biblische Zitate, Bl. 261a: Nschr.

Die Dckbl. enthalten Bruchstücke aus e. Rede auf d. Einzug Christi in Jerusalem.

Ma XIII 12.

Bl. 237 (lr. 1a, 41b—43b, 50, 212b—214b, 225b, 226a, 235a—236b) + v. u. h. je 2 Dckbl. — **Gr.** 21×15 (T. zwsp. je 15×5). — **St.** Pp. — **Z.** 25. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** mttf., rote, blaue und gelbe Abn., Rdvzn. u. Zbn., 16 Ttl., rote Azn., Bl. 3a am Rd. d. Bild eines Hirten. — **Bs.** i. J. 1717 St. Georg-Kirche, i. J. 1758 Allerlöser Kirche (s. Bl. 237b). — **Mmd.** u. **Not.** Bl. 20a, 151a, 212a, 225b, 234b — **Zst.** schlecht, alle Bl. aus dem Ebd. gelöst.

Kommentar zum Lucasevangelium von Ignatios aus dem Kloster Schwarzberg [*Սեւ Լեառն*], ziemlich genau wie d. Ausg. *Մեկնութիւն սրբոյ աւետարանին որ ըստ Ղուկասու արարեալ սուրբ վարդապետին Իգնատեոսի* ... etc., Kpel. 1824. In d. Hsch. fehlt S, 92 Z. 7 — S. 99 Z. 9 der Ausg. (zw. Bl. 41 u. 44), S. 111 Z. 2 — S. 114 Z. 5 (zw. Bl. 49 u. 51), S. 423 Z. 7 — S. 429 Z. 3 (zw. Bl. 212 u. 215), S. 461 Z. 14 bis z. E.

Die Innenseite des vorderen Deckels enthält Bruchstücke aus d. Gen., die des hinteren Deckels aus dem Ev. Mt. 4, Bl. 237a Zitate aus Jes.

Ma XIII 13.

Bl. 277 (lr. 1a, 261, 276b—277b). — **Gr.** 22,3×16 (T. zwsp., je 15×5,3). — **St.** Pp. — **Z.** 31. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Schm.** rt. Ü. u. Abn.,

Digitized by Google

vereinzelte mttf. Zrschr. — **Schrb.** *Սարգիս* (s. Bl. 133a). — **Mmd.** Bl. 25a, 69a, 94a, 99b, 104b, 118a, 133a, 178a, 189a, 221b, 251a, 255b. — **Zst.** einige Bl. lose, sonst gut.

Auslegung der sieben katholischen Briefe von Sargis Schnorhali mit d. Vorworten des Vdp. Karapet, wsntl. wie *Dsh* Nr. 315, von den Ausgn. mehrfach beträchtlich abweichend, o. Tt. — Bl. 2a—14b: Einleitung des Vdp. Karapet, *Sarg* S. 673—691. — Bl. 14b—18a: Vorwort des Vdp. Karapet, *Sarg* S. 5—8. — Bl. 18a—b: e. Nschr. in Versen von Karapet m. d. Abn. *'Սուրբ Սարգիս գիրքս է յոյժ գովելի առաջողաց'* wie *Dsh* Nr. 315,s. grundverschieden von dem Gedicht *Sarg* S. 9. — Bl. 18b—21a: d. Praefationes zu d. katholischen Briefen wie in den Bibelausgaben. — Bl. 21a—25a: die Entstehungsgeschichte der katholischen Briefe wie *Sarg* S. 668—673. — Bl. 25a—274a: d. eigentliche Auslegung, *Sarg* S. 10—667. — Bl. 274b—276: Nschr. des Verfassers, *Sarg* S. 667—668.

Ma XIII 14.

Bl. 70 (lr. 38b, 39a, 65—70b) + v. 1 Dckbl. — **Gr.** 23,5—24,3×18—18,5) (T. 16—16,5×12—13,5). — **St.** Pp. — **Z.** 27—30. — **Schr.** Krs. u. Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Ün. u. Abn. — **Zst.** gut.

Die 'Eröffnete Quelle' vom Vdp. Petros Aghamalean Berthumeanths aus Nachidschewan, e. Auslegung neutestamentlicher Reden und Parabeln in 32 Kp. m. e. Vorwort, in dem d. Verfasser mitteilt, dass er sein Werk auf Ersuchen des Vdp. Eremia von Oschakan verfasst habe, u. je einem Gedicht zu A. u. E., wie *Dsh* Nr. 136, 2—4, abweichend von d. Ausg. *Agham* Vgl. auch *Ma* Nr. 71, Ma XIII 15.

Ma XIII 15.

Bl. 71 (lr. 5b, 69b—71b) + v. 1 Dckbl. — **Gr.** 19,7×13,5 (T. 15,6×10). — **St.** Pp. — **Z.** 26. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Zst.** Bl. 20—29 lose, sonst gut.

1. Bl. 1a—65a: Die 'Eröffnete Quelle' vom Vdp. Petros Aghamalean Berthumeanths, wsntl. wie Ma XIII 14, jedoch m. anderer Kp.-Einteilung — Kp. 23 u. 24 einerseits u. Kp. 28 u. 29 andrerseits zu je einem zusammengezogen, Kp. 25 in zwei zerlegt, am E. e. Gedicht religiösen Inhalts, dessen Strophenanfänge = *Գետրոսի*. A. *'Գաբռաս-ոքիս հանդէպ ընչեալ ձմեռն-քեր այն հրաւիրոյ'* etc.

Digitized by Google

2. Bl. 65 a: 6 Z., die ersten drei aus Nerses Schnorhali's Jesus d. Sohn, m. d. Ü. *Շնորհակ-լուխ'*.

3. Bl. 65b—68a: Predigt über Pred. 7,3.

4. Bl. 68a—69a: Predigt über die hl. Ehrfurcht: *'Ապ-ծոյ և Տ-ոն մերոյ Յ-ի-սի Ք-ի-ստ-ի սո-ր-ք առա-քե-լն ասէ. յ Ա-պ-ծոյ երկե-ւ-ք և-ն. Սկիզբն իմաստու-ւ-ն երկիւ-ղ Տ-ոն է'* etc. Vgl. Ma XIII 14.

Ma XIII 16.

Bl. 63 (lr. 1,62—63). — **Gr.** 16,2×11,3 (T. 13×7,5). — **St.** Pp. — **Z.** 18—19. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Papierumschlag. — **Zst.** gut.

Auslegung von Evangelienstellen, i. J. 1732 aus e. lateinischen Original übersetzt vom Vdp. Petros aus Tiflis, in 17 Kp. — Tt. *'Բանք խրթնագոյնք և դժուարալոյծք վերծանելոյ և իմանալոյ արժանիք, որք գոն և գրին ի մէջ սրբոյ աւետարանին համառօտաբար վերաքաղեցեալ ի մեծագոյն հեղինակէ ուսեմնէ զրօսուխն իմն չքնաղավէպ ընծայեալ առ քանասէր անձինս ի փառս ամենամեծին Աստուծոյ բարգմանեցեալ ի լատինականէ ի հայ բարբառ ի գետրոսէ վարդապետէ Թիֆլիսեցւոյ ի խնդրոյ Դեսպարտ չինչին ծախսիւ Մաղաքի կոստանդինուպօլսեցւոյ, յամի Տ-ոն 1732 և Հայոց ռճձա.'* A. *'Ցաղագս անմեղ մանկանցն Բեթղէհեմի Թէ ոյք էին և կամ Թէ որքան էին Թուք նոցին, զորս կոտորեաց Հերովդէս։ Գլուխ իա· Ցորժամ Հերովդէս արքայն եառն Թէ մոգքն ոչ եառն նմա պատասխանի . . .'* etc. E. *'դատաստանական դատապարտութիւնն, զոր կրեցաք էին գպիրքն և փարիսեցիքն վասն կեղծաւորութեան եւ այլոց չարութեանցն, ասէ, օձք, ծնունդ իժից, զի՞ արդ փախուցուք ի դատաստանէ գեհենին։ Վերջ։'*

Liturgik.

(Ma XIII 17 — Ma XIII 37)

Ma XIII 17.

Bl. 242 (lr. 174b, 177a, 182b, 242b). — **Gr.** 10,8×7,6 (T. 7,5×5). — **St.** Pgt. — **Z.** anfangs 23, später 15—19. — **Schr.** Krr., Bl. 242a Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. u. 1 (urspr. 2) Schn. — **Schm.** bis Bl. 171a rote u. blaue Abn. u. Azn., ginzf. rote, blaue

Digitized by Google

u. goldene Zbn., Rdvzn. u. Ttlvzn., Bl. 1b Bild eines arm. Patriarchen, vielleicht Johannes Mandakuni, von Bl. 172a an nur einmal (Bl. 183a) rote, blaue u. gldf. Ttlvz., Rdvz. u. Zb., sonst nur rote Abn. u. Ün. — **D.** unbekannt. Vgl. jedoch § 5. — **Schrb.** *Մարգարէ* (s. Bl. 95a), *Ղազար* (s. Bl. 175b). — **Bs.** 165b *Տօքայ Աւագովվ(ի)* aus Erivan (s. Bl. 242a). — **Mmd.** Bl. 1a, 83a, 84b, 137b, 175b, 242a. — **Zst.** gut.

1. Bl. 2a—152a: Horologium (Breviarium) o. Tt. m. beträchtlichen Abweichungen von d. Ausgn. — Bl. 2a—55a: Nachtoffizium (*կարգաւորութիւն աղօթից ի մէջ գիշերի*) *Žkg* II 4—60, *Žam* 11—155. — Bl. 55b—84b: Prim (*կ. ա. առաւօտու ժամուն*), *Žkg* II 61—101, *Žam* 156—272. — Bl. 84b—91a: Terz (*կ. ա. արևադալի ժամուն*), *Žkg* II 102—108, *Žam* 273—289. — Bl. 91a—95a: Sext (*կ. ա. երրորդ ժամուն*), *Žkg* II 109—112, *Žam* 290—300. — Bl. 95a—98b: Non (*կ. ա. վեցե-րորդ ժամուն*), *Žkg* II 112—116, *Žam* 301—310. — Bl. 98b—112b: Vesper (*կ. ա. իմնեերորդ ժամուն*), *Žkg* II 116—152, *Žam* 311—410. — Bl. 113a—124a: 1. Kompletorium (*կ. ա. երեկոյի ժամուն*), *Žkg* II 153—166, *Žam* 411—449. — Bl. 124a—137b: 2. Kompletorium (*կ. ա. խաղաղական ժամուն*), *Žkg* II 167—182, *Žam.* 450—486. — Bl. 137b—148b: 3. Kompletorium (*կ. ա. հանգստեան ժամուն*), *Žkg* II 183—192, *Žam* 487—511. — Bl. 148b—152a: Renuntiatio, Credo u. Confiteor (*Հրաժարիմք, հաւատովմունիմք, մեղայ*), *Žkg* II 1—3, *Žam* 1—6.

2. Bl. 152b—167b: Missale für die Ministranten, wsntl. wie *Žam* 514—548, jedoch m. 7, ausser einem, für d. Liturgie bestimmten Liedern: '*Զայն աւետեաց կանանցն երգէր*' etc. (Bl. 162a—163a), '*Դասքըն հրեշտական էին պահապան*' etc. (Bl. 163a—164a), '*Ասէն ի տախ[ո]ուին երևեցաւ*' etc. (Bl. 164b—165a), '*Հրճուեսցիմք այսաւր մեք յոգեկիզս տաւնիեաս մաքուր սուրբ կուսական*' etc. (Bl. 165b—166a), '*Ով զարմանալի խորհուրդ այս մեծ յայտնեալ*' etc. (für d. Fest der Taufe Christi) (Bl. 166a—b), '*Ընդրեալ(ղ)ըդ յ Աստուծոյ, ով երջանիկ սուրբ քահանայ*' etc. (Bl. 166b—167a), '*Գոչէր հրեշտակն ի վիմին*' etc., d. Abn. der Strophen = *Գրիգոր* (Bl. 167a—167b).

3. Bl. 167b—171a: d. *համբարձի*-Hymnen für d. Busstage und der *համբարձի*-Hymus *Սուրբ ես, Տէր զօրութիեանց* etc.

4. Bl. 171b—174a: Ev. Mt. 19,16–20,16.

5. Bl. 175a—241b: Kalendarium zur Bestimmung der beweglichen Feste m. Gebrauchsanweisung u. Tabellen vom J. 1553—2080, ähnlich wie *Žkg* III 93—161.

6. Bl. 242a Mmd.

Digitized by Google

Ma XIII 18.

Bl. 191 + v. 2 Dckbl. — **Gr.** 12×8 (T. Bl. 1a—13b: 8,5×5, Bl. 14a—191b: 9×5). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** Bl. 1a—13b: 15—17, sonst 17. — **Schr.** Rnd., von 3 Schrb., d. Dckbl. griech. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Mmd.** Bl. 20b, 66a, 101a, 131a, 152a, 191b. — **Bm.** Bl. 1—13 aus jüngerer Zeit. — **Zst.** mässig, d. Rck. abgerissen, d. hintere Ebd.-Deckel zerbrochen, es fehlen Blr. zw. Bl. 91 u. 92.

Kirchengesangbuch mit Noten.

1. Bl. 1a—6b: Nerses Schnorhali's Lied f. das Nachtoffizium *'Ճիշխացուք ի գիշերի'* etc. m. *'Անբաժանելի և ը համագոյ'* etc., *Žkg* II 6—9, ausserdem *'Ոսկի ե երկու'* etc., dahinter *'Զարթիր, ընդէ՞ր ը նչես* [= *նչես*], *(յ)անձն իմ'* etc. *Žkg* II 7, *'Վասն ի վերոյ աստ խաղաղութեան'* etc., *Žkg* II 38, *'Աստագոյն է, հարուածք գանիս'* etc.

2. 7a—10b: Anfänge (einige Verse) der *կանոնապլուխ*-Psalmen des Nachtoffiziums, *Žkg* II 12—18.

3. Bl. 10b—26b: d. *Թագաւոր յաւիտեան* (rex saeculorum) -Gesänge u. d. *Այսօր դասք*-Gesänge d. Nachtoffiziums, a) Bl. 10—25a: *Թագաւոր յաւիտեան*-Gesänge für d. Buss- und Märtyrertage, *Žkg* II 42—45, bzw. 45—47, b) Bl. 25a—26b: *Այսօր դասք*-Gesänge, *Žkg* II 48.

4. Bl. 26b—27b: d. Allelujas der Herrnfesttage, zum Teil nur d. Azn., in anderer Reihenfolge als *Žkg* II 48 etc. u. Ma XIII 62.

5. Bl. 27b—43b: d. nach d. *Փառք ի բարձունս* (Gloria in excelsis) d. Frühgottesdienstes gesungenen Psalmen u. Lieder, mehrfach m. d. Praedikation *Աստուածք ամենակալն*, anders angeordnet als *Žkg* II 79—82.

6. Bl. 43b—44b: d. vor dem Ev. der Öl tragenden Frauen beim Sonntagsfrühgottesdienst zu singenden Lieder *'Եղիցի անուն*ն etc., *Žkg* II 68—69.

7. Bl. 44b—56a: d. nach dem Gloria in excelsis des Frühgottesdienstes zu singenden Lieder, *Žkg* II 80—82, stellenweise ausführlicher.

8. Bl. 56a—73a: *Հարց*-Hymnen für Busstage, die in d. Ausgn. *Žkg* u. *Schar* fehlen, a) Bl 56a—58b: *ա՛ձ. Հայր երկնաւոր, որ առաքեցեր'* etc., *'Սքանչելիք ը մեծք եղէն ի Բաբելոնի'* etc., *'Առաւել քան ըզբոցն ը Բաբելոնի'* etc., *Եւ սրովբէական աւդինութիւնս մատուցանեն'* etc., *'Զերից մանկանցն զաւրհնութիւնս'* etc., *'Անբսկըզբնակից բանիդ հաւր'* etc. — b) Bl 28b—60a: *ա՛կ. Թեզ Թագաւորի Աստուծոյ'* etc., *'Աւրհնեալ Տէր, որ պահեցեր ըզծառայս քո'* etc., *Եկեալ բրնաւորդն ի*

Digitized by Google

հընացըն' etc., '*Որ իչեր ի հնոցին, Բանդ Աստուած*' etc. (d. erste Vers *Schar* 131 Z. 17—19), '*Նրանք մանկունքն ի հընոցին հաւատով զրերց հրոյն չիջուցին*' etc., '*Հնազանդութիւնք Պաղէտացւոցըն*' etc. — c.) Bl. 60a—61b: բձ. '*Ցամենայնի բանեբանեալ ես, սուրբ Սրբոզդութիւն*' etc., '*Ամենակալ ը մեծանուն Տէր ամբանց և Աստուած աստուածոց*' etc., '*Ցամենայնի ամենակալաբաղ փրկիչ*' etc., '*Զոր աւրհնեն անլռելի ձայնիւ*' etc. — d.) Bl. 61b—63b: բկ. '*Նկատ բրոնաւորին ի դուրս հընացին*' etc., '*Որդւոյդ է տեսանելի Բանեղծնի մեծ և ըսքանչելի*' etc., *Բարեբանող ձայնիւ երգէին մանկունք*' etc., '*Որ ի հնոցին զերծիս մանկունս ապրեցուցեր խոստովանելով*' etc., '*Որ ի Բաբելոն ի հնոցին զերես մանկունս ապրեցուցեր*' etc., '*Մեծ զրթուԹիւնդ իչեր ողորմած*' etc. — e.) Bl. 63b—66a: զձ. '*Իչեր ի մէջ հնոցին, Որդի Աստուծոյ*' etc., '*Անճառելի ծոցս Հաւր*' etc., '*Սուրբ Սրբոզդութեանն երգեցուք զերդս աւրհնութեան*' etc., '*Ոչ էիանաս ընդ հոլըրն*' etc., '*Նկայդ նոր ժողովուրդք*' etc., '*Ապրատեամեան հաւատովըն լըցեալ*' etc. — f.) Bl. 66a—b: զվ. '*ԶԱստուածպետութիւնն ը տերմանեցին*' etc., '*Զերից մանկանցըն զվարըհընեզութիւնս*' etc. — g.) Bl. 66b—69a: ղձ. '*Ի հետեւել հովիս երկընաւոր*' etc., '*Ամենակարող ողորմութեանդ ցաւղ*' etc., '*Ծառեայ, Տէր, զրթութեամբ քո*' etc., '*Զոր վտառաբանեին իմանալի զաւրութեանցըն դասքն*' etc., '*Փառաց քոց, Քրիստոս, վախտաւաղ եղեմ սուրբ մանկունքն*' etc., '*Սուրբ ը մանկունքն կապեալք*' etc., '*Զքեզ ամենազաւրք*' etc. — h.) Bl. 69a—73a: ղվ. '*Որ ի կատրս քէրովբէից*' etc., '*Ոչ ահ թագաւորի*' etc., '*Նկատ բրոնաւորին*' etc., '*Բաբելոնական հնոցին*' etc., '*Բաբրատաք սրբոհոգեսաւկանացին*' etc., '*Որ ի վերս քերովբէից հանգչիս և ի ղաւրաց*' etc., '*Թագաւոր փառաց Քրիստոս և սրտրիչ*' etc., '*Որպէս ըղհնախանձաւորս տեսեալ ծովուն*' etc.

9. Bl. 73a - 95a: *Ժամամուտք* wie *Žkg* II 122—129, jedoch unvollständig wegen Bl.-Verlustes.

10. Bl. 95a: *Գովեսք* (Laudate) - Hymnen, ganz verschieden von *Schar* 277.

11. Bl. 95a—99b: d. Mesoden *Žkg* II 138—140.

12. Bl. 99b—101a: *Սաղմոսք* - Psalmen zum Mittagsgottesdienst f. d. Zeit von Ostern bis Pfingsten m. Angabe d. Lektiones, im *Žkg* nicht vorhanden.

13. Bl. 101a—131a: Allelujas zum Mittagsgottesdienst, reichhaltiger als *Žkg* II 141—146.

14. Bl. 131a—139b: Liturgiegesänge, a.) Bl. 131b—134a: *Սրբասացութիւն*-Lieder, *Žam* 528—530, ausserdem in d. Ausg. fehlende Gesänge für

Digitized by Google

Gründonnerstag, Ostern u. a. Feste, b.) 134a—139b: *Žam* 533—543, '*Քրիստոս ի մէջ*' etc., jedoch nicht vollständig. Andererseits hat d. Hsch. einige in d. Ausg. fehlende, '*Լոյս ճշմարիտ և ճառագայթ Հաւր*', '*Հաց կենաց և անմահութեան*' etc., '*Որոնք երկիցք և ճանապարհ*' etc,, '*Քան Հաւր և քահանայապետ առաքն*', '*Վէմ հոգևոր և գլուխ անկեան*' etc., '*Գառն Աստուծոյ զկնեալ*' etc.

15. *Խոնարհեցո* - Gesänge für d. Fastenzeit, nämlich Auszüge aus d. Psalmen *Žkg* II 153—155 in verschiedenen Melodieen, alle mit '*Խոնարհեցո*' beginnend.

16. Bl. 146a—149a: Mesoden nach den Wochentagen angeordnet, *Žkg* II 138—139, zum Schluss jedes Tages ausserdem der Psalm '*Ուղիղ եղիցին*' *Žkg* II 158.

17. Bl. 149b—150a: Psalmengesänge f. d. Fastenzeit u. d. Sonnabend vor Ostern m. d. Ü. '*Աստղագիք աղուհացիք*' u. '*Աստղագի մեծի չարաքոս ցօղեկոս*', nicht in *Žkg*.

18. Bl. 150b—152a: *Խոնարհեցո* - Gesänge (vgl. oben 15) für gewöhnliche Tage.

19. Bl. 152b—163b: Hymnen f. verschiedene Festtage, a.) Bl. 152b—154a für Märtyrer-Tage, '*Վասըն սրբոց քոց մարտիրոսացն հանճառայ, Տէր*', etc., '*Եկայք հաւատացեալք զերկնաւորացն զիշատակս պատուիրացուք*' etc., '*Կացցուք առաջի ոտիցերաց սրբոցդն*' etc., '*Սոցին աղաչանաւք զաղաւիքըս ը մեր յաջողեա*' etc. — b.) Bl. 154a—155a: f. Patriarchen-Tage: '*Այսաւր տեսող իմանալի ծագմանն*' etc., '*Վասըն սոցայ չնորհեա երկիւղիքն պահպանութեանն*' etc. — c.) Bl. 155a: f. Propheten-Tage, '*Մըննեցելոյն ի կուսէն անդադար բանեխաւսեցէք*' etc. — d.) Bl. 155a—b: f. Aposteltage, '*Այսաւր հրեղէն լեզուս բաժանեալ հանգիսաւք*' etc. — e.) Bl. 155b—156a: f. Gregor den Erleuchter, *Žkg* II 126. — f.) Bl. 156a: f. den Protomartyr Stephanos, '*Եւ այժմ աղաչեմ ըզքեզ, առաքեալ Աստուծոյ*' etc. — g.) Bl. 156a—157a: f. d. vierzig Märtyrer von Sebastia, '*Ի ձրկունս ծովէն որպէս պըտղաբեր յանդուս*' etc., '*Եւ ընկալաւծ ի Քրիստոսէ ըզպսակն անապականն*' etc. — h.) Bl. 157a—158b: f. Johannes d. Täufer '*Քահանայական և մարգարէական չնորհսաւք զարդարեալ*' etc., '*Կարապետըն Յովաննէս աւետաւոր ձայն ուրախութեան քարոզէը*' etc. — i.) Bl. 159a: f. d. Kreuzesfesttag, '*Բարձրանալով քո ի խաչին*' etc. — j.) Bl. 159a—b: f. d. Kirchenfesttag, *Ուրախ ը լեր և ցընծա եկեղեցի*' etc. — k.) Bl. 159b—160a: f. d. Geburtstag Christi, '*Մարգարէութեանց ը մակը եղև Բեթղէհեմ և աւետեան ը կուսին*' etc. — l.) Bl. 160a: f. d. Fest der Darbringung Christi im Tempel, '*Որ եկիր ի*

Digitized by Google

փրկութիւն ազգի մարդկան, Տէր, փախք քեզ' etc. — m.) Bl. 160a—b: f. Pfingsten, *'Եթկրպապեւով ը մեք Հըշմարիտ'* etc. — n.) Bl. 160b—161a: f. das Fest der Verklärung Christi, *'Եկայք ը ժողովուրդք ի սահաթէ վտուց Տիքստոսի'* etc. — o.) Bl. 161a: f. d. Marientage *'Վասն որոյ բարեխաւսութեամբ մարդ քո և կուսի ապաչեմք'* etc. — p.) Bl. 161b: f. d. Kreuzesfesttage, *'Բանդի լուսատրեաց ըղքեզ Թագաւոր քո Տիքստոս'* etc. — q.) Bl. 161b—163a: f. d. Fest der Ankunft Christi, *'Բարեբանեալ եկիր և գալոցդ ես ի յերկընից աստուածային քո փախաւք'* etc., *'Լոյս զուարթ'* etc. *Žkg* II 155. — r.) Bl. 163a—b: f. d. Kirchenfesttage, *'Մեղա և ողթախ լեր բերկրեալ, սո-րբ եկեղեցի'* etc.

20. Bl. 163b—175b: Mesoden wie *Žkg* II 156—158, am Rande Angabe der betreffenden Festtage.

21. Bl. 175b—191b: d. Psalm *'Ուղիղ եղիցին աղաւթք իմ'* etc., *Žkg* II 158, in allen Tonarten und Melodieen, mit Bezeichnung der letzteren am Rande.

Ma XIII 19.

Bl. 210 (lr. 1a, 127a, 150a, 209b, 210). — **Gr.** 10,5×7 (T. ugf. 7,5×4,5). — **St.** Pgt. — **Z.** 20. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmpEvL. u. 1 (urspr. 2) Schn. — **Schm.** Bl. 1b das Bild Davids, Bl. 2a Zl., ausserdem viele rote Rdvzn., Zbn., Vogelschriften, alle Ün. u. Abn. der Verse rot, 1 Z. blau. — **D.** 1674. — **Schrb.** *Փիլիպպոս.* — **Zst.** zw. Bl. 8 u. 9. fehlt 1 Bl., manche Bl. lose, besonders 1—22, 203—210.

1. Bl. 2a—208b: Die Psalmen David's, in 8 Kanones eingeteilt, m. d. entsprechenden Praedikationen u. Gebeten des armenischen Nachtoffiziums nach jedem Kanon. Abweichungen von der Ausg. *Žkg* sind (abgesehen von der durch Herausfallen des Bl. zw. 8 u. 9 entstandenen Lücke von *զգործս մաս* . . ., S. 4 Z. 9 v. u., bis *Տոցա աղաղակաս.*, S. 5 Z. 5 v. u.): I 75 Sp. 1 Z. 11 v. o. — Sp. 2 Z. 18 v. u. fehlt, auf II 118 Sp. 2 Z. 15 v. o. folgt st. *Մաղթանք* etc.: II 61 *Լցաք առաւօտս* . . . etc. — 63 Sp. 1 Z. 5 v. o, II 65 Sp. 2 Z. 3 v. u. — 66 Sp. 2 Z. 28 v. o., II 94 Sp. 2 Z. 16 v. o. — 95 l. Z., dann Nerses Schnorhali's Bekenntnisgebet, II 190 Sp. 1 Z. 18 v. u. — 192 Sp. 1 l. Z.

2. Bl. 208b—209a: Nschr. des Schrbs., zum Teil wieder ausradiert.

Ma XIII 20.

Bl. 602 (lr. 153b, 205, 389a, 601, 602) + v. u. h. je 1 Dckbl — **Gr.** 37,4× 25,5 (T. zwsp, je 26,5×7, Bl. 1a, 206a, 390a einsp.). — **St.** Pp. — **Z.** 33. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Ün. u. Abn., mttf. Zsch., Ttlvzn., Rdvzn.

Digitized by Google

u. Zln. — **D.** 1633 (s. Bl. 589b). — **O.** Oghverts in Siunikh (s. Bl. 600a). — **Schrb.** Weltpriester *Եփրեմ* (s. Bl. 600a). — **Bs.** Diakon *Հօհաննէս Աղաթիա* (s. Bl. 599a), Dreieinigkeitskirche in Dascht im Gau Goghthn (s. Bl. 599a). **Mmd.** Bl. 126a. — **Nschr.** Bl. 598b–600a. — **Zst.** es fehlt e. Bl. zw. 275 u. 276, d. T. hat an einigen Stellen durch Feuchtigkeit gelitten, hier u. da Ölflecken, sonst gut erhalten.

Lektionarium mit Reden, Gebeten, rituellen Vorschriften etc., Angabe der Fesstage auch am unteren Rand. Es enthält:

1. Die Lektiones für alle Tage des Kirchenjahrs m. den zugehörigen Psalmen od. kurzer Andeutung letzterer, u. zwar a) Bl. 1a—204b: für d. Zeit vom Vorabend der Geburt Christi bis Ostern, b.) Bl. 206a—389a: für d. Zeit von Ostern bis Pfingsten, c.) Bl. 390a—599b: für d. Zeit von Pfingsten bis zum E. des Kirchenjahrs.

2. Reden, Gebete, rituelle Vorschriften etc. für bestimmte Festtage, u. zwar: a.) Bl. 13a—18b: d. Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Januar m. dem Segen des Basilius von Caesarea, Vgl. Ma XIII 28,21, Ma XIII 27,10 u. Ma XIII, 33,36; b.) Bl. 63a—66a: d. Vorschrift für d. Aufnahme der freiwilligen Büsser von Johannes Mandakuni. Vgl. Ma XIII 28,36 u. Ma XIII 27,11; c.) Bl. 150a—153a: d. Vorschrift für d. Entlassung der zum Empfang des hl. Abendmahls am Gründonnerstag Vorbereiteten aus d. Busse. Vgl. Ma XIII 28,37, Ma XIII 27,12 u. Ma XIII 33,16; d.) Bl. 155b—157b: d. Predigt über d. göttliche Gebot (*Քարոզ պատուիրանի*). Vgl. Ma XIII 28,39a, Ma XIII 27,13 u. Ma XIII 33,22; e) Bl. 157b—163b: d. Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstage von Ephraim d. Syrer. Vgl. Ma XIII 28,38, Ma XIII 27,14 u. Ma XIII 33,18; f.) Bl. 163b—166a: Gebet des Johannes Chrysostomus für d. Segnung der Sakristei am Gründonnerstage. Vgl. Ma XIII 27,31; g.) Bl. 295a—299b: d. Brief des hl. Cyrillus von Jerusalem an den König Constantin über d. Erscheinung des hl. Kreuzes am Himmel wie *Dschasch* II 587—590, *ŽkgW* I 359—363 u. sonst. Vgl. *Mi* XXXIII 1165—1176; h.) Bl. 381b—389a: d. Rede des Nerses von Lambron auf den hl. Geist, *Dschasch* II 739—751, *ŽkgW* II 575—594 u. sonst; i.) Bl. 392a—395a: dreiteiliges Gebet des Johannes Chrysostomus für d. Fest der Herabkunft des hl. Geistes wie Ma XIII 34; k.) Bl. 442a—447b: d. dreiteilige Gebet des hl. Basilius von Caesarea zum Fest der Verklärung Christi, nach *Dsh*: *Dschasch* III 860–870, *ŽkgW* III 619—640 u. sonst; l.) Bl. 464b—467b: Geschichte des Todes der 12 kleinen Propheten des Pseudo-Epiphanios in der Reihenfolge ihrer Festtage: Hosea, Amos, Micha, Joel, Obadja, Jona,

Digitized by Google

Nahum, Habakuk, Zephanja, Haggai, Sacharja, Maleachi, *Thk* 131—142 u. sonst. Vgl. den griech. T. der rechts stehenden Rezension bei *Eb. Nestle, Marginalien* u. *Materialien*, Tübingen, 1893, *Die dem Epiphanius zugeschriebenen Vitae Prophetarum in doppelter griechischer Rezension* S. 23—35. Vgl. auch Ma XIII 28,47a; m.) Bl. 495a—496a: Geschichte des Todes d. Propheten Ezechiel u. des Zacharias, des Vaters Johannes des Täufers wie *Dsh* Nr. 5 ր 1 ե; n.) Bl. 590b—592b: d. Dormitio Joannis apostoli, *Bib* Anhang S. 27—29, *Bib* 1221—1223, *Thk* 151—158, nach *Dsh* auch *Dschasch* III 2 S. 185—188, *Համբաւս եբանելւոյն Յովհաննու... հայ և լատին ի Հ. Յովսեփայ Վ. Գաթրճեան*, Wien 1877 u. sonst.

Ma XIII 21.

Bl. 328. — **Gr.** 32×23,3 (T. zwsp., je 25,5×7). — **St.** Pp. — **Z.** 25—26. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Ün. u. Abn., mttf. Zschrn., Ttlvzn. u. Rdvzn. — **Schrb.** *Յովաննէս* (s. Bl. 58b). — **Bs.** Weltpriester *Սերովբէ* (s. Bl. 58b). — **Mmd.** Bl. 46a, 58b, 93a, 98b, 103a, 119b, 151a, 152b, 159b, 164a, 274b. — **Nschr.** Bl. 327—328. — **Zst.** es fehlen Blr. zw. Bl. 224 u. 225 u. am E., manche lose, 1 Deckel gebrochen.

Lektionarium, bedeutend kürzer als Ma XIII 20, die vorkommenden Lektiones jedoch trotz mancher Abweichung doch wsntl. übereinstimmend, die Psalmen nur angedeutet, darin auch (Bl. 224a—227a) d. Ev.-Abschnitte über d. Öl tragenden Frauen wie Ma XIII 31,28 (die aus Mt. u. Mc. unvollständig, da Blr. fehlen) u. (Bl. 278—281) d. Brief d. hl. Cyrillus an Constantin wie Ma XIII 20,2 g. — D. Anordnung der Offizien ist folgende: Vorabend der Geburt Christi u. d. folgenden 8 Tage, Patriarch Petrus u. Archidiakon Abisoghom (11. Jan. Vgl. Stadler u. Heim, Heiligen-Lexikon IV 778 sub 3 S. Petrus), Antonius d. Gr. (17. Jan.), Kais. Theodosius d. Gr. (19 Jan.), Darbringung Christi im Tempel (14. Febr.), d. am 1. Konz. zu Konstantinopel beteiligt gewesenen Patriachen (Sonnabend vor Fastnachtssonntag), Fastnachtssonntag bis 1. So. nach Ostern, Prophet Jeremia (1. Mai), Erscheinung des Kreuzzeichens (7. Mai), Kinder von Bethlehem (9. Mai), Kaiser Constantin (22. Mai), Pfingstsonntag, Prophet Zacharia (10. Jun.), Prophet Eliseus (14. Mai), Bundeslade v. Kariatharim (2. Juli), Verklärung Christi, Mariae Himmelfahrt (15. Aug.), d. hl. Stätten von Jerusalem (13. Sept.), Kreuzeserscheinung (14. Sept.), Kreuzesauffindung (10 *Մաքեբէ* = 17. Mai), Proph. Jesaia (6. Juli), Makkabäer (1. Aug.), d. erste Lektio aus dem dritten Buche d. Makkabäer (Kp. 6,18—7,42), Apostel Thomas (23. Aug.), Apstl. Andreas (30. Nov.), Jh. d. Täufer

Digitized by Google

(29. Aug.), Apostel Philippus (15. Nov.), Proph. David u. Apstl. Jacobus (25. Dez.), Protomartyr Stephanos (27. Dez.), Apstl. Petrus u. Paulus (27. Dez.), Apstl. Jacobus u. Evang. Johannes, Söhne des Zebedias (28. Dez.)

Ma XIII 22.

Bl. 334 (lr. 10b, 217b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 12,4×8,7 (T. 9×7). — **St.** Pgt. — **Z.** 21. — **Schr.** Rnd., d. Dckbl. Hlbunz. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. u. 1 (urspr. 2) Schn. — **Schm.** fbg. od gld. Abn. u. Azn., viele bl., rt. u. gld. Rdvzn., vor jedem Abschnitt eine Zl., mehrere Bldr. am Rand, Bl. 52b Evangelist Johannes, 135a Johannes d. Täufer, 127a Jakob v. Nisibis u. a. — **D.** 1316 (s. Bl. 333b). — **Schrb.** *Մարգիս* (s. Bl. 102a, 292a, 333b). — **Bst.** u. l. **Bs.** Weltpriester *Բարձուդիմոս* (s. Bl. 333b). — **O.** *Մխ* (s. Bl. 333b). — **Mmd.** Bl. 102a, 292a. — **Nschr.** Bl. 333b—334a. — **Zst.** Bl. 15—24, 304—334 lose, sonst gut.

Hymnarium für d. ganze Jahr in 10, durch je eine Zl. angedeuteten Abschn., o. Tt. — Bemerkenswerte Abweichungen von d. Ausg. *Schar* sind: Es fehlt: S. 101,15–103,18 111,19–113 l. Z., S. 139,18–140,8 196,16–207,8, S. 398,10–405,5, S. 426,15–430,10, S. 431,5–l. Z., S. 492,11–494,15, S. 518,10–521,7, S. 557,7–563,16, S. 568,5–18, S. 665,12–666,4, S. 683,18–685,l. Z., S. 692,18–705,2, S. 747,1–753 l. Z. An anderer Stelle befindet sich der Hymnus S. 126,3–l. Z., u. zwar hinter d. hinzugefügten *Տեղեակ* S. 554. Hinzugefügt erscheint S. 18 zw. 6 u. 7: *'Ողբախ լեր Մարիամ սուրբ Աստուածածնին, որ յորովայնի քում կրեցեր'* etc. m. Ü. *'Այլ հարցն Աբեղաց Աստուածածնին'* (Bl. 10a), Statt S. 111,19–113l. Z.: *'Հայր երկնաւոր անկանիմ առաջի'* etc. m. Ü. *'Շարականն Համառայ'* (Bl. 54b—55a), S. 234, zw. Z. 14 u. 15: *'Բարեբանեալ ես Քրիստոս թագաւոր'* etc. (107b) u. *'Ողբախ լեր, մայր լուսոյ Աստուածածին, քանզի որ ի քէն մարմնացաւ'* etc. (Bl. 107b—108a), S. 546, zw. Z. 1 u. 2: *'Տեսի ես յայնմ առեղի յոգնախառնմբ ժողովին'* etc. (Bl. 245b) m. dem Schluss (Bl. 246a) *'երգովեաց զլևոն և զառաքեալն իւր պեղծ'*, S. 554, zw. Z. 4 u. 5: *'Տեղեակ առնեմ սրբոյն զուարճանան այսուր'* etc. m. Ü. *Շարականն սրբոց վկայիցն Տարագոսի, Պրոբոսի և Անդրոնիկոսի'* (Bl. 249b—250a), S. 685 zw. 17 u. 18. *ի համբերձեալ Տեառն քոյոյ քանիցն'* etc. u. *'Մշտապայծառ լուսով զարդարեին'* etc. (Bl. 309a - 309b).

Die Dckblr. enthalten Bruchstücke aus der Genesis.

Ma XIII 23.

Bl. 313 (lr.: 106). — **Gr.** 12×8,8 (T. 7,5×5—5,5). — **St.** Pgt. — **Z.** 23. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. u. Stf. — **Schm.** rote Ün., Abn., Azn., mttf. Ttlvzn., Rdvzn. u. Zbn. — **D.** 1661 (s. Bl. 313b). — **Schrb.** Subdiakon *Գապայ* (s. Bl. 313b).

Digitized by Google

Nschr. Bl. 313b. — **Zst.** schlecht, Rck. fehlt, 1 Hlzd. zerbrochen, e. Teil d. Ldbzs. abgerissen, d. Bl.-Rdr. geschwärzt. Es fehlt zw. Bl. 10 u. 11 ein Bl., zw. Bl. 22 u. 23 e. ganze Lage zu 12 Bl., zw. Bl. 283 u. 284 ein Bl.

Hymnarium für d. ganze Jahr in 10, durch je e. Zl. angedeuteten Abschn., o. Tt. — Bemerkenswerte Abweichungen von d. Ausgabe *Schar* sind: Es fehlt S. 18,4–19,1 (wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 10 u. 11), S. 20,6–15, S. 45,22–76,14 (wegen Verlust einer Lage zw Bl. 22 u. 23), S. 107,11–16, S. 109,5–6, S. 288,5–9, S. 293,15–16, S. 665,12–666,4, S. 684,17–686,2 (wegen Bl.-Verlustes zw. Bl. 283 u. 284), S. 703,2–705,2. — An anderer Stelle befindet sich d. Hymnus: S. 85,7–87,2, u. zwar S. 88, h. Z. 4, S. 101,15–103,18, u. zwar hinter dem umgestellten Hymnus S. 111,19–113 l. Z., S. 111,19–113 l. Z., u. zwar S. 746 h. l. Z., S. 139,18–140,8, u. zwar S. 700 h. Z. 10, S. 430,11–431,4, u. zwar S. 431 h. l. Z., S. 528,13–532 l. Z., u. zwar S. 535 h. l. Z., S. 548,14–549,5, u. zwar S. 550 zw. Z. 4 u. 5, S. 554,5–555,14, u. zwar S. 557 zw. Z. 6 u. 7, S. 557,7–560,7, u. zwar hinter dem umgestellten Hymnus S. 101,15–103,18, S. 560,8–563,16, u. zwar hinter dem umgestellten Hymnus S. 700,11–703,2. S. 568,5–18, u. zwar S. 279 h. l. Z., S. 595,17–596,18, u. zwar S. 598 zw. Z. 1 u. 2, S. 645,18–646,3, u. zwar S. 648 h. l. Z., S. 670,1–16, u. zwar S. 671 h. Z. 5, S. 700,11–703,2, u. zwar hinter dem umgestellten Hymnus S. 557,7–560,7, S. 747,1–753 l. Z., u. zwar S. 471 zw. Z. 3 u. 4. — Hinzugefügt erscheint: S. 669 h. l. Z. *'Զքեզ աղաչեմբք, Տէր, բարեխաւսութեամբ սուրբ Աստուածածնին'* etc., S. 546 zw. Z. 1 u. 2: *'Տեսի ես յայնմ աւուրս ոգեառեալս ժողովին երկաբնակին'* etc. (Bl. 226a–b). — Hinzugefügt oder an anderer Stelle erscheint d. Hymnus: S. 58,15–59,1, u. zwar hinter dem umgestellten Hymnus S. 560,8–563,16 (vgl. Bl.-Verlust zw. Bl. 22 u. 23).

Ma XIII 24.

Bl. 361 (lr. 360 u. 361) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** Bl. 1–349 u. 360–361 13×9, Bl. 350–359: 11,9×8,5 (T. Bl. 1–349 ugf. 10×7, Bl. 350–359 ugf. 8×5,5) — **St.** Bl. 1, 42, 43, 48, 49, 52, 55, 56, 59, 62–64, 68, 69, 73, 74, 110, 112, 113, 118, 119, 121, 122, 124, 125, 129–134, 138, 143, 145, 348–361 **Pgt.**, sonst **Pp.** — **Z.** Bl. 1–349: 22, Bl. 350–359: 23. — **Schr.** Rnd., Bl. 349b Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** Bl. 1–349: farbige, meist rote Abn. u. Azn., rote u. blaue Rdvzn., vor jedem Abschnitt e. Zl., Bl. 350–359: rote Abn. u. Azn., am A. e. Zb. u. e. Rdvz. — **Schrb.** *Մխայէլ* Sohn des Weltpriesters *Դաւիթ* (s. Bl. 51b, 128b, 321a, 348b). — **D.** 1662 (s. Bl. 348b). — **Bs.** *Հեղուք* (s. Bl. 348b–349a). — **Mmd.** Bl. 51b, 128b, 321a. — **Nschr.** Bl. 348b–349a — **Zst.** zw. Bl. 301 u. 302, 338 u. 339 fehlt je 1

Digitized by Google

Bl., auch am E. unvollständig, sonst gut. — **Bm.** d. Hschr. umfast 2, urspr. nicht zusammengehörige Teile, deren zweiter zw. Bl. 349 u. 360 eingeheftet ist.

1. Bl. 1a—348b: Hymnarium für d. ganze Jahr in 10, durch je e. Zl. angedeuteten Abschn., o. Tt., Bl. 212b, 214b m. d. Namen des Verfassers am unteren Rnd. — Bemerkenswerte Abweichungen von d. Ausg. *Schar* sind: Es fehlt: S. 20,6–15, S. 58,15–59,1, S. 59,12–14, S. 64,17–65,3, S. 66,2–8, S. 101,16–103,13, S. 185,11–187,11, S. 203,8–207,8, S. 423,12–426,14, S. 557,7–10, S. 558,17–563,16, S. 568,5–18, S. 658,18–660,17 (infolge Ausfalls e. Blattes zw. Bl. 301 u. 302), S. 665,12–666,4, S. 682,12–l. Z., S. 703,8–705,2, S. 732,14–734,14 (infolge Ausfalls e. Blattes zw. Bl. 338 u. 339), S. 747,1–753 l. Z. — An anderer Stelle befindet sich der Hymnus: S. 111,19–113 l. Z., u. zwar hinter d. umgestellten Abschn. S. 683,1–685,7, S. 126,8–l. Z., u. zwar S. 554 zw. Z. 4 u. 5, S. 139,18–140,8, u. zwar hinter d. umgestellten Abschn. S. 549,6–550,4, S. 196,14–203,2, u. zwar hinter d. hinzugefügten Hymnus *'Անձինք սրբոյն Գրիգորի'* (s. unten Z. 28), S. 258,1–268 l. Z., u. zwar S. 255 zw. Z. 8 u. 9, S. 549,6–550,4, u. zwar hinter d. umgestellten Abschn. S. 111,19–113 l. Z., S. 557,11–558,16, u. zwar hinter d. umgestellten Abschn. S. 196,14–203,2, S. 683,1–685,7, u zwar hinter S. 703,2, ferner S. 747,1–753 l. Z., u. zwar S. 479 hinter l. Z. — Hinzugefügt erscheint: S. 18 zw. 6 u. 7: *'[Ո]ւրախ լեր, Մարիամ, սուրբ Աստուածածին, որ յորովայնի քումմ կրեցեր'* etc. (Bl. 10a), S. 62 zw. Z. 8 u. 9: *'Ով ըզմարմինսդ . . .'* etc. (Bl. 29a), hinter S. 111 18: *'Հայր երկնաւոր անկամիմ առաջի'* etc. (Bl. 51a—b), S. 234, zw. Z. 14 u. 15: *'Բարեբանեալ ես Բէթղեհեմ քաղաքդ'* etc. (Bl. 106ab), S. 546 zw. Z. 1 u. 2: *'Տեսի ես յայնմ աւուրս յոգեախտութիւն'* etc. (Bl. 251ab) m. d. Schluss wie Ma XIII 22, S. 573 h. l. Z: *'Մըշտածուխ խընկոյն լուսոյ փայլածուսուխալ'* etc., S. 685 h. l. Z.: *'Ի հանդերձեալ նորոգմանդ նորաւքանչըն'* etc. u. *'Մըշտապայծառ լուսով զարդարեին'* etc. (Bl. 312b–313a), hinter d. umgestellten Abschn. S. 139,18–140,8: *'Տիեզերք տուն հոգւոյն պատրաստեան այսուր'* etc. (Bl. 321b—324b), am E. folgt (Bl. 345a—347b): *'Անձինք սրբոյն Գրիգորի'* etc.

2. Bl. 348b—349a: Nschr.

3. Bl. 349b. Lied auf d. Verkündigung der Auferstehung Christi durch d. Engel: *'Կանայք եկին ի գերեզման . . .'* etc.

4. Bl. 350a—358b: Verzeichnis der *Բաղուածք* genannten Bestandteile der *Օրհնութիւն*-Hymnen der Herrn- u. Heiligenfeste. Vgl. *Schar* S. 754 ff.

5. Bl. 358b: Lied auf Mariae Verkündigung u. Christi Geburt von Chatschatur von Taron, o. Angabe des Verfassers, die Abn. der Strophen = *Հայաւուր*. A. *'Ողջոյն քեզ ասեմ . . .'* etc. Vgl. *Dsh* Nr. 133 *β* 2 *գ*, 139,2.

Digitized by Google

6. Bl. 358b—359b: Lied auf Mariae Verkündigung, Ü. 'Տաղ Աւետեաց Սուրբ-ածնին', A. 'Ամենայնի վերնաբոլոր կարապետին բանաքար . . .' etc., d. Abn. der Strophen = Ս. Ս. Բան քարոզից.

7. Bl. 359b: Lied von Mchithar von Airivan zum Fastnachtssonntag. 'Երգս յաւիժահան' etc., unvollständig (d. folgenden Blr. fehlen), o. Angabe des Verfassers, d. Abn. der Strophen = երեսա[տից]. Vgl. *Dsh* Nr. 132,17; 139,11; 318,8 ff.

Ma XIII 25.

Bl. 325 (lr. 119b) + v. 2, h. 1 Dckbl. — **Gr.** 10,5×8,8 (T. 7,5×5,5). — **St.** Pgt., jedoch d. Dckbl. u. Bl. 1 u. 125 Pp. — **Z.** 23. — **Schr.** Rnd., Bl. 1 u. 325a von anderer Hand, E. von Bl. 325a Krr. — **Ebd.** HmdEvL. u. 2 Schn. — **Schm.** rote Abn., Ün. u. Azn., einfache mttf. Ttlvzn. u, Rdvzn., einfache Zbn. — **Schrb.** Բաղտասար (s. Bl. 325a). — **Bnd.** Մկրտիչ (s. Bl. 325a) — **Mmd.** Bl. 325a. — **Zst.** d. Blr. unsauber, befleckt, durch Rauch gelb geworden, einzelne durch Kritzeleien von Kinderhand verunziert.

Hymnarium für d. ganze Jahr in 10, durch je eine Zl. angedeuteten Abschn., o. Tt. — Bemerkenswerte Abweichungen von d. Ausg. *Schar* sind: Es fehlt: S. 20,7–16, S. 64,17–65,8, S. 66,4–9, S. 107,11–16, S. 109,5–6, S. 125,17–126,2, S. 288,5–9, S. 296,10–11, S. 556,12–564,13, S. 604,18–21, S. 700,11–705,2. An anderer Stelle befindet sich: S. 58,15–59,1, u. zwar S. 113h. l. Z., S. 111,19–1131 Z., u. zwar S. 746 h. l. Z., S. 101,17–103,13, u. zwar h. d. vorigen Stück, S. 528,13–532 l. Z., u. zwar h. S. 535 l. Z., S. 547,16–549.5, u. zwar S. 550 zw. Z. 4 u. 5, S. 554,5–555,14, u. zwar S. 557 zw. Z. 6 u. 7, S. 747,1–753 l. Z., u. zwar S. 471 zw. Z. 3 u. 4. Hinzugefügt erscheint: S. 18. zw. Z. 6 u. 7: 'Ողբախ լիր Մաքիամ սուրբ Աստուածածնին, որ յորովայնի քումմէ կրեցեր' etc. (Bl. 8b—9a), S. 62 zw. Z. 8 u. 9 'Որ ըզմարմնոյս . . .' etc. (Bl, 28a), S. 546 zw. Z. 1 u. 2: 'Տեսի եւս յայնմ աւուրսն օքնախոսեալ' etc. (Bl. 240b).

Ma XIII 26.

Bl. 337 (lr. 133b, 236b) + h. 2 Dckbl. — **Gr.** 12×6,7 (T. 8,8×6). — **St.** Pp. — **Z.** 23. — **Schr.** Rnd., Bl. 182a Z. 16 — 182b Z. 15 Krs. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn., mttf. Zschrn., Zln. u. Rdvzn. — **Bs.** Vardapet Մարգիս (s. Bl. 133a). — **Mmd.** Bl. 133a u. 335b von jüngerer Hand. — **Bm.** Bl. 133a zwei Stempel. Die Bl. sind zum Teil falsch gebunden u. folgendermassen anzuordnen: Bl 1—156, 162, 158—161, 157, 163—192, 198, 195,—196, 194, 193,

Digitized by Google

199—227, 230, 228—229, 231—232, 234—235, 233, 236—259, 331—336, 260—330, 337. — **Zst.** mässig, manche Bl. geflickt, alle unsauber, es fehlen Bl. a. A., zw. Bl. 242 u. 243, zw. 257 u. 258, zw, 268 u. 269, zw. 329 u. 330, zw. 330 u. 331, zw. 336 u. 337.

Hymnarium für d. ganze Jahr in 10, durch je e. Zl. angedeuteten Abschn., o. Tt. — Bemerkenswerte Abweichungen von der Ausg. *Schar* sind: Es fehlt: S. 1,1–2,14 (wegen Bl.-Verlustes a. A.), S. 64,17–65,8, S. 103,9–18, S. 107,11–16, S. 493,8–496,1 (wegen Bl.-Verlustes zw. Bl. 257 u. 258), S. 557,7–563,16, S. 580,22–627,23, (wegen Bl.-Verlustes zw. Bl. 268 u. 269), S. 739,15–740,1, S. 740,13–740 l. Z., S. 741,12–744,21, S. 746,10–746 l. Z. (wegen Bl.-Verlustes zw. 329 u. 330. An anderer Stelle befindet sich: S. 126,3–17, u. zwar S. 554 zw. Z. 4 u. 5, S. 139,20–140,8, u. zwar S. 550, zw. Z. 4 u. 5, S. 204,14–207,8, u. zwar S. 210 zw. Z. 3 u. 4, S. 568,5–18, u. zwar S. 555 zw. Z. 14 u. 15, S. 747,1–753 l. Z., u. zwar S. 472 zw. Z. 7 u. 8. Hinzugefügt erscheint: S. 305 zw. Z. 13 u. 14 e. schwer lesbare Unterweisung, S. 379 h. l. Z. '*Կաչանիչ դրոշմանք նշանք*' (Bl. 182a—b), S. 546 zw. Z. 1 u. 2 '*Տեսի ես յայնմ ատեանի . . .*' etc. (Bl. 329b—330a), S. 685 zw. Z. 7 u. 8 '*ի հանդիպձեալ հոլոգմանն*' etc., '*Մշտապայծառ լուսով*' etc., '*Երանեալ քաջառաւ*' etc. (Bl. 299a—b), S. 702,18 vor '*Աղաչանօք*': '*Ծրծամ զաս յաղևիլից*' etc. (Bl. 308b—309a), am E. (Bl. 335ab) e. Hymnus in 9 Strophen '*Փառք հոսկի*' etc.

Ma XIII 27.

Bl. 227 (lr. 160b). — **Gr.** 26,4×18 (T. zwsp., je 20×6). — **St.** Pp. — **Z.** 28. — **Schr.** Rnd., Bl. 71a Krs. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Ün. u, Abn., einfache mttf. Ttlvzn., Rdvzn. u. Zschrn., Bl. 183b Bild eines in der Kirche aufgebahrten Vardapetensargs. — **D.** 1501 (s. Bl. 213a). — **Schrb.** Subdiakon *Զաքարիա* (s. Bl. 213b). — **Bs.** Dorfschulze Hirt *Աստուածատուր* (s. Bl. 182a, 213a), i. J. 1527 e. Kirche (s. Bl. 214a). — **Erneuerer:** *Միքայէլ* (s. Bl. 214b). — **Bm.** Bl. 1 u. 219 bis 227 entstammen einer anderen Hsch., wie die Abweichung in Grösse (26×17), Zeilenzahl (25) u. Schrift zeigt, Bl. 217 u. 218 gehören in die Mitte der Hsch. — **Zst.** schlecht, 1 Ebd.-Deckel u. d. Rck. fehlen, ebenso viele Bl., viele Bl. an falscher Stelle, folgendermassen anzuordnen: 1, 2, 7—12, 3—6, 217, 13—216, 219—227.

Hauptritual. **1.** Bl. 1a—b: Bruchstück aus d. Vorschriften für d. Begräbnis der Priester, nach e. Angabe am Rd aus d. Vorschrift für d. achten Tag.

2. Bl. 2ab, 7a—12b, 218ab: Bruchstücke aus den Vorschr. für d. Begräbnis eines Kindes.

Digitized by Google

3. 3a—6b u. 217a—b: Bruchstücke aus d. Vorschrift für d. Trauung, Bl. 3b—4a. e. Lied *'Ամենազօր Տէր, թագաւոր թագաւորաց, թագաւորիս մեր ըղձից համարձակ փառաց'* etc.

4. Bl. 13a—62a: Vorschrift für d. Begräbnis eines Priesters, unvollständig, beginnend mit *Thk* S. 15 Z. 16, E. S. 203. Vgl. Ma XIII 28,47 Bl. 254b—348b.

5. Bl. 62a—64b: Vorschrift für Requiem u. Totenopfer, wsntl. wie *Mascht* S. 718 - 727. Vgl. Ma XIII 28,31.

6. Bl. 64b - 69a: Vorschrift für die Segnung der Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfertiere wie Ma XIII 28,32.

7. Bl. 69a—70b: Vorschrift für d. Segnung der Tische, auf denen sich die Gott zur Erinnerung an die Verstorbenen dargebrachten Opfer befinden, wie Ma XIII 28,33b u. Ma XIII 33,25.

8. Bl. 71a: Vorschrift für d. Segnung des Velum (*փիլոն*) u. der Kapuze (*վեղար*). Vgl. *Mascht Dsern* S. 57—63.

9. Bl. 71b—80a: Vorschrift für d. Kreuzweihe, wsntl. wie Ma XIII 28,34, Ma XIII 33,37.

10. Bl. 80b - 86b: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Jan., m. Ausnahme d. Anfangslektio wie Ma XIII 28,21 u. Ma XIII 33,36, Bl. 82a das Gebet des Basilius von Caesarea zur Wasserweihe.

11. Bl. 87a—91a: Vorschrift für d. Aufnahme der freiwilligen Büsser von Johannes Mandakuni, eine kürzere Rezension von Ma XIII 28,36.

12. Bl. 91a—98a: Vorschrift für die Entlassung der zum Empfang des hl. Abendmahls am Gründonnerstag Vorbereiteten aus der Busse, darin ein Gebet des Vardapet Maschtoths, wsntl. wie Ma XIII 28,37 u. Ma XIII 33,16.

13. Bl. 98a—101b: Predigt über d. göttliche Gebot (*Բարոզ պատուիրանին*) wsntl. wie Ma XIII 28.39a.

14. Bl. 101b—111b: Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstage von Ephraim d. Syrer, übersetzt vom Katholikos Gregor d. Pahlawunier, wsntl. wie Ma XIII 28,38 u. Ma XIII 33,18, doch hier die dort fehlenden Lieder: Bl. 107a—108a: *'Այս խորհուրդ լինչաւ'* etc., *'Սիքար իմ սասանիլ'* etc., *'Ողբ որ փախադիմ'* etc, *'Թէ մեղք մարմնայիմ'*, *'Բրովիլ մարմնայիմ'* etc.

15. Bl. 111b—112b: Vorschrift für d. Weihe der Kirchenglocke beziehungsweise eines demselben Zweck dienenden Instruments, wie Ma XIII 28,8 u. Ma XIII 33,35.

16. Bl. 112b—113a: Vorschrift für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben, wie Ma XIII 28,44. Vgl. auch Ma XIII 33,29.

Digitized by Google

17. Bl. 113a—114a: Vorschrift für d. Segnung d Opferfrüchte wie Ma XIII 33,28.

18. Bl. 114a—116a: Vorschrift für d. Segnung der Samenkörner u. des Getreides auf der Tenne, wsntl. wie Ma XIII 28,40 u. Ma XIII 33,19.

19. Bl. 116a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Kelter wie Ma XIII 33,21.

20. Bl. 116b—118a: Vorschrift für d. Wasserweihe durch Eintauchen des Kreuzes (für Heilzwecke) wie Ma XIII 33,22. Vgl. auch Ma XIII 28,35.

21. Bl. 118a—122a: Vorschrift für d. Tonsur u. Einkleidung d. m. dem Gelübde der Keuschheit in einen Orden eintretenden Männer u. Frauen wie Ma XIII 28,11.

22. Bl. 122a—b: Vorschrift für d. Weihe zum Klosterökonom, wsntl. wie Ma XIII 28,14.

23. Bl. 122b—124b: Gebet am Krankenbett zu sprechen, wie Ma XIII 33,38.

24. Bl. 124b—127a Vorschrift für d. Weihe zum Klostervorsteher wie Ma XIII 28,18.

25. Bl. 127a—130b: Vorschrift für d. Begräbnis eines Laienbruders wie Ma XIII 33,18. Vgl. auch Ma XIII 28,15.

26. Bl. 130b—136b: Vorschrift für d. Einkleidung der Laienbrüder wie Ma XIII 28,12, nur fehlen einige Lektiones u. d. E. des letzten Gebets.

27. Bl. 136b—137a: Vorschrift für d. Weihe zur Nonne, nur e. Gebet, das der Bischof zu sprechen hat.

28. Bl. 137a—b: Vorschrift für d. Segnung des Tisches, auf dem sich die Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfer befinden, wie Ma XIII 33,25. Vgl. auch Ma XIII 28,33a.

29. Bl. 137b: Vorschrift für d. Segnung der Tische, auf denen sich die den Märtyrern zur Erinnerung an die Verstorbenen dargebrachten Opfer befinden, wie Ma XIII 33,26. Vgl. auch Ma XIII 28,33c.

30. Bl. 137b—138b: Vorschrift für die Empfangnahme u. Bergung von Reliquien wie Ma XIII 28,17.

31. Bl 138b—142b: Vorschrift für d. Segnung der Sakristei am Gründonnerstage, d. i. e. langes Gebet von Johannes Chrysostomus wie Ma XIII 20,2 f. u. *Dsh* Nr. 68,41. Ein Auszug hieraus in Ma XIII 28,39b.

32. Bl. 142b—143a: Vorschrift für d. Segnung d. Weihrauchs wie Ma XIII 33,32. Vgl. auch Ma XIII 28,7.

Digitized by Google

33. Bl. 143a: Gebet bei Wiederaufnahme eines Meineidigen in d. Kirche wie Ma XIII 28,45 u. Ma XIII 33,30.

34. Bl. 143a—b: Vorschrift für d. Segnung neuer Kirchenbücher, wsntl. wie Ma XIII 28,6 u. Ma XIII 33,31.

35. Bl. 143b: Gebet um Regen in der Zeit d. Dürre wie Ma XIII 28,42 u. Ma XIII 33,20.

36. Bl. 144a—146a: Lebensbeschreibung des Maschtoths von Eghivard wie Ma XIII 28,46.

37. Bl. 146a—147b: Vorschrift für d. Wiederaufnahme der von Ketzerei Bekehrten, bestehend aus e. Gebet von Mchithar Gosch *'Աղօթք Մխիթարայ Գոշ վ-քգ-պ-թ վ-ն. արհասականացն և այլոց հերձուածողացն, զի յոյժս զրղվանան, ընթեռնուն ի վերայ և աւծանին սոքա խաղով'*. A *'Ասացաւ վրկէչ մեք . . .'* etc. Bl. 147b e. Unterweisung, die besagt, dass die von d. Lehre des Nestor u. Eutyches sich Bekehrenden nicht von neuem gesalbt zu werden brauchen.

38. Bl. 147b—155a: Vorschrift für d. Erziehung der schon bei ihrer Geburt zum geistlichen Beruf Bestimmten von Arakhel von Siunikh wie Ma XIII 28,4.

39. Bl. 155a—180b: Vorschrift für d. Priesterweihe wie Ma XIII 28,5, am A. noch etwas ausführlicher.

40. Bl. 180b—182b: Lieder (sog. *գանձ*). d. bei Gelegenheit d. Ordination zu singen sind, a.) Bl. 180b—182a d. Abn. d. Strophen = *Գրիգորի Ե* wie *Dsh* Nr. 25 § 1, b.) Bl. 182a—b: *'Տաղ ի սեր Առաքելէ'* A. *'Տարփագեալ ըղձմամբ, Տէր Քրս, քոյդ գեղմանցդ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *'սէր Առաքեալ ասէ'*.

41. Bl. 182b—189a: Vorschrift für d. Grundsteinlegung d. Kirche von Johannes Mandakuni.

42. Bl. 189b: Familiennotizen, von jüngerer Hand eingetragen.

43. Bl. 190a—204a: Vorschrift für d. Einweihung e. Kirche.

44. Bl. 204a—206b: Vorschrift für d. Weihe d. Taufbeckens wie Ma XIII 28,2.

45. Bl. 206b—207a: Vorschrift für d. Segnung d. Kirchenmalereien wie *Dsh* Nr. 68,42 *ա*.

46. Bl. 207a—b: Vorschrift für d. Segnung e. neuen Kirchentür wie *Dsh* Nr. 68,32.

47. Bl. 207b—212a: Vorschrift für d. Entsühnung einer durch Ungläubige entweihten Kirche wie *Dsh* Nr. 68,18.

Digitized by Google

48. Bl. 212a–b: Vorschrift für d. Segnung von Altardecken, Vorhängen u. dergl., wie *Dsh* Nr 68,39, d. Gebet wie *Mascht* 368. Vgl. auch Ma XIII 33,39.

49. Bl. 212b–213b: Nschr.

50. Bl. 214b: Vorschrift für d. Segnung des Kelches und Deckels wie *Dsh* Nr. 68,33, d. Gebet wie *Mascht* 362.

51. Bl. 215b: Familiennotizen.

52. Bl. 216a–b: Bruchstück aus e. Begräbnisvorschrift.

53. Bl. 219a–226a: Bruchstücke aus verschiedenen Begräbnisvorschriften.

54. Bl. 226a–b: Begräbnis- u. Totenlied, *'Ով քաւչաճայք'* etc., unvollständig. Vgl. *Dsh* Nr. 148, *Β 1 β* u. Ma XIII 33,6b.

55. Bl. 227a–b: Nschr. der Hsch., aus der d. Bl. 219–227 stammen. Dieselbe ist 1649 von Paulus aus Dschulfa gekauft u. dem Vardapet Simeon aus Dschulfa geschenkt worden. — Am Schluss: Bruchstücke aus e. Gedicht auf d. hl. Geist.

Ma XIII 28.

Bl. 354 + h. 1 Dckbl. — **Gr.** 27×18 (T. zwsp., je 20×5,5). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** 27. — **Schr.** Rnd., d. Dckbl. Unz. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün., einfache Ttlvz., Rdvzn. u. Zschr. — **D.** 1515 (s. Bl. 352b). — **O.** Kloster Gardmanik bei Gandzak (s. Bl. 352b). — **Schrb.** *Ստեփաննոս* (s. Bl. 352b). — **Bs.** Erzbischof *Թադեոս*, Vorsteher d. Klosters Gardmanik bei Gandzak (s. Bl. 352b). — **Mmd.** Bl. 111b. — **Nschr.** Bl. 352b–353b. — **Zst.** Rck. halb abgerissen, e. Ebd.-Deckel zerbrochen, am E., zw. Bl. 23 u. 24, sowie zw. Bl. 346 u. 347 fehlen Blr., am A. 3 Lagen, sonst ziemlich gut.

Hauptritual. 1. Bl. 1a–b: Bruchstück aus d. Vorschrift für d. Laienbegräbnis, wsntl. wie *Mascht* 511,5 – 515,12, 521,8 ff., 523,4 ff., 525,16 ff.

2. 2a–4b: Vorschrift für d. Weihe d. Taufbeckens wie Ma XIII 27,44.

3. Bl. 4b–5b: Vorschrift für d. Weihe d. Kirchenglocke bzw. eines demselben Zweck dienenden Instruments wie Ma XIII 33,35 u. *Dsh* Nr. 68,37.

4. Bl. 5b–16b: Vorschrift für d. Erziehung der schon bei ihrer Geburt zum geistlichen Beruf Bestimmten von Arakhel von Siunikh in 5 Abschnitten, a.) Bl. 5b–6a: Vorwort, b.) Bl. 6a–8b: Vorschrift für d. Erziehung von d. Geburt bis zum 7 J. in 10 Satzungen, c) Bl. 8b–10b: Vorschrift für d. Erziehung vom 7. bis zum 30. J. in 10 Satzungen, d.) Bl. 10b–12b: Vorschrift für d. Prüfung d. Würdigkeit des zum geistlichen Stand Berufenen durch d.

Digitized by Google

Beichtvater u. für d. vor der Weihe an ihn zu richtenden Ermahnungen in 10 Satzungen, e.) Bl. 12b—16b: Vorschrift für d. Prüfung des zum geistlichen Stand Berufenen in d. Glaubenslehre durch d. Weihbischof am Tage d. Ordination sowie für d. Vorbereitung in Gegenwart d. Gemeinde und die vom Bischof an ihn zu richtenden Ermahnungen, *GAst* 237ff. (nach *Dsh*) Vgl. auch Ma XIII 27,38 u. *Dsh* Nr. 25 *U.* 1, 2, 3, 5 *ш*

5 Bl. 16b—51b: Vorschrift für d. Priesterweihe, u. zwar a) Bl. 16b—20a für das nicht zu den eigentlichen Weihen gerechnete Praeambulum, d. Aufnahme in den Klerus durch Vollziehung d. Tonsur, Ablegung d. Glaubensbekenntnisses u. Verfluchung d. Ketzer, b.) Bl. 20a—26a: f. d. niederen Weihen, nämlich *α.*) Bl. 20a—22a: zum Ostiarius (*դռնապան*), *β.*) Bl. 22a—23b: zum Lector (*ընթերցող*), *γ.*) Bl. 23b—24a: zum Exorcisten (*երդմնեցուցիչ*), unvollständig, da e. Bl. zw. 23 u. 24 fehlt, *δ.*) Bl. 24a—26a: zum Akoluth (*չաւշխնակալ*), c.) Bl. 26a—51b: für d. höheren Weihen, nämlich *α.*) Bl. 26a—28a: zum Subdiakon (*ենթասարկաւագ* od. *գպիր*), *β.*) Bl. 28a—37b: zum Diakon (*սարկաւագ*), *γ.*) Bl. 37b—51b: zum Priester, Sacerdos (*քահանայ*), *GAst* I 159, II 272, I 1—146 (nach *Dsh*), *Mascht Dzern* S. 5—23, 26—63 u. *Dsh* Nr. 25. *β* 1 *ш-ч*, 2,3.

6. Bl. 51b—52a: Vorschrift für d. Weihe neuer Kirchenbücher wie *Dsh* Nr. 68,36, *Mascht* 373—384. Vgl. auch Ma XIII 33,31.

7 Bl. 52a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Weihrauchs wie *Mascht* 372. Vgl. auch Ma XIII 33,32 u. *Dsh* Nr. 68,35.

8. Bl. 52b—55b: Vorschrift für d. Weihe von Christusbildern m. 4 Gebeten.

9. Bl. 55b—58a: Vorschrift für d. Weihe von Marienbildern m. 2 zweiteiligen Gebeten.

10. Bl. 58a—b: Vorschrift für d. Weihe von Heiligenbildern, abweichend von *Dsh* Nr. 68,40.

11. Bl. 58b—63b: Vorschrift für d. Tonsur u. Einkleidung der m. dem Gelübde der Keuschheit in einen Orden eintretenden Männer u. Frauen, am A. e. lange Unterweisung, dann d. Praedikation '*Վասն բարեխիղճութեան և խաղաղութեան . . .*' etc., dann d. Gebet *Տէր Աստուած ամենակալ, ամենազօր*' etc.

12. Bl. 63b—83b: Vorschrift für d. Einkleidung der Laienbrüder.

13. Bl. 83b—86b: Vorschrift für d. Weihe zum Klostervorsteher.

14. Bl. 86b—87b: Vorschrift für d. Weihe zum Klosterökonom, nur e. Gebet.

15. Bl. 87b—97a: Vorschrift für d. Begräbnis e. Laienbruders, bis

Digitized by Google

Bl. 92b wie Ma XIII 33,18, *Dsh* Nr. 68,10, dann wie Ma XIII 33,5 (Bl. 42b—48a), einiges in *Mascht* 508—542.

16. Bl. 97a—101a: Vorschrift für d. Tag nach dem Begräbnis, wsntl. wie *Mascht* 542—584. Vgl. auch Ma XIII 33,7 u. *Dsh* Nr. 68,7.

17. Bl. 101a—102a: Vorschrift für d. Empfangnahme u. Bergung von Reliquien. Vgl. Ma XIII 27,30.

18. Bl. 102b—106b: Vorschrift für d. Myrrhonweihe am Gründonnerstage, am E. e. Gebet des hl. Athanasius, d. ganze anders als *Dsh* Nr. 51,3.

19. Bl. 107a—111a: Vorschrift für d. Salbung des Königs, wohl übersetzt von Nerses von Lambron. Vgl. *Ar* 1893, S. 236—237.

20. Bl. 111a—125b: Vorschrift für d. Vollziehung d. Taufe, mit mehr Gebeten als Ma XIII 33,1, ziemlich abweichend von *Mascht* 3—92. Die Unterweisung besagt unter anderen, dass d. Pate d. Kindes vor d. Taufe in d. christlichen Lehre zu unterrichten ist, dass alle Täuflinge vor Vollzug d. Sakraments, u. zwar Erwachsene schon 2—3 Wochen vorher, durch Handauflegung durch d. Priester von ihren Sünden loszusprechen sind, dass bei d. eigentlichen Taufe, d. Eintauchen in d. Wasser, keine Frau zugegen sein darf, dass d. Getaufte bis zum achten Tage täglich in weissem Kleid in d. Kirche gehen bzw. gebracht werden muss, um dort d. Abendmahl zu empfangen, dass d. Kind im siebenten J. d. Teufel entsagen u. in d. Christlichen Lehre unterrichtet werden muss, u. dass d. Eltern es erst um diese Zeit für einen Beruf bestimmen dürfen.

21. Bl. 125b—135a: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Jan., darin auch d. Gebet des Basilius von Caesarea zur Wasserweihe (Bl. 128b), wie Ma XIII 33,36 u. *Dsh* Nr. 68,24 bis auf d. abweichenden As.-Lektio.

22. Bl. 135a—138a: Vorschrift für d. Segnung d. Verlobung, wsntl. wie *Mascht* 106—120.

23. Bl. 138a—142b: Vorschrift für d. Segnung d. Hochzeitskleider, stark abweichend von Ma XIII 33,3a.

24. Bl. 142b—149b: Vorschrift für d. Trauung (Kranzaufsetzung u. Kranzabnahme), ausführlicher als Ma XIII 33 3c u. 6 u. *Mascht* 149—173.

25. Bl. 149b—152b: Vorschrift für d. Erteilung d. hl. Kommunion an die Kranken, etwas ausführlicher als Ma XIII 33,2, *Mascht* 191—208.

26. Bl. 153a—164b: Vorschrift für das Begräbnis eines Laien wie *Dsh* Nr. 68,6, ausführlicher als Ma XIII 33,5, nur teilweise wie *Mascht* 441—542.

Digitized by Google

27. Bl. 164b—168b: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Laienbegräbnisses, wsntl. wie *Mascht* 566—581, Ma XIII 33,7 u. *Dsh* Nr. 68,7.

28. Bl. 168b—170a: Vorschrift für d. siebenten Tag d. Laienbegräbnisses, nur zum Teil wie Ma XIII 33,8 u. *Mascht* 585—596.

29. Bl. 170a—178a: Vorschrift für d. Begräbnis eines Kindes, Bl. 171a u. 176b je e. Stück aus d. Lehre des hl. Gregor, nur zum Teil wie Ma XIII 33,9 u. *Mascht* 597—664.

30. Bl. 178a—180a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Kinderbegräbnisses wie Ma XIII 33,11 u. *Dsh* Nr. 68,9, ganz verschieden von *Mascht* 665—679.

31. Bl. 180a—184a: Vorschrift für Requiem u. Totenopfer wie Ma XIII 33,14, teilweise wie *Mascht* 707—716. Vgl. auch *Dsh* Nr. 68,12.

32. Bl. 184a—189b: Vorschrift für d. Segnung d. Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfertiere, ausführlicher als Ma XIII, 15, wsntl. wie *Dsh* Nr. 68,14.

33. Bl. 189b—192b: Vorschrift für d. Segnung der d. Opferspeisen tragenden Tische, u. zwar a.) Bl. 189b: für d. Segnung d. Tischs, auf dem sich die Gott zur Versöhnung gespendeten Opfer befinden, wie Ma XIII 33,26 u. *Dsh* Nr. 68,14 բ, b.) Bl. 189b—191b: für d. Segnung d. Tische, auf denen sich die Gott zur Erinnerung an die Verstorbenen gespendeten Opfer befinden, wie Ma XIII 33,25 u. *Dsh* Nr. 68,14 բ u. dann „Պատարագք և մատաղք ողջոյ, բարեկենդան և բազումաղօթիք“ etc., e.) Bl. 191b—192b: für d. Segnung der Tische, auf denen sich die d. Märtyrern zur Erinnerung an die Verstorbenen dargebrachten Opfer befinden, e. Gebet.

34. Bl. 192b—204b: Vorschrift für d. Kreuzweihe wie Ma XIII 33,37, ähnlich *Dsh* Nr. 68,17.

35. Bl. 204b—206b: Vorschrift für d. Wasserweihe durch Eintauchen d. Kreuzes (zu Heilzwecken), wsntl. wie Ma XIII 33,22. Vgl. auch *Dsh* Nr. 68,21 u. *Mascht* 305—311.

36. Bl. 206a—216a: Vorschrift für d. Aufnahme d. freiwilligen Büsser von Johannes Mandakuni, ganz unabhängig von dessen Ruf zur Busse *Mand* 207—208.

37. Bl. 216a—225a: Vorschrift für d. Entlassung der zum Empfang d. hl. Abendmahls am Gründonnerstag Vorbereiteten aus d. Busse, wie Ma XIII 33,16, ähnlich *Dsh* Nr. 68,27, darin e. Gebet des Vardapet Maschtoths.

38. Bl. 225a—234b: Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstage

Digitized by Google

von Ephraim d. Syrer, übersetzt vom Katholikos Gregor d. Pahlawunier, fast wie Ma XIII 33,18, gedruckt im ձաշոց u. anderswo. Vgl. *Dsh* Nr. 68,23.

39. Bl. 234b—240b: Zwei für d. Gründonnerstag bestimmte Stücke, a.) Bl. 234b—238b: d. Predigt über d. göttliche Gebot (Բարոյ պատուիրանի), nach *Żkg* III 27 Sp. 1 Z. 34—35 von Basilius, b.) Bl. 238b—240b: Auszug aus d. Gebet für d. Segnung d. Sakristei (vgl. Ma XIII 27,31), das in Ma XIII 20,2 f. (Bl. 164b) dem Johannes Chrysostomus zugeschrieben wird, 'Աղէ այս մեծ և ակնառ տաճիկս ուրախութիւն եղև . . .' etc.

40. Bl. 241a—243a: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner, d. Getreides auf der Tenne u. d. Kelter, wsntl. wie *Mascht* 421—429, d. Gebet jedoch vollständiger. Vgl. Ma XIII 33,19 u. *Dsh* Nr. 68,19.

41. Bl. 243b—246b: Vorschrift für d. Segnung d. Trauben von Nerses Schnorhali (vgl. *Dsh* Nr. 245,3 *q*), d. A. etwas abweichend von *Dsh* Nr. 68,29.

42. Bl. 246b: Gebet um Regen in d. Zeit der Dürre wie *Mascht* 434—436, *Dsh* Nr. 68,16 u. Ma XIII 33,21.

43. Bl. 246b—247a: Vorschrift für d. Weihe zum Lektor. Ü. 'Կանոն անապատնոց (= ἀναγνώστων), որ ձեռնադրեն և յիւր պրակարգաց'.

44. Bl. 247a—247b: Gebet für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben, wie Ma XIII 33,29.

45. Bl. 247b—248a: Gebet für die Reinigung beschmutzter Nahrung wie Ma XIII 33,30.

46. Bl. 248a: Gebet bei d. Wiederaufnahme eines Meineidigen in die Kirche. Vgl. Ma XIII 33,30.

47. Bl. 248a—251b: Lebensbeschreibung des Vardapet Maschtoths von Eghivard, d. Begründers d. Klosters Sewan, von seinem Schüler Stephanos aus dem Jahre 894, das Nachwort der Vorlage dieser Hsch. Vgl. auch *Kar* 49.

48. Bl. 251b—352a: Vorschrift für d. Begräbnis von Priestern, Bischöfen u. Klostervorstehern in acht Abschnitten: a.) Bl. 251b—330a: Vorschrift für d. Vorbereitungen wie Waschen d. Leiche u. d. eigentliche Begräbnis, wsntl. wie *Thk* 1—169, darin auch die Geschichte des Todes d. kleineren Propheten wie Ma XIII 20,2 l., b.) Bl. 330a—337a: Vorschrift für d. zweiten Tag, wsntl. wie *Thk* 170—180, c.) Bl. 337a—340a: Vorschrift für d. dritten Tag, abweichend von *Thk* 181—184, d.) Bl. 340a—342b: Vorschrift für d. vierten Tag, nur zum Teil wie *Thk* 185—189, e.) Bl. 342b—346a: Vorschrift für d. fünften Tag, nur zum Teil wie *Thk* 189—192, f.) Bl. 346a—347a: Vorschrift für d. sechsten Tag, unvollständig, da zw. Bl. 346 u. 347 Blr. fehlen,

Digitized by Google

nur zum Teil wie *Thk* 193—196, g.) Bl. 347a—348b: Vorschrift für d. siebenten Tag, nur zum Teil wie *Thk* 196—203, h.) Bl. 349a—352a: Vorschrift für d. achten Tag, nur zum Teil wie *Thk* 203—207.

49. Bl. 352b—353b: Nschr. des Schrbs.

50. Bl. 354a—b: Lied (*գանձ*) des Vardapet Manuel, wie Ma XIII 29,51a, aber unvollständig.

Das Dckbl. enthält e. Bruchstück aus e. Evangelium.

Ma XIII 29.

Bl. 170 + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 16,5×11,5 (T. 12,5×8). — **St.** Pp. — **Z.** 16. — **Schr.** Rnd., von Bl. 169a Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **D.** 1548 (s. Bl. 159b). — **O.** Bachni bei Erzerum (s. Bl. 159b). — **Schrb.** *Գալուստ* (s. Bl. 159b). — **Bnd.** *Տէր Գրիգոր* (s. Bl. 102a), dann 1640 Weltpriester *Մուքիաս* (s. Bl. 27a). — **Bs.** *Տէր Գրիգոր* (s. Bl. 3a, 160a), bis 1650 *Հաւնան* (s. Bl. 3a), von 1650 an *Տէր Մարգիս* (s. Bl. 3a), *Շնորհոր* u. seine Söhne (s. Bl. 160). — **Mmd.** Bl. 3a, 27a, 102a, 160a. — **Nschr.** Bl. 159b. — **Zst.** es fehlen Blr. zw. Bl. 12 u. 13, 20 u. 21, 22 u. 23, 24 u. 25, 35 u. 36, 46 u. 47, 56 u. 57, 67 u. 68, 99 u. 100, 150 u. 151, 160 u. 161, 168 u. 169; d. Blr. zum Teil falsch gebunden, folgendermassen anzuordnen; 1—92, 96, 94—95, 93, 97—98, 102, 100, 101, 99, 103—170, sonst ziemlich gut.

Ritual. 1. Bl. 1a—2b: Lied des Nerses Schnorhali *Ընտրեալ լուսոյ* *Žkg* II 11.

2. Bl 3a: Zitat aus e. arabischen Buch zum Beweise, dass Jesus Gottes Sohn ist.

3. Bl. 3b—19a: Vorschrift für d. Wasserweihe.

4. Bl. 19a—24b: Vorschrift für d. Konvertitentaufe, unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

5. Bl. 24a—34b: Vorschrift für d. Kranzaufsetzung (als Teil des Trauungsritus), unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

6. Bl. 34b—35b: Vorschrift für d. Kranzabnahme (als Teil des Trauungsritus), unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

7. Bl. 36a—44b. Vorschrift für d. Segnung eines Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfers, unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

8. Bl. 44b—45a: Vorschrift für d. Salzsegnung.

9. Bl. 45a—46a: Vorschrift für d. Segnung eines Gott zur Erinnerung an die Verstorbenen dargebrachten Opfers.

10. Bl. 46a—b: Vorschrift für d. Segnung des Oster- od. Vardavar-Lamms.

Digitized by Google

11. Bl. 46b: A. d. Vorschrift für d. Segnung eines Opfervogels, unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

12. Bl. 47a—53a: Vorschrift für d. Spendung d. Abendmahls an Kranke, unvollst. wegen Bl.-Verlusts.

13. Bl. 53a—66a: Vorschrift für d. Begräbnis eines Kindes, unvollst. wegen Bl.-Verlustes.

14. Bl. 66a—69a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Kinderbegräbnisses, unvollst. wegen Bl.-Verlustes.

15. Bl. 69b—90b: Vorschrift für d. Begräbnis eines Laien.

16. Bl. 90b—92b, 94a—95b, 93, 97a—98b, 102a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Laienbegräbnisses, unvollst. wegen Bl.-Verlustes.

17. Bl. 102b, 100a, 101b, 99, 103a—b: Vorschrift für Requiem u. Totenopfer, unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

18. Bl. 103b: Vorschrift für d. Salzsegnung wie Ma XIII 29,8.

19. Bl. 104b—109a: Vorschrift für d. siebenten Tag u. d. Monatstag eines Begräbnisses, aus verschiedenen Kanones zusammengesetzt, verschieden von *Mascht* u. Ma XIII 33,8.

20. Bl. 109a—114a: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner, d. Getreides auf d. Tenne u. des Kelter.

21. Bl. 114a—118a: Vorschrift für d. Segnung des Wassers durch Eintauchen d. Kreuzes.

22. Bl. 118a—119b: Vorschrift für d. Ritus b. e. kreissenden Frau, *Mascht* 314—317.

23. Bl. 119b—122a: Vorschrift für d. Krankenbesuch.

24. Bl. 122a—b: Gebet über e. vom Teufel Besessenen, *'Տէր Աստուած զաւրաւթեանց, (զի) բժշկեայ զախտս'* etc.

25. Bl. 122b—123b: Gebet gegen d. Fieber, *Տէր զբիած և տգտեսած, Հայր Տուն մեղայ'* etc.

26. Bl. 123b—124a: Gebet um Regen in d. Zeit d. Dürre.

27. Bl. 124a–125a: Vorschrift für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben.

28. Bl. 125a—145b: Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstage, etwas abweichend von Ma XIII 33,18.

29. Bl. 146a—159a: d. Ev. d. Öl tragenden Frauen u. d. sog. Heilsevangelien wie Ma XIII 30,30, jedoch unvollst. wegen Bl.-Verlusts.

30. Bl. 159b—160a: Nschr.

Digitized by Google

31. Bl. 160b—168b: Lieder, u. zwar a.) Bl. 160b—164b: 6 Lieder vom Vardapet Manuel wie Ma XIII 33, 6a, jedoch unvollst. wegen Bl.-Verlusts, b.) Bl. 164b—167a: anonyme Totenklage, Ma XIII 33,6b, darunter ein Spruch in Geheimschrift m. spöttischer Aufforderung zur Entzifferung, c.) Bl. 167b—168a: Lied auf d. Gottesmutter von Gregor von Aghthamar, *Dsh* Nr. 344, 16, d.) Bl. 168a—b: Totenklage am Grabe, *Երկայք, ով կայք առաւ մխիթարի'* etc.

32. Bl. 169a—170a: nur lose zusammenhängende Verse im Anschluss an die Alexander Sage: a) üb. d. Kaufmann, der Menschenhandel treibt etc., b.) üb. d. Schlange, die Adam aus d. Paradies vertrieben etc., e.) üb. d. Duldsamkeit gegen d. sündigende Frau, d.) üb. Alexander d. Grossen, den d. Welt verschlingenden Löwen, e.) üb. d. Einhorn u. seinen Reiter, f.) üb. d. Gemahlin d. Königs Philippos, d. ihren Gemahl verlässt u. Herrin von Ägypten wird, g.) üb. d. König Philippos, d. seine unschuldige Frau beschuldigt hat u. dafür von seinem Sohn Alexander getötet wird. Vgl. d. ähnliches behandelnden Gedichte von Chatschatur Ketscharethsi., über den *Dsh Us* S. 21 ff., S. 85—137.

Ma XIII 30.

Bl. 197 (lr.: 1a). — **Gr.** 18×13,5 (T. 13×10). — **St.** Pp. — **Z.** 17. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. **Schm.** rote Abn., Ün. u. Azn., mttf. Zschrn., Vogelschrn. etc., Zln. u. Rdvzn., 176a, 178a u. 182a Bild am Rand, 2b u. 154b Vollbilder. — **D.** 1569 (s. Bl. 197a). — **Schrb.** *Կարապետ* (s. Bl. 197a). — **Bs.** *Աղաբեկ* (s. Bl. 197a). — **Mmd.** Bl. 194b. — **Nschr.** Bl. 195a—197a. — **Zst.** zw. Bl. 10 u. 11 fehlen Bl., sonst gut.

Ritual. 1. Bl. 1a—2a: Inhaltsverzeichnis.

2. Bl. 3a—16b: Vorschrift für d. Taufritus.

3. Bl. 16b—22a: Vorschrift für d. Kranzaufsetzung (als Teil d. Trauungsritus).

4. Bl. 21b—23a: Vorschrift für d. Kranzabnahme (als Teil d. Trauungsritus).

5. Bl. 23a—27a: Vorschrift für d. Erteilung d. Abendmahls.

6. Bl. 27a—47a: Vorschrift für d. Begräbnis eines Laien.

7. Bl. 47a—54a: Vorschrift für d. zweiten Tag des Laienbegräbnisses.

8. Bl. 54a—64b: Vorschrift für d. Begräbnis eines Kindes.

9. Bl. 64b—71a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Kinderbegräbnisses.

10. Bl. 71a—77a: Vorschrift für e. Requiem.

11. Bl. 77a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Salzes.

Digitized by Google

12. Bl. 77b—81b: Vorschrift für d. siebenten Tag u. Monatstag d. Laienbegräbnisses.

13. Bl. 81b—89a: Vorschrift für d. Segnung eines Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfers.

14. Bl. 89a—90a: Vorschrift für d. Segnung d. Opferlamms.

15. Bl. 90a—93a: Vorschrift für d. Segnung eines zur Erinnerung an die Verstorbenen dargebrachten Opfers.

16. Bl. 93a—94a: Vorschrift für d. Segnung neuer Kirchenbücher.

17. Bl. 94a—95a: Vorschrift für d. Segnung einer neuen Kirchentür.

18. Bl. 95a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Weihrauchs.

19. Bl. 95b—96a: Vorschrift für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben.

20. Bl. 96a—b: Gebet bei Wiederaufnahme eines Meineidigen in d. Kirche.

21. Bl. 96b—100b: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner, d. Getreides auf d. Tenne u. d. Kelter.

22. Bl. 100b—101b: Vorschrift für die Segnung der Kirchenmalereien.

23. Bl. 101b—102b: Vorschrift für d. Segnung von Altardecken, Vorhängen u. dergl.

24. Bl. 102b—103a: Vorschrift für d. Segnung d. Kelchs u. Deckels.

25. Bl. 103a—109a: Vorschrift für d. Segnung d. Taufbeckens.

26. Bl. 109a—111b: Vorschrift für d. Entsühnung einer entweihten Kirche.

27. Bl. 111b—131b: Vorschrift für d. Kreuzweihe.

28. Bl. 131b—155a: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Januar m. d. Segen d. hl. Basilius.

29. Bl. 155a—176a: Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstag.

30. Bl. 176a—185a: d. Ev. der Öl tragenden Frauen u. d. sog. Heils-Ev., derartig angeordnet, dass d. Abschn. aus demselben Evangelium zusammenstehn.

31. Bl. 185a—189a: Manuel's Klagelieder wie Ma XIII 31,16.

32. Bl. 189a—190b: Aristakes' *'Եկայք այսուք, երթանք ամէն,'* etc. wie *Dsh* Nr. 123,4 *գ* u. *Fi* Nr. 5,24.

33. Bl. 190b—193a: Lied zum Vorabend d. Auferstehungsfests wie *Dsh* Nr. 318,4 *խգ*.

34. Bl. 193a—b: Nerses Schnorhali's *'Ընտեալ կանայք տղայիւն'* etc. *Schnorh* 395.

Digitized by Google

35. Bl. 193b—194b: Nerses Schnorhali's 'կանոնք արտաքինաց եկեղեցւոյ' etc. *Schnorh* 393—394.

Ma XIII 31.

Bl. 125. — **Gr.** 15×10,5 (T. 10,2×6,5.) — **St.** Pp. — **Z.** 21—23. — **Schr.** Krs., Bl. 125b Krs. u. Krr. — **Ebd.** HmdEvL. u. Stf. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün., einfache Ttlvzn., Rdvzn. u. Zbn. — **D.** 1633 (s. Bl. 117a). — **Schrb.** e. Weltpriester, wohl Եփկոդիոս (s. Bl. 117a). — **Mmd.** u. **Nschr.** Bl. 117a. — **Zst.** Ebd. beschädigt, manche Bl. lose, sonst gut.

Ritual m. einigen Auszügen aus anderen Kirchenbüchern.

1. Bl. 1a: Verzeichnis der d. Tirathsu Johannes gehörigen Bücher.

2. Bl. 1b: Inhaltsverzeichnis zum Ritual.

3. Bl. 2a—19a: Vorschrift für d. Vollziehung d. Kindertaufe, wsntl. wie *Mascht* 5—92. Vgl. Ma XIII 33,1.

4. Bl. 19a—28b; Vorschrift für d. Trauung: a) Bl. 19a—26b: für d. eigentliche Trauung, wsntl. wie *Mascht* 133—162, jedoch weniger ausführlich, b) Bl. 26b—28b: für d. Kranzabnahme, wsntl. wie *Mascht* 165—172. Vgl. Ma XIII 33,8 c.

5. Bl. 28b—30b: Vorschrift für d. zweite Trauung, wsntl. wie *Mascht* 175—188, jedoch o. d. Glaubensbekenntnis.

6. Bl. 30b—34b: Vorschrift für d. Austeilung d. hl. Abendmahls an Kranke, d. erste Gebet wie Ma XIII 33,2. sonst wsntl. wie *Mascht* 191—208, nur hinsichtlich d. Anordnung verschieden.

7. Bl. 34b—48b: Vorschrift für d. Begräbnis e. Kindes, u. zwar a) Bl. 34b—46a: für d. eigentl. Begräbnis, nur zum Teil wie *Mascht* 595—664, b) Bl. 46a—48b: für d. zweiten Tag, stark abweichend von *Mascht* 665—679.

8. Bl. 48b—71a: Vorschrift für d. Begräbnis e. Laien, u. zwar a) Bl. 48b—64b: für d. eigentl. Begräbnis, wsntl. wie *Mascht* 441—542, b) Bl. 64b bis 66a: e. Anhang für d. Tröstung d. Hinterbliebenen im Hause nach d. Begräbnis, c) Bl. 66a—71a: für d. zweiten Tag, wsntl. wie *Mascht* 543—584.

9. Bl. 71a—76a: Vorschrift für e. Requiem, nur zum Teil wie *Mascht* 707—727. Vgl. Ma XIII 28,31 u. Ma XIII 33,14.

10. Bl. 76a—76b: Vorschrift für d. Segnung des d. gewöhnlichen Gebrauch dienenden Salzes (vgl. Ma XIII 31,12 u. Ma XIII 33,15), wsntl. wie *Mascht* 384—390, jedoch o. d. Hymnen.

11. Bl. 76b—79b: Vorschrift für d. Segnung des m. Opferspeisen be-

Digitized by Google

deckten Tisches, wsntl. wie *Mascht* 391—395, d. 2. Teil des in d. Ausg. fehlenden Gebets (Bl. 79a—b) wie Ma XIII 33,26.

12. Bl. 79b—87a: Vorschrift für d. Segnung d. Salzes für die Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfertiere, m. Ausnahme d. ersten Gebets wsntl. wie Ma XIII 33,15.

13. Bl. 87a—b: Vorschrift für d. Segnung d. m. Opferspeisen bedeckten Tischs wie Ma XIII 33,25.

14. Bl. 87b—90b: Vorschrift für d. siebenten (auch fünfzehnten, vierzigsten u. Jahres-) Tag d. Laienbegräbnisses, ganz verschieden von Ma XIII 33,8.

15. Bl. 90b—92b: Vorschrift für d. Segnung der Weintrauben, von Ma XIII 33,24 beträchtlich abweichend.

16. Bl. 92b—107a: verschiedene Klagelieder, a) Bl. 92b—94b: 6 Lieder, deren Abn. *Ուռայեալ* bilden, wie *Dsh* Nr. 149. *Բ ա*, b) Bl. 94b—96b: e. Totenelegie von Mkrtitsch Naghasch, *Na* 9—12, c) Bl. 97a—b: Klagelied eines in der Fremde Entschlafenen *'Ինձ ոչխար և գոմեշն վայոց քո գալուստո'*, *Dsh* Nr. 415,2 *ժբ*, d) Bl. 97b—99a *'Ով քաղաքայք'* etc. *Dsh* Nr. 149 *Բ* 1 *բ*, Fi Nr. 5,15, e) Bl. 99b—103a: 6 Lieder von Manuel, wie Ma XIII 33,6a, f) Bl. 103a—104b: Klagelied von Kherobenths, wie *Dsh* Nr. 149 *Բ ե*, *Fi* Nr. 5,21, veröffentlicht v. *Գ. Արտաշեանցից*, *Մանուայ*, Kpel. 1876 S. 279—281, g) Bl. 104b—106a: Klagelied von Naghasch, *Dsh* Nr. 348,2, h) Bl. 106a—107a: Kinderklagelied *Dsh* Nr. 200,3 *Բ*.

17. Bl. 107a—110a: zum Begräbnisritus gehörige Hymnen, *Schar* 700,11–705,2.

18. Bl. 110b—111b: Klagelied von Aristakes, *Dsh* Nr. 123,4 *գ*.

19. Bl. 112a—b: Lied auf den in die Fremde Weilenden von Mkrtitsch Naghasch, *Na* 35—36.

20. Bl. 112b—116b: Angaben der Hymnen, aus denen die zu d. Totentagen gehörigen Benedictiones bestehen, nach Tonarten geordnet.

21. Bl. 116b—117b: Verzeichnis von Psalmen u. Hymnen, die zum Ritus d. zweiten Tags d. Laienbegräbnisses gehören. Vgl. *Mascht* 543—565.

22. Bl. 117a: Verzeichnis einiger zum Ritus d. zweiten Tags d. Kinderbegräbnisses gehörenden Hymnen u. Psalmen. Vgl. *Mascht* 665 ff.

23. Bl. 117b—121b: die zum Sonntags-Frühgottesdienst gehörigen Auszüge aus d. Evangelien, Geschichte der zum Grabe Jesu Öl tragenden Frauen enthaltend. Vgl. *Žkg* II 69—72.

Digitized by Google

24. Bl. 121a—125a: Sündenbekenntnis u. Lossprechung, ausführlicher als *Žkg* II 2—3.

25. Bl. 125b: Totenlied, '*Ով քաղցեալք իմ սիրելիան և սիրեցեալք*' etc., unvollständig.

Ma XIII 32.

Bl. 201 + v. 2 Dckbl. — **Gr.** 19,5×13 (T. 14,5×9). — **St.** Pp. — **Z.** 19. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. u. Stf. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün., mttf. Ttlvzn., Rdvzn., Vogelschrn. etc. — **D.** 1667 (s. Bl. 201b). — **Schrb.** *Միքայէլ* (s. Bl. 201b). — **Bs.** *Ալի* aus Tiflis (s. Bl. 201b). — **Mmd.** Bl. 21a **Nschr.** Bl. 201b. — **Zst.** Bl. 188—201 stark beschädigt, zum Teil grosse Stücke abgerissen, Ebd. lose, sonst ziemlich gut.

Ritual. 1. Bl. 1a—b: Inhaltsverzeichnis.

2. Bl. 1b—15b: Vorschrift für d. Taufritus.

3. Bl. 16b—20b: Vorschrift für d. Segnung d. Taufbeckens.

4. Bl. 20b—25a: Vorschrift für d. Segnung d. Verlobungsrings.

5. Bl. 25a—31a: Vorschrift für d. Segnung d. Hochzeitskleider.

6. Bl. 31a—40a: Vorschrift für d. Kranzaufsetzung (als Teil d. Trauungsritus).

7. Bl. 40a—41a: Vorschrift für d. Kranzabnahme (als Teil d. Trauungsritus).

8. Bl. 41a—47b: Vorschrift für d. Erteilung d. hl. Abendmahls an Kranke.

9. Bl. 47b—64a: Vorschrift für d. Begräbnis e. Laien, darin Bl. 56a—Manuels Klagelied '*Միխոյ ի յէից*' etc., jedoch kürzer als Ma XIII 33,6a u. Ma XIII 31,16e, dann '*Ով քաշմանայք*' etc. wie Ma XIII 31,16d.

10. Bl. 64a—69b: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Laienbegräbnisses.

11. Bl. 69b—71a: Vorschrift für d. siebenten Tag d. Laienbegräbnisses.

12. Bl. 71a—83b: Vorschrift für d. Begräbnis e. Kindes, darin Mkrtitsch Naghasch's Kindertotenlied '*Աքարէչն արարածոց*' etc. *Kan* 60. Vgl. auch *Fi* Nr. 5,18.

13. Bl. 83b—86a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Kinderbegräbnisses.

14. Bl. 86a—88b: Vorschrift für d. siebenten Tag d. Kinderbegräbnisses.

15. Bl. 88b—92b: Vorschrift für e. Requiem.

16. Bl. 92b—95b: Vorschrift für d. Segnung eines zur Erinnerung an die Verstorbenen gespendeten Opfers.

Digitized by Google

17. Bl. 95b—102a: Vorschrift für d. Segnung eines Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfers.

18. Bl. 107a—109a: Vorschrift für d. Segnung d. Weintrauben.

19. Bl. 109a—111a: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner, d. Getreides auf d. Tenne u. d. Kelter.

20. Bl. 111a—122a: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Jan.

21. Bl. 122a—134a: Vorschrift für d. Lossprechung d. Büsser.

22. Bl. 134a—140b: Predigt über d. göttliche Gebot (Քարոզ պատուիրանի).

23. Bl. 140b—155a: Vorschrift für d. Fusswaschung.

24. Bl. 155a—173a: Vorschrift für d. Kreuzsegnung.

25. Bl. 173a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Weihrauchs.

26. Bl. 173b—176b: Vorschrift für d. Wasserweihe durch Eintauchen d. Kreuzes.

27. Bl. 176b—177b: Gebet um Regen in d. Zeit d. Dürre.

28. Bl. 177b: Gebet bei Wiederaufnahme e. Meineidigen in d. Kirche.

29. Bl. 177b—178a: Gebet für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben wie Ma XIII 28,44.

30. Bl. 178a—179a: Gebet für d. Reinigung beschmutzter Nahrung wie Ma XIII 28,45.

31. Bl. 179a—182a: Vorschrift für d. Reinigung e. entweihten Kirche.

32. Bl. 182a—183a: Vorschrift für d. Segnung von Altardecken, Vorhängen u. dergl.

33. Bl. 183a—183b: Vorschrift für d. Segnung d. Kelchs u. Deckels.

34. Bl. 183b—188b: die zum Nachtoffizium der Messtage gehörigen, für d. Ruhe d. Toten gelesenen Evangelienauszüge (Հանգստեան աւետարան) *Žkg* II 29—32.

35. Bl. 188b—195a: die zum Sonntags-Frühgottesdienst gehörigen Evangelienausschnitte wie Ma XIII 31,28.

36. Bl. 195a—197b: d. sog. Heilsevangelien (բժշկու թեան աւետարան).

37. Bl. 198a—201a: Vorschrift für d. Segnung e. Lehrlings bei Beendigung d. Lehrzeit, ganz abweichend von *Mascht* 687—706.

38. Bl. 201b: Nschr.

D. erste Dckbl. enthält e. Bruchstück aus d. Geschichte eines gemarterten Jünglings, d. zweite e. solches aus d. Martyrium der hl. Rhipsime.

Digitized by Google

Ma XIII 33.

Bl. 171 (lr. 171b) + v. 2 Dckbl. — **Gr.** 16×11 (T. 11×7,5). — **St.** Pgt., d. Dckbl. Pp. — **Z.** 22. — **Schr.** Rnd., Bl. 1a Krs., Bl. 169a Krs. u. Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Abn. u. Azn., mttf. Ttlvzn., Rdvzn. u. Zbn. — **D.** 1670 (s. Bl. 133a). — **Schrb.** Presbyter Գրիգոր (s. Bl. 133a). — **Bs.** i. J. 1745 d. Weltpriester Աստուածատուր (s. Bl. 170a), später d. Weltpriester Եսայի u. seine Brüder (s. Bl. 1a). — **Mmd.** Bl. 13b, 133a, 162b, 170a. — **Nschr.** Bl. 1a (von jüngerer Hand u. unvollständig). — **Zst.** d. Blr. vielfach falsch gebunden, wie folgt anzuordnen, 1—21, 24—26, 22—23, 30—31, 27—29, 32—105, 107—110, 106, 115, 111—114, 116—129. 134, 133, 132, 131, 130, 139, 138, 137, 136, 135, 140—171, sonst gut.

Ritual. **1.** Bl. 1b—13b: Vorschrift für d. Vollziehung d. Kindertaufe, wsntl. wie Ma XIII 28,20, jedoch weniger ausführlich.

2. 14a—17b: Vorschrift für Erteilung d. hl. Abendmahls an Kranke, ganz anders als *Mascht* 191—208. Vgl. Ma XIII 28,25.

3. Bl. 17b—21b, 24a—26b, 22a—23b, 30a—31b, 27a—29b, 32a—33b: Vorschrift für d. Trauung u. zwar a.) Bl. 17b—20a: Vorschrift für d. Segnung d. Verlobungsrings u. d. Hochzeitskleider. Vgl. Ma XIII 28,22 u. 23, b.) Bl. 20a—21b, 24a—b: sieben an d. Brautpaar gerichtete Ermahnungen, c.) Bl. 24b—26b, 22a—23b, 30a—31b, 27a—29b, 32a—33b: d. Vorschrift für d. eigentl. Trauung, ganz anders als *Mascht* 121—162 u. 175—189. Vgl Ma XIII 28,24.

4. Bl. 33b—34b: Vorschrift für d. Kranzaufsetzung u. Kranzabnahme, der einleitenden Unterweisung zufolge am siebenten Tage nach d. Trauung zu vollziehen, grundverschieden von *Mascht* 163—173. Vgl. Ma XIII 28,24.

5. Bl. 34b—48a: Vorschrift für d. Begräbnis e. Laien, wsntl. wie Ma XIII 28,26.

6. Bl. 48a—52b: Totenlieder, a) Bl. 48a—51a: 6 Lieder von Manuel, d. Abn. der Lieder = Մանկիս, wie *Fi* Nr. 5,14, *Dsh* Nr. 133 Ա, 2, b.) Bl. 51a—52b: anonyme Totenklage wie *Dsh* Nr. 148 Բ 1 բ.

7. Bl. 52b—57a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Laienbegräbnisses wie Ma XIII 28,27.

8. Bl. 57b—60a: Vorschrift für d. siebenten Tag d. Laienbegräbnisses, wsntl. wie *Mascht* 585—596. Vgl. Ma XIII 28,28.

9. Bl. 60a—67b: Vorschrift für d. Begräbnis e. Kindes, von Ma XIII 28,29 u. *Mascht* 597—664 stark abweichend.

10. Bl. 67b—69b anonyme Kindertotenlieder, a.) Bl. 67b—69b: wie *Dsh*

Digitized by Google

Nr. 148 *B* 1 գ, b.) Bl. 69b: Klage d. Eltern. Ü. *'Մհօղաց լացն է'*, A. *'Մարք մանկանց, լացէք, վա՜յ տուք ինձ'* etc.

11. Bl. 69b—71b: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Kinderbegräbnisses wie Ma XIII 28,30.

12. Bl. 72a—73b: Vorschrift für d. siebenten Tag d. Kinderbegräbnisses, verschieden von *Mascht* 681—686.

13. Bl. 73b—79b: Vorschrift für d. Begräbnis e. Laienbruders. Vgl. Ma XIII 28,15.

14. Bl. 79b—84b: Vorschrift für Requiem u. Totenopfer wie Ma XIII 28,31.

15. Bl. 84b—90b: Vorschrift für d. Segnung d. Salzes für d. Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfertiere, ganz verschieden von *Mascht* 385—390, A. u. Gebet wie *Dsh* Nr. 68,14.

16. Bl. 91a—102a: Vorschrift für d. Entlassung der zum Empfang d. hl. Abendmahls am Gründonnerstag Vorbereiteten aus d. Busse wie Ma XIII 28,37 u. Ma XIII 27,12.

17. Bl. 102a—105b, 107a: Predigt über d. göttliche Gebot (*քարոզ պատուիրանի*), wsntl. wie Ma XIII 28,39a u. Ma XIII 27,13.

18. Bl. 107a—110b, 106ab, 115ab, 111a—114b, 116a—118a: Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstage von Ephraim d. Syrer, übersetzt vom Katholikos Gregor d. Pahlawunier, wsntl. wie Ma XIII 28,38 u. Ma XIII 27,14.

19. Bl. 118a—119b: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner u. d. Getreides auf d. Tenne, wsntl. wie Ma XIII 28,40 u. Ma XIII 27,18.

20. Bl. 119b—120a: Gebet um Regen in d. Zeit d. Dürre wie Ma XIII 28,42 u. Ma XIII 27,35.

21. Bl. 121a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Kelter wie Ma XIII 27,19.

22. Bl. 122a—123b: Vorschrift für die Wasserweihe durch Eintauchen d. Kreuzes wie Ma XIII 27,20.

23. Bl. 123b—124b: Vorschrift für d. Segnung d. Opferfrüchte wie Ma XIII 27,17.

24. Bl. 124b—125b: Vorschrift für d. Segnung d. Weintrauben für Privatleute.

25. Bl. 125b—126a: Vorschrift für d. Segnung d. Tischs, auf dem sich die Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfer befinden, wie Ma XIII 27,28.

Digitized by Google

26. Bl. 126a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Tische, auf denen sich die den Märtyrern zur Erinnerung an die Verstorbenen dargebrachten Opfer befinden, wie Ma XIII 27,29.

27. Bl. 126b: Vorschrift für d. Segnung des für d. Osterfest, Vardavar u. andere Festtage bestimmten Opferlamms. Vgl. *Dsh* Nr. 123,4 Bl. 95 aa.

28. Bl. 126b—127a: Vorschrift für d. Segnung d. Opfervögel (Tauben, Rebhühner etc.) wie *Dsh* Nr. 68,31.

29. Bl. 127a—b: Vorschrift für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben, etwas abweichend von Ma XIII 28,44 u. Ma XIII 27,16.

30. Bl. 127b—128a: Gebet bei Wiederaufnahme eines Meineidigen in d. Kirche, wie Ma XIII 28,45 u. Ma XIII 27,33.

31. Bl. 128a—b: Vorschrift für d. Segnung neuer Kirchenbücher, wsntl. wie Ma XIII 28,6 u. Ma XIII 27,34.

32. Bl. 128b—129a: Vorschrift für d. Segnung d. Weihrauchs wie Ma XIII 27,32.

33. Bl. 129a—b: Vorschrift für d. Segnung von Altardecken, Vorhängen u. dergl., wsntl. wie Ma XIII 27,48.

34. Bl. 129b, 134a: Vorschrift für d. Segnung d. Kelches u. Deckels wie Ma XIII 27,49.

35. Bl. 134a b, 133a: Vorschrift für d. Weihe d. Kirchenglocke bzw. eines demselben Zweck dienenden Instruments, wie Ma XIII 28,3 u. Ma XIII 27,15.

36. Bl. 133b, 132a—b, 131a—b, 130a—b, 139a—b, 138a—b, 137a—b, 136a—b, 135a—b, 140a—144a: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Jan.; s. Ma XIII 27,10.

37. Bl. 144b—160a: Vorschrift für d. Kreuzweihe, wsntl. wie Ma XIII 28,34 u. Ma XIII 27,9.

38. Bl. 160a—162b: Gebet am Krankenbett zu sprechen, wie Ma XIII 27,28.

39. Bl. 163a—165b: Vorschrift für d. Gebete etc. am Sterbebett. Nach d. Unterweisung Bl. 165b wird d. Sterbende mit Weihwasser besprengt, und es werden ihm d. Haare geschoren.

40. Bl. 166a—169b: 4 Lektionen, jede aus einem der Evn., wie *Žkg* II 29—32.

41. Bl. 170a: Bruchstücke aus dem E. eines Gebets, wahrscheinlich

Digitized by Google

aus einem Ordinationsgebet, von jüngerer Hand: *'Ի քեզ հաստատուն լինի ողորմութիւն և չնորհք պահպանութիւնդ այլով քով'* etc.

42. Bl. 170b—171a: Inhaltsverzeichnis zum Ritual.

Ma XIII 34.

Bl. 92 (lr. 7a, 91b—92b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 10,5×7,7 (T. 7×4,3). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** 11. — **Schr.** Krs., d. Dckbl. Unz. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün. u. Abn., mttf. Zbn. u. Rdvzn., Bl. 8a e. Zl., Bl. 7b d. Darstellung e. Ordination. — **Bm.** Bl. 8a u. 91a e. Stempel. — **Zst.** zw. Bl. 84 u. 85 fehlen Blr., sonst gut.

Ritual für d. Ordination eines Vardapets o. Einteilung in Abschn. für d. 4 bzw. 14 Stufen. Ü. *'Վասն իշխանութիւն և զաւազան տալոյ վարդապետ'*. A *'Նախ մտանիցեն յեկեղեցին և զարդարեսցին զգեստիւքն և գան ի դասն աջելով ընթերցո՞ղն զձ' Թագաւոր փառաց . . .'* etc. abweichend von *Mascht Dzer* S 67 ff. Darin das dreiteilige Gebet d. Johannes Chrysostomus für d. Fest d. Herabkunft des hl. Geistes = *Dsh* Nr. 5,4 *ա-գ*, mehrfach erschienen, z. B. *ŽkgW* II 567—575. Vgl. auch **Ma XIII 20,21**.

Ma XIII 35.

Bl. 168 + v. 2 u. h. 1 Dckbl. — **Gr.** 7,7×6,3 (T. 6×4). — **St.** Pp. — **Z.** 14. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Abn., einfache, mttf. Zschrn. u. Rdvzn. — **D.** 1553 (s. Bl. 167b). — **Schrb.** Ordenspriester *Թգնաւոս* (s. Bl. 167b). — **Bs.** d. Mönch *Մկրտիչ* (s. Bl. 168a). — **Nschr.** Bl. 167b—168b. — **Bm.** laut Nschr. ist die Hsch. d. Kopie eines von Thomas von Metsopha hergestellten Textes. — **Zst.** am A., zw. Bl. 4 u. 5, zw. Bl. 136 u. 137, zw. Bl. 148 u. 149, zw. Bl. 149 u. 150 fehlen Blr., manche lose, Ebd. schlecht.

1. Bl. 1a—149a: Festkalender m. Angabe der für jeden Festtag vorgesehenen gottesdienstlichen Handlungen, beginnend m. d. Fest d. Darbringung Christi im Tempel, Mariae Verkündigung, Epiphanie, dann wsntl. wie die Ausgn., bspw. *Žkg* III, jedoch m. beträchtlichen Abweichungen im Einzelnen und namentlich mit reicheren Unterweisungen.

2. Bl. 149a: zwei Psalmverse.

3. Bl. 149b: die *Մեսեղիք աղուհացիցն Žkg* II 138 sp. 2 Z. 34—S. 139 Sp. 1 Z. 28.

4. Bl. 150a—167a: die *Ժամամուտք*, *Žkg* II 122 Sp. 2 Z. 10—S. 129 Sp. 1 l. Z., jedoch nicht ganz vollständig.

5. Bl. 167b—168b: Nschr.

Digitized by Google

Ma XIII 36.

Bl. 126. — **Gr.** 10,3×7,2 (T. 7,5×4,7). — **St.** Pgt. — **Z.** 17. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL., Stf. u. 2 Schn. — **Schm.** rote Abn., vereinzelte Zschn. u. Rdvzn., Bl. 39a e. Zl. — **Bm.** Bl. 38b: 3 Stempel. — **Zst.** v. fehlt eine Lage, ausserdem fehlen Bl. am E.

1. Bl. 1a—96b: Festkalender mit Angabe der für jeden Festtag vorgesehenen gottesdienstlichen Handlungen in 8 Abschn. wie die Ausgn., bspw. *Żkg* III, jedoch m. beträchtlichen Abweichungen hinsichtlich der gefeierten Heiligen, der für diese bestimmten Festtage u. der den Ritus betreffenden Angaben.

2. Bl. 96b—104b: die sog. Alleluja's der Herrnfeste, *Żkg* II 48—60 m. Ausnahme von S. 50 Sp. 2 Z. 1—14 u. S. 57 Sp. 2 Z. 26—S. 58 Sp. 1 Z. 24.

3. Bl. 104b—116a: d. sog. *Բազում յաչխուն*-Gesänge *Żkg* II 42—48.

4. Bl. 116a—126b: d. sog. *Ժամամուտ*-Gesänge, *Żkg* II 122—129, zum Teil in anderer Reihenfolge, ausserdem nicht vollständig.

Ma XIII 37.

Bl. 202 (lr. 33a) + v. u. h. je 2 Dckbl., von denen je eins festgeklebt. — **Gr.** 21,2×16 (T. 15—17,5×12—13,5). — **St.** Pp. — **Z.** 20—23, stellenweise 29—30. — **Schr.** Krr., d. Ün. von Bl. 125b an Rnd. — **Ebd.** Pppd. m. durch Einpr. vzr. Ldbz. — **D.** 1816. — **O.** Kloster Sewan. — **Schrb.** *Մխիթար, Գողոս, Մակար, Առաքաւոս* (s. Bl. 110b). — **Bs.** Vdp. *Թովհաննէս* aus Tsaghkoths (b. Sewan). — **Mmd.** Bl. 110b. — **Bm.** Bl. 32b enthält eine Wiederholung von Bl. 33b. — **Zst.** Am A. fehlen Blr., sonst gut.

1. Bl. 1a—110a, 111a—195b: Nerses von Lambron's Erklärung der Liturgie (unvollständig) vom 46. Abschn. bis zum Schluss, wie *Lamb* 244,22 bis 516 l. Z.

2. Bl. 195b—202b: e. anonymes Lobgedicht auf die Mutter Gottes m. kurzem prosaischen Vorwort. Ü. *'Գլուխ ուխտիքորդ'*. A. des Vortworts: *'Սոյն հատս ի գովասանականն և աղերսականն բանն'* etc. A. des Gedichts: *'Աղաչեմ ըզքեզ, Ասծածնէն կոյս, չեռքիս դու հզեչասակ մեղաւորաց յոյս'* etc. E. *'ոչկես զի իշձն իմ անդէն լինիմ'. երանուհոյ մօրն ևլոմս լինասիք'*.

Die Dckbl. I—III enthalten Schreibübungen, Ib u. IIa, IIIb u. e. Teil von IIIa zusammenhangslose kleine Stücke, IIb eine Kopie von 1a, IIIa eine solche von 202b, IVa bietet d. Text von Bl. 87a, jedoch etwas ältere Schrift, Krs., u. entsprechend vielleicht der Vorlage.

Digitized by Google

Erbauungslitteratur.

(Ma XIII 38—Ma XIII 51)

Ma XIII 38.

Bl. 416 + v. u. h. je 2 Dckbl. — **Gr.** 31,5×21 (T. zwsp. je 23,5—25×7—7,5). — **Z.** 30—34. — **St.** Pp. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. m. Stf, Vrdkl. u. 3 Schn. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn. — **D.** 1465 (s. Bl. 416a). — **O.** Artske (s. Bl. 416a). — **Schrb.** Weltpriester Ղազար (s. Bl. 416a). — **Bs.** Վեցէն (s. Bl. 416a). — **Mmd.** Bl. 415b, 416b u. am E. jeder Rede. — **Nschr.** Bl. 416a—b. — **Zst.** manche Bl. geflickt, d. T. dadurch teilweise unlesbar gemacht, sonst gut.

1. Bl. 1a—19b: des Johannes von Ersnka Ermahnung u. Vorschrift für alle Christen in 10 Kp. u. e. Vorwort o. Tt. u. Angabe d. Verfassers, u. zwar: a) Bl. 1a—2b: Vorwort wie *Dsh* Nr. 4,1 ա, b) Bl. 2b—4b: über d. Glauben, *Dsh* Nr. 4,1 բ, c) Bl. 4b–6b: über d. Taufe, *Dsh* Nr. 4,1 գ, d) Bl. 6b—9a: über d. Ehe, *Dsh* Nr. 58 Բ 1ա, e) Bl. 9a—10a: über Ehebruch u. Hurerei, *Dsh* Nr. 4,1 ե, f) Bl. 10a—11a: über d. Diebstahl, *Dsh* Nr. 4,1 զ, Nr. 58 Բ 1 գ, g) Bl. 11a—12a: über d. Eid, *Dsh* Nr. 4,1 է, Nr. 58 Բ 1 դ, j) Bl. 12a—14a: über d. Beschimpfung, *Dsh* Nr. 4,1 բ, i) Bl. 14a—15a: über d. Hass, *Dsh* Nr. 4,1 ժ, Nr. 58 Բ 1 զ, k) Bl. 15a—17a: über d. Liebe, *Dsh* Nr. 4,1 ժա, Nr. 58 Բ 1 ը, l) Bl. 17a—19b: über d. Beten, *Dsh* Nr. 4,1 ժբ Nr. 58 Բ 1 բ.

2. Bl. 19b—23a: Vardan's Rede über d. rastlosen Würmer, *Dsh* Nr. 4,6 u. Nr. 352,2.

3. Bl. 23a—26a: Lebensgeschichte d. Johannes von Odsun, *Dsh* Nr. 10,236, Nr. 437,9 ժ.

4. Bl. 26a—30a: Geschichte d. Ankunft Mohammeds in Armenien u. seiner Begegnung mit d. Bischof der Rschtunier Sahak. Ü, 'Պատմութիւն գալըստեանն Մուհամատին ի Հայս և զնալն ընդդէմ սրբոյն Սահակայ Ռշտունեաց եպիսկոպոսին'. A. 'Ի լիանն Ափթրունեաց թէոդոսոս Ռոմոց տէրն լուաւ. թէ Մուհամատ բազում զաւրս կուտեաց' etc.

5. Bl. 30a—34a: Geschichte d. Aufnahme Mariae in d. Himmel wie *Dsh* Nr. 5,1 զ, Nr. 219 Բ 10 u. Nr. 382,1.

Digitized by Google

6. Bl. 34a—39b: Lebensgeschichte Gregors d. Erleuchters, *Dsh* Nr. 224,[10a].

7. Bl. 39b—43a: Geschichte des Katholikos Nerses des Grossen u. d. Bischofs Chad, *Dsh* Nr. 10,[90].

8. Bl. 43a—45b: Anerkennung d. orthodoxen Glaubensbekenntnisses.

9. Bl. 45b—52a: Geschichte Gregors von Akrakand, *Dsh* Nr. 7,[106].

10. Bl. 52b—59a: Geschichte des hl. Bagarat, Bischofs von Toromen, *Varkh* **U** 167—169.

11. Bl. 59a—61a: Geschichte der Erzengel Gabriel und Michael, aus d. Reden Pantaleons, *Dsh* Nr. 7,[91].

12. Bl. 61a—64a: Geschichte des hl. Christophoros Kynekephalos, *Varkh* **B** 527—533.

13. Bl. 64a—70b: Geschichte des durch Christus nach Indien verkauften Apostels Thomas, *Dsh* Nr. 224,[5].

14. Bl. 71a—73b: Geschichte u. Martyrium der Apostel Andreas u. Matthäus, abweichend von *Dsh* Nr. 2,[56] u. Nr. 224,[7].

15. Bl. 73b—76a: Geschichte des hl. Stratelaten Theodorus. Vgl. *Dsh* Nr. 10,[28b].

16. Bl. 75a—78b: Geschichte des hl. Paulus von Theben, *Dsh* Nr. 224,[11] ω.

17. Bl. 78b—81a: Geschichte des hl. Nicolaus von Myra in Lykien, *Dsh* Nr. 224,[12] ω, Nr. 10,[110], Nr. 7,[119].

18. Bl. 81a—85b: Geschichte des hl. Minas, Hermogenes u. Grabus u. d. Wundertaten des ersteren, *Varkh* **B** 64—73.

19. Bl. 86a—89a: Geschichte d. Apostel Bartholomäus u. Judas, *Varkh* **U** 200—224.

20. Bl. 89a—91b: Geschichte d. Bischofs Spiridion, *Dsh* Nr. 224,[12] **p**, Nr. 10,[115] **q**.

21. Bl. 92a—97b: Geschichte des hl. Jakob von Nisibis u. d. Einsiedlers Marug. Vgl. *Dsh* Nr. 224,[16].

22. Bl 97b—101b: Geschichte d. Apostels Thaddäus u. d. Jungfrau Sanducht, *Soph* **Ç** 59—75, deutsch *ZfaPh* I 67—73.

23. Bl. 101b—104b: Kp. 16—18,[18] des ersten Buchs der Könige.

24. Bl. 104b—118a: Entstehungsgeschichte d. Festes d. Propheten David u. d. Apostels Jacobus. Vgl. *Dsh* Nr. 228,[4] Bl. 114 **p**[2].

25. Bl. 108a—b: Geschichte d. Promartyrs Stephanos, frei nach Kp. 6 u. 7 d. Apostelgeschichte, *Dsh* Nr. 7 **U** 139.

Digitized by Google

26. Bl. 108b—112b: Ephraims des Syrers Lobrede auf d. Promartyr Stephanos, *Ephr* ϒ 143—149, d. Hschr. am E. jedoch ausführlicher. Vgl. auch *Assem* I 311 Nr. 24.

27. Bl. 112b—119a: Geschichte d. Apostel Petrus u. Paulus, *Dsh* Nr. 224,26.

28. Bl. 119a—121b: Geschichte d. Apostel Jacobus u. Johannes, *Dsh* Nr. 224,28 ω.

29. Bl. 121b—123b: Entstehungsgeschichte d. Evangeliums d. Johannes, darin (Bl. 123a—b) die Dormitio Joannis aus d. Acta Joannis des Prochorus, *Dsh* Nr. 224,28 β.

30. Bl. 123b—130a: Geschichte des hl. Basilius von Caesarea von Amphilochius von Iconium, etwas ausführlicher als *Dsh* Nr. 7 β 14. Vgl. auch *Jaism*² *Ul.* 1—4 u. *Varkh Ul.* 220—245.

31. Bl. 130a—135a: Geschichte d. Ankunft d. Magier zur Anbetung, *Dsh* Nr. 214,39.

32. Bl. 135a—137b: Lobrede auf Mariae Verkündigung u. Christi Geburt von Ephräm dem Syrer, *Ephr* ϒ, 9—13. Vgl. auch *Assem* I 309 Nr. 11.

33. Bl. 137b—141a: Lobrede auf d. Ankunft d. Erzengels Gabriel bei Maria von Ephräm dem Syrer, *Ephr* ϒ 13,30–19,27.

34. Bl. 141a—144b: Lobrede auf Mariae Verkündigung u. Empfängnis von Ephräm dem Syrer, *Ephr* ϒ, 19,25–25,27.

35. Bl. 144b—147a: Rede über Josefs Wendung zum Glauben an d. bevorstehende Geburt d. Erlösers infolge d. Erscheinens d. Erzengels von Ephräm dem Syrer, *Ephr* ϒ, 25,27–30,7.

36. Bl. 147a—150a: Rede über d. Geburt Christi, d. Lobpreisung d. Hirten u. d. Anbetung der Magier von Ephräm dem Syrer, *Ephr* ϒ, 30,7–34 l. Z.

37. Bl. 150b—154a: Rede über Christi Geburt u. Mariae Verkündigung von Johannes Chrysostomus, *Chrys* β 234—239.

38. Bl. 154a—157b: Geschichte d. Flucht nach Ägypten *'bu. kpuhgwu. ԵԹԳաաՀ Sաաե Bnſuhſwj l. wuţ. wpſi, ůin qſuũnuſqŋ'* etc.

39. Bl. 157b—160a: Geschichte d. Geburt, Kindheit u. Taufe Johannes d. Täufers, *Jaism* 415—418, am E. abweichend.

40. Bl. 160a—162b: Lebensbeschreibung des hl. Antonius des Grossen, *Jaism* 423—425, *Dsh* Nr. 7 *Ul.* 159 ω.

Digitized by Google

41. Bl. 162b—164a: Geschichte d. Kaisers Theodosius, verschieden von *Jaism* 425—429.

42. Bl. 164a—169a: Geschichte der Siebenschläfer von Ephesus. Vgl. *Varkh Ul.* 491—502 u. *Dsh* Nr. 1,20.

43. Bl. 169a—176a: Martyrium d. hl. Abdu-l-Masich, nach Bl. 176b auf Befehl d. Fürsten Gurgen d. Artsrunier im J. 873 aus d. Syrischen übersetzt, *Varkh Ul.* 7—25, *Dsh* Nr. 224,45, e. kurze Rezension *Jaism* 858—860, *Jaism*^{2} *β* 25—27, d. Syrische Text m. lat. Übers. hgg. v. Jos. Corluy, *AnBoll* V 9—52.

44. Bl. 176b—181b: Geschichte des hl. Barsuma, anscheinend wie *Dsh* Nr. 224,47, vielleicht Übersetzung der von Bar-Hebraeus Barsuma's Schüler Samuel zugeschriebenen Arbeit (Vgl. *Assem* II 296, ausserdem S. 1—10), anders als *Jaism* 460—462 u. *Varkh Ul.* 371—378.

45. Bl. 181b - 186b: Ephräm's des Syrers Rede über d. Darbringung Christi im Tempel, *Ephr* ʔ, 35—44.

46. Bl. 187a—189a: Entstehungsgeschichte der Vorfasten [*առասպել սրբոց աբեղաց*] vom Vdp. Johannes Vanakan [*'արարեալ վանականին վարդապետին'*], *Dsh* Nr. 224,52.

47. Bl. 189a—194a: Rede über d. Fasten u. d. Mäßigkeit von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,53, *Mi* LXIII 596—602.

48. Bl. 194a—197a: Rede über d. Busse von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,53.

49. Bl. 197a—200b: Entstehungsgeschichte d. Vorfastentage, verschieden von § 46.

50. Bl. 200b—209a: Ephräm's des Syrers Rede über d. Niniveer, *Ephr* ʔ, 107—124. Zum syrischen T. vgl. *H. Burgess, The Repentance of Niniveh*, London 1853.

51. Bl. 209a—215b: Martyrium des hl. Sargis u. seines Sohnes Martyros, i. J. 1158 aus d. Syrischen übersetzt von Nerses Schnorhali m. Hilfe eines syrischen Mönchs Michael, *Soph* ժՂ, 11—53.

52. Bl. 215b—218a: Martyrium der Atomianer, *Soph* ժԲ, 70,14—82.

53. Bl. 218a—221b: Martyrium der Sukhiassianer, etwas ausführlicher als *Soph* ժԲ, 35—56.

54. Bl. 221b—224b: Martyrium der Oskianer, etwas ausführlicher als *Soph* ժԲ, 59—66, am Schluss d. Angabe, dass e. Anachoret, Anton aus Rom,

Digitized by Google

die Acta der genannten Heiligen aufgefunden u. niedergeschrieben habe, sowie dass die Oskianer durch d. Apostel Thaddäus bekehrt worden seien.

55. Bl. 224b—233a: Lebensbeschreibung des hl. Sahak des Parthers, nur dem Hauptinhalt nach wie *Soph* β, 31—67, dann noch e. Fortsetzung über seinen Tod u. den seiner Nachfolger Mesrop u. Josef.

56. Bl. 233a—241a: Martyrium der hl. Vardanianer, wörtl. Auszüge aus Elisäus' Geschichtswerk, *El* 76—85,14; 88,8-94,19; 104,35—109.

57. Bl. 241a—244a: Rede über d. Fasten von Ephräm dem Syrer, bis Bl. 244a Z. 1 wie *Ephr* γ, 168—174,13, dann noch e. dort fehlende Fortsetzung. Vgl. auch d. Gedicht d. Jakob von Sarug bei *Assem* I 315, Nr. 69.

58. Bl. 244a—247a: Rede über d. Barmherzigkeit von Ephräm dem Syrer, A. wie *Dsh* Nr. 224,71, nur inhaltlich wie *Ephr* γ, 174—178, u. ausführlicher.

59. Bl. 248a—250b: Rede über d. Heiligung d. Fastens von Ephräm dem Syrer, *Ephr* γ, 179—183.

60. Bl. 250b—253b: Inhaltsverzeichnis der Katechesen II—XIX des Cyrillus von Jerusalem, *Dsh* Nr. 224,73.

61. Bl. 253b—257a: Rede über d. Fasten u. das tugendhafte Leben von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,74.

62. Bl. 257a—259b: Martyrium des hl. Stratelaten Theodorus, *Dsh* Nr. 224,75.

63. Bl. 260a—264a: Rede auf d. Berufung des hl. Petrus zum Apostelamte von Johannes Chrysostomus, *Jaism*² Anhang S. 13b—17a, *Chrys* β 621—628.

64. Bl. 264a—267a: Rede über Sündenbekenntnis u. Busse von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,77.

65. Bl. 267a—271b: Rede über Sündenbekenntnis u. Busse von Johannes Chrysostomus, *Chrys Hom* 46 ff.

66. Bl. 271b—275a: Johannes Mandakuni's Rede von d. (eine Abgabe für die Geistlichkeit bildenden) Früchten u. Opfern u. dem Almosen, hier u. d. Ü. 'Վասն ընդունելի և անընդունելի ողորմութեան', *Mand* 57—62, deutsch *Schm* 67—74.

67. Bl. 275a—279a: Johannes Mandakuni's Rede über d. üble Gewohnheit d. Schwörens, *Mand* 118—124, deutsch *Schm* 138—146.

68. Bl. 279a—282a: Johannes Mandakuni's Rede über die Schauspiele u. d. Sänger, *Mand* 131—132, deutsch *Schm* 153—160.

69. Bl. 282a—285b: Geschichte des hl. Cyrillus von Jerusalem, *Dsh* Nr. 224,82.

Digitized by Google

70. Bl. 285b—290a: Rede über den verlorenen Sohn von Ignatius, hier dem Johannes Chrysostomus zugeschrieben, wsntl. wie *Ign* 267—297. Vgl. Ma XIII 39,17.

71. Bl. 290a—291b: Rede über d. Fasten von Basilius von Caesarea, *Dsh* Nr. 224,84. Vgl. *Mi* XXXI 1508—1509.

72. Bl. 291b—297b: Johannes Mandakuni's Rede über d. Aufsicht d. Priester über d. Volk, *Mand* 79—88, deutsch *Schm* 91—103.

73. Bl. 297b—302a: Johannes Mandakuni's Rede darüber, dass man Priester u. geistlichen Lehrer nicht verleumden dürfe, *Mand* 89—96, deutsch *Schm* 104—113.

74. Bl. 302a—307a: Johannes Mandakuni's Rede über Almosen u. Barmherzigkeit gegen d. Armen, hier u. d. Ü. 'վասն ողորմութեան և աղքատասիրութեան', *Mand* 47—56, deutsch *Schm* 55—66.

75. Bl. 307a—311a: Johannes Mandakuni's Rede über den Trost der Armen, *Mand* 71—88, deutsch *Schm* 83—91.

76. Bl. 311a—312a: Martyrium des hl. Johannes, Patriarchen von Jerusalem, *Dsh* Nr. 1,47.

77. Bl. 312a—315a: Rede über Lazarus u. den Prasser von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,90.

78. Bl. 315a—319a: d. achte Katechese des Cyrillus von Jerusalem ['De providentia Dei'], *Cyr* 137—143, stark abweichend vom griech. T. *Mi* XXXIII 625—636.

79. Bl. 319a—322b: die neunte Katechese des Cyrillus von Jerusalem ['De Deo omnium conditore'], *Cyr* 147—153, stark abweichend vom griech. T. *Mi* XXXIII 637—657.

80. Bl. 322b—325a: Fortsetzung der neunten Katechese des Cyrillus von Jerusalem ('ի կիւրղէ եպիսկոպոսէ սաղմոս'), *Cyr* 153—157. Vgl. auch *Dsh* Nr. 224,93.

81. Bl. 325a—329b: Aus d. Erklärung d. Lukasevangeliums von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,94.

82. Bl. 329b—332b: Bruchstück einer Homelie wie *Dsh* Nr. 224,95, von Johannes Chrysostomus.

83. Bl. 332b—334b: Martyrium der 40 Märtyrer von Sebastia, *Varkh* β, 506—514.

84. Bl. 334b—336b: Rede aut d. Zöllner u. d. Pharisäer von Johannes Chrysostomus, *Jaism*^{2}, Anhang S. 7—8.

Digitized by Google

85. Bl. 336b—340b: Rede über Reue u. Bekenntnis von Johannes Mandakuni, hier Ephräm dem Syrer zugeschrieben. (Vgl. dazu *Dsh* Nr. 224,98). *Mand* 13—20, deutsch *Schm* 17—29.

86. Bl. 340b—342b: Rede zur Belehrung der Menschen von Ephräm dem Syrer, gedruckt unter d. Homilieen des Johannes Chrysostomus in *Chrys* ℸ 861—864.

87. Bl. 342b—346a: Rede über d. Fasten am Mittwoch u. Freitag u. über d. Flucher von Ephräm dem Syrer, *Dsh* Nr. 224,100.

88. Bl. 346a—350b: Rede des Johannes Mandakuni über die von Gott gesandten Plagen, *Mand* 156—164, deutsch *Schm* 181—191.

89. Bl. 350b—353b: Johannes Mandakuni's Rede über d. Laster d. Trunks, *Mand* 125—130, deutsch *Schm* 146—153.

90. Bl. 353b—357a: Rede auf d. zehn Jungfrauen von Johannes Chrysostomus, *Chrys* ℸ 744—750.

91. Bl. 357a—360b: Johannes Mandakuni's Rede über d. Busse, *Mand* 21—29, deutsch *Schm* 25—35.

92. Bl. 360b—363a: Johannes Mandakuni's Rede über d. strenge Fasten, *Mand* 30—37, deutsch *Schm* 35—40.

93. Bl. 363b—365b: Rede über die Armenliebe u. Barmherzigkeit von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,107.

94. Bl. 365b—369a: Erklärung Lc. 10,30 f. von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,108.

95. Bl. 369a—372a: Johannes Mandakuni's Rede über d. Achtsamkeit u. Furcht beim Empfang des hl. Sakraments, *Mand* 165—173, deutsch *Schm* 191—202.

96. Bl. 372b—376b: Lobrede auf d. Auferstehung des Lazarus von Jacobus, Bischof von Sarug, syrisch *Assem* I 322 Nr. 134.

97—102. Bl. 376b—391a: sechs Reden über die sechs Schöpfungstagwerke (viell. von Johannes von Ersnka), u. zwar:

97. Bl. 376b—380a wie *Dsh* Nr. 4,12 ա,

98. Bl. 380a—382b wie *Dsh* Nr. 4,12 բ,

99. Bl. 382b—384b wie *Dsh* Nr. 4,12 գ,

100. Bl. 384b—386b wie *Dsh* Nr. 4,12 դ,

101. Bl. 386b—389a wie *Dsh* Nr. 10 ℸ 13 ե,

102. Bl. 389a—391a wie *Dsh* Nr. 10 ℸ 13 զ.

103. Bl. 391a—394b: des seligen Theophilus Rede über das Grab, das

Digitized by Google

Gott aufgenommen, unter d. Namen des Katholikos Zacharias in *Ar* 1888, S. 461—475.

104. Bl. 394a—397b: des sel. Theophilus [des Schülers des Johannes Chrysostomus] Rede über die Grablegung u. Auferstehung Christi, *Dsh* Nr. 224,120.

105. Bl. 397b—401b: desselben Diakons Theophilus Rede über d. Grablegung u. Auferstehung Christi, *Dsh* Nr. 224,121.

106. Bl. 401b—404a: Geschichte d. Grablegung u. Auferstehung Christi aus den *Ὑπομνήματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πραχθέντα ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου Ti* 249—275, jedoch mit beträchtlichen Abweichungen.

107. Bl. 404a—409b: Lobrede auf Johannes den Täufer von Ephräm dem Syrer, *Ephr* ♱ 129—142.

108. Bl. 409b—412a: Lobrede auf d. Auferstehung von Jacobus von Sarug wie *Dsh* Nr. 2,18. Vgl. *Assem* I 326 Nr. 175.

109. Bl. 412a—415b: Rede auf d. Himmelfahrt Christi von Eusebius von Alexandria wie *Dsh* Nr. 10 β 17 u. Nr. 224,126. Vgl. Mi LXXXVI 422.

110. Bl. 416a—416b: Nschr.

Die Hschr. wird Bl. 416a als *ոսկեփոր տաւնական* bezeichnet. Am unteren Rande findet sich die Angabe d. Festtage, an denen die einzelnen Stücke gelesen zu werden pflegen.

Ma XIII 39.

Bl. 226 (lr. 224b—226b) + v. 3 Dckbl. — **Gr.** 23,5×15 (T. zwsp., je 21,5×6). — **St.** Pp. — **Z.** Bl. 1a—218b: 23, Bl. 219a—222b: 29, Bl. 223a—224b: 24. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** Hlzd. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün. — **Schrb.** *Յակաւոր* (s. die Mmd.). — **Bs.** *Յովդաս Դաւիթ* (s. die Mmd.), *Մովսէս* (s. die Mmd.), *Սիմէօն* aus Boghazkhesan (s. Bl 223a u. 224a). — **Mmd.** am Schlusse jeder Rede u. auf Dckbl. I. — **Nschr.** des Erneuerers d. Hschr., *Սիմէօն* aus d. J. 1853: Bl. 223b—224a. — **Bm.** Bl. 75a—b stammt aus einer anderen Hschr. — **Zst.** schlecht, viele Bl. geflickt. Es fehlen Blr. am A. u. E. und ausserdem zw. Bl. 2 u. 3, zw. Bl. 7 u. 10, zw. Bl. 14 u. 15, zw. Bl. 74 u. 75, zw. Bl. 109 u. 110, zw. Bl. 121 u. 122, zw. Bl. 169 u. 170, zw. Bl. 199 u. 200, zw. Bl. 200 u. 201, zw. Bl. 202 u. 203, zw. 218 u. 219. Die Bl. sind zum Teil falsch gebunden und folgendermassen anzuordnen: 1—15, 19—41, 51, 43—50, 42, 52—74, 76—200, 205—218, 201—204. (Bl. 16—18, 75, 219—222 enthalten nicht mit Sicherheit einzureihende Bruchstücke, 223—226 d. Nschr. des Erneuerers d. Hschr. u. e. Inhaltsverzeichnis).

1. Bl. 1a—7a: Martyrium des hl. Sargis u. seines Sohnes Martyros wie Ma XIII 38,51.

Digitized by Google

2. Bl. 7a—10: Rede über d. Heiligung des Fastens von Basilius von Caesarea, *Dsh* Nr. 217 *U*, 1, Nr. 224,[69], Nr. 1,[86], *Mi* XXXI 163, *Caillau Guillon, Collectio selecta ss. Ecclesiae patrum* LXIV, Paris 1834.

3. Bl. 10a—14a: Rede über d. Fasten von Ephräm dem Syrer, wie Ma XIII 38,[57].

4. Bl. 14a—15b: Rede über d. Barmherzigkeit von Ephräm dem Syrer, wie Ma XIII 38,[58].

5. Bl. 15b, 19a—21b: Rede über d. Heiligung d. Fastens von Ephräm dem Syrer, wie Ma XIII 38,[59].

6. Bl. 16a—18b: Bruchstück aus e. Rede über d. Fasten.

7. Bl. 21b—23a: Entstehungsgeschichte d. 40 tägigen Fastens. Ü. *Պատճառ վասն քառասնորդաց պահոց և ընթերցուածոցն կարգաց'*. A. *Վասն ընդդարձակագոյն և յերկար ասելոյ և գրելոյ զօրինակ'* etc.

8. Bl. 23a—27b: Rede üb. d. Fasten u. d. tugendhafte Leben von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,[61].

9. Bl. 27b—31b: Martyrium des hl. Stratelaten Theodorus, wie Ma XIII 38,[62], hier jedoch in zwei Abschn. zerlegt.

10. Bl. 31b—36a: Rede auf d. Berufung d. hl. Petrus zum Apostelamte von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,[63].

11. Bl. 36b—40a: Rede üb. Sündenbekenntnis u. Busse von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,[64].

12. Bl. 40a—41b, 51, 43a—44b: Rede üb. Sündenbekenntnis u. Busse von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,[65].

13. Bl. 44b—49a: Johannes Mondakuni's Rede von den (eine Abgabe für d. Geistlichkeit bildenden) Früchten, Opfern u. d. Almosen, wie Ma XIII 38,[66].

14. Bl. 49a—50b, 42, 52a—53b: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. üble Gewohnheit d. Schwörens, wie Ma XIII 38,[67].

15. Bl. 53b—57a: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. Schauspiele u. d. Sänger, wie Ma XIII 38,[68].

16. Bl. 57a—61b: Martyrium des hl. Cyrillus von Jerusalem, *Dsh* Nr. 1,[44], nur am Schluss einiges wie Ma XIII 38,[69].

17. Bl. 61b—67a: Rede üb. d. verlorenen Sohn von Johannes Chrysostomus, *Chrys* β 684—693, *Dsh* Nr. 1,[45], griech. Ausg. Montfaucon VIII 2, S. 33 ff.

18. Bl. 67a—71a: Rede üb. d. verlorenen Sohn von Ignatius, wie Ma XIII 38,[70].

Digitized by Google

19. Bl. 71a—74b, 76a—b: Rede üb. d. Aufsicht der Priester üb. d. Volk von Johannes Mandakuni, wie Ma XIII 38,72.

20. Bl. 76b—81a: Johannes Mandakuni's Rede darüber, dass man Priester u. geistliche Lehrer nicht verleumden dürfe, wie Ma XIII 38,73.

21. Bl. 81a—86b: Johannes Mandakuni's Rede üb. Almosen u. Barmherzigkeit, wie Ma XIII 38,74.

22. Bl. 87a—90b: Johannes Mandakuni's Rede über d. Trost der Armen, wie Ma XIII 38,75.

23. Bl. 90b—97a: Lebensgeschichte des hl. Johannes Chrysostomus, am A. wörtlich, im übrigen inhaltlich wie *Varkh ℓ* 131—139.

24. Bl. 97a—102a: Rede üb. Lazarus u. den Prasser von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,77, jedoch am A. ausführlicher.

25. Bl. 102a—106a: d. achte Katechese des Cyrillus von Jerusalem, wie Ma XIII 38,78.

26. Bl. 106a—109b: d. neunte Katechese des Cyrillus von Jerusalem, wie Ma XIII 38,79.

27. Bl. 110a—112b: Vardans Rede üb. d. rastlosen Würmer, wie Ma XIII 38,2, jedoch o. A. wegen Bl.-Verlusts.

28. Bl. 112b—114b: Rede zur Belehrung der Menschen von Ephräm dem Syrer, wie Ma XIII 38,86.

29. Bl. 115a—120a: Rede des Johannes Mandakuni üb. d. von Gott gesandten Plagen, wie Ma XIII 38,88.

30. Bl. 120a—122b: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. Laster d. Trunks, wie Ma XIII 38,89.

31. Bl. 123a—130a: Lebensgeschichte Gregors des Erleuchters, *Dsh* Nr. 224,103.

32. Bl. 130a—137b: Rede üb. d. Kanaaniterin von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 1,56.

33. Bl. 137b—142a: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. Busse, wie Ma XIII 38,91.

34. Bl. 142b—145b: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. strenge Fasten, wie Ma XIII 38,92.

35. Bl. 146a—149a: Rede üb. d. Armenliebe u. Barmherzigkeit von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,93.

36. Bl. 149a—152a: Erklärung des Ev. Lc. 10,30 von Johannes Chrysostomus, Auszug aus Ma XIII 38,94.

Digitized by Google

37. Bl. 152a—156a: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. Achtsamkeit u. Furcht beim Empfang des hl. Sakraments, wie Ma XIII 38,95.

38. Bl. 156b—163a: Rede üb. d. Auferstehung des Lazarus von Johannes Chrysostomus (aus dessen Kommentar zum Johannes-Evangelium), *Dsh* Nr. 2,2.

39. Bl. 163a—169b: Rede üb. d. Einzug Christi in Jerusalem am Palmsonntag vom Vdp. Kherob. A. '*Զաւրաժամսիկ և զախեղեցածագ խմահալի աթեզականին աքրաքութիւնէ*' et.

40. Bl. 170a—178a: Rede (o. A. wegen Bl.-Verlusts) üb. d. Montag d. Karwoche v. Katholikos Zacharia. E. '*Չի անճառ բաբեացն աքժանէ լիցուք ի ՚ի[illegible]*' etc.

41. Bl. 178b—184a: Rede des Katholikos Zacharia üb. d. Dienstag d. Karwoche. A. '*Երեկ ի մեծի երկուշաբաթոյ աւուրն զասէն*' etc.

42. Bl. 184a—189b: Rede des Katholikos Zacharia üb. d. Geheimnis des Mittwochs d. Karwoche. A. '*Երեկ ի գիւցազլուսի երեքշաբաթի աւուրն*' etc.

43. Bl. 190a—199b: Rede des Katholikos Zacharia üb. d. Geheimnis d. Gründonnerstags, abweichend von *Dsh* Nr. 224,115.

44. Bl. 200a: Bruchstück einer Rede, wohl üb. d. Karfreitag von Katholikos Zacharia. E. '*զրւխարճացեալք մեծ և հռչակելի պատարագիսն, որով փրկեալ ազգատեցան աքարած և այնպէս աքժանաւորք երիցուք* etc.

45. Bl. 200b, 205a—210a: Rede über d. Grablegung u. Auferstehung Christi von Theophilos, ziemlich abweichend von Ma XIII 38,108.

46. Bl. 201a—202b: Rede des Theophilos üb. d. Grablegung u. Auferstehung Christi, wie Ma XIII 38,104, jedoch o. Ü. A. u. E.

47. Bl. 203a—204b: Bruchstück einer Rede üb. dasselbe Thema, ähnlich Ma XIII 38,105.

48. Bl. 210a—218b: Geschichte des durch Christus nach Indien verkauften Apostels Thomas, o. Ü., wie Ma XIII 38,13.

49. Bl. 219a—222b: Bruchstücke aus dem Martyrium des hl. Minas. Vgl. Ma XIII 38,18.

50. Bl. 223a—b: Inhaltsverzeichnis. Ü. *ճանգ՚*. A. '*ա. [illegible] Սաքզաք և որդոյն*' etc.

51. Ml. 223b—224a: Nachschrift.

Bl. 16a—18b enthalten e. Bruchstück aus einer Rede üb. d. Fasten, Bl. 75a—b e. Bruchstück aus einer Rede von nicht näher zu bestimmenden Charakter.

Ma XIII 40.

Bl. 178 (lr. 1a). — **Gr.** 13,3×10 (T. 9,5×6,5). — **St.** Pp. — **Z.** 13. — **Schr.** Rnd., Bl. 1b—5a, 176a—178 sehr flüchtige Krr. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** einige

Digitized by Google

mttf. Zbn. u. Rdvzn., 6a u. 60a e. Zl., alles stümperhaft. — **O.** Erzerum (s. Bl. 175a). — **Bs.** Vdp. *Մխիթար* (s. Bl. 175a). — **Zst.** die ersten u. letzten Bl. durch Gekritzel von Kinderhand verunziert, Bl. 1 e. Stück abgerissen, sonst gut.

1. Bl. 1a—5b: verschiedene, grösstenteils zusammenhangslose Schreibversuche u. Aufzeichnungen, darunter 1b e. Gebet gegen d. Fieber.

2. Bl. 6a—59b: Traktate des hl. Nilos, u. zwar Bl. 6a—48a *Περὶ τῶν ὀκτὼ πνευμάτων τῆς πονηρίας* (*Mi* LXXIX 1145—1164) o. Tt., m. Ü. der 8 Einzelabhandlungen, wsntl. wie *HV* 129—130, 154—156, 164—165, 202—203, 273, 268—269, 202—203, 212—214, *HVV* II 641—643, 644—647, 647—650, 652—654, 654—655, 656—657, 658—662, Bl. 48a—55b: seine Unterweisung zum Nutzen der Mönche *'Տուր զսիրտ քո Աստուծոյ, և յոգեաւոր ցաւոցս խոհեչութիւնք'* etc. (Vgl. *Dsh* Nr. 128,7 *ա*), Bl. 55b—59b; seine Unterweisung der Einsiedler *'Սկիզբն բարեաց երկիւղ Տեառն է. լաւ է քարինս ընդ վայր ձգել'* etc. (Vgl. *Dsh* Nr. 128,7 *գ* u. *Mtdr* 628).

3. Bl. 60a—174b: Buch Sirach u. die Worte Sirachs, wie *Bib*, Anh. S. 2—13.

4. Bl. 175a—175b: Nschr. des ersten Bs.

5. Bl. 176a—177b: 2 Gebete gegen Wölfe u. andere wilde Tiere sowie ein Klagelied.

Ma XIII 41.

Bl. 92 (lr. 1a—2a, 92b) + v. 1 u. h. 2 Dckbl. — **Gr.** 15,7×10,5 (T. 10,6×6,8). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** 16. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün., Azn., glnzf. rote, gld. blaue Ttvzn. u. Rdvzn., Zbn., Bl. 2b Bild d. Verfassers im Ornat, Bl. 89b e. Darstellung d. Priesterweihe. — **D.** 1685 (s. Bl. 89a). — **Schrb.** *Կարապետիկ* (s. Bl. 89b). — **Bs.** d. Bst., der Patriarch *Եփրեմ* von Konstantinopel (s. Bl. 88b), im J. 1703 Vdp. *Մարգար* (s. Bl. 92a), Vdp. *Սահակ* von Meghri (s. Dckbl. II), 1791 Vdp. *Սիմէոն* (s. Dckbl. IIa), i. J. 1825 Subdiakon *Մկրտիչ* (s. Dckbl. IIa). — **Mmd.** Bl. 92a u. Dckbl. II. — **Nschr.** Bl. 87b—88a, 88a—89b, 90a—92b. — **Zst.** einige Bl. lose, sonst gut.

1. Bl. 3a—88a: des Presbyters Matthäus (des Schülers des Gregor von Tathew) Reden über die 8 Hauptlaster (eine freie Bearbeitung von Nilos *Περὶ τῶν ὀκτὼ πνευμάτων τῆς πυνηρίας* u. Euagrios *Περὶ τῶν ὀκτὼ λογισμῶν*, *Mi* LXXIX 1145—1164 u. XL 1272—1276) m. d. Nschr. des Verfassers, wie in Hschr. Nr. 34 der Wiener Mechitharisten-Bibliothek, mit der sie sogar d. Fehler *հոգեփառութիւն* (s. Bl. 65b dieser Hschr. u. *Dsh* Nr. 34 *β* 7) für *սնոտիփառութիւն* = *κενοδοξίας* gemein hat, gedr. zu Kpel. i. J. 1750 (s. *Mtgt* 182.)

Digitized by Google

2. Bl. 88a—89b: Nschr. des Bst. u. Schrbs. in Versen m. der Angabe, dass d. Verfasser aus d. Schule zu Tathew hervorgegangen, dass der Besteller Ephräm Schüler des Etschmiadsiner Patriarchen Jakob gewesen u. später Patriarch von Kpel. geworden, dass die Hschr. i. J. 1685 geschrieben sei, und d. Schreiber Karapetik heisse.

3. Bl. 90a—92b: e. Gedicht von jüngerer Hand, dessen Strophenanfänge 'Պաքոն Աբրահամ Չէլէպի իմ հայր Ե Ի Ա Ի' ergeben, nach e. darüberstehenden Notiz von Vardapet Sukhias für einen sog. Voskephorik dem Abraham Tschelepi zu Ehren geschrieben.

Ma XIII 42.

Bl. 440 (lr. 209b, 437, 440) + v. 1 Dckbl. — **Gr.** 23×17 (T. 16,5×11,5). — **St.** Pp. — **Z.** 27. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** HmdEvL. — **Zst.** gut.

Neuer Wald von Gedanken der heiligen Schriften in 68 Kp., aus d. lateinischen Urschrift eines gewissen Alexander von Messina übersetzt von Lukas von Charberd. A. 'Սէրն Աստուծոյ դէպ առ մեզ: Ա. Ըստ մեծի սիրոյն, զոր Տէր Աստուածն մեր միշտ ունեցաւ դեպ առ մարդն: Ամենակալծողն Աստուած ի յաւիտենից առնմանեալ առ ի ստեղծել զմարդն, նախատեսանելով իւրով անհուն իմաստութիւնն, թէ այս վասն մեղաց պարտ էր լինել' etc. E. որոյ հայրանուէրնմարդն վայելելոց ևս զնորկայութիւնն Քրս ի լուսեղէն երկինսն ի բոլոր յաւիտենից: Ամէն:' Bl. 438a—439b: e. von jüngerer Hand eingetragenes Inhaltsverzeichnis zu den einzelnen Kp., darüber d. Angaben betr. Verfasser etc.

Ma XIII 43.

Bl. 118 (lr. 53b, 118b) + v. u. h. je 3 Dckbl. — **Gr.** 15,5×10,5 (T. 11,5×7,6). — **St.** Pp. — **Z.** 16. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Pppd. m. Pp. — **Schm.** rote Ün. u. Abn. — **D.** 1764—1765 (s. Bl. 1a u. 118a). — **O.** Konstantinopel (s. Bl. 1a). — **Schrb.** der Verfasser Մելքիսեդեկ (s. Bl. 1a). — **Zst.** gut.

Lobreden auf d. Katholikos Simeon u. d. Vdp. Abraham aus Astapat unter der Aufschrift Wahrheit des Worts von Melchisedek aus Konstantinopel. — Bl. 1a: Tt. 'Ճառ գովութեան գովելեաց կոչեցեալ խոհութիւն բանի: Նախընտրաբար վասն սրբազանն և իմաստուն Սիմէոն կաթուղիկոսին տաթեւոյ քաղաքին բարձր Աթոռոյն ամենայն Հայոց Սրբոյ Էջմիածնի, և վասն Աբրահամ

Digitized by Google

հաստիտեքը և անարգամեծաբ վարդապետին և ապա վասն այլոց ամանց ազնխս., բայթ և հաւատոյքեամ դիմաց սակս փորձոյ համահաւորութեանն մերոյ։ Աչագեալ ի Մելքիսեդէ բանասացէ ընդ հովանեաւ սրբոյ Հոգւոյ Հաճատակապետն եկեղեցւոյն, որ ի մեծն Գօլխս, ի քուէն Հայոց ոսկէզ և ի նոյեմբերի եղեալ։' — Bl. 1b: Zitat aus d. Briefe Pauli an d. Gal., 6,6–10. — Bl. 2a—53a: die Lobrede auf den Katholikos Simeon. Ü. *'Իսկութիւն բանի։ Ա.ո հասօրէն հայասեռ ազինս։* A. *'Հավուռակամն աստեճանն և աքիժանաւորութիւնն, որ կաթգեալ է յԱ.աոաձոյ ի մէջ եկեղեցւոյ . . .*' etc. E. *'. . . և ի մեզ յանկուցանել զլսողն, որ է այսպէս և ըստ այսմ օրինակի։*' — Bl. 54a—117a: Lobrede auf den Vardapet Abraham u. andere. Ü. *'Գովասանութիւն ի վերայ ա.ոբր էչմիածնի միաբանն Աստուածատոյ Աբբահամ ճասրնտեքը և անարգամեծաբ վարդապետին'*. A. *'Գովեացու զայրն արդարն, որ զհաստատակաց բարին . . .*' etc. E. *'Ի գալուստն իւր միւսանգամ ոչպես յառաջագոյց և նախատաղափաբ մերս եկեղեցեաց։ Ամէն։*' — Bl. 117b: Zitat aus dem Briefe Pauli an die Gal., 6,6–10. — Bl. 118a: Zitat aus dem Briefe Pauli an die Thessalonicher, 5,18–21, dann *Ս. Գ. Կ. Ծամէ Տէրն* 1765, *յամսեանն Ծունվաբէ* 12.

Ma XIII 44.

Bl. 298 (lr. 1a—2b, 151a—157b, 159b—160b, 163b, 212b, 234b—236a, 240 248a, 250a—251b, 256b—262a, 263b, 264a, 272a—277b, 286a—287b, 297b—298b). — **Gr.** Bl. 1—264: 19,5×15, Bl. 265—287: 19,5×13,4, Bl. 288—298: 19,5×14 (T. Bl. 1—150 zwsp., je 13×5, Bl. 158—255 17×12,5, Bl. 265—285 17,3×11, Bl. 288—298 zwsp., je 16×6). — **St.** Pp. — **Z.** 19—25. — **Schr.** Bl. 4—150 Rnd., sonst Krs. stellenweise Krr. — **Ebd.** Pppd. m. durch Epr. vrz. Ldbz. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn., mttf. rote u. blaue Vogelinitialen, Rdvzn. — **D.** 1698—1699 (s. Bl. 245a 255b). — **O.** Smyrna (s. Bl. 245a). — **Schrb.** Presbyter *Յամուէլ* (s. Bł. 255b). — **Bs.** Vardapet *Ծովսէփ* (v. Bl. 241a), *Ծէր Ծովհաննէս* (s. Bl. 256a). — **Mmd.** Bl. 255b. — **Nschr.** Bl. 241a, 256a. — **Bm.** d. Hschr. besteht aus 3, durch versch. Bl.-Gr. gekennzeichneten ursprünglich nicht zusammengehörigen Teilen. Bl. 4a u. 158a e. Stempel. Bl. 298b 3 Stempel. — **Zst.** es fehlen Bl. zw Bl. 251 u. 252, die Bl. 280 u. 288 bis 298 zerfetzt.

1. Bl. 3a—b: Verzeichnis von 33 Predigten, Predigt 1 u. 23—27 beginnend *Նոքին քարոզ*, 28 dem hl. Gregor d. Erleuchter zugeschrieben (womit jedoch Gregor von Tathew gemeint ist), die folgenden mit *Նոքին քարոզ* bezeichnet, sonst o. Angabe des Verf.

2. Bl. 4a—10a: Prdgt. über Mt. 6,22, Lc. 11,34, von Gregor von Tathew, *Dsh* Nr. 505,23.

Digitized by Google

3.Bl. 10a–15a: Prdgt. über d. verlorenen Sohn von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 313,9.

4. Bl. 15a—20b: Prdgt. über Lc. 12,32 von Gregor von Tathew, *Dsh* Nr. 505,32.

5. Bl. 20b—25b: Prdgt. über 1. Tim. 2,1, 'Նախ քան զի ասելի է զի երեք են տեսակ բանի գ-ծոց' etc.

6. Bl. 26a—29a: Prdgt. über Jc. 2,17; 20,26, 'Նախ պարտ է քան|տել քէ ուր|կին լինի հաւատն' etc.

7. Bl. 29a—30b: Prdgt. m. d. A. 'Այլ զբան Գողոսի ընկ [= ընտ] նկ-բազբին ով կ-քէ կ-տ-քել' etc.

8. Bl. 30b—36b: Prdgt. über Mt. 5,25, 'Առաց նախ քան զայս քէ մատուց-նէր զպատա-[բա|գա քո' etc.

9. Bl. 36b—43a: Prdgt. über Mt. 4,2 von Gregor von Tathew, *Dsh* Nr. 505,29.

10. Bl. 43a—48a: Prdgt. über Mt. 24,42 von Gregor v. Tathew, *Dsh* 505,36.

11. Bl. 48b—53b: Prdgt. über Lc. 18,2, *Dsh* Nr. 313,18 է.

12. Bl. 53b—59b: Prdgt. über Mt. 13,37, *Dsh* Nr. 313,3 ժե.

13. Bl. 59b–64a: Prdgt. über. Lc. 6,36, *Dsh* 313,16 ժ.

14. Bl. 64a—72b: Prdgt. über d. ersten 5 Gebote, 5. Mos. 5,6 etc. 'Մարդն է հոգոյ իմաչխալոյ և է մ-քումբ զգալոյ է ստեղծե-լ' etc.

15. Bl. 72b—80b: Prdgt. über Wsh. 11,16, 'Ակաթիչն Ա-ած ող-քմած և արգ-ք քոզին' etc.

16. Bl. 80b—86a: Prdgt. über Hochmut u. Demut im Anschluss an d. Wort 'Տէր ամբարձաս անից հ-կ-ռ-կ կա, տա չնորհս խո-ն-ւց', A. 'Սկիզբնաչ-քն սա[տանայ] և արուեստիմն անկե-լ, ր մայր և գտակ եղև' etc.

17. Bl. 86a—94b: Prdgt. über Ps. 37,1, 'Ակալէս դայե-կ, որ վարժէ զսրխունդիսայ մանու-կ' etc.

18. Bl. 94b—99b: Prdgt. über Verstorbene im Anschluss an Sirach '[Վ]արդապետք ասեն քէ Ա-ած ոչ առնէ անփոյթ զիրկու-քիւն' etc.

19. Bl. 99b—105a: Prdgt. über d. Antichrist u. d. Wort 'Ծայտնեացք մ-քդն անօրէնու-քեան, որ-դին կորստեան հակառակն' etc. A. 'Տէրն մեր ա-եւտարանին զգա-չացոյց վասն գալստեան նեռիմն' etc.

20. Bl. 105a—124a: Prdgt. über 1. Kor. 15,52, 'Հանդիպանալք հանդիպած Ա-ած-ոյ վ-ն յարու-քեան' etc.

21. Bl. 124a—130a: Prdgt. über Mt. 24,27, 'Զփրկական գալ-ստեան Ք-ծ-ծ-ն Ա-ած մեր-ոյ կրկին անգամ ասեն զերք ս-ր' etc.

Digitized by Google

22. Bl. 130b—138a: Prdgt. über Mt. 24,27, 'Վարդապետք սակն թէ գալն Քրիստոսի ի դատաստան ը աղդ է' etc.

23. Bl. 138a—146a: Prdgt. über 5 Mos. 32,22, 'Որպէս սմենահրաբող է Աստուած ի տա[ճ]ձանելն և սակն ողոքմի չնորհելն' etc.

24. Bl. 146a—150b: Prdgt. über Jh. 15,12, 'Սակն խոհաստանք, եթէ թշնամութիւն է, մեծ պարտութիւն է ի մէջ մարդկան' etc.

25. Bl. 158a—159a: Prdgt. über Mt. 4,17, 'Տէրն մեր զապաշխարութիւնն քանեղ և արդեամբք կամեցաւ ցուցանել' etc.

26. Bl. 161a—163a: Fastenpredigt, *Dsh* Nr. 313,6 p.

27. Bl. 164a—166b: Prdgt. über Jes. 1,16 von Gregor von Tathew, *Dsh* Nr. 505,27.

28. Bl. 167a: über d. Nutzen der Beichte, 'Սակն վարդապետք թէ բազում օգտութիւն ունի խոստովանութեանն' etc.

29. Bl. 167b—168a: Prdgt. über Lc. 10,30, 'Ապր զայս ամենայն զոր մեք ի մեզ հանելով ցուցաք' etc.

30. Bl. 168b—174a: Prdgt. über Spr. 18,21, 'Ի բանէս յայս չորս լինէ ասելի է. նախ թէ պիտոյ է բանիւք արդարանալ' etc.

31. Bl. 174b—188a: Prdgt. über Apost. 12,1 vom Vdp. Matthaeus, 'Գօդոս առէ. Նախանձոյ բանաբերութիւն եմուտ մահ' etc.

32. Bl. 188b—195b: Prdgt. über d. Wort des Apostels 'Նմանողք լինջ եղերդոյ ը [որպէս] և նա Քրիստոսի' von Gregor v. Tathew 'Առաքեալն հաւատացեալ վարդապետն աի [= աշխարհի] երկրորդ յ ը ց [= յերկնից] տեսօղն' etc.

33. Bl. 195b—198b: Prdgt. über d. Wort 'Եղիցի պիս ի գրի նորգնդումն ի խառնի' von Gregor v. Tathew A. 'Նախատես պիտուլիքն Աստուծոյ ընդդեսաց ղլուսն' etc.

34. Bl. 199a—201b: Geschichte d. Reise Gregors des Erleuchters nach Caesarea zur Weihe, d. Bekehrung der Armenier, d. Reise nach Rom etc. A. 'Ցետ այսքիկ խորհուրդ արարեալ Թագաւորն առաքէ զսուրբ Գրիգորն ի Կեսարիայ' etc.

35. Bl. 201b—203a: Prdgt. über Lc. 12,49, 'Զօրութիւն աւետարանին պէս պէս օրինակօք նմանեցուցանէ' etc.

36. Bl. 203a—206a: Prdgt. über Ps. 141,2, 'Նախ պի մի լիցի ցոյցս մարդկան' etc.

37. Bl. 206a—211b: Prdgt. über 1. Kor. 11,28, 'Սակն քննիչ թէ զինազան է կերակուր մարդկան' etc.

38. Bl. 212a: Prdgt. über Lc. 15,5, 'Ի'վ երէք ի ձէնջ մարդ որ ունիցի բարկիամ' etc.

Digitized by Google

39. Bl. 213a—219b: Prdgt. über Spr. 3,18, 'Փեսուկի է զի կեանք փայփային ի յերխս ղէմս եբևեցաւ' etc.

40. Bl. 219b—224a: Prdgt. über Jc. 5.16, 'Նախ զիտուկի է զի խոստովա-նութիւնն է հարկաւոր ց̄ [= որպէս] մկրտութիւնն' etc.

41. Bl. 224a—228b: Prdgt. über Jc. 5,16, 'Փեսուկի է զի ը̄ [= ըստ] վ-բդ-պէտց սրբոց խոստովանութիւնն բազում յաւելութիւն ունի' etc.

42. Bl. 229a: Ev. Jh. 13,34, Ic. 2,8, Röm. 13,9, Mt. 22,35.

43. Bl. 229b—230a: Fragen u. Antworten, 'Հ-ցք. Զի՞նչ ուսանիմ ի մատանել Տ-ն առ Զաքէոս' etc.

44. Bl. 230a—231a: Betrachtung üb. d. Spruch Davids 'Զճ-նապարհս իմ ուղիղ արա ինձ ըստ.' A. 'Նախ ճանապարհ կոչի աստի կեանքս' etc.

45. Bl. 231b—233b: Prdgt. über Mt. 4,17, 'Նախ տեսցուք թէ զինչ է ապաշխ-թ-թիւնն' etc.

46. Bl. 233b—234a: über d. Nutzen d. Barmherzigkeit. 'Նախ զի չինուլին է ա̄ [= աչխարհի] ը̄ [= ըստ] Դ-թիւ' etc.

47. Bl. 236b—239b: Verzeichnis der türk. Sultane, des Regierungsantritts, Tods, der Hauptereignisse.

48. Bl. 239b: kurze türkische Erzählung in arm. Schrift, 'Զուամի էթիաթ չօլ դէյկիչ Լօչտուն' etc.

49. Bl. 241a: Nschr.

50. Bl. 241b—247a: Einleitungen zur Prdgt. u. zum Segen. A. 'Եբանելի բնուլին և անհնախանձ բարեբ-բ-լին' etc.

51. Bl. 247b: Gebet, 'Ար քեզ պաղատիմք, Տէր ամենատես. աղօթիս' etc.

52. Bl. 248b—249b: über d. Ursprung des Hochmuts. A. 'Ասացոյ զիս ի կաւոյ զի մի ընկղնայց. ս-ղմ-ս' etc.

53. Bl. 252a—255b: Busspredigt, 'Դ-րձ-լ վերստին նոր-պէսց-ք խոստո-վ-նութ-ք' etc.

54. Bl. 262b: A. (3 Z.) einer Erzählung.

55. Bl. 263a: A. (2 Z.) eines Gebets.

56. Bl. 264b: Liste der Jünger u. der Länder ihrer Missionetätigkeit.

57. Bl. 265a: Erzählung, d. Papst Liberius u. d. hl. Hilarius betr., 'Լիպերիոս պապն հերետիկոս յանդիմ-նեաց զԻլարիոնի յ-ղ-պս ուղղափառ հաւ-տոյ' etc.

58. Bl. 265a: Erzählung von der Demut des Kaisers Theodosius, 'Ոբպէս մեծն Թէոդոս էնգ-նակ-լ, որ կայսր եղև յամի Տ-ն Ե̄' etc.

59. Bl. 265a: über 3 gnadenverleihende Eigenschaften des Weihrauchs, 'Զի ծուխ խնկոյն ք̄ չնորհս ունի' etc.

Digitized by Google

60. Bl. 265b—267: über d. Ursachen der Sünden, *'Ամեն վարդապետ եկեղեցոյ, թէ յերից պատճառաց գործէ ոք զմեղս'* etc.

61. Bl. 268a: darüber, dass der Geist im Leben dem Körper untergeordnet sei, nach dem Tode aber die erste Stelle einnehme. A. *'Չի մարմինն եթէ ը̈ [= ըստ] կարգի քո՜ն գնդին'* etc.

62. Bl. 268a: über die Kreuzigung d. Apostels Petrus. A. *'Հարց. Ամէն ամէն առեմ ձեզ, զի մինչ մահուիս էիր անձամբ անձին գօտի ածէ[իր]. պատասխանի. Մանուկ էի'* etc.

63. Bl. 268b—269b: über d. vier Tiergestirne. A. *'Գառնկեաց սմն ի սրբոց համեմատեալ քառակերպեան զ'* etc.

64. Bl. 270a: über d. Gebot, am siebenten Tag zu ruhen. A. *'Նախ այն է զի զ օրն սահգծից զբաթծա'* etc.

65. Bl. 270b: 2 Stellen aus d. Korintherbrief.

66. Bl. 271a—272b: Fragen und Antworten. A. *'Հարց. Սահմանեաս այլ լի չնաքսօք և պօտուխնօք'* etc.

67. Bl. 278a: Deutung der Zahl 153 beim Fischfang im See Tiberias.

68. Bl. 279b: Gebet.

69. Bl. 280a—283a: Gebet. A. fehlt.

70. Bl. 283a—285b: Lobpreisung Christi u. Bitte um Gnadenerweisung, *'Պատճառն բոլորից Հայր անըսկիզբն, որ ասաց. աղօթեցուխնօր'* etc.

71. Bl. 288a: Bruchstück einer Prdgt., A. fehlt.

72. Bl. 288b: Prdgt. über Werke u. Glauben, *'Առաքինութիւն է առնելն և ոչ պիտելն'* etc.

73. Bl. 288b—297a: Prdgt. über d. Glauben, *'[Ա]յսպէս ասէմանեմն վարդապետք. [է]ասեան է ունակութիւն'* etc.

Ma XIII 45.

Bl. 137 + v. 1 Dckbl. — **Gr.** 21×15,5 (T. zwsp., je 16×5). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** 27. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rt. Abst., Az. u. Ü. — **Schr.** *Ոսկան* (s. Bl. 60b, 80b). — **Bs.** 1756 *Մարտիրոս*, 1781 *Գեւորս* (s. Dckbl. u. Bl. 137b). — **Mmd.** Bl. 47b, 61b, 80b. — **Nschr.** Dckbl. — **Zst.** schlecht, Rckn. zerrissen, viele Bl. lose, es fehlen welche zw. Bl. 7 u. 8.

Predigten. 1. Bl. 1a—9a: über Wsh. 6,11 wie Ma XIII 96,22.

2. Bl. 9a—18a: über Jh. 14,31 *Dsh* Nr. 313,13 *ղ*.

3. Bl. 18a—b: über d. Anlass zur Sünde, *'Մեղաց պատճառն այս է. թէ կուգիս որ ի մեղաց ազատիս, առաջին ի մեղաց պատճառէն հեռացիր'* etc.

Digitized by Google

4. Bl. 18b—30a: über Josua, den Sohn Nuns, *Dsh* Nr 313,28 բ.

5. Bl. 30a—44a: über d. Propheten Elias, *Dsh* Nr. 313,28 գ.

6. Bl. 44a—47b: über das Wort 'David befahl das Volk zu zählen (vgl. 1 Chron. 21,2.) A. *'Եւ զի առաջին համանվանին նահապետացն երկար ապրէին'* etc. E. *'որ է ձմեռն անպտուղ և անբարի ժամանակ, յորս ասեցես ոչինչ են կամք իմ ի դոսայ'.*

7. Bl. 47b—53b: über Jon. 3,4. A. *'Նինուէ էր քաղաք մեծ Ասորեստանի, զոր չինեաց Նինոս'* etc. E. *'ոչ սով հացի և ծարաւ ջրոյ, այլ սով լսելոյ զբանին Աստուծոյ'.*

8. Bl. 53b—62a: über Jes. 36,1 *Dsh* Nr. 313,2 ա.

9. Bl. 62a—68b: über d. drei Knaben im Feuerofen. A. *'Եւ զի առաջ քան զգերութիւն Բաբելացւոց'* etc. E. *'երեք մանկունքն, որով նահապետացան և ընկալան զպսակին անթառամ և նմայ փառք յաւիտեանս. ամէն'.*

10. Bl. 68b—74a: über Mt. 10,16 *Dsh* Nr. 102,2, Nr. 147 գ 1, *Fi* Nr. 8,1, 12,11.

11. Bl. 74a—80b: über Spr. 19,17, *Dsh* Nr. 313,6 գ.

12. Bl. 80b—86a: zu Gründonnerstag über Gen. 4,4. 5. A. *'Արբատ եւտուն նախնի ծ[ն]օղքն Ադամ և Եւայ զաւակաց իւրեանց'* etc. — E. *'և զնո(ե)ՂԼեցեալքն ազատեաց ի տանջանաց դժոխոցն Քրիստոս Աստուած փրկիչ մեր, և նմայ փառք յաւիտեանս. ամէն'.*

13. Bl. 86a—93a: an die Priester über Jh. 14,15. A. *'Դաւթաբուք այսուհետեւ և կարգ բանիս առ դասն քահանայից'* etc. E. *այնպիսին կացցէ եկեղեցիքն իւրում արքայն ախորժէ· և Քրիստոսի փառք յաւիտեանս. ամէն'.*

14. Bl. 93a—97b: von Johannes Chrysostomus über Lc. 15,11, *Dsh* Nr. 313,9. Vgl. Nr. 21.

15. Bl. 97b—101a: von Johannes Chrysostomus über Lazarus u. den reichen Prasser, *Dsh* Nr. 4,8, *ChrysHom* S. 538, Z. 33 ff.

16. Bl. 101a—102b: über Lc. 13,6. A. *'Յայսոսիկ քննելով զմիտս պարտիմք մաքրել, զի ուղիղ իմացուք զաւուրն'* etc. E. *'Նախ տքնել և աղօթիւք միշտ առ Աստուած պատրաստին'*, darunter die Bemerkung *'Առ կիսակատար մնաց և վերջ դրեցաւք'.*

17. Bl. 103a—107b: über dasselbe Thema. A. *'Թզենի ոմն տընկեալ'* etc. [Lc. 13,6—9], dann *'Սկիզբն իմ աստուածեան ի հոգւոյն սրբոյ է, բայց մեք ըս [= ըստ] կարի մերում յուղարկեացուք զբանս ի լսելիս'* etc. E. *'զի առաւել ևս պաղատեսցէ զանմահսկան պատուէն ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր. ամէն'.*

18. Bl. 108a—111a: über Mt. 24,42. A. *'Արթուն կացէք, զի ոչ գիտէք ի ո՞րում աւուր տանին պայլէ, յերեկոյեան իբ ի մէջ գիշերի իբ ի հաւախօսի'* etc., also

Digitized by Google

wohl anders als *Dsh* Nr. 313,9 b. E. *'Չի խոստացեալ բարեացն հասանել կատարումն չնորհօք և մարդասիրութիւնն Աստծոյ. ամէն'.*

19. Bl. 111a—114b: über Lc. 10,30 von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 147 *β* 2 u. Nr. 224,108.

20. Bl. 114b—118b: über Lc. 18,2. A. *'Բարեկամն և ամենայիգութիւն Աստուած յորժամ կամի կոչուցանել զոգիս մեր'* etc. E. *'զի պատրաստել պսակացն հասցուք և Քրիստոս ճշմարտ. ամէն'.*

21. Bl. 118b—126a: über Lc. 15,11. A. *'Սովորութիւն է մարմնոյս ծնօղաց ի փոքրութեան այլ կերպիւ ունկնդրել զմանուկն'* etc. E. *'ստեղծողին և անմահացուցողին, որում պատիւ.'* Vgl. Nr. 14.

22. Bl 126b—129a: über dasselbe Thema. A. *'Վարդապետք ասեն թէ հղիքն զրխոզքն ուտէին'* etc. E. *'Կոխել զօձս և կարճս և զամենայն զօրութիւնն թշնամոյն և Քրիստոս փոքր առ[իտեանս]'.*

23. Bl. 129a—b: über Lc. 4,14. A. *'Այս բանք ընդէմ* [= *ընդդէմ*] *են է հոգևմարտի. զի նա զՀոգին ծովայ ասաց'* etc. E. *'և ելանն զամենեսեան արտասուք ի առաքելն'.*

24. Bl. 129b—131b: über Lc. 5,5. A. *'Աստեղծել է խորհուրդ մարգարէիցն, զի աշխատ եղեն և ոչ կարացին զոք փրկել'* etc. E. *'ահա այր կերտող և արարիչ բարեկամ.*

25. Bl. 131b—133a: über Lc. 7,36. 37. A. *'Կատարեալ հաւատն է կնոջէն յայտնիւ ունելմք ուսանել'* etc. E. *'է մեղուցս հասանել ողորմութեանն և խաղաղութեանն յաւիտենից է Քրիստոս'* etc.

26. Bl. 133a—135b: biblische Erklärungen in Fragen u. Antworten. A. *'Հարց. զի՞նչ է, որ ասէ Տէրն, աղուհասց որջք ունին և թռչնոց բոյնք'* etc., Bl. 134a *'Ընէր* [= *ընդի՞ր*] *ոչ կա՛ր Թողլ Տէրն, որ խնդրեաց Թողել զՀայրն'* etc. etc.

27. Bl. 135b: e. von jüngerer Hand eingetragenes, unvollständiges Inhaltsverzeichnis.

28. Bl. 136a—137a: Bruchstück aus einer Belehrung über die Aufforderung zur Busse.

29. Bl. 137a: Vorschrift für die Segnung der Kapuze (*վեղար*). Vgl. *Mascht Dzern* S. 63.

Ma XIII 46.

Bl. 96 (lr.: 96b). — **Gr.** 13,7×9,4 (T. 12,2×8). — **St.** Pp. — **Z.** 14. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd m. Ldbz. — **D.** 1786 (s. Bl. 94b). — **O.** Chams (s. Bl. 94b). — **Schrb.** Weltpriester *Գևորգ* (s. Bl. 45). — **Bs.** Weltpriester *Աստուածատուր* in Chams (s. Bl. 94b). — **Mmd.** Bl. 45b, 94b. — **Zst.** Ebd. beschädigt, sonst ziemlich gut. Die Bl. sind folgendermassen anzuordnen: 1—18, 29—32, 19—28, 33—96.

Digitized by Google

1. Bl. 1a—16b: Predigt über Mt. 10,16 wie Ma XIII 99,8, jedoch unvollständig, nur bis Bl. 27,20 von Ma XIII 99.

2. Bl. 17a—18b, 29a—30a: wsntl. Wiederholung eines Teils der Prdgt. Nr. 1, u. zwar von Bl. 3b—7a.

3. Bl. 30b, 31a—32b, 19a—Z. 6: Prdgt. über Mt. 7,6 ähnlich wie Ma XIII 99,1, jedoch fehlt zwischen Bl. 30 u. 31 dieser Hschr. Bl. 1b—14b vorl. Z. von Ma XIII 99.

4. Bl. 19a–28b, 33a—45b: Fortsetzung der vorigen Prdgt. A. *'Եկեցուք ի կ֊րկս քահանայիցս. այսպէ[ս] ասէ պիղն, թէ քահն֊յքն. . .'* etc.

5. Bl. 46a—56b: Bruchstück einer Prdgt. A. *'Եթէր֊բդ անգիւն մ֊բդ֊բիդ է մեր հրեշտակաց ս֊բդ կ֊րկս. ինչ քահն֊յ, հ֊յբ֊պետ կամ վ֊բդ֊պետ կամ եպիսկոպոս և գաթկաւորք որ ի[մ]աստուն լինի, ս֊բդ գաթկի գանգիւն մ֊բդ֊բդի խաչախիւն'* etc.

6. Bl. 57a—67a: Vision der hl. Gottesmutter, e. kürzere Rezension als Ma XIII 99,4, reicht bis Bl. 32a l. Z. von Ma XIII 99, ausserdem fehlt infolge Blattverlustes zw. Bl. 64 u. 65 das Bl. 31b16–32a8 von Ma XIII 99 entsprechende Stück, am E. folgt aber noch e. Bericht über die wunderbare Erwerbung der Schrift durch einen römischen Papst.

7. Bl. 67a—72a: Prdgt. über kirchliche Gebote u. Verbote u. gegen den Unglauben, darin e. Lücke, da zw. Bl. 70 u. 71 e. Bl. fehlt.

8. Bl. 72b: e. Gebet gegen das Fieber *'Հայր ողորմութ֊ն է բ[ա]ղթ դ֊ւխատ' որ տա(յ)[ս] քոյ Հոգ֊ւվդ սրբով'* etc.

9. Bl. 73a—74b: Ermahnung an die Gemeinde die Sonntagsheiligung betreffend, am E. e. Gedicht, dieselbe Angelegenheit betr. A. *'Իմնեք֊բդ՝ Ք֊ի֊ս ղամէն բժշկ֊ւթ֊ն է չարաթ օրն կս֊ գ֊րծէր և զմեր Հոգին ի կիրակե օրն պետք բ֊ժշկեն֊ք'* etc.

10. Bl. 75a—76b: Prdgt. über die durch den Kreuzestod bewiesene Liebe Christi zur Menschheit. A. *'Եթէր֊բդ՝ ցոյց տվաս֊ Ք֊ի֊ս պիղ սէրն, որ կամաս֊ խաչեցաս֊'* etc.

11. Bl. 77a—80b: Prdgt. über die Barmherzigkeit. A. *'Ողորմութ֊ն է գթ֊ւթ֊ն սբտի ի վերայ ողորմելեաց'* etc.

12. Bl. 80b—87b: Predigt. A. *'Ի դրախտէն Ադամայ մեզ ազգիս֊ս մի կելանէր. . .'* etc.

13. Bl. 88a—89b: Ermahnung zu fleissiger Gebetsausübung u. Befolgung der Gebote. A. *'Ես պատ֊ի է գիտել զի $\overline{գ}$ ժամն է աղօթ֊ն'* etc.

Digitized by Google

14. Bl. 90a—b: über den Nutzen des Schweines, wobei auch der Nutzen des Fetts für d. Papierglättung erwähnt wird.

15. Bl. 91a—94b: über die Folgen der Erdbeben je nach der Zeit ihres Auftretens in 12, den Monaten entsprechenden Abschnitten.

16. Bl. 95a—96a: Rede über das Neujahr von Cyrillus von Alexandria, *Dsh* Nr. 88 ℣ 4.

Ma XIII 47.

Bl. 287 (lr.: 71b, 264b, 286, 287) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 14,5×10,5 (T. 10,5×7,5). — **St.** Pp. — **Z.** 21. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz., Stf. u. Vrdkl. — **Schm.** rote Abn. u. Ün.; Bl. 1a u. 72a Zrl., Rndvrz. (Tiere u. Blumen) u. Vogelinitiale. — **Schrb.** *Սիմէոն*, Bruder des Vdp. *Մովսէս* (s. Bl. 224a, 255a). — **Bs.** 1828 *Աղայ Յովհաննէս* (s. Dckbl. Ib). — **Mmd.** Bl. 224a, 255a. — **Zst.** gut.

1. Bl. 1a—71a: Sachwörterbuch, zusammengestellt von Simeon, wahrscheinlich dem Schrb. d. Hschr. Ü. *'ի յանապժան Սիմէոնէն ժողովեալ եղեւ ախտի և անտի ի գրոց սրբոց տակս մոռացկուելոցն'*. A. *'Վասն սխալի. սխալն հոմանուն է և գ նշանակութիւն ունի'* etc. Letzter Artikel *'Վասն օրինացն։ նախ թէ զի՞նչ է օրէնքն, երկրորդ'* etc.

2. Bl. 72a—283b: e. katenenartiges Sammelwerk, für die Vorbereitung zur Predigt bestimmt, von demselben Kompilator. Ü. *'Վկայութեանէ ախտանիւք և հարկաւորք առ ի պատրաստ գոլոյ քարոզութեանց'*. A. *'Կատար կուրացուցանէ զաչս և ապականէ զբանս. . .'* etc.

3. Bl. 284a—285b: e. Auslegung von 1. Tim. 6,[3] von Gregor von Narek.

Ma XIII 48.

Bl. 25 (lr.: 1b, 24a—25b). — **Gr.** 18×12 (T. 13,2×7,7). — **St.** Pp. — **Z.** 21—22. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** nur geheftet. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün. — **D.** 1821 [s. Bl. 1a]. — **O.** Karin [Erserum] [s. Bl. 1a]. — **Zst.** gut.

Leidensgeschichte Jesu Christi, im Auftrag des Erzbischofs Karapet von Karin auf Grund der Ev. sowie der Werke berühmter Ausleger verfasst im J. 1821 von dem Lehrer Gregor Schakharthschean aus Karin, a.) Bl. 2a—3b: Vorort, b.) Bl. 4a—21b: d. eigentl. Geschichte, darin verschiedene Gedichte, c.) Bl. 21b—23b. Nachwort. Ttl. *'Պատմութիւնք վասն փրկագործ չարչարանացն և խաչելութեան Տեառն մերոյ և Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի, հաւաքեալ ի հանճարէ՛ն քաջ աւետարանչաց անախալ և միաղիտումն հոգւոյն*

պատմուխեան ըս [= ըստ] տեսութեան երևելի հարց և ուղղասես մեկնչաց ատենաբանչէ զրոց բարձր հրամանաս. տեառն կոթողիկոսի սբքազն աթոռակիցոսի, ծայրագոյն վերատեսչի կարգոյ մայրավանացի և այլոց ի ձեռն գրչուխեան ամենանուաստ Գրիգորի ապարդիւնս մանկավարժի Շաքարճեան կարմեցւոյ ի 1821 *ամի Տեառն ի փետր.* 12 *ի մայր դպրատուն կարմոյ'.*

Ma XIII 49.

Bl. 171 (lr. 1b, 3b—5b, 171a b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 20,3×14 (T. 14,5×9,2, Bl. 2a—3a zwsp., je 14,5×5,5). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** 28. — **Schr.** Krs. v. drei versch. Schrb. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn., blaue Azn., mttf. Rdvzn. in grün, blau, rot, gelb zu Beginn jedes Kap., Bl. 6a mttf. Ttlv. — **D.** 1634 (s. Bl. 170a). — **Schrb.** Presbyter *Աբիստակէս* (s. Bl. 170a). — **Bs.** Weltpriester *Աբիստակէս* (s. Bl. 170a), Vdp. *Յովհաննէս* (s. Bl. 17Zb), Wallfahrtskirche zu Pitsar (s. Bl. 170b). — **Mmd.** Bl. 1a, 59b, 170a—b. **Nschr.** Bl. 170a. — **Zst.** gut. Es fehlt 1 Bl. zw. 47 u. 48, mehrere zw. 46 u. 47, Bl. 47 an falscher Stelle, es gehört zw. Bl. 38 u. 39.

Gebetbuch Gregors aus dem Kloster Narek, d. sog. Narek, im Grossen u. Ganzen wie *Nar* S. 5—639, m. e. in der Ausg. fehlenden Inhaltsverzeichnis (Bl. 2a—3a) u. e. dort ebenfalls fehlenden Bericht über das Leben des Verfassers (Bl. 6a—b).

Die Dckbl. sind einer griech. Hschr. entnommen.

Ma XIII 50.

Bl. 327 (lr. 8a). — **Gr.** 10×7,3 (T. 6,9×4,5). — **St.** Pgt. — **Z.** 20—21. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz., Vdkl. u. 2 Schn. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün., blaue Abn., vereinzelt einfache rote Rndvzn., Ttlvzn. u. Zschr. — **Schrb.** *Սարգիս* (s. Bl. 185b, 229a). — **Mmd.** Bl. 185b, 229a. — **Zst.** Es fehlen Blr. zw. Bl. 10 u. 11, 14 u. 15, 261 u. 262, 265 u. 266. D. Bl. sind zum Teil falsch gebunden u. folgendermassen anzuordnen: 1—280, 284—285, 281—283, 288—290, 286, 287, 291—327. — Bl. 327 halb abgerissen. Sonst gut.

1. Bl. 1a—7b: Inhaltsverzeichnis zur ganzen Handschrift.

2. Bl. 9a—279a: e. Gebetsammlung in sieben, den Wochentagen angepassten Teilen, u. d. Ttl. Blumengarten der Gebete, aus d. Lateinischen übersetzt von Stephan aus Polen, mit dessen Nachwort in Versen (Bl. 278b—279a), mehrmals gedr., *Բուրաստան աղօթից* etc., Ven. o. J., Kpel. 1704, Ven. 1707, Ven. 1741.

Digitized by Google

3. Bl. 279b—280b, 284a—285b, 281a—283b: Gebet f. d. Liturgie von Mchithar Gosch, *Dsh* Nr. 268,11, *Kal.* Nr. 6 ℞ 10.

4. Bl. 283b, 288a—290b, 286a—287b, 291a—293a: Gebet an d. Hl. Geist vom Vdp. Mesrop. A. 'Հոգի սուրբ Աստուծոյ, Հոգի Քրիստոս Տեառն մերոյ, Հոգի Աստուած ճշմարիտ ինամող և աթարթիչ բոլորից, հաւասար Հօր և Որդւոյ' etc.

5. Bl. 293a—294a: Gebet an die Gottesmutter von Johannes aus Garni, *Dsh* Nr. 165,6 *բ*.

6. Bl. 294a—295a: Gebet an den Herrn zur Nacht von Ephräm dem Syrer, *Dsh* Nr. 165,6 *ե* Bl. 75a.

7. Bl. 295a—297b: 2 Gebete an Christus von Johannes aus Garni, *Dsh* Nr. 146,3 *զ*.

8. Bl. 298a—327b: e. Gebet von Ephräm dem Syrer, *Ephr.* Գ 227—252, doch o. d. Abschnitte ԿԳ, կէ, ձժթ, ճի u. am E. unvollständig.

Ma XIII 51.

Bl. 104 (lr. 74b, 90a, 104) + v. u. h. je 3 Dckbl. — **Gr.** 11×8,5 (T. 9×6). — **St.** Pp. — **Z.** 11—14. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Schrb.** Weltpriester Գրիգոր (s. Bl. 66b). — **Mmd.** Bl. 66b. — **Zst.** gut.

Zaubergebetbuch, sog. Cyprianus-Buch.

1. Bl. 1a—8b: Formeln zur Teufelbannung und Austreibung m. e. einleitenden Gebet des Kranken (Bl. 7b, 15a u. sonst mit Namen genannt: Ցարութիւն ազայ), a.) Bl. 1a—b: d. Gebet. A. 'Կարդամք առ քեզ, Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, Տէր զօրութեանց, որ զգաղանին կապեցեր և դիւաց իշխանութեան դատապարտեցեր' etc., b.) Bl. 1b—8b: die Formeln, 'Կապեմ զքեզ, սատանայ, անվանբն այն(ո)րիկ, որ ետուէ ի մէջ երկուց սերթօքէցն' etc.

2. Bl. 9a—12b: Gebet an d. Dreieinigkeit, Cherubim u. Seraphim. A. 'Անսկիզբն Աստուած, Հայր սուրբ, Որդիս միածին, Հոգիդ ճշմարիտ' etc.

3. Bl. 12b—21b: e. Gebet zur Austreibung aller Teufel. A. 'Երդումն ուղղացանեմ զամենայն դևս և զչկերսին յանուն յայն, որմէ զորան երկինք և երկիր' etc.

4. Bl. 21b—23a: Evg. Mt. 8,5—17.

5. Bl. 23b—26b: e. Gebet. A. 'Տէր Աստուած ամենակալ հզօր և փառաւորեալ անքննելիդ' etc.

6. Bl. 26b—29b: Lebensbeschreibung des hl. Cyprianus, wie *Dsh* Nr. 191,2 A.

Digitized by Google

7. Bl. 29b—33b: Geschichte der Jungfrau Justine, *Fi* Nr. 12,30.

8. Bl. 33b—54a: Gebete u. Evangelienstücke, a.) Bl. 33b—41b: e. an d. Heiligen gerichtetes Gebet zur Abwehr der bösen Geister. A. *'Բարեխօսութիւն սրբոյն ապտածանձնէին և Յովհաննու կաթսպետին'* etc., b.) Bl. 41b—54a: Ev. Mt. 9,18–31, Mc. 1,21–34, Lc. 7,1–10, Jh. 5,1–18; 11,1–46, Bl. 49b Z. 2—6 e. Anweisung für schwere Krankheitsfälle.

9. Bl. 54a—60b: Gebet des Patriarchen Phokas, *Dsh* Nr. 165,6 *q*.

10. Bl. 60b—64a: Zaubergebet gegen von Gott gesandte Plagen, A. wie *Dsh* Nr. 191,7 Bl. 58.

11. Bl. 64b—66b: verschiedene Sprüche zur Bannung von Dämonen.

12. Bl. 66b—70a: Gebet zum hl. Kreuz als dem Schützer vor Dämonen mit Mitteilung von Namen armen. Klöster, die nach dem Kreuz benannt sind, wie *Dsh* Nr. 427,1 *p*.

13. Bl. 70a—77b: Gebet gegen Schlangenbiss u. Gesch. des Apostels Paulus, *Dsh* Nr. 191,3.

14. Bl. 77b—78a: Gedicht gegen den bösen Blick u. die böse Zunge, *'Հասայց Տէրն ի խաչէն, ով մայր ծնօղ իմ, լալագին'* etc.

15. Bl. 78b—79b: Gebet gegen Kopfschmerz, *'Բարեխօսութիւն սուրբ Մարխամէ, որ պատերազմեցաւ ընդ Բելիաբայ'* etc.

16. Bl. 79b—81a: Anweisung für ein Amulett zum Schutz des Lebens eines Neugeborenen, *'Գիր քովէ կամ ուսմ տղան չափէն զայս գիրս պղպատ ամանով հետն պահէ'* etc., *Dsh* Nr. 443, *ժ.ա.*

17. Bl. 81a—89b: Gebete für Amulette gegen Krankheiten, *'Ալ Տէրն է և գիր մատնահարկին'* etc., *'Ցայնժամ գայ Քրիստոս ի Գալիլեա'* etc.

18. Bl. 89b: Formular eines Amuletts' *'Գիր պահպան(ո)ւթեան'*. A. *'Տէր մեր Քրիստոս Բէթղեհէմ ի վերայ գլխոյ ծառոյն'* etc.

19. Bl. 90b—97a: Heilsgebete von Gregor von Narek, a.) *Nar* S. 255—257 *բան ԽԲ*, b.) *Nar* S. 258—260 *բան ԽԳ*, c.) *Nar* S. 168—171 *բան ԻՀ, ե.*

20. Bl. 97a—98b: Zaubergebet in türkischer (tatarischer) Sprache, am E. armen. *'Գիր ղօլունջի'* A. *'Շամքար* [od. *Ցամքար*] *փարւրատ ի գոսրաթա մայր մայր զառեհ պայ'* etc.

21. Bl. 98b—100b: Formular für ein Amulett gegen den bösen Blick, türkisch (tatarisch), am E. armenisch. Ü. *'Գիրք ամենայն չար աչից'*. A. *'Թիքսէք քաս ակիաւ աւէքէք մեսիաք էմանէուէլ աղմսիայի'* etc.

22. Bl. 100b—103b: Ez. 37,1–14 m. d. Ü. *'Գիր ղօլունջի և ամենայն ցաւոց'*.

Digitized by Google

Dogmatik und Polemik.

(Ma XIII 52—Ma XIII 59).

Ma XIII 52.

Bl. 297 + v. u. h. je 5 Dckbl. — **Gr.** 23,7×16 (T. 18,8—19,3×11—11,3). — **St.** Pp. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rt. Ü., Abst. u. Az. — **D.** 1313 (s. Bl. 297b), vielleicht jedoch auf d. Vorlage zu beziehn. — **O.** Distrikt Ekegheaths u. Daranagheaths (s. Bl. 297b). — **Schrb.** Ստեփանոս u. Diakon Կարապետ (s. Bl. 297b). — **Mmd.** Bl. 54a, 69a. — **Nschr.** Bl. 297a—297b. — **Zst.** Ldbz. stark beschädigt, viele Bl. geflickt, d. T. manchmal unlesbar, sonst ziemlich gut.

1. Bl. 1a—54a: Nerses Schnorhali's Encyclica *Schn Th 65* S. 1—112, *Schn Nam* S. 29—210, *Schn Th 30 Schn Th 71* sonst Latein. Übersetzung von Cappelletti, *Schn Op* I 92—172, *Epistola pastoralis S. Nersetis Clajensis .... ex armenio latinitate primum donatam .... publici juris fecit J. Cappelletti ...*, Ven. 1829.

2. Bl. 54a—69a: Briefe von Nerses Schnorhali, u. zwar a.) Bl. 54a—58b: an die Stadt Samosata, *Schn Th 65* S. 308—318, *Schn Op* I 269—275, b.) Bl. 58b—59b: an den Patriarchen der Syrer, Michael, *Schn Th 65* S. 285—287, *Schn Op* I 248—250, c.) Bl. 59b—60b: nach Kpel. an d. Priester Paulus; *Schn Th 65* S. 287—290, *Schn Op* I 251—263, d.) Bl. 61a—62a: an die armen. Bischöfe u. Vdp. *Schn Th 65* S. 290—292, *Schn Op* I 246—247, e.) Bl. 62a—63b: an Einen, der ihm einen beleidigenden Brief geschrieben hatte, *Schn Th 65* S. 292—289, *Schn Op* I 254—256, f.) Bl. 63b—64a: an denselben, *Schn Th 65* S. 296—297, *Schn Op* I 257, g.) Bl. 64a—65b an denselben, *Schn Th 65* S. 298—300 *Schn Op* I 259, h.) Bl. 65b—66a: an den Vdp. Georg *Schn Th 65* S. 300—301, *Schn Op* I 261, i.) Bl. 66a: an denselben *Schn Th 65* S. 301—302: *Schn Op* I 262, k.) Bl. 66a—b, *Schn Th 65* S. 302, *Schn Op* I 263, l.) Bl. 66b—69a: an d. Stadt Kars, *Schn Th 65* S. 302—308, *Schn Op* I 264—268.

3. Bl. 69b—145b: Briefwechsel zwischen Kaiser Manuel, Fürst Alexius u. Patriarch Michael einerseits und Gregor Pahlawuni, Nerses Schnorhali sowie Gregor Tgha andererseits, die Vereinigung der griechischen u. armenischen Kirche betreffend, u. zwar a.) Bl. 69b—71a: die Entstehungsgeschichte, *Schn Th 65* S. 113—117, b.) Bl. 71a—83b: Nerses Schnorhali's Brief an Alexius, den Schwiegersohn des Kaisers Manuel, *Schn Th 65* S. 117—144, *Schn Op* I 173—194, c.) Bl. 83b—85a: Brief des Kaisers Manuel an den Katholikos Gregor den Pahlawunier, *Schn Th 65* S. 145—148, d.) Bl. 85a—92a: Antwort des Nerses

Digitized by Google

Schnorhali, des Bruders u. Nachfolgers des inzwischen verstorbenen Katholikos Gregor, auf den Brief des Kaisers Manuel, *Schn Th 65* S. 148—162, *Schn Op* I 195–204, e.) Bl. 92a–98b: Nerses Schnorhali's Brief an Manuel über den Glauben der armenischen Kirche, *Schn Th 65* S. 163—176, *Schn Op* I 205—216, f.) Bl. 98b—107b: Nerses Schnorhalis Brief an Manuel über die Überlieferungen der Kirche, *Schn Th 65* S. 177—196, *Schn Op* I 216—230, g.) Bl. 107b—108b: Manuel's Brief an Nerses Schnorhali, die Vereinigung der beiden Kirchen betreffend, *Schn Th 65* S. 196—198, h.) Bl. 108b–114b: Nerses Schnorhali's Antwort auf den Brief des Kaisers Manuel *Schn Th 65* S. 198—212, *Schn Op* I 231—238, i.) Bl. 114b—116b: Nerses Schnorhali's zweite Antwort auf den Brief des Kaisers Manuel, *Schn Th 65* S. 212—214, k.) Bl. 215b—216b: Vorschläge der Griechen f. eine Vereinigung der beiden Kirchen, *Schn Th 65* S. 214—215, l.) Bl. 116b—118a: Brief des griechischen Patriarchen Michael an Nerses Schnorhali, *Schn Th 65* S. 215—219, m.) Bl. 118a—119a: dritte Antwort des Nerses Schnorhali auf den Brief des Kaisers Manuel, *Schn Th 65* S. 219—221, *Schn Op* I 239—240, n.) Bl. 119a—122b: Nerses Schnorhali's Brief an den griechischen Patriarchen Michael, *Schn Th 65* S. 222—229, *Schn Op* I 241—245, o.) Bl. 122b—124b: Gregor Tgha's Brief an Manuel, *Schn Th 65* S. 229—233, p.) Bl. 124b—128b: Manuel's Brief an Gregor Tgha, *Schn Th 65* S. 233—242, q.) Bl. 128b—132a: Brief des griech. Patriarchen Michael an Gregor Tgha, *Schn Th 65* S. 242—250, r.) Bl. 132a—139a: Gregors Antwort auf Manuels Brief, *Schn Th 65* S. 250—266, s.) Bl. 139a—145b: Gregor's Antwort auf den Brief des Patriarchen Michael, *Schn Th 65* S, 266—280.

4. Bl. 145b—177a: Nerses Schnorhali's im Auftrage seines Bruders Gregor des Pahlawuniers verfasster Brief nach Mesopotamien *Schn Th 65* S. 333–400, *Schn Op* I 25–79.

5. Bl. 177a—184a: Nerses Schnorhali's Antwort auf den Brief des syrischen Vardapet Jakob, *Schn Th 65* S. 318—331, *Schn Op* I 80—91, am E. jedoch mit einem Zusatz von 19 Zeilen.

6. Bl. 184a—192b: Brief des Nerses von Lambron an den Einsiedler Jusik in Antiochien, ծնունդ 1859 *Ա* 3—11, *Բ* 37—45.

7. Bl. 192b—210a: e. dogmatische Katene m. einer an die Anhänger des Nestorius u. Paulus von Samosata gerichteten Einleitung wie *Dsh* Nr. 294,2 *q*, 324, 3 *q* u. *Ar* 1896 S. 49—52.

8. Bl. 210a—215a: Fragen des griechischen Patriarchen u. Antworten des

Digitized by Google

Nerses von Lambron bei Gelegenheit seiner Gesandschaftsreise nach Konstantinopel, *Վիճաբանութիւն ընդ Յոյնս ..*, Kpel. 1757, m. e. kurzen Einleitung *'Ներսէս Տուաստատ առացաւղ մատենիս գրչութիւ՛ր որդւոյ իմոյ ...'* etc.

9. Bl. 215a—219b: Brief des Katholikos Konstantin an den König Hethum, wsntl. wie *GTh* S. 503—509.

10. Bl. 219b—220b: e. anonymes Stück über das zweite Konzil zu Ephesus. A. *'Եթէ որդի ժողովն Եփեսոսի վասն Փղաբիանոսի և վասն Նեստորի' զի միմեանց հակառակ և երկուքն չար, որպէս Արիոս և Սաբէլ ...'* etc. E. *'.. և Գաբրիէլ առ կոյս ասաց, որ ծնանելոցն է ի քէն, ասէ, սո՛րբ է և որդի բարձրելոյն կոչեսցի. և նմա փառք յաւիտեանս. ամէն.'*

11. Bl. 220b—222a: e. anonymes Stück über das Konzil zu Chalcedon. A. *'Ժողովն Քաղկեդոնի չինելով չարապէս ի վերայ հիմանն Նեստորի գողանալով զպարզամիտս ....'* etc. E. *'... եթէ բանն յայտնանէ ոչինչ կրեաց, ապա զի՞ ասէք յղանալ և ծնանիլ Աստուծոյ բանին։'*

12. Bl. 222a—223 : zwei Stücke über die zwei Naturen Christi, das erste anonym, das zweite vom Vdp. Johannes Diaconus. a.) Bl. 222a—223a: A. *'Հարցիք զքեզ որ երկու բնութիւն ասէմանես ի Քրիստոս, երկու բնութիւնքն երկրպագելիք թէ ոչ'* etc., b.) Bl. 223a: Ü. *'Սարկաւագ Վարդապետի.'* A. *'Ի լինելն որդի մարդոյ և մտանել ընդ աւրինաւք'* etc.

13. Bl. 223a—228b: e. anonymes Stück über die Kelch- u. Messweinfrage. Ü. *'Հնդկէմ այնոցիկ, որք վասն բաժակին մոլին'*. A. *'Բաժակին աւրհնութեան զոր աւրհնեմք, ասէ առաքեալ, ոչ ապաքէն դաղորդութիւն է արեանն Քրիստոսի ...'* etc. Bl. 224b: *'Իսկ ի սրբոյն Բարսղի պատարագամատոյցն այսպէս ասէ. Առեալ զդինին ...'* etc. Bl. 225b: *'Դիցուք և զերանելոյն Յուանիսու ...'* etc.

14. Bl. 228b—236a: über die Osterwirren im J. 1292, *Ar* 1892 S. 963—973.

15. Bl. 236b—238b: Polemik gegen die Mischung von Wasser in den Wein des Altarsakraments. Ü. *'Հնդկմամբութիւն սակս չըոյն խառնման ի սո՛րբ խորհուրդն։ ի թուխս Հայոց չգՏ.'* A. *'Որդիք մարդկան մինչև յե՞րբ եք խաստա՛խրտք, ընդէ՞ր սիրէք զնանրութիւն և խնդրէք զստութիւն ...'* etc.

16. Bl. 238b—251b: Brief des Kath. Gregor II., des Märtyrerfreunds über die Osternfrage wie *Dsh Nr.* 257,[3] ff.

17. Bl. 251b—255b: e. anonyme Verteidigung des Monophysitismus mit Zitaten aus Kyrill, Basilius, Gregor Theologus, Gregor von Nyssa, Dionysius Areopagita etc. *'Միաւորութիւն է ստոյգ և ճշմարիտ և համանիւթ միանալոյ որոչելոց ...'* etc. E. *'... զմիութիւնն բազմացուցանէ և կայ մնայ զամենասո՛րքն աստուածազործո(ս)թիւն այսոքիւք կատարել.'*

Digitized by Google

18. Bl. 255b—256b: e. Abschnitt aus einer Bearbeitung von Sokrates' Kirchengeschichte, A. *'Ճեա վախճանելոյն Գրիգոր ունէր զաթոռ հայրապետութեանն կոստանդիանուպաւլսի Փղավիանոս'* etc. E. *'...Նզովեցին զժողովն Քաղկեդոնի հրամանաւ Զենոնի կայսեր ի խզ թուականութեանն Հռոմոց.'* *KlSokr* S. 172.

19. Bl. 256b—278a: Antwort auf einen Brief des Gregor von Trapezunt. Ü. *'Պատասխանիք Թղթոյն Տրապիզոնի'*. A *'Ինաւէից բազում պարգեւատուն ղմխըզմարտութեան միշտ աւետարանէ սիրելեաց իւրոց ոչ միայն գործով կատարել, այլ և բանիւ խրատել: Իսկ առաջարկութեան բանից զոց յայտնապէս զատութեան ծանուցանէք, ո Գրիգորիէ Տրապիզոնացիդ...'* etc. E. *'Բազում ինչ կամէիք դրել. այլ վասն անպարտապութեան ոչ զաւելցի, սակայն եռակի գրեմ, զդոյշ լեր, զի մի գայթագղեսցիս'*. Der Brief behandelt dogmatische, rituelle, liturgische, chronologische Fragen, wie die Naturen Christi, das Mischen des Messweins, die letzte Ölung, die Frage nach dem Tag der Geburt Christi etc., darin unter anderem *Բանք երանելոյն Խոսրովու. Տեղի աղաւթից գերք ասէր զեկեղեցի մեղ ասխատցանէ* etc.

20. Bl. 278a—293b: Antwort Stephan's von Siunikh auf den Brief des Patriarchen Germanos, *GTh* S. 373—395.

21. Bl. 293b—296b: Kurze Geschichte der armenischen Könige nach Moses von Chorene bis auf Tiran II. A. wie *Dsh*, Nr. 34 § 5.

22. Bl. 296b—297b: Nsch.

Ma XIII 53.

Bl. 36 (lr. 1,17b,26—36). — **Gr.** 20,5×15 (T. ugf. 16×11). — **St.** Pp. — **Z.** 26—28. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Papierumschlag. — **Bs.** *Ներսէս* (s. Bl. 23b). — **Nschr.** Bl. 23b. — **Zst.** gut.

1. Bl. 2a—17a: Auslegung des Glaubensbekenntnisses von Nerses von Lambron. Ü. *'Երանելոյն Ներսէսի, Տարսոնի եպիսկոպոսի, բացայայտութիւն աթարեալ դաւանութեան ասէրն հաւատոյն'*. A *'Բան. Հաւատամք ի մի Աստուած..'* etc. *'Մեկին[ութեան]. Ոյք պաշտել և զհամայնատէսականն հաւատամքն կարգեցին...'* etc. E. *'և ը [= ընդ] նմա բերկնաբացիկ ի դաւանութիւնս եղիցուք փառաբորելով որ յառաջ քան զյաւիտեանս երկրպագանելոյ ամենասուրբ Երրորդութեանն...'* etc.

2. Bl. 18a—23b: die Grundforderungen der Romäer zum Zweck des Friedens u. d. Antwort des Nerses von Lambron [Bl. 18a—23a] sowie die von den Armeniern an die Romäer gestellten Forderungen [Bl. 23a—b], wie *Balg*, Anhang VI S. 260—265.

Digitized by Google

3. Bl. 23b: Nschr. des ersten Besitzers Nerses.

4. Bl. 24a—25b: anonymer Bericht über den Kriegszug des Schah Nādir gegen die Lesghier und Osmanen. Ü. *'Ճիշատակարան ինչ ի գրոց հանեալ'*. A. *'ի թուին ՌՃղԴ էր, յորժամ չահ Նատրն ելին ի վերայ Երեւանայ, զի առցէ գՂազարայ բերդն ...'* etc.

Ma XIII 54.

Bl. 325 (lr. 1a—2b, 3a—b, 325b) + v. 2 u. h. 4 Dckbl. — **Gr.** 26,1×20,2 (T. zwsp., je 16,5—18×6, nur Bl. 4a einsp.) — **Z.** 25—27. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. u. Sdf. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün., Bl. 4a Ttlvz., Rdvz. u. Vogelinitiale in Rot, Grün u. Gelb. — **D.** 1688 (s. Bl. 325a). — **O.** Pghndzhankh am Schamkhor (s. Bl. 325a). — **Schrb.** Presbyter *Գեւորս* (s. Bl. 325a). — **Bs.** Vdp. *Վահաս* (s. Bl. 324b), Weltpriester *Գեւորս* u. Weltpriester *Դաւիթ* (s. Bl. 3a). — **Mmd.** Bl. 3a, 4a, 36a, 42a, 55a, 66b, 73b, 101b, 107b, 111a, 127a, 128a, 140a, 147b, 153a, 156b, 159a, 175a, 229b, 264b—265a, 275a, 278a, 280b, 281b, 292a, 293a b, 296a. — **Nschr.** Bl. 324a—325a. — **Zst.** gut.

Schriften von Nerses von Lambron.

1. Bl. 4a—36a: Synodalrede, *Սքանչ հօրն մերոյ Ներսեսի Լամբրոնացւոյ ... Առաքեալական-քարոզութեան և ճառք ընտիրք ...*, Ven. 1787 S. 3—60, *Սքանչն Ներսեսի Լամբրոնացւոյն Առաքելական-քարոզութեան և ճառք ...*, Ven. 1838 S. 95—202, *Առաքելական-քարոզութեան ..., թարգմանեալ ... յհետալեզուէն բարբառ ի Հ. Յարութիւն վ. Սեդրակեան .. տպ. ի կղկիմ բարբառ ...*, Ven. 1812, *Orazione Sinodale di S. Nerses Lampronense ... recata in lingua italiana ... dal P. Pasquale Aucher ...*, Ven. 1812, *Synodalrede des Nerses von Lampron ..., übers. von Carl Friedr. Neumann, Zschr. für d. historische Theologie, vierten Bandes zweites Stück, Leipz. 1834 S.* 133—198.

2. Bl. 36a—42a: die Grundforderungen der Romäer zum Zweck des Friedens u. d. Antwort des Nerses von Lambron (36b—41b) sowie die von den Armeniern an die Romäer gerichteten Forderungen (Bl. 41b—42a,) *Balg* Anhang VI S. 260—265.

3. Bl. 42b—324a: d. Betrachtungen über die Gebräuche der Kirche sowie d. Erklärung der Liturgie, *Lambr* mit Ausnahme von S. 193—226 (*Օրէնք արկանելոյ սպաս եկեղեցւոյ*), einzelne Teile daraus in Ma XIII 55.

4. Bl. 324a—325a: Nschr.

Ma XIII 55.

Bl. 72 (lr. 1,34—35,72). — **Gr.** 27,2×19,2 (T. zwsp., je 22,5×6). — **St.** Pp. — **Z.** 33. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Pppd. m. durch Einpr. vrz. Ldbz. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn. — **Schrb.** *Սարգիս* (s. Bl. 33b). — **Mmd.** Bl. 33b. — **Zst.** gut.

Digitized by Google

1. Bl. 1a—33b: 4 Schriften des Nerses von Lambron, u. zwar a.) Bl. 2a—10a: die Betrachtungen über den orthodoxen Glauben der Kirche, *Lambr* S. 1—21, b.) d. Untersuchung über die Kirchengebräuche u. die Ausscheidung der von aussen in sie eingedrungenen Neuerungen, *Lambr* S. 21—40, c.) Bl. 18a—23a: d. Untersuchung über die mit den Neugestaltungen verknüpften Ehren und Rangstellungen u. über deren Bekämpfung, *Lambr* S. 41—53, d) d. Untersuchung über die Berechtigung der Überlieferung, den Bischöfen ihren Sitz in den Städten anzuweisen u. nicht in den Klöstern, *Lambr* S. 54—79.

2. Bl. 36a—71b: e. Bruchstück aus dem Buch der Fragen des Gregor von Tathew, u. zwar der Schlussteil des 2. Buchs u. fast das ganze dritte (am E. fehlt ein kleines Stück). Vgl. Nr. 23.

Ma XIII 56.

Bl. 214 (lr. 2, 76, 77, 123a—125b, 196a—204b, 214) + v. u. h. je 3 Dckbl. — **Gr.** 17,5×11 (T. 14×7,5). — **St.** Pp. — **Z.** 22—23. — **Schr.** anfangs Rnd., später Krs. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn., Bl. 182a rot-blau-gelbe Zrl. u. Vogelinitiale. — **D.** 1749 (s. Bl. 123a). — **O.** Neu Dschulfa (s. Bl. 123a). — **Schrb.** *Գրիգոր* (s. Bl. 76a). — **Bs.** *Աղա Գրիգոր* (s. Bl. 75b). — **Mmd.** Bl. 1a. — **Nschr.** Bl. 75a-b, 123a, 168b, 169a-b. — **Zst.** gut.

1. Bl. 1a—75a: Abhandlung über d. ungeteilte Gottheit, d. eine Natur u. den einen Willen Christi in 6 Kap. m. e. Vorwort u. Nachwort vom Abegha Elias. A. *'Ով պատուականք հարք և եղբարք, մտէք ի դպախտն հոգևոր և հայեցաբուք ի գոյնդգոյն ծաղկունսն'* etc.

2. Bl. 78a—123a: Predigt über d. Glauben A. *'Ամդ ամենից էրաց հարցմունք են հինգ, ը̄ [= որպէս] ասէ Դաւիթ եռաժեծ Փիլիսոփայն'* etc.

3. Bl. 126a—134b: d. Buch der Wesen David's, des unbesiegten in Fragen u. Antworten, *Գիրք Տրամաբանութեան Սիմէօնի Զուղայեցւոյ . . .*, Kpel. 1728 S. 254—266.

4. Bl. 136a—158b: Predigt über Mt. 6,33. A. *'Մնդրեցէք նախ զարքայութիւն . . .'* etc. *'Ասեն վարդապետք ի յամենայն էրս կատզեցեալս առ վա[խ]ճան իմն : եւ համախմբեալ վկայեն իմաստասիրքն'* etc.

5. Bl. 160a—168a: über die Bedeutung der Zahl 12. A. *'Նախ և առաջին սրբոյ եկեղեցւոյ անուանք դրեանցն են երկոտասան : Զի այս պատճառի Քրիստոս զմիմանս առաքեալս ընտրեաց'* etc.

6. Bl. 169b: Namen der 12 Kirchenväter, die die alten u. neuen Gesetze erklärt u. bekannt gemacht haben.

Digitized by Google

7. Bl. 170a—171b: Erklärung der alten u. neuen Gesetze in Fragen u. Antworten. A. *'Նախ օրէնքն բաժանի սեռաբար ի հոգևոր և ի մարմնաւոր'* etc.

8. Bl. 172a—181b: Polemik gegen die Unitarier in 15 Kap. Ü. *'Ընդդէմ Ախթարմայից'*. A. *'Ցնոսա Քրէտս է գլուխ եկեղեցւոյ որպէս յայտ է ի սոբր գիրս'* etc.

9. Bl. 182a—195b: Erklärung der Grammatik des Dionysius von einem gewissen David, *Dsh* Nr. 84,2.

10. Bl. 205a—213b: neuer Beweis für die Einnatur Christi vom Vdp. Georg aus Konstantinopel. A. *'Անօթի ընտրութեան և վարդապետն հռիփսիմեացս սոբր առաքելոն Պօղոս զգուշացուցանէ զհաւատացեալս ի Քրէտս ասելով. եթէ ոք աւետարանեացէ'* etc.

Ma XIII 57.

Bl. 417 (lr. 1b, 223b—227b, 336b—337b, 399a—403b, 416b—417b) + v. u. h. je 2 Dckbl. — **Gr.** 13,5×10 (T. 9,5×6). — **St.** Pp., d. Dckblr. Pgt. — **Z.** 21. — **Schr.** Krs. Bl. 223a Rnd., d. Dckbl. Hlbunz. — **Ebd.** Hlzd. m. Stf., durch Einpr. vrz. Ldbz. u. Vdkl. — **Schm.** rote Abn., Ün. u. Azn., einige rote u. blaue Zrbn. u. Rdvrzn., Bl. 2a, 133a samt e. Zrl. im Entwurf. — **D.** 1640. — **Schrb.** *Ա.աք* (s. Bl. 223a u. 335b) u. *Միքօն* (s. Bl. 223a). — **Nschr.** u. **Mmd.** Bl. 72b, 130b, 131a, 223a, 335b. — **Zst.** gut. — **Bm.** Bl. 3a, 274a Stempel der Bibliothek des Klosters Etschmiadsin.

1. Bl. 2a—72b: eine Abhandlung über die Seele u. ihre Kräfte in 51 Kap. m. vielen Zitaten aus Plato, Aristoteles und Origenes, gemäss d. Nschr. zu Hschr. 74 (Ms. or. Quart. 304) der Königl. Bibl. Berlin (s. S. 57) im J. 1337 verfasst von einem Dominikaner John aus Swinneforth in England u. übersetzt vom Vdp. Jakob aus der Kongregation der dominikanischen Missionare zu Khrni. Ü. *'Համառօտ հաւաքումն յաղագս հոգւոյ և զօրութեանց նորա'*. A. *'Ասէ Արիստոտէլ ի գիրս ինգեաց բն հոգին կերպիւ լինէ ամենայն, այսինքն զի կարէ ընդունել յինքն զնմանութիւն իրաց . . .'* etc. E. *'Իսկ ստեղծուածն որ տեսանէ զԱստուած, ոչ կարէ տեսանել զամենայնն ի նմա. զի ոչ կարէ պարունակել զնա'*.

2. Bl. 72b: Nschr. in Versen.

3. Bl. 73a—130b: eine Abhandlung über die Tugenden der Seele in 23 Kap., nach dem Nr. 1 angeführten Nachwort von demselben Verfasser und Übersetzer. Ü. *'Յաղագս Առաքինութեանց հոգւոյն'*. A. *'Ցհս ասէլոյ յիւրմէնէ հոգւոյն և ի զօրութեանց նորին և ի ներգործութեանց և ի յաոաջ եղելոց նորին այժմ սաստցուք յոմանկութեանց նորա, որք են որակութիւնք հոգւոյն'* etc. E. *'որոյ տեսութեամն և կատարելութեան սքանչ աշժանացուցեալ զմեզ Քրիստոս Աստուածն մեր, որ է օրհնեալ . . .'* etc.

Digitized by Google

4. Bl. 130b—131a: Nschr.

5. Bl. 131a—131b: Fragen u. Antworten, des Aristoteles Verhältnis zu Plato betreffend, o. Ü. A. *'Հարցումն. Պղատոն զԱրիստոտէլ $\overline{9}$ [= ինպէս] ընդոստնէր. Պատասխանի. Որչափ աշակերտ էր, թէ մօտ չհանդիպէր ...'* etc. E. *'Եւ դժնէալ առասպելաբանեին, թէ յոսկերս սորա պարս մեղուաց գտաւ.'*

6. Bl. 131b: Angaben, die Lebenszeit der Erzväter betreffend, *'Ադամ եկաց $\overline{\text{ՀԼ}}$ տարի, Սէթ $\overline{\text{ՀԺԵ}}$ տարի ...'* etc.

7. Bl. 132—223a: eine Abhandlung über die Natur der Engel in 25 Kap., nach dem N. 1 erwähnten Nachwort ebenfalls vom Dominikaner John aus Swinneforth und auch vom Vdp. Jakob übersetzt, mit einer in der Berliner Hsch. fehlenden Einleitung u. Inhaltsangabe a.) Bl. 132a—b: Einleitung u. Inhaltsverzeichnis. Ü. *'Համառօտ հաւաքումն յաղագս հրեշտակաց'*. A. *'Ասէ հրաշելիցն Դիոնէսիոս ի գիրս երկնայնին քահանայապետութեանցն* (= περὶ οὐρανίας ἱεραρχίας), *թէ աստուածային յայտնութիւնքն հասանեն առ մարդիկս միշտնորդութեամբ հրեշտակաց: Վասն այսորիկ յետ ասելոյն յաղագս հոգւոց մարդոյն, որ յարմարէր ընդ հրեշտակս խմացակիանալն, ասասցուք ինչ վասն հրեշտակաց, որք են լուսաւորիչք մարդկային խմացմանս: Եւ նախ ի բնութենէ նոցին ...'* etc. — b.) Bl. 133a—223a: die Abhandlung. Ü. *'Ճաղատս բնութեան հրեշտակաց'*. A. *'Նախ խնդրի թէ ամենևին են անմարմինք: Երեսի թէ ոչ ...'* etc. E. *'յայտ է Մաթէոս ժբ, ուր ասէ. Դարձայց ի տուն իմ, ուստի ելի:'*

8. Bl. 223: Nschr. *'.... կատարեցաւ գիրքս որ յաղագս հոգւոց և հրեշտակաց ի թուին Հայոց ռԽԹ .... Ձեռամբ եղբօր մերոյ Աւաքի արշիպրեսպիտերի ամենայն ինչ մնաց սակս գնացից Տորա ուրեք. ես Տուսատ Սիմէօնս .... պմիռացեալն աւաքտեցի' ...'* etc.

9. Bl. 228a—273a: Sammlung von Definitionen in alphabetischer Anordnung von einem gewissen Moses. Ü. *'Գուամարումն յոգնատիմէ իբողութեանց առաքինաց Դաւիթ փիլիսոփայի և այլոց իմաստասէրց ի Մովսէս ուսմունէ ըստ տառից դասաւորութեան չարաւարգեալ.*

10. Bl. 274a—333a: Lehrbuch der Logik in der Übersetzung und Bearbeitung des Bischofs Bartholomaeus von Maragha, Ü. *'Համառօտ հաւաքումն և յոյժ օգտակար ի դիալէտիկայն* (= dialectica), *որ է տրամաբանութիւն, կարգեալ և թարգմանեալ ձեռամբ Բարդողիմէոսի եպիսկոպոսի'*, anscheinend übereinstimmend *Dsh* S. 720.

11. Bl. 333b—335b: Erklärung d. Grundprinzipien der aristotelischen Naturlehre. Ü. *'Նկատումն Արիստոտէլի'*. A. *'Ուսուցանէ մեզ ի բնաբանութեանցն սկզբունքն ...'* etc. E. *'ի ձեռն խորհրդաբանութեան մատց և կրթութեան ունէր մարդս.'*

Digitized by Google

12. Bl. 335b: Mmd. des Schrbs.

13. Bl. 338a—398b: eine Abhandlung des Johannes von Orotn über die Seele in 11 Kap. mit einer Einleitung, wsntl. e. Polemik gegen die Ansichten früherer Philosophen wie Plato, Aristoteles, Porphyrius, Pythagoras, Ammonias, Numenius, Kleanthes, Chrysippus, Eunomius u. a. — Ü. *'Եռասիծէ և երից երանեալ բաղմերկնչանիկ և տիեզերալոյս մեծ հոտառըն և անյաղթ փիլիսոփայն Հայոց մեծաց Յոհաննու Որոտնեցւոյ աթարեալ* [17 mm. verwischt] *որ ասէ մաղզաքէն. [Ո° ստեղծ առ ան]ձին զերկրաս հոգայ [ի միտս առնուլ զամենայն գործս] հոգայ.'* A. '[die erste Z. verwischt, dann] իմ անխափան քնաւորեալ են միտք սակս մշտաշարժ գոլոյն։ եւ զի Արիստոտէղ ի վեց տրախտէ դշտրժուն' etc. E. *'Ահա աստանաւր ի սահման հրեշխոսակի բացայայտել ճանապէն համեմատութեան և զանազանութեան հոգւոյ և հրեշտակի։ եւ այս յաղագս այսորիկ այսքան բաւական լիցի։'*

14. Bl. 404a—415b: Ischauchan's Buch der Natur, wsntl. wie *Dsh* S. 385, *Fi* S. 181. Das E. fehlt. D. Hsch. bricht im Kap. *Վասն գոնեոյ* ab, 1 S. nach dessen A. — Ü. *'Անուամբ Աստուծոյ գիրք ի վերայ բնութեան հանրականն և մասնականն ըստ սահմանի աչխատեալ իշաւախ անուն։'*

D. Dckbl. enthalten Bruchstücke aus einem Lectionarium.

Ma XIII 58.

Bl. 248 + v. 4 Dckbl. — **Gr.** 21,2×15,5 (T. 15,5×9,6). — **St.** Pp. — **Z.** 25. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** HmdEvL. u. 2 Schn. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün., am A. der einzelnen Bücher von Nr. 1 rote u. blaue Zrln., Rdvrzn. u. Vogelinitialen, bei den beiden folgenden Abschn. rote u. blaue Rdvrz. u. Vogelinitialen. — **Schrb.** Presbyter *Անտոն* (s. Bl. 239b). — **Mmd.** Bl. 71a. — **Nschr.** Bl. 239b. — **Zst.** a. A. fehlen 4 Lagen zu 12 Bl., wie sich aus der Bogenbezeichnung am unteren Rande ergibt, sonst gut.

1. Bl. 1a—209a: Bruchstück eines aus 7 Abhandlungen zusammengesetzten theologischen Werks, u. zwar a.) Bl. 1a—39a: Bruchstück des zweiten Buchs, einer Abhandlung über die Erschaffung der Geschöpfe in 66 Kap., beginnend Mitte Kap. 9, b.) Bl. 39b—70b: Buch 3 über die Verderblichkeit der Sünden in 25 Kap., c.) Bl. 71a—101a: Buch 4 über die Menschwerdung Christi in 24 Kap. wie *Kar.* Nr. 22 I, d.) Bl. 101a—148b: Buch 5 über die Gnaden u. Tugenden in 69 Kap., e.) Bl. 149a—184b: Buch 6

Digitized by Google

über die Sakramente in 37 Kap., wie *Kar* Nr. 22 II, f.) Bl. 184b—209a: Buch 7 über den Untergang der Welt in 30 Kap., wie *Kar* Nr. 22 III.

2. Bl. 209a—221a: Abhandlung über die Geburt Christi. A. *'Բանն մարմին եղև և բնակեցաւ ի մեզ։ Արդ ի չորից աւետարանչացն պատուական նատոյն գտանի Ցովհան, ը̄ [= որպէս] ցուցանէ արձուածևն պատկեր ի կատարն Եզեկիելի . . .'* etc.

3. Bl. 221a—239b: Abhandlung über d. allgemeine Auferstehung, darin 17 Fragen u. Antworten. A. *'Չի ինքնին Տէր հրամանաւ հրեշտակապետին և ի փող Աստուծոյ իջանէ յ̄ո̄ց [= յերկնից] և մեռեալք* etc.

4. Bl. 240a—248b: Beichtspiegel von Vardan Junanean. Ü. *Դե[ր]ա-գոյն մարգեցումն և կերպ խոստովանութեան առ ի վերակոչել ի միտս զանձն մեղս գործեցեալս զներելիս և զմահացուս վնաս բարւոք և կատարելապէս խոստո-վանելոյ. Վարդան Ցունանեան առ որ ընթեռնու.'*. (Vgl. auch Bl. 244a). E. fehlt.

Ma XIII 59.

Bl. 120 + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 21,8×17,4 (T. 17×13). — **St.** Pp. — **Z.** meist 22. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Ldrrck. — **Zst.** gut.

Anonyme Polemik gegen die religiöse Anschauung Michael Tschamtschean's und der Venediger Mechitharisten, verfasst im Jahre 1815. Tt. *Շարադանակու-թիւն կամ հաստատութիւն յառաջադոյն գրեալ մերում տեսարանէն կամ յայտնի ապացոյց նոր հերձուածող լմնեվոյ վերապատուելի Հ. Միքայէլի Ջամչեանց և բոլոր միաբանութենան իւրոյ քակղեալ ի բուն ձեռագիրէ գրաւածոյ իւրոյ զոր իբր հրաշիւք ձգեցաք ի ձեռն մեր յամի* 1815 *մարտ* 4'.

1. Bl. 2a—111a: die eigentliche Polemik, im besondern e. Kritik von Tschamtscheans ungedrucktem Werk *'Հաստատութիւն ուղղափառութեան Հա-յաստանեայց եկեղեցւոյ.'* A. *'Զոր ինչ միանգամ գրեալ էր յառաջին անդ մերում տեսադանէ երևեցոյցէ մոլար վարդապետութենէն Ամբայեանց'* etc. E. *'Ոստի պարտ զգուշանալ յայսպիսեաց, որոց չանգիտ յուէտ երևելի լմնել. վասն անձնա-կան չահասիրութենէն քան թէ հոգւոց փրկութենէն, քան զոր չիք այլ ինչ քշնա-մութենէն մեծ և անօրէնութենէն անուանելի.'*

2. Bl. 111b—112b: Schlusswort. Ü. *'Փխաւորութիւն բանից.'* A. *'Որով և վերջին դատումն մերոց յայտ յանդիման և աչիվեքև. ողջամտաց [= ողջամտաց] առնեմք առաջի'* etc. E. *'զի այօք բացօք տեսանեմք և տեսեալ խակ եմք։ Վերջ։*

3. Bl. 113b—120a: Inhaltsangabe.

Digitized by Google

Dichtung.

(Ma XIII 60—Ma XIII 66.)

Ma XIII 60.

Bl. 260. — **Gr.** 13,3×8,8–9 (T. 9,5×6). — **St.** Pp. — **Z.** 17. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. u. Stf. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn., mttf. Ttll., vereinzelte Zrschr. — **D.** 1660 (s. Bl. 258a). — **Bnd.** u. auch wohl **Schrb.** Presbyter Հայրապետ (s. Bl. 258b). — **Bst.** Vardapet Բարսեղ (s. Bl. 258a). — **Bs.** Mönch Ծովհաննէս (s. Bl. 117b). — **Mmd.** Bl. 117b, 161a, 260b. — **Nschr.** Bl. 258a—b. — **Zst.** manche Bl. wurmstichig, am Rande beschädigt, durch Tintenflecke beschmutzt, zw. Bl. 236 u. 237 e. Bl. ausgefallen, sonst gut.

1. Bl. 2a—252b: Dichtungen des Nerses Schnorhali, wsntl. wie *Schnorh* jedoch teils o., teils m. anderer Ü., u. zwar: Bl. 2a—117b d. nach den Anfangsworten als Jesus der Sohn bezeichnete Elegie, o. d. Einteilung in 3 Bücher, mit d. Nschr. des Verfassers, *Schnorh* S. 9—166; Bl. 118a—161a d. Wort des Glaubens m. d. Nschr. des Verfassers, *Schnorh* S. 169—227; Bl. 161b—209b d. Epos über die Haikiden und Arsakiden, *Schnorh* S. 495—559; Bl. 209b—219a d. Gedicht auf d. Himmel u. dessen Zierden, *Schnorh* S. 281—296, S. 300, Z. 9—302; Bl. 219a—297b d. didaktische Alphabetgedicht Այբն Աստուծոյ ղքեզ etc. *Schnorh* S. 326—340; Bl. 227b—232b d. Alphabetgedicht über den Ungeschaffenen u. die Geschöpfe, *Schnorh* S. 313—322; Bl. 232b—236b d. didaktische Alphabetgedicht für d. Schulknaben Այբն առաջին ըղքեզ etc., *Schnorh* S. 341—349 Z. 16 (d. E. fehlt, da zw. Bl. 236 u. 237 ein Bl. ausgefallen); Bl. 237a—238b d. Alphabetgedicht auf d. Sprüche Salomons, *Schnorh* S. 356—358 (d. A. fehlt bis Թըմբգեալ, da zwischen Bl. 236 u. 237 ein Bl. ausgefallen); Bl. 238b—240b d. Alphabetgedicht in umgekehrter Reihenfolge, *Schnorh* S. 359—361.

2. Bl. 240b—245a: 2 ins Nachtoffizium aufgenommene Lieder von Nerses Schnorhali: Bl. 240b—242b 'Առաւօտս լուսոյ ...' etc., *Žam* S. 25 (vgl. auch Ma XIII 17 Bl. 12a—14a), Bl. 242b—245a 'Ակնարկ ամենից ...' etc., *Žam* S. 22 (vgl. auch Ma XIII 17 Bl. 10a—12a).

3. Bl. 245a—246b: e. anonymes Alphabetgedicht auf die Mutter Gottes, Աստուածածնէն մայր Քրիստոսի * իմ յոյսն դու յուսոյ միոյ * etc., wie Ma XIII 17 Bl. 14a—16 m. Ausnahme der beiden letzten, stark voneinander abweichenden Strophen.

Digitized by Google

4. Bl. 246b—249a: Nerses Schnorhali's Gedächtnislieder auf Salomon, *Schnorh* S. 351—353 u. 354—355, zu einem Gedicht zusammengefasst.

5. Bl. 249a—252b: Nerses Schnorhali's Trostlied an einen Fürsten, *Schnorh* S. 307—312.

6. Bl. 252b—258a: Nerses Schnorhali's Bekenntnisgebet '*Հաւատամ խոստովանիմ...*' etc., *Žam* S. 505—510,2.

7. Bl. 258a—258b: Nschr. des Schrbs.

8. Bl. 259a—260b: von jüngerer Hand d. Gebet *Ընկալ քաղցրութեամբ* des Gregor von Narek, *Nar* S. 71—73.

Ma XIII 61.

Bl. 280 (lr. 133b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 22—22,3×15,8 (T. meist 17×10). — **St.** Pp. — **Z.** Bl. 1a—133a: 14, Bl. 134a—264b: 18, Bl. 265a—280b: 21. — **Schr.** Rnd., d. Azn. sowie Bl. 37a, 38a, 42a, 58a, 74a, 94b, 102a, 113a, 119a Unz., Bl. 18b Krr. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün., Ttlvzn., Rndvzn. u. Abn. der Lieder in glänzendem Gold, Blau, Grün, Rot, Violett, d. Azn. der Lieder braun u. rot. — **Bs.** Erzbischof *Սարգիս* (vgl. Bl. 187a), 1847 *Գէորգ Տէր-Մովսէսեանց* aus Tiflis. — **Mmd.** Bl. 18b, 187a. — **Zst.** Bl. 265a—280b später hinzugefügt. Es fehlen Blr. zw. Bl. 6 u. 7, 18 u. 19, 26 u. 27, 27 u. 28, 29 u. 30, 31 u. 32, 37 u. 38, 38 u. 39, 41 u. 42, 48 u. 49, 74 u. 75, 81 u. 82, 100 u. 101, 104 u. 105, 109 u. 110, 110 u. 111, 111 u. 112, 112 u. 113, 116 u. 117, 117 u. 118, 118 u. 119, 120 u. 121, 175 u. 176, 176 u. 177, 188 u. 189, 252 u. 253, 257 u. 258, 261 u. 262. Die Blr. sind zum Teil falsch gebunden u. folgendermassen anzuordnen: Bl. 1, 3, 2, 5, 4, 6—32, 37, 36, 35, 33, 34, 38—43, 48, 44—47, 49—74, 88—100, 75—87, 102—104, 101, 108, 105—107, 109, 113—116, 111, 110, 112—117, 119, 118, 120—123, 125, 124, 126—169, 170—175, 177—200, 203, 201, 202, 204—243, 253—255, 257, 256, 258—264, 244—252, 265—280.

Liederbuch mit Neumen.

1. Bl. 1a b, 3a b, 2a b: zweiteiliges Prädikations-Lied zum Fest der Taufe Christi am 6. Januar, d. erste Teil ein Bruchstück (A. fehlt). 9 vollständige Strophen: '*Պատուն երկնից և ծագումն անճառելի*' etc., '*Երկնայինն ճառագայթն լուսաւոյլ*' etc., '*Անխմանալի հուպ էակի*' etc., '*Հաւատաւոյ դանձիւրըս մեք*' etc., '*Հայցեմք յառատ քոց*' etc., '*Զաւրութիւն ապաւծայիւն և ծածկումըն*' etc., '*Բանաւոր ատեանք բարուխեաւնց*' etc., '*Աղաչեմք դամենաս անհաս էութիւն*' etc., dann d. Ae. der in allen Liedern vorkommenden Strophen '*Եւ կս առաւել*' etc., '*Զանձիւրըս մեք*' etc., A. des zweiten Teils: '*Բարեխաւսութեամբ ամէնսրբուհոյ ապաւծանիւք կուսին Մարիամու և մկրտչին Յովհաննու*' etc.

Digitized by Google

2. Bl. 5a b, 4a b, 6a b: Prädikationslied zum Fest der Geburt Christi von Lukas. Ü. 'Քարոզ ծնընդեան Տ.-ն Ղուկասու աւետարանչ, զոր նշխարակէ նախադիծք առնգն.' 6 Strophen, d. Abn. derselben = Ղուկաս. A. 'Ղամբար մրցանիայլ անչիւանելի' etc.

3. Bl. 7a—b: zweiteiliges Prädikationslied zum Fest d. Geburt Christi, d. erste Teil ein Bruchstück (es fehlen Blr. zw. 6 u. 7). A. des Bruchstücks: '... ի քեզ համրերեալ հաւատով վերանորոգեալ ի կեանսըն յաւիտենից. ահա յիշեցեալ և ողջմեալց. եւ և աւետել' etc., 'Ձանձինըս մեր' etc. A. des zweiten Teils: 'Գովեաս զոհուիմեան ընծայիմք ի հոգւոց համայնից ...' etc.

4. Bl. 8a—10a: Prädikationslied zum Fest der Geburt Christi, 7 vollständige Strophen ausser 'Եւ և աւետել' etc. und 'Ձանձինըս մեր.' A. 'Կոյս անապական և աւազաստ փեսայացեալ բանիւն' etc.

5. Bl. 10b—15b: Prädikationslied zum Fest der Geburt Christi von Gregor, 10 Strophen, d. Abn.= Գիրգոր երէց.' A. 'Գանձ անապական ծածկեալ մեծութիւն աչառոց անխմանալի խորհուրդ' etc.

6. Bl. 15b—18b: Prädikationslied zum Fest der Taufe Christi von Jakobus, 7 Strophen (ausser 'Եւ և աւետել' etc.), d. Abn. = Յակոբոս. Ü. 'Քարոզ ի Մկրտութիւնն Տ.-ն Յովհաննէս աւետել.' A. 'Յաւերժական ձայնիւ յոգնակիւն գոչեմք գեղապարեալ պատուիմք' etc.

7. Bl. 19a—26b: dreiteiliges Prädikationslied zum Fest Johannes des Täufers, d. erste Teil ein Bruchstück (es fehlen Blr. zw. 18 u. 19), 6 vollständige Strophen ausser 'Եւ և աւետել' etc. — A. des Bruchstücks: '... եմք համապատմաբանալքս ի քէն ամենասիրող բար: Արտասուակ պայծառ և ճառագայթ ամենաքչելի արեւ զակամն ...' etc. — A. des zweiten Teils: Նախնականն էիդ բամենալքս ազերս մաղթանաց ...' etc. A. des dritten Teils: Գերահրաւ ծաղիկ ամենասամ և բուրաստան բազմաստեղուն' etc.

8. Bl. 27a—32b: zweiteiliges Prädikationslied zum Fest der Darbringung Christi im Tempel (es fehlen Blr. zw. 27 u. 28, zw. 29 u. 30, zw. 31 u. 32). A. des Bruchstücks: 'Ով զաւրութիւն զաւրեղին ամէնեսեան ճարտարապետ կազմիչ ամենի' etc. A. des zweiten Teils: 'Սրբոյն ... ծածկեալ բարեխաւսութեամբ մաքրեցելոյն Մարիամու.' etc. E. fehlt.

9. Bl. 37a b, 36a b, 35a b, 33a b, 34a b: Prädikationslied zum Fest der 40 Knaben vom Vdp. Joseph, 6 Strophen, d. Abn. = Յովսէփ. Ü. 'Քարոզ սրբոց Տասնեն[կց] [Յո]վսեփիս վարդապետի աւետել.' A. 'Յամենից գոյից բնաւից բանաւոր սեռից անմահից' etc. E. fehlt.

10. Bl. 38a—41b: zweiteiliges Prädikationslied zum Feste Gregors des

Digitized by Google

Erleuchters, d. erste Teil ein Bruchstück (es fehlen Blr. zw. 37 u. 38, zw. 38 u. 39, zw. 41 u. 42). A. des Bruchstücks: '.... կուբեաց ապա...ծուբեաց fու.մ բարեբանեալ արիս երկնաւոր..' etc. — A. des zweiten Teils: 'Ժողովեալ զերազարդ չնորհքս զեղեցկակերպարմար տաճար անձեռագործ քնակողին' etc.

11. Bl. 42a—43b, 48a—b, dann wahrscheinlich Bl. 44a—47b: zweiteiliges Prädikationslied zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem am Palmsonntag, d. zweite Teil ein Bruchstück. A. des ersten Teils 'Ապա...ծ անեղ անպարագրելի անճառ անմահից' etc., A. des zweiten Teils. 'Իսկապէս բարի անվհատանալի և յոյս համուրց' etc. — E. fehlt.

12. Bl. 49a—57b: zweiteiliges Prädikationslied zum Fest der Auferstehung Christi am Ostersonntag, d. erste Teil ein Bruchstück (es fehlen Blr. zw. 48 u. 49). A. des Bruchstücks: '... զորըս պարարեցեր զանազան հանդրստեամբ և ըստ անլուր խրատուբեանն արժանապէս' etc. Dann die Strophen 'Աբարեր ի սմա ըզվշաչագործ' etc., 'Ծաղեալ ի մեզ ըզքաղցանուբիւն' etc., 'Աստանաւբ առ սեամս տաճարի' etc., 'Մանուցեր զամենայնի զաւրուբիւն քո' etc., 'Վերանուագ գոչմամբ աւրհնեմք զքո ազաւորդ' etc., 'Ամենայն ապագայից նախագուշակ' etc., 'Բազմապատուբեանց և քաղաւրաց' etc., 'Դարձեալ վերստին զառ ի քէն' etc., 'Առաւել զուղղափառ հաւատս' etc., 'Եւ [ն]որոգեցեալ ըզմեզ' etc., 'Եւ ևս առաւել' etc., 'Զանձինըս' etc., A. des zweiten Teils: 'Ամենայն գովեստից զերազանց և քան զարուիին մաքրագոյն' etc.

13. Bl. 58a—66b: zweiteiliges Prädikationslied zum Fest der Himmelfahrt Christi, d. erste Teil vom Vdp. Sargis, 7 Strophen, d. Abn. = Սարգսի, Ü. 'Ք[արո]զ մեծի համբարձմանն Տեառն մերո Յիսուսի Քրիստոսի աւացեալ Սարգսի վարդապետի,' A. 'Սրբոյ աբբուբիւն սրբուբեանց Ապա...ծ անըսկիզբն' etc. A. des zweiten Teils: 'Գովեալ և բարեբանեալ Քրիստոս Թագաւոր խնամակալ' etc.

14. Bl. 67a—73b: Prädikationslied zum Fest der Herabkunft des hl. Geistes von Gregor, 10 Strophen, d. Abn. = Գրիգորի երդ, A. Գանձ լուսո փառակից որդւո' etc.

15. Bl. 74a—b, 88a—94a: Prädikationslied zum Fest der Himmelfahrt Mariä von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 485—491.

16. Bl. 75a—81b: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Feste Gregors des Erleuchters von Gregor, die Abn. der Strophen, soweit sie erhalten, = բիգորի գանձ; es fehlt demnach der grösste Teil d. ersten mit Գ beginnenden Strophe u. d. E. der letzten.

17. Bl. 82a—87b: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Fest der Ver-

Digitized by Google

klärung Christi auf dem Berge Thabor von Nerses Schnorhali, *Schnor* S. 478—484.

18. Bl. 94b—100b: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Fest der Kirche von Gregor von Narek, 10 Strophen, deren Abn. = *Գրիգորի երգ.* E. fehlt. Ü. *'Քաջոյ Գրիգորի Նարեկացւոյ ասացեալ ի սուրբ եկեղեցւոյ.'* A. *Գանձ բաղձալի բարութեան մեծի գրեալ և ծածկեալ'* etc.

19. Bl. 102a—104b, 101a b, 108a b: Prädikationslied zum Fest des hl. Kreuzes von Gregor von Narek, 10 Strophen, deren Abn. = *Գրիգորի երգ.* Ü. *'Քաջոյ սրբոյ խաչին ասացեալ Գրիգորի Նարեկացւոյ.'* A. *Գանձ ամփոփիչ ծածկեալ մեծութիւն'* etc.

20. Bl. 105a—107b, 109a b: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Fest des Protomartyrs Stephanos, die Ae. der vollständigen Strophen: *'Սուրբ և փառաւորեալ և առաքեալ ընտրեալ'* etc., *'Առաջին տաբկասագ և վրէիլ'* etc., *'Տուն Աստուծոյ տեղի'* ete., *'Ուրախ լեր հարսն պսակալի'* etc., *'Հայհոյասեալ հրեայքդ զոհարթուն'* etc., *'Եւ ևս առաւել'* etc., *Բարուն ճշմարիտ հզաւր'* etc.

21. Bl. 113a—116b 111a b, 110a b, 112a b: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Feste der Apostel, d. Abn. der ersten 6 vollständig erhaltenen Strophen = *բիգորի*, also von e. gewissen Gregor, dann Bl. 110a: Schluss e. Strophe, *'Ի հաւքէ առաքեալ անմահ մխածին'* etc., *'Նուագ ցընծութեան հանցուք'* etc., Bl. 110b: *'Սոսկալի անուն ընդդէմ թշնամոյն'* etc., Bl. 112a: Schluss einer Strophe, *'Եւ ևս առաւել'* etc., *'Գովեալ ի վերոց հրամբէք զաւրութեանց'* etc.

22. Bl. 117a b: Bruchstück eines Prädikationslieds zu einem Marienfeste o. A. u. E. — Ae. d. vollständigen Strophen: *'Ոտեայ զմարմին մեր'* etc., *'Քաքիոք խնամով պահպանեա'* etc., *'Ուրախութիւն յայտնեալ տրտմեցելոցս'* etc.

23. Bl. 119a b, 118a b, 120a b: Prädikationslied zum Fest aller Märtyrer von Johannes, 8 Strophen, deren Abn. = *Յովհաննես.* A. *'Ցանկալի փառս և ցնծալի բան զամենայն'* etc.

24. Bl. 121a—123b, 125a b, 124a b, 126a—133a: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Fest der Erzengel und des himmlischen Heeres, die Abn. der erhaltenen Strophen = *մաէից քարոզ*, also am A. zwei Strophen ausgefallen, da *Ան* zu ergänzen ist.

25. Bl. 134a—136a: Lied zum Vorabend des Festes der Geburt Christi von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 369—371.

26. Bl. 136a—138a: Lied zum Fest der Taufe Christi, der Wasserweihe, *'Աւետիս. մեծ խորհրդոյս խորհուրդ'* etc., alle Strophen mit *Աւետիս* beginnend.

Digitized by Google

27. Bl. 138a—139b: Lied zum Abend des ersten Festtags der Geburt Christi, 'Ամճառ ի խորհուրդ սրբոյ յայտնութեանն. բանն որ ի ծոց հաւր' etc., die Abn. der Verse in alphabetischer Folge.

28. Bl. 139b—140b: 2 Lieder zum zweiten Festtag der Geburt Christi, das zweite nach Angabe der Abn. von Nerses 'Այսաւր ի սկզբան բանն որ ընդ Հաւր' etc., (alle Verse mit այսաւր beginnend), 'Նոցին համաձայնեալ և մեք' etc. (d. Abn. d. Verse = Ներսէսի է երգս).

29. Bl. 141a—142a: 2 Lieder zum Abend des zweiten Festtags der Geburt Christi 'Մագուսն երկրպագին ընծաւոց փայլեալց' etc., d. zweite Lied von Nerses Schnorhali *Schnorh* S. 374—375.

30. Bl. 142b—144a: 2 Lieder zum dritten Festag der Geburt Christi. 'Ասա՛ծոյ ողորմութեանցն ազդեցուին յառաքեալքն' etc., 'Իսկ դու բնդեր ես խոտեալ' etc.

31. Bl. 144a—145a: 2 Lieder zum Abend des dritten Festtags der Geburt Christi 'Այսաւր աւետեաց ձայն եհաս ի յուսեմն' etc., d. zweite von Nerses Schnorhali *Schnorh* S. 365—366.

32. Bl. 146a—147b: 2 Lieder zum vierten Festtage der Geburt Christi. 'Բերովբէից գեղապոյն սրբոյ մաքրենից մաքրապոյն' etc., 'Ոչոյն բնդ ճեղ Մարիամ աւետես' etc.

33. Bl. 147b—149a: 2 Lieder zum Abend des vierten Festtags der Geburt Christi. 'Տիրուճի սուրբ կոյս մայր մարմնացեալ բանին' etc., 'Ամճառ բանիւն բարձրելոյ' etc.

34. Bl. 149ab: 2 Lieder zum fünften Festtag der Geburt Christi, 'Կամիմ ասացանել զաւետիսն երգել' etc., 'Ամն ի յայնմ իջեալն ի բեթղահեմի' etc.

35. Bl. 149b—151a: 2 Lieder zum Abend des fünften Festtags der Geburt Christi. 'Էիցն միայնոն միածինն որդին' etc. Das zweite Lied von Nerses Schnorhali *Schnorh* S. 375—376.

36. Bl. 151a—152b: Lied zum sechsten Festtag der Geburt Christi, 'Գովեսիս սահմանին տէրնչմամբք' etc., die Abn. der Strophen = Գիտցէ Մ. [= Գիտցէ մեծ], die Fortsetzung des Namens Nr. 37.

37. Bl. 152b—153b: Lied zum Abend des sechsten Festtags der Geburt Christi. 'Պարագրի անկարտագրելի' etc., d. Abn. der Strophen = Պարտիճ. Vgl. Nr. 36.

38. Bl. 154a—155a: Lied zum siebenten Festtag der Geburt Christi, 'Էիցն ազով աչք ձեռին' etc.

Digitized by Google

39. Bl. 155a—157a: Lied zum achten Festtag der Geburt Christi von Konstantianos (Konstantin), 13 Strophen, deren Abn. = *Կոստանդիանոսի, Կոյս սքանչելիքան Մարիամ'* etc.

40. Bl. 157a—158b: Lied zum Fest der Darbringung Christi im Tempel, das letzte Wort jedes Verses als Anfangswort des folgenden wiederaufnehmend, *Ա'յսաւր Տուրէքայ լոյսն ի յերկինից ծագեալ, ծագեալ ի Հաւրէ'* etc.

41. Bl. 158b—160b: zweiteiliges Lied zum Fest der Darbringung Christi im Tempel wie *Dsh* Nr. 318,3 Bl. 69 *ա* u. 70 *բ*.

42. Bl. 160b—163b: zweiteiliges Lied zum Fest Johannes des Täufers von Nerses Schnorhali; d. erste Teil das Alphabetgedicht *Schnorh* S. 446—449, d. zweite Teil 22 Verse, deren Abn. = *'Բանս այս հավաքեալ ի Ներսիսէ*, beginnend *'Բառգաւոյն յանապատէ ձայնիւ ասացուք Տուէր'* etc.

43. Bl. 163b—165a: Lied zum Fest Johannes des Täufers, A. *'Քեզ մխոցամեմք այսաւր'* etc. 12 Strophen.

44. Bl. 165a—b: Messlied zum Fest Johannes des Täufers, 3 Strophen, *'Այսաւր ի Տրամփրայ մեծապայծառ աւուրս'* etc.

45. Bl. 165b—168a: zweiteiliges Lied zum Fest der Vardaner, d. zweite Teil nach Ausweis der Abn. der Strophen von Jakob. *'Այսաւր գրճնիկն եկեղեցւոյ մանկունք'* etc., *'Ի հանդիսաւոր աւուրն վրկայիցս'* etc., die Strophenanfänge des letzteren = *ի Ծակոբն.*

46. Bl. 168a—169a: zweiteiliges Lied zum Fest der Ghevondianer, *'Ի հայնոցս տաճկի ձեռք խրախացեալ'* etc., *'Բարձրեալ Թագաւոր անճառ ներդրոյքդ'* etc.

47. Bl. 169b, 176a b: Lied zum Fest der vierzig Märtyrer von Sebastia von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 464—466,1–4, 11–14, 468,11–14.

48. Bl. 176b, 170a—171a: zweiteiliges Lied zum Fest der vierzig Märtyrer von Sebastia, d. erste Teil von Basilius, d. Abn. d. Strophen = *երգ Բարսղի երգ*, beginnend *'Երգ Տիրոպոլսեցի քաղցրանուագ հընչմամբ'* etc., d. zweite Teil wie *Dsh* Nr. 318,3 Bl. 132*ա*, d. Abn. d. Strophen = *Բառասունեան.*

49. Bl. 171a—172b: Lied zum Fest der vierzig Märtyrer von Sebastia von Gregor, 14 Strophen, deren Abn. = *Գրիգորի երգս այս.* A. *'Գունդք սուրբ վրկայիցն ի սուսկալի'* etc.

50. Bl. 172b—175b: zweiteiliges Lied zum Fest des hl. Gregor des Erleuchters, d. erste Teil von Nerses Schnorhali, d. Abn. der Strophen = *Սրբոյն Գրիգորի երգ ի Ներսիսէ ծառայ*, zum Teil (Bl. 172b—174a Z. 16) gedruckt *Schnorh* S. 459—462. A. des zweiten Teils: *'Ի յերս արևու արև ծագեցաւ ի յարևմտից'* etc. E. fehlt, da zw. Bl. 175 u. 176 ein Bl. ausgefallen.

Digitized by Google

51. Bl. 177a—b: Bruchstück eines Liedes zum Feste Gregors des Erleuchters. A. fehlt. E. *'Ով սուրբ հայր Գրիգորիոս, առ զմեր գութիւնն նուէրս, տուր երկրպագութիւնդ ի վառս այժմ և յաւիտեան. ամէն'.*

52. Bl. 177b—178a: Messlied zum Fest Gregors des Erleuchters, *'Ով արբայակերպ ը տէր, քահանայապետ ը'* etc.

53. Bl. 178a—180a: zweiteiliges Lied zum Fest Gregors des Erleuchters. *'Ձառագայթեալ աթեղային Հայաստան'* etc., *'Եկեղեցի կաթուղիկէ հայաստանեան'* etc.

54. Bl. 180a—181b: zweiteiliges Lied zum Fest der Auferstehung des hl. Lazarus, *'Անմահ բազմաւորն իջեալ ի վայրըս մահու'* etc., d. zweite Teil, 10 Verse, deren Abn. = *Ներսէսի երգ*, von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 379.

55. Bl. 181b—182b: Lied zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem am Palmsonntag, 3 Strophen. *'Անեղականի Աստուածի հրաշալի վառեալք'* etc.

56. Bl. 182b—183b: zweiteiliges Lied zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem am Palmsonntag, in 21 Strophen *'Խորհուրդ հայրական աւանդ աւանդ'* etc., *'Աստ Սրբոյ հոգոյ մանկունքն'* etc.

57. Bl. 184a—185b: zweiteiliges Lied zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem am Palmsonntag, *'Նորահրաշ նոր երկինք եղև այսաւր'* etc., *'Այսաւր ցընծան արարածք'* etc., zusammen 17 Strophen.

58. Bl. 185b—187a: zweiteiliges Lied zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem am Palmsonntag, *'Այսաւր գալրաստեամբ Ախոռածորդւոյն յՍրբասղէմ'* etc., *'Այսաւր գալրաստեամբ քո Տէր ցընծացաւ երկիր'* etc., zusammen 22 Strophen.

59. Bl. 187b—188a: Lied zum Montag der Karwoche in 10 Strophen, *'Անդ ի մէջ դրախտին երեք անձինք էին'* etc.

60. Bl. 188a—b: Bruchstück e. Liedes zum Gründonnerstag, *'Հոսեալ հրեղինացն, հաւաքեալ կայիր'* etc. E. fehlt wegen Bl.-Verlusts.

61. Bl. 189a—190a: Bruchstück eines Alphabetgedichts zum Karfreitag von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 382,19—385. In der Ausg. fehlt Bl. 190a Z. 11—15, in der Hschr. abgeschn. vom A. noch S. 384,22—28.

62. Bl. 190a—191a: zweiteiliges Messlied zum Karfreitag, *'Բերովբէից թագաւորն այսաւր եկեալ ի յՍրբասղէմ'* etc., *'Մարաւեցաւ Տէրն ի խաչին որպէս զմարդ'* etc., 8 Strophen.

63. Bl. 191a—192a: Lied zum Karsamstag in 16 Strophen, *'Այսաւր ի տաբաթի և լուսեհան հանդիստ յերկրի'* etc.

64. Bl. 192b—193b: zweiteiliges Lied zur Auferstehung, d. zweite Teil,

Digitized by Google

dessen Strophenanfänge = Ներսեսի երեք [= երգ], von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 395—396. A. des ersten Teils : 'Աւետիս միբս աւետաց հրեշտակն' etc.

65. Bl. 193b—194b: zweiteiliges Lied zur Auferstehung, d. zweite Teil, bei dem die Abn. der ersten 7 Strophen = Ներսեսի, von Nerses Schnorhali, vollständiger als *Schnorh* S. 398. A. des ersten Teils: Այսաւր լո|յս հաստատ|ի խաւար' etc.

66. Bl. 194b—196b: zweiteiliges Lied zur Auferstehung, 'Ակր յառաւտեն ճեմեալ' etc., 'Ով կանայք, զաթիթք տես|էք' etc. Zum ersten Teil zwei Randbemerkungen: 'չկայր յաւթին[ակին]' und 'յաւթիանակն ծաւռ էր'.

67. Bl. 196b—200a: 4 Lieder zur Auferstehung nach den 4 Evangelien benannt, das vierte, dessen Versanfänge = Ներսիր (!) կաթողիկոսի, wohl von Nerses Schnorhali. Ae. 'Այսաւր լոյս ծագե|ց յաւուրս առաջին աթեզաւին արդար' etc., 'Այսաւր բնդ ծագել արեւուն անմոռաս ծագեաց մեզ աթեզաւին' etc., 'Այսաւր յար|ուքեան [dazu hinzugefügt մեզ] ծագեցաւ լոյս' etc., 'Նորահրաս արեգ|ակն այսաւր ծագեցաւ աշխարհի' etc.

68. Bl. 200a—b, 203a—b: Lied zur Auferstehung von Nerses Schnorhali wie *Schnorh* S. 391—395, d. Abn. der Strophen = Ներսես կաթողիկոս [Հ]այոց.

69. Bl. 203b, 201a—b: Lied zur Auferstehung, 'Առաւաւտին ը չաւեղին չորքն ծագեալ արև տաք|ածեալ' etc.

70. Bl. 201b—202b, 204a—206a: 5 Lieder zur Auferstehung, d. vierte u. fünfte, deren Strophenanfänge zusammen = Ներսեսի և Հայոց կաթողի[կ]ոսին von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 388—391. Ae. der ersten 3 Lieder: 'Ով բաղցրածայն|եալ քաղցրախաւսէր երգով' etc., 'Սազուարճ փառաց էին միաձին որդին. Պատկեր անփոփոխ' etc., 'Արդ եկայք ամենեքեան պայծառացեալք' etc.

71. Bl. 206b—207b: zweiteiliges Lied zum Fest der Himmelfahrt Christi v. Stephanos. Die Strophenanfänge des ersten Teils = Ստեփանոսի է Ae. 'Սոսկալի աճիւ պա|հեան հոյլք բոցեղինաց խըմբեցին' 'Ես խաւսիմ զաքաքութի|ն զանձ|ատ փրկութեան' etc.

72. Bl. 207b—208b: Lied zum Fest der Himmelfahrt Christi, 11 Strophen. A. 'Ընդ ի միբս եկն աղ|եղապէս ծրնունդ' etc.

73. Bl. 208b - 210a: Lied zum ersten Sonntag nach Christi Himmelfahrt, 31 Strophen. A. 'Այսաւր հրգս առեալ զօչին հրեշտակք յերկինս' etc.

74. Bl. 210a—211b: Lied zum Fest der Herabgiessung des hl. Geistes, 25 Verse, das letzte Wort eines jeden als Anfangswort des folgenden wieder aufgenommen. A. 'Ասացաւր ծագ|եաց լոյս աւետաց կենաց : կենաց անո|ամահից' etc.

Digitized by Google

75. Bl. 211b—212b: zweiteiliges Lied zum Fest der Herabgiessung des hl. Geistes, von Nerses Schnorhali, zusammen 37 Verse, deren Abn. = *Նեքսեա հավատն ոգոյն սրվողք խմաստ քանէք ընդ այն*, d. erste Teil *Schnorh* S. 401, A. des zweiten *'Ներչիւսեացուք քաղցր եղանակ'* etc.

76. Bl. 212b—214b: zweiteiliges Lied zum Fest der hl. Rhipsime und ihrer Genossinen von Nerses Schnorhali, zusammen 23 Verse, deren Abn. = *Նեքսեաք առ Հռիփսիմեայ կոյսն Ք*, d. zweite Teil (Vers 8—23) *Schnorh* S. 468—471. A. des ersten Teils: *'Նորահիւսս արեգական խմանալի յարևմըտից'* etc.

77. Bl. 214b—215b: Lied zum Fest der hl. Rhipsime und ihrer Genossinnen von Nerses Schnorhali, zum Teil *Schnorh* S. 471—472 l. Z.

78. Bl. 215b—216b: zweiteiliges Lied zum Fest der Verklärung Christi, d. erste Teil mit Wiederaufnahme des Versschlussworts als Anfangswort des folgenden, *'Աւրիսկեան ը լոյս նոր ի ծոց Հաւր էջեալ'* etc., *'Նոր լոյն աւետիս ողբաչաւալ խոնհուրդ'* etc.

79. Bl. 216b—218b: zweiteiliges Lied zum Fest der Verklärung Christi von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 404—406.

80. Bl. 218b—219b: zweiteiliges Lied zum Fest der Verklärung Christi, *'Նոր լոյն սիաւոր խորհուրդ'* etc., *'Հայր վրկայելով յամպոյն'* etc., zusammen 19 Verse, davon einige (Bl. 218b Z. 17—Bl. 219a Z. 2, Bl. 219a Z. 13—15) *Schnorh* S. 403,11—18, demnach wohl das ganze von Nerses Schnorhali.

81. Bl. 219b—222a: zweiteiliges Lied zum Fest der Himmelfahrt Mariae von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 407—412.

82. Bl. 222a—223b: zweiteiliges Lied zum Fest der Geburt Mariae von Nerses Schnorhali, in der Ausg. als Lied zur Geburt Christi bezeichnet, *Schnorh* S. 371—372 (d. Hschr. hat jedoch 3 Verse mehr) u. 367—368.

83. Bl. 223b—224b: Lied zum Fest der Kirche, 14 Verse. A. *'Ճառագք սիւսար|ժիցն անեղբւէիցըն Հայք աւրէն խորհըրդոյ'* etc.

84. Bl. 224b—227a: zweiteiliges Lied zum Fest der Kirche, zusammen 25 Verse, deren Abn. = *Նեքսեաք ե երգս ի սուրբ եկեղեցի*, also wohl von Nerses Schnorhali. Ae. *'Նորագուարճ խրճիթ|ուիճեանք բերկրեալ ցընծալով'* etc., *'Ի Լուսոյն արփոյն առ լոյսն'* etc.

85. Bl. 227a—228a: Lied zum Fest der Kirche, 15 Strophen A. *'Երգ զարմանալի երգ չարժեսի'* etc.

86. Bl. 228a—b: Messlied zum Fest der Kirche, *'Ընթասոս եկեալ քահանայ|ապետ ը սո—րբ'* etc.

87. Bl. 228b—230a: zweiteiliges Lied zum Fest des Tabernakels, *'Նորհուրդ*

Digitized by Google

գալր|ատեան Բանիմ որ արար զաշխարհս' etc., 'Այսաւր զտապանակն աւրէր ըզխորհուրդ մարմնոյ փրկչին' etc., zusammen 20 Verse.

88. Bl. 230a—232b: zweiteiliges Lied zum Fest des Kreuzes, beim ersten das Versschlusswort als Anfangswort des folgenden wiederaufgenommen, zusammen 38 Verse. Ae. 'Միաւկն ի միոյն ացն|րակիզէն էին' etc., 'Աղդ աւրհնեալ ես փայտ կենաց' etc.

89. Bl. 232b—234b: zweiteiliges Lied zum Fest des Kreuzes von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 412—416. D. Hschr. hat am E. e. Strophe mehr.

90. Bl. 234b—235b: zweiteiliges Lied zum Fest des Kreuzes, 'Նոր խորհուրդ կենաց բերուածն բնաւէց բոլորէց' etc., 'Աստուածաբ կամեցեալ տեսաք փայտ կենաց' etc. zusammen 15 Strophen.

91. Bl. 235b—236a: Lied zum Fest des Kreuzes, 7 Strophen mit Wiederaufnahme des Schlussworts jedes Verses als Anfangswort des folgenden. A. Միաւկն ի միո անըակիզէն էէն անեղ ծընեալ Յոյնաբար' etc.

92. Bl. 236a—237a: Lied zum Fest des Kreuzes und der Auferstehung, *Dsh* Nr. 160,4 *m*, d. erste Strophe auch *Žam* S. 519. A. 'Ես ձայն զաւրուն|ուն' etc.

93. Bl. 237a—b: Messlied zum Fest des Kreuzes, 'Քերովբէից վերապոյն ցուցաբ, ոմ երանեալ փայտ' etc., die Abn. d. Strophen = Քրեստոս.

94. Bl. 237b—240a: zweiteiliges Lied zum Fest der Propheten von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 428—432.

95. Bl. 240a—241b: Lied zum Fest der Apostel Petrus und Paulus, 'Այսաւր ծաղկեցայք ծառքդ կենաց' etc., d. Abn. der Halbstrophen in alphabetischer Folge.

96. Bl. 241b—243b, 253a: zweiteiliges Lied zum Fest der Apostel Petrus u. Paulus, 'Գլուխ եկեղեցւո և վէմ հիմն անշարժելի' etc., 'Այսաւր ցընծացէք եղբարք' etc., d. Abn. der Strophen = Թումեաս մատին առաքելոյն պետրոսի.

97. Bl. 253a: irrtümliche Wiederholung der Anfangsworte (s. Nr. 95) 'Այսաւր Ծաղկեցայք ծառքդ կենաց'.

98. Bl. 244a—245a: zweiteiliges Lied zum Fest des hl. Antonius des Gr., das zweite von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 435—436; A. des ersten Liedes: 'Ացեաղեաս անապատի հովուաց' etc.

99. Bl. 245a—b: Lied zum Fest des hl. Antonius d. Gr., 'Ացեաղեաս անապատի հովուաց' etc., verschieden von Nr. 98.

100. Bl. 245b—247b: zweiteiliges Lied zum Fest des hl. Eustratius u. seiner Anhänger von Nerses Schnorhali, 'Ի խորհրդական ձեր նայելով հանդէս . . .'

Digitized by Google

etc., *'Տէր և Աստուած զՔեռուբս Ջրէսպոս ասէր'* etc., die Abn. der Strophen beider Teile = *ի Ներսէսէ ի սուրբն Եղստաւոսէոս.*

101. Bl. 247b—250a: zweiteiliges Lied zum Fest der Erzengel von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 418—423.

102. Bl. 250a—b: Lied zum Ostersonntag, *'Հաւուց աթթընացեալ դխաւլով զհեթխանոսս'* etc., 13 Strophen.

103. Bl. 250b—252a: zweiteiliges Messlied zum Totenfest, *'ի հանդերձեալ նորոգմանն նորապատիչ ը նորահրաչ'* etc., *'Բարի եկիր բարեաց բաշխաւդ, բարի ողջոյն'* etc.

104. Bl. 252a—b: Lied zum Fest der Geburt Christi von Ter Sargis, d. Sohn des Fürsten Johannes. Ü. *'Երդ ասացեալ տէրհորդւոյ Մեծի իշխանէն Յոհաննէսէ ի ծնընդեան խորհուրդս Որդւոյն Աստծոյ.'* A. *'Տնաւրինի աճեղացնի բանն բանիգրացեալ'* etc. Die Abn. d. Strophen = *Տէր Սարգիս.*

105. Bl. 252b: d. Ü. eines nicht vorhandenen Liedes: *'Տաղ սրբոյն Ներսէսէ հայրապետին գիւտ նշխարաց.'*

106. Bl. 253b—255a: zweiteiliges Lied zum Fest der Apostel Petrus u. Paulus, *'Այսաւր ժողովեալ բազմութիւն ազգաց'* etc., *'Պետրոս և Պաւղոս քրիստոնէից պարծանք'* etc., zusammen 23 Strophen.

107. Bl. 255a—b: Messlied zum Fest der Apostel, *'Երանելի աշակերտաք, առաքեալք բանին'* etc.

108. Bl. 255b, 257a—b, 256a—b: zweiteiliges Lied zum Fest aller Apostel von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 423—427.

109. Bl. 258a—261a: vierteiliges Lied zum Fest des Protomartyrs Stephanos, d. erste (wegen Bl.-Verlustes zw. Bl. 257 u. 258 ein Bruchstück) u. zweite Teil von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 455,20—26, S. 456—458. A. des dritten und vierten Teils, *'ի յանմահաւրար ծառոյն Նախատուսնկ յայտնեալ'* etc. (26 Strophen), *'Նախատարկաւագ և առաջին վրկիայ'* etc. (8 Strophen).

110. Bl. 261a—b: Lied zum Fest des Protomartyrs Stephanos, *'Նոր ծառոյն կենաց պտղաբաստուսնկ դրախտին'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Նախավկա.*

111. Bl. 262a—263b: Bruchstück eines Liedes zum Fest der Apostel Jacobus u. Johannes, d. Söhne d. Zebedaeus, von Nerses Schnorhali. *Schnorh* S. 450 l. Z.—454.

112. Bl. 263b—264b, 244a: zweiteiliges Lied zum Fest der Patriarchen (Kirchenväter) von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 433—435, 437.

113. Bl. 265a—267a: Bruchstück eines Liedes zum Fest des Kreuzes

Digitized by Google

von Varag von Georg. Die Abn. der vorliegenden Verse = [Գէ]որգեա քան.

114. Bl. 267a—269b: Prädikationslied zum Fest des Patriarchen Nikolaus vom Vdp. Moses. Ü. *'Ցարտղ սրբոյն Նիկաւղայոսի հայրապետին Մովսէս վարդապետի առացեալ'.* A. *'Մեծապանձ սիրով ժողովեալ այսօր մանկունք'* etc.

115. Bl. 270a—272a: Prädikationslied zum Fest des hl. Jacobus v. Nisibis vom Vdp. Moses, 10 Strophen, deren Abn. = *Մովսէսի երգ.* Ü. *Ցարտղ սրբոյն Յակովբայ Մծբնայ հայրապետին Նոքին Մովսէս վարդապետի առացեալ'.* A. *'Մեծաւչքաչ առաւնիս տեսուքեան'* etc. Abn. = *Մովսէսի պես.*

116. Bl. 272b—276a: Prädikationslied zum Fest des Propheten David und des Jacobus, des Bruders des Herrn, vom Vdp. Georg, 11 Strophen, deren Abn. = *Գէորգեայ քան.* Ü. *'Ցարտղ Դաւթի մարգաբէին և Յակովբայ Տեառնեղբաւրն Գէորգ վարդապետի առացեալ.'* A. *'Գերաչքաչ առաւնիս խորհրդոյ գերազանց'* etc.

117. Bl. 276a—279a: Prädikationslied zum Fest des Heerführers Sargis vom Vdp. Georg, 10 Strophen, deren Abn. = *Գեորգեայ քան.* Ü. *'Ցարտղ սրբոյն Սարգսի զաւրավարին Նոքին Գէ|որգ վարդապետի առացեալ'.* A. *'Գրեալոցն ի յերկինս անղբանկաց'* etc.

118. Bl. 279b—280b: Bruchstück eines Liedes zum Fest aller Märtyrer von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 438—443,1.

Ma XIII 62.

Bl. 133 (lr. 119, 133b) + v. u. h. je 3 Dckbl. — **Gr.** 11×8,5 (T. 8,5×6,7). — **St.** Pp. — **Z.** 13—14. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn. — **Zst.** gut.

Sammlung kirchlicher u. weltlicher Lieder mit Neumen.

1. Bl. 1a: E. auf d. Kalendarium bezügliche Tabelle.

2. Bl. 2a—4b: Kirchenlied zur Auferstehung Christi, d. Abn. der Strophen = *Գրիգորէ.* A. *'Գերապատչն գոյքն գոյից համայնից'* etc.

3. Bl. 5a—35a: 112 Messlieder zu Herrn- u. Heiligenfesten, 1—26 zu d. Festtagen d. Geburt Christi, 27—38, 110—112 zur Auferstehung Christi, 39—48, 102 zu d. Festen der Gottesmutter, 49—51, 103—104 zu d. Kreuzfesttagen, 53 u. 93 zum Fest der Verklärung Christi, 54—56, 105—106 zum Fest d. Herabgiessung des hl. Geistes, 57, 61 u. 107 zu d. Kirchenfesttagen, 72 zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem u. d. Auferstehung des Lazarus,

Digitized by Google

74 zum Fest d. Darbringung Christi im Tempel, 75 zum Fest d. Bundeslade, 101 zum Fest d. Himmelfahrt Christi, 98—100 f. d. Fastenzeit (darunter 99 u. 100 in neugriechischer Sprache), 52, 62—71, 73, 76—92, 94—97, 108—109 zu d. Festtagen der Heiligen.

4. Bl. 35a—b: E. nachträglich von ungeübter Hand eingetragenes Lied auf d. Jungfrau Maria. A. '*հեկկ* [= *խնկի*] *ծառի նման ես, պա|տաղ դա. քղ|ծբչամէշ* [= *քաղցրատեսիլ ես*]' etc., *Dsh* Nr. 343,9 *ծ*, nach *Dsh* auch im *Կնար հայկական.*

5. Bl. 36a—39b: Kirchenlied in 8 Strophen, deren ursprüngliche Zusammengehörigkeit durch d. Strophe 2—7 nur angedeuteten, Kehrreim erwiesen wird, jede Strophe mit besonderer Ü., 1—4 zum Fastnachtsonntag, 5 zum Fest d. Propheten, 6 zum Fest d. Taufe Christi, 7 f. d. Grossfastenzeit, 8 zum Fest d. Auferstehung Christi. Ae. '*Երգս յաւէժականն երգեմք*' etc., '*Ի'սխճան ցանկալի*' etc., '*Անաղբիւրք չրոց*' etc., '*Մխ-ի-ն խնամեալ*' etc., '*Եկեսցէ և չարժեալ*' etc., '*Ա-ո-ծ ամենի*' etc., '*Նոր խմաստ յայտնի*' etc., '*Ի քեզ, Տէր, յուսամք*' etc.

6. Bl. 40a—43a: Gesänge zum Sanktus, *Žam* S. 528—530.

7. Bl. 43b—46b: Gesänge zum Sanktus an hohen Festen wie Ostern, Gründonnerstag, *Žam* S. 530—532.

8. Bl. 47a—48b: As.-Verse d. *կանոնագլուխ*-Gesänge u. d. folgenden Psalmen für d. Nachtoffizium d. Feiertage in d. Reihenfolge d. 8 Tonarten (Kirchenmodi), *Žkg* II 12—29.

9. Bl. 48b—61b: Ae. d. Alleluja-Gesänge d. Nachtoffiziums d. Herrnfesttage, *Žkg* II 48—60.

10. Bl. 62a—63b: Ae. d. Mesoden zum Abendgottesdienst der Festtage d. Geburt Christi, d. Marienfeste, des Festes d. Auferstehung Christi, der Ankunft des Herrn, der Kirche, der Sonnabende, an denen Heilige gefeiert werden, der Märtyrerfeste, der Busstage, d. Gründonnerstags, Karfreitags u. d. Kreuzfeste, *Žkg* II 156—158.

11. Bl. 64a—80b: Introitus-Gesänge des Mittagsgottesdienstes, *Žkg* II 122—128, *Žam* S. 327—347.

12. Bl. 81a—87b: Ae. d. Alleluja-Gesänge als Vorgesänge zu den Ev.-Lektionen des Mittagsgottesdienstes d. Busstage, d. Auferstehungstage, der Zeit von Ostern bis Pfingsten, des Festes der Herabgiessung des hl. Geistes, der Bundeslade, der Kreuz- u. Kirchenfeste, des Festes d. Himmelfahrt Mariä, d. Geburt Christi, d. Darbringung im Tempel, der Heiligentage, des Gründonnerstags u. der Märtyrertage, *Žkg* II 141—146.

Digitized by Google

13. Bl. 88a—118b: 28 Kirchenlieder für Festtage, die meistens zum Schluss der Liturgie und bei Vollziehung gewisser Riten gesungen werden. a.) Bl. 88a—89a zu Mariae Verkündigung, die Abn. d. Verse in alphabetischer Folge *Ա—Կ*. A. *Աւետիք քեզ, Մարիամ, զոր Գաբրիէլ սկզբնաւոր[ե]աց*. Vgl. *Dsh* Nr. 514,4 u. Ma XIII 64,1. — b.) Bl. 89b—90a: zu Mariae Verkündigung, (nach *Dsh* Nr. 344,16 von Gregor von Aghthamar). A. *'Ընդէրն տաճար Բանին բազեցար'* alphabetisch. Vgl. *Dsh* 344,16. — c.) Bl. 90b—91b: Auf d. Gottesgebärerin. A. *'Ա-ստ-ուածածնին ամէնօգնեալ կոյս ամբիծ կուս* [= *կոյս*]. — d.) Bl. 91b—92a: zu Mariae Himmelfahrt. A. *Այսաւր պարզողին ղերկինս կուսին հանգիստ պատրաստի'*. — e.) Bl. 92a—94b: zwei Lieder zur Wasserweihe (Taufe Christi). *α*.) Bl. 92a—93b: A. *Այսօր ձայն հայրակ|ան յերկինից լսեալ հաճոյական'* *Dsh* 160,2 *բ*. — *β*.) Bl. 93b—94b: A. *Ով զարմանալի խորհուրդ այս մեծ յայտնեալ Dsh* 69, *Գ* 20 u Ma XIII 64,8. — f.) Bl. 94b—98a: Vier Lieder auf d. Auferstehung Christi. *α*.) Bl. 94b—95b: A. *Դասքն հրէական էին պահապան ուր զերեզմանին*, *Dsh* 344,21, Bl. 207 *ա* u. Ma XIII 64,12. — *β*.) Bl. 95b—96b: A. *Եկեալ Մարիամ Մագդա-լի|նացին այն առաւօտին'*. *Dsh* 157,4 u. Ma XIII 64,16. — *γ*.) Bl. 96b—97a: *'Գոչէր հրեշտակն ի վիմին վասն յարու-ն|են Քրս-ին'* d. Abn. = *Գրիգոր*. Vgl. *Dsh* 160, *Ա* 6 *բա* u. Ma XIII 64,17. — *δ*.) Bl. 97b—98a: A. *'Ծայնժամ սիրով սիրելեան լսեալ կանանց'*. Vgl. Ma XIII 64,18. — g.) Bl. 98a—99a: auf die Epiphanie und Geburt Christi, (nach *Dsh* Nr. 344,5 vom Vdp. Astuatsatur). A. *'Այսօր ոճն է ծնունդեան. աւետիս'*. Vgl. *Dsh* Nr. 344,5 u. Ma XIII 64,8. — h.) Bl. 99b—100a: auf Johannes den Täufer. A. *Մօր յորովայնէն, սրբեալ յարգանդէ'*. Die Anfangsbuchstaben = *Մովսէս*. — i.) Bl. 100a—101a: auf d. Protomartyr Stephanos. A. *'Ստեփաննոս խաչին ծաղ|իկ մարտիրոսական պսակ'*. — k.) Bl. 101a—102b: auf d. Geburt Christi. A. *'Սկզբնազարդ զոյից ստեղ|ծողն գայր հասանելոյ'*. — l.) Bl. 102b—103b: zur Messe. A. *'Մայր հաւատոյ ուր|ք հաբտնե|աքան և առաքեալ զերազրական'*, etc., einige Verse weniger als *Żam* S. 544—545. — m.) Bl. 103b—104b: zum Feste d. Verklärung Christi (= *Վարդավառ*). A. *'Այս* [= *Այսօր*] *ծնեալ* [= *ցոնեալ*] *լեառն Թաբոր'* etc., *Dsh* Nr. 401,4 *բ* Bl. 129 *ա*. Vgl. Ma XIII 64,24. — n.) Bl. 105a—106a: zur Darbringung Christi im Tempel. A. *'Բէթղեհեմ վարագ Թագաւորն այ|սօր եկեալ ընծայումն'* [= *յընծայումն*] etc., *Dsh* Nr. 69, *Գ*, 24 u. Ma XIII 64,10. — o.) Bl. 106 —107a: zur Messe. A. *'Աբեղն մարմին երևի Տեառն Քրս-ի'* etc., d. Abn. d. Strophen = *աղուտ*, wozu vielleicht e. verlorene As.-Strophe mit d. Ab. *գ* gehört. — p.) Bl. 107a—107b: zum Schluss der Messe. A. *'Անձն իմ յամենայն ժամ ի Տէր պարծ|եսցի'*. — q.) Bl. 108a—110b: Drei Lieder auf d. Auferstehung Christi.

Digitized by Google

α.) Bl. 108a—109a: A. *կաթօտ անձկալի սիրով Գետրոս առաքեալ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *կոսի Հայոց*, am A. also wohl 6 Strophen mit d. Abn. *կաթողի* ausgefallen. — β.) Bl. 109a—109b: A. *'Ես (յ)ուստերաց և դատերաց, ձեզ ասեմ' etc.*, γ.) Bl. 109b—110b: A. *Մարիամ Մագդալենին ըղբամեցաւն այօր, լայր արտասուաթոր'.* — r.) Bl. 110b—111b: Auf d. hl. Apostel Jacobus. A. *'Ի մէջ սրբոց գերապզելի, մեծ|ապատիս, գովելի սուրբ առաքեալ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Ի Ծովհաննէսէ.* — s.) Bl. 112a—112b: Klagelied üb. den Tod Jesu am Kreuze. A. *'Մարիամ մայրն ցաւագին սրտ կայր առ խաչն արտասուագին'* etc., d. Abn. der Strophen = *Մրտռոմոմէ* [= *Մովսէ*]. — t.) Bl. 113a—116a: zwei Lieder auf d. Auferstehung Christi; α.) Bl. 113a—113b: A. *'Մարիամ Մագդաղենին ցուցեալ է մէջ պարտիզին'*, etc., d. Abn. d. Strophen = *Մովս*, worauf also ursprünglich wohl noch Strophen mit d. Abn. *էս* od. *խէ* folgten, *Dsh* 156,8 Bl. 26 *բ*; β.) Bl. 114a—116a: vom Vdp. Prochorus Silistrathsi. A. *'Ի Նմին աւուր կիւրակէին երևեցաւ մօրն կուսին'* etc. — u.) Bl. 116a—116b: auf die Gottesmutter Maria, vom Vdp. Prochorus Silistrathsi. A. *'Ի սրտմբէն եբանեցեալ երջանիկ մայր Մարիամ'* etc. — v.) Bl. 116b—118a: auf d. Auferstehung Christi. A. *'Իսկ մեծ Մարիամ Մագդաղինացեին եկեալ է խընկալ ղուրբանականն մարմինն'* etc. — w.) Bl. 118b: Bruchstück eines Liedes in 3 Zeilen auf Maria o. Ü. A. [*Ա*]*խեզակհատալ գեղօք . . .* E. *սուրբ կոյս սասկալի.* Hierauf Bruchstück eines Liedes in türkischer Sprache, von ungeübter Hand, schwer lesbar.

14. Bl. 120a—133a: 12 volkstümliche Lieder, einige ganz oder teilweise in türkischer Sprache. a.) Bl. 120a—121b: üb. Jerusalem, türkisch. A. *'Ազիզ աքամանէդ մուքի մո|զատաէս էյդուք սի|չեր իֆ չհէքլեր չահ'.* etc. d. Abn. d. Strophen = *Աքիքեան Շէմմ. . .'*; b) Bl. 121b—122b: Trauerlied o. Ü. A. *'Իմ աչաց լուս որդի աբև սա հո|դի Մարտիրոս. ճանըմ, ճանըմ'* etc. d. Abn. d. Strophen = *է սուգ* 'zur Trauer'; c.) Bl. 122b—124a: Klage über sich selbst, teils armenisch, teils türkisch, vom Tirathsu Aruthiun. A. *'Անդադար է խորոց հառաչեմ, կուլամ, ափլէն այլեքեմ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Ափոքեան*; d.) Bl. 124a—124b: über d. Fremde, teils armenisch, teils türkisch. A. *Վտարեցա երկիր օտար. լիա յիլևահ էյլէ մէտար ձեռնտու|ս ղէս մի' ձգեր'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Վագէի. . .*; e.) Bl. 125a—126b: Liebeslied. A. *'Ի քոյդ սիրոյդ յաքիլ երբէք. երբ եցէ, սէր իմ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Ի Սուգիաս*; f.) Bl. 126b—127a: über d. Freude d. Lebens. A. *'Սփոփեալ տրտմու|նեաց ցնծա, սիրելի, այօր ուրախասնեան օր է'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Սիմեո*, wozu ursprünglich wohl noch e. Strophe m. d. Ab. *ն* gehörte; g.) Bl. 127b—128a: über d. Nachtigall

Digitized by Google

und die Rose. A. *'Ծաղկազանէս սկզով վառէ խղճուկ պո-լպո-ն ընդ վաղն աթէ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Ծովհա*, wozu ursprünglich wohl noch Strophen mit d. Abn. *Նէս* gehörten. h.) Bl. 128a—129a: Klage über d. Zunahme der Laster. A. *'Ծանաչեցան առ իս մոլզբո-ւէ-ն-ք մեղաց օր ըստ օրէ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Ծովհաննէ*; i.) Bl. 129a—130a: auf d. Gottesgebärerin, türkisch. A. *'Գուարէք սայրինէ վալեոն օլուռ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Գրիգո*, was auf Verlust e. E.-Strophe mit d. Ab. *ք* deutet; j.) Bl. 130b—131a: auf d. Gottesgebärerin, türkisch. A. *Մերհամէք գլուխզլերէ գզլար չատէ սևլիերիհեմ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Մաա*, wozu ursprünglich wohl noch 4 Strophen mit d. Abn. *Քէոս* gehörten; k.) Bl. 131a—131b: Erzählendes Lied über d. Nachtigall, von Aruthiun. A. *Ծիմէն կամիմ երգել զպո-լպո-լին առած, Քէ ինչ պատահէ համայ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Ծու...*; l.) Bl. 132a—133a: auf d. Gottesgebärerin. A. *'Ծուսալով իմ պանծալի կուսի|զ ազաչեմ, խնայեա յիս'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Ծովհաննէս*.

Ma XIII 63.

Bl. 130 (lr. 23b, 24a). — **Gr.** 15,2×10,4 (T. 11×6,2, von Bl. 25 an 12,5×8,6). — **St.** Pp. — **Z.** 12—17. — **Schr.** bis Bl. 23 u. Bl. 125—129 Rnd., sonst Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün., Bl. 1a einf. rote Vogelinitiale u. Rdvz. — **D.** 1598 (s. Bl. 122b). — **O.** Khawtheaj (s. Bl. 122b). — **Schrb.** Bischof *Գրիգոր* von Baberd (s. Bl. 122b). — **Mmd.** Bl. 123b. — **Nschr.** Bl. 122b—123a. — **Bm.** Bl. 24b 2 Stempel. — **Zst.** ziemlich gut.

1. Bl. 2a—5b: Lied, *'Լուսթուբ զբաբ|քատ բերանոյս, ով եղբա|րք սկզբնէքդ'* etc., *Dsh* Nr. 373,[3] Bl. 129ω.

2. Bl. 6a—8a: Lied, *'Ան ձեղ գոչեմ ձայնիւս մեղայ, ի սկզբնէսդ բաժանեցայ'* etc.

3. Bl. 8a—10a: Lied, 'Klage des Priesters' genannt, vom Vdp. Arakhel. A. *'Հայցես հոգով գալ, բացայիկաց մաք|ճով, չաւկոխեմ քէ մերձակայ'* etc.

4. Bl. 10a—12b: Totenlied eines Priesters. A. *'Որդիք լուսոյ հաւ|րն մեծի քահանաից դասք ցանկալի'* etc.

5. Bl. 12b—14b: Auferstehungslied [Christi], *'Հաւիկ մի պայծ|առ տեսալ աննըմանն, ի յայն քառաթևէքն'* etc., *Dsh* Nr. 412, 5 (*իդ*).

6. Bl. 14b—16a: Lied zum Vorabend von Ostern u. Weihnachten von Nerses Schnorhali, *'Նոր ծաղիկ'* etc., *Schnorh* S. 370—371. Vgl. Ma XIII 64,[13].

7. Bl. 16a—19b: Lied von Nerses Schnorhali, *'Առաւաւտ լո|ւսոյ, արեգա|մագնդ արդար. առ իս լո|յս ծագեայ. Տէր, ողորմեա'* etc. *Żkg* II 11.

Digitized by Google

8. Bl. 19b—23a: Lied v. Nerses Schnorhali, *'Աչխարհ ամենայն առ քո ախտակից լերոյ նայեցեալ'* etc. Vgl. *Żkg* II 10.

9. Bl. 25a: Gebet an Christus um Erbarmen, *'Ողորմեալ աւազակիդ բացեր դրդուն'* etc.

10. Bl. 25b—122b: Gedichte vom Priester Tonakan, a.) Bl. 25b—29b: *'Տէրըն ստեղծ[եց] զմարդն անձնիշխան և զիւրգին ետ բանական'* etc., b.) Bl. 29b—32a: *'Տէր իմ Աստուած, լեր օգնական, Տօնականիս առել տուր քան'* etc., c.) Bl. 32b—39b: *'Անուանեցեք զիս քահանան, եմ անբանիցն յիմարագոն'* etc., d.) Bl. 39b—42b: *'Ինձ Տօնական անարժանիս, լսէ իմ, Տէր, աս[ա]ցեալ բանիս'* etc., e.) Bl. 42b—44a: *'Իմ Տէր, տուր ինձ համբերութիւն զդալին դարձոյ ի քաղցրութիւն'* etc., f.) Bl. 44a—45b: *'Տօնական էրէց, դու հետ պինուն պիշեր յորեկ ամէն ժամուն'* etc., g.) Bl. 46a—52a: *'Դու՛ք լեցեք Տօնականին, ասամ զոհութիւն ես տուսաղին'* etc., h.) Bl. 52a—56a: *'Տէր, մի՛ թողոյր զիս քանտէն ի հեղ անլոյս արգելանէն'* etc., i.) Bl. 56b—64a: *'Թուք ականջ դընէք Տօնականին, քանիցս ասեմ ես լսօղին'* etc., j.) Bl. 64b—69b: *'Մի՛ կնոտրդ կենաց Աստուածածնին, բարէխօսէայ քո միածին'* etc., k.) Bl. 69b—73b: *'Աղաչեմ զքեզ Աստուածածնին և բարձանն անցեանքն յաստուածին'* etc., l.) Bl. 73b—82a: *'Տէր, ողորմեայ քո ծառային, այլ ի դուռըն ժամանակին'* etc., m.) Bl. 82a—83b: *'Ես Տօնական եմ յիմարած, սիրտս ատեալ քարացած'* etc., n.) Bl. 83b—84b: *'Լուր, Տէր, ձայնիս իմ. ողորմած, պահեայ ի չարեաց զիս, զիմած'* etc., o.) Bl. 84b—87a: *'Պաղցր և բարի զՏէրդ աղաչեմ, հառաչանօք սրտիս հոյցեմ'* etc., p.) Bl. 87b—90a: *'Ցաչխարհ եկիր մերկ ի մօրէ, զի՞նչ չահ լինայ քեզ ի նախքէ'* etc., q.) Bl. 90a—94a: *'Կանեայ զիս, Տէր, գլորեցայ, պատուիրանացդ հեռացայ'* etc., r.) Bl. 94a—99a: *Ագդ բանասարկուն զզիս խափեաց, անչարք ի մեզս չաղախեաց'* etc., s.) Bl. 99a—103a: *'Թէ զանցօորս արհամարհես, և զանձկիք ի մահ մատնես'* etc., t.) Bl. 103a—107a: *'Հարք և եղբարք դու՛ք բարի, լսեցէք դու՛ք սիրով սրտի'* etc., u.) Bl. 107a—b: *'Պատ է զծընօղքն սիրել, որ նոքա զմեզ են մուծել'* etc., v.) Bl. 108a: *'Տէր, տուր ինձ յաղթել սատանայիս այլ քաչուքիցն վերայ հոգիս'* etc., w.) Bl. 108a—110b: *'Ես Տօնական կրէցըս [= երէցս] միտք կու բերեմ զԱստուծոյ, զոհանալըն պատ է կասեմ'* etc., x.) Bl. 110b—112a: *'Փութացիր, Տօնական, փախիր ի չարեաց, փախաքէ դու բարեաց, հոգիս փառաց'* etc., y.) Bl. 112a—115a: *Տէր իմ Քրիստոս, լըզիս դու չահէ, ողորմութիւնդ քո զչարին խափանէ'* etc., z.) Bl. 115b—161b: *'Զիմաստուքիւնն զքինին յիմարացնէ, ղցանկութիւն մեղացն յինքն կու չարժէ'* etc., aa.) Bl. 117a—118a: *'Աստուած տուել մեզի հոգի զիտուքիւնն, որ մինք առեալ են զան ի սուբբ օազան'* etc., bb.) Bl. 118b—120a: *'Սուբբ և ալղատր հոգոյն հրեշ[տ]ակք ի դէմ զան, տանին առ Աստուած, գոհութիւնք*

Digitized by Google

փառք տան' etc., cc.) Bl. 120a—122a *Քանի խափիս, Տեռ-կոն դու. աստղնաբիս, և առաւտ է ասինայն զինչ կու նայիս*' etc., dd.) Bl. 122a—b: *'Իմն հաբեաք լը Հայոց թվականին զոտանաւորս ասել ևս Տեռ-կոնին*' etc.

11. Bl. 125a—128a: Belehrung in Versen, *'Ո՞չ կարաւաիս իմոսմ խրատին, քանզի նուվաս խաւսի հոգին*' etc.

12. Bl. 128a—129b: Lied, 'Warnung vor dem Hochmut', vom Vdp. Arakhel. *'[Ի]ան զամինայն գործս չարի հրապարտութիւն է զպրալի*' etc., *Dsh* Nr. 398,2.

Ma XIII 64.

Bl. 73 + v. 2 Dckbl. — **Gr.** 20×13,5 (T. Bl. 1a—62b: 15×9, Bl. 63a—73b ungef. 19×11,5). — **St.** Pp. — **Z.** bis Bl. 62: 22, dann 27. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pp-Umschlag. — **Zst.** gut.

Liederbuch: **1.** Bl. 1a—b: Alphabetgedicht *Ա-Ջ*. A. *'Աւետիս քեղ, Մարիամ*' etc., *Dsh* Nr. 514,4 u. Ma XIII 62,18 a.

2. Bl. 2a: *'Անեղին տաճար*' etc. von Gregor von Aghtamar, *Dsh* Nr. 344,16. Vgl. Ma XIII 62,18 b.

3. Bl. 2b—3b: *'Այսօր ոօն է ծնընդեան*' etc., *Dsh* Nr. 344, b. Vgl. Ma XIII 62,18 g.

4. Bl. 4a: *'Մաղիկ պայծառ ծովային*' etc., *Dsh* Nr. 160,1.

5. Bl. 4b—5a: *'Հրճուիմք այսօր մեք հոգիպէս ոօնիքս . . .*' etc.

6. Bl. 5a—b: *'Տուն ամենասուրեան բողբոջիցար*' etc., *Dsh* Nr. 514,1, nach d. Abn. *Տէր Աստուած* v. Arakhel.

7. Bl. 5b—6a: *'Կայր կոյս ի յայրին, երկար աղօթին . . .*' etc., *Dsh* Nr. 160,1 *g*.

8. Bl. 6a—6b: *'Ով զարմանալի խորհուրդ*' etc., *Dsh* Nr. 60,20. Vgl. Ma XIII 62,18 e *β*.

9. Bl. 6b—7a: *'Այսօր ցնծայ Եբռաւիէմ*' etc. *Dsh* Nr. 69,28.

10. Bl. 7a—b: *'Ցէյթաս փառաց թագաւոր այսօր եկեալ*' etc., *Dsh* Nr. 69 Գ 24. Vgl. Ma XIII 62,18 n.

11. Bl. 7b—8a: *'Այսօր ցնծան արարածք խրրախճանապէս*' etc., *Dsh* Nr. 69 *գ*, 26.

12. Bl. 8a—b: *'Դասքն հրեշտակն էրին պահապան*' etc., *Dsh* Nr. 344,21. Vgl. Ma XIII 62,18 f. *α*.

13. Bl. 9a: *'Նոր ծաղիկ պայծառ ցուցաւ այսօր*' etc. Vgl. 14 u. Ma XIII 63,6.

14. Bl. 9a—b: *'Կանայքն արտասուիք լային զբարձօղն*' etc. D. Abn. v. 13 u. 14 = *Ներսեսի և կաթողիկոս.*

Digitized by Google

15. Bl. 9b—10a: *'կանանցըն կախեալ եկին ի գերեզմանն'* etc Abn. = *կոտաւանք.*

16. Bl. 10a: *'Եկեալ Մարիամ Մագդաղենացին, այն առաւօտին'* etc., *Dsh* Nr. 160 *Ա* 6. Vgl. Ma XIII 62,18 f *β*.

17. Bl. 10b: *'Գաչէք հերեշտակն առ վիմին'* etc., *Dsh* Nr. 160 *Ա* 6. Vgl. Ma XIII 62,18 f *γ*. Abn. = *Գրիգոր.*

18. Bl. 10b—11a: *'Ցայնժամ սիրով տերական լըցեալ կանանց'* etc. Vgl. Ma XIII 62,18 f *δ*.

19. Bl. 11a: *'Ցարեաւ յաւուր երրորդին, գոչէր հրեշտակն'* etc.

20. Bl. 11b: *'Այսօր նոր արև հարեալ ի նորահրաչ'* etc., *Dsh* Nr. 344,21.

21. Bl. 12a: *'Այսօր անդրանիկ Հօր միածին'* etc., *Dsh* Nr. 69 Գ 5.

22. Bl. 12a—b: *'Ներհնարեցաք ըղքաղձր եղանակ'* etc., *Dsh* Nr. 69 Գ 6.

23. Bl. 12b: *'Այսօր աւուրբ Հոգին Աստուած եկեալ'* etc.

24. Bl. 13a—b: *'Այսօր ցընծայ լեառնըն Թափոր'* etc., *Dsh* Nr. 401,4 *մ*. Vgl. Ma XIII 62,18 m.

25. Bl. 13b—14a: *'Այսօր Գաբրիէլ հրեշտակապետն եկեալ'* etc., *Dsh* Nr. 343,5 *գ*.

26. Bl. 14a—15a: Alphabetgedicht, *Ա-Հ*. A. *'Առաքեալ պըտղոյն մահուան'* etc. *Dsh* Nr. 344,8.

27. Bl. 15a: *'Երկնի ծառին նման ես, պըտուղ դու'* etc., *Dsh* Nr. 343,9 (*ժ*).

28. Bl. 15b: *'Եղեալ հաւատն անմահէին, երկնաւորը աբգայիւն'* etc. Abn. = *Ծրգ ի Մովսիսէ.*

29. Bl. 16a: *'Գեղգեղեալ գովին ըղքեզ'* etc., *Dsh* Nr. 160,7 *գ*. Abn. = *Գալուստ.*

30. Bl. 16b—17b: *'Աստուածածնին կոյսըն Մարիամ կայր առ խաչին Յիսուսի'* etc., *Dsh* Nr. 69 Գ 28.

31. Bl. 17b—18a: *'Ընծայուին խորան, բանին քնակարան'* etc. von Karapet, Sohn des Jakob, *Dsh* Nr. 156,6 (*կե*).

32. Bl. 18a—b: *'Այսօր եղև գալ ըղչխոյն'* etc., *Dsh* Nr. 160,4.

33. Bl. 18b—19a: *'Ես ձայն զարհուրծուն ասեմ'* etc., *Dsh* Nr. 69 Գ 14.

34. Bl. 19a—b: *'Ասէն ի նախնուէն երևեցաւ'* etc., *Dsh* Nr. 160 *Ա* 4.

35. Bl. 19b—20a: *'Ծոյանմանէս մեծ մարգարէ, երկրպագօղ'* etc., *Dsh* Nr. 160 *Ա* 10 *ա*.

36. Bl. 20b: *'Գլուխ վարդապետ ճըշմար(ի)տութեան աւուրբ Յովհաննէս'* etc. Abn. = *Գալուստ.*

37. Bl. 21a: *'Վըկայեց հանդիսից գաչալի'* etc., *Dsh* Nr. 344,21.

38. Bl. 21b: *'Ի յերկս արևուս արև'* etc., *Dsh* Nr. 514,6.

Digitized by Google

39. Bl. 22a—b: *'Սուրբ Ոսկի քահանայդ եաղելի'* etc., *Dsh* Nr. 160 *Ա.* 10 *ժբ.*

40. Bl. 22b—23a: *'Գերապոյն յերկինից հիացան'* etc., *Dsh* Nr. 160 *Ա.* 8 *դ.* Abn. = *Գալուստի.*

41. Bl. 23a—b: *'Պետրոս և Պողոս քրիստոնէից պարծանք'* etc., *Dsh* Nr. 69 *Գ* 17.

42. Bl. 23b—24a: *'Սուրբ առաքեալն Յակոբ որդին որոտման'* etc., *Dsh* Nr. 160 *Ա.* 5 *ա.*

43. Bl. 24a—b: *'Գաղատացւոց Աստուածածնին, անապական և միշտ կուսին'* etc. von Nerses Schnorhali, *Dsh* Nr. 547 *Ա.* 1.

44. Bl. 24b—25a: *'Ամենայ արքայդ եհաւատակաց, բախդ և պսակ|դ դիտուորաց'* etc.

45. Bl. 25a—b: *'Հայրապետաց հանուրց ազգին վար[դ]ապետաց ուղիղ բանին'* etc.

46. Bl. 25b: *'Ճըգնաւորօքն անապատին, հետևողաց'* etc., *Dsh* Nr. 160 *Ա.* 10 *ժը.*

47. Bl. 26a—b: *'Երջանիկ հոգիանդրաչ, կոյսդ մաքուր'* etc. von Nerses Schnorhali, *Dsh* Nr. 160 *Ա.* 10 *բ.*

48. Bl. 26b—27a: *'կոյսն մաքուր Քրիստս պճնին'* etc.

49. Bl. 27a—b: *'Գահոյդ փայլեալ երևին այս հանդէս'* etc. Abn. = *Գալուստի է.*

50. Bl. 27b—28a: *'Գաղտնի ներոից հարայ'* etc., *Dsh* Nr. 160 *Ա.* 7 *գ.* Abn. = *Գալուստ.*

51. Bl. 28a—b: *'Գոհութիւն մատուցանեմք, երգապարծեալ սաղ|մոսեմք'* etc. Abn. = *Գալուստ.*

52. Bl. 28b—29b: *'Ինձ իմ, ամենայն ժամ ի Տէր պաթեսցին'* etc.

53. Bl. 29b—30a: *'Անապատ տաճար բարձրելոյն անճառ'* etc.

54. Bl. 30a—b: *'Ի յարտողին գաղտնի ներոից խոցեցայ'* etc. Abn. = *Ի Գրիգորէ.*

55. Bl. 30b—31a: *'Ցնծանալի ղօրաց գովեցեալ, ով մայրդ մաքրե|ալ'* etc. Abn. = *Ց Աւրթուն է.*

56. Bl. 31a—b: *'Սրսիկաւրաչ և լուսազարդ աթոռ տիրականն'* etc. Abn. = *Աւրթուն է.*

57. Bl. 32a—b: *'Տարամարդ սիրով խանդաղատեալ սուրբ հարսին'* etc.

58. Bl. 32b—33a: *'Աստուածածնին կոյս Մարիամ սէնսին էֆէնտիմ տօղուրան'* etc.

59. Bl. 33a—b: *'Երանեալ կոյս, սուրբ (բ)առլիթայ Մարիամ'* etc. Abn. = *Երեմիայէ.*

60. Bl. 33b—34a: *'կուսանաց ես պարծանք վալխոէ'* etc., *Dsh* Nr. 514,4 *Քղ* 45*բ.* Abn. = *Կայծակ.*

Digitized by Google

61. Bl. 34a—b: *'Նարատանայ սէն վալիտէ, տէպըդ լուսով'* etc. (türkisch). Abn. = *Նօվանէս.*

62. Bl. 34b—35a: *'Քխմախ պէնի պիլմէդ իդի'* etc., *Dsh* Nr. 343,9 (*լգ*). (türkisch).

63. Bl. 35a—b: *'Սարսափելի որոտման և աշագին զօրութեամբ'* etc. Abn. = *Մ(ս)ա(ա)ր(ր)գ(գ)ի(ի)ս(ս).*

64. Bl. 36a—37a: *'Ցնծո-ծոյ չքնեալ քաղաք պատուականն'* von Jakob, *Dsh* Nr. 343,9 (*խը*). Abn. = *Ցակոբ քահանայի ասացեալ է.*

65. Bl. 37b—38a: *'Մարտն կուռ գայր ծաղկըներով յերկինց հաւերըն'* etc., *Kost Բ*, S. 5—7.

66. Bl. 38a—b: Loblied auf Jerusalem. A. *'Վուքուս չէրեֆին սօրի զաքասի'* etc. (türkisch).

67. Bl. 38b—39a: Loblied auf Johannes d. Täufer. *'Ի սմին անկուսմ կուսամ համան'* etc.

68. Bl. 39b—40a: *'Ես քոյ սիրուն չեմ դիմանար'* etc., *Dsh* Nr. 343, 9 (*լգ*).

69. Bl. 40a—b: *'Գարուն եհաս ծաղիկ'* etc. vom Vdp. Galust, *Dsh* Nr. 160 *Ա* 9 *բ*. Abn. = *Գալուստ.*

70. Bl. 40b—41a: *'Գիւլպիւլն է հազէր ի յօտգն կոչիկ'* etc., *Kost Բ*, S. 14—15.

71. Bl. 41b—42a: *'Ալե կոր մանուսք պաղչան'* etc., *Kost Բ*, S. 11—14.

72. Bl. 42a—b: *'Գիշած ես դու և ողորմած'* etc., *Dsh* Nr. 160 *Ա* 7 *գ*. Abn. = *Գալուստ.*

73. Bl. 42b—43a: *'Գանկատ ունիմ ես ինձանէ'* etc. von Galust, *Dsh* Nr. 160 *Բ* 1 *ա*. Abn. = *Գալուստի է.*

74. Bl. 43a—b: *'Կուսանկ սուսուկ կուս գաս'* etc., *Dsh* Nr. 156, 6 (*կգ*). von Khutschuk Nahapet. Vgl. *KostNagh* Anhang S. 49 f.

75. Bl. 44a—45a: *'Ղարիպին կեանքն է լալի ողբերգական'* etc., *Dsh* Nr. 343,9 (*լբ*), von Mkrtitsch Naghasch. Vgl. *KostNagh* S. 37 ff.

76. Bl. 45a—b: *'Ի մէջ մեզաց ալէկոծիմ'* etc.

77. Bl. 45b—46a: *'Վերաւորեցայ մեղօք, վարեցայ'* etc., *Dsh* Nr. 493, 2 (*ժ*).

78. Bl. 46b: *'Այսօր զքեզ տեսայ և ու[ր]ախացայ'* etc., *Kost Դ*, S. 24—26, *Dsh* Nr. 344,6 (*խա*).

79. Bl. 47a: *'Զառածեալ մեղօք եղկելի'* etc., *Dsh* Nr. 160 *Բ* 1 *ա*.

80. Bl. 47a—b: *'Այսօր էի ես խնամ տըրտուսմ'* etc., *Kost Դ*, S. 16—17.

81. Bl. 48a—b: *'Գարունն է բացուէր'* etc., *Kost Բ*, S. 16—19.

82. Bl. 48b—49a: *'Տէր, բարերար Հօր միածին'*, *Dsh* Nr. 514,7 *ՃԳ*. 88*ա*.

83. Bl. 49b—50a: *'Ա՛ռ ողս անկեալ կենարարիդ'* etc., *Dsh* Nr. 160,8 *գ*.

Digitized by Google

84. Bl. 50a—b: *'Ապամայ ստեղծօղն եկեալ'* etc., *Dsh* Nr. 160 *Ա* 9 *բ*.

85. Bl. 50b—51b: *'Կուզէլ մի ես երէկ տեսայ'* etc., *Dsh* Nr. 343,10 (*կ*).

86. Bl. 51b—52b: *'Ես եմ կորուսեալ ոչխար'* etc., *Dsh* Nr. 343,9 (*ծբ*).

87. Bl. 53a—55a: *'Ավանչ արէք բանիս, որ պատուական է'* etc., *Dsh* Nr. 343,9 (*լ*).

88. Bl. 55b—56b: *'կաթեա, սուրբ կաթողիկէ եկեղեցի'* etc., von Martyros *Dsh* Nr. 157,4 *գ*.

89. Bl. 56b—57a: *'է՛ մահ, քանի դքեզ կ'իշեմ'* etc. von Johannes von Thulkuran, *Kost Thlk* S. 46—48, *Bazm* 1859 S. 375, *Hand* 1896 S. 115—116, *Հայերգ* S. 135, *Dsh* Nr. 263 *Բ* 14 *ե*, *Fi* Nr. 5,28.

90. Bl. 57a—b: *'Այդ վայրի լեռնէդ ի վայր'* etc., *Kost Բ*, 59—60, *Dsh* Nr. 343,10 (*ծը*).

91. Bl. 57b—58a: *'Ի միտս եկեալ երբեմն'* etc., *Dsh* Nr. 160 *Ա* 5 *գ*.

92. Bl. 58b: *'Լոյս ճշմարիտ և ճառագայթ, Հօր ծագ|ումն'* etc.

93. Bl. 58b: *'Հայց կենաց և անմահութեան'* etc.

94. Bl. 58b: *'Դուռն երկնից և ճանապարհ արքա|յութեան'* etc.

95. Bl. 58b—59a: *'Բան Հօր և քահանայապետ սուրբ'* etc.

96. Bl. 59a: *'Վեմ հոգևոր և գլուխ անկեան'* etc.

97. Bl. 59a: *'Գառն Աստուծոյ զեռնեալ մեչտ և կե[ն]դանի'* etc.

98. Bl. 59a—b: *'Մայր հաւատոյ սուրբ հարսնարան'* etc., *Dsh* Nr. 160 *Ա* 3 *գ*

99. Bl. 60a—b: *'Ի Տէր պարծեսցի(ս) անձն(ի) իմ'* etc.

100. Bl. 61a: *'Գոռամ գոչեմ ի յայս յատեան'* etc., *Dsh* Nr. 160 *Ա* 9 *ա*.

101. Bl. 61a—62a: *'Մխաչաբաթ օր հանգըստեան, կանայքն եկին ի գերեզման'* etc.

102. Bl. 62b: *'Մոչոգելու սիզայ խոյլար աւետիս'* etc.

103. Bl. 62b: *'Ջիս քոյ սիրոյն, ով նազելի'* etc., *Dsh* Nr. 412,5 (*իը*).

104. Bl. 63a: *'Արդալի* [= *խղճալի*] *այն և ցաւալի Քրուչնակի'* etc.

105. Bl. 63b: *'Աստուած հզօր հայր գիուխեան'* etc.

106. Bl. 64a: *'Ի գերկ ծնողիդ մերոյ հանգչիլ'* etc.

107. Bl. 64b: *'Ի դէմ քո, վարդ, ես քանի լամ'* etc.

108. Bl. 64b: *'Մէկ ազովի մի սէրն կայ ի գլխիս'* etc.

109. Bl. 65a: *'Մի ծիլ ոսկի է, վարդի թերթերն'* etc. vom Vdp. Petros.

110. Bl. 65a: *'Վեմ հաւա(յ)դոյ սուրբըդ Պետրոս անօթ ընդրեալ սուրբըդ Պօղոս'* etc.

111. Bl. 65a—b: *'Գարունն եկեալ անուշ հովերն հնչեցին'* etc.

112. Bl. 65b: *'Գարուց Քրիստոց տուք աւետիս, սիրուն գարուն երևեցաւ'* etc.

Digitized by Google

113. Bl. 65b—66a: *'Գարուն գարուն հասեալ եհաս, եկ սիրելի, ուրախացիր'* etc.

114. Bl. 65a: *'Եգետ գարնան եղա(յ)նակին ճօշար պիւլպիւլ'* etc.

115. Bl. 65a—b: *'Ե՛ սիրելոյս իմէ ի քաց ընկնեցայ, վասն այսօրիկ'* etc.

116. Bl. 66b: *'Ի նընջեմանէդ արքայական զարթիր, հազելի իմ, զարթիր'* etc.

117. Bl. 66b—67a: *'Ե պէնիմ տէրտէ տէրմանուամ, տեսայդ կարուեմ'* etc.

118. Bl. 67a: *'Դու իմ սրդին պա[յ]ծառ արև, սէր իմ'* etc.

119. Bl. 67a—b: *'Ինքզարիմ վար, հոգ ունիմ հաղար'* etc.

120. Bl. 67b: *'Իմ ան[ն]ման յոյժ գովելի, աւարեր զիս ողորմելի'* etc., *Dsh* Nr. 412,6 (*խ*).

121. Bl. 67b—68a: *'Ահէդ գոչման ուռն է ձեռին'* etc.

122. Bl. 68a: *'Ա՜ւը սիրա(յ)մարդ ոսկէփետուր չնորհալի'* etc.

123. Bl. 68a: *'Ելք էշխիմ նուրը աղիս Մէրիէմ'* etc.

124. Bl. 68b: *'Ա՜ւը Յուհաննէս մաքուր տատրակ'* etc.

125. Bl. 68b: *'Մայր և կոյս Մարիեամ և աղքեր բարեհամ'* etc.

126. Bl. 69a: *'Ի ցոլանալ չոդն արևուն զարթեաւ'* etc.

127. Bl. 69a: *'Արի իմ քաղցրիկ աղաւնի'* etc., *Dsh* Nr. 412,5 (*խ*).

128. Bl. 69b—71b, 72b—73b: Bruchstücke aus Liedern, meist nur d. Ae.

Ma XIII 65.

Bl. 170 + v. u. |h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 20×12 (T. ungefähr 18×11). — **St.** Pp. — **Z.** 28—32. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Pp. u. Ldrrck. — **D.** 1860 (s. Bl. 170b). — **Zst.** gut.

Epische Dichtung auf Vardan und den Krieg der Armenier gegen die Perser im Anschluss an Elisaeus' Geschichte in 2461 vierzeiligen Strophen o. Angabe des Verfassers. A. *'Հայաստանեայց երգեա աստէն * Մուշայգ պողոքիկ ի քնար * զվէպս քաջաց վհէից նորա * որք մրցեցան ընդ խաւար'*.

Ma XIII 66.

Bl. 11 (lr. 11b). — **Gr.** 14,5×10 (T. 10,5×6,5). — **St.** Pp. — **Z.** 21. — **Schr.** Krs. — **Bm.** d. Bl. falsch geheftet, d. richtige Folge wäre 1, 4, 5, 6, 2, 3, 9, 10, 8, 7, 11.

1. Bl. 1a—b, 4a—6b, 2a—b: A. d. Geschichte des Kaisers Pontianus, seiner Frau, seines Sohnes Diocletianus u. der sieben weisen Meister wie *Dsh* No. 140 *q*.

2. Bl. 3a—b, 9a—10b, 8a—b, 7a—b, 11a: d. Ende eines Gebets.

Digitized by Google

Geschichte.

Ma XIII 67—Ma XIII 73).

Ma XIII 67.

Bl. 287 (lr. 287) + v. 3 u. h. 1 Dckbl. — **Gr.** 17,5×12 (T. 12×7,5—7,8). — **St.** Pp. — **Z.** 22. — **Schr.** Krs., d. Dckbl. Krr. — **Ebd.** HmdEvL. Stf., 3 Schn. u. Vrdkl. — **Schm.** rote Ün., rote u. blaue Azn., mttf. Zrbn., Rdvzn. etc. — **D.** 1722 (s. Bl. 286b). — **Schrb.** wohl der Maler, d. Mönch *Սարգիս* (s. Bl. 167b). — **Bs.** Weltpriester *Յովսէփ* (s. Bl. 286b). — **Mmd.** Bl. 167b. — **Nschr.** Bl. 286b—287a. — **Bm.** Bl. 1a u. 168a Stempel d. Bs. — **Zst.** am A. der ersten Lage fehlt 1 Bl., Bl. 155, 156, 159 geflickt, sonst sehr gut.

1. Bl. 1a—167b: Moses von Chorene's Geschichte, o. Tt. u. o. Ü. des ersten Buchs, sonst wsntl. wie *Mos*, S. 3—277.

2. Bl. 167b: Mmd. des Malers, des Mönchs Sargis.

3. Bl. 168a—286a: Geschichte Vardan's und des Kriegs der Armenier von Elisaeus, wsntl. wie *El* S. 5—158, d. fünfte u. sechste Abschnitt der Ausg. hier jedoch äusserlich zu einem, dem sechsten, zusammengefasst, der aber unmittelbar auf den vierten folgt.

4. Bl. 286b—287a: Nschr. des Schrbs.

Auf dem Dckbl. Ia steht eine Notiz aus d. J. 1757, auf Ib 6 Verse, d. übrigen sind mit Schreibübungen u. Kritzeleien von Kinderhand bedeckt.

Ma XIII 68.

Bl. 303 (lr. 1b, 262b, 303ab) + v. u. h. je 2 Dckbl. — **Gr.** 20×12,9 (T. 12,5×8). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** 23. — **Schr.** Krs., d. Dckbl. Unz. — **Ebd.** HmdEvL., Stf. u. Vdkl. u. 3, halb abgerissenen Schn. — **Schm.** rote Ün., Azn. u. Abn., Bl. 2a, 43a, 122a, 185a mttf. Ttll., Rdvz. u. Zrbn. — **D.** 1656 (s. Bl. 302b). — **O.** Dschulfa bei Isfahan (s. Bl. 302b). — **Schrb.** Subdiakon *Սարգար* (s. Bl. 302b). — **Bs.** Bischof *Յակոբ*, als Katholikos (1655—1680) Jakob IV. (s. Bl. 184b u. 302b). — **Mmd.** Bl. 184b, 301b. — **Nschr.** Bl. 302b. — **Zst.** gut.

1. Bl. 2a—184b: Moses v. Chorene's Geschichte o. Tt. u. o. Ü. des ersten Buchs, sonst wsntl. wie *Mos*, S. 3—277.

2. Bl. 185a—301b: Vardan's Geschichte, wsntl. wie *Vard.* Es fehlt S. 106 Z. 12—S. 108 Z. 29, wofür freier Raum auf Bl. 262ab.

3. Bl. 302a: ein anonymer Bericht über den 1514 unternommenen Feldzug

Digitized by Google

des türkischen Sultans Selīm I. gegen den Schah Ismaïl I., o. Ü. A. *'ի թվին Հայոց ՉԿԲ սկիզբն Սլիմ խոնարհեալ եկաւ ի Սամփսոյլ եհռ. մարտով, որ ի ծ բիւր . . .'* etc.

4. Nschr. des Schrbs.

Die Dckbl. enthalten Bruchstücke aus einer Rede über die Verklärung Christi.

Ma XIII 69.

Bl. 172. — **Gr.** 19×15 (T. Bl. 1a—18b: 15×10,7; Bl. 19a—172b: zwsp., je 14,3×5,5). — **St.** Pp. — **Z.** 23. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** HmdEvL. u. 2 (urspr. 3) Schnr. — **Schm.** einige rote Abn. u. Ün., 3a stümperhafter Entwurf einer Ttll. — **Bs.** i. J. 1833 *Տէր Ղազարով* (*Տէր Ղազարեան*). — **Zst.** die letzten Lagen etwas lose, sonst gut.

Geschichte der Albanen von Moses von Kaghankatu, o. Angabe des Verfassers, wsntl. wie *Mos Kagh*, auch mit dem S. 94 Anm. angeführten Mmd., jedoch mit abweichender Kap.-Einteilung, oft m. anderen Ü., bald auch ausführlicher, bald kürzer. So fehlt bspw. d. A. von Kap. 14, das ganze Kap. 18. Dagegen hat d. Hschr. den in d. Ausg. fehlenden Erlass des Königs Vadschagan (Bl. 31b), und Kap. 20 u. 24 sind ausführlicher.

Bl. 2a u. 172a enthalten Familiennotizen aus moderner Zeit, Bl. 172b Schreibübungen (einen Psalmvers dreimal) und eine Notiz in georgischer Sprache, Bl. 2b Schreibübungen u. d. Notiz des Bs.

Ma XIII 70.

Bl. 398 (lr.: 1a—4a, 162) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 16—16,5×12,5 (T. zwsp., je 13,5×4,5). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** 33. — **Schr.** Rnd., d. Dckbl. Hlbunz. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn., vereinzelt kunstlose Zrbr. u. Rndvrz. — **D.** 1432 (s. Bl. 396b). — **O.** Agulis (s. Bl. 242b). — **Schrb.** Vdp. *Թովմա* (s. Bl. 230a). — **Bs.** 1606 Vdp. *Մեքսպիոն* aus Edessa, als Katholikos Gregor XIII (s. Bl. 396b). — **Bm.** Bl. 5b u. 395b Stempel der Bibl. Etschmiadsin. — **Zst.** gut.

1. Bl 5a—138a: Michael's des Syrers Geschichte wie *Dsh* No. 236,1 (d. beiden Ausgn. *Mich* 1870 u. *Mich* 1871 waren den Bearbeitern dieses Katalogs nicht zugänglich). Vgl. auch *Langl Mich*, *Mich Chab* u. Ma XIII 93,1.

2. Bl. 138a—161a: Michael's des Syrers Schrift über das Priestertum, sein Bekenntnis u. d. Nachschrift Vardan's wie *Dsh* Nr. 236,3 (nach *Dsh* Nr. 91,2–3 *Mich* 1870 Kap. 29, *Mich* 1871 Anhang S. 1—45).

Digitized by Google

3. Bl. 161a—b: 7 Antworten auf die Frage, warum Ostern zu Beginn des Frühlings gefeiert wird.

4. Bl. 163a—226b: Vardan's Geschichte, *Vard.*

5. Bl. 226b—228b: e. Abschnitt aus der dem Moses von Chorene zugeschriebenen Geographie o. Ang. des Verf., *Mos* S. 611,7 *Ախորիք* — 616 l. Z. mit stark abweichenden Lesarten.

6. Bl. 228b—230a: e. Abschnitt aus demselben Werk, S. 607,10 bis 611,5, daran anschliessend e. Stück über Kilikien, am E. Mmd. des Schrbrs.

7. Bl. 230a—237b: Vertragsbrief des Pseudo-Agathangelos wie Ma XIII 96,8.

8. Bl. 237b—242a: Vision des Vdp. Johannes Kosern, *Восточныя замѣтки*, St. Petersburg 1895 S. 19—26, russ. Übersetzung das. S. 26—34.

9. Bl. 242a—243a: Nschr. d. Schrbs.

10. Bl. 243a—246a: anonyme Geschichte der Thronbesteigung des Kaisers Theodosius. A. *'Ահա այս են պատճառք թագաւորութեանն Թէոդոսի: Զանազի յոր|ժամ վախճանեցաւ հայրն նորա Գրատիանոս'* etc.

11. Bl. 246a—253a: Vardan's Rede auf Johannes von Odsun, *Ar* 1888 S. 580—593.

12. Bl. 253a—b: Leben Stephan's von Siunikh, *Dsh* Nr. 7 *U* 344 *p*.

13. Bl. 253b—255: Lebensbeschreibung Stephans von Siunikh. A. *'Տարփուսին բաղձանաց գրիչս արտիս ձկտից|ուցանեն զմիտս իմ զհոմերա-|կանն առնուլ հաւնեցուցիչն'* etc.

14. Bl. 258a—260a: Leben Johannis des Täufers (21. Juli). A. *'Գրէ առաքեալն Մաթէ|ոս . յառուքան յայտո|սիկ զայ Յովհաննէս.'* etc.

15. Bl. 260a—261b: e. anonymes Stück üb. d. Taufe. A. *'Եւ ասեն ոմանք հաւասիա|ք և հերձուածողք, թէ Քէ-ս միայն զԵտրոս մկ(ե)ռահաց'* etc.

16. Bl. 261b—382b: Geschichte des Kyriakos von Gandsak m. d. Glaubensbrief des Nerses Schnorhali (Bl. 296b—306a), wie *Kir M.* Vgl. auch d. ein wenig mehr abweichende Ausg. *Kir V.*

17. Bl. 383a—392b: Gesch. des Kreuzes der Hathsunier, wie *Dsh* Nr. 34 *Դ* 2, abweichend von *Ar* 1888 S. 399—404.

18. Bl. 392a—395a: Eine Erzählung d. Pīr Pahlul, aus dem Türkischen übersetzt. *'Պատմութիւն Փիր Փահլուլին. Ծանուն Աստուծոյ ողորմած ող|որմածին հին պրոյց [= պրոյց] և յիշումն առաջին ժամանակաց, զոր են ի պատասխան մոգին, որ է փոխած ի տաճիկ լեզուէ ի հայ տիպաբ'* etc.

19. Bl. 395a—b: Memoranden.

Digitized by Google

20. Bl. 396a—b: anonyme Wundergeschichte von 500 Brüdern. *'Վասն ե հաթեւք եղբարցն.* A. *Լուաք ի պատմութեանց այս|պէս զրեալ. զի ասէ առ|ա-տաքանին Թէ յորժամ խաչեցաւ Տէրն, լուսաւո|րչին խաւարեցաւն'* etc.

21. Bl. 396b: Mmd.

D. Dckbl. enthalten Bruchstücke aus den Evangelien.

Ma XIII 71.

Bl. 36 (lr. 36). — **Gr.** 34,2×22 (T. 32×18). — **St.** Pp. — **Z.** 38—27. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** nur geheftet. — **Zst.** ziemlich gut.

Geschichte der Kämpfe der Melikhs von Karabag mit den Persern und Türken vom J. 1721—1822 vom Bischof Sargis Dschalalean u. d. Tt. *'Պատմութիւն պատերազմին Աղուանից'*. A. *'Եւսն Ուղբայի այր մեծաւուխտ ծա-ղիկ, ի թուին Հայոց ռճկա-մին պատերազմին չինէ պահառիկ յամսեանն ի-օրս . . .'* etc.

Ma XIII 72.

Bl. 65 + v. u. h. je 3 Dckbl. — **Gr.** 19,5×13,5 (T. 14,5×9). — **St.** Pp. — **Z.** 25. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Papierumschlag. — **Schm.** Bl. 1a Zrl., Rdvrz., die ersten beiden Z. rot. — **Zst.** gut.

Lebensgeschichte des hl. Nerses des Grossen vom Presbyter Mesrop, o. Tt. u. o. Kap.-Ün., sonst wsntl. wie *Պատմութիւն սրբոյ Հայոց և վարք*, Madras 1775, S. 55—136, weit ausführlicher als *Soph* 2 9—124, 138—139.

Ma XIII 73.

Bl. 12 (lr. 12b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 15,3×9,5 (T. 11×6,2). — **St.** Pp. — **Z.** 21. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pp.-Umschlag. — **Schm.** rt. Abn. — **Zst.** gut.

1. Bl. 1a—5b: Altarmenische Übersetzung des Reskripts der Kaiserin Katharina II. an die armenische Bevölkerung der Krim vom J. 1779 zu Händen des Vardapet Petros Markossean, betr. Zusicherung der Befreiung vom türkischen Joch, Erlaubnis zur Ansiedelung u. Bodenerwerbung im Bezirk Asow sowie andere, einzeln aufgezählte Privilegien.

2. Bl. 6a—12a: Verzeichnis der für die im Bezirk Asow angesiedelten Armenier steuerpflichtigen Verbrauchsgegenstände mit Angabe der Höhe der Steuer, in neuarmenischer Volkssprache abgefasst.

Digitized by Google

Philosophie, Philologie, Naturwissenschaft, Medizin.

(Ma XIII 74—Ma XIII 91).

Ma XIII 74.

Bl. 218 (lr. 143b—148b, 206b—207b). — **Gr.** 13,5×9 (T. 10,5×7). — **St.** Pp. — **Z.** 28—32. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL., Stf. u. Vdkl. — **D.** 1557 (s. Bl. 204b). — **Schrb.** Vdp. *Ծովհաննէս* (s. Bl. 204b). — **Nschr.** Bl. 204b. — **Zst.** gut. — **Bm.** Bl. 2a u. 216b Stempel der Bibliothek des Klosters Etschmiadsin.

1. Bl. 1a—b: Inhaltsverzeichnis zu Bl. 2a—41b.

2. Bl. 2a—35b: die Logik des Johannes von Damaskos, d. h. die kürzere Rezension des ersten Teils der *Πηγὴ γνώσεως*, *Mi* XCIV 519,520 übersetzt von Bagrat dem Mamikonier u. Smbat dem Konnetabel. — Ü. *'Ծաղկաց գոյք էութեան: Բագր|ատ Մամիկոն|էնքն Ցնբատծու|թիւն իմաստասիրութեան, որ է խաղ|ոյժիկն* [= εἰσαγωγική] *զկնի այսր և զամենայն իմ|աստասիրութեան գործատան, որ է որդանոն* [= ὄργανον] *ըստ Հելլենացի[ս]ց բարբառի*, darüber in Versen: *'Զմեկնութիւն ստորոգութիւն * ժ սեռից տարբերութիւն * հաճատաւտեալ ստո կարճագոյն * Դամասկացի ս--րբ Ծո|ան * զորս ընկալաւ զլոյս ընդ մըթան * խաւար մտաւքս զածէ ի բան * Ս մբատ անուն հայկազան * և գրաւն դաւսա|յլ Հայոց գնդեան. * զձեզ աղաչեմ զամենեսեան * զի ու|ղիս է սա խնամոց|իւն * և ճան|ա[պա]րհ խոր գիտութիւն.'* Reihenfolge der Kapitel: ա = δ' (der Ausg. *Mi* XCIV 519—676), բ = *Περὶ γένους τοῦ γενικωτάτου* etc. S. 568, գ = ιά', դ = ιβ', ե = ιγ', զ = ιδ', է = ιέ, ը = ις', թ = ιζ', ժ = ιϑ', ժա = λ', ժբ = *Περὶ διαιρέσεως* S. 549, ժգ = ζ', ժդ = ή [bis S. 556 Z. 19], ժե = λά, ժզ = λβ', ժէ = λγ', ժը = λδ', ժթ = λέ, ի = λς', իա = λζ', [bis S. 604 Z. 12], իբ = με, իգ = μς', իդ = μϑ', իե = ν [bis S. 629 Z. 9], dann S. 604 Z. 4 bis Schluss des Kap., իզ = λή, իէ = λϑ', իը = μ', իթ = μά, լ = μβ', լա = μγ', լբ = μδ [aber ausführlicher], լգ = νά, լդ = νβ', լե = νγ', լզ = νδ', լէ = νέ, լը = νς', լթ = νζ', խ = ν' (beträchtlich abweichend).

3. Bl. 35b—38b: Buch I bis E. des 3. Kap. der *Στοιχεῖα* Euklid's *Euclidis opera omnia ed. Heiberg et Menge* I 2—17, vielleicht die Übersetzung des Gregor Magistros. Vgl. dessen Brief an Sargis bei *Dsh* S. 157 u. *Bazm* 1884, S. 30 ff. (letzteres den Bearbeitern des Katalogs nicht zugänglich gewesen). Ü. *'Գիրք Ե|կլիտոս յաղագս տարերացս երկրաչափութեան'* A. *'կէտ իբ է, որ ոչ ունի մասն'* etc.

Digitized by Google

4. Bl. 39a—b: Itinerar von Dvin nach verschiedenen anderen Orten, wsntl. wie St. Martin, Mémoires historiques et géographiques sur l'Arménie II 395—397. Vgl. Ma XIII 98,16.

5. Bl. 39b—40a: astronomische Angaben, am Schluss Berufung auf des Porphyrius Erläuterungen zu Ptolemaeus Ἁρμονικά u. auf Pappos v. Alexandria. Ü. *'Աստեղաբաշխական եղկրաչափութեան.'* A. *'Ի հարաւա[յ]ին ծայրէն մինչև ցհիւսակ[ա]ն չրջանակին'* etc. E. *'...մինչև ցեւթներ(ը)որդ գունդն աստղքէդք ծղո, ճխղ բիւր և գ։'* Dann folgt: *'եթէ հաւատաս վիպասանիս, այս քեզ յինէն ընծա[յ] գրաւորական վերծանեալ ի Պրիւսէ ի հերածութենէն գեղգեղեալ ի պտղոմէական գլսամա[ր]տիկ ուսմանցն, բազմավէպ Պապա[յ] Աղէկսանդրաց[ւ]ոյ ողջ լեր։* Vgl. Ma XIII 98,16.

6. Bl. 40a—41b: anonyme Angaben über Zeitmasse (Bl. 40a Z. 15—22), *ընդհակառակն ժե ամ է...'* etc., Gewichte (Bl. 40a Z. 22—Bl. 40b Z. 16), *'Տաղանդ է առաւելագոյնքն...'* etc., beide Stücke beträchtlich abweichend von *ZfaPh* I 212—213, über die zwischen bekannten Persönlichkeiten oder Ereignissen liegenden Zeiträume (Bl. 40b Z. 16—Bl. 41a Z. 9), *'Ծաղոսա[յ] մինչև ի ջրհեղեղն ամք ռմխբ...'* etc., Längenmasse (Bl. 41a Z. 10—Bl. 41b), *'Բայց է սպասարէգին...'* etc. Ü. *'Ծաղոգաս թուականութեան կշռոց.'*

7. Bl. 41b—43b: 3 Erklärungen der aristotelischen Kategorieen, zunächst d. Ü. *'Արիստոտէլի ժ ստոք[ոգ]ութիւնքն'*, dann die Aufzählung der Kategorieen, dann Bl. 41b Z. 10—18: *'Գոյացութիւն արարած, իսկ որակն...'* etc., Bl. 41b Z. 19—Bl. 42a Z. 13: *'Իսկ ըստ այլոյս աւրինակի այսպէս իմացիր. Ունիմ ահաւն, որ է գոյութիւն...'* etc., Bl. 42a Z. 14—Bl. 43b: *'Գոյացութիւն առն երկին. գոյացութիւն արեգակին և լուսնին...'* etc.

8. Bl. 43b—44a: Erklärung der grammatischen Tempora u. Genera, *'Ամանակք են խաւ[ա]խց գ...'* etc., *'Սերք են երեք...'* etc.

9. Bl. 44a: gekürzte Übersetzung des Kap. ξζ der *Κεφάλεια φιλοσοφικά* des Johannes v. Damaskos, *Mi* XCIV 621 Z. 31—43.

10. Bl. 44b: Bericht über die Schöpfungstage. Ü. *'Եղնակատն առացեալ վասն արարչութեան աւուրց.'* A. *'Ծառայքն աւուրն արարաւ երկին, վերին և երկիր...'* etc. Vgl. *Karen* Nr. 1092 q: *'Եղնիկ վարդապետի վասն արարչութեան աւուրց'.*

11. Bl. 44b: Angabe der Funktionen jeder der 9 Klassen von Engeln, angeblich von Dionysius (Areopagita), in der vorliegenden Form jedoch nicht in dessen Werken. Ü. *'Դիոնէսիոսի ասացեալ վասն հրեշտակաց'*, A. *'Առաջին դասք հրեշտակաց...'* etc.

Digitized by Google

12. Bl. 45a—86b: Kommentar zu Aristoteles' Kategorien. Ü. *Սոորոգութեանցն Արիստոտէլի լուծմունք Ա...ծոյ աւգնութ[ե]ամբ'*. A. *'Հոմանունք ասին ...'* etc. *'Լ...ծ...ն: Եւ հոմանուն[ն]ք այնք ասին, որ զանունն միայն ունին և բանն, ոյ [= այլինքն] սահմանն այլ և այլ ...'* etc. E. *'և յոր...ջ թէ գնայս ի մեկնիչն և միտ բարեկ դնես, սաս գտանես'*: Vgl. *Dsh* 112 *Ա* 1.

13. Bl. 87a—97b: Kommentar zu einigen Abschnitten aus Aristoteles' *Περὶ ἑρμηνείας*, und zwar zu *Բան* .ք., .խգ., .խե., .խզ., .խը., .լ. — .լգ. Ü. *'Ի Պերիարմենիասէն յետոյ գտաք. վ...ն այն յեւր կարգն չդրեցաւ'*. A. *'.Ի. եր(բ)որդ երկրորդ պրագացն. Եւ այսոցիկ տարօրոշեցելոց. լ...ծ...ն ի չորէքտասաներ(բ)որդէն մինչ .ի. երորդ երկրորդս յ...գս բ...ղբ...լ նախադասութեանց եղև խ...տասերիս բանն ...'* etc.

14. Bl. 97b—114a: Kommentar zu Porphyrius' *Εἰσαγώγη* bis .ի. Ü. *'Լուծմունք Պորփէրի'*. A. *'Բայց երևեցաւ ...'* etc. *'Լ...ծ...ն: Սկս և տեսակ պարզաբար ոչ ասին ...'* etc.

15. Bl. 114a—143a: Kommentar zu Davids des Unbesiegten Erklärung der *Εἰσαγώγη*, von *պրակք ի* an. A. *'Աղբեր հաւատոյ[ք]ն* [= *հաւատոյքեան*]: *Լ...ծ...ն: Սոյդ և պարզ արարէր զդիրս քո վ...ն մանկանց ...'* etc.

16. Bl. 149a—179a: Aristoteles' *Περὶ κόσμου* o. Ü., wie *Dav* S. 603—628.

17. Bl. 179b—204b: Kommentar zu Aristoteles' *Περὶ κόσμου*. Ü. *'Լուծմունք Արիստոտէլի վ...ն ~գն* [= *աշխարհացն*] *իմաստուն ստորոգիչ զա[ղ]ա[խ]արհէ քնախաւսելով.'* A. *'Սկիզբն ի ճշմարտութենէ առնէք ...'* etc. Vor der Ü. eine Notiz über die Entstehungsgeschichte, A. *'Արիստոտէլ Ստագիրացի էր ...'* etc.

18. Bl. 204b: Nschr. des Schbs.

19. Bl. 205a—206a: Vergleich alt- u. neutestamentlicher Stellen von Vdp. Vanakan. Ü. *'Վանականն վարդապետ հաճեմատութ[ե]ն հին կտակարանացն ի նոսա.'* A. *Երկիր՝ եկեղեցի. Ա...ն՝ Քրիստոս Քրիստոս ..'* etc. Vgl. Ma XIII 96,1 (verschiedenen Wortlauts).

20. Bl. 208a—216a: Aristoteles *'Περὶ ἀρετῶν* wie *Dav* 629—635.

21. Bl. 216a—218b: Fragen u. Antworten, philosophische Themata betreffend. Ü. *'Բանք հանելուկ սա ի պարթաւին մտաց.'* A. *'Ահա տեսի համանգամայն զբոլոր էակս ...'* etc.

Ma XIII 75.

Bl. 296 (lr. 295b, 296). — **Gr.** 12,5×8,8 (T. zwsp., je 9×2,9). — **St.** Pgt. — **Z.** 21. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL., Stf. u. Vdkl. — **Schm.** rote Ün., Abn. u.

Digitized by Google

Azn., blaue, goldene, rote Zrschrn. Zrln. u. Rndvzn. — **Schrb.** *Բասիլ* (s. Bl. 228a). — **Mmd.** Bl. 228a. — **Nschr.** 295a unvollständig. — **Zst.** gut.

1. Bl. 2a—127a: des Nemesios von Emessa *Περὶ φύσεως ἀνθρώπου*, *Mi* XL 505—818, dem Gregor von Nyssa zugeschrieben, übersetzt von David Hypatos u. Stephan von Siunikh (s. Bl. 228a), wesentlich wie *Nem*, o. d. Nachwort S. 162 (s. jedoch Nr. 3), in 42 Kap. gegen 44 der Grundschrift infolge Zusammenziehung von 14/15 u. 43/44 zu je 1 Kap.

2. Bl. 127a—228a: des Gregor von Nyssa *Περὶ κατασκευῆς ἀνθρώπου*, *Mi* XLIV 123—256, übersetzt v. David Hypatos u. Stephan v. Siunikh (s. Bl. 228a), in 32 Kap. gegen 30 der Grundschrift, da die Vorrede an Petros, *Mi* XLIV 126—128, als erstes Kap. angeführt u. Kap. 12 in zwei zerlegt ist.

3. Bl. 228a: Nschr. der Übersetzer wie *Nem* S. 162.

4. Bl. 228a: Nschr. d. Schrbs.

5. Bl. 228b—267a: Kommentar zu des Nemesios *Περὶ φύσεως ἀνθρώπου*. Ü. *'Լուծումն բնութեան գրոցն'*. A. *'Որպէս ոչ հնար, այլ հնար ազգ լինել լուծատ. ԵՒմիքան գեղեցիկ արար Աստուած զմարդոյս կազմուածն'* etc. E. *'Ես սպան ժլատութիցն ազատեցին'*.

6. Bl. 267a—294b: Abu Sajid's Anthropologie mit Gregor von Nyssas Abhandlung über d. Natur des Menschen aus vier Elementen, wsntl. wie Ma XIII 85,3.

7. Bl. 294b—295a: e. anonymes Stück üb. Nutzen u. Nachteil des Aderlasses an den verschiedenen Tagen des Monats. A. *'Ասացին աւրն լուսնին չէ լաւ, քաոսակ'* etc. E. *'Երբ, երբ չէ լաւ, արիւն մի՛ կտրել, դիղ մի խմել և ոչ այլ և ոչ կին'*.

Ma XIII 76.

Bl. 335 (lr. 92—94, 335b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 19,5×13 (T. 12,5×7,5). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** 21. — **Schr.** Krs., d. Dckbl. Unz. — **Ebd.** HmdEvL. u. Vdkl. — **Schm.** rote Ün., Azn. u. Abn., letztere zuweilen auch blau. — **D.** 1679 (s. Bl. 335a). — **Schrb.** Subdiakon *Ոսկան* u. *Գրիգոր* von Eriwan (s. Bl. 335a). — **Zst.** v. fehlen viele Bl. (s. Nr. 1). — **Mmd.** Bl. 91b. — **Nschr.** Bl. 325a.

1. Bl. 1a—91b: Bruchstück der dem Moses von Chorene zugeschriebenen Chrie mit dem Nachwort an Theodoros, wsntl. wie *Mos* S. 451 Z. 3 [*յառա*]-*քինութիւնէ և երթ յեւս* etc. bis zum Schluss, S. 581.

2. Bl. 91b: Mmd. des Schreibers Oskan.

Digitized by Google

3. Bl. 95a—325a: Aristoteles' Metaphysik, nach einer Angabe am Schluss übersetzt und erläutert von Stephan aus Polen, wie *Fi* S. 165—166.

4. Bl. 325a: Nschr. des Schreibers Gregor.

5. Bl. 325a: Notiz des Erzbischofs Josef aus d. J. 1796, besagend, dass Josef Mahthojenths ihm die Hschr. geschenkt habe.

Ma XIII 77.

Bl. 88 (lr. 1b, 86a, 88) + v. u. h. je 3 Dckbl. — **Gr.** 16,2×10,5 (T. 12×6,5—6,7). — **St.** Pp. — **Z.** 20. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** PmdEvL. — **D.** Bl. 1a—85b 1771 (s. Bl. 1a), Bl. 86b—87b 1880 (s. Bl. 87b). — **O.** Bl. 1a—85b Etschmiadsin (s. Bl. 1a). — **Schrb.** Bl. 1a—85b Vdp. *Թովմէփ Աղրուխեան* aus Sanahin (s. Bl. 1a). — **Bs.** *Սիմէոն*. Katholikos (s. Bl. 1a). — **Zst.** gut.

Kommentar zu Aristoteles' Analytica vom Vdp. Petros Aghamalean Berthumeanths aus Nachidschewan in 14 Abschnn., m. e. Vorwort, unter weitgehender Benutzung des Kommentars von David dem Unbesiegten.

Ma XIII 78.

Bl. 101 (lr. 98a—101a). — **Gr.** 22,2×17,5 (T. 19,5×14,5). — **St.** Pp. — **Z.** 25. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppbd. — **Zst.** gut.

1. Bl. 1a—97b: Theoretische Philosophie in 2 Teilen, Logik und Physik, im Anschluss an Porphyrius vom Vdp. Josef von Arthsach.

2. Bl. 101b: e. Gedicht, *Աբդ ամէնայն մարդ զօր ինչ ի ուսեալ, պարտ հանապազ ճամա հետևեալ . . .*' etc.

Ma XIII 79.

Bl. 57 + v. u. h. 3 Deckbl. — **Gr.** 19,8×14 (T. 16,1×11). — **St.** Pp. — **Z.** 33. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pp.-Umschlag. — **Zst.** mässig.

1. Bl. 1a—12b: Bearbeitung der aristotelischen Physik vom Vdp. Klemens Galanus aus dem Orden der Theatiner in 9 Kap.

2. Bl. 13a—56a: Rhetorik in 6 Büchern von Mechithar aus Sebastia, wie Ma XIII 101,1.

3. Bl. 56a—57b: Zitate aus den Gebeten des Gregor von Narek.

Digitized by Google

Ma XIII 80.

Bl. 123 (lr. 6—8, 53b—59b, 122—123) + v. 2 Dckbl. — **Gr.** 16,5×11 (T. 13×8—9). — **St.** Pp. — **Z.** 25. — **Schr.** Bl. 1—53 Rnd., Bl. 60—121b Krs. — **Ebd.** HmdEvL. u. Sdf. — **Bm.** Bl. 121b Stempel. — **Zst.** zw. Bl. 93 u. 94 fehlen Blr., Bl. 104—107 lose. Viele Bl. wurmstichig, am Rande beschädigt.

Zwei Grammatiken der altarmenischen Sprache, die erste, Bl. 1a—53a, mit e. Lücke in d. Mitte u. unvollständig am E., von e. Thomas (aus Italien od. aus Lemberg? Bl. 1a: *Քոմասայի իլօալացոյ* = *խոալացոյ* od. *իլօվացոյ*?), übersetzt von Vdp. Oskan aus Eriwan, d. zweite, Bl. 60a—121b, anonym.

Ma XIII 81.

Bl. 157 (lr. 1—4, 109b, 152b—157b). — **Gr.** 15,4×6,3 (T. 13×7). — **St.** Pp. — **Z.** 24—25. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rt. Ü. u. Abst. — **Bs.** 1831 Weltpriester *Զաքարիա* (s. Bl. 7b). — **Zst.** gut.

Grammatik der altarmenischen Sprache von Stephan Stephaneanths aus Kamenz, verfasst zu Stanislawow i. J. 1718. Bl. 5b—7b Vorrede, Bl. 8a—109a Formenlehre, Bl. 110a—152a Syntax.

Ma XIII 82.

Bl. 159 (lr. 108b—112b, 154b—159b) + v. 3 Dckbl. — **Gr.** 17×10,7 (T. 14,5×9). — **St.** Pp. — **Z.** 23—24. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Stoffüberzug. — **Bs.** i. J. 1836 *Կարապետ* (s. Innenseite des h. Deckels). **Zst.** gut.

Grammatik u. Vokabular der altarmenischen Sprache, beide unvollständig, Bl. 1a—108a die Grammatik, darin Bl. 94a—98a Stücke aus der Grammatik von Michael Sallanthean [Moskau 1828], Bl. 113a—154a das Vokabular von *ա* bis *աբստրակտ*, mit Angabe der Wortart, Flexion u. Erklärung in altarmenischer Sprache.

Ma XIII 83.

Bl. 94 (lr. 91b, 92, 93, 94b). — **Gr.** 19×11 (T. 14,5×8,5). — **St.** Pp. — **Z.** 27—28. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Zst.** gut.

Armenisches Vokabular mit Erläuterung durch entsprechende populärarmenische, zuweilen auch durch türkische Ausdrücke, letztere jedoch in

Digitized by Google

armenischer Umschrift. — Bl. 91a Anfang eines Gedichts, Bl. 93a die Zahl 1826, Bl. 94a Anfang eines Gedichts.

Ma XIII 84.

Bl. 352 (lr. 1a—3b, 348—352). — **Gr.** 21×17 (T. 18×13). — **St.** Pp. — **Z.** 23. — **Schr.** bis 19b Krs., dann Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Pp. u. Ldrrck. — **D.** 1856 (s. Bl. 344b). — **O.** Tathew (s. Bl. 344b). — **Nschr.** Bl. 344b. — **Zst.** Ebd. etwas beschädigt, sonst gut.

1. Bl. 4a—342a: Übersetzung des Korans in 104 (statt 114) Suren, m. e. Inhaltsverzeichnis am E. (Bl. 345a—347b).

2. Bl. 342a—344b: Erlass des Emirs Muāvija betr. den Verkehr zwischen d. Christen u. Muhamedanern in Armenien.

Ma XIII 85.

Bl. 58 (lr. 43b, 48b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 21,5×12,5 (T. 16×8—8,5). — **St.** Pp. — **Z.** 27. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pp.-Umschlag. — **Zst.** gut.

1. Bl. 1a—47b Kalenderkunde in Fragen und Antworten von Jakob aus der Krim in 14 Kap. m. e. Vorwort (Bl. 1a—b). — a.) Bl. 1b—2b: über den 19jährigen Mondzyklus (cyclus decemnovennalis), nach dessen Ablauf die Mondphasen wieder auf dieselben Monatsdaten fallen, u. den Osterzyklus von 532 Jahren aus den 19 des Mondzirkels multipliziert mit Sonnenzyklus von 28 Jahren, nach deren Verlauf die Wochentage wieder auf dieselben Monatsdaten fallen. Ü. *'Վ-ան չրջանաց* $\bar{8}$ *ե* [= *արեգական*] *և* ☽ *ե* [= *լուսնի*]'. — b.) Bl. 2b—8a: über d. Ären u. die armenische im besonderen. Ü. *'Ծ-ղ-գս թուականին'*. — c.) Bl. 8a—b: über d. Sonntagsbuchstaben. Ü. *'Ծաղ-գս եօթնեւ-քսկին'*. — d.) Bl. 8b—9b: über d. Schaltjahr. Ü. *Ծ-ղ-գս նաւհանչին'*. — e.) Bl. 10a—12b: über den 19jährigen Mondzyklus im besonderen. Ü. *'Ծ-ղ-գս ինն և* $\bar{ժ}$ *եր(ա-)կաց'*. — f.) Bl. 12b—17a: über die Epakten. Ü. *'Ծ-ղ-գս վեց-ղքին'*. — g.) Bl. 17a—19b: über die Bedeutung der Vorfastentage für den Kalender. Ü. *'Ծ-ղ-գս առաջաւորացն'*. — h.) Bl. 19b—25a: über den ersten Vollmond. Ü. *'Ծ-ղ-գս առագ լուսնին'*. — i.) Bl. 25a—31b: über den 4. April als Ausgangstag für alle Vollmondsberechnungen. Ü. *Ծաղ-գս ապրիլի* $\bar{դ}$ *քցն ճշգրտիւ քննուԼի-ն է կ-առաքեալ խմաստասիրացն'*. — j.) Bl. 31b—38a: über die 12 Monatszeichen der Ekliptik. Ü. *'Ծ-ղ-գս կ-ղ-ն-կ-րգից'*. — k.) Bl. 38a—41a: über die Planeten. Ü. *'Ծ-ղ-գս մոլորակա(ւս)ցն'*. — l.) Bl. 41a—45a:

Digitized by Google

über die Scheidepunkte der vier Jahreszeiten [Nachtgleichen u. Sonnenwenden, Eintritt der Sonne in das Zeichen des Widders, Krebses, der Wage u. des Steinbocks]. Ü. *'Ծ=ղ=գս գ կէտից ժ=մ=նս=կ=ց'*. — m.) Bl. 45a—46a: über die Sonnen- u. Mondbahn. Ü. *'Ծ=ղ=գս չաւղի'*. — n.) Bl. 46a—47: über die Lehre einiger, dass die volle Gestalt des Mondes immer bleibe. Ü. *'Ծ=ղ=գս կատա=բե=լ ☽ նի [= լուսնի]'*.

2. Bl. 47b—58b: e. astronomische Abhandlung des Azaria aus Sebastia, unvollständig, unter d. Ü. *'Ծ=ղ=գս գիտուն=ն=ան թաւալման ը ն [= աբեգականն] և ժ=մ=ս=ց և մաւսմանց և աստիճանաց և ամսիթաբթից և ե աս=ղց աբ=ղչ=ս=ն=ան=ց և նս=ն=ն=ջից=ն և չորք ամացն որ է հ=ս=նձ վերջին կ=տ=թ=ն=ի և լրումն է=ո և կմ ամին և կ=տ=թ=ն=ի մասանց ☽ նիկն [= լուսնկան] և քիս=ք ամ=ցն պարզեալ Ազարիայի աշ=կ=ր=տի ծ=ը Հայոց Թ=ս=ին'* [vgl. *Dashian* Nr. 386 *β* Bl. 390 *ա*], darin u. bes. Ün. über die Zeichen des Tierkreises, über Sonnen- u. Mondfinsternis, über den Regenbogen, über die Eigenschaften der Monatszeichen, über die 7 Planeten, über die Gestalt u. das Herrschaftsgebiet der Monatszeichen.

Ma XIII 86.

Bl. 315 (lr. 1a, 2a, 3b, 6b, 7a—8b, 101b—105b, 139b—146a, 147, 175b, 185, 267b, 273a—312a, 313b—315b). — **Gr.** 29×21 (T. 9a—101a Tabellen, 3a, 4a—6a: 23×16,5, 186a—272b: 24×16, 312b: 23×16, 106a—139a zwsp.. je 22,5×6,5, 148—184b: 23×7). — **St.** Pp. — **Z.** 40. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Abn. u. Azn. etc. — **D.** 1628 (s. Bl. 101a). — **O.** Lemberg (s. Bl. 101a). — **Schrb.** *Մկրտիչ* (s. Bl. 101a), Subdiakon *Սիմէոն* (s. Bl. 132a). — **Bst.** Arzt Chodscha *Ծովհաննէս*. — **Nschr.** Bl. 101a. — **Zst.** viele Blr. z. Teil ausgerissen, einige durch Gekritzel verunziert.

1. Bl. 3: Verschiedene, nach Ausweis der Schrift von jüngerer Hand eingetragene Zauber- und Heilmittel, Z. 1—11: zwei Mittel zur Erlangung eines jungfräulichen Weibes u. Bewahrung vor ehelicher Untreue. *'Ով որ ուզէ զկինն կոյս առնէ և ս=ր=բ պահէ, դեղն այս է'* etc., Z. 12—15: e. Mittel zur Erlangung von Kenntniss über das heimliche Treiben der Frau, *'Ով որ ուզէ զկնոջ գործ=ն խնդայ'* etc., Z. 15—19: e. Mittel, die Frau zum Geständnis ihres geheimen Treibens zu zwingen, *'Այլ դեղ թ[է] կամիցիս գիտել այլ զկնէ որ գործ=ն արար ..'* etc., Z. 19—20: e. Mittel gegen Schlangenbiss. *'Այլ դեղ ա=ձա(ր)հար[ի] զխածորդի ..'* etc., Z. 20—24: e. Mittel gegen den Durst, *'Ով մարդ ծարաւ=ու=ի, դեղն ա[յ]ս է'* etc.

Digitized by Google

2. Bl. 4a—101a: des Jahjā ben Isā ben Dschazlah praktisches Handbuch der Medizin تقويم الابدان كتاب, aus einer syrischen Version übersetzt von Johannes von Diarbekr (s. Bl. 101). Vgl. *Brock* I 485. Ü. *'Այս գրքիս անունն Բաղվիմ ըլասան* [= تقويم الابدان] *ասեն, որ ա(յ)սպէս ընկերն մինդհաճըլ պայեամն* [= منهاج البيان] *է, նահիս խոկի Ցիսայ* [= يحيى بن عيسى] *գաղտատայ կշտին. ձիզրայեցի է, որ գայս թարգմանել է: Բանդի բ գիրք է թարգմանել, մինն Բաղվիմ ըլասպտայն, և միւսն հաճըլ պայեամ կոչի: Իմաստութեան* [= *իմաստութեամբ*] *տվին* [= *ավոդին*] *Աստուծոյ փառք:'* — a). Bl. 4a—6a: Einleitung, bis Bl. 5b über die Heilkunde dann über die Geschichte des Werks u. die Erwerbung der Übersetzung durch den Arzt Chodscha Johannes v. Dschulfa, das ganze nach Ausweis der Schrift von jüngerer Hand eingetragen. — b.) Bl. 9a—12b: tabellarisches Verzeichnis von 352, in 88 Gruppen geordneten Krankheiten. Vgl. *Sach* S. 803, *Sla* S. 527, *Tacu* VI VII. — c.) Bl. 13: Eintragung von jüngerer Hand *յառաչ մարդ են գ որ* [e. Wort unleserlich] *ո[ւ]տի, չո[ւ]ք տո[ւ]ր որ խմի . . .'* etc. E. *'էս փորձած այ* [= *այս փորձած է*]. — d.) Bl. 13b—101a: d. 352 verschiedenen Krankheiten in tabellarischer Darstellung, links 4 Krankheiten in je 11 Rubriken, 1. Name der Krankheit, 2. d. Temperament, *'Մըճեզ'* [= مزاج], 3. d. Lebensalter, in dem d. Krankheit vorzukommen pflegt *Մարդ'*, 4. die Jahreszeit, *'Ջամանի'* [= زمان], 5. d. Klima *'Երկիր'*, 6. wann Genesung, wann Todesgefahr eintritt, *'Ահ ու անահ'*, 7. d. Ursachen, *'Սապապ'* [= سبب], 8. d. Symptome, *'Նըշան'*, 9. ob e. Entleerung, e. Aderlass, Erbrechen anzuwenden, *'Իսի փռաիս'* [= الاستفراغ], 10. d. fürstliche Behandlung, d. h. die für Patienten, die imstande sind, auch die teuersten Arzneimittel zu bezahlen, *'Դատպիր մելէքի'* [= تدبير الملك], 11. d. leicht zu beschaffende Behandlung, *'Դատպիր սահէլ վըճուռ'* [= تدبير السهل الوجود], rechts Bemerkungen über die Therapie jeder Krankheit. Vgl. *Tacu* S. 2—89 — e.) Bl. 101a: *'Եւ Բէնոսոն մարդասէրքին փառք յաւիտեանս ամէն: Գրեցաւ ի լով քաղաքս ի վայելուչն բժշկապետ ճողեցի* [= *ճողեցի*] *խոճայ Ցովանեսին ձեռամբ անարժանս[ւ]ս գրեցիս Մկրտչիս ի թվին ոհէ աւգոստոս ամսոյն բ, թարգմանութեամբ ասորի տէր Ցովանէսին Տիարպէկիցի:'*

3. Bl. 106a—127b: Abu Sajid's Anthropologie in 19 Kap., anonym, trotz mehreren Abweichungen in der Anordnung wsntl. wie *Dsh* S. 125 f., das 19. Kap. identisch mit der im Cod. arm. 108 Paris dem Gregor von Nyssa zugeschriebenen Abhandlung über die Natur des Menschen aus vier Elementen (vgl. *Dsh*, Nr. 17,18.) *'Ի չորից գոյացեալ ասի մարդն . . .'* etc., *'Ցաղագս մարդաստեղծութեան գլխոյն ըստ ամենայն անդամոցն առանձինն'*. A. *'Ըստ ազգիս ճաթ|տորօք*

Digitized by Google

ընտ[ի]ր խմաստասէրի[ացն]...' etc., am E. e. Nachwort des Arztes Johannes von Dschulfa. Vgl. auch Hschr. 66,6.

4. Bl. 128a—131a: e. anonyme Abhandlung über die Natur des Menschen im Zusammenhang mit den Jahreszeiten, über die Physiognomik u. die Notwendigkeit derselben für den Arzt. Ü. 'Վասն բնութեան մարդոյն'. A. 'Գիտութի՛ւն վասն բնութեան մարդոյն. զի տարին ի՝ ումիս՝ աշնի՛, տրէ և քա|ղց՝ մարտ, ապրիլ և մայ|իս գարուն է, տաք և կակուղ...' etc. E. '...զի Թանձր աթեւնն հնչտ է քան զնօսրն զի նօսրն յեռման լինի և ուշ խաղաղի. և այս քեզ նշան, որ ճանճ չի մօտնիան։'

5. Bl. 131a—133b: 11 Rezepte für Pflaster und Pillen, einzelne dem Galenos zugeschrieben. Ü. 'Տեղրանք [= Դեղարանք] մ|ւհամի ազգի ազգի.' Ae. 'Մալհամի չոհ է մեծ. մալ|համ է, որ ամէնայն իրաց տարման է' etc., 'Հասպի դուղիա, զայս հանց պիտի չինեն' etc, 'Մարդ որ ախաշակ լինի' etc., 'Հապլօղիան խիստ օկտակար է' etc., 'Նուազրայի խաղող քաղխով [= քացխով] եփէ' etc., [vier Buchstaben, rechts u. links ein Kreuz], dahinter: 'Զայս գիրս հան ի թուղթն և ի ճակատն արայ' etc., 'Վասն մ|համի, զոր ձալինոս է արարեալ...' etc., Մ|համն որ զաւ|եր միտն ուտէ' etc., 'Այս մ|համն օկտակար է յամառն' etc., 'Մ|համն վասլիկոն [= βασιλικον]' etc., 'Մ|համ դախլիկոն' etc.

6. Bl. 134a—136a: des Mohammed ben Zakarijjā er-rāzī ساعة برء d. E. e. Aufzählung der innerhalb einer Stunde heilbaren Krankheiten u. deren Heilmittel mit e. Einleitung über die zu der Abfassung veranlassende Unterhaltung beim Wezīr Qasīm ben Abdallah, *Ahlwardt, Verz. der arabischen Handschriften der Königl. Bibl. zu Berlin Nr.* 6343. Ü. 'Զայս բանս Մահամատ Զաքարէ որդին [= محمد بن زكرياء] Թար|գմանեալ է, որ աւելին զասն Իսաղի |= اسحاق] կասեն'. A. Ցաւուր մրուա վազիր Ղասումն Ասլոլէ որդին |= قاسم بن عبد الله. Der arab. T. hat فخر الدين] բազում բժիշկ էր ժողովեալ...' etc. E. 'Այս է իմ մեկնած բանիցս վէպիրքին համար, որ և վորձած է բա|զում բժիշկացն։ Իմաստութեանց տվողին Աստուծոյ փառք, պատիւ...' etc.

7. Bl. 136a—138b: Nschr. des Arztes Johannes aus Dschulfa, die Übersetzung des Nr. 11 genannten Werks betreffend: 'Փառք...' etc. '...ես... Զու|[ղ]ցի Ծովհաննէս որդի Իսրաճայ, ծնեալ... ի քաղաքն... Զուղայ, որ այժմ աւեր և յամայի է.... Սակաւ մի տեղեակ գոլով յարհեստս բժշկութեան, վազուց հետէ ցանկացի և փափագէի հասանել ի կատարն արհեստիս, զոր և չքշեալ իմ բազում քաղաքս և գաւառս և անտի գնացի ի Լէհ և աշխարհն Ալամահաց որ կոչին Նէմճա և ապ[ա]|չու արարեալ յերկիր|ըն Փռանկաց ի գե|ղեցիկ հռաւանկիս|ան վանատիկ... և ի... քաղաքն Փատվայ, որ է Նոր Աթէնք..

Digitized by Google

Այլ և գոլ գերք մի հին արապ լեզուով, լի և հարուստ արվեսան բժշկութեան, որոյ վերայ նստեալ ը տալր դեպերեալ աշխատեցա .... մինչև թարգմանեցի արապէն ի տա|ճիկ լեզու և տաճկէն ի հայ ..... Բայց թարգմանեցաւ գերքս արապի ի հայ լեզու ի թվին ռհը .... Թարգմանեցաւ գերքս ... ի ... մայրաքաղաքս Լէվ .....'

8. Bl. 138b—139a: e. Nschr. des Johannes von Dschulfa in Versen, ebenfalls Nr. 11 betreffend, darin *'Հինգ լեզվով զայս թարգմանեցի: Հայոց, Ծուհաց, յ Արապից ի Տաճկաց և դոյզ մի Լատինաց. Այրուբեն է սկիզբն դորա և ըղձէն եղի վերջ ի սա ..... Ես բժիշկ Ծովհաէս կոչեցա, հայրն իմ Խաթաճայ, բազում քաղաք չրջեցա և նման Սրապիոնա չի տեսայ:'*

9. Bl. 139a: Nachschrift des Schrbs. Simeon.

10. Bl. 146b: verschiedene, nach Ausweis der Schrift von jüngerer Hand eingetragene Rezepte.

11. Bl. 148a—266b: des Jahjā ben Isā ben Dschazlah. كتاب صنهاج البيان فيما يستعمله الانسان. Vgl. *Brock* I 485. a.) Bl. 148a—175a: alphabetisches Verzeichnis von 2208 Heilmitteln arabisch in armenischer Umschrift nach arabischer Buchstabenfolge mit armenischer Übersetzung bzw. Erklärung, A. *'Ապրչում'* [= ابريسم], E *'նաղխթին'* [= يقطين] — b.) Bl. 176a—184b: Verzeichnis von 1218 Heilmitteln in armenischer Sprache nach armenischer Buchstabenfolge mit einem unnumerierten Nachtrag. — c.) 186a—266b: die Heilmittel nach armenischer Buchstabenfolge mit ausführlicher Beschreibung. A. *'Ապրչում: լաւ լէնա, բարակ լինի, մահտատիլ* [= صعتدل] *է, երածն դեղ կու մոնու. այսպէս պիտի երել ...'* etc. E. fehlt, der letzte Artikel ist 1182 *'քսելու դեղ'*

12. Bl. 267a: von jüngerer Hand eingetragene Rezepte.

13. Bl. 268—272b: moderne Eintragungen in georgischer Sprache in Mchedruli.

Ma XIII 87.

Bl. 262 (lr. 79b, 205b—206b, 207b, 262) + v. 3 Dckbl. — **Gr.** 20,5×16,5 (T. 17,3×12,3). — **St.** Pp. — **Z.** 24. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schrb.** *Տէր Ստեփանոս.* (s. Bl. 79a). — **D.** 1796 (s. Bl. 79a). — **Nschr.** Bl. 79a. — **Zst.** gut.

Heilkunde, darin Bl. 80a—93b, 185a—205a, 255a—261b lateinische Rezepte. A. *'Գլուխ 1. Ծաղագս ջերմանն միաւազոն.* De febribus in genere. § 1. *Ջերմն որպէս լինքն լինքեան էացաւ, նմանապէս և այլոց ցաւոց յոյժ յաճախ լինի նշան և հետևող այլոց ցաւոց'* etc.

Digitized by Google

Ma XIII 88.

Bl. 161 (lr. 156, 160a, 161). — **Gr.** 21,5×16,8 (T. 17×12). — **St.** Pp. — **Z.** 20. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pappdeckel m. r. Sdf. — **D.** 1818 (s. Bl. 155a). — **O.** Tiflis. — **Schrb.** d. Verfasser, d. Arzt Stephan Schahrimaneanths aus Tiflis, Schrb. der Nschr. wahrscheinlich der Bs. Enfiadscheanths. — **Nschr.** aus d. J. 1876, Bl. 154b—155b. — **Zst.** Rücken fehlt, sonst gut.

1. Bl. 1a—2a: Rezepte in lateinischer Sprache.

2. Bl. 3a—154a: botanisches Wörterbuch von N bis O, die sachlichen Erklärungen, mit besonderer Rücksicht auf die Heilkunde, in armenischer Sprache, mehrfach unter Berufung auf Amir Dovlath u. Dioskorides, die einzelnen Namen durchgehends in armenischer, arabischer und lateinischer Sprache, zuweilen auch persisch, türkisch und griechisch, und zwar die griechischen Bezeichnungen nur in armenischer Umschrift, die übrigen in dieser und in Originalbuchstaben.

3. Bl. 154b—155b: Nschr., der zufolge die vorliegende Hschr. das Konzept des Verfassers zum dritten Bande seines Wörterbuchs ist. Eine Kopie des vollständigen Werkes soll sich im Lazarewschen Institut zu Moskau, eine zweite bei Herrn Karapet Vassakianths befinden, eine Kopie des vorliegenden Bandes soll der Arzt Karapet Khotschareanths aus Tiflis für sich angefertigt haben.

4. Bl. 157a—160a: Rezepte in lateinischer Sprache.

Ma XIII 89.

Bl. 40 (lr: 1) + v. 2 u. h. 1 Dckbl. — **Gr.** 21×15,8 (T. 15,5×12,2). — **St.** Pp. — **Z.** 27. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Pppd. m. Ldrrck. — **Zst.** gut.

Heilmittellehre in 3 Teilen. Ü. *'Բժշկարան, յորում պարունակին անուանք ընտիր և օգուտկար դեղօրէից և կերպ չինելոյ զդեղօրեայս ընտիրս և անուանք ցաւոցն ոմանց ըստ քաջ բժշկացն ի շնորհ բարեկամուխնեն ի հմուտ և քաջ բժիշկ սնեհօտ Անտիբեայ և ի սնեհօտ Եօրկաքի և ի նասիր Ալի Աղայ անձանց առացեալ ի վայելս անձին իմոյ'.*

Ma XIII 90.

Bl. 80 (lr. 1b, 75a—80b). — **Gr.** 21×17 (T. 17×12). — **St.** Pp. — **Z.** 20. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Pp. u. Ldrrck. — **Zst.** gut.

Verzeichnis von 98 armenischen Handschriften aus der Bibliothek des verstorbenen Erzbischofs der armenischen Diözese Georgien und Imerethien, Karapet.

Digitized by Google

Ma XIII 91.

Bl. 144 (lr. 1, 2a, 6a—8a, 119a—133b, 141b—144b). — **Gr.** 33,5×21 (T. 32×17,6, teils einsp., teils zwsp.). — **St.** Pp. — **Z.** 37. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd. — **D.** 1836 (s. Bl. 2b). — **O.** Kloster des hl. Jakobus zu Ardsach (s. Bl. 10a, 90b). — **Schrb.** d. Verfasser, *Կարապետ Իւզբաշեան.* — **Zst.** zw. Bl. 2 u. 3 mehrere Bl. abgeschnitten, sonst gut.

Werke in Poesie und Prosa von Karapet Jusbaschean.

1. Bl. 2b: Notiz des Verfassers, wonach das Buch 1836 abgeschlossen worden ist, ohne eine Korrektur vorzunehmen.

2. Bl. 3a—5b: Gedichte: a.) Bl. 3a: Bruchstück eines Glückwunschgedichts zum neuen Jahr, einem gewissen Saghathel und seiner Familie gewidmet Jetziger A. = *'Սաղաթել դիւցազան սխրալի մեծապէս'* etc. — b.) Bl. 3b—4a: Klage über die Verderbtheit aller Stände, o. Ü. — A. *'Ով վշտակիր անձն իմ, ժամ է կալ ի սգոյ լռելեայն'* etc. — c.) Bl. 4a—5a: Ermahnungen zur Vermeidung von Gefahren, mit e. Anhang. Ü. *'Զգուշութիւն ի վտանգից'*. A. *'Թէ մխո դնես դիտուն արանց, ի մեծ վշտաց ազատես'* etc.

3. Bl. 5a—b: Satyrisches Gedicht auf d. Trinker u. Fresser in westarmenischer Volkssprache, o. Ü. — A. *'Առտըվանց կելլէ աւօչակէն, յիչ ֆաթխը չունէ էշեկէն'* etc.

4. Bl. 8b—72b: e. Rhetorik mit Musterbeispielen unter teilweiser Anlehnung an die Chrie des Moses von Chorene, o. Ü. — A. *'Գովութիւն քահանան պէտք։ Ծայս բան հելիտակէն Սեռնեքայի, որ ասէ. ընդ բովանդակ կեանս պատս է գտեռնելն ուսանիլ....'* etc. Manche Beispiele enthalten geschichtliche Angaben aus der Zeit des Verfassers, besonders Bl. 10b—11a, 11b—12. Ausser kleineren Gedichten auf Bl. 10a, 18b, 19b, 20b, 23a, 27b, 28a, 39b, 57b, 59b, 60b findet sich a.) Bl. 63a—64b: ein grösseres Gedicht über die Leiden Christi, A. *'Իակ իմացեալ ականատես էք հանդիսից թափրական'* etc.; b.) Bl. 66a—66b: eins über Azaria u. seine Anhänger als Muster für 12silbige Verse, A. *'Ֆալազարմ ազնուականք ի դիւցազանց ծընեալ'* etc.; c.) Bl. 67a—67b: eine Lobpreisung des armenischen Edelmanns Bahram Schahnazarean als Muster für 10silbige Verse, A. *'Ազնիւ դիւցազարմ, ընտիր ազնուական'* etc., d.) Bl. 68a—69b: e. Trostlied für den Fürsten Gregor zum Tode des einzigen Sohnes desselben, A. *Ո՛վ հրեշտակակրօն իշխան պայծառացեալ'* etc.; e.) Bl. 70a—71a: sechs Mustergrabinschriften; f.) Bl. 71b—72b: vier Lehrgedichte mit Kommentar in Prosa, *α.*) Bl. 71b: Vergleich des Bischofs mit dem Hahn, A. *'Աքաղաղն ընտիր թրուչուն'* etc.; *β.*) Bl. 71b—72a: über tugendlose

Digitized by Google

Menschen, A. *'Ծամանակի գարնանային պրճընեալ ծաղկեն ծառք անտառին'* etc.; γ.) Bl. 72a: Vergleich des nicht frommen Menschen mit dem unkundigen Seemann, A. *'Թէ ոչ կարի լցէ ճաքտար'* etc., δ.) Bl. 72b: Beschreibung der Eigenschaften des Schakals, A. *'Գայլ է գայլ է գիշերի'* etc.

5. Bl. 72b: Nschr. des Verfassers in Versen.

6. Bl. 73a: Schema der Arten des Seienden nach Porphyrius, genannt *'Ծառ Պորփիւրեայ գոյացութեան'*.

7. Bl. 73b: Erläuterung logischer Urteile und Schlüsse an Beispielen. Ü. *'Հաւաքականութիւն.'* A. *'Օրինակ առաջին ձևոյն: Պատկառանք: Ամենայն առաքինութիւն է ուսումնութիւն'* etc.

8. Bl. 74a: Rezepte. a.) 2 Rezepte zur Herstellung von Tinte, b.) Beschreibung der Scharlachlaus, c.) Rezept zur Herstellung der Scharlachfarbe.

9. Bl. 74a—b: Erläuterung von 4 Arten des logischen Subjekts und Prädikats an Beispielen.

10. Bl. 74b: Erläuterung der Spezies und Genera an Beispielen.

11. Bl. 75a: Einteilung des Seienden im Anschluss an Porphyrius mit Beispielen u. 2 Tabellen, je eine zw. Bl. 74 u. 75 sowie Bl. 75 u. 76. — Ü. *'Ծաղագս բաժանման գոյացութեան'*. A. *'Պորփիւրոս բաժանէ զգոյացութիւնն մարմնաւորս և հոգևորս'* etc.

12. Bl. 75b: Über positive und negative Sätze und Gegensätze. Ü. *'Ծաղագս դրամատրութեան'*. A. *'Զի հաստատուն է հանդի[ա]ս ստեհային'* etc.

13. Bl. 75b: Erklärung des Begriffs 'mystischer Ort' A. *'Ուր են խորհրդական է հերկայութեանս մերոյ գոյութեան'* etc.

14. Bl. 76a—77a: Schlussfiguren verschiedener Art.

15. Bl. 77b—78b: Physische Geographie Ü. *'Աչխարհագրութիւն'*. A. *'Այլ և այլ բաժանմունք բնակչաց երկրի լ՛ [= լաստ] դրեց ստուերաց մարմնոց'* etc.

16. Bl. 78b: zwei Gedichte. a.) zur Geburt Christi in türkischer Sprache. Ü. *'Աւետիս Քրիստոսին'*. A. *Փառաչահլէր կինդէ մինդէ. աւետիս'* etc. b.) eine fingierte Grabinschrift. Ü. *'Կամայական տապանագիր'*. A. *'Աւաղ կաթգան զքեզ, հող ածեն այնք'* etc.

17. Bl. 72a—84a: Fragen und Antworten naturphilosophischer Art. Ü. *'Առած առաջին'*. A. *'Հարց: Ի՞նք բնականք փոփոխին և ի՞նք հերքուստ'* etc.

18. Bl. 84a—b: Über Kobolde. Ü. *'Ծաղագս հրէշից'*. A *'Հրէշք սահմանին գործ յուղիղ և ի սովորութենէ կարգի մեծ-պակս խոտորեալ'* etc. E. *'բազում հրէշք լինին յ Ափրիկէ'*.

Digitized by Google

19. Bl. 84b: Über das Unermessliche. Ü. *'Ճաղապս անչնոյ'*. A. *'Անչուն կրկնակի կաքչ ասել'* etc.

20. Bl. 85a—118b, 134a—141a: Gedichte. a.) Bl. 85a—86b: über d. Eitelkeit der Bischöfe u. Priester. Ü. *'Վերատուութիւն հնգետասանտոտեան ի վերայ սրնափառութեան եպիսկոպոսաց կամ այլոցն'*. A. *'Ով ախտակից, սրնոտեփառ եպիսկոպոսք վաւաչոտ'* etc. — b.) Bl. 86a: über die Schwatzhaftigkeit des Volks. Ü. *'Ի վերայ վայրաբան ժողովրդոց'*. A. *'Ո՛վ մեծախօսք և անվաստակք, յոյժ արբեցողք մոլեկիրեալ'* etc. — c.) Bl. 86b: zur Belehrung der Kinder. Ü. *'Երգաս մանկանց'*. A. *'Ո՛վ դու մանուկ նորաբողբոջ, ուշ դիր դրոց խաւսիտոց'* etc. — d.) Bl. 87a—88b: zur Belehrung der Kinder, noch e. Notiz am Schluss e. Anleitung zum Dichten, in 4 Abschnitten mit je e. Ü. — Ü. *'Վերատուութիւն երկոտասանտոտեան: Նաև ԻՐգաս մանկանց'*. A. *'Ո՛վ մանկտի նորածաղիկ կարմրթերեան'* etc. — e.) Bl. 89a—90b: Glückwunschgedichte zum neuen Jahr in 4 Abschnitten im Anschluss an d. Wort d. Propheten David *'Փող հարէք: Առէք սաղմոս և տուք օրհնութիւն Տեառն: Ազաղակեցէք առ Տէր ի ձայն ցնծութեան'*. Ü. *'Շնորհաւորութիւն նորոյ տարւոյ'*. A. *'Ո՛վ դուք սիրաշաղկապք և պայծառապլուսիկ'* etc. — f.) Bl. 91a—92b: an d. Vdp. Josef aus Ardsach in 4 Abschnitten. Ü. *'Վերատուութիւն տաճնոտեան տեառն պերճապսակ և պոռոծքեմատա, առաքելակրօն մեծին Յովսէփայ վարդապետի'*. A. *'Ղամպաք լուսապերճ, բարուն հոգեզարդ'* etc. — g.) Bl. 93a—94b: an d. Katholikos Johannes VIII. aus Karbi in 4 Abschnitten. Ü. *'Վերատուութիւն երկոտասանտոտեան: Ցնոսք Քրիստոս ծառայ, վէմք Տեառն Սրբազնասուրբ իշխանազնեայ և արժանընտիր ըստ ողուամ Քրիստոսապսակ Տէր Յովհաննէսի Պոռոծակրօն կաթուղիկոսին ամենայն տիեզերածաւալ Հայոց, որ ի սքանչելակառոյց և սրտբէսափակ յիշոտս սքրոյն էջմիածնայ'*. A. *'Սրնդաս չնորհապերճ կայսր հրճնուանօք'* etc. — h.) Bl. 95a—96b: über d. Verräter Judas in 4 Abschnitten. Ü. *'Վերատուութիւն տաճնոտեան ի ուխտապրուժ տիրամատնիչ ուրացեալն Յուդայ'*. A. *'Յուդայ հաւատապրուժ դժընդակակիր'* etc. — i.) Bl. 97a—100b: über den Patriarchen Jakob v. Nisibis in 8 Abschnitten. Ü. *'Ի սուրբ Յակոբ Մրծբնայ սքանչելագործ յաղթօղ հայրապետին'*. A. *'Ծաղկազարդ բուրաստան յաւէտ վայելչացեալ'* etc. — k.) Bl. 101a—102b: über d. Gottesgebärerin in 4 Abschnitten. Ü. *'Ի Տիրուհի և Տիրամայր սուրբ կոյս Մարիամ Աստուածընկալ'*. A. *'Տիրուհի Մարիամ կոյս և աստուածարեալ'* etc. — l.) Bl. 103a—104b: auf Johannes den Täufer in 5 Abschnitten. Ü. *'Ի սուրբ մեծապայծառ և Պոռոծազոյգ Յովհաննէս Մկրտչին սրբակրօն'*. A. *'Ո՛վ կաթապետս արդարութեան արեգակեան'* etc. — m.) Bl. 105a—b: auf d. Protomartyr Stephanos

Digitized by Google

in 2 Abschnitten. Ü. *'Ի Ք[ր]ի[ստո]սապատակ և Ցախտավկայ Ք[ր]ի[ստո]ի ս[ուր]բ Առեխատոս Աստուածատեսէ'*. A. *'Բաթթ հաչատակ չնորհածաւալ'* etc. — n.) Bl. 106a—b: auf d. Hauptapostel Petrus u. Paulus in 2 Abschnitten. Ü. *'Ի եբանելի և եբ[ր]այեցի Պետրոս և Պօղոս գլխաւորք առաքելոցն'* A. *'Աբդ պայծառապէմ նոխազք պատուականն'* etc. — o.) Bl. 107a—108b: auf Gregor den Erleuchter in 4 Abschnitten. Ü. *'Ի բազմահրաչեալ երկնաքաղաքացի Հայրապետ Գրիգոր Լուսաւորչէն Հայաստանեայց'*. A. *'Ո՛վ ս[ուր]բ վայելչազարդ դրախտ ծաղկաբազդեալ'* etc. — p.) Bl. 109a—b: auf d. Heerführer Sergius in 2 Abschnitten. Ü. *'Ս[ուր]բ [ս]ալայաղի Ցահատակ զօքաւորն Սարգիս ընորհապերճ'*. A. *'Շնորհաբեր Սարգիս, ծառայ ընտրեալ'* etc.; an den Rändern A. eines Bittgebets an Maria. *'Ո՛վ գեղեցկապաճոյճ և արփիափայլ ս[ուր]բդ Մարիամ'* etc. — q.) Bl. 110a—b: auf d. Gottesgebärerin in 2 Abschnitten. Ü. *'Ս[ուր]բ կոյս Ա[ստո]ծահաճոյ Մարիամն Տիրամայրն'*. A. *'Առաքաստ լուսոյ կոյսդ պատուականն'*, an den Rändern Fortsetzung des p) erwähnten Gebets. — r.) Bl. 111a—112b: Alphabetgedicht zur Unterweisung der Kinder. Ü. *'Ոգւոյս մանկանց ի դիմաց այ(ո.)բ[ա]բենից ոսանաւոր տոգիս չափեալ մեծ[ա]հռոմեան'*. A. *'Այբբեն առ բարին, ով դու մանուկ, միշտ չաթժէ'*. etc. — s.) Bl. 113a—118b: zur Unterweisung der Kinder. Ü. *'Ծաղոգս պարզ և հաստատակ վերատուընեն, որ է խրատ մանկանց դեռավարժից'* etc. A. *'Ո՛վ դու մանուկ լուսազարդեալ, լեր ունկնդիր մտօք սրբեալ'* etc. — t.) Bl. 134a—135b: zu den grossen Fasten im Anschluss an Jes. 1,16 in 4 Abschnitten. Ü. *'Ասէ մարգարէն Թէ լուացարուք . . .'* etc. *'Ծաղոգս մեծի պահոց'*. A. *'Ո՛վ սիրելիք և պատուականն իմոյ եղբարք քաջ ճոխաբանն'* etc. — u.) Bl. 136a—138b: zum Palmsonntag im Anschluss an Mt. 21,7. Ü. *'Բարօղ ծաղկաբազդին յայն բան. եւ ածին զէշն և զաւանակ . .'* etc. A. *'Աբդ վարդապետք զգօնացեալ վասն Աղամայ մեղաց կոչեալ'*.

21. Bl. 138b—140b: Aphorismen o. Ü. — A. *'Աբդ չիք ինչ բարի և գուարճալի խնամանոց քան կենցաղավարել ընդ առաքինի բարեկամաց'* etc.

22. Bl. 141a: Grabinschrift für Alexander, d. Sohn des Bahram Schahnazarean, o. Ü. — A. *'Աբդ ով գերազանց երջանիկ առաքն'* etc.

Digitized by Google

Sammelhandschriften.

(Ma XIII 92—Ma XIII 103.)

Ma XIII 92.

Bl. 264 (lr. 3a, 127a—134b, 190b, 210, 211) + v. u. h. je 2 Dckbl. — **Gr.** 17,5×11,5 (T. 12,5×7,5). — **St.** Pp., d. Dckblr. Pgt. — **Z.** 25. — **Schr.** Rnd., d. Dckbl. Hlbunz., Bl. 62b Krr. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Abn. u. Ün., vereinzelte Rdvrz. u. Zrbn. — **Schrb.** *Աղամալ* (s. Bl. 145b). — **Zst.** gut. — **Bm.** d. Hschr. umfast 3, urspr. nicht zusammengehörige, in sich unvollständige Teile, Bl. 1—186, Bl. 187—209, Bl. 210—264.

1. Bl. 1a—62a: Bruchstück der Übersetzung u. Erklärung der Schriften des Dionysius Areopagita von Stephan aus Polen, inmitten des 10. Kap. abbrechend, sonst wsntl. wie *Dsh* Nr. 255.

2. Bl. 62b: e. nach Ausweis der Schrift später eingetragenes anonymes Stück über d. Taufritus in Frage u. Antwort. Ü. *'Վ-ան հ-րցմ-նց փուռեզ-ց և. պ-տ-խ-նի(մ)ք հ-յոց'*. A *'Հարցանեն մեզ և. ասեն, յոժ-մ մկրտին զ-ք, ոչ ի պ-քս զրոչմել..'* etc.

3. Bl. 67a—67b: Bruchstück (Schluss) e. Rede auf Christus u. d. Kirche. E. *'..և լուցե-լ լապտերաս ընդ նմին մըա|ցէ յառ-գ-աս եկեղեաս-ր հարմանագանին, անախտ միաս-ր-ն-ք յանզուա|գանն փառն վայելել, ի ջլե-ս Ցե-ս ի Տէր մեր, ո ի ս-ր-ն-ել յաւիտեանս: Ա|մէն. եղիցի, եղիցի'*:

4. Bl. 68a—94a: Nerses Schnorhali's Encyclica bis zum E. des 3. Kap. *SchmTh* 65 S. 52.

5. Bl. 95a—181a: Kirchenrechtliche Kanones, u. zwar a.) Bl. 95a—101a: 115 Kanones, e. Auszug aus denen von Nicaea, Ankyra, Neocaesarea, Konstantinopel, Ephesus u. anderen Konzilien, meist 'zweite nicaeanische' genannt (vgl. *Dsh* S. 269, 371, 650, 725, *Fi*, S. 10—11); b.) Bl. 101a—102b: d. Kanones des heil. Gregor, *Mai*, X II 269—270, *Ab Mch* S. 20—24; c.) Bl. 102b bis 144b: d. Kanones des hl. Basilius an Akakius (Bl. 102b—113b), Theodorus (Bl. 113b—115a) u. über verschiedene und tausendfache Laster (Bl. 115a—144b), wie *Dsh* S. 270, *Fi* S. 10—11; d.) Bl. 144b—145b: drei Kanones des zweiten Konzils zu Konstantinopel, *Pi* I 508—509 *Μὴ ἀθετεῖσθαι* bis *γενομένων ἀκυρωθέντων* (Kan. 2 u. 3 des griech. Textes zu einem zusammengezogen). Am unteren Rande von Bl. 145b *'Զապիկաք գծօղ տառիս Աղամալս յիշեցեք'*; e.) Bl. 146a—147a: 8 Kanones aus Ephraim des Syrers Rede über die

Digitized by Google

Jungfräulichkeit wie *Dsh* S. 270, *Fi* S. 11; f.) Bl. 147a—150a: 9 Kanones des Johannes Mandakuni o. Angabe des Verfassers, *Mai* X II 296—298 'In ieiuniis sancti paschalis' bis 'in die Domini nostri Jesu Christi', *Ab Mch* S. 73—76; g.) Bl. 150a—151a: Verordnung (sermo canonicus) des Johannes Mandakuni, *Mand* S. 207—208, *Mai* X II 298—299 'Ego quidem, quantum in me est scientiae' etc.; h.) Bl. 151a—153a: Kanones Abrahams, des Bischofs der Mamikonier, an Vadschakan, den König der Albaner, *Mai* X II 299—300, *Mos Kagh* S. 64, *Mos Kagh* P S. 182; i.) Bl. 153a—b: 14 Kanones des Katholikos Sahak III, des Letzten, *Mai* X II 300 (Kan. 14 'De oleo, quod superest' fehlt); k.) Bl. 153b—155b: 43 Kanones Nerses des Grossen, *Mai* X II 312—314 (ՌՃ = 32, ՌԲ = 31, ՌԳ = 39, ՌԲ = 38; ԽԱ fehlt *Mai*); l.) Bl. 155b—157a: 7 Kanones des Johannes Mandakuni, *Mai* X II 314; m.) Bl. 157a—159a: des Johannes Mandakunis Ruf zur Busse, wie *Dsh* S. 273, *Fi* S. 30; n.) Bl. 159a—160b: Beichtspiegel für Priester, wie *Dsh* S. 273, *Fi* S. 30; o.) Bl. 160b—164b: 3 Kanones des hl. Epiphanius von Cypern, wie *Dsh* S. 273, *Fi* S. 30; p.) Bl. 165a—b: Nerses Schnorhali's Abhandlung über die Blutsverwandtschaft, wie *Dsh* S. 655; q.) Bl. 165b bis 180a: 145 anonyme Kanones, Kan. 1—12 (Bl. 165b—167b) über Vorsichtsmassregeln der Priester, Kan. 13—145 (Bl. 167b—180a) über die Vorsicht bei der Erteilung der hl. Kommunion, wie *Dsh* S. 655; r.) Bl. 180a—b: ein Kanon von Esnik von Koghb, wie *Dsh* S. 655; s.) Bl. 180b—181a: 6 Kanones von Esnik von Koghb, wie *Dsh* S. 655.

6. Bl. 181a—b: des Ananias aus Sanahin Abhandlung über die unterschiedslose, d. h. ohne Rücksicht auf die Würdigkeit stattfindende Teilnahme der Griechen am Sakrament, wie *Dsh* Nr. 256,10 *q*.

7. Bl. 186b: Bruchstück einer anonymen Abhandlung, entsprechend *Dsh* Nr. 256,10 *ţ*.

8. Bl. 187a—209b: Bruchstück eines Kommentars (vielleicht des von Georg von Erznka zu Gregor von Nazianz's Reden ad eos?) A. '. . . . *ցիկոյն հաժապոյ քահի բազում է ի նոսա տարբերութիւնն. [ա]ւ հրապուրեալ խնասուն յառաքելութիւն . . .*' etc.

9. Bl. 213a—264b: Bruchstück der Definitionen Davids des Unbesiegten, beginnend im ersten Drittel der Einleitung, *Dav* S. 121 Z. 10 '*խակ ոմանք*' etc., endigend Mitte des 17. Abschnitts, S. 196 Z. 21 '*եթէ ուսուիլասկան*'.

Die Pgt.-Dckbl. enthalten Bruchstücke aus einer Rede über den Sündenfall.

Digitized by Google

Ma XIII 93.

Bl. 357 (lr. 268b) + v. 2 Dckbl. — **Gr.** 20×14—15 (T. 15,5×10). — **St.** Pp. — **Z.** 27. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. u. Vdkl. — **Schm.** rote Ün. u. Abn. — **Schrb.** vielleicht Ordensgeistlicher *Յակոբ* (s. d. Nachschrift). — **Zst.** Bl. 355 bis 357 lose, Bl. 130—163 zum Teil abgerissen, auch sonst schlecht.

1. Bl. 1a—151b: Michaels des Syrers Geschichte wie Ma XIII 69,1. D. A. stimmt jedoch genauer zu *Dsh* Nr. 91.

2. Bl. 151b—164b: Michaels des Syrers Schrift über das Priestertum wie *Dsh* Nr. 91,2. Vgl. Ma XIII 69,2.

3. Bl. 164b—177b: Michaels des Syrers Bekenntnis mit der Nachschrift Vardans wie *Dsh* Nr. 91,3. Vgl. auch Ma XIII 69,2.

4. Bl. 177b—178a: e. anonymes Stück aus dem Syrischen üb. d. 12 Erzväter.

5. Bl. 178b—181b: Belehrungen über den Gottesdienst vom Vdp. Gregor Ü. *'Ի պատՃ ժամակարգութենէն ապաւթից և Ծեղրադրութենէն հասարակաց յանձնառութենէն և առանձնութենէն ի Գրիգոր վրդ-պէ'*. A. *'Նախ պարտ է ապա-ածախրաց սահման հաւատս ուղիղս, որ ի սուրբ գիրս գրեալ կա'* etc.

6. Bl. 181b—184b: anonymes Verzeichnis der armenischen Könige bis auf Konstantin III. inkl., im Anschluss an Moses von Chorene, *Dsh* Nr. 34 Ֆ 5.

7. Bl. 184b: e. Gedicht, die Versanfänge = *Մովսէսի է սա.*

8. Bl. 185a—186b: Auszug aus e. Kommentar zu Matthäus. A *'Իսկ Հերովդէս խրովեցաւ, զի ոչ էր նա ի ցեղէ Թագաւորաց, այլ եկամուտ, յերասի սպրեաց ի լուր ճշմարիտ Թագաւորին Ծնընդեանն'* etc.

9. Bl. 186b—187a: üb. d. Begründung der fünf Rangstufen des Klerus (Subdiakon, Diakon, Priester, Bischof, Katholikos) durch Christi u. der Apostel Wirksamkeit.

10. Bl. 187a—188a: Zahlenangaben von Ananias von Schirak, u. zwar Angabe der Zahlen der Verse des alten Testaments, *Dsh* Nr. 30,5 ա, der Verse des neuen Testaments, *Dsh* Nr. 30,5 բ, der Verse der katholischen Briefe, der Verse der Apostelbriefe.

11. Bl. 188b—189b: Aufzählung von Dingen u. Verhältnissen, die mit der Zahl 4 zusammenhängen. A. *'Զորս երք աՀեղծ մարդկան վասն է. դէպ-ութիւն'* etc., zum Teil übereinstimmend mit Ma XIII 96,31.

12. Bl. 189b—261b: d. Chronik des Samuel von Ani, Bl. 189b—191a d. Vorwort, Bl. 191a—211b d. erste Teil der Gesch., von Adam bis auf Christus, Bl. 212a—267b d. durch Zusätze beträchtlich erweiterten chronologischen Tabellen

Digitized by Google

m. verschiedenen Datierungen, in diesem letzten Teil stark abweichend von *Sam An.* Die Datenkolumne schliesst m. d. J. 1325, die Notizen reichen bis 1423. Bl. 257a—261b enthält einen, wie ausdrücklich bemerkt wird, später eingetragenen Anhang über Ereignisse von 715 bis 1220.

13. Bl. 261b—268a: verschiedene anonyme chronographische u. ähnliche Verzeichnisse, a.) die Zahl der Patriarchen von Rom, Jerusalem, Alexandria u. Antiochia, d. der Könige von Rom, Judaea, Persien u. Armenien, d. der Katholiki der Armenier, d. der Olympiaden, d. der seit Christi Geburt verflossenen Jahre (= 1325 als Schluss der Datenkolumne Nr. 12), d. der Begründung der armenischen Ära verflossenen Jahre, b.) d. Namen der röm. u. byz. Kaiser mit Angabe der Regierungszeit, d. der jüdischen Könige, d. der persischen Könige, d. der Emire, d. der armenischen Könige, d. der armen. Katholiki, d. der Patriarchen von Rom, Antiochia, Jerusalem u. Alexandria, c.) d. Zahl der Jahre von Adam bis Enoch, bis zur Sündflut etc., d.) Fragen u. Antworten den jüngsten Tag betreffend, e.) Anweisung für den Leser, die seit bestimmten, angegebenen Ereignissen verflossene Zeit durch Addition einer für jedes Ereignis angegebenen Zahl zur Jahreszahl nach armenischer Ära herauszufinden, z. B. *'Ամք ի Քրիստոսէ ծնընդենէն կալ ՈՀԵ և ԾԳ և զհայ թուականն ի [վերայ]'*, also beispw. für 1904: 553 + 1351 = 1904, f.) über Zahlen anderer Völker u. über Gewichte.

14. Bl. 269a—b: Bruchstück einer Prdgt.

15. Bl. 269b—270a: Fragen u. Antworten theologischen Inhalts. A. *'Հարց. Վասն ՀՐ ի հաւատամքն ձայ անուն դիր չի կայ. Պատասխանի. Նիկիոս սոքը ժողովն յԺը հայրապետացն, որ զհաւատամքն հաստատեցին'* etc.

16. Bl. 270b—283a: Briefsteller mit Rücksicht auf Briefe an Katholiki, Bischöfe u. Vardapeten.

17. Bl. 283a—289b: Epiphans von Cypern Abhandlung über die Edelsteine, *Bazm* 1856 S. 46—49, griech. bei *Mi* XLIII 293—304.

18. Bl. 289b—290a: d. 10 Anathemata des ersten Konzils zu Manaskert.

19. Bl. 290a—291a: Erklärung älterer geographischer Namen durch moderne derart wie *Dsh* Nr. 41,2, doch nicht genau übereinstimmend.

20. Bl. 291b—300a: Vertragsbrief des Pseudo-Agathangelos, etwas kürzer als Ma XIII 96,3.

21. Bl. 300a—301a: Lebensbeschreibung des Nerses Schnorhali Ü. *'Ծիչաւոակ ի չնորհաց տէր Ներսեսէ կլայեց[ւ]ոյն'*. A. *'Շնորհաղարդ և հոգեկ*

Digitized by Google

այլքն սո-ըք Ներսէս յաջորդեաց զաթոռն յեղբաւրէն ի տէր Գրիգորիսէ ի Թուին ՉՃ և ԺԲ' etc., wie *Dsh* Nr. 10,341 ff.

22. Bl. 301a—303a: Glaubensbekenntnis der römischen Kirche.

23. Bl. 303a—308a: Antwort auf 7 Fragen der Mohammedaner. Ü. *'Հարցումն Տ-ճկ-ց և պ-պ-սխ-նէ մերո[ց] վ-ըդ-պետ-ց ընդդէմ Դ-ցայ'*. A. *'Ցաց-ա-ծայքն զերս Թէ պատրաստեսջիք տալ պատասխանի յամենայնէ որ խնդրիցէ զբանին, վասն որոյ և ամենայն'* etc.

24. Bl. 308a—354b: Briefe von Nerses Schnorhali u. Kaiser Manuel, u. zwar a.) Bl. 308a—335b: Nerses' Brief nach Mesopotamien, Ma XIII 75,4, b.) Bl. 335b—341b: dessen Brief an den Kaiser Manuel üb. d. Glauben der arm. Kirche, Ma XIII 75,3 e, c.) Bl. 341b—349b: dessen Brief an Manuel üb. d. Überlieferungen der Kirche, Ma XIII 75,3 f, d.) Bl. 349b—350b: Kaiser Manuel's Brief an Nerses üb. d. Vereinigung der beiden Kirchen, Ma XIII 75,3 g, e.) Bl. 350b—354b: Nerses Schnorhali's Antwort, Ma XIII 75,3 h.

25. Bl. 355a—b: Nachruf für Kaiser Manuel, *'Ցիչ-ատակ է բարեպաշտ ար-քայիս Ց-ն-աց Ման|ու-էլի որ կամեցաւ բառնալ զմիջնորմն և քակել զկրճնին խառ|ո-ւթիւն'* etc.

26. Bl. 355b—357b: Nschr.

Ma XIII 94.

Bl. 306 (lr. 25, 175b, 292—306a) + v. 2 Dckbl. — **Gr.** 15,5×10,5 (T. 11,5—12,3×6,5—7). — **St.** Pp. — **Z.** 19—20. — **Schr.** Bl. 175a Rnd., sonst Krs. von 2 Händen. — **Ebd.** Pppd. m. Leinenbezug. — **Mmd.** Bl. 6a. — **Zst.** Es fehlen Bl. zw. Bl. 22 u. 23, 157 u. 158, 169 u. 170, 179 u. 180, 265 u. 266, d. vorderen Bl. bis 25 fast alle zerfetzt, zum Teil geflickt, d. übrige Teil der Hschr. ziemlich gut.

1. Bl. 1a—6a: Bruchstück d. Rede über d. Erscheinen Christi unter d. Menschen von Chatschatur aus d. Kloster Kethscharukh, *Dsh* Nr. 29 ff. 10. A. *'. . . . կս բերելով։ Զի եկիմ հասին ի Հրէաստան թագաւորք մոգուց թ և ան և հե|ծելով, և լուան Թէ ասվ է ի Պաղեստին'* etc.

2. Bl. 6b—7b: Verzeichnis der sieben Todsünden u. der aus ihnen entspringenden Sünden, *'Ա-յս է է մահ-ու-էսի մեղքն և ան|ծ-ելոյ զաւակք իւք. Հպարտու-թիւն, նախանձ'* etc.

3. Bl. 7b—10a: Geschichte der Wegnahme des hl. Kreuzes aus Jerusalem durch d. pers. König Chosrow, der Befreiung aus dessen Händen durch den Kaiser Heraklius, der Überlassung eines Teils an die Armenier durch den Kaiser, der Erwerbung eines anderen Teils durch den Fürsten Vahan

Digitized by Google

Kamsarakan durch Ankauf vom Patriarchen Johann von Caesarea, u. der Aufstellung der Reliquie in der Kirche Tsitsar in Taron i. J. 681. A. *'Ընդ ժամանակս թագաւորութեան Հերակլեայ զօրացաւ Պարսից Խոսրով արքայն եւ գնաց մինչեւ յԵրուսաղէմ'* etc. E. *'Իսկ սա եկաց իշխան ի Տարօն ամս լ և մարզպան ամս ը ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ. ամէն'.*

4. Bl. 10a—16a: Martyrium des Johannes aus Tigranakert im J. 1681 unter der Regierung des Sultans Mohammed. A. *'Ի ժամանակս թագաւորութեանն Տաճկաց սուլթան Մհամմատին և լր թագաւորութեան նորին'* etc. E. *'Եւ եղև նահատակութիւնն սրբոյն Յովհաննու թվին ռճլ ամին, յունիսի ամսոյ ժբ.*

5. Bl. 16b—18a: Genealogie von Adam bis auf Christus mit kurzer Erwähnung einiger geschichtlicher Ereignisse. A. *'Ադամ ծնաւ զ Կայէն և զ Հաբէլ և դմխիթարիչն Սէթ'* etc. E. *'Նշանակ էր անմեղ մանկանցն Բեթղէհէմի, որ կոտորեաց Հերովդէս ձդ գեղջ'.*

6. Bl. 18a—23b: Erläuterungen zur hl. Schrift, u. zwar a.) Bl. 18a—22a: das Grab Christi u. die dieses besuchenden Frauen betreffend, von Vdp. Vardan auf Ersuchen des Königs Hethum, *Dsh* Nr. 116,7. b.) Bl. 22a—b: den Ritus des Altarsakraments betreffend. A. *'Լուր սուղ ինչ և վասն խորհրդոյ պատարագին, զոր չերմ սէրեա: Նշխար կազմէ հին կտակօք սազմոսին'* etc. E. fehlt. c.) Bl. 23a—b: d. Frage des Ehebruchs u. der Ehescheidung betreffend. A. fehlt. E. *'բայց թէ յառ՚ղ գիտէր զամլուքիանն և տրփանօք զիրար առին մի՛ մեռնեցեն միմեանց մինչև ի մահ'.*

7. Bl. 24a—b: üb. d. Verteilung der Erbschaft unter Brüdern u. Schwestern. — Ü. *'Եղբարց և քուերց բաժանումն'.* A. *'Ազգ եթէ մեռանի առանց կտակի կոչան, դստերքն ծառանգեն հայրենիքն ընդ եղբարցն'* etc. E *'քննել զվերձա|որսն և տալ նմա զժառանգութիւն'.*

8. Bl. 24b, 26a: 2 Kanones des Basilius von Caesarea, das Verbot ehelichen Verkehrs an Buss- u. Herrntagen sowie Naturalabgaben an den Pfarrer betreffend. A. *'Եւ իսկ [= ի սուրբ] քառասնից աղուհացն'* etc., *'Եւ այս են իրաւունք քահանայից'* etc. Vgl. in letzterem *Dsh* Nr. 58 *B* 2 *b*.

9. Bl. 26a—31a: Geschichte des hl. Öls, angeblich in albanischer Schrift gefunden u. ins Armenische übersetzt, eine Umgestaltung u. Erweiterung der Abgarsage, *Dsh* Nr. 257,4 *ա*.

10. Bl. 31a vorl. Z.—31b: Grabinschrift des Patrizius Vard, entziffert vom Vdp. Atom i. J. 1404. *'Ի վերայ վարդ պատրիկի տապանին գրած կայ. Այս է հանգիստ տապանի աստուածա|սէր իշխանին Վարդ պատրիկի, որ կազմեաց ի կենդանութեան իւրում մեծաշէն աշխատողի Վարդի ի փրկութեան հոգոյ իւրում*

Digitized by Google

և չինեաց ո՛ եկեզեցիս Թ-գ-որ-մն վարդ պատրիկ ի յանուն սրբոյն Աստվածածնի, զոր կոչեցաց վ-ր-պ-ան Աւտամ ի թվին ՊԾԳ ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ'.

11. Bl. 31b—32a: über Adams Sündenfall u. d. Mittel der Erlösung von der Erbsünde. A. *'Ասեն Ա՛ որդի և Ա՛ դուստր ծընաւ'* etc.

12. Bl. 32a—b: über Abels Tod u. d. durch denselben veranlassten christlichen Gebräuche. A. *'Ասել է եվրեմ Թէ վ-ան այնորիկ զսկեցաւ դժոխքն'* etc. E. *'այսմ օրինակ է և հուքն, որ ի վերայ գերեզմանին մեռելոցն արկանեմք խնկով'.*

13. Bl. 32b—33a: Vergleichung der vier Paradiesflüsse mit den vier Evangelisten. A. *'Ցայտ է, Թէ եւանեհ ի դրախտէն և ընկղմին ի ներքոյ երկրի'* etc. Vgl. das allerdings nur inhaltlich verwandte Stück *Dsh* Nr. 47 *B* 2.

14. Bl. 33a—b: Zaubergebet gegen Neid u. Rachsucht. Ü. *'Գիր խեթ քի'*. A. *'Ս-ր-բ Սո-քիասեանք և Սոքիանոս եկան և տեսին ի փախարս լերանց ըզխեթ քն'* etc. E. *'այլ չքանայ և չիք դառնայ անուն Հօր'.*

15. Bl. 34a—b: d. Wunder der Flusshemmung in Trapezunt durch den Katholikos Petros Getadards aus Kyriakos' Geschichte, *Kir V* S. 53,24–54,9, *Kir M* S. 52,34–53,20.

16. Bl. 35a—b: Aussprüche eines Heiligen, *'Ասաց դաքձեալ. լաւագոյն(ի) է առնել զմիս'* etc., u. Geschichte der Versuchung eines aussätzigen Bruders, *'Իսկ եղբայրն ոմն եղև բորոտ յոյժ'* etc.

17. Bl. 36a: Geschichte eines Priesters, der das Sakrament nahm, ohne s. vorher zu reinigen, *'Էր ոմն քահանայ անմաքուր վարուք'* etc., dann e. Spruch Salomons über das Geheimhalten der Makel eines Freundes, *'Սողոմոն ասէ. որ ծածկէ զպակասութիւն'* etc.

18. Bl. 36b—52a: Lebensgeschichte der Maria von Magdala. A. *Սրբուհիս այս վառաւորեցեալ և երանեցեալ ի Պաղեստինէ'* etc.

19. Bl. 52a—71b: Lebensgeschichte der hl. Thekla, der Schülerin des Apostels Paulus, wsntl. wie *Varkh U.* 513—531, griech. *Lipsius, Acta Apostolorum apocrypha*, Leipz. 1891 S. 235—272. Vgl. auch Conybeare, The Apology and Acts of Apollonius and other Monuments of early Cristianity. London 1894, S. 61 ff.

20. Bl. 71b: Vergleich des Weisen mit einer Ameise im Anschluss an Salomons Spruch [Spr. 6,6] 'Gehe hin zur Ameise, du Fauler'. A. *'Նմանեմք խոհեմք մրջմանց'* etc.

21. Bl. 72a—82b: Geschichte der Hauptapostel Petrus und Paulus. A. *'Իսկ յետ համբարձմանն և հոգւոյ պ-լսեհանն բաժանեցան առաքեալքն'* etc. E. *'և է հաւատ միանչև ցայսօր'.*

Digitized by Google

22. Bl. 82b—84b: Gesch. des Protamartyrs Stephanos u. der Auffindung seiner Reliquien. A. *'Սոբըն Ս(ս)տեփաննոս այր լի շնորհօք և սո գլուխ կոչեցաւ յեօթանասնաւն երկու աչակերտացն'* etc. E. *'Ստեփաննոս առաջ ընթացաւ և վկայեաց Քրիստոսի աստուածութեանն'.*

23. Bl. 84b—86b: Gesch. d. Abdankung Gregors des Erleuchters u. der Auffindung seiner Reliquien zur Zeit des Kaisers Zenon. A. *'Իսկ սոբըն լուսաւորիչն երբեմն զայս ամենայն բարուքեանս ապրեր, հրաժարեալ և հեռացաւ ի յաթոռոյ'* etc. E. *'և այլ մասն ամփոփեաց որ և ոչ այլ ոք գիտէ զտեղին թէ ուր է'.*

24. Bl. 86b—131b: zahlreiche kleine Wundergeschichten, Legenden, Fabeln u. dergl. a.) Bl. 86b—87a: *'Ասի յառաջաց թէ գիւղ մի ոչխար ապրեցէր'* etc., *Vard Fab, β.* 259. — b.) Bl. 87a—88b: *'կթօնաւոր ոմն, ամենայն առաքինութեամբ զարդարեալ, պահօք և աղօթիւք'* etc. — c.) Bl. 88b—89a: *'Մեր ոմն կարի ճգնաւոր աղօթէր յանապատն իւր չատ ամօք'* etc. — d.) Bl. 89b—90a: *'Եւ էր սարկաւագ մի ուխտին սրբոյ Հռիփսիմեայ կատարել ամենայն առաքինութիւնք'* etc. — e.) Bl. 90a—91a: *'Կոյս ոմն մեծազգի չորեքտասան ամաց սրբասնութեամբ ապրեցաւ'* etc. — f.) Bl. 91b: *'Դարձեալ պատմել է, թէ այր մի էր յոյժ սիրելի սոբըն Ապոստածանին'* etc. — g.) Bl. 91b—92b: *'Գոյր ոմն չարագործ և մեղաւոր, որ ըստ իւրոյ սովորութեանն երթայր ի մեղանչել'* etc. — h.) Bl. 92b—93b: *'Ի[ա]նայ ոմն սոբը և առաք[ի]նի էր ի վանս միաբանակեցաց և էր ամաց ութսունից'* etc. — i.) Bl. 93b—95a: *'Ըստ սրբոյն Թոմայեկոսի օրինակին. Ի անգի [ան]է ի վարս Նոբրին թէ սոբըն Թո|մայեկոս երբեմն աղօթէր'* etc. — k.) Bl. 95a—b: *'Երկու երիտասարդք էին միմեանց սիրելիք, որ կամեցան մտանել ի կոբդն'* etc. — l.) Bl. 96a—b: *'Ոչախ գրեալ է թէ թագաւոր մի ունէր միամօր որդի մի, և տեսեալ մահկանն զի մայն ոչ ոք չխնայէր'* etc. — m.) Bl. 96b bis 97b: *Այսպէս գրեալ է ի պատմութիւն Աղէքսանդրի Մակեդոնացւոյն, յորժամ ապան զ Գովբեոս թագաւորն Հնդկաց'* etc. — n.) Bl. 97b: *'Ազնուական ոմն միանդրոս հնծեալ էր ձի զբօնայր ետես ի ցոյցս այլակերպ և անճառն կեռ[ան]ի'* etc. — o.) Bl. 97b—98b: *'Զի ասեն թէ թագաւոր ոմն ունէր դուստր և ետ զնա իշխանի ուխտին'* etc. — p.) Bl. 98b—99b: *'Ի անգի ասեն թէ յետ աւերմանն ի Երուսաղէմի ժողովեցան Հրէայքն ի քաղաք մի'* etc — q.) Bl. 99b—100a: *'Սուրբն Գրիգորեոս ասէ թէ ուխտին աղչկան երեւեալ սոբըն կոյսն բազում հուսանօք'* etc. — r.) Bl. 100a: *'Ոմն մարդ յոյժ մեղաւոր, բայց պատուող սոբըն Ապոստածանին'* etc. — s.) Bl. 100a: *'Կղերիկոս ոմն սիրող սոբըն Ապոստածանին սակաւ մեղս գործեաց'* etc. — t.) Bl. 100b: *Հռչակաւոր ոմն աւազակ եկն ի վանս կրօնաւոր լինել'* etc. — u.) Bl. 100b—101a: *'Ի անգի ոմն պատգամ մատուցանէր. յազդմանէ չարին անկաւ ի սիրտ նորա'* etc. — v.) Bl. 101a—b:

Digitized by Google

'Սովորութիւն է ֆռանկաց, որ ծնողքն զքէնըն ը պատրաստ մատուցանեն' etc. — w.) Bl. 101b—102a: *'Ասէ ի պատմութիւնից թէ քահնայ մի տաճկացեալ էր և հանապազ տեսիլս սոսկալիս տեսանէր'* etc. — x.) Bl. 102a—b: *'Նաւավար մի յոյժ անզգողջ ի մեղս և վասն ամօթոյն ոչ խոստովանէր'* etc. — y.) Bl. 102b—103b: *'Կայր վանք մի կուսանաց, որ բազում կրօնաւոր կանայք և կուսանք կային'* etc. — z.) Bl. 104a: *'Տիկին ոմն կին էր մեծ իշխանի և ոչ ունէր զաւակ'* etc. — aa.) Bl. 104a—b: *'Մարիամու Մագդաղենացւոյն քարոզ|թիւնն այր մի կամեցաւ գնալ յԵրուսաղէմ'* etc. — bb.) Bl. 104b—105a: *'Այր մի, ինքն և կին իւր յոյժ ողորմած և աստուածասէր, ի տանի սուրբ Աստուածածնին բազում աղքատք և քահանայք կերակրէին'* etc. — cc.) Bl. 105a—b: *'Այր ոմն զօրական յոյժ անողորմ յամենայն օր բռնութիւնս ըմբռնէր'* etc. — dd.) Bl. 105b—106b: *'Ասէ ի պատմութիւնից թէ իս մարդ միաբանեալ ի նատրակացացն'* etc. — ee.) Bl. 106b—107b: *'Տըլիսոն եօթն կայր ի վերայ ~ իս [= աչխարհիս]'* etc., *Մատ, ժողովածոյք* S. 314—315,19. — ff.) Bl. 107b bis 109b: *'Մարդ մի կայր անուն հէր* etc., *Մատ, ժողովածոյք* S. 313—314. — gg.) Bl. 109a—110b: *'Ասէ ի պատմութիւնից թէ կայեն այր և կին մի յոյժ բարի հաւատն միմեանց'* etc. — hh.) Bl. 110b—112a: *'Ոմն անապատաւորաց հայր կամեցաւ գնալ յԵրուսաղէմ'* etc. — ii.) Bl. 112a—113b: *'Ոմն մարդ աղքատացաւ, էառ ըզ(զ)կին իւր և զկէս մարզան հաց'* etc. — kk.) Bl. 113b—115a: *'Գրեալ է ի պատմութիւնից թէ այր մի և կին ունէին որդի մի'*, *Մատ, ժողովածոյք* S. 294. — ll.) Bl. 115a—116a: *'Այր մի ի ճանապարհ երթայր և հասս զբ|լուխ մի արենաթաթաւ'* etc., *Մատ, ժողովածոյք* S. 317—318. — mm.) Bl. 116a—b: *'Կայր գեօղ մի և յեզր գեղջն կայր ը մե|ծամեծ վէմ'* etc. — nn.) Bl. 116b bis 117b: *'Այր ոմն սոսկ ունէր կին հաւատոլիմ և ալուլ և հանապազ էին յաղօթս'* etc. — oo.) Bl. 117b—119a: *'Սոյնպէս և չար պատաւ մի քոյր եղև սատանայի և յոյժ պարծէր զինքն'* etc. — pp.) Bl. 119a: *'Իմաստասէր ոմն սահմանեաց որ և աւետալ ցանէին զսերմն խոտին'* etc. — qq.) Bl. 119a—b: *'Գրեալ է ի պատմութիւնից թէ քահանայի միոյ կինն մեռաւ'* etc. — rr.) Bl. 119b—121a: *'Ասէ ի պատմութիւնն թէ կայր կրօնաւոր ոմն որ բազմիցս աղաչեաց զ Աստուած'* etc. — ss.) Bl. 121a: *Մեր ոմն գնաց յեկեղեցին տեսանել ղի եկիցէ մի մեծատուն պայծառ զգեստիւք'* etc. — tt.) Bl. 121b—123b: *'Եւ թէ ախորժէք յեղելոց և ի գրելոց երկաց ստուգեցէք զասացեալս. քանզի պոռնիկ ոմն հռչակելի'* etc. — vv.) Bl. 123b—126a: *'Ծաւուրս Թէոփիլոսի երանելի հայրապետին Աղէքսանդրու եղև ի կերպին եպիսկոպոս'* etc. — (Bekehrung des Evagrius). ww.) Bl. 126a bis 128a: *'Եւ այսպէս (ի) իմն օրինակ բերեմն վարդապետք թէ էր իշխան մի'* etc. — xx.) Bl. 128a—129a: *'Թագաւոր ոմն խրատու եպիսկոպոսին իւրոյ զաղքատս,*

Digitized by Google

զօտարս և զկարօտեալս միշտ ընդունէք' etc. — yy.) Bl. 129a—b: 'կին ումն մեծաղգի, մեծահասատ և աղքատասէր սովոր էր զաղքատս և ըզ[տնա[ն]կս ընդունել etc. — zz.) Bl. 129b—131b: 'ի կողմանս մեծի ծովու կայր քաղաք մի մեծ և նշանաւոր' etc.

25. Bl. 132a—138b: 72 Rätsel von Nerses Schnorhali, d. Auflösungen am Rande, nämlich folgende Nummern der Ausg. *Schnorh*: Զ, ԼԷ, ԼՐ, ԼՔ, ԽԷ, ՇԱ, ԻԱ, Բ, ՃԺԴ, ԺԷ, ԶԴ, ԿԶ, Դ, ՃԴ, Զ, ԶԱ, ԶՐ. ՀԷ, ՃԺՔ, ԶԲ, ՃԵ, ՃԺԵ, ՀՔ, ԼԴ, ԺԳ, Ա, ԼԳ, ԽԶ, ԽԲ, ՃԷ, ԶԵ, ՃԻ, ԺՔ, ԶՔ, ՂՔ, Լ, ՇԷ, Ա, ԻՐ, Ժ, ԺԵ, ԿԵ, ԿԴ, ԺԲ, ՃԱ, ՇԴ, ՂԴ, ՇԲ, ԻՔ, ՀՐ, ԽԱ, ՇՔ, ԼԲ, ՂԵ, ՂԷ ԿԱ, u. ausserdem noch 16 andere auf Bl. 132b Nr. 1 u. 2, Bl. 135b Nr. 3, 4 u. 6, Bl. 136a Nr. 1 u. 2, Bl. 136b Nr. 6, Bl. 137a Nr. 1 u. 5, Bl. 137b Nr. 3, Bl. 138a Nr. 1 u. 5, Bl. 138b Nr. 2, 3 u. 4.

26. Bl. 139a—141a: sechs Unterhaltungsaufgaben zur Tafel von Ananias von Schirak, *Dsh* Nr. 30,8.

27. Bl. 141a—142b: Antworten des Vdp. Tiran auf d. Fragen der albanischen Könige Atrnersch u. Phibe vgl. *Ar* 1876 S. 63,65, Գալուստ Տէր-Մկրտչեան, Հայկականք, Etschmiadsin 1894 S. 21—26.

28. Bl. 142b: 7 Z. üb. d. Kreuz Christi, das aus 4 Holzsorten hergestellt sei.

29. Bl. 142b—143b: üb. d. Nützlichkeit des Betens für d. Toten bei d. Liturgie von Cyrillus von Jerusalem. A. 'Քանզի յորժամ զպատարագն մատուցանեմք, այնժամ յիշեմք և Քրիստոս զմահիցեալսն' etc.

30. Bl. 143b—144a: über 10 Vorsichtsmassregeln beim Gebet. A. 'Նախ չէ պարտ խօսել ի ժամ աղօթից' etc.

31. Bl. 144a—b: Angabe der Namen einiger im Neuen Testament ohne Mitteilung ihres Namens erwähnten Personen. A. 'Աւազակն որ ընդ աջմէն էր դասախեաց' etc.

32. Bl. 144b—150b: darüber, warum d. Armenier schon am Ostervorabend Fisch, Käse, Eier etc. essen u. nicht bis zum Auferstehungstage selbst warten. A. 'Եթէ ոք հարցանէ թէ ընդէ՞ր զտօլոր աղուհացքն պահէք պինդ' etc.

33. Bl. 150b—155a: 21 Gründe dafür, dass die Katholiken der Gemeinschaft der übrigen christlichen Völker nicht angehören. A. 'Հարց: Քանի՞ իրօք ազգն Յունաց արտաքոյ է յամենայն աղգաց քրիստոնէից: Պատասխանի: Նախ' etc.

34. Bl. 155a—156b: Fragen u. Antworten, haupts. kirchliche Speisevorschriften betreffend, warum Fisch an Abstinenztagen genossen wird, obwohl er Fleisch enthalte etc.

Digitized by Google

35. Bl. 156b—157a: über d. Blutsverwandtschaft mit Rücksicht auf die Ehe. A. *'Որպիքն բ և քոռներքն ը և քոռին որդիքն ը'* etc.

36. Bl. 157b: Massregeln gegen die, die einen Geistlichen beleidigen. A. *'Եթէ վահագնաց համ եպիսկոպոսի'* etc. E. fehlt wegen Bl.-Verlustes.

37. Bl. 158a—169b: Fragen u. Antworten kirchliche Angelegenheiten betreffend, zu A. u. E. unvollständig wegen Bl.-Verlustes, a.) Bl. 158a—159a: üb. das Ceremoniell der Liturgie, b.) Bl. 159a—162a: üb. Grund u. Bedeutung der *ամբիծք* genannten Totenfeier, c.) Bl. 162a—163a: üb. d. Zahl der Stimmen, darin Erwähnung des Musikers Stephanos u. seiner Anordnung der Stimmen nach 26 Naturlauten, d.) Bl. 163a—b: Verzeichnis der Völker, die eine Literatur besitzen, e.) Bl. 163b—165a: üb. die Zahl der den Armeniern von Gott geschenkten Buchstaben, f.) Bl. 165a—166b: üb. d. Sprachenverteilung beim Turmbau zu Babel, g.) Bl. 166b—167a: üb. d. Missionstätigkeit der Apostel, h.) Bl. 167a—167b: üb. d. für d. Rezitation der Evangelien, Apostelbriefe u. Propheten geeignete Tonart, i.) Bl. 167b—168b: üb. Grund u. Bedeutung der Reihenfolge, in der d. Evangelienstücke zw. Ostern u. Pfingsten gelesen werden, k.) Bl. 168b—169b: üb. Begründung der Rangstufen des Lektors, Diakons, Priesters, Bischofs, Katholikos aus der Wirksamkeit Christi u. der Apostel.

38. Bl. 170a—174b, 176a—192a: Geschichte Michaels des Syrers, A. genau wie Ma XIII 70,1, im wsntl. bis Bl. 186a mit Ma XIII 70,1 u. Ma XIII 93,1 übereinstimmend, nachher jedoch kürzer gefasst u. beträchtlich abweichend und nur bis zur Zeit Christi reichend.

39. Bl. 175a: Gebet gegen d. Fieber.

40. Bl. 192b—204a: Fragen u. Antworten haupts. biblischen Inhalts, nur einige anderes betr. wie Ursprung der Astronomie etc.

41. Bl. 204a—207b: biblische Geschichte vom Tode Salomons bis zur Thronbesteigung Hiskia's.

42. Bl. 207b—213a: biblische Geschichte in Fragen u. Antworten von Hiskia bis zur Erneuerung des Tempels.

43. Bl. 213a—216a: Fragen u. Antworten die persische u. mazedonische Geschichte zur Zeit der Berührung m. d. Hebräern betreffend.

44. Bl. 216a—217a: Antwort auf d. Frage nach den Übersetzern der Septuaginta.

45. Bl. 217a—219b: Fragen u. Antworten neutestamentliche Themata betreffend.

Digitized by Google

46. Bl. 219b—221a: Fragen u. Antworten betr. die römischen Statthalter in Palästina, die röm. Kaiser bis auf Titus u. d. Beziehungen zu den Christen.

47. Bl. 221a—230b: kurze Geschichte der vorchalcedonischen Konzilien.

48. Bl. 231a—256a: Gesch. d. Folgen des Konzils von Chalcedon bis auf Kaiser Zenon mit legendarischer Ausschmückung u. Zitaten von Prophezeiungen etc.

49. Bl. 256a—b: Fragen u. Antworten verschiedenartigen Inhalts, betr. d. Zahl der Rechtgläubigen, Häretiker u. Mohammedaner, d. Ausdehnung Arabiens, Verteidigung der Anhänger von Chalcedon nach Zenons Tod u. göttliche Eingriffe dagegen durch wunderbare Ereignisse, d. Verhältnis des hl. Geistes zum Vater u. Sohn.

50. Bl. 266a—267b: über d. chalcedonischen Wirren zur Zeit Justinians. A. fehlt wegen Bl.-Verlustes.

51. Bl. 267b Z. 6—8: *'ի պէտս թուին Աւտրոց եղաւ թվին Հայոց, զկնի ամին աղանդոյն Քաղկեդոնիք'.*

52. Bl. 267b—269b: Gesch. der als Folge der chalcedonischen Wirren über d. Stadt Amid gekommenen Plagen unter Justinianos I u. II u. Bekehrung des Letzteren durch d. Erscheinung des Kreuzes.

53. Bl. 269b: Bitte der Armenier an Justinian um Hülfe gegen Chosrow.

54. Bl. 269b—271b: Entstehungsgeschichte des Konzils zu Chalcedon.

55. Bl. 271b—276b: Polemik gegen die Duophysiten in 10 Kap. A. *'Ամենայն թագաւորութիւն բաժանեալ յանձն աւերի'* etc.

56. Bl. 276b—278a: Polemik gegen die Ansicht, dass sofort nach der Trennung von Leib und Seele das Urteil vollstreckt werde in 5 Kap. A. *'Եւ զխոհի՛ ես զի կարծիքս այս սուտ ես բազմի կերպիւ.'* etc.

57. Bl. 278a—279b: Verzeichnis der armenischen Patriarchen von Gregor dem Erleuchter bis auf Moses II.

58. Bl. 279b—291b: Fragen u. Antworten verschiedenen Inhalts. a.) Bl. 279b—282a: darüber, welche Propheten, Apostel, Könige u. Richter von den 12 Erzvätern abstammen, b.) Bl. 282a—283b: betr. d. Stamm Levi, c.) Bl. 283b—285a: betr. d. fünf Abstinenztage, d.) Bl. 285b: betr. d. Begründer der Astronomie und chaldäischen Kunst, e.) Bl. 285b—286b: üb. den Ursprung des Heidentums, f.) Bl. 286b: betr. d. Jahreszeit, zu der die Sündflut ein-

Digitized by Google

getreten, g.) Bl. 286b: betr. d. Zahl der Generationen von Adam bis auf Noah, h.) Bl. 286b—287a: betr. d. Zahl der Generationen von Adam bis Christus, i.) Bl. 287a—b: betr. d. Verteilung der Erde unter Noahs Söhne, k.) Bl. 287b: betr. d. Abstammung der 72 Stämme von den einzelnen Söhnen Noahs. l.) Bl. 287b—288a: danach, welche Völker von Japhet u. welche von Ham stammen, m.) Bl. 288a: betr. d. Zahl d. Generationen von Noah bis Haik, n.) Bl. 288a: betr. d. Zahl der Lebensjahre Noahs, o.) Bl. 288a—b: betr. d. Urheber des Turmbaus zu Babel, p.) Bl. 288b—289b: betr. d. Erfinder von Gewichten, Masse, Farben, Münzen etc., q.) Bl. 289b—290b: betr. d. Frau, die alle Könige der Welt besiegt, r.) Bl. 290b: betr. d. Namen der Mutter Abrahams, s.) Bl. 290b—291a: betr. d. Alter Abrahams zur Zeit seiner Auswanderung u. betr. d. Namen der Stadt, wo er den Befehl dazu erhielt, t.) Bl. 291a—b: betr. d. Behauptung, dass Abraham nach dem Tode seines Vaters noch 135 Jahre gelebt, obwohl dieser zur Zeit der Geburt Abrahams 75 J. alt gewesen, im 205. J. gestorben, u. Abraham die Leiche in seinem 70. Jahre mit ins neue Land genommen habe, u.) Bl. 291b: betr. das Alter, in dem Abraham Ägypten betreten, v.) Bl. 291b: darüber, in welchem Lebensjahre Abraham beschnitten worden.

Ma XIII 95.

Bl. 195 (lr. 192a, 195) + v. 4 Dckbl. — **Gr.** 13,4×9 (T. 11,2×7,5). — **St.** Pp., Dckbl. I u. IV Pgt. — **Z.** 22—23. — **Schr.** Rnd., Dckbl. I u. IV Hlbunz. — **Ebd.** HmdEvL. u. 2 Schn. — **Schm.** rt. Abst., Az. u. Ü., sehr einfache Zrbst. u. Rndvrz. — **D.** 1623 (s. Bl. 177a). — **Schrb.** Թովմա (s. Bl. 114a). — **Bnd.** Weltpriester Ստեփաննոս u. dessen Schüler Սահակ (s. Bl. 177a). — **Bs.** Vdp. Յովհաննէս Սրեցի (s. Bl. 177a). — **Mmd.** Bl. 73b, 80a, 99a, 110b, 114a, 121a, 132b, 133b, 147a, 176b, 177a. — **Nschr.** Bl. 177a. — **Zst.** d. Pgt.-Bl. zerfetzt, fast alle Bl. am Rand d. Rauch geschwärzt u. versengt, sonst ziemlich gut.

1. Bl. 1a—53a: Ermahnungswort über den Glauben von Gregor von Narek, *Nar Geb* 1774 S. 177—239, *Nar Geb* 1782 S. 463—527, *Nar Geb* 1802 S. 153—230.

2. Bl. 53a—57a: Prdgt. über Christi Fleisch und Blut im Sakrament u. dessen würdigen Empfang, o. Ü.-A. '*Ընդ դուք միամտութի՛ւն լսարուք, զի ես կարճառուա ասացից, զի որպէս ի սո՛ւրբ կոյսն Մարիամ յառաջ եկին հոգին սո՛ւրբ*' etc. E. '*և կամ պատարիագիս զիա և զդեղն կենաց առնես քեզ դեղ մահու*'.

3. Bl. 57a—61b: Prdgt. üb. d. Hölle, o. Ü.-A. '*Ով քահանայք և ժողովուրդք*

Digitized by Google

Աստուծոյ, պիտացիք և ի միտս առէք զայս, զի չատ և մեծ բաբի է մեզ յԱստուծոյ ապաստնալիք զժոխոցն' etc. E. *'քայց որ երթայ առ Քրիստոս, ոչ յիշէ զչար գործս նոցա, որպէս զաւազակին և զմաքսաւորին և զպոռնկին և զԳետրոսին և զայլոց բազմաց'.*

4. Bl. 61b—66a: Prdgt. oder mehrere über Gewaltätige u. Zauberer, über Gefrässigkeit u. Unzucht. Ü. *'Այլուստ վասն զրկողաց և կախա[զոյց]'.* A. *'Այս է մեծ կորուստ զրկողացն, որ ո̄ [ամենայն] չար գործոց'* etc. E. *'երթէք դուք հպարտացեալ էք և ոչինչ սգացարուք'.*

5. Bl. 66b—67b: üb. d. Ausschmückung des Allerheiligsten verglichen mit der Ausschmückung des Leibes Christi, o. Ü.-A. *'Առէք Տէր ց Մովսէս. տեսցես զո̄ն [= զամենայն], որ ցուցաւ քեզ ի լերինն'* etc. E. *'պատրուակ վարագուրին մորթին, մահասանին և տաշտին պղինձի' մատուռնքն'.*

6. Bl. 67b—68b: üb. den Glauben. Ü. *'վասն հաւատոյ քան'.* A. *'Հաւատ ի մի աստուածութենէն ի մարդիկ չնորհ'* etc. E. *'որ թէ յո̄ [= յամենայն] կողմանէ փորձանք լինին հաւատոյն յաղթէ. և այս այսքան'.*

7. Bl. 69a—73a: des Sohnes Wort üb. d. Einnatur. Ü. *'Որդոյ խաւսք վասն միութեան'.* A. *'Ես և հայր մի եմք, և Թէ ես ի հաւր եմու՛մ և հայր յես'* etc. E. *'ըստ նմին աւրինակի սա զոմն թաղէ և զոմն ծնանի'.*

8. Bl. 73a—b: Gedicht über d. Untrennbarkeit d. Naturen Christi. A. *'Ի բերթ իմանի, հոգով դաւանի և խոստովանի'* etc. — E. *'անդրնդայրն սանգաս բամեսին. փառք մեծին'.*

9. Bl. 73b—76a: Anleitung zum Gebet an d. hl. Dreieinigkeit. Ü. *'Բանք աղաչանաց առ համատոյ սո̄ւբ երրորդու|թիւնն անբաժանելի'.* A. *'Ով ամենկունք նոր Սիոնի, Աստուածութիւնն երրորդու|թիւն է, որպէս յառաջ դրեցաք, և արար զմարդս ի նմանութիւն'* etc. E. *'յանցաւորացն որք դիմեցին առ քեզ. և քեզ աւգնութիւն'* etc.

10. Bl. 76a—80a: Vardan's Belehrung über d. tugendhafte Leben, ähnlich *Dsh* Nr. 352,1 g.

11. Bl. 80a—81a: Vergleich der zehnsaitigen Leier Davids mit dem menschlichen Geiste. A. *'Հարցումն: Զի՞նչ է ծաղի քնարն: Պատա|խանի: Հոգի մարդոյ ը̄ զաւրութիւն ունի, միտք և բան, և սոքա ե̄ ե̄ զաւրութիւն ունին'* etc. E. *'և յեր|գոց սատի հան[գ]չի Աստուած և աւրհնի'.*

12. Bl. 81a—82a: üb. d. Bedeutung der Zahl 6 von Vardan. Ü. *'Վասն ծ̄ [!] համարոյ, որ է թիւ կատարեալ, վար[դ]անա ասացեալ'.* A. *'Վեց չարժի մարդս, ոչ աւելի և ոչ պակաս, և է այսպէս'* etc. E. *'և վայել էր ի նոսա որպէս և յեւոյ եղև'.*

Digitized by Google

13. Bl. 82a—b: üb. Jakobs Kampf mit dem Engel, o. Ü.-A. '*Եւ մնաց Յակոբ միայն և մարտեաւ այր մի ընդ նմա*' etc. E. '*և ծագեաց նըլ|ամա արեւ. իբրեւ անց տեսիլն Ա.-ծոյ*'.

14. Bl. 82b—83a: üb. d. jüngste Gericht, o. Ü.-A. '*Ահդ հոգի ո̄ [= սահմանայն] մարդոյ, որ ելանէ ի մարմն|ոյ աստի*' etc. E. '*իբ եղբըկն սահմանքեան ուսեալք յ Ա.-ծոյ*'.

15. Bl. 83a—84b: Fragen u. Antworten vom Vdp. Vanakan (d. Name am Rand) o. Ü.-A. '*Հարց. երբ ի ծով և ընկեաւ կարթ: Պատասխան. կարթն մի ըմբռնէ և ցանցքն բազում*' etc. E. '*զայս Մահմետ վասն իւրեանն առեալ է*'.

16. Bl. 84b: Ermahnung, nicht jedem, sondern nur Christi Wort Glauben zu schenken im Anschluss an 1 Joh. 4,1. o. Ü.-A. '*Սիրելիք, մի ո̄ [= սահմանայն] հո(զո)զոյ հաւատայք*' etc. E. '*ի հոգոյն մոլոր|ութենէն եմ*', dann '*ի կախարդութիւնէն մեկնութենէն է բանդ*'.

17. Bl. 85a—99a: Homilie über d. Gebet von Aphraates, dem Jakob von Nisibis zugeschrieben, arm. u. lat. *Nic. Antonelli, S. Patris N. Jacobi Nisibeni sermones . . .*, Romae 1756, syr. *The Homilies of Aphraates . . ., ed. by W. Wright* I, London 1869S. 60—78 [ـس — ـبث], syr. u. lat. *Patrologia Syriaca . . . accurante R. Graffin* I, Paris 1894 S. 137—182, deutsch *Ausgewählte Schriften der syr. Kirchenväter Aphraates, Rabulas u. Isaak v. Ninive übs. v. G. Bickell*, Kempten 1874 (*Bibl. der Kirchenväter*) S. 67—84, von G. Bert in *Texte u. Untersuchungen zur Gesch. d. altchristl. Literatur hgg. v. O. v. Gebhardt u. A. Harnack.* III Heft 3 S. 53—68.

18. Bl. 99a—110b: Johann Mandakuni's Ermahnung an die Asketen, vollständig wie *Dsh* Nr. 226, also weit ausführlicher als *Mand* S. 216—219.

19. Bl. 111a—114a: Rede üb. d. Barmherzigkeit u. d. Beobachtung der Gebote Christi von Cyrillus. Ü. '*Սրբոյն Կիւրղի ասացեալ վասն ողորմութեան և (և) զգուշութեան աւրինացն Ք.-ի*'. A. '*Այսպէս է ողորմութեանն Ա.-ծոյ զաւրու|թիւնն, զոր աւրինակ հուր սաստիկ բորբոք|եալ տոչորէ*' etc. E. '*զմեզ ազ|ատեացէ յայն ահեղ և մեծ բարկութենէն և երկնից արքայութեանն արժանի արասցէ. և նմա փառք*' etc.

20. Bl. 114b—118b: üb. d. Fasten. A. '*Ա.-ծոյ|ին հրամանն պատուէր պահոն եղաւ ի դրախտին*' etc. E. '*զմեծամեծն հպարտասիրս մեղաց և ապա զայլսն, որով ապրել հնարի ի փառս Ա.-ծոյ և քահանային*'.

21. Bl. 119a—121a: üb. d. Beichte. A. '*Ճշմարիտ խոստովանութիւն, զոր պարտ է խոստովանողդ[ոյն] ասել առաջի քահանային*' etc. E. '*և տամ զքեզ ի ձեռն խորհրդոյ եկեղեցոյ յանուն հաւր*' etc.

Digitized by Google

22. Bl. 121b—123a: Belehrung über das Gebet. Ü. *'Այլ բան է Սանդուխտ գրոցն խլատաք'*. A. *'Ծաղաւթս կալով մեր անասուրբ և անպատմելի խորհուրդքն'* etc. E. *'այլ թշնամեաց մերոց գոլով այսպիսի բանք'*.

23. Bl. 123a—b: 6 Antworten auf die Frage 'Was ist ein Sprichwort? (*'Զի՞նչ է առակ'*). A. *'Նախ. առակ է զի յորժամ կամի ոք վերահասու առնել զոք տգէտ'* etc.

24. Bl. 123b—131a: Physiologus des Pseudo-Epiphanius, e. sowohl von Ma XIII 96,29 wie den dort angegebenen Ausgaben beträchtlich abweichende Rezension.

25. Bl. 131a—132b: über d. Bedeutung des Abnehmens der Kopfbedeckung beim Beten von Nerses von Lambron, *Lambr* S. 142,18—143,8.

26. Bl. 132b: Ermahnung zur Busse. A. *'Զայս գիտացեր, եղբայր, եթէ զո̄ [= զամենայն] տեսակ սրկ[ութի]ւն. զոր ունի ոք'* etc. E. *'և յանապակ[ութի]ւնն դառնալ'*.

27. Bl. 133a—b: Vorschrift für d. Segnung eines neuen Kirchenbuchs Ma XIII 27,34. Ma XIII 28,6. Ma XIII 33,31.

28. Bl. 133b: e. angebliche Äusserung Vergils über die Dreieinigkeit u. e. andere üb. das Kreuz. *'ի մաստուն ումն, Վիրգիլոս անուն, ասաց'* etc.

29. Bl. 134a—147a: Prdgt. von Basilius von Caesarea über Mc. 10,17, Luk. 10,25; 18,18. A. *'Ախարհիչ Բանն Աստուած անգնեհելի զաւրութեամբ, ահագնասկերպ տեսլեամբ'* etc. E. *'և խնդրով մոլորելոյս. և զեզ փառք'* etc.

30. Bl. 147a—152b: Fastenpredigt. A. *'Ծայնժամ վարեցաւ Քրիստոս յանապատ'* etc. *'Իմաստունքն ասեն [եթէ զող ումն առնէր բազում զողութիւն'* etc. E. *'որպէս ասէ Պաւղոս' վախերուք ի պատկառելոցն'*.

31. Bl. 152b—161b: Predigt über die Beichte im Anschluss an Ex. 5,3. A. *'Կրեալ է ի գիրս եղեցն ի ե̄ գլուխն [եթէ ասաց ժողովուրդն Աստուծոյ ց Փարաւոնն, եթէ երթիցուք երից աւուրց'* etc. E. *'և զարձուցանել զնոսա ի զանձս Աստուծոյ. և Քրիստոսի . .'* etc.

32. Bl. 161b—164b: Prdgt. über das Geheimnis des Palmsonntags. A. *'Ընկերոզ կապ սատանայի, որով ըմբռնէ զմեղաւորն և պահէ ի մեզս, ը̄ աղզ է'* etc. E. *'Հրեայքն տարածանէին զհանդերձս իւրեանց առ ճանապարհաւն. և Քրիստոսի'* etc.

33. Bl. 164b—174a: Rede über die Hölle. A. *'Գանազի թէպէտ եւլանիցի դեւք ի դժոխ[ոց առ ի փորձել'* etc. E. *'բայց ոմանք ի նոցանէ զսերմն բանիցն'*.

34. Bl. 174a—176b: über die Beichte. A. *'Հարցումն. զի՞նչ իցէ արդեաւք խոստովան[ութի]ւնն: Պատասխանի: Մեծ միխիթարու(ու)թի[ւն] է խոստովանութիւնն, որ ասէն ի մեղաց սրբէն'* etc. E. *'զի կեանքն թագաւորեսս այսմ հետէ'*.

Digitized by Google

35. Bl. 177b: d. 10 Gebote.

36. Bl. 178a—191b: Fragen u. Antworten vom Vardapet Vanakan. A. *'Երկու ազա[ն] ի մի երկանս, մինն առցի և միւսն թողցի. Պատասխանի. Առաջ նոյն յայտնի սրբոցն բանք'* etc., unvollständig.

37. Bl. 193a—194b: Hymnen.

Die Dckbl. enthalten Hymnen.

Ma XIII 96.

Bl. 218 + v. u. h. je 4 Dckbl. — **Gr.** 18,5×12,5 (T. 13,5×8,5). — **St.** Pp. — **Z.** 21. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün., mttf. Zbn. u. Rndvrzn. — **Schrb.** *Ալավերա* (s. Bl. 125a). — **Bs.** *Պալատա* (s. Bl. 183a). — **Mmd.** Bl. 100b, 107b, 110b, 125a, 183a. — **Zst.** Bl. 1—13 geflickt, zum Teil falsch gebunden, Bl. 176 musste auf 66 folgen; zw. Bl. 128 u. 129 fehlen Bl., sonst ziemlich gut.

1. Bl. 1a—8b: Vergleich alt- u. neutestamentlicher Stellen. A. *'Նոյ արդար, հանգուցիչ. Քրիստոս արդար. եկայք աւրհնեալք և ես հանգուցից'* etc. Vgl. Ma XIII 74,19.

2. Bl. 9a—18b: e. Abhandlung über d. Bildung der menschlichen Natur aus vier Elementen von Gregor von Nyssa wie *Dsh* Nr. 17 *Ա* 18, o. Angabe des Verfassers.

3. Bl. 18b—32a: Vertragsbrief des Pseudo-Agathangelos, *Lettera dell' Amicitia e dell' Unione* ... Padua 1660, *Թուղթ սիրոյ և միաբանութեան* ..., Ven. 1695 Vgl. Ma XIII 70,7 u. Ma XIII 93, 20.

4. Bl. 32a—39b: anonyme Chronik von Adam bis zur Eroberung von Baghdad durch den Schah Abbās i. J. 1624. A. *'Առաջին մարդն Ադամ յոթ ամ եւ ի դրախտէն, յետ եւանել(ւ)ոյն ի դրախտէն Ի ամաց մերձ|ցաւ առ կին|ն նւայ պատգամաւ հրեշտակին'* etc. E. *'Թվին ռ եօթանասուն գ չահ Աբասն էառ զ Բաղտատ ի Տաճկէն'*.

5. Bl. 39b—41b: chronographische Angaben v. Vdp. Sarkawag wie *Dsh* Nr. 29 *Զ* 3.

6. Bl. 41b: 6 Zeilen über wilden Honig.

7. Bl. 41b: 5 Zeilen über e. Anweisung zur Berechnung der Mondabnahme im März.

8. Bl. 41b: Aufzählung der sieben Sakramente (5 Zeilen).

9. Bl. 41b—42a: 8 Z. darüber, warum Christus trotz Leiden, Kreuzigung u. Begräbnis mit Recht hl. Gott genannt wird.

Digitized by Google

10. Bl. 42a—43a: über verschiedene Arten des hl. Öls, Gebrauch etc., *'Աբդ իւղոյն որակութիւն դանազան է, և ի կովուց և յոչխարաց բաղկանայ'* etc.

11. Bl. 43a—57a: Fragen u. Antworten religiösen Inhalts von Gregor von Tathew u. Johannes Sarkawag wie *Dsh* Nr. 116,1. Anfang wie Bl. 25a, E. wie Bl. 33b.

12. Bl. 57a—60b: Kleinere, zum Teil nur 1 Z. lange unvermittelte aneinander gereihte Stücke über theologische Fragen verschiedenen Inhalts: wie üb. die Weihe des Adde durch den Apostel Thadäus, die des Theophilos durch Adde usw. bis auf Gregor den Erleuchter, über die dreimalige Salbung Davids, über die sieben von den Aposteln geweihten Diakonen u. dergl. mehr.

13. Bl. 60b—64a: üb. die 7 Konzilien, A. wie *Dsh* Nr. 116,1 Bl. 23a.

14. Bl. 64a—b: üb. die Familie Mohammed's. o. Ü.-A. *'Մահմետի հօր անունն Ապդլայ է'* etc.

15. Bl. 64b—65a: Antworten an die Mohammedaner, *Dsh* Nr. 116,6 u. Nr. 398,6.

16. Bl. 65a: d. Namen der türkischen Sultane bis auf Selim II.

17. Bl. 65a—66b: über das Öl, dasselbe wie Ma XIII 96,10.

18. Bl. 66b: üb. d. Zahl der Hymnen jeder Tonart u. d. Zahl der հարց-Hymnen jeder Abteilung.

19. Bl. 66b—100b: Fragen u. Antworten biblische und theologische Themata betreffend. A. *Ադամ անմահ արար զնմ մահկանացու: Ոչ անմահ ոչ մահկանացու:* etc.

20. Bl. 101a—107b: Predigt über d. Vertreibung Adams aus dem Paradiese u. d. Menschwerdung Christi, wohl verschieden von *Dsh* Nr. 115,7. Ü. *'Բարեզ վասն եւանելոյն Ադամայ ի դրախտէն եւ վասն մարդանալոյն Քրիստոսի վասն մեր.'* A *'Այս է պատճառն և պատմութիւն յեւանելոյն Ադամայ ի դրախտէն: Զորժամ առեալ Տէրն զ Ադամ և զ Եւայ և եդ ի մէջ դրախտին և հրամայեաց ամենայն պտղոյ ուտել'* etc. Vgl. Ma XIII 100,2.

21. Bl. 107b—110b: Predigt über die Entschlafenen von Ephraim dem Syrer, nicht in *Ephr.* Ü. *'Բարեզ վասն ընդհանելոց զոր աստուածալ է' եբ|ռայեցիսն մեկրեմ'.* A. *'Պարտ է քահանայիս զգուշանալ օրինաց քանզի Աստուած ասէն ժող|ովրդեան ի ձեռաց քահանայիս խնդրէ'* etc.

22. Bl. 110b—125a: Predigt über Weish. 6,11. A. *'Ամենայն զկրօք աստուածայիս զ Աստուած արդ|ար դատաւոր քարոզեմ'* etc. E. *'այլ ծանրացեալ մեղօք իջանեն յաստակս դժոխոց: Զորոց փրկ|վեսցէ'* mit e. Mmd. des Schreibers. Vgl. Ma XIII 44,1.

Digitized by Google

23. Bl. 125b—128b: Predigt über Spr. 5,3. A. *Որպէս ասէ Սողոմոն պատրաստ կաց ի կնոջ պոռնկէ, զի մեկը կաթէ ի չրթանց կնոջ պոռնկի*' etc. E. fehlt, da zwischen Bl. 128 u. 129 Bl. ausgefallen sind.

24. Bl. 130a—149b: Polemik gegen die Mohammedaner wie Ma XIII 99,5, beginnend Mitte Kap. 3, da zw. Bl. 128 u. 129 Bl. ausgefallen sind.

25. Bl. 149b—174a: Fragen und Antworten theologischen Inhalts in 25 Kapiteln. Ü. *'Դարձեալ վասն նոր օրինաց եւ եկեղեցոյ զանազան հարցմունք*'. A. *'Ճետ բիկհարց ս այսմանելի է նորօրինացս և եկեղեցւոյ կարգաւ որպէս ընդ մարդեղութեան Բանին յարմարեալ*' etc. E. *'և ապայ լինի եկեղեցի և ժողովուրդ Քրիստոսի որպես ասացաւ ի վերոյ*'.

26. Bl. 174a—175: Bruchstück über das Segnen der Kirchen in Fragen u. Antworten. Ü. *'Վասն օրհնութեան եկեղեցւոյ*'. A. *'Հարց՝ վասն ի՞նչ ա-րչեմք զեկեղեցիս՝ Պատասխանի՝ վասն բազում պատճառի. նախ վասն յանցանաց մարդոյն դատապարտեացն տարերք*' etc. Bricht mitten im T. ab, da Bl. 176a Bl. 66b fortsetzt.

27. Bl. 66b l. u. vorl. Z., Bl. 176a—183a: eine Predigt. A. *'Ամեմ անմահ արար Ք[ս] մահկանացու. ոչ անմահ ոչ մահկանացու. զի անմահն մեռանի* [Bl. 176a] *թագաւորեաց մահ յ Ադամայ մինչև ց Մովսէս*' etc.

28. Bl. 183b—185b: Sammlung von Aussprüchen über Klugheit u. Weisheit. *'Պղխտարքոս ասէ. ճանապարհորդք ի տունս*' etc., über Freunde u. Geliebte, *'Եւրոպիդէս ասէ. քաջ գիտեմ և զիօրձն առեալ եմ* etc., *Dsh* Nr. 29 Գ 2 ա.

29. Bl. 186a—207a: Physiologus des Pseudo-Epiphanius, anonym, wie *Dsh* Nr. 29*Ա*, A. genau wie Nr. 263, *B* 13, eine von den gedruckten Texten stark abweichende Rezension. Vgl. d. armen. T. bei *Pi Spec* S. 374—390, griech. das. S. 338—373, *Mi* XLIII 517—534, *Friedrich Lauchert, Geschichte des Physiologus*, Strassburg 1889, S. 229—279. Vgl. auch Ma XIII 95,24.

30. Bl. 207a—208b: Klagelied der Gottesmutter über die Kreuzigung, *Dsh* Nr. 69 Գ 28, d. E. fehlt.

31. Bl. 209a—214a: Aufzählung mannigfacher Dinge u. Verhältnisse, die mit der Zahl 4 zusammenhängen, A. (d. h. der jetzige, wahrscheinlich fehlt e. Bl. zw. 208 u. 209). *'Չորս իրք զթագաւորութեան տապալէ, յորժամ երեք հանէ զիր զօրքն*' etc., am E. *'Չորս են կարգ գիտութեանն*' etc., ähnlich *Zfa Ph* I 211—212 unter *Այլ ինչ Դրիգորի*. Vgl. Ma XIII 93,11.

32. Bl. 214a—215b: Fragen u. Antworten. A. *'Հարց՝ Ջի՞նչ է հիւրընկալութիւն՝ Պատասխանի՝ Նախ յԱբրահամէ ուսցուք*' etc.

Digitized by Google

33. Bl. 215b—218b: 4 kleinere Stücke, a.) über d. jüngste Gericht, *Dsh* Nr. 29 Դ 2 *ժը*, b.) üb. Ruhm u. Sanftmut, *Dsh* Nr. 29 Դ 2 *ժթ*, c.) über den Tod, *Dsh* Nr. 29 Դ 2 *ի*, d.) über d. Frömmigkeit, *'Թէոդորոս ասէ. ամենայն կատարեալ չէն սկիզբն է աւերման'* etc.

Ma XIII 97.

Bl. 160 (lr. 61b, 71, 73a—76b, 80, 95a—96a, 99b, 121b, 160b) + v. 7, h. 5 Dckbr. — **Gr.** 13×9,5 (T. 10,5—9×7—6,5). — **St.** Pp. v. u. h. je zwei Dckbl. Pgt. — **Z.** 14—32. — **Schr.** Krs. h. Pgt.-Dckbl. Unz, v. Dckbl. georgisch. — **Ebd.** HmdEvL. u. 2 Knf. — **Schm.** Zuweilen rote Ün., rote u. blaue Abn. — **Mmd.** Bl. 60, Z. 2. — **Zst.** Es fehlen Blr. am A. und zw. Bl. 6 u. 7, 12 u. 13, 13 u. 14, 22 u. 23, 23 u. 24, 60 u. 61, 78 u. 79, 82 u. 83, 83 u. 84, 85 u. 86, 86 u. 87, 88 u. 89, 98 u. 99, 99 u. 100, 111 u. 112, 117 u. 118, 144 u. 145, 146 u. 147, 159 u. 160. — Die Blr. sind anzuordnen: 1—3, 11—12, 4—10, 13, 14—160. — Manche Blr. geflickt. — **Bmr.** Zwei von den vorderen Dckblrn. georgisch.

1. Bl. 1—3, 11—12, 4—10, 13, 14a: Einleitungen für Briefe an geistliche u. weltliche verschiedenen Ranges; Bl. 1a—2b, 3b, 11a, 13a b, 5b—7b: an Priester; Bl. 2b: an Diakone; Bl. 2b—3b: an weltliche im allgemeinen; Bl. 11a: an Könige; Bl. 11a b: an Fürsten; Bl. 11b—12a: an Kaufleute; Bl. 12a b: an Heerführer; Bl. 12b, 4a: an Fürstinnen; Bl. 4b—5b, 8a b: an Patriarchen, Bischöfe u. Vardapeten; Bl. 8b—11a: an Ordensgeistliche; Bl. 8a—8b: von dem Katholikos Arakhel, dem Stellvertreter des Katholikos Gregor XII. mit d. A. *'Ի տէր Առաքել կաթողիկոսէ ամենայն Հայոց և պատրիարք Վաղարշայ|պատու մեծապայծառ սուրբ աթոռոյ Էջմիածնայ'* etc. — Das ganze Stück unvollständig wegen Bl.-Verlusts am A. der Hsch. und zw. Bl. 6 u. 7, 12 u. 13, 13 u. 14.

2. Bl. 14a—15b: Mustergedicht zum Lob der Vardapeten in 14 Strophen. Ü. *'Գովաս(ան)անք վարդապետաց'*. A. *'Ի հայրական յէին աջոյ * պատու|աստեցար գեր քան ըզգոյ'* etc.

3. Bl. 15b—18a: Musterschreiben an Patriarchen m. einem daran anschliessenden Lobgedicht. Ü. *'Հայր|պետաց'*. Ae. *'Ի սուրբ մենաստանէ (գրիր զանուն) և ի սուրին սպասաւորէ ի տէր (գրիր զանուն) ի հոգևընկալ ծերոցս և յայլ միաբան եղ|բարցս հասցէ գիր սիրոյ'* etc. *'Զի դու հպշտակ ես երկնային * աչեզակերպ և լուսածին'* etc. (Bl. 16a—18a).

4. Bl. 18a—22a: Gedicht über d. Apostel Christi in alphabetischer Reihenfolge der Strophen von Arakhel von Siunikh. Ü. *'Ի Սիւնեաց տէր Առաքէլէ առ սուրբ առաքեալքն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ'*. A. *'Այգի տնկեալ ես վայելուչ *

ծաղկափրքիթ լուսատեսուչ * ալմաստաեայալ ի գնացս ջուրց * զպտուղ քո տաս միշտ ի ժամուց' etc.

5. Bl. 22b, 24a, 23a b: Drei Musterbriefe, von denen zwei unvollständig wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 22 u. 23, 23 u. 24. — Bl. 22b—24a: A. 'Ի նուաստ և ի նեղգևեալ ոգւոյ և ի կրկնամեռ անձնէ ի (դրիք զանուանն) պիտակ անուամբ մինայն եպիսկոպոսէ կամ վրդապետէ' etc.

6. Bl. 26a—33b: Dem Vdp. Vanakan Johannes von Tausch zugeschriebene Fragen u. Antworten über Verschiedenes. Ü. 'Հարցմունք համառօտ Վանականն վրդապետի'. A. 'Հրցոն: Ես եմ Աստուծ Աբրահամու, Իսահակ և Յակոբ: Պատախանի: Աբրահամ վրդապետցու արքածոցս' etc. E. 'Պատախանի: Չորեքհանկիւնի որպես աղիւսաշեն, բայց որպես զօդ անօթ բերանս ի վայր'.

7. Bl. 34a—36b: Fragen des Königs (Übersetzers?) Ardsan und die den Eznik von Koghb zugeschriebenen Antworten. Ü. 'Հրցումն Արծայիայ թագաւորի և պատասխանիք Եզնկայ վրդապետի Կողբ ցոյ'. A. 'Զի՞նչ է կրօնաւորութիւն քեան կարգն: Պատախանի: Խաչակիցութիւն է ընդ Քրիստոսի' etc. *Mas Agh* VI 125ff. 166ff.

8. Bl. 37a—43a: a) 143 Rätsel u. Fabeln von Nerses Schnorhali, von denen 105 Rätsel wie *Schnorh* s. 560—584, jedoch in folgender Anordnung: 6, 37—39, 56, 47, 14, 2, 45, 93, 114, 17, 16, 4, 104, 71, 66, 80—81, 87, 84, 77, 7, 69, 82, 117, 26, 105, 115, 112, 34, 91, 3, 13, 42, 40, 86, 119, 90, 33, 46, 107, 87, 68, 120, 19, 89, 54, 52—53, 113, 74, 25, 27, 10, 15, 65, 55, 41, 43, 11; 70, 60, 102, 57, 79, 21, 103, 78, 63, 8, 51, 18, 75, 99, 98, 1, 109 bis 110, 5, 23, 76, 100, 22, 108, 116, 35, 74, 50, 72, 28, 111, 29, 59, 101, 30 bis 32, 36, 106, 118, 9, 64, 12, 61. Die übrigen 38, in der Ausgabe fehlenden Rätsel befinden sich Bl. 39a, Z. 7—9, Bl. 40a, Z. 3—5, 27— Bl. 40b, Z. 10, 24—25, Bl. 41a, Z. 14— Bl. 41b, Z. 4, 12—18, 20— Bl. 42a, Z. 6, 8—17, 22—26, Bl. 42b, Z. 2—14, 19—20. Die Lösungen der Rätsel sind am Rande verzeichnet. — b.) Bl. 42b—43a: Fabel und Gedankensplitter. Ae. 'Որպես ասի, Թէ ումն կրծուածս նեղացեալ ի կուրգէն գնաց յ$\overline{\sim}$ (= յայլսարս) հեշտասէր' etc.; 'Ի սերոբէից ուսցուք զսէրն, ի քեր[ով]բէից' զգիտութիւն' etc.; 'Ինկ $\overline{\text{ը}}$ (= ըստ) Գրիգորեան ի մոգկանէ ոմանք եղանեն ի դասս սեր|ոբէից' etc. — c.) Bl. 43a: Über die fünf Arten des unschicklichen Gesangs. A. 'Գիտելի է, զի երգ երաժշտականաց $\overline{\text{ե}}$ կերպէս լինի անյարմար, և որ այնպես երգէ ոչ իսումն ի դասս հրեշտակաց' etc

9. Bl. 43a—b: Über die fünf Herrnfesttage, durch die sich d. armenische Kirche von den anderen Kirchen unterscheidet. Ü. 'Ճաղաս աւուրց հնգից գիտելոյ

Digitized by Google

տէրունականաց, զոր այլազգիք չանալով ոչ կարեն բերել'. A. '*Արդ յոյժ կամեցից զիտել ղ ե աւուրքս զատոյիկ, որ է. առաջինն յղութիւն եզիսաբեթիք և զերկրորդն աւետից Ա՛՛՛ածնին*' etc.

10. Bl. 43b—54b: Geographie des Vdp. Vardan, wie *St Martin* II 406—452. In der Hsch. fehlt e. Abschnitt d. Ausgabe p. 444, Z. 20—446, Z. 4 '*Ցաղագս ժողովոցն* bis *զոր սիեղկերուն բժշկեաց*. Die Hsch. hat dagegen am E. einen Abschnitt mehr, Bl. 54b, Z. 5—15 '*Զի Հնդստան* ~ *ք* (= *աչխարհք*) *և քաղաքք մեծամեծք կան*' etc.

11. Bl. 54b—60a: *Εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν ψαλμῶν* des Athanasius von Alexandrien. Ü. '*Ցառաջաբանութիւն սրբոյն մեկնութեանն Աթանասի եպիսկոպոսի Աղէքսանդրացոյ առացեալ*', sonst am Anfang genau, zum Schluss mit Abweichungen wie *Ս. Աթանասի Աղեքսանդրիոյ Հայրապետի ճառք, Թուղթք և ընդդիմաս[ա]ցութիւնք, ի Վենետիկ* 1899, S. 615—632, Z. 6. Vgl. auch *Dsh* Nr. 47 *Ա* 15 —, 159 *Ա* 1, 305,1 *Թ*, 357,1, wo auch die Textausgaben des Originals verzeichnet sind.

12. Bl. 60a—b: Ein Abschnitt aus d. Kommentare zum Horologium, betreffend das beim Gottesdienst zu Anfang der Psalmenrezitation zu singende '*Ալէլուիա*', u. andere den Gottesdienst betreffende Ausdrücke wie '*Աղաղակութիւն ամենեցուն*' etc. und andere rituale Erörterungen. Ü. '*Ցաղագս մեկնութեան ալէլուեայ ասելոյն*'. A. '*Պարտ է գիտել ուսումնասիրաց և բանասիրաց անճանց, զի ը կանոն սաղմոս ասացաբէին Դաւթի և ամէն կանոն է զորդայ է*' etc. Unter anderem wird erwähnt, dass d. Vdp. (= *վարժապետ*) *Համամ Ծօչմնէս*, der Weiher des Königs Aschot des Bagratiden, den 8 Kanones der Psalmen je einen Abschnitt (*գուրգայ*) aus den Propheten hinzugefügt habe.

13. Bl. 60b: Vierzeiliges Bruchstück aus einem wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 60 u. 61 nicht näher zu bestimmenden Werke. Ü. '*Սյլուսա*'. A. '*Ցաթիցեն ի ձայն հաւուն։ Հաւ փոքր է քան զայլ կենդանիսն*' etc.

14. Bl. 61a: Eine wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 60 u. 61 unvollständige chronologische Tabelle in fünf Spalten mit d. Zeitrechnung von Christus, Kaiser Augustus, Herodes, König Arschawir (!) von Persien und König Abgar von Armenien (!) an.

15. Bl. 62a—66b: Bruchstück aus der allgemeinen Geographie des Vdp. Melkhiseth, d. späteren Patriarchen von Konstantinopel, aus d. J. 1622, enthaltend d. erste, Europa betreffende Kapitel. Ü. '*Ցողագս բոլոր հողեկինաց։ Գլուխ Ա.*' A. '... (das erste Wort ausgelassen) *լուսեղէն. բայց այժմ Ա՛՛՛ոյ կարողութեամբն* ... (Worte ausgelassen) *հո[ղե]ղէն* ~ *խս* (= *աչխարհիս*) *խօսիմք*,

Digitized by Google

զի լուսեղ|էնին ոչ կայ հնար, որ կատարելապէս միաս մեր պարզէ, բնութիւնս կամ զգայութիւնս քննէ' etc. Der Name des Verfassers und die Entstehungszeit seines Werkes werden erst Bl. 65b, Z. 13—15 erwähnt. Das Ende, wofür ursprüngl. die leeren Bl. 67—76 bestimmt waren, fehlt.

16. Bl. 67a—70b, 72a—73a: Verschiedene von jüngerer Hand herrührende u. als Schreibübungen zu bezeichnende Bruchstücke. a) Bl. 77a: Über bewegende und unbewegende Monatszeichen. Ü. 'Ցաղագս չարժունն և անչարժունն կենդանակերպից'. A. 'Ոմն, խեցգետնին, կչիռն' etc.; b) Bl. 67b—68b: Auszüge aus den Reden des Sokrates. A. 'Սոկրատէս ասաց. ոչ գոյ հնար գտանել զչար ինչ ոչ իմանալի' etc.; c) Bl. 69a—70a: Über die Traurigkeit mit Hinweis auf verschiedene Philosophen wie Sokrates, Plato, Seneka, Hugo. Ü. 'Ցաղագս տրտմութեան. A. 'Տրտմութիւնն ըստ իմաստնոց է մո(ւ)թութիւն հին' etc.; d) Bl. 70a—b: Über d. Barmherzigkeit. Ü. 'Ցաղագս ողորմութեան'. A. 'Ողորմութիւնն ըստ սրբոյն Օգոստինոսի է ցաւակցութիւն հին սրտի վասն թշուառութեան մերոց' etc. Zum Schluss dieses Abschnitts befinden sich 'ռամկի' genannte Geheimschriftzeichen; e) Bl. 72a—73a: Über die Enthaltsamkeit. Ü. 'Ցաղագս ողջախոհութեան.' A. 'Ողջախոհութիւնն ըստ Աբիստոտէլի է ամենայնարութիւն խայթից մարմնոյ վավաչո(ւ)տութեան' etc.

17. Bl. 77a—88b, 90a—94b: Eine, wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 78 u. 79, 82 u. 83, 83 u. 84, 85 u. 86, 86 u. 87, 88 u. 89, unvollständige Sammlung zusammenhangsloser, durcheinander geworfener Stücke, Bruchstücke biblischer Apocryphen, Aufzählung derselben, Erklärung biblischer und sonstiger Eigennamen, Berichte über einige biblische und andere historische Personen, religiöse Erzählungen und Legenden, Tadel wegen Unbotmässigkeiten der Kirchenbesucher bei d. Gottesdienst, philosophische Fragen u. Antworten, Berichte über einige armenische Schriftsteller und ihrer Werke und hauptsächlich lexikalische Erklärung einer Anzahl echt armenischer u. entlehnter Wörter und einiger grammatischer, rhetorischer und musikalischer Begriffe.

18. Bl. 89a—b: Bruchstück theologischen Inhalts.

19. Bl. 96b: eine Anzahl von Geheimschriftzeichen mit Angabe ihrer Bedeutung daneben.

20. Bl. 97a: Bruchstück e. Abhandlung über d. Natur Christi.

21. Bl. 97b: Aufzählung der im 44. Psalm enthaltenen Lobpreisungen, die Person Christi betreffend. Ü. 'Փովեաս և վառք Ղէնտոսի որ ի խդ աղմսկին'. A. 'Նախ վասն տեսութեան հասակի և գեղեցկութեան' etc.

22. Bl. 98a—99a: ein wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 98 u. 99 unvollständiges

Digitized by Google

Bruchstück eines Werkes über die Beweise, dass Gott ausserhalb d. Welt existiere frei von Makeln. Ü. 'Ապացուցութիւն առ ՚ջին յաղագս արտաքոյ[թեան]ն Աստուծոյ, նչանակեցեալ անուամբ ղրկեցելոյն յամենայնէ պակասութենէ'. A. 'Նախ այսպէս առաջիկեմք. ոչ ոք բարի է քիմէրայ, որ է էականապէս ստուտ, այլ ղրկեցեալն յամենայնէ պակասութենէ է բարի' etc. — Bl. 98a am unteren Rande befindet sich ein von dem obigen unabhängiger Satz: 'Աչխարհս [եղ] զերծաւ է, ժշն Բուշանք և Հնդիկք ունէին';

23. Bl. 100a—107a: Bruchstück philosophisch-theologischen Inhalts, behandelnd die Frage nach der den Naturdingen innewohnenden Kraft, im Anschluss an Aristoteles, Johannes von Damaskus, Augustinus, Philon d. Hebräer, Hypokrates, Ptolomäus, Gregor von Nyssa, Ambrosius etc. A. fehlt wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 99 u. 100. Das Stück beginnt m. den Worten: 'Որք կարի անկատարք են, նախակիրք են ըստ (= ըստ) լինելութեան: Դիտաւորութիւն ընդհանուր բնութեան է յարատև|ումն տիւնկին ի ձեռն ծնընդեանն' etc. E. 'և ելանեն ի նմանէ զ (= որպէս) արհեստեալք յարհեստաւորէն'.

24. Bl. 107b—108a: Antwort auf die Frage: Welche Bestandteile der menschlichen Natur hat Christus angenommen. A. 'Զորպիսի մասունս մարդկային բնութեանս էառ Բանն Աստուած: ըստ (= ըստ) քառեակ սեռի մասանց մարդկային բնութեան' etc.

25. Bl. 108a—b: Definition einiger philosophisch-theologischer Begriffe. A. 'Շարժութի՞ն է ներգործութիւն էակին ի զօրութիւն, ըստ (= ըստ) որում է ի զօրութիւն' etc.

26. Bl. 109a—110a: Zwei Gebete zum Feste des Martyriums der hl. Agnes. Ae. 'Ամենակալ Աստուած, որ ընտրեա զտկարս ~ի (= աչխարհի) յամօթ առնել զհզօրսն, չնորհեա, ամենագութ Տէր, զի որք զե|քանուհւոյ Անգնէսի զկուսութիւն' etc.; 'Ամենակարող Աստուած, երկրպագելի, պաշտելի և երկնչելի, օրհնեմ զքեզ' etc.

27. Bl. 110a: Über d. Liebe von Thomas von Kempen. Ü. 'Թումայի կեմբացւոյ յաղագս սիրոյ'. A. 'Սիրեցից զքեզ առաւել քան զիս և ոչ զիս եթէ ոչ վասն քո' etc.

28. Bl. 110b—111b: Über d. Natur Christi in durch Zeichen am Rande gekennzeichneten Abschnitten, mit Hinweisung auf Thomas von Aquina, Johannes von Damaskus, Cyrill etc. Ü. am Rande: 'Վասն բնութեան'. A. 'Ոչ ամենայն բնութիւն մասնաւոր է անձն, եթէ ոչ ենթադրեացի յինքեան և ինքեամբ'. etc.

Digitized by Google

29. Bl. 112a—114a: Eine, wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 111 u. 112, unvollständige Sammlung zusammenhangloser Stücke, Erklärungen biblischer Stellen, Witze, Erzählungen, Sprüche, Rätsel, kurze, auf die nächsten Nachkommen von Adam u. Eva bezügliche Genealogie, lexikalische Erklärung einiger armenischer Wörter, Bericht darüber, dass Naghasch aus dem Dorfe Pori des Bezirks Baghesch war (*պոռեցի*), Erfüllung des Wortes Christi Mc. 13,2.

30. Bl 114b—116b: Erzählung über den verkommenen Sohn eines Reichen und die Königstochter, die er nach der Lösung der von ihr ihm vorgelegten Rätsel heiratet. A. *'Այն տանուտէրն, որ չատ ապրանք ունէր, և խնդրեաց որդի և Աստուած ետ նմա և տուին յուսումն և ուսաւ և եղև ղօրեղ և ձիավար և արքեցող'* etc. E. *'և էառ զաղջիկն'*.

31. Bl. 116b: a) Zwei Amulette gegen Blutungen. Ü. *'Դիր արեան կապի'*. Ae. *'Առ յարեգնէն և գրեա ի ճակատն'* etc. *'Մօն ժօն թիմիթաւկի պարակլիսայ կապի արիւն ծառայիս Աստուծոյ ամէն.'* etc. — b) Bericht über die ursprünglichen Namen von Sardanabal: *'Թագաւորն Ասիրուրացոց Նինուէի'* etc. — c) Gedankensplitter: *'Աստուած, որ ստեղծ զքեզ առանց քեզ, զքեզ չի կարեր արդարացուցանել առանց[ց] քեզ'* etc. — d) Erwähnung der vier Dinge, die Gott Adam am Sonnabend gegeben habe: *'Եւ չարաչ Աստուած Ադամայ զ իրս'* etc.

32. Bl. 117a: Einleitung eines Briefes an einen Katholikos von Etschmiadsin: *'Սուրբ և աստուածարգոյ և աստուածամերձ և աստուածամեծար հօրդ'* etc.

33. Bl. 117b: Zwei Auszüge aus den Werken von Anania von Schirak. Ü. *'Անանիա Շիրակացո արարել է'*. a) Angabe d. Verszahlen d. Schriften d. Alten Testaments, wie *Dsh* Nr 30,5. — b) Hebräische Benennungen der Schriften des Alten Testaments. Ü. *'Անուանք գրոց հին կտակին երբայեցեցէն'*. A. *'Նախ Մովսէսի ծնընդոց ի գլխոց գրոց կոչի'* etc. unvollständig wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 117 u. 118.

34. Bl. 118a—b: Deutung der zwölf Edelsteine des priesterlichen Schulterkleids (= *վակաս*) des alten Bundes, kurzer Auszug aus der Schrift des Epiphanios von Cypern, *Mi* XLIII 294—304, 321—366. Vgl. zwei armen. Versionen *Baem* XIV (1856) S. 46—49, dazu *Zfa Ph* I 103, eine georgische Bearbeitung in Сборникъ матеріаловъ для описанія мѣстностей и племенъ Кавказа XXIV 16 ff. A. *'Երկոտասան ակունքն, որ կան, ի հին վակասն հիւսեցան, օրինակ են հաւատոյ եւ բժշն ցեզբեցն'* etc.

35. Bl. 118b—119b: Gedichte über angesehene Persönlichkeiten der alten Griechen und d. Bibel von Karapet von Moks. Unvollständig wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 118 u. 119. Ae. *'Արդ Հոմերոս է առջին, Լիկոյարգէս զկնի նորին'*

Digitized by Google

etc.; *'Գողոնիչէլ զարմն Յուդայիկն և քաջն Աւովդ Թոռն Եփրեմին'* etc.; *'Ադամ և Սէթ Եռավս, կայնան'* etc. Die Schlussverse beziehen sich auf d. Verfasser selbst.

36. Bl. 119b—120a: Aufzählung der von Plato u. Aristoteles festgestellten sieben guten Taten, die den Menschen vervollkommnen. A. *'Ա՟ց Պղ՟տն և Արիստոտէլ. Ի կարգ են ∼ի (= աչխարհի) և Ի գործք են բ՟ր՟ն՟եան, որ զմարդն կ՟տ՟ք՟ն՟եան հ՟ացնեն'* etc.

37. 120a: Gedankensplitter. A. *Իմաստունն բանիւբ միայն նման է ծառոյ, որ ոչ ունի զպտուղ'*. etc.

38. Bl. 120a—b: 12 Gattungsbegriffe, die alle Eigenschaften Gottes in sich einschliessen nebst Ausführung in Beispielen. Ü. *'Սեռական անուանք Աստ՟ծոյ այս են'*. A. *'Էական, անձնական, առնչական'* etc.

39. Bl. 121a: Lexikalische Erklärung einiger alt- und spätarmenischer Wörter u. Redensarten in volkstümlicher Sprache. A. *'Պարս է. մահղու՟լ է, մ՟ստահաղ է, դասիլ է'* etc. Zum Schluss zwei Zeilen in Geheimschriftzeichen nebst Übersetzung, wobei der Name des vermutlichen Verfassers *Զաքարէ* vorkommt.

40. Bl. 122a: Vier in der Genealogie Christi im Ev. Matthäi enthaltenen Geheimnisse. A. *'Մատթէոս աւետարանի ազգաբան՟ի՟ն զ ինչ խ՟ր՟դ ունի. ո՞վ՝ զի յ՟ս՟ց՟ զ՟ մ՟ղ՟ղ՟ն՟ն Ք՟ր՟ստոսի էր ճշմարտապէս և ոչ առ այլք'* etc.

41. Bl. 122b: Erklärung der aus dem Hebräischen entlehnten Wörter *'Սաբաւոթ* und *ալէլուիա'* A. *'Տէր Աստ՟ած Սաբայոթ ց* (= *ասինքն*) *զօր՟ք՟ն՟եանց և ծ անու|անցն Աստ՟ծոյ'* etc.

42. Bl. 122b: Darüber, dass das Brot u. der Wein des Messopfers nur im geistigen Sinne als Leib und Blut Christi aufzufassen sind. A. *'Պատարագիչն ասէ. Աղաչեմք զի պնուէրս զայս'* etc.

43. Bl. 123a—129a: Ein, wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 122 u. 123, unvollständiges Stück über die Natur Christi im Anschluss an Klemens, Augustinus, Athanasius, Cyrill, Nerses Schnorhali, Nerses von Lambron, Dionysios etc.

44. Bl. 129b—130a: Über die Verwesung mit der daran anschliessenden Schlussfolgerung, dass d. Leib Christi unverwest geblieben ist. Ü. am Rande: *'վասն ապ՟կ՟ն՟ե՟ն'*. A. *'Ապ՟կ՟ն՟էիւն քանի՞ եղանակաւ ասի և իւանի'* etc.

45. Bl. 130a—b: Darüber, dass es ungeziemend sei, zum Beweise der wahrhaftigen Menschwerdung Christi Fragen nach seinen reinmenschlichen Bedürfnissen aufzuwerfen. A. *'Առ վհ՟ուն՟ի թէ հ՟ր՟կ է Ք՟ր՟ստոսի զարտասուսականն ունիլ'* etc.

Digitized by Google

46. Bl. 130b—131a: Erklärung der den Psalmen 119 (120)—134 (135) beigegebenen Benennung „Stufenpsalmen". Ü. *'Երգ աստիճանաց.'* A. *'Ոմանք առին, թէ երգք աստիճանաց կամ ելից ասին սակս ելանելոյ և բարձրացուցանելոյ զձայնս'* etc.

47. Bl. 131a—132a: Erklärung zweier biblischer Stellen und zwar: a) *'Թէպէտ նուաղեցեք ի մէջ վիհակաց, լինիցիք իբրև. դիտատուք աղաւնոյ արծաթապատ, որոյ թևք ի գոյն ոսկոյ'*; b) *'Ի գումարել Ցւրբին* (= երկրաւորին) *զթագաւորս ի վերայ նոցա, ձիւնասացքն ի Սաղիմոն'*.

48. Bl. 132a: Zwei Definitionen des Urstoffs. Ün. am Rande: *'Սահմանն նիւթոյ առաջնոյ'*; *'Այլ սահմանն'*. Ae. *'Նիւթն առաջին է գոյացուելիս'* etc.; *'Նիւթն է առաջին ենթակայ իւրաքանչիւրոյ իրի'* etc.

49. Bl. 132ab: Benennungen des Urstoffs nach d. Alten. Ü. *'Այսոքիկ են անուանք նախկին նիւթոյն'*. A. *'Կայօս, որ է մթութիւն'* etc. Unter anderen werden auch Hesiod und Orpheus erwähnt.

50. Bl. 132b—133a: Einige zusammenhangslose Sätze philosophischen Inhalts. Ae. *'Արիստոտէլն առի եղեն և կրկին ոչ են սուկ բնութեանց, այլ անձանց'*, *'Նոյնգոն կատարեալ է անբաժանելութիւն կատարեալ'*, *'Հակառութիւն է աստրասուածութիւն և բացասութիւն նոյնոյ'*, *'Այն, վասն որոյ իւրաքանչիւրն է այսպիսի'* etc.

51. Bl. 133a—b: Definition des Begriffs der Person mit einem daran anschliessenden und auf die Frage nach der Person und Natur Christi bezüglichen Abschnitt. Ü. am Rande: *'Սահմանն անձին'*. Ae. *'Անձն է մի ղէմ ծայրագոյն և կատարեալ'* etc., *'Նոյնարար մի անձն Քրիստոս, բաղադրեալ մի բնութիւն նորա'* etc.

52. Bl. 134a—137b: Zwei Belobigungsschreiben, das erste an ein Kirchenoberhaupt d. Stadt Tabris von einem Geistlichen Namens Gregor, das zweite an einen höheren Geistlichen in Kilikien o. Angabe der Namen des Verfassers und des Adressats. Ae.: *'Ի յանեղէն և ի գերագոյ(գ)էն, յամէնաարթ էրամանէն'* etc., *'Ճատրոնապետականն գլխոյ և ի գերապայծառ նշուղիկ նորին ճոռա|գայիթից'* etc.

53. Bl. 137b—140b: Einleitungen für Briefe an kirchliche Anstalten und höhere Persönlichkeiten, Geistliche sowohl wie Weltliche. A. *'Եւ ի գերագոյէն բարգաւաճեալ գհռոմկլի և գհաստատեղոյս մինաստանդ'* etc. Zum Schluss einige Geheimschriftzeichen mit der Angabe des Lautwerts derselben in armenischen Buchstaben.

Digitized by Google

54. Bl. 140b: Türkische Pflanzen-, Blumen- u. Fruchtnamen nebst dem armenischen Ausdrucke *հիւթ*. A. *'Մեպուլ, միզամ'* etc.

55. Bl. 141a—143b: Alphabetisches Gedicht vom Vdp. Karapet zur Belehrung der Kinder, *Ա–Ք*. Zum Schluss noch einige Strophen m. d. Abn. *Ի կարապետէ*. Ü. *'Կ–ր–պետի մեծի վ–ր–պետի աս–ցել խր–տ պիտաիս մ–ւկ–նց ընդ յոտանս–հաս տ–ռիք'*. A. *'Ամէն–ն սկիզբն ես եմ, դու–ք լուարու–ք զոր ինչ ասեմ. ով մանկուն–ք իմ, ղեկղ խրատեմ'* etc.

56. Bl. 143—144a: Zwei Einleitungen f. Briefe in Vergleichen, die erste zur Belobigung eines Geistlichen, die zweite zum Tadel. Ae. *'Արեգակ բ–զմա– հոլով պ–յ–ն–ն–ն չարաչ ցամաքեց–ցիչ, բան–կ–ն բուսոց դարմ–նիչ'* etc., *'Ի(ե)ւաւոր և հաւ– ամբակ.աւոր, խաւարապ–նաց չղջիկան'* etc.

57. Bl. 144b: 5 Rezepte gegen Zahn- und Brustschmerzen, durch Ameisen verursachtes Jucken, Halsverschleimung und Heiserkeit. Ae. *'Բռեկ–նի կամ– աւտամն դեղ'* etc., *'Զկաղնու. մոխիրն լրով խառնէ'* etc., *'Մրջմանբուն դեղ։ Ջն–պաստ–կի սպտուղն չաղէ քացախով'* etc., *'Ջաղն և դմեղրն խառնեա և յանո– թեց կեր'* etc., *'Ջչոր պակլայն կոտորէ և դիր ի քրջոց'* etc.

58. Bl. 144b: Ein wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 144 u. 145 unvollständiges und inhaltlich näher nicht zu bestimmendes Gedicht. A. *'Ի յանպատուղ խիտ անխոտէս և յանսաղարթի գօսե–լ փայտէս'* etc.

59. Bl. 145a—146b: Ein wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 144 u. 145 unvollständiger Brief eines zum geistlichen Beruf Vorbereiteten an ein Kirchenoberhaupt zwecks Erlangung der Priesterweihe.

60. Bl. 147a—152a, 153a—159b: Verschiedene Briefeinleitungen und Musterbriefe, darunter auch von Klostervorstehern an das Volk gerichtete encyklische Schreiben. Der Anfang fehlt wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 146 u. 147.

61. Bl. 152b: Aus armenischen Buchstaben willkürlich zusammengesetzte Geheimschrift, teils mit Angabe des Lautwerts, und sonstige Geheimschriftzeichen. Mitten in den Zeilen befindet sich ein Scherz auf den, der diese Zeilen nicht entziffern kann.

62. Bl. 160a: Ein wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 159 u. 160 unvollständiges Gedicht von Abraham. A. fehlt. Die Abn. der von dem eigentlichen Gedicht unabhängigen Schlussverse bilden *Աբրահամէ*.

Die vorderen Dckbl. enthalten e. georgischen Text in Chutsuri, d. hinteren armen. Bruchstücke aus Lc. 21,12–24 u. ein schwer lesbares Stück.

Digitized by Google

Ma XIII 98.

Bl. 195 (lr. 95a, 118b, 127b, 131b—135b, 139b, 184b, 185a, 194b) + v. 3. u. h. 1 Dckbl. — **Gr.** 15×10 (T. 9,8—12,6×6,8—7,5). — **St.** Pp. — **Z.** 19—21. — **Schr.** meist Krs., zuw. Krr. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün. u. Abn., einfache Ttlvzn. u. Rdvzn., Bl. 1b e. moderner Holzschnitt der Mutter Gottes mit dem Jesukinde aufgeklebt. — **D.** 1668 (s. Bl. 92b). — **Schrb.** *Աբրահամ'* (s. Bl. 173a), *Մարտիրոս* (Bl. 92b), d. Name des letzteren von jüngerer Hand eingetragen. — **Mmd.** Bl. 92b, 144b, 172b.

1. Bl. 2a—90a: d. Definitionen David's des Unbesiegten, wsntl. wie *Dav* S. 120—216, d. Ü. des nicht numerierten Kap. am Schluss S. 215—216 ausführlicher; *'Ընդ այսոսիկ և յառաջարանիս իմաստասիրութեան Դաւիթ եռամեծի և անյաղթ փիլիսոփայի ընդդէմ առարկութեանցն չորիցն Պիւհոնի իմաստակի և սահմանք և տրամախոհութիք իմաստասիրութեան'.*

2. Bl. 90a—92b: kleinere Stücke philosophischen Inhalts, a) Fragen u. Antworten, die Homonymen betreffend. A. *'Հարցումն: Ասա քանի՞ս յեղանակս լինի բաժանումն հոմանուանից: Պատասխանի: Նախ վերադոյն բաժանումն ըստ երկուց հանդիպի գոլ...'* etc.; b) über die Einteilung der Homonymen. Ü. *'Ցաղագս բաժանման հոմանուանից ըստ ժամանակականութեան և ըստ ոչ ժամանակականութեան'*. A. *'Ոմանք ըստ յերկոսքեան որպէս յերկիլ ոք զհայրն նոյնն անուամբ և զորդին անուանիցէ...'* etc.; c) über das Gemeinsame. Ü. *'Վասն հասարակի'*. A *'Հասարակ է անտրամատելի որպէս ծառայ երկուց եղբարց եւով...'* etc., d) über das Gemeinsame. Ü. *'Դարձեալ յաղագս հասարակի'*. A. *'Հասարակ է, որ անբաժանելի, որպէս ծառայ եղբարց և է որ բաժանելի որպէս անդ...'* etc.; e) über die Homonymie. Ü. *'Ասողոգութիւնք Արիստոտէլի'*. A. *'Հոմանուանութիւն լինի ըստ երկուս յեղանակս, ըստ պատահման և կամ ըստ մտածութեան...'* etc.

3. Bl. 92b: *'Գրեցաւ զիրքս ձեռամբ յոհնամեղ և ապիկառատ Մարտիրոս եպ անուամբ քահնայ ի Թվին ռճժէ'*.

4. Bl. 93a: Aufzählung der aristotelischen Kategorieen mit Angabe von Beispielen.

5. Bl. 93b: e. Zeichnung, schematische Darstellung der 4 Qualitäten Warm, Kalt, Feucht, Trocken und ihres Verhältnisses zueinander sowie zu den 4 sog. Elementen Feuer, Luft, Wasser, Erde.

6. Bl. 94a—b: 2 Gebete, a) gegen Dämonen, Zauberer und Häretiker. Ü. *'Աղօթք վասն կապանաց սիւաց և կախարդաց և աղանդաւորաց'*. A. *'Ո՜ռոյ Աստուծոյ ի թագաւոր հզոր ապաւէն ծարաւելոց, փրկիչ նեղելոց, որ*

Digitized by Google

վասն մեր խոհարհեցար ի հայրական ծոցոյ . . .' etc.; b) gegen üble Besprechungen. Ü. '*Աղօթք երդման և պապանութեան չար լեղուի*'. A. '*Հրանելիք հրայփալ հրատն համայկէզ . . .*' etc.

7. Bl. 96a—117b, 119a—124a, 125a: altarmenische Grammatik von Simeon aus Dschulfa, wsntl. wie d. Ausg. *Գիրք որ կոչի քերականութիւն արարեալ և չարտրեցեալ ի Սիմէոնէ վարդապետէ Ջուղայեցւոյ . . .*, Kpel. 1725, S. 15—129,20 '*Թող թէ*'. Das E., S. 127,20—228 der Ausg., fehlt.

8. Bl. 118a, 124b, 125b—127a: Lieder religiösen Inhalts, a) Bl. 118a: auf die Mutter Gottes in 6 Strophen, abwechselnd in einer armenischen und einer türkischen in armenischer Umschrift. Ü. '*Տաղ Աստուածածնէ*'. A. '*Աստուածածնին կոյս Մարիամ անապական*' etc. bzw. '*Լամալին տէն օլտում հալաք եալ վարդում*' etc.; b) Bl. 124b: auf die Mutter Gottes, unvollständig, die Strophenanfänge = *Առաքե . .*, also wohl von einem gew. Arakhel. Ü. '*Իաղ Աստուածածնէ*'. A. '*Աստուածածնին մայր Մարիամ սքանչ սքանչ մայր և ծնօղ փրկչին*' etc.; c) Bl. 125b: auf die Auferstehung Christi. Ü. '*Դաղ հայրուքիւն*'. A. '*Ի չափաթու պէչերին գանայք յիւրար ժողովին ի գերեզման անմային*' etc.; d) Bl. 126a: auf die Mutter Gottes als Fürsprecherin für die Sünder o. Ü., die Strophenanfänge = *Ջաքարիա*. A. '*Ջառածեալ մեղօք ե[ր]կեղ Քրաւայեալ մաքմնով և դերի*' etc.; e) Bl. 126b: auf das Kreuz. Ü. '*Տաղ խաչին սուա*'. A. '*Էս խաղ կայնգնէլի, կամիմ ի խաչ էլանել*' etc.; f) Bl. 126b—127a: auf das Kreuz. Ü. '*Տաղ խաչի սուա*'. A. '*Ով իմ սիրակա՛ որդի, սիրուս իմ ա[յ]քեալ*' etc.; g) Bl. 127a: auf die Auferstehung Christi. Ü. '*Տաղ յարութիւն*'. A. '*Նստեալ կանայքն անմահ; առ գերե[զ]ման անմահին հրևելով*' etc.

9. Bl. 128a: A. eines Gebets, 2 Zeilen.

10. Bl. 128b: 2 Rätsel in Versen, das zweite in türkischer Sprache, jedoch in armenischer Umschrift.

11. Bl. 129a—131a: Lieder religiösen Inhalts, a) Bl. 129a—b: Busslied. Ü. '*Տաղ ապաշխարհութեան*'. A. '*Մեղայ քեզ Քրիստոս Աստուած ապաւէն յոյս ըզքեզ ունիմ*' etc.; b) Bl. 129b—130a: Klagelied Mariae am Kreuze wie *Dsh Nr.* 157,3 *ա* u. 545,2 *է*; c) Bl. 130a—131b: auf den Thron Gottes und die himmlischen Heerscharen von Gregor von Narek wie *Dsh* Nr. 537,6 *ղ* u. 412,15 *ճծբ*.

12. Bl. 131a: Bruchstück, nämlich Ü. u. 11 Z., der Geschichte des hl. Öls wie *Dsh* Nr. 257,4 *ա*, vollständig Ma XIII 94,9.

13. Bl. 136a—138a: Rätsel von Nerses Schnorhali m. den Auflösungen am Rande, *Schnorh* S. 560 ff. *լէ, բ, կը, ճի, ղբ, քը, հբ, խէ, ժ, ժե,*

Digitized by Google

կե, կա, ծե, ճ, խթ, խա, խգ, հ, իբ, լ, կ, ծէ, ղե, ե, ճզ, ծբ, ծգ, ղզ u. ausserdem 10 in der Ausg. nicht enthaltene.

14. Bl. 139a: Lied zweier Nachtigallen, *'Երկու բլբլուլ պաղին մէջն խօսէին, հայ, խօսէին, հայ . . .'* etc.

15. Bl. 140a—158b: d. dem Moses von Chorene zugeschriebene Geographie, wsntl. wie *Mos* S. 585—616.

16. Bl. 158b—159a: Itinerar von Dvin nach verschiedenen anderen Orten, wsntl. wie *St. Martin*, II 395—397, am Schluss Berufung auf des Porphyrius Erläuterungen zu Ptolemaeus' *Ἁρμονικά* u. auf Pappos von Alexandria. A. *[Ա]սահա կամիմ զչափ դորա համառօտել մղոնախաղաց ոտնաչափութիւնօք ժամդրակարար աստղրիզահեմ գիտութիւնս: Ի Դվնայ մղոն .մ. ի կարնոյ քաղաք'* etc. E. *'. . . յովկիանոս անծանօթ'* Ma XIII 73,4, dann: *'Այսքեղ ընծայ յինէն գրաւորա|կան վերծանել ի Պորփիւրէ ներգործութենէ և գեղգեղոյ մղոնական գրամատիկոս տառիցն և ի բաղմավէպ պատմութենէն Պապա Աղէք|սանդրաց[ա]յ ոչ լեր ի տեր'*: Vgl. Ma XIII 74,5.

17. Bl. 159a—170a: Vardan's Geographie o. Ü., wsntl. wie *St Martin* II 318—453.

18. Bl. 170a—173a: anonyme Beschreibung persischer u. indischer Städte, wsntl. wie *ZfaPh* I 195—198.

19. Bl. 173a: Mmd. des Schrbs.

20. Bl. 173b—174a: Frühlingslied. Ü. *'Տաղ գարնան ասա'*. A. *'Գաթուն եկեալ բլբուլն այգին ծաղկունք ամէն մէկ տեղ առին . . .'* etc., am E. Angabe eines Hymnus, *'Շարական դի թագ հիւսեալ երկնայինն'*.

21. Bl. 174a—b: Frühlingslied auf die Nachtigall, die Strophenanfänge = *Ասապալ*, Ü. *'Տաղ գարնան ի վեր բլպուլի'*. A. *'Ահայ եկեալ կայրուն բլպուլն է նստել վաթղոյն'* etc., am E. Angabe eines Hymnus, *'Շարական գկ խոստովանող Քրիստոսի չեմարիտ* [= ճշմարիտ]*'*.

22. Bl. 174b: die ersten 5 Strophen des Liedes auf Jerusalem vom Presbyter Jakob, *Dsh* Nr. 387,3. am E. Angabe eines Hymnus, *'Շարական գկ Տեն այսր յերուսաղէմ'*.

23. Bl. 175a—185a, 186b—194b: eine Zusammenstellung aus verschiedenen Stücken der Dichtungen des Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 221,1, dann 1 Z., die der Ausg. fehlt, S. 222,2, dann 11 Z., d. der Ausg. fehlen, dann S. 160,19—20 u. 161,3—8, 10,21—24, 12,13—14,16, 15,3—22, 16,13—17,6, 18,13—16. 21—24, 20,5—24. 22,5—20, 23,15—26, 24,9—16. 25,7—18, dann 2 Z. für S. 25,23—S. 26,8. dann S. 26,9—12, 27,9—12. 28,5—14. 17—18. 21—29,4. 7—8 35,23—36,14. 17—37,2, 39,7—8. 11. 14—18, 41,15—22. 24—25,

Digitized by Google

42,1—2. 5—8.15—18, 43,15—22, 44,23—45,16, 51,21—52,6. 9—18, dann 6 Z., die der Ausg. fehlen, dann S. 55,13—16. 25—56,1. 3. 5. 7. 11—16. 19—20. 23—24, 58,15—18, 59,1. 4—6. 9—12, 135,17—138,26, 140,7—18. 23—26, dann 12 Z. für S. 518, dann S. 519,1. 3. 5. 7. 9—24. 520,9—521,6, dann 7 Z., die in d. Ausg. fehlen, dann S. 137,23—24, 138,11—12, 139,13—20, 66,23—26, 139,1—12. 21—140,2. 19—22. 3—6. 23—141,10. 13—143,12, 155,25—156,18, 157,8. 158, 21—22.19—20. 23—159,8.

24. Bl. 194b: Gebet gegen Kopf- und Zahnschmerzen wie *Dsh* Nr. 191,8 Bl. 62b.

25. Bl. 195: Gebet zur Austreibung des Teufels. Ü. *'Աղօթք երդման և պապ[ան](ք)ն[ուհ]ան լեզ[ուի]'*. A. *'Երդմնեցուցանեմ զքեզ սատանայ և չարք դևք . . .'* etc.

Ma XIII 99.

Bl. 86 (lr. 86b) + v. u. h. je 2 Dckbl. — **Gr.** 19,5×12,5 (T. 15×9,5). — **St.** Pp. — **Z.** 23. — **Schr.** Bl. 1a—42a u. 84b—86a Rnd., sonst Krr. — **Ebd.** Pp.-Umschlag. — **Schm.** rt. Abst., Az. u. Ü., Bl. 1a Vogelinitiale, stümperhaft. — **D.** 1620 (s. Bl. 85b). — **O.** Dschulfa (s. Bl. 85b). — **Schrb.** *Աբիստակէս* (s. Bl. 85b). — **Mmd.** Bl. 15b, 20b, 28b, 38b, 39b. — **Nschr.** Bl. 85a—86b. — **Zst.** Bl. 1 halb zerrissen, sonst gut.

1. Bl. 1a—15b: Predigt über Mt. 7,6 wie *Dsh* Nr. 313,16 *q*, *Fi* Nr. 12,12.

2. Bl. 15b—20b: Predigt über Ex. 20,12 wie *Dsh* Nr. 102,17.

3. Bl. 20b—28b: Predigt über Mt. 10,16 wie *Dsh* Nr. 147 *q* 1, *Fi* Nr. 12,14.

4. Bl. 29a—39a: Vision der hl. Gottesmutter wie *Թանգարան հայկական հին և նոր գպրութեանց Բ*, Ven. 1898 S. 402—417. Vgl. die griech. Fragmente Tischendorf, Apocalypses Apocryphae . . ., Leipz. 1866 S. XXVII—XXX.

5. Bl. 39a—82b: Polemik gegen die Lehre der Mohammedaner in 15 Kap. — Ü. *'Ընդդէմ կորուսեալ ազգին այլազգ|եաց, որք են կաթսպետ նեռին և նոր հերձուածոցք հերձուածողքն Արի|ոսի եւ կերդնէթոսի'*. Bl. 39a—b: Inhaltsverzeichnis von 16 Kap., deren letztes fehlt, mit Vorbemerkung. — Bl. 40a—82b: die Polemik. A. *'Ա. Զի ցախ զառաջինն ուրացան զերկրորդութիւն անձանց որպէս Սաբէլ և ասին մի Աստուած և առարկեն նախ այսպէս եթէ ծայրագոյն պարզութիւն . . .'* etc. *'Ասեմք առ այս ըստ Աբիստոտէլի Հե որպէս Չղչիկանն ոչ*

Digitized by Google

կարէ հայել ի լոյս արեգականն, այսպէս' etc. E. '*...զի ծանիցէք զմոլար|կնա նոցա և բան առ բան պատասխանեցէք և մի յաղթեցէք: Այսքան առ այս*'. Vgl. Ma XIII 96,24.

6. Bl. 83a—b: über die Winde m. einer Zeichnung. Ü. '*Ցաղակս զանազան հողմոց*'. A. '*Իսկ չորն ի ցրուեմ վանելով յարտաքս հռսանէին*' etc.

7. Bl. 84a—b: über die Verteilung der Stämme Israels in der Wüste Sinai, m. e. Zeichnung. Ü. '*Վասն բանհակելոյ ժողովրդեան հարց*'. A. '*Որպէս բնակէին բժն ցեղք բովր|ակ* [= *բովրնդակ, բովանդակ*] *անցեալքն ի հանդէս ..*' etc.

8. Bl. 85a—b: Nschr.

Ma XIII 100.

Bl. 172 + v. 1 Dckbl. — **Gr.** 14,7×10 (T. 13×8,5). — **St.** Pp. — **Z.** 19. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Pppd. m. Stübz. — **Mmd.** Bl. 18b, 21b, 26a, 32a, 37b, 43a, 47a. — **Zst.** Ebd. lose, zw. Bl. 13 u. 14, 85 u. 86, 148 u. 149 fehlt ein Bl., sonst ziemlich gut.

1. Bl. 1a—8b: Verzeichnis von Festtagen.

2. Bl. 8b—13b: Predigt üb. d. Vertreibung Adams aus d. Paradiese u. d. Menschwerdung Christi, wie Ma XIII 96,20, jedoch o. E. wegen Blattverlusts.

3. Bl. 14a—18b: Bruchstück einer Predigt (A. fehlt wegen Bl.-Verlusts), wahrscheinlich üb. d. Gebet.

4. Bl. 18b—21b: Predigt üb. d. Glauben u. d. Taufe, '*Սկիզբն ամենայն բարեգործոց հաւատն է*' etc.

5. Bl. 21b—26a: Fastenpredigt, '*Նախախնամաւէն ամենայնի նախ ի դրախտին պատուիրեաց զմեզ զաստուածնա նոքա*' etc.

6. Bl. 26a—32a: Predigt über Sünden, die keinen Gewinn bringen, '*Երկերուք, երկերուք և զարհուրեցէք և դողալով սարսեցէք*' etc.

7. Bl. 32a—37b: Predigt über die Beichte, '*Ահա տամ ձեզ ձայն փրկուքեան, քարոզ առեցէք*' etc.

8. Bl. 37b—43a: Predigt üb. e. Verstorbenen von Ephräm dem Syrer, '*Այսպէս ասէ երանելին Ծոբ*' etc.

9. Bl. 43a—47a: Predigt über d. Hurerei, '*Սկիզբն մեղաց ի կնոջէ եղև, և ասէ յառաջ եւայ ճաշակեաց ի պտղոյն*' etc.

10. Bl. 47a—51b: Predigt über d. Verstorbenen von Ephraim dem Syrer wie Ma XIII 96,21, jedoch o. Ü.

Digitized by Google

11. Bl. 51b—52b: Fragen u. Antworten verschiedenen Inhalts, *'Հ֊ըց։ Քանի՞ սուրբք կա ի դուրանին։ Պ֊պ֊խ֊ն։ Գիտել պարտ է, զի դուրանն ամէն֊ն ճշդ սուրբք է'* etc.

12. Bl. 52b—55a: Predigt üb. d. Auszug der Israeliten aus Ägypten, *'Հինգերորդ առնոյ բանս աղգ|ին Իսրայէլի, որ այնպէս սքանչելաւք եհան զնոսայ Եգիպտոսէ'* etc.

13. Bl. 55a—56b: Predigt, *'Եւ ոմանք յերուսաղեմ ասեն զոն֊ն խաւար չոտ այրի և զեւայ հոտն'* etc.

14. Bl. 56b—57b: über den Weihrauch, *'Իսկ խաւնկն որ ծխեմք յեկեղեցի, ունի բազում խորհուրդս, նախ զի չորք է'* etc.

15. Bl. 58a—69a: Fragen u. Antworten, *'Քանի՞ են գրծ առաջին աւուրն։ Պ֊պ֊խ֊ն։ է արար Աստուած, զդ նեւրքն, հող, զջուր, զօդ և զհուր, զդրախտն'* etc.

16. Bl. 69b—71a: üb. d. Reliquien Christi wie *Dsh* Nr. 398,4.

17. Bl. 71b: üb. Zeiteinteilungen, *'Եւ դրձեալ ասեմք, զի տարին ունի ժբ ամիս'* etc.

18. Bl. 71b—72b: Antworten an die Mohammedaner wie Ma XIII 96,15.

19. Bl. 73a—74b: Lied, *'Ցրժամ նչան քո սրբ խաչին ոչխ֊ գայլակն երեւեսցին'* etc., unvollständig wegen Bl.-Verlustes.

20. Bl. 76a: E. einer Predigt.

21. Bl. 76a—b: Polemik gegen die, die behaupten, dass Petrus allein die Macht zu lösen u. zu binden erhalten habe, *'Զի յորժամ եմաւտ Տէրն ի տունն Սիմոնի'* etc.

22. Bl. 77b, 75a—b, 78a—b: Nschr. in Versen.

23. Bl. 79a—102a: Prophezeiungen des Philosophen Agathon, Jerusalem, Armenien u. die Ankunft des Antichrists betreffend, *'Սկզբ եղեուլ յետին դարին ըճ ամին յորժամ թագաւորեսցէ մեծն Կոստանդեանոս հզօր աղգէ'* etc.

24. Bl. 102b—104a: Belehrung für Einsiedler u. Mönche, *'Որք կամիցին Քրիստոսի հետ և ողք լինել և ի մէջ ~հի [= աշխարհի]'* etc.

25. Bl. 104a—120b: Fragen u. Antworten. A. *'Հ֊ըց։ Քանի՞ իրաւք աղգն փունկ|աց արտաքոյ է ամենայն աղգաց քրիստո|նէից'* etc. Vgl. *Dsh* Nr. 398,6 *բ*. Bl. 71 *բ*.

26. Bl. 121a—123b: Fragen u. Antworten, *Dsh* Nr. 116,2.

27. Bl. 124a—138b: Geistliche u. nützliche Belehrung von Johannes von Enkars, *Dsh* Nr. 116,4. E. fehlt.

Digitized by Google

28. Bl. 139a—b: Lied, *'Բարձրեալ անքննին բնաւից լուսիւն բաւական- նութիւնն որեաս պարզութիւն'* etc.

29. Bl. 140a—b: Lied, *'Սուրբն վարդապետն մերըն ընդրեալ Մեսրոպ'* etc.

30. Bl. 140b—141a: Lied, *'Բունեալ արեգնդանին կրկնեա [ե]զգս յաւէժա- կան, երգեմք զքանական'* etc.

31. Bl. 141a—b: Lied, *'Ապաւածն ամենի անտանօր յայտնի աղտաւ երևի օրինօք մարտին'* etc.

32. Bl. 141b: Lied, *'Ի քեզ, Տէր, յուսամբք, ի քեզ միանամք'* etc.

33. Bl. 142a—b: Gebet von Gregor von Narek, *'Աւետիս մեծ խորհրդոյ խորհուրդ ծածկեալ մեզ յայտնեցաւ աւետիս լոյս հայր ծագեալ'* etc.

34. Bl. 142b—143b: Gebet, *'[Ա]ւետիս քեզ սիրամայր կոյս Մարիամ, տաճար բանիւն աւետիս, տուր Աղաւոյ'* etc.

35. Bl. 143b—144b: Lied von Gregor von Narek, *'Աչքըն ծովի ծով'* etc., *Dsh* Nr. 32 *p.* 1.

36. Bl. 144b—145b: Lied, *'[Ս]կաւ իմ զեղեցիկ դուստր եւայի'* etc., *Dsh* Nr. 99,3 *q.*

37. Bl. 145b—146b: Lied, *'[Ի]աչն ի նախնուհի երևեցաւ'* etc., *Dsh* Nr. 160,4 *q.*

38. Bl. 146b—148a: Lied, *'Երգին երեքեաւ սուրբ Երիզաբէ լուսաւորչէ կամաք կապեալ էր'* etc.

39. Bl. 148a—b: Lied, *'[Շ]քթունք զրւարթունք բանին բանաւոր ծիծ- ռունկ'* etc.

40. Bl. 149a—163a: Fragen u. Antworten geistlichen Inhalts. A. fehlt.

41. Bl. 163a—172a: Belehrung für den Todesfall eines Bischofs, Priesters od. Ordensvorstehers. A. *'Առնոյ քահանայքն զժողովուրդն և երթան ի տեղին, ուր զգերեզմանն, կամին առնել և ասեն սղմոս . .'* etc.

Ma XIII 101.

Bl. 108 (lr. 1, 99b—101a, 107a—108b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 14,6×10 (T. 10×6,4). — **St.** Pp. — **Z.** 21. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **D.** 1775 (s. Bl. 104b). — **O.** Konstantinopel (s. Bl. 104b). — **Schrb.** Subdiakon *Կարապետ խորշաեան* (s. Bl. 104b). — **Zst.** alle Bl. mittelst eines Nagels durchbohrt, sonst ziemlich gut.

1. Bl. 2a—93b, 104b—106b: Rhetorik in 6 Büchern von Mechithar aus Sebastia, Bl. 2a: Ü. *'Համառօտ ճարտասանութիւն դիւրին ոճով և վայե-*

Digitized by Google

լուէ օրինակաւ: Շարադրեցեալ աշխատասիրութեամբ տեառն Մխիթարայ Վարդապետի Սեբաստացւոյ Աբբայիայր կոչեցելոյ . . . etc. *Ծամբ Տեառն* 1753 *ի վէնէտիկ . . .'*, Bl. 2b: e. Lobgedicht auf d. Werk, Bl. 3a—91a: d. eigentliche Rhetorik, Bl. 91b—92a: Tabellen, Bl. 92b—93b: e. Anhang *'Ծաղագս տարբացուցի ճոխաբանութեան'*, Bl. 104b—106b: Kopie d. Bl. 92b—93b. Vgl. Ma XIII 79,2.

2. Bl. 94a—99a: Brief des Dionysius Areopagita an Timotheus über den Tod der Apostel Petrus u. Paulus, wsntl. wie *PiAn* IV, S. 249—254. Vgl. d. syrische Version daselbst S. 241—249, d. lateinischen Übersetzungen der syrischen u. armen. Version S. 261—276.

3. Bl. 101b—104b: Gedicht über die Nichtigkeit des Lebens vom Vardapet Jacobus Theologus aus Konstantinopel aus d. J. 1740. Ü. *'Ոտանաւոր ի վերայ ունայնութեան կենցաղոյս, զոր չարադրեալ է գերամեծաք պատրիարքն Կոստանդինուպոլսոյ Ծակոբ Ապտածապատն վարդապետին ընծուաբերութեանն արամազնեայ* 1199'. A. *'Անցք ստուերի է փառք մարդոյ . . .'* etc. E. *'ապաչխարանքն արդիւնական բաւ արարումն է քաւչական.'*

D. v. Dckbl. scheint e. Bruchstück aus einem encyclischen Schreiben eines Patriarchen zu sein, d. h. Dckbl. enthält den A. eines Briefes des georgischen Königs Heraklius II in armen. Sprache.

Ma XIII 102.

Bl. 197 (lr.: 15b, 22b, 23b, 27b, 29b, 31b—32b, 136a, 160a, 165a, 170b, 180b). — **Gr.** 15×9,5 (T. 12,3×7,3). — **St.** Pp. — **Z.** 14—28. — **Schr.** Krr. von verschiedener Hand. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** Bl. 33a, 171a Vogelinitialen; Bl. 33a rote Az. — **Mmd.** Bl. 93a. — **Zst.** es fehlen Bl. zw. 161 u. 162, 195 u. 196; Bl. 1 zerfetzt. — **Bm.** Die Abn. u. Anfangsworte z. Teil ausgelassen. Bl. 33a zwei, Bl. 50b u. 156b je ein Stempel.

1. Bl. 1a—13b: Gebet in psalmartigen Versen. Ü. u. A. durch Wurmstich verstümmelt. A. *'Որպէս զ Ադամ ի դր[ախտին] փրկեցեր զ Նոյ ի . . .* [unlesbar] . . . E. *'Իբրև զանուշահոտութեն խնծորոց, յոր հոտոտի փեսայն երկնաւոր'.*

2. Bl. 13b—14a: Ermahnung im Anschluss an Phil. 2,17. Ü. *'Զ-ողոք խոստաք ք[րիստոնէից]*. A. *'Այլ թէպէտ և նուէրիմ ի վերոյ պատրաստի պաշտամանն հաւատոց ձերոց, խնդամ և ուրախ եմ: Զասաց թէ մեռանիմ ուրախ առ Տիմոթէոսն դրէ'* etc.

3. Bl. 14a—34b: Gebete. a) Bl. 14a—15a: von Gregor von Narek, wie

Digitized by Google

NorW[2] S. 631—633, ՂԳ. — b) Bl. 16a—21a: A. *'Ամէնից աքսորեչ, որոց երևիմն և որ ոչ (ոչ) տեսանիմն, անքաժանելի Բան Հաւր, ծնունդ անճառելի էութեան Հոգւոյ'.* — c) Bl. 22a—23a: Auszug aus einer nicht näher zu bestimmenden Ritualvorschrift, bestehend aus Gebeten, die zum Teil nur angedeutet sind, einer Prädikation und den Angaben einiger Psalmen. — *α*) Bl. 22a: Gebet an den hl. Geist. A. *'Սո՛ւրբ Հոգոյն։ Ի քէն սո՛ւրբ աւազանս|աւն կոչեցար ի պրկէզբու|թիւն Հօրն երկնաւորի'* etc.; *β*) Bl. 22a—22b: e. d. h. Chrysostomos zugeschriebenes Gebet mit d. Bemerkung *'Ես մտեալ աստուգէ զաղօթս սրբոյն Յոհաննու Ոսկէբերանին'*. A. *'Տէր մի' պահասեցուցանիր զիս յաւիտենականաց քոց բարեացդ'*.; *γ*) Bl. 23a: Praedikation *'Աւրհնեսցու|ք զ Տէր Աստո՛ւած Զայրն Տեա՛ռն մերոյ Յիսո՛ւի Քրիստո՛ի'* etc.; *δ*) Bl. 23a: Gebet. A. *'Ի տաճարի փառաց սրբութեան քո անուանդ'*. Ausserdem noch Az. der je zwei nicht ausgeführten Gebete u. Psalmen. — d) Bl. 24a—27a: Gebet an Gott Vater. A. *'[Տէր Աստուա՛ծ] և արարիչ ամենայն արարածոց, զոր ոչ երկիւղս տանիլ հանդարտել և ոչ երկիւղք'* etc. e) Bl. 28a—29a: Gebet an den Sohn Gottes. A. *'[Տէր,] որ ղենար ի վերոյ խաչին և բարձեր զմեղս աշխարհի, մեղու|եալ ծառայս և ծանրաբեռն|եալս յանցանո՛ք'* etc. — f) Bl. 30a—31a: An die Gottesgebärerin. A. *'[Աստուա՛ծ]ծին Հաւր* (!) *և բարձաւղ անվիծից և պարծանք աղվդի մարդկան, երկնայինս զաւրացն երանեալ և ի հոգեկիսացս աւրհնաբանեալ միշտ'* etc. — g) Bl. 33a—34b: A. *'Ցանցուցի Աստո՛ծոյ Հաւր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբո|յ. աւրհնեալ ես Աստո՛ած'* etc.

4. Bl. 34b—50b: Theologisch-philosophische Fragen u. Antworten. A. *'Ի զի՞նչ է։ Աստո՛ած է։ Հարց. զի՞նչ է Աստո՛ած։ Պատասխան. Տէր է'* etc.

5. Bl. 51a—74a: Fabeln und Erzählungen in teils durch Buchstaben teils durch horizontale Striche am Rand gekennzeichneten, ununterbrochen aufeinander folgenden Abschnitten, fast alle o. Ü. a) Bl. 51a—63b: Beschreibung der Tiere u. ihrer Eigenschaften, meistens m. e. Morallehre verknüpft, wie *VardFab* III, S. 131—172, Abschnitte *Ա—Գ*, *Գ*$_2$, *Դ—Բ*, *ԼԲ*$_2$, *ԼԳ—ՄԲ*, jedoch m. Ausfall sämtlicher Überschriften und oft mit ziemlicher Abweichung bei den Schlussteilen. Die Abschnitte d. Ausg. *Ա*, *Բ*, *ԼԹ — ԽԳ*, *ԽԲ*, *Ծ*, *ԾԱ* sind in d. Hschr. weder durch Buchstaben noch durch Striche am Rand gekennzeichnet, sondern vielmehr äusserlich m. d. vorangehenden Abschn. vereinigt. Zwischen den Abschn. *ԽԹ* u. *Ծ* d. Ausg. hat d. Hschr. einen Abschn. mehr: *'Ի և է[2] եղջուրաւոր'* (s. Bl. 63a, Z. 22). Vgl. hierzu noch *Dsh* Nr. 29 *Ա*, 1—2 ա—լՀ u. teilweise խ—; *VardFab* I, S. 394—428 — b) Bl. 63b—72a: Fabeln u. Erzählungen von Vardan mit d. Ü.: *'Եքսան աստվա՛ած բ|անիցդ*

Digitized by Google

աքսորել վրդովեսաց եկեղեցւոյ վան զնազան գործոց, որ է չահք և սիսանիք այնոցիկ, որ սիրով ընթեռնուն' sonst wie *VardFab* II *Մհթ—ՄՄԳ, ՄԼԳա, ՄՄԴ—ՄՄԷ, ՃԼՀա, ՄՄՀ, ՃԶԳա, ՄՄթ—ՄԿ, ՄԼԱա, ՄԿԱ—ՄԿԴ, ՄՀԴ—ՄՀԷ. ՄՀԹ* (s. Bl. 70a m. d. Ü. *'վան խրատողաց առաջնորդաց և զինքեան ոչ'*), *ՄԶԱ—ՄԶԲ, ԺՀԳ* (s. Bl. 71a m. d. Ü. *'վան զի իւրաքանչիւր ոք համարս տալոց է ընդ իւրում գործոյն'*), *ՄԶԴ* (s. Bl. 71a, m. d. Ü.: *վան ժրաքեան և բծախնդեան'*; sehr abweichend von d. Ausg.), *ՄԶՀ* (s. Bl. 71b, m. d. Ü.; *վան առաջնորդաց և գլխաւորաց օգտուխնեան'*), *ՄԶԹ* (s. Bl. 71b, m. d. Ü.; *'ճաղաց կախարդուխնեան'*), jedoch meistens o. Ü. u. an Schlussteilen oft abweichend von d. Ausgabe. Ausserdem noch ein in d. Ausg. fehlender Abschnitt Bl. 67b, Z. 2—18: A. *'Ասէ ի պատմուխնեանց, թէ թագաւոր ումն գնայր զօրօքն զճանապարհս իւր և հասեալ ի սաստիկ հարատապարշելի հանդերձեալ'* etc. — c) Bl. 72a—74a: Andere Fabeln u. Erzählungen. Ü. *'Բանք առակաւոր զեղջուկ լատով ասացեալ ի պատեհ ժամու'*. α) Bl. 72a, Z. 14—27: A. *'Ասացածայնն Սողոմն ասէ, թէ արագաթև արծուի է և հողմոյ և երեսս առ այն, որ ետ գնայ'* etc.; β) Bl. 72a, Z. 27—73a, Z. 15: A. *'Եւ արդ ահա գ արք արուեստաւորք եկին ի մէնջ ∼ ուի* [= աշխարհի] *և կամեցան փառասիրութեամբ յայտնել մարդկան զարուեստս իւրեանց: Մինն հասարսէր'* etc.; γ) Bl. 73a, Z. 15—26: A. *'Եւ այլ ումն խամատնաստէր սահմանեաց. և առեալ ցանէին առ ջրի թագաւորին և իչխանին. յորժամ գնէին յամեռն զսերմն խառին, որ կոչի նանիր'* etc.; δ) Bl. 73a, Z. 26—73b, Z. 14: A. *'Զի խամատնաստէր մի կոչեաց ի ճաշ փառաւոր իչխան մի. և եկեալ բազմեցաւ փառաւք ի մէջ իչխանացն'* etc., verschieden von *VardFab* II, S. 258, *ՄԻՀ*; ε) Bl. 73b, Z. 14—22: A. *'Եւ ասէ խամատնաստէրն. ուր բարի թագաւոր, ի սկզբանէ ∼ ուի* [= աշխարհի] *առաքն և տրտմութիւն եղաւ բաժին մարդկան ազգի'* etc.; ζ) Bl. 73b, Z. 22—74a, Z. 10: A. *'Եւ այլ ումն խամատնաստէր ասաց թէ՝ ուր մարդ, մի' գներ հուր ընդ հանդերձի քոսի, յորժամ պահես ի մէջ քոսս* [= երկուս] *տախտակաց'* etc.; η) Bl. 74a, Z. 11— l. Z.: A. *'Ասաց ումն խամատնաստէր, թէ Ադամազդ չկնեաց ղգժոխքն ի վերայ խառվեալ ծովուն ալեացն'* etc.

6. Bl. 75a—84b: Gedichte o. Ü. a) Bl. 75a—76b: Zwei Lobgedichte von Nikolaus, das erste mit d. Abn. *'ի Նիկողոսէն խոճայ Պալխին'* dem Chodscha Pali gewidmet, d. Abn. des Zweiten = *Նիկողոս*. Ae. *'ի յանապժան և անպիտան, որ այս անուն կոչի անուան, ուսման գրոցն եմ խիստ ուշեալն, մուօք տկար, յիմար 'ս անբան'* etc., *'Նորոգողին Տէրն Յիսուի փառք և պատիւ անվրեպի, որ զարդարեաց զքեզ ի մարմնի տիպ գեղեցիկ և նոպելի'* etc. — b) Bl. 76b—79a: Alphabetisches Lobgedicht auf einen Geistlichen, *Ա—Ր*. A. *'Աղբերդ յորդառատ բղխեալ յեղեմայ գետոց զանազան'* etc. c) Bl. 79a—80a: e. einem im St.

Digitized by Google

Jakobus-Kloster zu Jerusalem weilenden Nikolaus gewidmetes Gedicht von Pali m. d. Abn. *Ի Պալէ առ Նիկողոսի.* A. *'Ի միտքս ածի զարշապարի, եղբայր, զքեզ լան կաթսի'* etc. — d) Bl. 80a—84b: Zwei an den Erzbischof David gerichtete Lobgedichte, das erste in alphabetischer Reihenfolge von *Ա—Ք.* das zweite, dessen Fortsetzung ein Begleitschreiben in Prosa (von Bl. 83b, Z. 14 an) ist, von Vdp. Johannes, der wahrscheinlich auch der Verfasser des ersteren ist. Ae. *'Ամենս մանկանդ անդրակածէին դատերն լուսոյ Մօր Սիոնիին զլխիդ յօդեալ'* etc. *'Ցնծէին ընկալ տուղ սակաս քան, ով բաղձալիդ ինձ պատուական'* etc.

7. Bl. 84b—86b: Brief eines Diakons an seinen Klosterbruder in d. Fremde; der Schluss (von Bl. 86b, Z. 2 an) in Versen. A. *'Ի չընչէին և նուաստէն, ի մեղսամած և յեղեռնա(յ)գործէ, ի հաղոյ հաւասարոյ և ի կր|կնամեռ անձէ'* etc.

8. Bl. 87a—88a: Lobgedicht auf einen Geistlichen mit einem Begleitschreiben (v. Bl. 87a, l. Z. an) in Prosa. Ae. *'Կրեմ առ քեզ լան գովական, մեր աչաց լոյս և ցարեկամ'* etc.; *'Ի մեղաւոր այս անս[ւն] չատ կաթսով աղջոյն և համբոյր սրբութեան հոգևոր օդդ* [für *հօդդ*] *տէր այս ա[նուն] քաջ բանաւնաս պետիդ'* etc.

9. Bl. 88a: Einleitung zu Belobigungsschreiben an Bischöfe u. Vardapeten. Ü. *'Գովութիւն եպիսկոպոսի և վարդապետի.'* A. *'Ի փառս Աստուծոյ և նորին ողորմութեամբն զարդկարեալ չահդդ լուսոյ և աիկն պատուական'* etc.

10. Bl. 88a—89a: Allegorische Bezeichnung des himmlischen Heeres, der Erzväter, d. Gottesgebärerin, der Gerechten beim Endgericht u. einiger Berge als ewige Berge d. Segens, in 6 Abschnitten. Ü. *'Ա-ր[հնութիւն]ք լերանց մշտնջենաւորաց'.* A. *'Նախ մշտնջենաւոր լերինք անուանին դասկ հրեշտակաց, որպես ասէ մարգարէն. Լերինք չուրջ են զնոսա'դ.* [= *զնովաս*]' etc.

11. Bl. 89a—90a: Segenssprüche an neuordinierte Geistliche und Danksagungen an bischöfliche Gönner. Ae. *'Ա-ր[հնեցէ] Տէր Աստուած զգա[ն]ոյդ* [oder *զգա[ն]ոյդ*] *ըս* [= *ըստ*] *քահանայութեան Մելքի|սեդեկի, ըս* [*ըստ*] *Ահարոնի'* etc.; *'Գիր[ք]ն, զոտնծողութիւն զո առաս պիսկ|պաս և ի դժ[ն]դակս և զլխութեան խնամքս առ չքաւոր'* etc.

12. Bl. 90b—92a: Belobigungsschreiben des Priesters Stephanos von Thochath an seinen Lehrer Erzbischof Petros m. einem Gedicht aus dem J. 1590, dessen Abn. = *Տէր Աստիսնոս.* Ae. *'Ի չնչէին և ի նուաստէ, ի մեղսամած և ի յեղեռ|նագործէ'* etc., also fast wie § 7, sonst jedoch ganz verschieden von demselben. *'Տ[ե]ն փրկչին մերոյ Ցն[ն]ոյ միշտ ա-ր[հնութիւն] անլռելի'* etc. (s. Bl. 91b, Z. 8 ff).

13. Bl. 92a—95b: Gedichte. a) Bl. 92a—b: an einen Geliebten, wohl von

Digitized by Google

Nikolaus. A. *'Նստեալ ի յամեցս ճեռնադրէիւ, վասակ ի յաստակս իջանիք'* etc. Abn. = *Նիկողայս* + *ն.* — b) Bl. 92b—93a: um Vergebung der Sünden. A. *'Գլխաւոս Աթոռոած, լոյս ∾ ի* [= *աչխարհի*], *որ մարդասցար վասն սմենի'* etc. — c) Bl. 93b—94a: zum Lob des Tirathsu Sargis Tschelepi, von Nahapet. A. *'Ի հռաստատ յոգոյ տաբատպելի և մեղաւոսած անձնիք, մտօգ մոլեալ հետ ∾ ի* [= *աչխարհի*], *Նահապետ անձուն կոչի'* etc. — d) Bl. 94a—95b: zum Lob des Diakons Astuatsatur. Abn. = *Աս Աստուածատուր սարկաւագն և.* A. *'Աթոռածուիեան տուն և տեղի, դուռ և մաքուռ ի կրկոց մաքսմնի'.* etc.

14. Bl. 95b—104b: Zwei encyklische Schreiben zur Ermahnung u. Segnung der Kirchengemeinde. a) Bl. 95b—99b: A. *'Ի գիտուխնեացն Տեառն Աթոռոյ սմենականէն, ի վերնականն պետականէն, ի յեռանձնեա Աթոռածուիենէն և ի յեզական տիսկոս էուիենէն'* etc. — b) Bl. 99b—104b: Vom Vorsteher des Klosters Bardsrahajeaths surb Astuatsatsin an die armenische Kirchengemeinde zu Jerusalem. A. *'Ի սուրբ և ի գերահռչակ ուխտէս և ի հրեչտակապետական սուրբ մեհեստանէս, ի Բարձրահայեաց Սուրբ Աթոռածածնէին ղրկեալ'* etc.

15. Bl. 104b—118b: Für Predigten bestimmte Ermahnungsworte u. Segenssprüche, den am Rande erwähnten Gelegenheiten angepasst, anscheinend fast wie *Dsh* Nr. 263,1 *ք*; vgl. auch *Dsh* Nr. 29, *b*, 1 *ա*. A. *'...* [d. Anfangsworte ausgelassen] *և ի կատարումն քարոզմանուիեան առաջի արկեալ աւետարանա(ոս)կան բանիս, ըստ կարի և ոչ ըստ չափու հրաժեալ'* etc. Darunter Bl. 110a—117b: eine zusammenhängende Predigt zum Feste des grossen Vardapet mit mehrfachen Segnungen: A. *'[Ա]յսու հետև գլուխ և պատկ բանիս արասցուք երբ գիտասուրեան կինք դամենեցունկ և զգերապատիս սուրբ բասպունապետն'* etc. Bl. 117b—118b, Z. 1: in Versen. A. *'Երգս երգեմք ձեզ աւգնուիեան, ձեզ և որդոց ձերոց և տան'* etc.

16. Bl. 119a—125b: Ein Abschnitt aus der Erklärung des Horologiums und zwar die Erklärung des Gebetes des Frühgottesdienstes *'Օգնեա մեզ, Տէր, օգնեա մեզ Աստուած փրկիչ մեր'* in *Žkg* II, S. 101 von Chosrov d. Grossen, d. Bischof v. Andsewathsikh. S. *Գիրք որ կոչի Մեկնուիիւն Աղօթից արարեալ երանելւոյն Խոսրովու* etc. (*Mtgt* 266) S. 132—146.

17. Bl. 126a—135b: 26 Einleitungen für Briefe an höhere geistliche Persönlichkeiten, zuweilen mit Erwähnung der Namen, ausserdem ein ganzer Brief. Ae. *'Պայծառ արուեստիակ և լուսաւոր ամէն սիեղերաց, հալածիչ խաւարի'* etc.; *'Աթոռած ծագէ ի սիրտս ձեր և չնորհք իմաստուիեան'* etc.; *'Զօրաց վերինոց հասմենամատեալ'* etc.; *'Բանալի արքայուիեան երկնից'* etc.: *'Ով երջանիկ և մեծ դիտապետ'* etc.; *'Սրբազանիցդ վեհագոյն և առաքելոցդ պարծանք'* etc.; *'Ով*

Digitized by Google

գլուխս սմինան հաւատացելոցն Գէորգեայ' etc.; 'Ցանծայքածաւալ ծովէին ծ(ե)ծելով ապուհասու' etc.; 'Բազմապղծեմք չնորհաց Հոգւոյն օթաբան' etc.; 'Վհատ հեղինակի և բարձրագոյն աչխանակի' etc.; 'Բարեգուղս բանին և ծոցածին որդոյն' etc.; 'Գերազանցեալ գտարքան գրնուքեան' etc.; 'Իբեւեալ պատկ գանազան' etc.; 'Բուքաստան բարէգոյն անկեալ' etc.; 'Ի վերինս-կոն դասապետութեանցն գալեալ' etc.; 'Ի մարմնի անմարմնին երկանիկ կուսուքեամբ' etc.; 'Ով վեհդ և պատուականդ ի դասս կրօնաւորացն' etc.; 'Տիպ տիրականն չնորհաց հազորդ' etc.; 'Կամ զատաջին հայրն Գողոս կամ զերամեկին Եւագրիոս' etc.; 'Բոսրայիկն ազատաշխեկեալ գունով' etc.; 'Այլ մչտալոյս և մչտապայծառ' etc.; 'Փառաց անեղին եղեր ժառանգորդ' etc.; 'Ա.փոսածայրն հքեաք բարեկաւաճեալ' etc.; 'Ճըչմարիքս Ղազոյն Գէորգեայ ուս կեղգանակեան' etc. (an d. Katholikos Sargis); 'Ամենիմաստ պարիսպ նահատակելոց' etc.; 'Ի վերուստ ապոսածայրն չնորհացն ամէնատաստ պարգեւօք պատուեալ' etc. (ein ganzer Brief an d. Katholikos Sargis).

18. Bl. 136b—156b: Äusserungen der Alten über die Unheiligkeit des Konzils von Chalkedon, laut Nachwort (s. Bl. 156b) aus dem Syrischen mit d. Hilfe des syrischen Priesters Ischauchan übersetzt vom Vdp. Vardan, in d. Überschrift aber Johannes dem Einsiedler, d. Schüler des Bischofs Petrus von Iberien zugeschrieben. Mit Ausnahme d. Ü. und A. wie *GTh* S. 510—525. Ü. 'Ծովհաննու միականի, տեսողի, աշակերտի Գետրոսի եպիսկոպոսի Վիրիացւոց, եթէ անօրէնն և ամբարտաւանն ժողովն Քաղկեդոնի ի բաց|կուբինէն Ա.փոսծոյ և ի թողլոյն ի ձեռաց եղև և ոչ ի Հոգւոյն սրբոյ ոչպէս Նեկիքայն կոստանդնուս|պաւլսին և Եփեսոսին: Եւ. վկայ են այսմ նախատեսուքիւնք սրբոցն, որ եղեն յառաջ քան զժողովն և որ յետ այնորիկ'. A. 'Այ(բ)ս ազանդոյ սկիզբն Նեստորիոս եղև, զոր պատմեաց մեղ հայրն մեր' etc. — Die Abschn. *b* u. *կԲ* d. Ausg. sind in d. Hschr. in je zwei Teile zerlegt *ի* u. *իև.* dagegen zu einem Abschn. vereinigt; d. Abschnitt *Ը* aber fehlt gänzlich in d. Hschr. — Ausserdem enthält d. Hschr. Bl. 156b je eine Mitteilung über den Übersetzer und über eine Meinungsäusserung des Bischofs Petros von Iberien über die Unheiligkeit des Konzils von Chalkedon.

19. Bl. 157a—b: Über die Verfasser der Hymnen. Ü 'Վասն ղարականացդ թէ ով ոք է սաղմեալ և որում ժամանակի'. A. 'Զոր նախիմացն որ է Ա.փոսածածնին ծնընդեանն ի ծնաւղաց քրիս|տոց'. etc. unvollständig und im Wortlaut verschieden von Ter-Mikaëlian, Das armenische Hymnarium, Leipzig 1905, S. 71—72, 74—78, 80—83.

20. Bl. 158a—159a: Über d. Konzilien von Nicäa, Konstantinopel, Ephesus, Ancyra, Cäsarea, Neocäsarea, Gangra, Laodicea, Sardica und Theodosiopolis

Digitized by Google

(Karin). Ü. *'Ճաղագս ժողովոց'*. A. *'Առաջին տիեզերական ժողովն է որ եղև ի Նիկիա ի ժամանակս աթոռածի|սէր Թագաւորին Կոստանդիանոսի'* etc.

21. Bl. 159b: Bruchstück aus d. Geographie von Vardan. Ü. *'Սակս գաւառաց'*. A. *'Ի Կապպադովկեցւոց Կեսարիայ մին|չև ց Պոնտոսի ծովն ասեն Առաջին Հայք'* etc.

22. Bl. 160b—162b: Zwei Gedichte. a) Bl. 160b—161b: Lied auf ein mit Kreuz u. Altar beladenes Seeschiff, wie *Dsh* Nr. 160, *Բ*, *ղ* Bl. 208 *բ*. — b) Bl. 161b—162b: Lied auf einen Fremden, von Mkrtitsch Naghasch, wie *KostNagh* S. 35—36.

23. Bl. 163a—165a: Predigt darüber, dass das Beichten allein dem Christen nicht nutzt, sondern der Glaube u. die gänzliche Loslösung von der Sünde. Unvollständig wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 162 u. 163. A. fehlt. E. *'Եւ այս բաւական է վասն խոստովանութեան, զի գրեալ է Տուր խմաստնոյն պատ|ճառս և խմաստնագոյն լիցի'*.

24. Bl. 166a—169a: Geschichte des Balassan-Blumenöls [des heiligen Öls], türkisch. Ü. *'Պատմութիւն վասն պալասան եւղոյն'*. A. *'Օլղամանները խաչ անքիէ յամիղ պիղիմ Ցխոս Բէթրոս Թօղտուաքի կոյպդան'* etc.

25. Bl. 169a—196a: Fünf Predigten. Ae. Bl. 169a: *'Ե[է] ընդ ապտածա|պարգև աւրհնութեանս ծանուցում լիցի ձեզ սիրելի և իսկապէս զաւակացդ մօրս լուսոյ'* etc.; Bl. 171a: *'Եւ աթդ յետ այսր ան|գաւ քաղցր կոչմանս Ապտածոյ և ողորմութեան, ղոր եղաք առաջի մեր'* etc.; Bl. 181a: *'Ով քահանայք, ի պատուիրանս կացէք, որ կարող լինիք կատարել զգործ քահանայութեան'* etc.; Bl. 184a: *'Ով եղբարք իմ սիրելիք և քրիստասէր ժողովուրդք, լսարուք ինձ և ի միտ առէք զքարոզ և զպատուիրանս զայս'* etc.; Bl. 191a—196a: Predigt über d. Gebet, von Gregor. Ü. *'Ճարոգ վասն աղօթից, Գիրգոր ասացեալ'*. A. *'Ցայսպէս ասէ Տէրն մեր Ցխոս Քրիստոս. Աղթուն կացէք և ամենայն ժան յաղօթս աթարէք'* etc.

26. Bl. 196b: Lied auf d. Nachtigall u. Rose von Siukhas wie *Dsh* Nr. 156,6, *Խղ*, Bl. 61 *ա*. Abn. = *Ի Սուքի[ասէ]*. Es fehlen also die drei letzten Strophen.

Ma XIII 103.

Bl. 269 (lr. 1b, 2a, 3b, 4a, 5b, 6a, 7b, 8a, 179b). — **Gr.** 19,5×14,5 (T. 14,2—8×9,5—11,2, Bl. 174—178 zwsp., je 15×5). — **St.** Pp. — **Z.** 23—29. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. u. 2 (urspr. 3) Schn. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn., vereinzelte einf. Zrbn. u. Rdvzn. — **D.** 1664 (s. Bl. 250b). — **O.** Adana (s. Bl.

Digitized by Google

250b). — **Schrb.** Գաբրիել (s. Bl. 73a). — **Bs.** Գաբրիել (s. Bl. 263b). — **Mmd.** Bl. 73a, 250b, 263b. — **Zst.** Ebd. lose, es fehlen Bl. zw. Bl. 175 u. 176, zw. 181 u. 182, sonst ziemlich gut.

1. Bl. 1a: Bruchstück eines Gebets.
2. Bl. 2b: Gebet.
3. Bl. 2b—3a: Gebet.
4. Bl. 4b: Gebet.
5. Bl. 5a: Ermahnung zum Beten.
6. Bl. 6b—7a: Verzeichnis von 50 Predigten (s. Bl. 9a etc.).
7. Bl. 7b: Gebet.
8. Bl. 9a—13b: Prdgt. über Ps. 72,6 von Gregor. A. 'Գիրք ապաշխարութեան ամենայն խոր են և անհաս ծածուկ' etc.
9. Bl. 13b—20b: Prdgt. über Ps. 36,10. A. 'Վարդապետք ասեն թէ երկիրս ոչ տայ պտուղ վասն կրկին պատճառի' etc.
10. Bl. 21a—25b: Prdgt. über d. Gastfreundschaft von Gregor, A. 'Զաւակքևկան բանս երեք կերպիւ քննել պարտ է' etc.
11. Bl. 26a—32b: Prdgt. über Mt. 5,7 v. Gregor. A. 'Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ելեսմանքս ի ղ ղէմս տարտարոսի' etc.
12. Bl. 32b—45a: Prdgt. über Jes. 44,22. v. Gregor. A. 'Զապաշխարս զմարգարէի զբանս ի չորս դէմս բաժանել արժան է' etc.
13. Bl. 45a—53b: Prdgt. über 5. Mos. 32,23 von Gregor. A. 'Ցայսմ բանէ ի խնչ ասելի է, նախ թէ քան պատճառի' etc.
14. Bl. 53b—58b: Prdgt. über den Tag des Bösen von Gregor im Anschluss an d. Wort 'Ոչ օգնեացին ինչէ յաւուր չարի այլ արդարութիւն փրկէ ի մահուանէ' A. 'Նախ տեացուք թէ քանի չար աւր է մարդոյն' etc.
15. Bl. 59a—73a: Prdgt. über Hiob 19,21 v. Gregor, A. 'Ի վերայ այսմ բանի վեց իրս տեսանելի է' etc.
16. Bl. 73b—78a: Rede über d. Leugner u. Verlästerer v. Ephraim d. Syrer, *Dsh* Nr. 260 *B* 5.
17. Bl. 78a—80b: Prdgt. über d. Wort 'Աւետեաց զբան իւր և յաշխատից զհաս' v. Gregor. A. 'Մեծ են գործք ապաշխարիք և հրաշալիք զոր ոչ միտք խորհել կարեն' etc.
18. Bl. 81a—85b: Prdgt. über Mt. 13,27, *Dsh* Nr. 313,18 *ff.*
19. Bl. 85b—90a: Prdgt. über den Antichrist im Anschluss an d. Wort Pauli 'Ցայտնեացի մարդն անաւրէնութեան որդին կորստեան' etc. A. 'Տէրն մեր յաւետարանին զպատչացոյց վասն գալստեան նենգին' etc.

Digitized by Google

20. Bl. 90a—92b: Prdgt. über Lc. 10,30 ['Ցայլ մէ . .'], A. 'Ասեն իմաստուն*քն* թէ բարի է մխաբանել ընդ [= ընդ] բարիան քան զորոշելն' etc.

21. Bl. 93a—100b: Prdgt. über d. Wort 'Հայեաց ի քեզ գուշէ լինիցի լան ծածուկ ի սրտի քումմ'. A. 'Զոր օրէնադիրքն Տէրն մեր Գլխոս զճրագ օրինացն հրամայէ' etc.

22. Bl. 100b—106b: über d. Messopfer zu Mt. 26,26. A. 'Վարդապետք ասեն թէ սէր պատճառ է' etc.

23. Bl. 106b—113a: Prdgt. über Märtyrer u. Georg den Heerführer zu Mt. 5,10. A. 'Զհանդէս գերամեծար և փառաւորեալ սրբոց վկայից' etc.

24. Bl. 113b—115b: Vorwort zu den Psalmen Davids von Epiphan von Cypern, 'Սաղմոսարանին սրբոյ Դաւթի .... աթաթեալ ի սրբոյն Եպիփանեայ ...', Kpel. 1801 S. 55—69, *Bib* Գ 1—4, *Bib*[2] S. 565—566.

25. Bl. 116a—b: Johannes v. Garni's Nschr. zu seinen Bemühungen zur Richtigstellung des arm. Psalmentextes, *Dsh* Nr. 32 *g* 9.

26. Bl. 117a—123b: Bruchstück einer Prdgt. (A. fehlt), wohl über Hurerei und Geldgier.

27. Bl. 123b—127a: Prdgt. über Reue u. Busse. A. 'Եւ գիտելի է, զի տրտմութիւն բժանի յայս, ի հոգևոր և ի մարմնաւոր' etc.

28. Bl. 127a—131b: Prdgt. über den Zorn. A 'Գիտելի է, զի տրտմութիւն և յարկութիւն երբեմն մեր են' etc.

29. Bl. 131b—134b: Prdgt. über den Verdruss. A. 'Իմա, ով եղբայր, զի ձանձրութիւն դևն մխայն ընդ առաքինիսն պատերազմի' etc.

30. Bl. 134b—138,2a: Prdgt. über Eitelkeit zu Mt. 24,6—7. A. 'Ծանիր, յեզբայր, զի նորափառն և ինափառն զնոցան են' etc.

31. Bl. 138,2a—142b: Prdgt. über 1. Petr. 5,5. A. 'Բայց նախ գիտելի է, թէ ընդէր [= ընդէր] քան զմ [= զամենայն] յետոյ եղ զայս մեղք' etc.

32. Bl. 142b—154b: Auslegung des Glaubensbekenntnisses von Nerses von Lambron wie Ma XIII 53,1.

33. Bl. 155a—159b: Prdgt. über d. Glauben. A. 'Նախ ի լուր լսելեաց, երկրորդ իմացմամբ' etc.

34. Bl. 159b—163a: Prdgt. über d. Priesterweihe. A. 'Նախ պարտ է գիտել զինչ է սամանն քահանայութիւն' etc.

35. Bl. 163b—166b: Prdgt. über d. Wort 'Լռեցոյ զլեզու քո ի չարութենէ և զշրթունս քո մի խաւսեսցին զնենդութիւն', A. 'Ասէ իմաստնացեալն յԱփոթեոյ Սողոմոն թէ մահ և կեանք ի ձեռն լեզուի' etc.

36. Bl. 166b—169b: Prdgt. über d. Verleumdung im Anschluss an d.

Digitized by Google

Wort. *'Մի քանդասէք զմիմեանս եղբայրք որ լան'*. A. *'վարդապետք ասեն թէ հոգևոր գողութիւն ծանր է քան զմարմնաւորն'* etc.

37. Bl. 169b—173b: Prdgt. über Ostern im Anschluss an d. Wort *'Զատիկ մեր զհաւ Գրէտոս'*. A. *'երևելի օս* [= *եղկիրս*] *որ լուսաւորէ զաշ* [= *զաշխարս*] *և ջերմացուցանէ'* etc.

38. Bl. 174a—178b: nützliche Belehrung v. Johannes von Ersnka, *Dsh* Nr. 116,4. Vgl. Ma XIII 100,27.

39. Bl. 179a: Segensgebet. A. *'Դարձեալ նոյն ապաշխարին աւրհնութիւնն' աւրհնեցէ զձեզ'* etc.

40. Bl. 180a: Gebet.

41. Bl. 180b: e. Gebet u. 2 Gedichte, letztere halb türkisch, halb armenisch.

42. Bl. 181a—b: Loblieder auf e. Diakon, Fürsten, Priester. Ae. *'Զարդումն զարմից և զարդ եկեղեցւոյ'* etc., *'ժառանգ արքութեան և չառաւիղ աւրհնութեան'* etc., *'Արմատ բարի և ոզկոյզ քաղցրահամ'* etc.

43. Bl. 182a—184b: Prdgt. über Lc. 1,26 v. Gregor v. Tathew, *Dsh* Nr. 313,16 f.

44. Bl. 184b—188a: Prd. üb. d. Fusswaschung zu Jh. 13,5 von demselben, *'Բաղմագութիւ և մարդասէր է Աստուած'* etc.

45. Bl. 188a—193a: Prdgt. über Lc. 15,11 v. Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 4,7.

46. Bl. 193a—198b: Prdgt. über Lc. 16,1 v. Gregor, *Dsh* Nr. 505,38.

47. Bl. 198b—207a: Belehrung üb. d. Herrnfeste u. Lobrede von Gregor von Tathew. A. *'ի տաւնս տարեկանաց մերոց և յաւուրս նշանաւոր'* etc.

48. Bl. 207a—208b: Prdgt. über d. 7. Tag des Begräbnisses von demselben, *Dsh* Nr. 29 Ր 10 դ.

49. Bl. 208b—212b: Prdgt. über d. Bundeslade v. demselben. A. *'Ասէ ապաշխարին [ք]իրն. եկաց Մովսէս ի լեառն Սինայ'* etc.

50. Bl. 213a—217b: Prdgt. über d. Verklärung zu Mt. 16,28. A. *'Ամենաշնորհալ հայր* $\overline{\text{գ}}$ [= *որպէս*] *որդի'* etc. *'Ասաց առաքեալ քան զայս թէ գալոց է որդէ մարդոյ'* etc.

51. Bl. 218a—229b: Prdgt. über Ps. 2,7 v. Gregor von Tathew, *Dsh* Nr. 505 բ 1.

52. Bl. 230a—234a: Prdgt. über Lc. 2,29 etc., v. Gregor. A. *'Գիտելի է, զի ծերն Սիմէոն'* etc.

53. Bl. 234a—237a: Prdgt. über Lc. 1,76, *Dsh* Nr. 505 բ 6.

Digitized by Google

54. Bl. 237b—239b: Prdgt. über Jon. 3,4. *Dsh* Nr. 313,6 ք.

55. Bl. 239b—242b: Prdgt. über Lc. 18,12. A. '*Գատճառ պահցն, զ* [= *որպէս*] *ասէ առաքն Թարեղ, ի դրախտին օրինադրեցաւ*' etc.

56. Bl. 243a—250b: Geographie vom Vardan, *StMartin* II 406—452.

57. Bl. 251a—259b: Prdgt. über Lc. 16,19 von Gregor. A. '*Զպատճառ այս բանին ի վեց դէմս բաժանի, ևախ վասն առակի մեծաւան*' etc.

58. Bl. 259b—263b: Prdgt. von Gregor über 1. Kor. 11,28. A. '*Առաւնաւթ յաղագս զ ընդ պիտոյից է ձեռնարկութիւնս մեր*' etc.

59. Bl. 264a—269a: Prdgt. über d. Vardarar zu Spr. 3,9 v. Gregor. A. '*Տուք և ողորմութիւն յերկու դէմս որոշի մի հաւարակ*' etc.

60. Bl. 269b: über d. Mondaufgang (5 Zeilen).

Ma XIII 104.

Lose Blätter.

Blatt 1.

Gr. 31×22,2. — **St.** Pgt. — **Z.** 23. — **Schr.** Unz.

Lc. 13,27—14,9.

Blatt 2.

Gr. 31×21. — **St.** Pgt. — **Z.** 22. — **Schr.** Unz.

a. Lc. 11,42—11,51. — b. Lc. 13,9—13,17.

Blatt 3.

Gr. 24×19. — **St.** Pp. — **Z.** 13. — **Schr.** Unz.

Apgsch. 2,41—2,42, Lc. 24,1—24,11.

Blatt 4.

Gr. 21×16. — **St.** Pp. — **Z.** 33. — **Schr.** Krr.

Bibelzitate.

Blatt 5—7.

Gr. 24,5×17,9. — **St.** Pp. — **Z.** 41. — **Schr.** Rnd.

Bl. 5a b: Register zu Predigten. — Bl. 6a—7b: Bruchstück einer Abhandlung über die Menschwerdung Christi.

Blatt 8.

Gr. 31,5×20,5. — **St.** Pp. — **Z.** 37. — **Schr.** Rnd. — **Bs.** *Ղազար*.

Digitized by Google

Aus einem Martyrologium. E. d. Geschichte des hl. Theophanos und seiner Frau, der hl. Pausemnas (*Jaism* II. 225) u. A. d. Geschichte des hl. Kyriakos und seiner Schwester, der hl. Paraskeue (Urbath) (*Jaism* II. 257).

Blatt 9.

Gr. 15,5×10,5. — **St.** Pp. — **Z.** 13. — **Schr.** Rnd.

Jh. 5,1–5,7.

Blatt 10.

Gr. 15,5×9,5. — **St.** Pp. — **Z.** 22. — **Schr.** Krs.

Philosophische Erörterungen.

Blatt 11.

Gr. 10,2×7,1. — **St.** Pp. — **Z.** 15. — **Schr.** Rnd.

Ps. 66,5–66,14, 70,9–70,24.

Blatt 12.

Gr. 10×7,1. — **St.** Pp. — **Schr.** Krr.

Tabellen zur Angabe der Tage und Stunden nach römischer und türkischer Benennung beim Beginn des ersten Mondviertels. Unvollständig.

Anhang.

Ma XIII 5a.

Bl. 258 (lr. 46a, 48a, 86b, 87a, 102b, 103a, 191a) + v. 4 Dckbl. — **Gr.** 20,5×15 (T. zwsp., je 13,3×9,6). — **St.** Pp., d. Dckblr. Pgt. — **Z.** 21. — **Schr.** Rnd., d. Dckbl. georgisch (chutsuri). — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz., Vdkl. u. Schn. — **Schm.** mttf. Rdvzn., Zbn., rote Abn., 48b, 103b u. 192b Vollbilder, 49a, 104a u. 193a Ttlvzn. — **Zst.** A. fehlt; d. Blr. zum Teil lose im Ebd., sonst ziemlich gut.

Die vier Evangelien von Mt. 12,19 ⵔⵇⵎⵙⵔⵜ an m. Praefationes u. Inhaltsverzeichnissen, Parallelstellen am unteren Rd., links vom T. Angabe der ammonianischen Sektionen.

Die Abschn. über d. Himmelfahrt Christi am E. von Mc. (*Bib* 682) fehlt, d. Geschichte der Ehebrecherin befindet sich nicht am E. von Jh., wie im Druck (s. *Bib* 723), sondern zw. Kp. 7 u. 8 der jetzigen Einteilung.

D. Dckblr. enthalten einen georgischen T. in Chutsuri.

Digitized by Google

Ma XIII 33a.

Bl. 241 (lr. 1a—2a). — **Gr.** 19,5×13 (T. zwsp., je 13×9). — **St.** Pp. — **Z.** 20. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün. u. Abn., Bl. 3a mttf. Ttl., Rdvz. u. mehrere Zn. in rot u. grün. — **Schrb.** Stp Twuhp (s. Bl. 60b). — **D.** nach 1672 (s. Bl. 240b). — **Nschr.** Bl. 60b u. 240a—241b. — **Zst.** zw. Bl. 2 u. 3 sowie 26 u. 27 fehlt je ein Bl., manche lose im Ebd., sonst ziemlich gut.

Ritual.

1. Bl. 2b: Inhaltsverzeichnis zum Ritual. E. fehlt.

2. Bl. 3a—26b: Vorschrift für d. Vollziehung d. Kindertaufe o. E. wegen Bl.-Verlusts.

3. Bl. 27a—32a: Vorschrift für d. Segnung des Verlobungsrings.

4. Bl. 32a—39a: Vorschrift für d. Segnung d. Hochzeitskleider.

5. Bl. 39a—44b: Vorschrift für d. eigentliche Trauung.

6. Bl. 44b—53b: Vorschrift für d. Kranzaufsetzung.

7. Bl. 53b—54a: Vorschrift für d. Kranzabnahme.

8. Bl. 54a—62a: Vorschrift für die Segnung des Salzes für die Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfertiere.

9. Bl. 62a—68b: Vorschrift für e. Requiem.

10. Bl. 68b—72b: Vorschrift für d. Erteilung des Abendmahls.

11. Bl. 73a—90b: Vorschrift für d. Begräbnis eines Laien.

12. Bl. 90b—97a: Vorschrift für d. zweiten Tag des Laienbegräbnisses.

13. Bl. 97a—108b: Vorschrift für d. Begräbnis eines Kindes.

14. Bl. 109a—112a: Vorschrift für den zweiten Tag e. Kinderbegräbnisses.

15. Bl. 112a—119a: Totenlieder, a) Bl. 112a—116b: d. Lied des Vdp. Manuel wie *Dsh* Nr. 133 *U* 2, *Fi* Nr. 5,14, b) Bl. 116b—119a: d. anonyme Totenklage wie *Dsh* Nr. 148 *B* 1 *p*, *Fi* 5,15.

16. Bl. 119a—122a: Totenelegie von Mkrtitsch Naghasch, *Na* 9—12.

17. Bl. 123a—126b: Vorschrift für den siebenten Tag d. Laienbegräbnisses.

18. Bl. 126b—129b: Vorschrift für den siebenten Tag des Kinderbegräbnisses.

19. Bl. 129b—151a: Vorschrift für d. Segnung des Wassers durch Eintauchen des Kreuzes.

20. Bl. 151a—152a: Vorschrift für d. Segnung neuer Kirchenbücher.

21. Bl. 152a—170b: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Januar.

Digitized by Google

22. Bl. 170b—187b: Vorschrift für d. Lossprechung der Büsser.

23. Bl. 187b—194a: Predigt über d. göttliche Gebot (Քարոզ պատուիրանի).

24. Bl. 194a—212b: Vorschrift für die Fusswaschung am Gründonnerstage von Ephraim d. Syrer. Vgl. Ma XIII 28,88.

25. Bl. 212b—221b: Vorschrift für die Reinigung e. entweihten Kirche.

26. Bl. 221b—223a: Vorschrift für die Segnung e. neuen Kirchentür.

27. Bl. 223a—225a: Vorschrift für die Weihe e. Kirchenglocke bzw. eines demselben Zweck dienenden Klopfers.

28. Bl. 225a—226a: Vorschrift für d. Segnung von Altardecken, Vorhängen und dergl.

29. Bl. 226a—b: Vorschrift für die Segnung des Weihrauchs.

30. Bl. 226b—227b: Vorschrift für d. Segnung des Kelchs und Deckels.

31. Bl. 227b—228a: Gebet um Regen in d. Zeit d. Dürre.

32. Bl. 228a—230b: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner, des Getreides auf d. Tenne u. der Kelter.

33. Bl. 230b—231a: Gebet zur Entsühnung dessen, der unwissentlich unreine Speisen genossen hat.

34. Bl. 231a—234a: Vorschrift für die dritte Verheiratung.

35. Bl. 234a—239b: Vorschrift für d. Segnung d. Taufbeckens.

Ma XIII 45a.

Bl. 76 (lr. 1b, 2, 3, 65b—76b) + v. u. h. 1 Dckbl. — **Gr.** 21×16 (T. 16×12). — **St.** Pp. — **Z.** 28. — **Schr.** moderne Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Schm.** roter Tt. — **D.** 1826. — **O.** Insel Sewan. — **Schrb.** vermutlich d. Verf., Vdp. Զաքարիա aus Tiflis. — **Zst.** gut.

Predigtbuch, verfasst bzw. zusammengestellt vom Vdp. Zacharias aus Tiflis. Tt. 'Քարոզ գիրք ի Զաքարիա վարդապետէ Տփխեցւոյ արաքեալ. Եփրեմայ (!) 'ի 26 մայիսի 1826 ամի ի Սևան կղզւոջ'.

Ma XIII 79a.

Bl. 69 (lr. 69a). — **Gr.** 21×16,5 (T. ungef. 18×14). — **St.** Pp. — **Z.** 20—35. — **Schr.** moderne Krr. — **D.** 1823. — **Schrb.** Bs. Ղաղաք Տէր հայտարեան Թուխիճանց. — **Zst.** der einzelnen Lagen gut, das Ganze, da ein Ebd. fehlt, jedoch nur lose zusammenhängend.

Digitized by Google

Grammatische und philosophische Erklärungen mit Beispielen, anscheinend zum eigenen Gebrauch des Schrbrs., wohl eine Art Kollegheft. Bl. 13a: *չաթաղրեցաւ այս* 1823 *ամի ի նոյեմ.* 24. *ի Ղազարոյ Տէր Յակոբեանէ Դաւիթեանց.*

Ma XIII 103a.

Bl. 70 (lr. 1, 13, 17b, 18a, 24a, 28b, 36b, 39b, 40a, 41a, 54b, 65b, 67a, 68a, 69a, 70a). — **Gr.** 19×12,5 (T. 16—17×10,5—11, teils 1, teils zwsp.). — **St.** Pp. — **Z.** 21—29. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pp. m. Ldbz. u. Vdkl. — **Schrb.** *Սիմէօն Տէր Յովսեփեան* aus Tiflis (vgl. d. Mmd). — **Mmd.** 15b, 16a, 17a, 29b, 30ab, 31ab.

Sammelhandschrift.

1. Bl. 2a—b: Betrachtungen über die Nichtigkeit alles Irdischen u. d. Glück des Glaubens u. christlichen Lebens. A. *'Որք ըստ* [= ըստ] *մարմնոյ պանծային յաղթանակութիւնք ի յոլովս մրցմունս տաժանելիս բազմավիշտ բըռնաբանութիւնք տիրեցեալ այսոցիկ'* etc.

2. Bl. 3a—5a: Prdgt. über Mc. 5,35. A. der eigentl. Prdgt. *'Որպէս ամէն ոք առաւել սիրէ զնոր չխուսածս իւր և կանխայք զնոր ծնանել զորդիս'* etc.

3. Bl. 5b—8a: zusammenhanglose Zitate aus d. hl. Schrift u. den Werken berühmter Schriftsteller wie Augustinus, Chrysostomus, Plato, Plutarch, Ptolemaeus, Basilius, Aristoteles, Bernhardus etc.

4. Bl. 8b—10b: 5 Lieder. Ae. *'Թէ զկան յուսով համբերութեան կալցես յանձին'* etc, *'Էն երանեալ չնորհեաց զվեհս մեզ գերփառ'* etc., *'Զգոյն պատկերացեալ երփներփնազեղ և գունագոն'* etc., *'Ծորժամ մտացդ աչօք կամիս զվերինն խոկալ'* etc.

5. Bl. 10b: 4 Anekdoten. Ae. *'Գորտնէս փիլիսոփայն գրեալ եառ զխթսաս Թագաւորի մէոյ'* etc., *'Ասաց ոմն ի սրբոց հարցն Թէ կրօնաւորս որ զփորձ առնուս'* etc., *'Սոքրան կապր(ա)խանոս ասէ' փորձութիւն է յաճախ գանձն'* etc., *'Ասէ Թէ Դիոգինէս փիլիսոփայն ունէր զմի անօթ խեցի առ ի ըմպել զջուր'* etc.

6. Bl. 11a: Warnung vor Gefrässigkeit, Gier u. Eitelkeit. A. *'Թէպէտ գիտէ հին Թշնամին բնութեան մերոյ ամենայնչարն սատանայ'* etc.

7. Bl. 11b: Zitate aus Sirach, Ambrosius, Gregor.

8. Bl. 12a—b: 2 Briefmuster. Ae. *Տէառնդ ֆլան* [= arab., pers., türk. فلان] *սպասածքան վարդապետի և արհիապանծ երջանիկ եպիսկոպոսի'* etc. *'Հոգևորդ սիրելոյդ իմոյ պօղոս ֆլանիդ'* etc.

9. Bl. 14a: Lied auf den gekreuzigten Heiland u. eine vierzeilige Strophe

Digitized by Google

auf die Armen. Ae. '*Գնեցեղմանիդ քոյ համբուրմանն*' etc., '*Թէ և աղքատն ի խրճիթի իւր անընչութիւնեմբ ամբռնայ*' etc.

10. Bl. 14b—16a: verschiedene Briefmuster.

11. Bl. 16b—17a: Gedichte auf Christus, d. Abn. = *Աքրահամ ծառայ.* A. '*Աստուածամարգ այծոյդ սրբոյ հրեշտակն*' etc.

12. Bl. 18b—23b: Prdgt. zum Fest des Protomartyrs Stephanos vom Vdp. Stephanos v. Eudokia. Ü. '*Բարող յուսոյ ածեր սրբոյն Ստեփաննոսի նախավկային հաւաքել ի մի ի Ստեփաննոս լիաշնորհ վարդապետէ Եւդոկիացւոյ.*' A. '*Զի համաճոռասմբ ճոխացաւ սոբրն Ստեփաննոս*' etc.

13. Bl. 24b—28a: Prdgt. über Jesu Grablegung u. Auferstehung. Ü. '*Բարող յաղագս Թաղմանն Քրիստոսի և փառաւոր յարութեանն.*' A. '*Ահաւասիկ Աստուածպատանն ի մարգարէս յնասայի վասն հանդիպասաւոր Թաղմանն Քրիստոսի ասէ*' etc.

14. Bl. 29a—32a: Briefmuster.

15. Bl. 32b—42a: Lieder. a) Bl. 32b: auf die Geburt Christi. Ü. '*Տաղ ծննդեանն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ*'. A. '*Երկինք երկնից իմացաբարէք*' etc., b) Bl. 33a: wie *Dsh* Nr. 412,6 *fu*, laut Ü. ('*Տաղ Գաղատացւոյն*') von Balthasar, c) Bl. 33a: A. '*Ի ծնեալմանէդ արքայական, զարմիկդ նազելի իմ զարմիկդ*' etc., d) Bl. 33b: A. '*Փրկաւէդ մանուկն քոյ ըզգիկս, որ անկեալ ղընիմ յանկողիկս*' etc., e) Bl. 33b: A. '*Գեղ, ով փեսայդ եկեզցւոյ, երգեմք հոգւով ալելուիայ*' etc., f) Bl. 34a: wie *Dsh* Nr. 412,10 *fg*, g) Bl. 34b: A. '*Մեկ ազնուի աչերն կայ ի գլխիս գիշերմէ յերազիս*' etc., h) Bl. 34b: A. '*Վարանելով վարանելով մոլար գնգնեցիմ աւազ*' etc., i) Bl. 35a: wie *Dsh* Nr. 412,5 *fi*, k) Bl. 35b: von Balthasar. Ü. '*Գաւազանքի*'. A. '*Էրկիր, ոզքաս, գոչես, լաւ և հաւաչես*' etc., l) Bl. 36a: wie *Dsh* Nr. 412,10 *klm*, m) Bl. 37a: Ü. '*Տաղ ազնիւ և գեղեցիկ*'. A. '*Ծաւուր միւսմ որ էր, մեզ նոր կիւրակի*' etc., n) Bl. 37b: auf die Mutter Gottes. Ü. '*Տաղ Աստուածածնի*'. A '*Մերձաւոր իմ, աղաւնի իմ, գեղեցիկ իմ, սիրելի*' etc., o) Bl. 38a: auf d. Freude. Ü. '*Տաղ ուրախութեան քաղցրաձայն*'. A. '*Ի սէր սիրոյդ ցանկացելոյս, նազելի սէր իմ, նազելի*' etc., p) Bl. 38b: A. '*Ցանդակաճէմ ի սէր քոյ*' etc., q) Bl. 39a: A. '*Լեր ղէտ հոգւոյ քոյ կեցութեան*' etc., r) Bl. 40b: 2 Lieder auf d. Auferstehung. Ae. '*Ի գերեզման յուսացելոյն անմահին*' etc. u. '*Ծաբեաւ Աստուածդն հրաշալէս*' etc., s) Bl. 41b: zunächst '*Արք կատարեալք բանիւ միայն զլերինս ի ծով անկանէին, այր փոխանակ ծով լեռնացեալ խղճոյս վերայ անկանէին*', dann e. Zwiegesang zw. der Rose und e. Vöglein. A. '*Վաթիթ գնդեցիկ տեսօք քաղցրիկ խիստ անուշիկ նազելի* etc., t) Bl. 42a: A. '*Սէրն սրբոց է լաւ խոհուրդ*' etc.

16. Bl. 42b—49a: Predigten über die Parabel vom Säemann, a) Bl.

Digitized by Google

42b—45a: über Mt. 13,27. Ü. *'Գ-քոզ յայլմէ վասն որոմանց և սերմանց, հնձոց և կատրածի ի բանն, որ ասէ՝ Տէր, Ո՞չ սերմն բարի սերմանեցեր յագարացիքն քումմ, արդ ուստի՞ ունիցի զորուսին[ն]'.* A. *'Հարցանեն իմաստուն քէ՝ չարն և բարին ուստի՞ է. ոմանք ասացին քէ յԱստուծոյ է, այլ ճշմարիտ վարդապետք ասացին'* etc., b) Bl. 45b—47a: über Mt. 13,28. A. *Արդ՝ ասացին. Տէ՛ր, կամի՞ս զի երթեսցուք քաղեսցուք և զորոմն ի բաց խլեսցուք . . . .'* etc. *Գիտելի է, զի զ կերպիս ոչ է հանոյ Աստուծոյ զորոմն ի բաց խլել'* etc., c) Bl. 47b—49a: über Mt. 13,30. A. *'Ասէ աւետարանն. Թողէք միմեանս. օր հնձոցն. զի ասացից ցհնձօղսն. Գաղեցէք զորոմն և կապեցէք խրճուն առ ի այրել. Գիտելի է՝ զի երկու ազգ է հոռձ'* etc.

17. Bl. 49b—50a: Lied. A. *'Եթէ սոքօք զարդարիս, մարդ կատարեալ ճանապէս'* etc.

18. Bl. 50b—54a: Zitate aus Werken von Philosophen und Kirchenvätern.

19. Bl. 66a—b, 67b, 68b, 69b, 70b: Lieder, a) Bl. 66a: auf d. Auferstehung von Simon Petros aus Tiflis, An. = *ի Սիմէ*. Ü. *'Տաղ յարուներան ի գոյն յարմարձևովքն ոգեւ ի Սիմոն Պետրոսէ Թիֆլիզեցւոյ'*. A. *'Ի ոմանք սուրբ յարուներան'* etc., b) Bl. 66b: A. *'Եկ, սիրելի. ի պարտէզ քո երկնաւորեալ ծաղկամբ'* etc., c) Bl. 66b: wie *Dsh* Nr. 412,8 ծբ, d) Bl. 67b: wie *Dsh* Nr. 493,3 ա, e) Bl. 67b: A. *'Ո՛վ, համասիրեա սէր եռապիծ անպատճառ'* etc., f) Bl. 68b: A. *'Արդեօք ո՞ւր կամ յորո՞ւմ տեղի մեկուսացեալ'* etc., g) Bl. 68b: A. *'Ոքք տուելովքն Աստուծոյ ոչ բաւականանան'* etc., h) Bl. 69b: auf die Engel. Ü. *'Ի վերոյ հրեշտակաց'*. A. *'Տաւիղք էին քահանան եղեալք'* etc., i) Bl. 69b: A. *'Տըտիպ տնաս տաքածամանն'* etc., k) Bl. 70b: A. *'Անկիրթի մանկունք անհոտ ծաղկունք'* etc.

Digitized by Google

Abkürzungen.

I

(Vgl. Vorbemerkung 1).

AbMch = *Աբէլ Մխիթարեանց, Պատմութիւն ժողովոց Հայաստանեայց եկեղեցւոյ հանդերձ կանոնագրութեամբք ի պէտս ժառանգաւորաց.* Vagharschapat 1874.

Agham = *Պետրոս Բերդումեան Աղամալեանց, Աղբիւր բացեալ.* Etschmiadsin 1845.

AnBoll = Analecta Bollandiana. Brüssel.

Ar = *Արարատ (Ամսագիր).* Vagharschapat 1868 ff.

Assem = Jos. Sim. Assemanus, Bibliotheca orientalis clementino-vaticana, Rom 1719—1728.

Balg = Balgy, Historia doctrinae catholicae inter Armenos. Wien 1878.

Bazm = *Բազմավէպ (Ամսաթերթ).* Venedig 1843 ff.

Bib = *Աստուածաշունչ մատեան Հին և Նոր կտակարանաց . . . ., յաշխատասիրութենէ Հ. Ցով. Զօհրապեան վարդապետի . . .* Venedig 1805.

Bib^2 = *Գիրք աստուածաշունչք Հին և Նոր կտակարանաց . . . .* Venedig 1860.

Brock = C. Brockelmann, Geschichte der arabischen Litteratur. Weimar 1898.

Chrys = *Ցովհաննու Ոսկեբերանի Կոստանդնուպօլսի եպիսկոպոսապետի մեկնութիւն Թղթոցն Պաւղոսի.* Venedig 1862.

ChrysHom = *Ցովհաննու Ոսկեբերանի Կոստանդնուպօլսի եպիսկոպոսի ճառք.* Venedig 1861.

Cyr = *երանելւոյն Կիւրղի երուսաղեմայ Հայրապետի կոչումն ընծայութեան.* Wien 1832.

Dav = *Դաւթի Անյաղթ փիլիսոփայի մատենագրութիւնք և Թուղթ Գիւտայ կաթուղիկոսի առ Դաւիթ.* Venedig 1833.

Dsh = *Ցակ. Տաշեան, Կուցակ Հայերէն ձեռագրաց մատենադարանին Մխիթարեանց*

Digitized by Google

ի Վիեննա. Jac. Dashian, Catalog der armenischen Handschriften in der Mechitharisten-Bibliothek zu Wien. Wien 1895 (*Մայր ցուցակ Հայերէն ձեռագրաց Հրատարակեալ ի Մխիթարեան միաբանութենէ, Հատոր Ա, գիրք Բ.* Haupt-Katalog der armenischen Handschriften, herausgegeben von der Wiener Mechitharisten-Congregation, Band I, Buch II).

Dschasch = *Ճաշոց գիրք* ..... Venedig 1686.

DshUs = *Յակ. Տաշեան, Ուսումնասիրութիւնք Ստոյն-Կալիսթենեայ վարուց Աղեքսանդրի.* Wien 1892 (*Ազգային Մատենադարան Ե*).

El = *Սրբոյ Հօրն Մերոյ Եղիշէի վարդապետի մատենագրութիւնք.* Venedig 1859.

Ephr = *Սրբոյն Եփրեմի մատենագրութիւնք.* Venedig 1836.

Fi = *Ֆ. Ն. Ֆինկ, Ցուցակ Տփխիսեցի Աբգար Յովհաննիսեանի Հայերէն ձեռագրերի.* F. N. Finck, Katalog der armenischen Handschriften des Herrn Abgar Joannissiany zu Tiflis. Leipzig u. Marburg 1903.

GAst = *Գիրք աստիճան տալոյ դպրաց և սարկաւագաց և քահանայից և գաւազան տալոյ վարդապետաց.* Konstantinopel 1752.

GTh = *Գիրք թղթոց, մատենագրութիւն նախնեաց.* Tiflis 1901.

Hand = *Հանդէս ամսօրեայ.* Wien 1887 ff.

HhDpr = [*Գաբրիէլ Զարպհանալեան*], *Հայկական հին դպրութեան պատմութիւն* (*Թ–ԺԳ դար*) *բարձրագոյն դպրոցաց համար.* Venedig 1897.

HV = *Գիրք որ կոչի Հարանց վարք* ..... Konstantinopel 1721.

HVV = *Վարք սրբոց Հարանց և քաղաքավարութիւնք նոցին* ... Venedig 1855.

Ign = *Մեկնութիւն սրբոյ աւետարանին որ ըստ Ղուկասու, արարեալ սուրբ վարդապետին Իգնատիոսի* ... Konstantinopel 1824.

Jaism = *Ճառ սրբոց վկայիցն Ճշմարտին Աստուծոյ. ազգաց և ազանց հանուրց քրիստոնէից. որոց յաղթութեամբ կատարեցան ի Քրիստոս, և գրեցին զանուանս ի գիրս որ կոչի Ցայսմաւուր* .... Konstantinopel 1706.

Jaism[2] = *Ցայսմաւուրք ըստ կարգի ընտրելագոյն Ցայսմաւուրաց Տէր Իսրայէլի* .. Konstantinopel 1834.

Kal = *Գրիգորիս Գալեմքարեան, Ցուցակ Հայերէն ձեռագրաց արքունի մատենադարանին ի Միւնիխէն.* Gregoris Kalemkiar, Catalog der armenischen Handschriften in der K. Hof- und Staatsbibliothek zu München. Wien 1892 (*Մայր ցուցակ* etc. — vgl. *Dsh* — *Հատոր Բ, տետր Ա*, Band II, Heft I).

Kan = *Ստեփան Կանայեանց, Ցուցակ Հայերէն ձեռագրների Թիֆլիզի Ներսիսեան Հոգևոր դպրանոցի.* Stephan Kanajeanz, Katalog der armenischen Handschriften des armenischen Nersisean-Seminars zu Tiflis. Tiflis 1893.

Digitized by Google

Kar = N. Karamianz, Verzeichnis der armenischen Handschriften der Königl. Bibliothek zu Berlin. Berlin 1888.

Karen = *Մայր ցուցակ ձեռագիր մատենից գրատարանի սրբոյ աթոռոյն Էջմիածնի, տպագրեալ . . . . ծախուք ի կարնոյ գաղթական Յակոբայ վարժապետի Յարեւնեանց . . . .* Tiflis 1863.

KirM = *Պատմութիւն Հայոց արարեալ Կիրակոսի վարդապետի Գանձակեցւոյ, ի լոյս ընծայեաց Ոսկան Տէր-Գէորգեան Յովհաննիսեանց երևանեցի.* Moskau 1858.

KirV = *Կիրակոս վարդապետի Գանձակեցւոյ Համառօտ պատմութիւն ի սրբոյն Գրիգորէ ցաւուրս իւր, լուսաբանեալ.* Venedig 1865.

KlSokr = *Սոկրատայ պատմութիւն եկեղեցական և վարք սրբոյն Սեղբեստրոսի. Աշխատասիրութեամբ Մեսրոպ վ. Տէր Մովսէսեան.* Vagharschapat 1897.

Kost = *Կարապետ Կոստանեանց, Նոր ժողովածու Ա-Դ.* Tiflis 1892 1892. 1896. Vagharschapat 1903.

KostNagh = *Մկրտիչ Նաղաշ և իւր տաղերը. Ցաւելուած միջնադարեան տաղեր ղարիպութեան վերայ. կ. Կոստանեանց.* Vagharschapat 1898.

KostThlk = *Կար. Կոստանեան, Թլկուրացի Յովհաննէս և իւր տաղերը.* Tiflis 1892.

Lambr = *Սրբոյն Ներսիսի Լամբրոնացւոյ խորհրդածութիւնք ի կարգս եկեղեցւոյ և մեկնութիւն խորհրդոյ պատարագին.* Venedig 1847.

LanglMich = Chronique de Michel-le-Grand, patriarche des Syriens Jacobites, traduite pour la première fois sur la version arménienne du prêtre Ischôk par Viktor Langlois. Venedig 1868.

Ma = Н. Марръ, Списокъ рукописей Севанскаго монастиря. *Ն. Մառ, Ցուցակ Համառօտ ձեռագրաց վանուց Սեւանայ.* Moskau 1892.

Mai = Angelo Mai, Scriptorum veterum nova collectio e vaticanis codicibus edita. Rom 1825—1838.

Mand = *Տեառն Յովհաննու Մանդակունւոյ Հայոց Հայրապետի Ճառք.* Venedig 1860.

MasAgh = *Մասեաց Աղաւնի և ծիածան Հայաստանեայց, Հնգետասաներորդ Հանդէս ազգային կենցաղագրութ և քաղաքական գիտելեաց.* Feodosia 1855—1865.

Mascht = *Մաշտոց յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնքն ազգիս ըստ սահմանադրութեան տուրբ եկեղեցւոյ Հայոց².* Etschmiadsin 1894.

Mascht Dsern = *Մաշտոց ձեռնադրութեան կղերիկոսաց, սարկաւագաց և քահանայից և օրհնութեան աթեղայից և տալոյ զգաւազան մանաւոր և ծայրագոյն իշխանութեան վարդապետաց.* Vagharschapat 1876.

Mi = Patrologiae cursus completus accurante I. P. Migne, ser. graec. Paris 1857—1860, 1862—1866.

Digitized by Google

Mich 1870 = *Տեառն Միխայէլի պատրիարքի Ասորւոց ժամանակագրութիւն.* Jerusalem 1870.

Mich 1871 = *ժամանակագրութիւն Տեառն Միխայէլի ասորւոյ պատրիարքի հանեալ ի հնագոյն գրչագրէ.* Jerusalem 1871.

MichChab = Chronique de Michel le Syrien, patriarche jacobite d'Antioche (1166—1199), éditée pour la première fois et traduite en français par J. B. Chabot. Paris 1899.

Mos = *Սրբոյ հօրն մերոյ Մովսէսի Խորենացւոյ մատենագրութիւնք*[3]. Venedig 1865.

MosKagh = *Մովսեսի կաղանկատուացւոյ պատմութիւն Աղուանից աշխարհին.* Moskau 1860.

MosKaghP = *Պատմութիւն Ազվանից արարեալ Մովսիսի կաղանկատուացւոյ: Ի լոյս ընծայեալ հանդերձ ծանօթութեամբք կ. . . . Շահնազարեան. . .* Paris 1860.

Mtdr = [*Գարեգին Զարպհանալեան*], *Մատենադարան հայկական թարգմանութեանց նախնեաց* (*Դար Դ-ժԳ*). Venedig 1889.

Mtgt = [*Գարեգին Զարպհանալեան*], *Հայկական մատենագիտութիւն.* Venedig 1883.

Na = *KostNagh.*

Nar = *Գրիգորի Նարեկայ վանից վանականի ողբերգութիւնն.* Venedig 1893.

NarGeb = *Դիրք աղօթից սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյ հոգեկիր հռետորի. . . .* Konstantinopel 1774 (bzw. 1782, 1802.)

NarK = *Մեկնութիւն երգոց երգոյն Սողոմոնի յօրինեալ ի Ս. Գրիգորէ Նարեկացւոյ. . .* Venedig 1789.

NarW = *Գրիգորի Նարեկայ վանից վանականի մատենագրութիւնք.* Venedig 1827.

NarW[2] = *Սրբոյ հօրն մերոյ Գրիգորի Նարեկայ վանից վանականի մատենագրութիւնք.* Venedig 1840.

Nem = *Նեմեսիոսի փիլիսոփայի եմեսացւոյ յաղագս բնութեան մարդոյ.* Venedig 1889.

Pi = I. B. Pitra, Juris ecclesiastici Graecorum historiae et monumenta. Rom 1864—1868.

PiAn = I. B. Pitra, Analecta sacra specilegio Solesmensi parata. Paris 1876—1891.

PiSpec = I. B. Pitra, Specilegium Solesmeuse complectens SS. Patrum scriptorumque eccles. anecdota hactenus opera. Paris 1852—1858.

Sach = Ed. Sachau, Verzeichnis der syrischen Handschriften der Königl. Bibliothek zu Berlin. Berlin 1899.

SamAn = *Սամուէլի քահանայի Անեցւոյ Հաւաքմունք ի գրոց պատմագրաց յաղագս գիւտի ժամանակաց անցելոց մինչև ի ներկայս ծայրաքաղ արարեալ. Ճառաչա-*

Digitized by Google

քանով, համեմատութեամբ, յաւելուածներով և ծանօթութիւններով Արշակ Տէր-Միքելեանի. Vagharschapat 1893.

Sarg = *Մեկնութիւն եօթանց թղթոց կաթուղիկեայց արարեալ երանելոյն Սարգսի շնորհալից վարդապետի.* Konstantinopel 1826.

Schar = *Շարական հոգևոր երգոց սուրբ և ուղղափառ եկեղեցւոյս Հայաստանեայց յօրինեալ. . . .* Etschmiadsin 1861.

Schm = Heilige Reden des Johannes Mandakuni . . . Aus d. Armen. übers. u. m. Einl. u. Anm. vers. v. Joh. Michael Schmid. Regensburg 1871.

SchnNam = *Տեառն Ներսեսի Շնորհալւոյ Հայոց կաթողիկոսի նամականի.* Venedig 1838.

SchnOp = Sancti Nersetis Clajensis Armeniorum catholici opera nunc primum ex armenio in latinum conversa notisque illustrata studio et labore D. Josephi Cappelletti. . . Venedig 1833.

Schnorh = *Տեառն Ներսեսի Շնորհալւոյ Հայոց կաթողիկոսի բանք չափաւ.* Venedig 1830.

SchnTh 30 = *Ներսեսի Շնորհալւոյ կաթուղիկոսի Հայոց Թուղթ ընդհանրական առ համօրէն հայասեռ ազինս.* Venedig 1830.

SchnTh 65 = *Թուղթ ընդհանրական արարեալ երից երանեալ սուրբ Հայրապետին մերոյ Տեառն Ներսիսի Շնորհալւոյ. . . .* Etschmiadsin 1865.

SchnTh 71 = *Ընդհանրական Թուղթք սրբոյն Ներսեսի Շնորհալւոյ.* Jerusalem 1871.

Sla = de Slane, Catalogue des manuscrits arabes. Paris 1883—1898.

Soph = *Սոփերք հայկականք.* Venedig 1853—1862.

St Martin = St. Martin, Mémoires historiques et géographiques sur l'Arménie. Paris 1829.

Tacu = Tacuini aegritudinum et morborum ferme omnium corporis humani cum curis eorundum, Buhahylyha Byn Gezla auctore. Strassburg (apud Joamem Schottum) 1532.

Thk = *Կարգ Թաղման կարգաւորաց այսինքն Հայրապետաց, եպիսկոպոսաց և քահանայից. . . . . .*[2]. Vagharschapat 1892.

Ti = Tischendorf, Evangelia apocrypha[2]. Leipzig 1876.

Vard = *Հաւաքումն պատմութեան Վարդանայ վարդապետի լուսաբանեալ.* Venedig 1862.

VardFab = Н. Марръ, Сборникъ притчъ Вардана. Матеріали для исторіи средневѣковой армянской литературы, частъ I und *Ն. Մառ, Ժողովածոյք*

Digitized by Google

առակաց վարդանայ. Նիւթք առ ի պատմութիւն միջին դարուց դպրութեան Հայերենի, Մասն Բ. St. Petersburg 1899.

Varkh = *Վարք և վկայութիւնք սրբոց Հատնտիր քաղեալք ի Ճառընտրաց.* Venedig 1874.

ZfaPh = *Հանդէս Հայագիտութեան.* Zeitschrift für armenische Philologie hgg. v. F. N. Finck, E. Gjandschezian u. A. Manandian. Marburg 1903—1904.

Žam = *Ժամագիրք Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ. . .* Vagharschapat 1902.

Žkg = *Ժամակարգութիւն Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ. . .* Vagharschapat 1891.

Žkg W = *Ժամակարգութիւն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ. . .* Wien 1879.

II.

(Vgl. Vorbemerkung 2).

A. = Anfang.
Ab. = Anfangsbuchstabe.
Abschn. = Abschnitt.
Apgsch. = Apostelgeschichte.
Apok. = Apokalypse.
arm. = armenisch.
Ausg. = Ausgabe.
Az. = Anfangszeile.
bes. = besonders.
Bl. = Blatt.
Bm. = Bemerkung.
Bnd. = Binder.
Bs. = Besitzer.
bspw. = beispielsweise.
Bst. = Besteller.
btr. = betreffend.
bzw. = beziehungsweise.
Chron. = Chronik.
d. = der, die, das etc.
Dckbl. = Deckblatt.
dergl. = dergleichen.
d. h. = das heisst.
E. = Ende.
e. = ein, eine etc.
Ebd. = Einband.
Epr. = Einpressung.
etc. = et caetera.
Ev. = Evangelium.
Ex. = Exodus.
Ez. = Ezechiel.
fbg. = farbig.
Gen. = Genesis.
gldf. = goldfarbig.
glnzf. = glanzfarbig.
Gr. = Grösse.
h. = hinten.
hl. = heilig.
Hlbunz. = Halbunzialschrift.
Hlzd. = Holzdeckel.
HmdEvL. = Holzdeckel mit durch Einpressungen verziertem Lederüberzug.
Hsch. = Handschrift.
J. = Jahr.
Jc. = Jacobusbrief.
Jes. = Jesaias.
Jh. = Johannesevangelium.
Jon. = Jonas.
Kn. = Knopf.

Digitized by Google

Kor. = Korinther(brief).
Kp. = Kapitel.
Krr. = Kurrentschrift.
Krs. = Kursivschrift.
Lc. = Lucas(evangelium).
Ldbz. = Lederüberzug.
Ldrr. = Lederrücken.
lr. = leer.
m. = mit.
Mc. = Marcus(evangelium).
Mos. = Moses.
Mt. = Matthaeus(evangelium).
mttf. = mattfarbig.
Mmd. = Memorandum.
Not = Notiz. Nr. = Nummer.
Nschr. = Nachschrift.
O. = Ort. o. = ohne.
od. = oder.
Petr. = Petrus(brief).
Pgt. = Pergament.
Phil. = Philipper(brief).
PmdEvL. = Pappdeckel mit durch Einpressungen verziertem Lederüberzug
Pp. = Papier.
Pppd. = Pappdeckel.
Prdgt. = Predigt.
Pred. = Prediger Salomon.
Ps. = Psalm.
Rck. = Rücken.
Rd. = Rand.
Rdvz. = Randverzierung.
Rnd. = Rundschrift.
Röm. = Römer(brief).
S. = Seite. s. = siehe.
Schm. = Schmuck.
Schn. = Schnalle.
Schnr. = Schnur.
Schr. = Schrift.
Schrb. = Schreiber.
Sdf. = Seidenfutter.
sog. = sogenannt.
Sp. = Spalte.
Spr. = Sprüche.
St. = Stoff. st. = statt.
Stf. = Stoffutter.
Stübz. = Stoffüberzug.
T. = Text.
Tim. = Timotheus(brief).
Tt. = Titel.
Ttl. = Titelleiste.
Ttlvz. = Titelverzierung.
u. = und.
Ü. = Überschrift.
ugf. = ungefähr.
Unz. = Unzialschrift.
urspr. = ursprünglich.
v. = vorn.
Vdp. = Vardapet.
Vdkl. = Vorderklappe.
vgl. = vergleiche.
v. o. = von oben.
v. u. = von unten.
Vz. = Verzierung.
vz. = verziert.
Wsh. = Buch der Weisheit.
wsntl = wesentlich, im wesentlichen.
Z. = Zeile.
Zb. = Zierbuchstabe.
Zl. = Zierleiste.
Zschr. = Zierschrift.
Zst. = Zustand.
zw. = zwischen. zwsp. = zweispaltig.

Digitized by Google

Register.

Abbās I., d. Grosse, Sefevide, Schah v. Persien v. 1587—1629, s. **Chronik**.

Abdu-l-Masich, syrischer Märtyrer, s. **Lebensgeschichten.**

Abed-Nego s. **Azaria.**

Abel, Sohn des Stammvaters Adam. Sein Tod u. die durch denselben veranlassten christlichen Gebräuche **94**,12.

Abendmahl, hl. — Polemik gegen die Mischung von Wasser in den Wein des Sakraments **52**,15. — S. ausserdem **Ananias** v. Sanahin, **Johannes** Mandakuni, **Kanones, Kommentare, Messopfer, Reden, Riten.**

Abgar, Toparch v. Edessa, s. **Öl.**

Abisoghom, Archidiakon, s. **Lebensgeschichten.**

Abraham, Erzvater. Fragen u. Antworten *a.* über sein Alter: zur Zeit seiner Beschneidung **94**,58 v; seiner Auswanderung **94**,58 s; seines Einzugs in Ägypten **94**,58 u. *b.* über die Behauptung, dass er nach dem Tode seines Vaters noch 135 Jahre gelebt habe **94**,58 b. *c.* betreffs des Namens seiner Mutter **94**,58 r.

Abraham, Bischof der Mamikonier (5. Jhd.), kanonisches Schreiben an Vadschakan, König der Albaner **92**,5 h.

Abraham aus Astapat, Vdp. (18. Jhd.), s. **Melchisedek** aus Konstantinopel.

Abraham Tschelepi s. **Sukhias.**

Abraham, Gedichte auf Christus **103** a 11. Bruchstück eines Gedichts **97**,62.

Abraham s. **Schreiber.**

Abstinenztage. Fragen u. Antworten betr. d. fünf ~ **94**,58 c; betr. des Genusses von Fisch an ~n **94**,34.

Abu Sajid (12. Jhd.), Anthropologie **75**,6; **86**,3.

Acacius s. **Akakios.**

Acta s. **Lebensgeschichten.**

Adam, Stammvater. Erwähnung von vier Dingen, die Gott ~ am Samstag gegeben **97**,31 d. Über seinen Sündenfall u. die Erlösung v. der Erbsünde **94**,11. Zahl der Jahre von ~ bis auf Enoch, bis zur

Digitized by Google

Sündflut etc. 93,13 c. Genealogie von ~ bis auf Christus 94,5. ~ s nächste Nachkommen 97,29. Fragen u. Antworten betreffs der Zahl der Generationen von ~ bis auf Noah 94,58 g; bis auf Christus 94,58 i. S. ausserdem **Chronik, Dichtungen, Reden.**

Addai (Adde), Schüler des Apostels Thaddaeus. Seine Weihe durch Thaddaeus, Weihe des Theophilos durch ~ etc. 96,12.

Aderlass. Nutzen u. Nachteil des ~ es an den verschiedenen Tagen des Monats 75,7.

Aegypten s. **Abraham, Dichtungen, Lebensgeschichten, Reden**

Aeren s. **Chronologie, Jakob** aus der Krim.

Agathangelos, Pseudo- (5. Jhd.), Vertragsbrief 70,7; 93,20; 96,3.

Agathon, Philosoph. Seine Prophezeihungen betreffs Jerusalem, Armeniens u. der Ankunft des Antichrists 100,23.

Aghabek s. **Besitzer.**

Aghamal s. **Schreiber.**

Aghamalean s. **Petros Aghamalean Berthumeanths.**

Agnes, hl., s. **Gebete.**

Agulis, Dorf im Gau Goghthn der alten Provinz Vaspurakan, s. **Schreiborte.**

Airivankh, Kloster im Gau Mazaz der Provinz Airarat, s. **Mchithar** v. Airivankh.

Akakios (Akakius, Akacius, Acacius) s. **Basilius** v. Caesarea.

Akoluth (ջաղթական) s. **Riten.**

Akrakand s. **Gregor** v. Akrakand.

Alavert s. **Schreiber.**

Albanien s. **Abraham** d. Mamikonier, **Besitzer, Tiran.**

albanische Schrift s. **Öl.**

Alexander d. Grosse s. **Dichtungen.**

Alexander v. Messina, Neuer Wald v. Gedanken der hl. Schriften, aus dem Lateinischen übersetzt v. Lukas v. Charberd 42.

Alexander, Sohn des Bahram Schahnazarean s. **Karapet Jusbaschean.**

Alexandria s. **Ammonius, Athanasius, Eusebius, Kyrillus, Pappos.**

Alexanos s. **Schreiber.**

Alexius, Schwiegersohn des Kaisers Manuel I. Komnenos, s. **Nerses Schnorhali.**

Ali aus Tiflis s. **Besitzer.**

Aliphnar in Armenien s. **Schreiborte.**

Allegorieen. Allegorische Bezeichnung des himmlischen Heeres, der Erzväter, der Gottesgebärerin, der Gerechten beim jüngsten Gericht und einiger Berge als Berge des Segens 102,10.

Allelujagesänge s. **Horologium.**

Allerheiligstes. Vergleich der Ausschmückung des Allerheiligsten mit der Ausschmückung des Leibes Christi 95,5.

Allerlöserkirche s. **Besitzer.**

Almosen s. **Johannes** Mandakuni.

Digitized by Google

Alphabetgedichte s. **Dichtungen, Karapet Jusbaschean, Nerses** Schnorhali.
Altardecken s. **Riten.**
Altarsakrament s. **Abendmahl.**
Amasia am Irisflusse in Pontus s. **Amir Dovlath.**
Ambitskh (ամպիծխ). Fragen u. Antworten betreffs Grund u. Bedeutung der ~ genannten Totenfeier **94,37** b.
Ambrosius, Bischof v. Mailand (4. Jhd.). Berufung auf seine Werke **97,23**; Zitate aus denselben **103** a 7.
Ameise. Vergleich des Weisen mit der ~ **94,20.**
Amida am Tigris. Geschichte der als Folge der chalcedonischen Wirren über die Stadt ~ gekommenen Plagen unter Justinianos I. (527 bis 565) u. Justinos II (565—578) sowie die Bekehrung des letzteren durch die Erscheinung des hl. Kreuzes **94,52.**
Amir Dovlath aus Amasia (15. Jhd.), Arzt. Berufung auf ihn **88,2.**
Ammonius aus Alexandria (2. Jhd.). Angabe seiner Evangeliensektionen am Rand **1**; **2**; **3**; **4**; **5**; **5a**; **6,1.** Erwähnung seiner Evangeliensynopse im Brief des Eusebius an Karpianus **3**; **4.**
Ammonius, Philosoph (= ~ Sakkas, Lehrer des Plotinus, od. ~ der Aristoteliker?) s. **Johannes** von Orotn.
Amos, Prophet, s. **Epiphanius**
Amphilochius von Ikonium (4. Jhd.), Lebensbeschreibung des Basilius v. Caesarea **38,30.**
Amulette. Anweisungen u. Gebete für ~ **51,16.** 17. 18. 21; **97,31** a.
Analytica s. **Petros Aghamalean Berthumeanths.**
Ananias v. Sanahin (11. Jhd.), Abhandlung über die unterschiedslose, d. h. ohne Rücksicht auf die Würdigkeit stattfindende Teilnahme der Griechen am Sakrament **92,6.**
Ananias v. Schirak (7. Jhd.), *a.* Zahlenangaben betreffs der Verse des alten u. neuen Testaments, der katholischen u. der Apostelbriefe **93,10**; betreffs der Verse des alten Testaments **97,33**a. *b.* Angabe der hebräischen Benennungen der Schriften des alten Testaments **97,33** b. *c.* Sechs Unterhaltungsaufgaben **94,26.**
Anathemata, die 10 des ersten Konzils zu Manaskert **93,18.**
Ancyra s. **Ankyra.**
Andreas, Apostel, s. **Lebensgeschichten.**
Andreas, Dichter, Messlied zum Fest der Himmelfahrt Christi **62,3** ձայն Lied **64,21.**
Anekdoten 103a 5.
Ani in Schirak s. **Samuel** v. Ani.
Ankyra s. **Kanones, Konzilien.**
anonyme Personen des Neuen Testaments. Namen einiger derselben **94,31.**
Anthropologie. Abhandlung über die Natur des Menschen im Zusammenhang mit den Jahreszeiten, über die Physiognomik und deren Notwendigkeit für den Arzt **86,4.** S. ausserdem **Abu Sajid, Gregor** von Nyssa,

Digitized by Google

Ischauchan, Kommentare, Nemesius.
Antichrist s. **Agathon, Reden.**
Antiochia s. **Jusik, Patriarchen.**
Anton, Presbyter (Dorfpriester), s. **Schreiber.**
Antonius d. Grosse, d. Stifter des Coenobitenlebens (gest. 356), s. **Lebensbeschreibungen.**
Antonius aus Rom, Anachoret, angeblich Aufzeichner des Martyriums der Oskianer **38,54.**
Antworten s. **Fragen u. Antworten.**
Aphorismen s. **Karapet Jusbaschean.**
Aphraates, Bischof u. Abt des Klosters Mar Matthaeus östlich v. Mosul in Persien (4. Jhd.), Homilie über das Gebet, dem Jakob von Nisibis zugeschrieben **95,17.**
Apokryphen. Vision der hl. Gottesmutter **99,4.** Dormitio Joannis **20,2n; 38,29.** Bruchstücke **97,17.**
Apostel. Fragen u. Antworten betreffs ihrer Missionstätigkeit **94,37g.** Messelied zum Fest der ~ **61,107.** S. ausserdem **Arakhel** v. Siunikh, **Hymnen, Johannes** Chrysostomus, **Nerses** Schnorhali.
Apostelbriefe. Fragen u. Antworten betreffs der für die Rezitation der ~ geeigneten Tonart **94,37h.**
Apostel-Thaddaeus-Kloster bei Dschulfa am Araxes s. **Besitzer.**
April, vierter s. **Jakob** aus der Krim.
Aquino im Neapolitanischen s. **Thomas** v. Aquino.
Arabien. Fragen u. Antworten betreffs der Ausdehnung von ~ **94,49.**
arabisch. Zitat aus einem ~en Buch zum Beweis, dass Jesus Gottes Sohn **29,2.**
Arakhel aus Haghbat, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Schreiber.**
Arakhel v. Siunikh, Vdp. (15. Jhd.), Vorschrift für die Erziehung der schon bei ihrer Geburt zum geistlichen Beruf Bestimmten **27,38; 28,4.** Gedicht auf die Apostel **97,4.**
Arakhel, Vdp. (vielleicht identisch mit dem vorigen), Lieder: zum Fest der Geburt Christi **64,6;** zur Ordination **27,40b;** auf die Gottesmutter **98,8b;** Klagelied **31,16a;** Klage des Priesters **63,3;** Warnung vor dem Hochmut **63,12.**
Arakhel, Stellvertreter des Katholikos Gregor XII (1569—1573), Bruchstück eines Briefs **97,1.**
Ardsach (Arthsach), armenische Provinz in der Gegend des heutigen Karabagh, s. **Josef** v. Ardsach. Vgl. auch **Karabagh.**
Ardsan der Artsrunier (5. Jhd.). Fragen desselben u. Antworten des Eznik v. Koghb **97,7.**
Areopagita s. **Dionysius** Areopagita.
Aristakes, Klagelied **30,32; 31,18.**
Aristakes, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Besitzer.**
Aristakes, Presbyter (Dorfpriester) s. **Schreiber.**
Aristakes s. **Schreiber.**

Digitized by Google

Aristoteles. Fragen und Antworten betreffs seines Verhältnisses zu Plato **57**,5. *Werke*: *Περὶ κόσμου*, übersetzt von David dem Unbesiegten **74**,16. *Περὶ ἀρετῶν*, übersetzt von David dem Unbesiegten **74**,20. *Τὰ μετὰ τὰ φυσικά*, übersetzt von Stephan aus Polen **76**,3. *Zitate* **57**,1. 13; **97**,23; **103**a 3. *Kommentare* und *Bearbeitungen*: *Περὶ κόσμου* **74**,17. *Περὶ ἀρετῶν* **74**,21. *Κατηγορίαι* **74**,7. 12. *Περὶ ἑρμηνείας* **74**,13. Erklärung der Grundprinzipien seiner Naturlehre **57**,11. Aufzählung der Kategorien mit Angabe von Beispielen **98**,4. S. auch **Klemens Galanus** u. **Petros Aghamalean Berthumeanths.**

Arme s. **Johannes** Chrysostomus, **Johannes** Mandakuni.

Armenien u. **Armenier**. Geschichte der Bekehrung **44**,34. Epos auf den Krieg gegen Jesdegerd II. (im Anschluss an Elisaeus' Geschichtswerk) **65**. Bitte an Justinian um Hilfe gegen Chosrow **94**,53. Verzeichnis u. kurze Geschichte der Könige (im Anschluss an Moses v. Chorene) bis auf Tiran II. **52**,21; bis auf Konstantin III. **93**,6; chronographische Angaben über die armenischen Könige u. Katholikosse **93**,13. Geschichte der Ankunft Mohammeds im Lande und seiner Begegnung mit dem Bischof Sahak **38**,4. Verzeichnis steuerpflichtiger Gegenstände für die armenische Kolonie in Asow **73**,2. Berichte über armenische Schriftsteller **97**,17. Erklärung armenischer Wörter **97**,17. 29. 39. — S. ausserdem **Agathon, Buchstaben, Chronologie, Elisaeus, Fastenbeendigung, Herrnfesttage, Mūavija, Nerses** v. Lambron.

Arsakiden (Arsaciden) s. **Nerses** Schnorhali.

Arten des Seienden s. **Karapet Jusbaschean.**

Arthsach s. **Ardsach.**

Artske, Stadt am Vansee im Gau Bznunikh der Provinz Turuberan, s. **Schreiborte.**

Aruthiun, Tirathsu, Klagelied auf sich selbst **62**,14 c.

Aruthiun, Dichter (vielleicht identisch mit dem vorigen), Lied auf die Nachtigall **62**,14 k. Zwei andere Lieder **64**,55. 56.

Arzneimittellehre s. **Medizin.**

Asapowi, Chodscha aus Eriwan s. **Besitzer.**

Asketen s. **Johannes** Mandakuni.

Asow s. **Armenien u. Armenier.**

Astapat, Dorf im Gau Nachidschewan der Provinz Vaspurakan, s. **Abraham** aus Astapat.

Astrologie s. **Chronologie.**

Astronomie s. **Chronologie.**

Astuatsatur, Vdp., Lied auf die Epiphanie u. Geburt Christi **62**,13 g.

Digitized by Google

Astuatsatur, Diakon, s. **Dichtungen.**
Astuatsatur, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Besitzer.**
Astuatsatur, Hirt u. Dorfschulze, s. **Besitzer.**
Athanasius v. Alexandria (4. Jhd.), *Εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν ψαλμῶν* **97**,11. Gebet **28**,18. Berufung auf ihn **97**,43. S. auch **Georg** v. Skewra.
Atom, Vdp., Entzifferung der Grabinschrift des Patrizius Vard **94**,10.
Atomianer s. **Lebensgeschichten.**
Atrnersch, König v. Albanien, s. **Tiran**, Vdp.
Auferstehung. Abhandlung über die allgemeine ~ **58**,3. Geschichte der Grablegung u. Auferstehung Christi aus den *Ὑπομνήματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πραχθέντα ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου* **38**,106. S. ausserdem Dichtungen, **Horologium**, **Jakob** v. Sarug, **Johannes** Chrysostomus, **Theophilus.**
Aufsicht der Priester über das Volk s. **Johannes** Mandakuni.
Augustinus, hl. (354—430). Berufung auf ihn u. Zitate aus seinen Schriften **97**,23. 43; **103a** 3.
Auslegungen s. **Kommentare.**
Aussprüche eines Heiligen **94**,16.
Aussätziger. Geschichte der Versuchung eines aussätzigen Bruders **94**,16.
Awakh s. **Schreiber.**
Awetis, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Besitzer.**
Azaria aus Sebastia (17. Jhd.), Abhandlung über die Astronomie **85**,2.
Azaria (Abed-Nego), einer der drei nach Daniel 3,12—30 aus dem feurigen Ofen geretteten Männer, s. **Karapet Jusbaschean.**
Azaria, Diakon, s. **Besitzer.**
Azaria aus Hghverts in Siunikh, Ordenspriester, s. **Schreiber.**
Babel. Fragen u. Antworten betreffs der Sprachenverteilung beim Turmbau zu ~ **94**,37 f; betreffs der Urheber des Turmbaus **94**,58 o.
Baberd, Stadt des gleichnamigen Sandschaks des Velajets Erserum, s. **Schreiborte.**
Bachni, Dorf bei Erserum, s. **Schreiborte.**
Bagarat, Bischof v. Toromen, s. **Lebensgeschichten.**
Baghdad s. **Chronik.**
Baghesch (das heutige Bitlis) an der Grenze der alten Gaue Agdznikh u. Bznunikh **97**,29.
Bagrat d. Mamikonier s. **Johannes** v. Damaskus.
Balassanöl s. **Öl.**
Balthasar, Dichter. Lieder **103a** 15 b. k.
Balthasar s. **Schreiber.**
Bardsrahajeaths surb Astuatsatsin, Kloster. Encyclica des Vorstehers von ~ an die armenische Kirchengemeinde in Jerusalem **102**,14.
Bar Hebraeus **38**,44.
Barmherzigkeit s. **Ephraim, Kyrillus**

Digitized by Google

v. Alexandria, **Johannes** Chrysostomus, **Johannes** Mandakuni, **Reden.**
Barsuma, hl., s. **Lebensgeschichten.**
Bartholomaeus, Apostel, s. **Lebensgeschichten.**
Bartholomaeus aus Bolonia, Bischof v. Maragha, Lehrbuch der Logik **57,10.**
Bartholomaeus, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Besitzer, Besteller.**
Basilius v. Caesarea (4. Jhd). *Gebete*: Zur Wasserweihe am 6. Januar **20,2a**; **27,10**; **28,21**; **30,28**; **33,36.** Zum Fest der Verklärung Christi 20,2k. *Kanones*: an Akakius, Theodorus (Diodor) u. über verschiedene u. tausendfache Laster **92,5c**; zwei ~ betreffs des Verbots des ehelichen Verkehrs an Buss- u. Herrntagen sowie betreffs Naturalabgaben an den Pfarrer **98,8.** *Predigten* u. *Reden*: zu Mc. 10,17; Lc. 10,25; 18,18; **95,29**; über das Fasten **38,71**; über die Heiligung des Fastens **39,2.** *Zitate*: **52,17**; **103a** 3.
Basilius aus dem Kloster Maschkewor, genannt Dschon (7. Jhd.), Kommentar zum Markusevangelium **11.**
Basilius, Dichter, Lied zum Fest der vierzig Märtyrer v. Sebastia **61,48.**
Basilius, Erzbischof, Vorsteher des Klosters Gardmanik bei Gandzak, s. **Besitzer.**
Basilius s. **Schreiber.**
Befehlspredigt s. **Reden.**
Begräbnis s. **Dichtungen, Reden, Riten, Grablegung.**
Begriffsabgrenzungen, Begriffsbestimmungen s. **Definitionen.**
Beichte. Fragen u. Antworten betreffs der ~ **95,34.** Sündenbekenntnis und Lossprechung **31,24.** S. auch **Johannes** Chrysostomus u. **Reden.**
Beichtspiegel für Priester **92,5n.** Vgl. auch **Vardan Junanean.**
Bekehrte s. **Riten.**
Bekenntnis s. **Johannes** Mandakuni, **Michael** d. Syrer.
Bekenntnisgebet s. **Nerses** Schnorhali.
Belehrung in Versen **63,11.** S. ausserdem **Dichtungen, Johannes** Chrysostomus, **Reden, Vardan.**
Beleidiger eines Geistlichen. Massregeln gegen die ~ **94,36.**
Benedictiones zu den Totentagen **31,20.**
Berge des Segens s. **Allegorieen.**
Bernardus (Bernhardus) v. Clairvaux (12. Jhd.). Zitate aus seinen Schriften **103a** 3.
Berthumeanths s. **Petros Aghamalean Berthumeanths.**
Beruf, geistlicher, s. **Arakhel** v. Siunikh.
Berufsbestimmung für e. Kind erst bei dessen 7. Lebensjahr statthaft **28,20.**
Beschimpfung s. **Johannes** v. Ersnka.
Besessenheit v. Teufel s. **Riten.**
Besitzer der Handschriften. Diakon ⲓⲱⲥⲏⲫ Ⱄⲕⲩⲣⲑⲱ **20.** Allerlöserkirche **12.** Apostel-Thaddaeus-Kloster

Digitized by Google

b. Dschulfa am Araxes 1. Ալի aus Tiflis 32. Ալաբեկ 30. Խոջայ Ասապովի aus Eriwan 17. Dorfschulze Hirt Աստուածատուր 27. Weltpriester (Stadtpriester) Աստուածատուր 33. 46. Weltpriester Արիստակես 49. Weltpriester Աւետիս 10. Weltpriester Բաղբատրիարկոս 22. Erzbischof Բարսեղ, Vorsteher des Klosters Gardmanik bei Gandsak 28. Bethlehemskirche zu Tiflis 3. Գաբրիել 103. Գալուստ Շիրմազանեանց, Bürgermeister v. Tiflis 1. Խոջայ Գալուստ 3. Գալուստ 96. St. Georgs-Kirche 12. Գեորգ Տեր-Մովսեսեանց aus Tiflis 61. Աղայ Գրիգոր 56. Տէր Գրիգոր 29. Weltpriester (Stadtpriester) Դաւիթ 54. Dreieinigkeitskirche in Dascht im Gau Goghthn 20. Mitglied der Gemeinde Neu-Dschulfa bei Ispahan 1. Weltpriester Եսայի u. seine Brüder 33. Եփրեմ, Patriarch v. Konstantinopel 41. Vardapet Զաքարիա Փիլասպեանց 11. Weltpriester (Stadtpriester) Զաքարիա 81. Katholikos Իսրայէլ v. Albanien 3. Կարապետ 82. Յակոբ Կարնեցի 1. Համամ 29. Հեշուբ 24. Vdp Մարգար 41. Մարտիրոս 45. Միքայել 40. Vdp. Միքայէլ 11. Mönch Մկրտիչ 35. Subdiakon Մկրտիչ 41. Մովսես 39. Goldschmiedemeister Մովսես 3. Ոսդդասի (مَسْعُود) Դաւիթ 39. Bischof Յակոբ, als Katholikos Jakob IV, 68. Vdp. Յովհաննէս aus Tsaghkoths bei Sewan 37. Տէր Յովհաննէս 44. Աղայ Յովհաննէս, Bruder des Vdp. Մովսես 47. Vdp. Յովհաննէս 48. Mönch Յովհաննէս 60. Յովհաննէս Արեցի 95. Weltpriester (Stadtpriester) Յովսէփ 67. Vdp. Յովսէփ 44. Ներսես 53. Weltpriester Նիկողայոս, Sohn des Մամաչան 3. Շնորհ u. seine Söhne 29. Պետրոս 45. Weltpriester (Stadtpriester) Պետրոս 54. Vdp. Սահակ v. Meghri 41. Տէր Սարգիս 29. Vdp. Սարգիս 26. Erzbischof Սարգիս 61. Weltpriester (Stadtpriester) Սիրովբ 21. Սիմէոն aus Boghazkhesan 39. Katholikos Սիմէոն 77. Vdp. Սիրապիոն aus Edessa, als Katholikos Gregor XIII. 70. Kloster Tathew 10. Տեր Ղազարոս 69. Wallfahrtskirche zu Pitsar 49. Vdp. Վլաս 54. Վեքեն 38.

Besprechungen, üble s. **Gebete.**

Bestattung s. **Dichtungen, Grablegung, Reden, Riten.**

Besteller von Handschriften: Weltpriester (Stadtpriester) Բարսղիմէոս 22. Կիրակոս 1. Arzt Chodscha Յովհաննէս 86. Ordenspriester Սիմէոն 4.

Beten. Ermahnung zum ~ 103,5. Über 10 Vorsichtsmassregeln beim ~ 94,30. Belehrung über das Gebet 95,22. Anleitung zum Gebet an die Dreieinigkeit 95,9. S. auch **Aphraates, Gebete, Johannes** v. Ersnka, **Kyrillus** v. Jerusalem.

Bethlehem, Kinder v. ~ Lektio zu ihrem Fest 21.

Bethlehemskirche zu Tiflis s. **Besitzer.**

Digitized by Google

Bibel. *Bruchstücke* (mit Ausschluss der Psalmen u. Evangelien): 12 Anm; 22 Anm; 38,23; 40,3; 43; 44,42. 65; 51,22; 95,35; 104,4. *Freie Nacherzählungen u. Bearbeitungen biblischer Stoffe*: 94,41. 42. 58 g. h. *Erläuterungen*: 45,26; 94,31. 40. 45; 96,1. 19; 97,17. 29. 47. — S. auch **Alexander** v. Messina, **Ananias** v. Schirak, **Apokryphen, Evangelien, Horologium, Johannes** Vanakan, **Kommentare, Psalmen, Riten, Tonart.**

Bibelkonkordanz s. **Parallelstellen** u. **Tabellen,** synoptische.

Bildersegnung s. **Riten.**

Binder von Handschriften: Ordenspriester Վարիս 10. Հայրապետ 60. Մերսիչ 25. Սահակ 95. Weltpriester (Stadtpriester) Սերիսեոս 95. Տվար 3.

Bischof. Danksagungen an bischöfliche Gönner 102,11. S. ausserdem **Karapet Jusbaschean, Klerus, Nerses** v. Lambron, **Rangstufen, Riten.**

Blick, böser s. **Gebete.**

Blutsverwandtschaft u. Ehe 94,36. S. ausserdem **Nerses** Schnorhali.

Blutungen s. **Amulette.**

böser Blick u. böse Zunge s. **Gebete.**

Boghazkhesan, Dorf im Gau Schirak der Provinz Airarat, s. **Simeon.**

Bolonia s. **Bartholomaeus.**

botanisches Wörterbuch 88,2.

Brautleute. Ermahnungen an ~ 33,3b.

Breviarium, Brevier s. **Horologium.**

Briefe a. *bekannter Personen* s. **Agathangelos, Dionysios** Areopagita, **Gregor** das Kind (Tgha), **Gregor** II. d. Märtyrerfreund, **Gregor** Geistlicher, **Jesaia** aus Nitsch, **Konstantin** I., Katholikos, **Kyrillus** v. Jerusalem, **Manuel** I., **Michael** III., **Nerses** v. Lambron, **Nerses** Schnorhali, **Stephan** v. Siunikh, **Stephan** v. Thochath. — b. *anonyme*: an einen Katholikos v. Etschmiadsin 97,32. an einen Geistlichen in Kilikien 97,52. eines zum geistlichen Beruf Vorbereiteten an ein Kirchenoberhaupt zwecks Erlangung der Priesterweihe 97,59. eines Diakons an seinen Klosterbruder in der Fremde 102,7. an den Katholikos Sargis 102,17. zur Ermahnung u. Segnung einer Kirchengemeinde 102,14. Antwort auf einen Brief des **Gregor** v. Trapezunt 52,19. an die armenische Gemeinde zu Jerusalem s. **Bardsrahajeaths.** — c. *Musterbriefe*: 93,16; 95,56; 97,1. 5. 53. 60; 102,9. 17; 103a 8. 10.

Briefe, katholische s. **Sargis** Schnorhali.

Briefmuster, Briefsteller s. **Briefe.**

Brot u. Wein s. **Messopfer.**

Brüder 50 s. **Lebensgeschichten.**

Buch der Fragen s. **Gregor** v. Tathew.

Buch der Wesen s. **David** der Unbesiegte.

Buchstaben. Über die Zahl der den Armeniern von Gott geschenkten ~ 94,37 e.

Digitized by Google

Büchersegnung s. **Riten.**
Bücherverzeichnis der Bibliothek des Tirathsu Johannes **31,1.**
Bundeslade s. **Horologium, Reden.**
Busse, Büsser, Busstage s. **Dichtungen, Horologium, Hymnen, Johannes** Chrysostomus, **Johannes** Mandakuni, **Reden, Riten.**
Byzanz s. **Kaiser.**
Byzantiner s. **Romäer.**
C ~ vgl. **K** ~.
Caesarea in Kappadokien s. **Basilius, Gregor** der Erleuchter, **Johann** von Caesarea, **Konzilien.**
Ceremonien s. **Riten.**
Chad, Bischof (4. Jhd.), s. **Lebensgeschichten.**
Chalcedon s. **Amida, Konzilien.**
chaldäische Kunst s. **Magie.**
Chams s. **Schreiborte.**
Charberd, Stadt im Gau Handsith der Provinz Tschorrord Haikh, s. **Lukas** v. Charberd.
Chatschatur v. Kethscharuk, Rede auf das Erscheinen Christi **94,1.** — Vgl. auch **29,32.**
Chatschatur v. Taron, Lied auf Mariae Verkündigung u. Christi Geburt **24,5.**
Chatschatur s. **Schreiber.**
Cherub s. **Gebete.**
Chosrow (Chusrau) II., Parvēz, Sassanide (590—628). Geschichte der Wegnahme des hl. Kreuzes aus Jerusalem durch ~ **94,3.**
Chosrow d. Grosse, Bischof der Andsevatsier (10. Jhd.). Bruchstück aus seiner Erklärung des Horologiums **102,16.** Vgl. auch **52,19.**
Chrie s. **Moses** v. Chorene.
Christen. Fragen u. Antworten betreffs der Beziehungen der römischen Kaiser und Statthalter zu den ~ **94,46.** Einundzwanzig Gründe dafür, dass die Katholiken der Gemeinschaft der anderen ~ nicht angehören **94,33.** S. auch **Johannes** v. Ersnka, **Muāwija.**
Christophoros Kynekephalos s. **Lebensgeschichten.**
Christus s. **Jesus.**
Christusbilder-Weihe s. **Riten.**
Chronik von Adam bis zur Eroberung von Baghdad durch den Schah Abbās i. J. 1624: **96,4.** Vgl. **Geschichtswerke.**
chronographische Angaben **93,13; 97,14.** S. ausserdem **Adam, Geschichtswerke, Sarkawag.**
Chronologie (Astrologie, Astronomie, Kalenderkunde). Fragen u. Antworten betreffs des Ursprungs der Astronomie **94,40;** betreffs der Begründer der Astronomie u. Magie **94,58d.** Anweisung zur Berechnung der Mondabnahme im März **96,7.** astronomische Angaben mit Berufung auf des Porphyrius Erläuterungen zu Ptolemaeus Ἁρμονικά u. auf Pappos v. Alexandria **74,5.** Über Zeiträume u. Zeitmasse **74,6.** Über Zeiteinteilungen **100,17.** Tabellen zur Angabe der

Digitized by Google

Tage u. Stunden nach römischer u. türkischer Benennung beim Beginn des ersten Mondviertels **104,12**. Anweisung, die seit bestimmten Ereignissen verflossene Zeit durch Addition einer für jedes Ereignis angegebenen Zahl zur Jahreszahl nach armenischer Ära herauszufinden **93,13e**. S. ausserdem **Azaria** aus Sebastia, **Jakob** aus der Krim.

Chrysippos, Philosoph, s. **Johannes** v. Orotn.

Chrysostomus s. **Johannes** Chrysostomus.

Confiteor s. **Horologium.**

Credo s. **Horologium.**

Cypern s. **Epiphanius.**

Cyprianus s. **Lebensgeschichten.**

Cyprianusbuch (Zaubergebetbuch) **51.**

Cyrillus s. **Kyrillus.**

Dämonen s. **Cyprianusbuch, Gebete.**

Daniel, Prophet s. **Vardan.**

Danksagungen s. **Bischof.**

Daranaghikh, Gau der Provinz Bardsr Haikh, s. **Schreiborte.**

Darbringung im Tempel s. **Ephraim** d. Syrer, **Horologium.**

Dascht, Dorf im Gau Goghthn der alten Provinz Vaspurakan, s. **Besitzer.**

datierte Handschriften in zeitlicher Anordnung: 1113: **1**; 1313: **2. 10. 52**; 1316: **22**; 1432: **70**; 1465: **38**; 1501: **27**; 1515: **28**; 1548: **29**; 1553: **35**; 1557: **74**; 1569: **30**; 1598: **63**; 1620: **99**; 1623: **95**; 1628: **86**; 1633: **20**; 1634: **49**; 1640: **60**; 1644: **4**; 1656: **68**; 1660: **60**; 1661: **23**; 1662: **24**; 1664: **103**; 1667: **32**; 1668: **98**; 1670: **35**; 1674: **19**; 1675: **5**; 1679: **76**; 1688: **54**; 1685: **41**; 1698/99: **44**; 1722: **67**; 1731: **11**; 1749: **56**; 1764/65: **43**; 1771/1880: **77**; 1775: **101**; 1786: **46**; 1796: **87**; 1816: **37**; 1818: **88**; 1821: **48**; 1836: **91**; 1856: **84**; 1860: **65.**

David, Erzbischof, s. **Johannes** Vdp.

David, Grammatiker, Erklärung der Grammatik des Dionysius Thrax **56,9.**

David Hypatos, Übersetzer, s. **Gregor** v. Nyssa u. **Nemesius** v. Emessa.

David Mughdasi (مقدّسي) s. **Besitzer.**

David, Prophet. Entstehungsgeschichte des Festes des Propheten - u. des Jakobus, des Bruders des Herrn **38,24**. Lectio zu diesem Fest **20,1**; **21**. Vergleich der zehnsaitigen Leier -s mit dem menschlichen Geiste **95,11**. Über -s dreimalige Salbung **96,12**. Sein Bild **19** Bl. 1. S. ausserdem **Georg** Vdp., **Psalmen, Reden.**

David d. Unbesiegte, Philosoph (5. Jhd.), Definitionen **98,1**; Bruchstück derselben **92,9**. Buch der Wesen **56,3**. Kommentar zu seiner Erklärung der *Εἰσαγώγη* des Porphyrius **74,15**. Seine Übersetzungen s. **Aristoteles.**

David, Weltpriestor (Stadtpriester), s. **Besitzer.**

Deckel des Kelchs s. **Riten.**

Digitized by Google

Decken, Vorhänge etc. s. **Riten.**
Definitionen 97,25. S. ausserdem **David** d. Unbesiegte, **Moses.**
Dekalog 95,35.
Diakon (*սարկաւագ*). Über die 7 von den Aposteln geweihten ~e **96**,12. S. ausserdem **Klerus, Rangstufen, Riten.**
Dichtungen (ausser Psalmen und Hymnen). a. *bekannter Schriftsteller* s. **Abraham, Andreas** Dichter, **Arakhel** v. Siunikh, **Arakhel** Vdp., **Aristakes, Aruthiun** Tirathsu, **Aruthiun, Balthasar, Basilius** Dichter, **Eremia, Galust** aus Amasia, **Georg** Vdp., **Gregor** Dichter, **Gregor** v. Aghthamar, **Gregor** v. Narek, **Jakob** Dichter, **Jakob** Vdp. v. Sis, **Jakob** v. Nisibis, **Jakob** v. Sarug, **Jakob** Vdp. aus Konstantinopel, **Jakob** Presbyter, **Johannes** Dichter, **Johannes** Vdp., **Johannes** v. Thulkuran, **Josef** Vdp., **Karapet** Dichter, **Karapet Jusbaschean, Kherobenths, Khutschuk, Konstantianos, Lukas** Dichter, **Manuel** Vdp., **Martyros, Mkrtitsch** Naghasch, **Moses** Vdp., **Moses** Dichter, **Nahapet, Nerses** Schnorhali, **Nikolaus** Dichter, **Pali, Petros** Dichter, **Prochorus** Vdp., **Sargis** Vdp., Ter **Sargis, Siukhas, Stephanos** Dichter, **Sukhias, Tonakan.** — b. *anonyme*: epische Dichtung auf Vardan und den Krieg der Armenier gegen Jesdegerd II.: **65.** Alphabetgedichte: **17**, Bl. 14a; **60**,3; **61**,27. 95; **62**,13a; **64**,1. 26. Geistliche Lieder, die einen festen Bestandteil des Gottesdienstes bilden (Messlieder, Praedikationslieder, Allelujas etc.): **17**,2; **18**,1. 3. 4. 5. 6. 7. 9. 13. 14; **35**,4; **36**,2. 3. 4.; **61**,1. 2. 3. 4. 7. 8. 10. 11. 12. 16. 20. 22. 24. 44. 52. 62. 86. 103. 107; **62**,3. 6. 7. 9. 10. 11. 12. Andere geistliche Lieder: **17**,2; **24**,3. 6; **30**,33; **37**,2; **61**,26. 30. 32. 33. 34. 38. 40. 41. 43. 46. 51. 53. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 63. 64. 66. 69. 72. 73. 74. 78. 83. 85. 87. 88. 90. 91. 92. 93. 96. 99. 102. 106. 110; **62**,2. 4. 5. 13; **63**,5; **64**,3. 4. 5. 7. 8. 9—13. 16. 18. 19—25. 27. 30. 32—35. 37—39. 41. 42. 44—46. 48. 52. 53. 57. 58. 60. 62. 65. 66. 67. 68. 70. 71. 76—87. 90—108. 110—128; **97**,3; **98**,8. 11; 102,13; 103a 9. 15. 19h. Klagelieder u. Totenlieder: **27**,54; **29**,31b; **31**,16c. d. h. 25. **32**,9; **33**,6b. 10; **33**a 15b; **35**,4; **40**,5; **63**,3. 4; **96**,30; **98**,11b; andere weltliche Lieder: **29**,32; **62**,14; **63**,1. 2. 11; **98**,14. 20. 21; **100**,28. 29. 30. 31. 32. 36. 37. 38. 39; **102**,13; **103**,42; **103**a 4. 15. 19. Mustergedicht **97**,2. — c. *Verzeichnis der Anfänge in alphabetischer Folge*: *Ագաւիւ սուրբ ծօղն եկեալ* **64**,84. *Ագաւիւ սուաւ ձեծ աւետիք* **62**,3g. *Ագամ և Սէթէ, Ենովս, կայինան* **97**,35. *Ագիզ պիտաճդ մուխլի մուգոտէս* **62**,14a. *Ազնիւ դիւցազգաբար ընտիր . ազնուական* **91**,4c.

Digitized by Google

Աղնիւ մանկունդ անդրականծին դատերն լուսոյ 102,6d. Աղաչեմ զքեզ, Աստուածածին, և բարձան անցանքն յառաջին 63,10k. Աղաչեմ զքեզ, Աստուածածին կոյս. շնորհիւ դու հրեշտակ մեղաւորաց յոյս 37,2. Աղբերդ յորդառատ բխեալ յերեմայ գետոց զանազան 102,6b. Ականջ արէք բանիս, որ պատուականէ 68,87. Ահա [գին?] են պարծանք ազգի մարդկան քրիստոնեից միշտ պահապան 62,3 ղա. Ավհայ եկեալ կայրուն բլպուլն է նստել վարդոյն 98,21. Ահա յարուցեալ է Տէրն ձեր 62,3 լդ. Ահա տեսէք զինչ կայր ծովին 102,22a. Ահէղ գոչման ուռն է ձեռին 64,121. Ամենազօր Տէր, թագաւոր թագաւորաց 27,3. Ամենայն գովեստից գերազանց և քան զարփին մաքրագոյն 61,12. Ամենայնի սկիզբն ես եմ, դուք լուարուք զոր ինչ ասեմ 97,55. Ամենեքեան վեցերորդին կարապետին բանաբեր 24,6. Այլն առաջին զքեզ 60,1. Այլն առ բարիչ, ով դու մանուկ 91,20r. Այլն Աստուծոյ զքեզ 60,1. Այգի տնկեալ ես վայելուչ, ծաղկափըթիթ լուսատեսուչ 97,4. Այդ վայրի լեռնէդ ի վայր 64,90. Այն թագաւորին, այն նորածին փրկչին 62,3 իդ. Այսօր ազգէ [= ազդէ?] մարգարէն երգաբանեալ ի նուագէն տալ մեզ նշան 62,3 ճգ. Այսօր անդրանիկ Հօր միածին որդին յերկինս սլանայ 62,3 ճա; 64,21. Այսօր աւետեաց Գաբրիելի լրումն 61,25. Այսօր աւետեաց ձայն երկաս ի յունկն 61,31. Այսօր աւետեաց ուրախութեան հնչումն 62,3 խե. Այսօր Գաբրիել հրեշտակապետն եկեալ բերեալ զբարբիոն պսակ յաղթող կուսին 61,81; 62,3 ճբ; 64,25. Այսօր գալըստեամբ Աստուածորդւոյն յերուսաղէմ 61,58. Այսօր գալըստեամբ քո Տէր ցընծացաւ երկիր 61,58. Այսօր գոչմամբ առիւծին ի քառաթիւ սուրբ խաչին 62,3 ճդ. Այսօր երկաս հրաման արարչէն 31,16a. Այսօր եղև գալ դըշխոյն 64,32. Այսօր երգս ասեալ գոչեն հրեշտակք յերկինս 61,73. Այսօր երևի անտեսն ի բարձանց 62,3 ժա. Այսօր զտապանակն սուրբ 61,87. Այսօր զքեզ տեսայ և ուրախացայ 64,78. Այսօր էի ես խիստ տրտում 64,80. Այսօր է շաբաթի հլուութեան հանգիստ յերկրի 61,63. Այսօր ընդ ծագել արևուն անմուտ ծագեաց մեզ արեգակն 61,67. Այսօր ժողովեալ բազմութիւն ազգաց պատուել 61,106. Այսօր ի ձեռն խաչին պատուական նշանին տացուք պատիւ 62,3 ծա. Այսօր ի նորա հրաշ մեծապայծառ աւուրս ցնծամք և տօնեմք 61,44. Այսօր ի սկզբան բանն, որ ընդ Հօր միշտ յէութեան 61,28. Այսօր լոյս ծագեաց. յարեաւ Քրիստոս ի մեռելոց 62,3 ճժ. Այսօր լոյս ծագեաց յաւուրս առաջին արեգակն արդար 61,67. Այսօր լոյս հաստատի խաւար 61,15 Այսօր ծաղկեցաք ծառք կենաց ընդ տիեզերս 61,95. Այսօր ձայնն հայրական 62,13 e α. Այսօր մայր Սիոնի ցնծայ տօնելով 61,112. Այսօր յարութեան մեզ ծագեցաւ 61,67. Այսօր նորահրաշ լոյսն ի յերկնից

Digitized by Google

ծագեալ 61,40. Այսօր նորահրաշ տօնիւս ցնծամբ, ընդ վկայիցն գործան խնդամբ 62,3 ղ. Այսօր նոր արև հարեալ 64,20. Այսօր նոր տօնիւս ցնծայ եկեղեցի 62,3 կա. Այսօր պարզողին զերկինս կուսին հանգիստ պատրաստի 62,13 d. Այսօր սուրբ զտապանակն ուխտին 62,3 լե. Այսօր սուրբ Հոգին Աստուած եկեալ 62,3 ծդ; 64,23. Այսօր սուրբ Հոգին եկեալ կամաւ Հօր 62,3 ճզ. Այսօր տօն է ծննդեան 62,13 g; 64,3. Այսօր ցնծայ երուսաղէմ 61,41; 64,9. Այսօր ցնծայ լեառն Թափօր 62,13 m; 64,24. Այսօր ցնծան արարածք 61,57; 64,11. Այսօր ցնծան եկեղեցւոյ մանկունք 61,45. Այսօր ցնծացէք, եղբարք, պարակից եղեալ վեր նոյն 96,96; 62,3 ճբ. Անարատ տաճար և առագաստ լուսոյ 61,81. Անարատ տաճար բարձրելոյն անճառ 64,53. Անբաժանելի և համագոյ 18,1. Անդադար ի խորոց հառաչեմ, կուլամ 62,14 c. Անդ ի մէջ դրախտին երիք անձինք էին 61,59. Անդ ի յայրն իջավանի ի Բեթղահէմի 61,34. Անեղական լուսոյն անժամանակեայ լոյսն 62,3 իբ. Անեղանելիդ Աստուած հրաշալի փառօք 61,55. Անեղեն տաճար բանին բարերար գերագոյն գովեալ Տիրամայր 29,31 c; 62,13 b; 64,2. Անթառամ ծաղիկ, անթառա[մ] ծաղիկ և զննջեցեալսն մեր լուսով պսակէ 62,3 ժբ. Անկիրթ մանկունք անհաս ծաղկունք 103 a 19 k. Անձն իմ յամենայն ժամ ի տէր պարծեսցի 62,13 p; 64,52. Անճառ բանին բարձրելոյ 61,33. Անճառելի և անհասն բնութեամբ Աստուծոյ բանն 62,3 ի. Անճառ է խորհուրդ սրբոյ յայտնութեան 61,27. Անճառին խորան բանին բնակարան 64,31. Անմահ արքայդ նահատակաց 64,44. Անմահ թագաւորն իջեալ ի վայրն մահու 61,54. Անմահից արքայն և սրովբէից անտեսն 62,3 ժգ. Անմանից զգաստից կատարիչ գործոց 62,3 ղե. Անմարմնոցն հրեղինաց մարմնով հաղորդ սուրբ Յովհաննէս 61,42. Անուանեցի զիս բանական, եմ անբանիցն յիմարական 63,10 c. Անսկիզբն ասէ զ Աստուած, անեղ բնութիւն ոչ արարած 60,1. Bl. 227 b. Անսկիզբն բանդ Հօր ծնեալ 62,3 իե. Անտես է յոյն աստուածայիւն 60,5 Bl. 249 a: Անտոնոսդ, անապատի հովտաց լերանց աղբիւրականց 61,99. Անտոնոսդ անապատի հովտաց լերանց անուշահոտ 61,98. Անտոն անտոնոսդ անապատի հովիւերանց աղբերականաց 62,3 ձա. Անցանէ մեծութիւն ու փառք աշխարհիս 31,16 g. Անցք ստուերի է փառք մարդոյ 101,3. Աշխարհ ամենայն առիս նայեցեալ ախտակից լերուք 60,2; 63,8. Աչքն ծով ի ծով ծիծաղախիտ ծաւալանայր 62,3 իգ. 100,35. Առագաստ լուսոյ կուսդ պատուական 91,20 g. Առաջինն լոյս երրեակ և մի աստուածութիւն 61,101. Առաջնաճաշակ պըտղոյն մահուան 64,26. Առաւօտին շաւիղին շողն ծագեալ արև տարածեալ 61,69. Առաւօտ լուսոյ, արեգակն արդար 29,1; 60,2; 63,7; Առաւօտ լուսոյ արևելեան ազանց 61,76. Առաքեալք

Digitized by Google

Աստուածորդւոյն ի ծողոյ Հօր առաքելոյն 61,108; 62,3 կբ; Առ ձեզ գոչեմ ձայնիւ մեղայ 63,2. Առ ոդս անկեալ կենարարիդ 64,83. Առ պարտիզպանն ձայնէր Մարիամ 62,3 լե. Առտվանց կելլէ տեօղակէն յիչ ֆարիսը չուենի էշնկէն 91,3. Աստանօր ծագեաց լոյս աւետեաց կենաց 61,74. Աստանօր կանկնեալ տեսաք փայտ կենաց 61,90. Աստ երբայեցւոց մանկունքն զերգ զքրովբէիցն ասեալ 61,56; 62,3 ճժա. Աստուածածին ամենօրհնեալ կոյս ամբիծ 62,13c. Աստուածածին կոյս Մարիամ անապական 98,8a. Աստուածածին կոյս երանեալ յիմանալեացն վերօրհնեալ 62,3 խ. Աստուածածին կոյսն Մարիամ կայր առ խաչին իւրոյ միածնին 64,30; 96,30; 98,11b. Աստուածածին կոյս Մարիամ սէնսին էֆէնտիմ տօղուրան 64,58. Աստուածածին մայր Մարիամ սրբուհի մայր և ծնօղ փրկչին 98,8b. Աստուածածին մայր Քրիստոսի, իմ յոյսն դու յաւուր մեծի 60,3. Աստուածամերձ աջողդ սրբոյ հրեշտական 103a 11. Աստուածային խորոցն անճառ, խորհրդապէտ սուրբ մարգարէք 61,94. Աստուած անեղ անպարագրելի անճառ անմահից 61,11. Աստուած հզօր Հայր գթութեան 64,105. Աստուածն ամենի անտանօր յայտնի արդար երևի օրինօք մարտին 100,31. Աստուածութեան տուն և տեղի, զուտ և մաքուր ի կրից մարմնի 102,13d Աստուած տուել մեզի հոգի գիտութեանն 63,10aa. Աստուած քարոզեաց և խրատ ետուր 31,16h. Աստուծոյ շինեալ քաղաք պատուական 98,22. Աստուծոյ ողորմութեանցն ազդումն յառաքումն միածնին Հօր ի յերկրի 61,30. Արարիչն արարածոց բարկացաւ 31,16b; 32,12; 33,10a; 33a 16. Արդ ամենայն մարդ, զոր ինչ է ուսեալ, պարտ հանապազ նմա հետևեալ 78,2. Արդ բանսարկուն զիս խափեաց 63,10r. Արդ եկայք ամենեքեան պայծառացեալք 61,70. Արդեօք ուր կամ, յորմէ տեղի 103a 19f. Արդ Հոմերոս է առաջին, Լիկոյարգէտ զկնի նորին 97,35. Արդ պայծառադէմ նոխազք պատուական 91,20n. Արդ վարդապետք զգօնացեալ վասն Ադամայ մեղաց կոչեալ 91,20u. Արդ օրհնեալ ես, փայտ կենաց 61,88. Արեգակնափայլ գեղօք 62,13w. Արեգակն արդար զհուր սիրոյ ծագեալ 62,3h. Արե՛կ որ ժոնումք պաղչան 64,71. Արի՛, իմ քաղցրիկ աղաւնի 64,127; 103a 15i. Արիւն մարմին երևի Տեառն 62,13o. Արմատ բարի և ոզկոյզ քաղցրահամ 103,42. Արմիական ըղձոյս նոր ի ծոց Հաւր իջեալ 61,78. Արմիահարաշ և լուսազարդ աթոռ տիրական 64,56. Արք կատարեալք բանիւ միայն 103a 15r. Աւետիս, Մարիամ նոյն և Մարթայի 62,3 հբ. Աւետիս, մեծ խորհրդոյ խորհուրդ ծածկեալ մեզ յայտնեցաւ 61,26; 62,3 ը; 100,33. Աւետիս, միշտ աւետեաց հնչումն Տէր մեր յարեաւ 61,46; 62,3 լբ. Աւետիս քեզ Մարիամ, զոր Գաբրիել 62,13a; 64,1. Աւետիք հրեշտակապետին Գաբրիէլի առ կոյսն Մարիամ՝ ցնծութիւն աշխարհի ծնար

Digitized by Google

62,3 խդ. Աքաղաղն ընտիր Թռչուն 91,4f α. Բան Հօր և քահանայապետ սուրբ 18,14b; 64,95. Բանն, որ ի Հօրէ ծագեալ ծագմամբ 62,3 կգ. Բարբառ աւետեաց ձայնիւ Գաբրիէլ գոչէր 61,31; 62,3 խէ. Բարի եկիր, բարեաց բաշխող 61,103. Բարի նահատակ չնորհածաւալ 91,20m. Բարձրեալ անքննին բնաւից լրութիւն 100,28. Բարձրեալ Թագաւոր անմահ երրորդութիւն 61,46. Բուն բարեկենդանին կրկնեա երգս յաւէժական 100,30. Գահոյդ փայլեալ երևին այս հանդէս 64,49. Գաղտնի նեռից հարայ 64,50. Գայթ ի գայթ ի գիշերի 91,4f ծ. Գանկատ ունիմ ես ինձանէ 64,73. Գանձ անապական ծածկեալ մեծութիւն ահաւոր 61,5. Գանձ անքննին ծածկեալ մեծութիւն. զօրեղ ահաւոր միշտ բարի 61,19. Գանձ բաղձալի բարութեան մեծի գտեալ և ծածկեալ 61,18. Գանձ լուսոյ փառակից, որդւոյ անճառ զօրութիւն 61,14. Գառն Աստուծոյ զենեալ միշտ և կենդանի 18,14b; 64,97. Գարուն հասեալ նհաս 64,113. Գարուն եկեալ բլբուլն այգին, ծաղկունք ամէն միւն տեղ առին 98,20. Գարուն եկեալ անուշ հովերն հնվեցին 64,111. Գարուն եհաս ծաղիկ 64,69. Գարունն է բացուէր 64,81. Գեղգեղեալ գովն ըզքեզ 64,29. Գեղեցիկ գնդ գովելի, գեղեցկաշէն տաճար ամուր 62,3 խզ. Գերագոյն յերկնից հիացան 64,40. Գերահրաշ ծաղիկ անթառամ 61,7. Գերահրաշ ծաղիկ լովեալ, կոյս Մարիամ 62,3 լթ. Գերահրաշ տօնիս խորհրդոյ գերազանց 61,116. Գերամբարձ Աստուած գովեալդ ի զօրաց գնդից հրեշտակաց 30,33. Գերեզմանդ քոյ համբուրման 103a 9. Գիշած ես դու և ողորմած 64,72. Գիտա ի մեզ, Տէր ամենակալ 27,40. Գլուխ եկեղեցւոյ և վէմ հիմն անշարժելի Պետրոս 61,96; 62,3 ձը. Գլուխ վարդապետ ճշմարտութեան 64,36. Գոդոնիէլ զարմն Ցուդայի 97,35. Գոհար վարդն ինքնագոյն սիրամարդ ոսկեգոյն 62,3 խը. Գոհար վարդն վառառեալ ի վեհից վարսից արփենիկ 62,3 ղգ. Գոհութիւնս մատուցանեմք, երգս բարձեալ սաղմոսեմք 64,51. Գոչէր հրեշտակն առ վիմին 17,2; 62,13f γ; 64,17. Գոչէրն առ մայր քաղցրիկ 62,3 իե. Գոռամ գոչեմ ի յայս յատեան 64,100. Գովեալ և բարեբանեալ Քրիստոս Թագաւոր 61,13. Գովեստ բերկրանաց ուրախութեան փառաց 62,3 խգ. Գովեստ բերկրանաց քաղձրաձայնեալ երգեմք 62,3 ձե. Գովեստ գոհութեան ընձայեմք 61,3. Գովեստիւ տօնեն տեղեմամբ առհմք Տիրամօր 61,36. Գունդք սուրբ վկայից ի սոսկալի պատերազմին 61,49. Գուտրէթ սայպինէ վալիտէ օլտուն 62,14i. Գրեալոցն ի յերկինս անդրանկաց 61,117. Գրեմ առ քեզ, բան գովական, մեր աշաց լոյս և բարեկամ 102,8. Գրիգորիոս առաքինի հակօղ, Քրիստոսի զինուոր 62,3 ձբ. Դասքն հրեական էին պահապան 17,2; 62,13f α; 64,12. Դու իմ որդին պայծառ արև 64,118. Դուռն երկնից և ճանապարհ արքա-

Digitized by Google

յոլթեան 18,14b; 64,94. Դուք ականջ դնէք Տօնականին լաներս ասեմ ես լսողին 63,10i. Դուք լցեցէք Տօնականին, տամ գոհութիւն ես տուօղին 63,10g. Եարատանայ սէն վալիտէ տիպըդ լուսով 64,61. Եգետ գարնան եղանակին ճօշար պիւլպիւլ 64,114. Եթէ սոքօք զարդարիս, մարդ կատարեալ ճանաչիս 103a 17. Եկայք այսօր, եղբարք ամէն, աբրահամեան շաղաւիղէն 30,32; 31,18. Եկայք, զուարճացեալ պայծառասցուք տօնիւս բարեւնեաց 61,108; 62,3 կե. Եկայք, որ կայք աստ միաբան 29,31. Եկեալ Մարիամ Մաղդաղենացին այն առաւօտին 62,13 fβ; 64,16. Եկեղեցի կաթուղիկէ Հայաստանեան 61,53. Եկի ասկիս ազատվայ ու ախվայ և, այժմ իմայլոց գևրի 40,5. Եկ, սիրելի, ի պարտէզ քո 103a 19b. Եղբայրք, որ կայք աստ միաբան 29,31d. Եղեալ Հարսն անմահին երկնաւոր արքային 64,28. Ենթզարիմ վար Հոգ ունիմ Հալար 64,119. Ե պէնիմ տէրտէ տէրմանում, տեսոյդ կարտեմ 64,117. Ես գիտէի, զաշխարհս ինձ մուլք էր տուած. ուտէի, խմէի 31,16g. Ես եմ կորուսեալ ոչխար 64,86. Ես խօսիմ զարդարութիւն 61,71. Ես ձայն զառիւծուն ասեմ, որ գոչէր 61,92; 62,3 լէ; 64,33. Ե՛, սիրելոյս իմ ի բաց ընկեցայ 64,115. Ես Տօնական եմ յիմարած, սիրտս սառել քարացած 63,10m. Ես Տօնական երէցս միտք կու բերեմ զ Աստուծոյ 63,10w. Ես քոյ սիրուն չեմ դիմանար 64,68. Երանեալ աւազակին բացեր դդուն 63,9. Երանեալ կոյս սուրբ բտալիտայ Մարիամ 64,59. Երանելի աշակերտք առաքեալք Բանին երևեալ քարոզք 61,107; 62,3 հգ. Երգ զարմանալի երգ շարժենի 61,85. Երգ զարմանալի եր շարժը վարել ի տեղի եղեր 62,3 ե. Երգ ներբողական քաղցրանուագ Հնչմամբ 61,48. Երգ նոր աւետեաց բարբառ այսօր մեզ Հնչեաց 61,29. Երգս յաւէժական երգեմք բանական 24,7; 62,5. Երդին երևեցաւ սուրբ գրիգորի լուսաւորիչ կամար կապեալ էր 100,38. Երթեալ պատմեցէք պետրոսեան գնդին 62,3 լը. Երկինք երկնից իմացարարէք 103a 15a. Երկու բլպուլ պաղին մէջն խօսէին 98,14. Երկրորդ Ադամ երկնից մարըն յայտնեալ 62,3 բ. Երջանիկ Հոգիահրաշ երանելի սուրբ Հռիփսիմեանք 61,77; 64,47. Եւ ի շրթանց քոց բղխեալ ծաղիկ երանք 62,3 դզ. Եւ յուստերաց և դուստերաց ձեզ աւետիս 62,13 gβ. Եքի չէշմիմ նուրի ազիս Մէրիէմ 64,123. Զառածելալ մեղօք երկելի Թշառացեալ մարմնով 64,79; 98,8 d. Զարդումն զարմից և զարդ եկեղեցւոյ 103,42. Զարթեաւ Հաւն այն արթուն բնութիւն 62,3 իը. Զարթիր ընդէ՞ր ննջես 18,1. Զգոյն պատկերացն երփներփնագեղ 103a 4. Զիմաստութիւնն գինին յիմարացն է 63,10z. Զիս քոյ սիրոյն ով նազելի 46,103. Էին աջոյ աջոյ ձեռին աջոյն իւր աջ ընդ յաջմէ Հօր Հօր ընդ աջմէ լուսոյն փառաց 61,38; 62,3 ժգ. Էին միայնո միածին որդին ծնեալն 61,35. Է մահ, քանի՞

Digitized by Google

զքեզ կ'իշեմ 64,89. Էն երանեալ շնորհեաց զվեհս 103a 4. Էն ի միշտ էէն անեղապէս ծնունդ 61,72. Էս խաչ կայնգնելի, կամիմ ի խաչ էլանել 98,8e. Ընդրեալդ յԱստուծոյ, ով երջանիկ սուրբ քահանայ 17,2; 62,3ճԹ. Թագաւորին տիեզերաց երկիր երգէ պատիւ փառաց 62,3 հէ. Թէ զանցաւորս արհամարհես 63,10s. Թէ զջան յուսով համբերութեան 103a 4. Թէ մեղք մարմնային 27,14. Թէ միտ դնես գիտուն արանց ի մեծ վշտաց 91,2c. Թէ ոչ կարի իցէ ճարտար 91,4fγ. Թուր ան իգաձէ ԹԷ զաԹէ սըմընդիլ կուլիօս լանիօ 62,3 ղԹ. Թօնատոյի ԹիէԹէ կուանսօյ 62,3ճ. Ժառանգ սրբութեան և շառաւիղ օրհնութեան 103,42. Ժողովեալ գերազարդ շնորհիւ գևղեցկայարմար տաճար 61,10. Ի գաւազանէն Ցեսսեայ ստեղնեալ Ստեփանոս 61,109. Ի գերեզման յարուցեալոյն անմահին 103a 15r. Ի գիրկ ծնողիդ մերոյ հանգչիլ 64,106. Ի դասս երեղինացն յօդեալ միանամբ մեծ ուրախութեամբ 62,3 հԹ. Ի դէմ քո վարդ ես քանի լամ 64,107. Ի իւթիւ իմանի հոգով դաւանի 95,8. Ի լուսոյն արփոյն առ լոյսն 61,84. Ի խաչին տնկեալ օրբոյն ողկոյզ վաղհաս 62,3 ձէ. Ի խորհրդական ձեր նայելով հանդէս 61,100. Ի կենաց նախկին վայելման զրկեցին զիս 103a 15f. Ի հայրական յէէն աջոյ պատուաստեցար 97,2. Ի հանդերձեալ նորագման նորապքանչ 61,103. Ի հանդէս ոտնի ձեր ուրախացեալ ցնծամբ 61,46; 62,3 հզ. Ի հանդիսաւոր տօնի վկայիցս 61,45. Իմ աննման յոյժ գովելի 64,120; 103a 15b. Իմ աչաց լոյս Որդի արևու հոգի մարտիրոս 62,14b. Ի մեծի աւուր տօնիս Հոգիդ սուրբ իջեալ յերկնից 62,3 ճե. Ի մէջ մեղաց ալէկոծիմ 64,76. Ի մէջ սրբոց գերարգելի մեծապատիւ գովելի 62,13r. Ի միշտ եկեալ երբեմն 64,91. Ի մխրամած գարշապարի եղբայր, գրեմ բան կատրտի 102,6c. Իմ Տէր, տուր ինձ համբերութիւն 63,10e. Ի յանարժան և անպիտան, որ այս անուն կոչի անուան 102,6a. Ի յանմահարար ծառայն նախատունկ յայտնեալ 61,109. Ի յարտօղին գաղտնի նետից խոցեցայ 64,54. Ի յելս արևու արև 61,50; 64,38. Ի յԵրուսաղէմ գնամք, ի յայն աստուածաշէն քաղաքն 62,3 ճէ. Ի յորովայնէ ընտրեալ ճգնութեամբ փրկչին հետեւեալ 62,3 ձԹ. Ինձ ումէտ և գուման վանց քո գալուստ 31,16c. Ինձ Տօնական անարժանիս լսէ իմ տէր 63,10d. Ի նմին աւուր կիւրակէին երևեցաւ մօրն կուսին 62,13tβ. Ինն հարիւր լե Հայոց Թվականին զուտաշնաւորս ասել են Տօնականին 63,10dd. Ի ննջմանէդ արքայական զարթիր 64,116; 103a 15c. Ի նուաստ յոգոյ տարապելի 102,13c. Ի նուերել հրճուէին, պատարագօք գոհանային 62,3ծւ. Ի շափաթ գիշերին կանայք յիրար ժողովին 98,8c. Ի սէր սիրոյդ ցանկացելոյս 103a 15o. Իսկապէս լարի անհասանելի և լոյս հանուրց 61,11. Իսկ դու ընդէ՞ր ես խռովեալ 61,30.

Digitized by Google

Իսկ իմացեալ ականատես էք հանդիսից 91,4a. Իսկ մեծ Մարիամ Մագդա-ղենացին եկեալ 62,13v. Ի սմին անկումն կու լամ համառ 64,67. Ի սրովբէից երանեցեալ երջանիկ մայր Մարիամ 62,13u. Ի վիմէն դուէր զուարթունն. եկայք լուսազգեաց կանայք 62,3 իթ. Ի Տէր պարծեցի անձն իմ 64,99. Ի տոնի սուրբ յարութեան 103a18a. Ի ցոլանալ շողն արեւուն զարթեաւ 64,126. Ի քեզ, Տէր, յուսամք, ի քեզ միանամք 100,32. Ի քեզ հանդիսիւ հաւատով ղերանորոգեալ 61,3. Ի քոյդ սիրոյդ յաքիլ երբէք 62,14e. Լիր դէտ հոգւոյ քոյ կեցութեան 103a 15q. Լոյս ճշմարիտ և ճառագայթ Հօր 18,14b; 64,92. Լուարուք զբարբառ բերանոյս, ով եղբարք սիրելիք 63,1. Լուր, Տէր, ձայնիս իմ ողորմած 63,10n. Ամենակալեմ ի սէր քոյ 103a 15p. Աչին Քիսուսի ճշմարիտ քարոզք 62,3 իթ. Աչն ի նախնումն երևեցաւ 17,2; 64,34; 100,37. Աղճալի այն և ցաւալի թռչնակի 64,104. Անգա շնորհապերճ կայսր հրճուանօք 91,20g. Անգութեան ձայն 24,5. Անկի ծառի նման ես, պտուղ դու քաղցրահամ 62,4; 64,27. Անկեալ ի կնդրկէ բուրվառ հրով աստուածայնով լցեալ 62,3 կթ. Աոստովանիմ Աստուած զ Հայր անծին, անեղ և անսկիզբն 60,1 Bl. 118a. Աորհուրդ գալստեան Բանին որ արար զաշխարհս 61,87. Աորհուրդ հայրենի աւանդ աւանդ 61,56. Աոնարհիմք հոգւով մաղթողական ձայնիւ 62,3 ձ. Աստապոն է հարուածք գանիս 18,1. Ագուռաճ յարփոյն փառաց փայլեաց 61,29. Ագուռն փառաց էին միածին որդին 61,70. Աաղիկ պայծառ ծովային 64,4. Աաղկազարդ լուրաստան յաւէտ վայելչացեալ 91,20i. Ամրաւեցաւ Տէրն ի խաչին 61,62. Միլ ծիլ ոսկի է, վարդի թերթերն 64,109. կաթեա սուրբ կաթողիկէ եկեղեցի 64,88. կաթողիկէ եկեղեցի, ուրախալեր բերկեալ 62,3 ծը. կամիմ աստանօր զաւետիսն երգել 61,34. կայր կոյսն ի յայրին, կայր և զուարճանայր 62,3 ժգ; 64,7. կանայք եկին ի գերեզման 24,3. կանայքն արտասուօք լային 30,35; 64,14. կանանցն կանխեալ ի գերեզման եկին 62,3 լ; 64,15. կանեալ զիս, Տէր, գլորեցայ 63,10q. կարօտ անձկալի սիրով Պետրոս 62,13 q α. կենաց փայտ տնկեալ ղքեզ տնկողին 61,89. կենդանի վկայք կոյսք խմաստունք և սուրբ մարք 62,3 ղբ. կեցո, Տէր, ողորմեա, Տէր, ողորմեա 62,3 ղբ. կուզէլ մի ես երէկ տեսայ 64,85. կոյս անապական և անխախտ ծնողուհիւն 62,3 ա. կոյս անապական և առագաստ փեսայացեալ Բանին 61,4. կոյս անապական Մարիամ սուրբ Աստուածածին միայն օրհնեալդ ի կանայս 61,39. կոյսն մաքուր Թագիւ պճնին 64,48. կոյսք խմաստութեամբ զլապտերս հոգւոյ լուցեալք 62,3 կբ. կուանանց ես պարծանք վալիսէ 64,60. կուռնկ, ուստի կու գաս 64,74. Զայն աւետեաց կանանցն երգէր 17,2. Զայն յարձեալ յերկինս առ քեզ 62,3 կզ. Հայցես հոգով գոլ լացակեաց մարմնով 63,3. Հայրապետաց հանուրց ազգին

Digitized by Google

64,45. Հայր վկայելով յամպոյն 61,80. Հայր վկայելով յամպոյն 61,80. Հայց կենաց և անմահութեան 18,14b; 64,93. Հարք և եղբարք դուք լարի 63,10t. Հաւիկ մի պայծառ տեսայ աննման 63,5. Հաւուն, հաւուն արթնացեալ դիտելով զկեթանոսս ձայնէր 61,102; 62,3 ճժբ. Հէրիք, ողբաս, գոչես, լաս և հառաչես 103a 15k. Հոգի մի՛ ասեր ղարիպ, թէ չէ՛ իմ սիրտս կ'արունի 31,19; 102,22b. Հոգին սուրբ հնչեաց լազմապատիկ մի ձայն 62,3 ծե. Հոսեալ հրեղինացն հաւաքեալ կային զօրք հրեշտակաց 61,60. Հրամայց Տէրն ի խաչին. ով մայր ծնօղ իմ 51,14. Հրաշալի խորհուրդն այսօր մեզ երևի 62,3 իա. Հրճուիմք այսօր մեք հոգեպէս 17,2; 64,5. Հօր կամաւ իջեալ Որդին 61,70. Ղամբար լուսապերճ բաւուն հոգեզարդ 91,20f. Ղամբար մշտափայլ անշրջանելի ճառագայթ 61,2. Ղարիպին կեանքն է լալի ողբերգական 64,75. Ղուխտս շէրիֆին տօրթ ղաբատն 64,66. Ճառագայթեալ արեգակն Հայաստան աշխարհի ծագեալ 61,53. Ճգնաւորքն անապատին, հետևողաց 64,46. Մայր Աստուծոյ Մարիամ, դուստր Դաւթեան 61,82. Մայր և կոյս Մարիամ և աղբիւր լարեհամ 64,125. Մայր հաւատոյ սուրբ հարնարան 62,131; 64,98. Մարդն կու գայր ծաղիկներով 64,65. Մարիամ Մագդալենին տրտմեցաւն այսօր 62,13qγ. Մարիամ Մագդալենին ցուցեալ ի մէջ պարտէզին 62,13tα. Մարիամ մայրն ցաւագին մերձ կայր խաչն 62,13s. Մարք մանկանց լացէք, վայ տուք ինձ 33,10b. Մեծահրաշ տօնիս տեսութիւն գոլով գերապանծ և զարմանալի 61,115. Մեծապանծ սիրով ժողովեալ այսօր մանկունք Սիոնի 61,114. Մեծի հանդիսի աւուրս առ քեզ պաղատիմք 62,3 կդ. Մեկ աղնւի սէրն կայ ի գլխիս գիշերնէ 64,108; 103a 15g. Մեղայ քեզ Քրիստոս Աստուած ապաւէն 98,11a. Մերձաւոր եմ, աղաւնի իմ 103a 15n. Մերհամէմ գլպիզլերէ գզլար շահի սեվվերիհեմ 62,14j. Միակն ի միոյ անսկիզբն էէն 61,91. Միաշաբաթ օր հանգստեան 64,101. Մինդ ի յէէն բանդ, որ ի Հօրէ 28,50; 29,31a; 30,31; 31,16e; 32,9; 33,6a; 33a 15a. Միջնորդ կենաց Աստուածածին 63,10j. Մոշոգելուլ սիզայ իսայլար աւետիս 64,102. Մտեալ ի տաճարն այսօր օծեալն Աստուած 62,3 հդ. Մօր յորովայնի սրբեալ յարգանդի 62,13 հ. Մօր տուիր ին աւիր, վայ խելացդ վաճառականիդ 29,32. Bl. 169a. Ցաղթող զօրութեամբ վերնականաւ լցեալ 62,3 ձգ. Ցաճախեցան առ իս մոլութիւնք մեղաց 62,14 հ. Ցամանակի գարնանային պճնեալ 91,4fβ. Ցամենից գոյից քնաւից բանաւոր սեռից անմահից 61,9. Ցայնժամ սիրով տիրական լցեալ կանանց 62,13fժ; 64,18. Ցանճառ փառս և նախ քան զամենայն յաւիտեանս 61,23. Ցաշխարհ եկիր մերկ ի մօրէ 63,10ր Ցառաջք անշարժիցն անքրքւէիցն կայք 61,83. Ց Աստուծոյ շինեալ քաղաք պատուա-

կան 64,64. Ցարեաւ Աստուածն հրաշապէս 103a 15r. Ցարեաւ յաւուր երրորդին 64,19. Ցարեաւ փառաց Թագաւորն. աւետիս 62,3 լա. Ցաւերժական ձայնիւ յոգնակին գոչմամբ 61,6. Ցաւուր միում, որ էր մեզ նոր կիւրակի 103a 15m. Ցաւուրս յայսոսիկ ոտն մեծ է 103a 19c. Ցերեկ հող վերջդ նցայ, հոտ առի զքիմս իմ 31,16 f. Ցիմանալի զօրաց գովեցեալ 64,55. Ցինէն ընկեալ սուղ սակաւ ման 102,6 d. Ցինէն կամիմ երգել զպուլպուլին առած 62,14 k. Ցիջևսցուք ի գիշերի 18,1. Ցիսուս, հրդի Հօր միածին, եղեր որդի սրբոյ կուսին 15,2. Ցիսուս, որդի Հօր միածին, եւ ճառագայթ կերպարանին 60,1 Bl. 2a. Ցոհաննէս մեծ մարգարէ երկրպագող 64,35. Ցորդագունիւ սիրով վառի խշճուկ պուլպուլն 62,14g. Ցորժամ մտացդ աչօք կամիս զվերինն 103a 4. Ցորժամ նշան քո սուրբ խաչին որպէս գայլակն երևեսցին 100,19. Ցոր ձայն աւետեաց հրեշտակապետն կանանցն 62,3 լգ. Ցուդայ հաւատագրուժ դժնդակակիր 91,20h. Ցուսալով իմ պանծալի կուսիգ աղաչեմ 62,14e. Նախասահաւոդ առաջին վկայ 61,109. Նախնական էիդ բամեալքս աղերս 61,7. Ներհիւսեսցուք զքաղձր եղանակ 64,22. Ներպարունակեալ իննեակ դասուց 61,75. Ներպարունակեալ խորհուրդ լուսոյն ի հրեղինաց 61,79. Ննջեա որ որդեակ քաղցր և անուշ 103a 15l. Նոյնագոյ ընդ Հօր բանն Աստուած 61,65. Նորապուարճ խնդութեամբ բերկրեալ ցնծալով 61,84. Նորահրաշ արեգակն այսօր գածեցաւ աշխարհի 61,67. Նորահրաշ արեգակն իմանալի յարևմտի 61,76. Նորահրաշ ծննդեան քո, Տէր, ընդ մոգուցն 61,35. Նորահրաշ նոր երկինք եղև այսօր 61,57. Նորահրաշ տեսիլ և գերագոյն քան զբնութիւն 62,3 հա. Նորահրաշ տօնիս կուսական արփիականացն 61,15. Նորահրաշ տօնիս տեսանողացն ցնծացէք տնկեցեր 61,98. Նոր դրախտիս եկեղեցւոյ ծառ կենաց տնկեալ 62,3 կ. Նոր դրախտի քո, Տէր, զոր տնկեցեր 61,98. Նոր եղեմ բանաւոր տնկոյն, նոր Ադամն ի քէն հնոյն 61,82; 62,3 գ. Նոր իմն ահաւոր խորհուրդն, որ են աւետիք 61,80. Նոր իմն աւետեաց լսեր այսօր մեզ հնչեաց 61,54. Նոր իմն աւետիս նորաշաւիղ 61,78. Նոր իմն է հնչիւն ընթերակայ երգոյս 61,47. Նոր խորհուրդ կենաց բերումն բնաւից բոլորից 61,90. Նոր ծաղիկ բղխեալ այսօր յարտոյն Ցեսսեայ 62,3 ժե. Նոր ծաղիկ պայծառ ցուցաւ այսօր 63,6; 64,13. Նոր ծառոյն կենաց աստուածատունկ դրախտին 61,110. Նոր ծառոյն կենաց յանմահական դրախտէն 62,3 ձզ. Նոր ձայն աւետեաց հրեշտակապետն այսօր փողէր 61,68. Նորոգողին Տեառն Ցիսուսի փառք և պատիւ 102,6a. Նորոգող կենաց մերոց և հաւատոց հաստատութիւն 62,3 իզ. Նորոյ գիւնոյն իմաստութեան 61,112. Նոր տօնիս երկնաւորաց հրեշտակական դասուց 61,101. Նուագեմք հոգւոյն

Digitized by Google

Նուագս վայելուչս 62,3 ծգ. Նստեալ ի յանցս ճանապարհի 106,13a. Նստեալ կանայքն անմահ առ գերեզման 98,8g. Նստեալ կանայքն ողբային առ գերեզման անմահին 30,34; 61,64. Շնորհաբեր Սարգիս, ծառայ ընտրեալ 91,20 r. Շրթունք զուարթունք բանին բանաւոր 100,39. Ողջոյն ընդ քեզ Մարիամ, աւետիս 61,32. Ուրախ լեր, դշխոյ Հարան պանծալի 62,3 խա. Ուր է երկու 18,1. Ոչ կարօտիս խմում խրատին 63,11. Ո՛վ ախտակից, անոտեփառ եպիսկոպոսք 91,20a. Ո՛վ արքայակերպ տէր քահանայապետը 61,52. Ո՛վ բարեկամք իմ սիրական և մերձաւորք 31,25. Ո՛վ դու մանուկ լուսազարդեալ 91,20s. Ո՛վ դու մանուկ նորաբողբոջ 91,20c. Ո՛վ դուք սիրաշաղկապք և պայծառապսակ 91,20e. Ո՛վ զարմանալի խորհուրդ այս մեծ յայտնեալ 17,2; 62,13e β; 64,8. Ո՛վ զօրութիւն զօրեղին ամենիմաստ Ճարտարապետ 62,8. Ո՛վ իմ սիրական որդի, սիրտս իմ այրեալ 98,8f. Ո՛վ կանայք, զարթիք, տեսէք 61,66. Ո՛վ կարապետ արդարութեան 91,20e. Ո՛վ համասփիւռ սէր եռագիծ անպատճառ 103a 19e. Ո՛վ հրեշտակակրօն իշխան պայծառացեալ 91,4d. Ո՛վ մանկրտի նորածաղիկ 91,20d. Ո՛վ մեծախօսք և անվաստակք 91,20b. Ո՛վ սիրելիք և պատուական իմոյ եղբարք 91,20t. Ո՛վ սուրբ վայելչազարդ դրախտ 91,20o. Ո՛վ վշտակիր անձն իմ, ժամ է կալ ի սրտի 91,2b. Ո՛վ քահանայք և վարդապետք աստուածաբան և ժողովուրդք 27,54; 29,31b Bl. 164b; 31,16d; 32,9; 33,6b; 33a 15b. Ո՛վ քաղցրաձայնեալ քաղցրախօսեր երգով 61,70. Որդիք լուսոյ Հօրն մեծի քահանայից 63,4. Որք որ փափագին 27,14. Որք տուեալովքն Աստուծոյ 103a 19g. Պաղատանօք Աստուածածնին անապական 64,43. Պատճառ պարծանաց մարգարէից գնդին 62,3 կէ. Պարագրի անպարագրելի 61,37. Պարծանք հանդիսից խմբից և գլուխ 62,3 ղդ. Պարուց Թռչնոց տուք աւետիս 64,112. Պարտապան է Հօր Որդի հատուցանել 60,1 Bl. 161b. Պարտաւորիս հանդէպ հնչեալ ձմերնաբեր 15,1. Պարտ է զծնօղքն սիրել, որ նոքա զմեզ են անուցել 63,10u. Պետական էութեան սուրբ անուան 41,3. Պետրոս և Պաւղոս քրիստոնէից պատճանք 61,106; 64,41. Պետրոս ի Հռոմայ, Պօղոս ընդ նմա 62,3 խբ. Պիւլպիւլն է հագեր ի յօտն կոշիկ 64,70. Պտուղ մահու քաղցրակեղև լցեալ ի տանն 103a 19d. Սա մարգարէ աստուածաբան և իմաստուն յոյժ խոհական 60,4. Bl. 246b. Սայլքն իջանէին ի լեռնէն Մասխեանց 98,11c. Սարսափելի որոտման և ահագին զօրութեամբ 64,63. Սեաւ և գեղեցիկ դուստր եւայի, երուսաղէմ 62,3ժ; 103,36. Սէր յարաւօրէ ճեմեալ 61,66; 62,3 լզ. Սէրն սրբոց է բամ խորհուրդ 103a 15t. Սիրտ իմ սաստանի 27,14. Սկզբնազարդ գոյից ստեղծօղն գայր 62,13k. Սոսկալի ահիւ պակեան հոյլք 61,71. Սուրբ առաքեալն Յակոբ

Digitized by Google

որդին որոտման 64,42. Սուրբ եկեղեցի երգէ ընդ հրեշտակս 62,3 ծթ. Սուրբ և արդար հոգոյն հրեշտակք 63,10bb. Սուրբ Յովհաննէս մաքուր տատրակ 64,124. Սուրբ Ոսկի, քահանայդ նազելի 64,39. Սուրբ սիրամարգ ոսկէ փետուր շնորհալի 64,122. Սուրբ վարդապետն մերն ընտրեալ Մեսրոպ 100,29. Ստեփանոս խաչին ծաղիկ 62,13 i. Սրբութիւն սրբութեանց Աստուած անսկիզբն 61,13. Սրբուհի Մարիամ անապական տաճար և կենարար Բանին ծնօղ 62,3 զ. Սրբուհոյ Աստուածածնին բարեխօսութեամբ 61,8. Սրովբէանման քրովբէաթոռ հուպ երրակին 62,3 Թ. Սրովբէից ձայնիւ եղանակեմք այսօր 61,50. Սփոփեալ տրտմութեանց ցնծա, սիրելի, այսօր 62,14 f. Վասն որոյ և զքառեիցն աւետարանէն գետս զանուշն 62,3 ղէ. Վարանելով վարանելով մոլար գեղգերիմ 103a 15h. Վարդ գեղեցիկ տեսօք քաղցրիկ 103a 15s. Վէմ հաստատ սուրբդ Պետրոս 64,110. Վէմ հոգևոր և գլուխ անկեան 18,14b; 64,96. Վիրաւորեցայ մեղօք, վարեցայ 64,77. Վկայից հանդիսից հրաշալի 64,37. Վտարեցաւ երկիր օտար 62,14d. Տարմամբ սիրով խանդաղատեալ 64,57. Տարփացեալ ըղձանամբ, Տէր Յիսուս, քոյդ զեղմանցդ 27,40b. Տաւիղք էին բախճան եղեալք 103a 19h. Տէր բարերար Հօր միածին 64,82. Տէր և Աստուած զՅիսուս Քրիստոս ասէր 61,100. Տէր իմ Աստուած, լեր օգտական 63,10b. Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս զգիս դու շահէ 63,10y. Տէր, մի թողցէր զիս բանտին ի նեղ անլոյս 63,10h. Տէրն ստեղծեց զմարդն անձնիշխան 63,10a. Տէր ողորմեաց քո ծառային, այլ ի դուռն ժամանակին 63,10e. Տէր, տո՛ւր ինձ յաղթել սատանային 63,10v. Տէր փառաց այսօր ի Թաբւոր յայտնեաց զփառս իւր 62,3 ծգ. Տիրուհի Մարիամ կոյս և աստուածածրեալ 91,20k. Տիրուհի սուրբ կոյս մայր մարմնացելոյ Բանին 61,33. Տնօրինի անեղանելի Բանն Քանձրացեալ ի մարմնի 61,104. Տունկ անմահութեան լողլոջեցար 62,3 ժբ. 64,6. Տուք ես խնկալէն, տուք ես խնկալի. այն հոտն, որ ի քէն բուրեաց 62,3 ժէ. Տղտիպ տհաս տարածաման 103a 19i. Տնական երէց դու հետ գինուն գիշեր 63,10f. Բաբունդ երկնային, բաբունդ երկնային Աստուածն, որ ի քէն ծնաւ 62,3 ժԹ. Բաբունք պանծալիք որդւոց մարդկան տածողք 62,3 ձդ. Փայտն կենաւոր քառանկիւնի կանգնեալ 62,3 ծ. Փառիջահ էր կինդէ վինդէ 91,16a. Փութացեր, Տնական, փախեր ի չարեաց 63,10x. Փրկաւէդ մահուան քոյ զգինս 103a 15d. Քաղցրագունիս բաղձանօք լցեալ հոգիս 60,1 Bl. 238b. Քաղցր և բարի զՏէրդ աղաչեմ 63,10o. Քան զամենայն գործս չար է հպարտութիւն 63,12. Քանի խափիս, Տնական, դու աստնուրիս 63,10cc. Քաջազարմ աղնուականք ի դիւցազանց ծնեալ 91,4b. Քեզ մատուցանեմք այսօր Քրիստոս միածին ընդ Հօր 61,43. Քեզ, նով փեսայդ եկեղեցւոյ 103a 15e.

Digitized by Google

Քերովբէից գերագոյն սրբոյ մաքրենից մաքրագոյն 61,32. Քերովբէից Թագաւորն այսօր եկեալ ի յԵրուսաղէմ 61,62. Քերովբէից վեհագոյն ցուցար, ով երանեալ փայտ 61,93. Քրովբէ մարմնայիւն 27,14. Քհամէ պէնի պիշմէզ խէի 64,62. Քրիստոս Աստուած, լոյս աշխարհի 102,13b. Քրիստոս Բանդ Հօր ծնունդ 62,3 է. Քրիստոս եկեալ քահանայապետն սուրբ ի քեզ մոտանէ տաճար 61,86; 62,3 ծէ. Քրիստոս փառաց Թագաւորն այսօր եկեալ 62,13n; 64,10. Քօղ ձգեալ երկնից քալ կապուտակօք 62,3 հր.

Diebstahl s. **Johannes** v. Ersnka.

Diodor v. Antiochien s. **Basilius** v. Caesarea.

Diokletianus, Kaiser (285—305) s. **Pontianus.**

Dionysius Areopagita (Pseudo-) (um 500), Funktionen jeder der 9 Klassen von Engeln 74,11. Brief an Timotheus 101,2. Bruchstück d. Übersetzung (aus dem Lateinischen) u. der Erklärung seiner Schriften v. Stephan v. Polen 92,1. Zitate 52,17; 97,43.

Dionysius Thrax s. **David** Grammatiker.

Dioskorides, Arzt (7. Jhd.) Berufung auf ihn 88,2.

Dogmatik s. haupts. 52—59.

Dormitio Joannis s. **Prochorus.**

Dovlath s. **Amir Dovlath.**

Drasark, armen. Kloster bei Anarsaba in Kilikien, s. **Schreiborte.**

Dreieinigkeit. Gebet an die ~ 51,2. Anleitung zum Gebet an die ~ 95,9. Angebliche Äusserung Vergils über die ~ 95,28. Fragen und Antworten betreffs der ~ 94,49.

Dreieinigkeitskirche in Dascht im Gau Goghthn s. **Besitzer.**

Dschalalean s. **Sargis Dschalalean.**

Dschon s. **Basilius** Dschon.

Dschulfa (Alt ~ am Araxes, Neu ~ bei Ispahan) s. **Besitzer, Johannes** v. Dschulfa, **Schreiborte, Simeon** v. Dschulfa.

Dürre. Gebet um Regen bei ~ s. **Riten.**

Dvin, Stadt im Gau Ostan Dvin der Provinz Airarat. Itinerar von ~ aus 74,4; 98,16.

Dyophysitismus. Polemik gegen den ~ 94,55.

Edelsteine s. **Epiphanios** v. Cypern.

Edessa in Mesopotamien s. **Abgar** u. **Serapion** aus Edessa.

Eghivard, Dorf im Gau Aragatsotn der Provinz Airarat, s. **Maschtoths.**

Ehe. Über die Blutsverwandtschaft mit Rücksicht auf die ~ 94,35. Mittel zur Erlangung von Kenntnis über heimliches Treiben der Frau in der ~ 86,1; zur Bewahrung vor ehelicher Untreue 86,1.

Ehebruch. Erläuterung zur Frage des -s u. der Ehescheidung 94,6c. S. auch **Johannes** v. Ersnka.

Eheschliessung s. **Riten.**

Ehren- und Rangstellungen in der Kirche s. **Nerses** von Lambron.

Ehrfurcht. Prdgt. über die hl. ~ 15,4.

Digitized by Google

Eid s. **Johannes** v. Ersnka.
Einhorn. Gedicht über das ~ u. seinen Reiter **29**,32.
Einnatur (Christi) s. **Monophysitismus.**
Einsiedler. Belehrung für ~ und Mönche **100**,24. S. auch **Nilos.**
Einweihung s. **Riten.**
Einwille (Christi) s. **Monotheletismus.**
Eisagoge (*εἰσαγώγη*) s. **Porphyrius.**
Eitelkeit. Prdgt. über die ~ **103**,30. Warnung vor ~ **103a** 6.
Einzug Christi in Jerusalem s. **Kherobenths** u. **Reden.**
Ekeghikh, Ekegheaths, Gau der Provinz Bardsr Haikh, s. **Schreiborte.**
Ekliptik s. **Jakob** aus der Krim.
Elemente. Das Verhältnis der 4 ~ zu den 4 Qualitäten Warm, Kalt, Feucht, Trocken **98**,5. S. ausserdem **Euklid** u. **Gregor** v. Nyssa.
Elias, Abegha (Klostergeistlicher), Abhandlung über die ungeteilte Gottheit Christi **56**,1.
Elias, Prophet. Predigt über ihn **45**,5.
Elisaeus, Prophet, s. **Lebensgeschichten.**
Elisaeus, Vdp. (5. Jhd.), Geschichte Vardans des Mamikoniers u. des Kriegs der Armenier gegen die Perser **67**,3. (Vgl. **65**). Martyrium Vardans und seiner Anhänger, wörtliche Auszüge aus dem Geschichtswerk **38**,56.
Emesa in Phönizien s. **Nemesius.**
Encyclica 101 Anm. **102**,14. S. auch **Nerses** Schnorhali.
Enfiadscheanths, Awetikh, Sammler der in diesem Katalog beschriebenen Handschriften. Brief betreffs des Alters der Hschr. **1** S. 5—6.
Engel. Jakobs Kampf mit dem ~ **95**,13. S. ausserdem **Dionysius** Areopagita, **John** aus **Suinneforth.**
Enkars s. **Johannes** v. Enkars.
Enthaltsamkeit. Über die ~ **97**,16e.
Entschlafene s. **Ephraim** d. Syrer.
Entsühnung s. **Riten.**
Entweihung s. **Riten.**
Epakten s. **Jakob** aus der Krim.
Ephesus s. **Kanones, Konzilien, Lebensgeschichten.**
Ephraim aus Ghaphan, armenischer Patriarch von Konstantinopel (v. 1686—1687, 1694—1698, 1701—1702) s. **Besitzer.**
Ephraim der Syrer (4. Jhd.) *Gebete*: **50**,6. 8. *Kanones*: acht Kanones aus der Rede über die Jungfräulichkeit **92**,5e. Vorschrift für die Fusswaschung am Gründonnerstage übersetzt vom Katholikos Gregor dem Pahlaunnier **20**,2e; **27**,14; 28,38; **29**,28; **30**,29; **32**,23; **33**,18; **33a** 24. *Predigten* und *Reden* über: die Ankunft des Erzengels bei Maria **38**,32; Mariae Verkündigung und Christi Geburt **38**,32; Mariae Verkündigung und Empfängnis **38**,34; die Geburt Christi, die Lobpreisung der Hirten und die Anbetung der Magier **38**,36; Josefs Wendung

Digitized by Google

zum Glauben an die bevorstehende Geburt des Erlösers infolge der Erscheinung des Erzengels 38,35; die Darbringung Christi im Tempel 38,45; Johannes d. Täufer 38,107; die Niniveer 38,50; den Protomartyr Stephanos 38,26; die Barmherzigkeit 38,38; 39,4; Fasten 38,57; 39,3; Fasten am Mittwoch und Freitag und über die Flucher 38,87; die Heiligung des Fastens 33,59; 39,5; die Entschlafenen 96,21; 100,8. 10; die Leugner und Verlästerer 103,16; zur Belehrung der Menschen 38,86; 39,28. Vgl. auch **Georg** aus dem Kloster Skewra, **Johannes** Mandakuni, **Vardan** Arewelthsi.

Ephraim, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Schreiber.**

Epiphanios v. Cypern (bzw. Pseudo-), Drei Kanones 92,5o. Geschichte des Todes der kleinen Propheten 20,21; 28,48a. Physiologus 95,24; 96,29. Abhandlung über die Edelsteine 93,17; 97,34. Vorwort zu den Psalmen Davids 103,24.

Erbauungsschriften s. besonders **38—51.**

Erbrecht unter Brüdern u. Schwestern 94,7.

Erbsünde s. **Adam.**

Erdbeben. Über die Folgen der ~ je nach der Zeit ihres Auftretens 46,15.

Eremia, Dichter. Lied auf die Jungfrau Maria 64,59.

Eremia v. Oschakan, Vdp. 14.

Erinnerungsopfer s. **Riten.**

Eriwan im Gau Kotaikh der Provinz Airarat s. **Asapowi** u. **Oskan.**

Erkenntnisquelle s. **Johannes** v. Damaskus.

Erklärungen s. **Kommentare.**

Erlass s. **Katharina, Mūavija.**

Erläuterungen s. **Kommentare.**

Erleuchter s. **Gregor** d. Erleuchter.

Ermahnung zur Gebetsausübung und Befolgung der Gebote 46,13; nur Christi Wort zu glauben 95,16; an alle Christen s. **Johannes** v. Ersnka.

Erneuerer einer Hschr. s. **Michael.**

Erserum (Karin, Theodosiopolis) im Gau Karin der Provinz Bardsr Haikh s. **Konzilien** u. **Schreiborte.**

Ersnka im Gau Ekegheaths der Provinz Bardsr Haikh s. **Georg** v. Ersnka u. **Johannes** v. Ersnka.

Erzählungen 44,48; 97,29. 30. Vgl. auch **Anekdoten, Fabeln, Geschichtswerke, Lebensgeschichten, Pir-Pahlul.**

Erzengel s. **Dichtungen, Ephraim** d. Syrer, **Nerses** Schnorhali, **Pantaleon.**

Erzväter. Abhandlung über die ~ (aus dem Syrischen) 93,4. Angaben betreffs der Lebensdauer der ~ 57,6. Fragen und Antworten betreffs der von den ~n abstammenden Propheten, Könige, Richter u. Apostel 94,58. S. auch **Allegorieen.**

Esnik v. Koghb (5. Jhd.), Kanones

Digitized by Google

92,5 r-s. Vgl. auch **Ardsan.**
Etschmiadsin, Kloster mit der Mutterkirche der Armenier in Vagharschapat im Gau Aragatsotn der Provinz Airarat. Stempel der Bibliothek von ~ 57; 70; 74.
Euagrius Ponticus (4. Jhd.) s. **Lebensgeschichten.** Bearbeitung seines Traktats *Περὶ τῶν ὀκτὼ λογισμῶν* s. **Matthaeus** Presbyter.
Eudokia s. **Stephanos** v. Eudokia.
Euklid, *Στοιχεῖα*, übersetzt von Gregor Magistros 74,3.
Eunomius, Philosoph, s. **Johannes** v. Orotn.
Eusebius v. Alexandria (5. Jhd.), Rede auf die Himmelfahrt Christi 38,109.
Eusebius v. Caesarea (265—340), Brief an Karpianus 3; 4.
Eustratius, hl. s. **Nerses** Schnorhali.
Eutyches, Begründer des Monophysitismus (5. Jhd.) 27,37. Vgl. auch **Nestorius.**
Evagrius s. **Euagrius.**
Evangelien. 1; 2; 3; 4; 5; 5a. Evangelium Johannes 6,1. Entstehungsgeschichte desselben 20,2n, 38,29. Evangelienharmonie aus Mt., Mc., Lc. 6,3. Heilsevangelien 29,29; 30,30; 32,36; Evangelien der Öl tragenden Frauen. Evangelienauszüge als Lektiones 32,34. 35; 33,40. Bruchstücke; 2 Anm.; 12 Anm.; 17,4; 28 Anm.; 44,42; 51,4. 8; 70 Anm; 97 Anm.; 104,1. 2. 3. 9. — Fragen und Antworten betreffs des Grundes u. der Bedeutung der Reihenfolge, in der die Evangelienstücke zu Ostern und Pfingsten gelesen werden 94,37i. Vgl. auch **Apokryphen.**
Evangelienharmonie s. **Evangelien.**
Evangelisten mit den 4 Paradiesflüssen verglichen 94,13.
Eva, Stammutter. Ihre nächsten Nachkommen 97,29.
Exegese s. **Kommentare.**
Exorcist (*երդմնեցիչ*) s. **Riten.**
Ezechiel, Prophet s. **Jesaia** v. Nitsch u. **Lebensgeschichten.**
Eznik s. **Esnik.**
Fabeln 94,24; 97,8b; 102,5. S. ausserdem **Nerses** Schnorhali, **Vardan** und vgl. auch **Anekdoten, Erzählungen.**
Familiennotizen 27,51.
Farben s. **Gewichte.**
Fasten. Entstehungsgeschichte der 40 tägigen Fastenzeit 39,7. Über die Fastenbeendigung am Ostervorabend 94,32. Psalmen für die Fastenzeit 18,17. Mesoden für die Fastenzeit 35,3. Lieder zum Fastnachtsonntag und für die Grossfastenzeit 62,5. S. ausserdem **Basilius** v. Caesarea, **Ephraim** d. Syrer, **Johannes** Chrysostomus, **Johannes** Mandakuni, **Mchithar** v. Airiwan, **Reden.**
Fastenzeit, Fastnacht s. **Fasten.**
Festkalender 35,1; 36,1. Verzeichnis von Festtagen 100,1. Vgl. auch **Kalender.**
Feuerofen, die 3 Männer im ~ s. **Reden.**
Fieber s. **Gebete, Riten.**

Digitized by Google

Fischfang im See Tiberias. Deutung der Zahl 153 bei demselben 44,67.
Flucher s. **Ephraim** d. Syrer.
Flusshemmung bei Trapezunt s. **Kyriakos** v. Gandsak.
Fragen und Antworten 44,43. 66; 94,37; 96,32; 100,11. 15. 25. 26. 40. S. ausserdem **Abraham** Erzvater, **Abstinenztage, Adam, Ambitskh, Apostel, Arabien, Ardsan, Aristoteles, Babel, Bibel** *Erläuterungen*, **Buchstaben, David** (zehnsaitige Leier), **Erzväter, Evangelien, Frau, Gemeinsames, Geschichtswerke, Gesetze, Gewichte, Gregor** v. Tathew, **Heidentum, Homonyme, Johannes** v. Tausch, Vanakan, **Johannes Sarkawag, Kaiser, Konzilien, Lewi, Literatur, Liturgie, Mohammedaner, Nerses** v. Lambron, **Noah, Persien, Philosophie, Rangstufen, Rechtgläubige, Riten, Septuaginta, Speisegebote, Sprichwort, Statthalter, Stimmen, Sündflut, Theologie, Tiran, Tonarten.**
Frau. Fragen und Antworten betreffs der ~, die alle Könige der Welt besiegt 94,58 q. Anwesenheit einer ~ bei der Taufe verboten 28,20.
Freude. Lied auf die ~ 103a 15a.
Freunde. Sprüche über ~ und Geliebte 96,28.
Friedenstagzeit (= 2. Kompletorium) s. **Horologium.**
Frömmigkeit. Abhandlung über die ~ 96,33.
Fruchtsegnung s. **Riten.**
Früchte als Abgabe an Geistliche s. **Johannes** Mandakuni.
Frühgottesdienst. Psalmen und Lieder zum ~ nach dem Gloria in excelsis 18,5. 7. Evangelienauszüge zum ~ am Sonntag 32,35. Lieder zum ~ am Sonntag 18,6.
Frühlingslied 98,20; ~ auf die Nachtigall 98,21.
Fusswaschung s. **Ephraim** d. Syrer, **Gregor** v. Tathew.
Fürst. Loblied auf einen ~en 103,42. Trostlied an einen ~ s. **Nerses** Schnorhali.
Gabriel s. **Besitzer, Erzengel, Schreiber.**
Galenos (2. Jhd.), Rezepte 86,5.
Galust aus Amasia, armenischer Patriarch von Konstantinopel v. 1703—1704, Lieder 64,36. 40. 49—51. 60. 69. 72—73.
Galust, Chodscha s. **Besitzer.**
Galust Schirmasaneanths, Bürgermeister v. Tiflis, s. **Besitzer.**
Galust s. **Schreiber.**
Gands s. **Dichtungen.**
Gandsak im Gau Schakaschen in Albanien od. der Provinz Uti, jetzt Elisawetpol, s. **Basilius** Erzbischof u. **Kyriakos** v. Gandsak.
Gangra s. **Konzilien.**
Gardmanik (jetzt Grthmanik), Dorf und Kloster bei Gandsak, s. **Basilius** Erzbischof.
Garni, Dorf im Gau Mazaz der Provinz Airarat, s. **Johannnes** v. Garni.

Digitized by Google

Gastfreundschaft. Predigt über die – s. **Gregor** v. Tathew.

Gattungsbegriffe, 12, die alle Eigenschaften Gottes in sich einschliessen 97,38.

Gebete a. *bekannter Schriftsteller* s. **Athanasius, Basilius** v. Caesarea, **Ephraim** d. Syrer, **Gregor** v. Narek, **Johannes** Chrysostomus, **Johannes** v. Garni, **Maschthoths, Mchithar** Gosch, **Mesrop** Vdp., **Nerses** Schnorhali, **Phokas, Stephan** aus Polen. — b. *anonyme:* 41,51. 68. 69; 51,5; 66,2; 98,9; 102,1. 3b; 103,1. 2. 3. 4. 7. 40. S. besonders: zum Fest des Martyriums der hl. Agnes 97,26; für Amulette 51,16. 17. 18. 21; gegen üble Besprechungen 98,6; gegen den bösen Blick 51,21; gegen den bösen Blick u. die böse Zunge 51,14; an die Dreieinigkeit, Cherubim und Seraphim 51,2; gegen Dämonen, Zauberer und Häretiker 98,6; zum hl. Kreuz gegen Dämonen 51,12; gegen Fieber 94,39; an den hl. Geist 102,3c α; gegen böse Geister 51,8; gegen Kopfschmerz 51,15; 98,24; eines Kranken vor der Teufelaustreibung 51,1; zur Teufelaustreibung 98,25; gegen von Gott gesandte Plagen 51,10; an Maria 100,34; gegen Schlangenbiss 51,13; gegen Wölfe und andere wilde Tiere 40,5; Ordinationsgebet 33,41; gegen Zahnschmerzen 98,24; Segensgebet 103,39; Zaubergebet gegen Neid und Rachsucht 94,14. — c. *Verzeichnis der Anfänge in alphabetischer Folge:* Աղաչեմ զքեզ, Տէր Աստուած ամենակալ, և գոհանամ զառատ մարդասիրութենէդ 50,6. Ամենակալ ամենակարող Աստուած և մեղաւոր անարժան, սակայն գործ ձեռաց քո մատուչի առաջի քո 50,2. Ամենակալ անարատ Աստուած, անսկիզբն Հայր, անեսանելի, անբաւելի 20,2i. Ամենակալ Աստուած, որ ընտրես զակառս աշխարհի յամօթ առնելով զհզօրսն 97,26. Ամենակարող Աստուած, երկրպագելի, պաշտելի և երկնչելի, օրհնեմ զքեզ 97,26. Ամենայնի արարիչ, որոց երևին և որ ոչ տեսանին 102,3b. Ամէն և օրհնեցէ զձեզ, Տէր Աստուած մեր, որպէս օրհնեաց զինն դասս հրեշտակացն 44,68. Անսկիզբն Աստուած, Հայր սուրբ, Որդիդ միածին, Հոգիդ ճշմարիտ 51,2. Ամէ Տեառն է և գիր մատնահարին . . . . Ցայնժամ գայ Քրիստոս ի Գալիլեա 51,17. Առ քեզ պաղատիմք, Տէր ամենատուր, ողորմեա 44,51. Աստուածածին Հօր և յարձող անիծից և պարծանք ազգի մարդկան 102,3f. Աստուածածին մայր Քրիստոսի և ծնող Միածնի Հօր 50,5. Աստուած յաւիտենական յարերար և ամենակալ 102,3a. Աստուած փրկիչ մեր 27,37. Արդ այսքանեացս անբաւից հրաշից հանդերձիչ Հայր 51,19c. Ահեղս մեծ խորհրդոյ խորհուրդ ծանկեալ մեզ յայտնեցաւ 100,33. Ահեղս քեզ,

Digitized by Google

Տիրամայր կոյս Մարիամ, տաճար Բանին աւետիս 100,34. Բարեխօսութեամբ սուրբ և աստուածային նշանացս Քրիստոսի և անբարբառ բարեխօսացն 51,12. Բարեխօսութեամբ սուրբ Մարիամ, որ պատերազմեցաւ ընդ Բելիարայ 51,15. Բարեխօսութեամբ սրբուհոյ Աստուածածնին և Յովհաննու կարապետին 51,8a Բժշկական կրթականութեան ամենափորձ հնարաւորութեամբ 51,19b. Գայր գետն ի Յորդանան և բերէր ծառ մի 98,24. Գառն Աստուծոյ Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս, որ վնաար ի վերայ խաչին 50,7. Գիլ կապի խաչայփայտն և խաչն Քրիստոսի 40,5. Գիր գայլի և ամենայն գազանաց կապքի. Սուրբն Դեդնի Տիտոս սուրբն 40,5. Դարձեալ նոյն աստուածային օրհնութեամբն օրհնեցեք զնէզ 103,39. Եթէ գետնատիւծն ես, եթէ աղուէսուկն 51,11. Ես Պօղոս հալածիչ եկեղեցւոյ ի Տարսոն քաղաքէ 51,13. Երդմնեցուցանեմ զամենայն դևս և զչերմն յանուն յայն, որմէ 51,3. Երդմնեցուցանեմ զքեզ սատանայ և չարք դևք 98,25. Ընկալ քաղցրութեամբ, Տէր Աստուած Հզօր, զդառնացողիս զաղաչանս 60,8. Ի տաճարի փառաց սրբութեան քո անուանդ 102,3c δ. Ի ցած և հեռի որք զսատանայ 51,11. Ի քէն սուրբ աւազանաւն կոչեցար որդեգրութիւն 102,3cα. Մառայ Աստուծոյ Թագաւոր Հզօր ապաւէն ծարաւելոց 98,6a. Մառ մի կայր ի մէջ տիեզերաց, ոչ ճիւղ ունէր ոչ տակ 51,10. Կապեմ զքեզ, չար ցաւ, եթէ երկնային ես 51,11. Կապեմ զքեզ, սատանայ, անուամբ այնորիկ, որ նստէ 51,1b. Կարդամք առ քեզ, Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի 51,1a. Հայր ողորմութեան ի բարի գովեստ, որ տաս քո 46,8. Հաւատով խոստովանիմ 60,6. Հոգի սուրբ Աստուծոյ, Հոգի Քրիստոսի Տեառն մերոյ 50,4. Հրանիւթ հրայփալ հրատն համայկէզ 98,6b. Ջայն հաւաչանաց հեծութեան սրտի 49. Ցանուն Աստուծոյ Հօր և Որդւոյ 102,3g. Յիսուս Քրիստոս Որդի Աստուծոյ, որ սուրբ է անուանդ 51,9. Շամքաթ փարւրադ ի գոտրախա մայր մայր 51,20. Որպէս զԱդամ ի դրախտին խրկեցեր 102,1. Պատճառն բոլորից Հայր անսկիզբն, որ ասաց 44,70. Սուրբ Սուքիասեանք և Սոքիանոս եղան և տեսին ի փափարս լերանց 94,14. Տես, Տէր, զտառապանս իմ և զցաւս հոգւոյ իմոյ 50,8. Տէր Աստուած ամենակալ, ամենազօր 28,11; 51,5. Տէր Աստուած գթութեան, փրկութեան և ողորմութեան 51,19a. Տէր Աստուած և արարիչ ամենայն արարածոց 102,3d. Տէր Աստուած իմ, Յիսուս Քրիստոս Բան Հօր և կերպարան կենդանի 50,3. Տէր Աստուած զօրութեանց, բժշկեայ զախտս 29,24. Տէր գթած և ողորմած 29,25. Տէր, մի պակասեցուցաներ զիս յաւիտենականաց քոց 102,3c β. Տէր, որ զնաար ի վերայ խաչին և բաղձեր զմեզ աշխարհի 102,3e. Օրհնեալ ես, Տէր Աստուած, ամենակալ Որդի և Բանդ Աստուած հակից 20,2k. Օրհնեալ է

Digitized by Google

ամենասուրբ Երրորդութիւնի թարգմանս 20,2f. — Vgl. auch **Beten, Riten, Zaubergebetbuch.**

Gebot. Prdgt. über das göttliche ~ s. **Reden.** Die 10 ~e 95,35. Rede über die Beobachtung der ~e Christi s. **Kyrillus.**

Gebräuche der Kirche s. **Nerses** v. Lambron u. **Riten.**

Geburtswehen s. **Riten.**

Gedanken. Neuer Wald von ~ der hl. Schriften s. **Alexander** v. Messina.

Gedankensplitter 97,31c. 37.

Gedenkopfer s. **Riten.**

Gedichte s. **Dichtungen.**

Gefrässigkeit s. **Reden.**

Geheimschriften 97,16d. 19. 39. 53. 61.

Geist s. **Seele.**

Geist hl. Gedichte auf den ~ 27,55; 61,74. S. ausserdem **David** Proph., **Dreieinigkeit, Gebete, Gregor** Dichter, **Johannes** Chrysostomus, **Mesrop** Vdp., **Nerses** v. Lambron.

Geistliche. Gedichte auf ~ 102,6b. 8; 103,42. Rede an ~ über Jh. 14,15: 45,13. Massregeln gegen Beleidiger der ~n 94,36. Belehrung für den Todesfall eines ~n 100,41. Geschichte eines ~n, der das Sakrament nahm, ohne sich vorher zu reinigen 94,17. S. ausserdem **Arakhel** v. Siunikh, **Bischof, Johannes** Mandakuni; **Kanones, Michael** d. Syrer, **Rangstufen, Riten.**

Geldgier. Prdgt. über Hurerei und ~ 103,26.

Gemeinde unter Aufsicht der Priester s. **Johannes** Mandakuni.

Gemeinsames. Fragen u. Antworten über ~ 98,2.

Genealogie, s. **Adam, Noah.**

Genera s. **Grammatik.**

Generationen s. **Adam, Noah.**

Geographie. Erklärung älterer geographischer Namen durch neuere 93,19. Beschreibung persischer und indischer Städte 98,18. S. ausserdem **Arabien, Itinerar, Karapet Jusbaschean, Melkhiseth** Vdp., **Moses** v. Chorene, **Vardan** Vdp.

Georg v. Ersnka (14./15. Jhd.), Kommentar zu des Gregor v. Nazianz Reden ad eos 92,8.

Georg aus Konstantinopel, Neuer Beweis für die Einnatur Christi 56,10.

Georg v. Skewra (13. Jhd.), Auslegung des Propheten Jesaia 8; 9.

Georg, Vdp., Dichter, Praedikationslieder: zum Fest des Kreuzes v. Varag 61,113; des Proph. David u. des Apostels Jakobus 61,116; des Heerführers Sargis 61,117.

Georg, Vdp., s. **Nerses** Schnorhali.

Georg d. Heerführer s. **Reden.**

Georg s. Schreiber.

Georg Ter-Movsesean aus Tiflis s. **Besitzer.**

Georgien 90.

georgische Texte 69 Anm.; 86,13; 97 Anm.; 5a Anm.

Georgskirche s. **Besitzer.**

Digitized by Google

Gericht. Abhandlung über das jüngste ~ 95,14; 96,33. Vgl. auch **Auferstehung.**
Germanos, Patriarch v. Konstantinopel (8. Jhd.), s. **Stephanos** v. Siunikh.
Gesang. Über 5 Arten unschicklichen ~s 97,8c.
Gesangbuch 18.
Geschichtswerke. a. *bekannter Schriftsteller* s. **Elisaeus** Vdp., **Kyriakos** v. Gandsak, **Michael** d. Syrer, **Moses** v. Kaghankatukh, **Samuel** v. Ani, **Sargis** Dschalalean. — b. *anonyme* s. **Armenien, Chronik, chronographische** Angaben, **Kaiser, Konzilien, Nādir, Patriarchen, Persien, Selim, Sokrates** Scholasticus, **Theodosius.**
Geschlechter s. **Adam, Grammatik, Noah.**
Geschöpfe. Theologische Abhandlung über die Erschaffung der ~ 58,1.
Gesellschaftsspiele s. **Ananias** v. Schirak.
Gesetze. Erklärung der alten und neuen ~ in Fragen und Antworten 56,7.
Getadards s. **Petros.**
Getreide s. **Riten.**
Gewalttätige s. **Reden.**
Gewichte. Angaben über ~ 74,6; 93,13f. Fragen und Antworten betreffs der Erfinder von ~, Massen, Farben, Münzen 94,58p.
Ghasar (Lazarus) **Chatschatrean Davtheanths** s. **Schreiber.**
Ghasar (Lazarus), Weltpriester (Stadtpriester) s. **Schreiber.**
Ghevondianer. Lied zu ihrem Fest 61,46.
Gier. Warnung vor Gefrässigkeit, ~ und Eitelkeit 103a 6.
Giulaspeanths s. **Zacharias** Giulaspeanths.
Glaube s. **Gregor** v. Narek, **Johannes** v. Ersnka, **Nerses** v. Lambron, **Nerses** Schnorhali, **Reden.**
Glaubensbekenntnis. Anerkennung des orthodoxen ~ses 38,8. ~ der römischen Kirche 93,22. S. auch **Nerses** v. Lambron.
Glaubensbrief s. Kyriakos v. Gandsak.
Glocken-Segnung s. **Riten.**
Glückwunschgedichte s. **Karapet** Jusbaschean.
Gnaden. Abhandlung über ~ und Tugenden 58,1d.
Goghthn, Gau der Provinz Vaspurakan, s. **Dreieinigkeitskirche.**
Gott. Beweise, dass Gott frei von Makeln ausserhalb der Welt existiert 97,22. Lied auf ~es Thron s. **Gregor** v. Narek. Gebet an ~ Vater 102,3d.
Gottesdienst s. **Gregor** Vdp.
Gottesgebärerin s. **Maria.**
Gottesmutter s. **Maria.**
Gottheit Christi 96,9. S. auch **Elias** Abegha, **Monophysitismus, Monotheletismus.**
Grabinschriften s. **Atom** u. **Karapet** Jusbaschean.
Grablegung Christi. Rede auf die ~ 39,47. S. ausserdem **Johannes** Chrysostomus u. **Theophilus.**

Digitized by Google

Grabus hl. s. **Minas.**

Grammatiken s. **Michael** Sallanthean, **Simeon** aus Dschulfa, **Stephan** Stephaneanths, **Thomas** u. 80; 82. Grammatische u. philosophische Erklärungen 79a; 97,17. Erklärung der Tempora und Genera 74,8.

Gregor, Agha, s. **Besitzer.**

Gregor v. Aghthamar, Katholikos (15. Jhd.), Lieder: auf die Gottesmutter 29,31; zu Mariae Verkündigung 62,13b; 64,2.

Gregor v. Akrakand s. **Lebensgeschichten**

Gregor, Bischof, s. **Schreiber.**

Gregor, Dichter, Lied für die Liturgie 17,2; zur Ordination 27,40a. zur Auferstehung Christi 62,2. Praedikationslieder zu den Festen: der Geburt Christi 61,5; Gregors des Erleuchters 61,16; der Herabkunft des hl. Geistes 61,14; der 40 Märtyrer v. Sebastia 61,49. andere Lieder 64,17. 54.

Gregor, Dichter, Lied auf die Gottesgebärerin (in türkischer Sprache) 62,14 i.

Gregor v. Eriwan s. **Schreiber.**

Gregor d. Erleuchter (Katholikos von 301 bis 332), Kanones 92,5b. Bruchstück aus seiner Lehre in der Vorschrift für das Begräbnis eines Kindes 28,29. Lieder zu seinen Festen 61,50—53. S. ausserdem **Gregor** Dichter, **Hymnen, Karapet** Jusbaschean, **Lebensgeschichten, Nerses** Schnorhali.

Gregor, Fürst, s. **Karapet** Jusbaschean.

Gregor, Geistlicher, Brief an ein Kirchenoberhaupt der Stadt Tabris 97,52.

Gregor XII., Katholikos (16. Jhd.) 97,1.

Gregor XIII., Katholikos (17. Jhd.) s. **Serapion** aus Edessa.

Gregor II. d. Märtyrerfreund (11. 12. Jhd.), Brief über die Osterfrage 52,16.

Gregor III. d. Pahlawunier (12. Jhd.), s. **Ephraim** d. Syrer u. **Manuel** I. Komnenos.

Gregor, Presbyter (Dorfpriester) s. **Schreiber.**

Gregor IV. das Kind (Tgha), Katholikos (12. Jhd.), Briefe an Kaiser Manuel I 52,3o, r. Brief an den Patriarchen Michael 52,3s. Vgl. auch **Manuel** Kaiser u. **Michael** Patriarch.

Gregor Magistros, Statthalter v. Mesopotamien (11. Jhd.), s. **Euklid.**

Gregor v. Narek (10. Jhd.), Auslegung von Tim. 6,2: 47,3. Kommentar zum Hohen Liede 7. Gebetbuch 49. Einzelne Gebete 51,19; 60,8; 79,3; 100,33; 102,3a. Ermahnungswort über den Glauben 95,1 Lieder: 61,18. 19; 98,11c; 100,35.

Gregor v. Nazianz, Theologus (4. Jhd.). Zitate aus seinen Werken 8; 52,17. S. auch **Georg** v. Ersnka.

Gregor v. Nyssa (4. Jhd), Abhandlung

Digitized by Google

über die Natur des Menschen aus vier Elementen 75,6; 86,3 (mit einem Nachwort v. Johannes v. Dschulfa); 96,2. *Περὶ κατασκευῆς ἀνθρώπου*, übersetzt v. David Hypatos u. Stephan v. Siunikh 75,2. Zitate 52,17; 97,23. Vgl. auch **Nemesius.**

Gregor Schakharthschean aus Karin (Erserum), Lehrer, Leidensgeschichte Jesu 48.

Gregor, Vdp., Belehrungen über den Gottesdienst 93,5.

Gregor v. Tathew (14. 15. Jhd.), Bruchstück aus dem Buch der Fragen 55,2. Lobrede auf die Herrnfesttage 103,47. Predigten 44,1—2. 4. 9—10. 27. 32—33; 103,43. 44. 48. 49. 51, vielleicht auch 102,25; 103,8. 10 (über die Gastfreundschaft) 15. 17. 46. 52. 57—59. Fragen u. Antworten religiösen Inhalts v. ~ u. Johannes Sarkawag 96,11.

Gregor Theologus s. **Gregor** v. Nazianz.

Gregor v. Trapezunt. Anonyme Antwort auf einen seiner Briefe 52,19.

Gregor, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Schreiber.**

Gregor s. **Schreiber.**

Griechen s. **Romäer.**

griechische Texte 49 Anm.

Grossfasten s. **Fasten.**

Gründonnerstag s. **Ephraim** d. Syrer, **Horologium, Johannes** Chrysostomus, **Reden, Riten, Zacharias.**

Grundsteinlegung einer Kirche s. **Johannes** Mandakuni.

Gurgen, Fürst der Artsrunier (9. Jhd.). Sein Befehl zur Übersetzung des Martyriums des hl. Abdu-l-Masich 38,43.

Habakuk, Prophet s. **Epiphanios.**

Haggai, Prophet, s. **Epiphanios.**

Haghbat, Dorf und Kloster im Gau Dsorophor der Provinz Gugarkh, s. **Arakhel** v. Haghbat.

Haik s. **Noah.**

Haikiden s. **Nerses** Schnorhali.

Hairapet, Presbyter (Dorfpriester), s. **Schreiber.**

Ham s. **Noah.**

Hamam s. **Johannes** Hamam.

Haman s. **Besitzer.**

Handschriftenverzeichnis 90.

Häretiker. Gebet gegen ~ 98,6. S. auch **Orthodoxe.**

Harths-Hymnen. Die Zahl der ~ 96,18.

Hass s. **Johannes** v. Ersnka.

Hathsunier-Kreuz. Geschichte des ~es 70,17.

Hauptlaster s. **Euagrius, Matthaeus** Presbyter, **Nilos.**

Hauptrituale 27; 28. Vgl. auch **Riten.**

Hebräer s. **chronographische** Angaben.

hebräische Benennung der Schriften des alten Testaments s. **Ananias** v. Schirak.

hebräische Wörter 97,41.

Hedschub s. **Besitzer.**

Heerscharen, himmlische s. **Allegorieen.**

Gregor v. Narek.

Digitized by Google

Heidentum. Fragen u. Antworten betreffs des Ursprungs des ~s 94,58e.
Heiligenbilder-Segnung s. **Riten.**
Heiligentage s. **Horologium.**
Heilkunde s. **Medizin.**
Heilsevangelien 29,29; 30,30; 32,36.
Herabgiessung des Geistes s. **Horologium.**
Heraklius, oström. Kaiser. Befreiung des hl. Kreuzes aus den Händen des Königs Chosrow durch ~ 94,3.
Heraklius II., König von Georgien (18. Jhd.), Brief **101** Anm.
Hermogenes, hl, s. **Minas.**
Herrnfesttage. Über die 5 ~, durch die sich die armenische Kirche von anderen unterscheidet 97,9. S. ausserdem **Gregor** v. Tathew u. **Horologium.**
Hesiod. Berufung auf ihn 97,49.
Hethum I., armenischer König (13. Jhd.) s. **Konstantin** u. **Vardan.**
Hghverts (Oghverts), Dorf in der Provinz Siunikh, s. **Azaria** aus Hghverts u. **Schreiborte.**
Hilarius v. Poitiers (4. Jhd.), s. **Lebensgeschichten.**
Himmel u. dessen Zierden s. **Nerses** Schnorhali.
Himmelfahrt Christi s. **Eusebius** v. Alexandria, **Nerses** Schnorhali, **Sargis** Vdp.
himmlische Heerscharen s. **Heerscharen.**
Hippokrates. Berufung auf ihn 97,23.
Hippolytus (3. Jhd.). Berufung auf ihn **10**,6.
Hiskia, König v. Juda (8. 7. Jhd. v. Chr.) 94,41. 42.
հիւր 97,54.
Hochmut s. **Reden.**
Hochzeitskleider-Segnung s. **Riten.**
Hohes Lied s. **Gregor** v. Narek.
Hölle s. **Reden.**
Homilieen s. **Reden.**
Homonyme. Fragen und Antworten betreffs der ~ 98,2.
Honig. Über wilden ~ 96,6.
Horen (Nachtoffizium, Prim, Terz, Sext, Non, Vesper, 1. 2. 3. Kompletorium) s. **Horologium.**
Horologium (Breviarium, Brevier) 17,1. Einzelne Teile: Allelujagesänge 18,4; 62,9. 12. Introitusgesänge 18,9; 62,11. **կաթողիկոս-** Gesänge 62,8. (S. ausserdem **Dichtungen, Hymnen, Missale, Psalmen**). Kommentar zum ~ 97,12. (s. auch **Chosrow**).
Hosea, Prophet, s. **Epiphanios** v. Cypern.
Hundertdreiundfünfzig. Deutung der Zahl ~ beim Fischfang im See Tiberias 44,67.
Hurerei s. **Johannes** v. Ersnka u. **Reden.**
Hymnarium s. **Hymnen.**
Hymnen. a. *vollständige Hymnarien*: 22—26. — b. *einzelne Hymnen*: 95,37; zum Fest der Ankunft Christi 18,19q; für Apostel tage 18,19d;

Digitized by Google

zum Begräbnisritus 31,17. 21. 22; համբարձի - für Busstage 17,3; հարց - für Busstage 18,8; zur Darbringung Jesu im Tempel 18,19b; zum Geburtsfest Jesu 18,19k; auf Gregor d. Erleuchter 18,19e; գովեալք - 18,10; համբարձի- Hymnus Սուրբ Ես, Տէր 17,3; auf Johannes d. Täufer 18,19h; zu den Kreuzesfesttagen 18,19i. p; zu den Kirchenfesttagen 18,19j. r; zu den Marientagen 18,19o; auf die vierzig Märtyrer v. Sebastia 18,19g; für Märtyrertage 18,19a; für Patriarchentage 18,19b; für Prophetentage 18,19c; zu Pfingsten 18,19m; auf den Protomartyr Stephanos 18,19f; zur Verklärung Christi 18,19n; zu den Benedictiones der Totentage 31,20; բազմաւոր յաւիտեան - Gesänge der Buss- und Märtyrertage 18,3; Verzeichnis der բաղումք der օրհնութիւն-Hymnen der Herrn- und Heiligenfeste 24,4. — c. *Verzeichnis der Anfänge in alphabetischer Folge* (mit Ausschluss der im Hymnarium enthaltenen Hymnen): *Աբրահամեան հաւատովն լցեալ* 18,8e. *Ամենակալ մեծանուն Տէր Տէրանց* 18,8c. *Ամենակարող ողորմութեան ցօղ* 18,8g. *Անճառելի ծոցս Հօր* 18,8e. *Անսկզբնակից Բանն Հօր* 18,8a. *Անձինք սրբոյն Գրիգորի* 24,1. *Առաւել քան զբոցն Բաբելոնի* 18,8a. *Բաբելոնական հուրն* 18,8h. *Բարւոք արուեստ տականացն* 18,8h. *Բարեբանեալ ես, Քրիստոս Թագաւոր* 22 Bl. 107b; 24 Bl. 106a. *Բարեբանող Հայնիւ երդէին մանկունք* 18,8d. *Եկայք, նոր ժողովուրդք* 18,8e. *Եկեալ բնաւորն* 18,8b. d. h. *Երանաւէտ բարբառոյ* 26 Bl. 299a. *Երեք մանկունքն ի հնոցին հաւատով* 18,8b. *Եւ սրովբէական օրհնութիւնս մատուցանեն* 18,8a. *Զաստուածգիտութիւն . սերմանեցին* 18,8f. *Զերից մանկանցն զօրհնութիւնս* 18,8a. f. *Զոր փառաբանեն խմանալի* 18,8g. *Զոր օրհնեն անլռելի Հայնիւ* 18,8c. *Զքեզ ամենազօր* 18,8g. *Թագաւոր փառաց Քրիստոս և արարիչ* 18,8h. *Ի հանդերձեալ նորագման նորասքանչէն* 22 Bl. 309a; 24,1 Bl. 312; 26 Bl. 299a. *Ի հեւեալ հովիւ* 18,8g. *Իջեր ի մէջ հնոցին* 18,8e. *Ինաչանիշ դրոշմամբ նշանի* 26 Bl. 182a. *Ինորհուրդ է տեսանելի* 18,8d. *Հայր երկնաւոր, անկանիմ առաջի* 22 Bl. 54b; 24 Bl. 51a. *Հայր երկնաւոր, որ առաքեցեր* 18,8a. *Հնարագիտութիւնք Քաղդէացւոցն* 18,8b. *Մեծ գթութեամբ իջեր ողորմած* 18,8d. *Մշտածուխ խնկոյն լուսոյ փայլածուտուեալ* 24,1 Bl. 312b. *Մշտապայծառ լուսով զարդարին* 22 Bl. 309a; 24,1 Bl. 312b; 26 Bl. 299a. *Ծամենայնի ամենակարող փրկիչ* 18,8c. *Ծամենայնի բարեբանեալ ես, սուրբ երրորդութիւն* 18,8c. *Ծորժամ գաս յարևելից* 26 Bl. 308b. *Ոչ աՀ Թագաւորի* 18,8h. *Ոչ հիանայ քնդ հուրն* 18,8e. *Որ զմարմնաց* 24,1 Bl. 29a; 25 Bl. 28a.

Digitized by Google

Որ ի Բաբելոն ի Հնոցին զերիս մանկունսն ապրեցուցեր 18,8d. *Որ ի կառս քէրովբէից* 17,8h. *Որ ի Հնոցին զերիս մանկունսն ապրեցուցեր* 18,8d. *Որ իջեր ի Հնոցն, Բանգ Աստուած* 18,8b. *Որ ի վերայ քէրովբէից հանգչիս* 18,8h. *Որպէս զնախանձաւոր տեսեալ ծովուն* 18,8h. *Ուրախ լեր, Մարիամ, սուրբ Աստուածածին, որ յորովայնի* 22 Bl. 10a; 24,1 Bl. 10a; 25 Bl. 8b. *Ուրախ լեր, մայր լուսոյ, Աստուածածին* 22 Bl. 107b. *Սուրբ երրորդութեանն երգեցուք զերգս* 18,8e. *Սուրբ մանկունքն կապեալք* 18,8g. *Սքանչելիք մեծք եղէն ի Բաբելոնի* 18,8a. *Տեառնէալի տօնիս սրբոյն զուարճանան այսօր* 22 Bl. 249b; 24,1 Bl. 321b. *Տեսի ես յայնմ առեղի յոգնախումբ* 22 Bl. 245b; 23 Bl. 22b; 24 Bl. 251a; 25 Bl. 240b; 26 Bl. 329b. *Ճօղևայ, Տէր, գթութեամբ քո* 18,8g. *Փառաց քոց, Քրիստոս, փախագօղ եղեն* 18,8g. *Փառք եռակի* 26 Bl. 335a. *Քեզ Թագաւորի Աստուծոյ* 18,8b. *Օրհնեալ, Տէր, որ պահեցեր զՓառայս քո* 18,8b. — d. Zahl der Hymnen jeder Tonart u. d. Zahl der ſiurg-Hymnen jeder Abteilung 96,18. Über die Verfasser der ~ 102,19.

Ignatius, Ordenspriester. s. **Schreiber.**

Ignatius aus dem Kloster Schwarzberg (12. Jhd.), Kommentar zum Lukasevangelium 12. Rede über den verlorenen Sohn (dem Johannes Chrysostomus zugeschrieben) 38,70; 39,18.

Ikonium s. **Amphilochius** von Ikonium.

Imerethien 90.

Indien s. **Thomas** Apostel.

indische Städte s. **Geographie.**

Inkarnation s. **Menschwerdung.**

Introitusgesänge s. **Horologium.**

Isā s. **Jahjā.**

Ichauchan, Syrer (13. Jhd.), Buch der Natur 57,14. S. auch **Vardan** Arewelthsi.

Isfahan s. **Ispahan.**

Ismaeliten s. **Mohammedaner.**

Ismail I., Schah (16. Jhd.) s. **Selim.**

Ispahan (Isfahan) in Persien s. **Dschulfa.**

Israel, Katholikos v. Albanien, s. **Besitzer.**

Israeliten. Über die Verteilung der Stämme Israels in der Wüste Sinai 99,7. S. auch **Reden.**

Italien s. **Thomas.**

Itinerar s. **Dvin.**

Jacob, Jacobus s. **Jakob.**

Jahjā ben **Isā** ben Dschazlah, كتاب تقويم الابدان, aus dem Syrischen übersetzt vn Johannes v. Diarbekr 86,2. كتاب منهاج البيان فيما يستعمله الانسان, aus dem Arabischen übersetzt von Johannes v. Dschulfa. 86,11.

Jahreszeiten s. **Jakob** aus der Krim.

Jakob, Apostel, Bruder des Herrn, s. **David** Prophet, **Georg** Vdp., **Johannes** Dichter.

Jakob, Apostel, Sohn des Zebedia, s.

Digitized by Google

Johannes Evangelist u. **Nerses** Schnorhali.
Jakob, Dichter, Lied zum Fest der Vardaner **61**,45.
Jakob, Dichter, Praedikationslied zum Fest der Taufe Christi **61**,6.
Jakob, Erzvater. Erzählung seines Kampfes mit dem Engel **95**,13.
Jakob IV., Katholikos (17. Jhd.) s. **Besitzer.**
Jakob aus Khrni, Vdp., s. **John** aus Swinneforth.
Jakob aus der Krim, Kalenderkunde **85**,1.
Jakob v. Nisibis (3. 4. Jhd.) s. **Aphraates, Karapet** Jusbaschean, **Lebensgeschichten, Moses** Vdp. Sein Bild **22** Bl. 127a.
Jakob, Ordenspriester, s. **Schreiber.**
Jakob aus Polen, Diakon, s. **Schreiber.**
Jakob, Presbyter (Dorfpriester), Lied auf Jerusalem **98**,22.
Jakob v. Sarug, Lobreden: auf die Auferstehung Christi **38**,108; auf die des Lazarus **38**,96. Vgl. auch **38**,57.
Jakob v. Sis, Vdp., Lied auf Jerusalem **64**,64.
Jakob, syrischer Vdp., s. **Nerses** Schnorhali.
Jakob, Vdp., Gedicht über die Nichtigkeit des Lebens **101**,3.
Jakob, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Schreiber.**
Jakobus s. **Jakob.**
Japhet s. **Noah.**
Jeremia v. Oschakan s. Eremia.
Jeremia, Prophet, s. **Lebensgeschichten.**
Jerusalem. Lektio zum Fest der hl. Stätten v. ~ **21.** Lieder auf ~ s. **Aruthiun** Dichter, **Jakob** Presbyter, u. **Jakob** v. Sis. Lieder auf den Einzug Christi in ~ **61**,11. 55—58; **62**,3. Bild des Einzugs Christi in ~ **3** Bl. 151a; **4** Bl. 175a. S. ferner **Agathon, Johannes** Patriarch, **Kreuz, Kyrillus** v. Jerusalem, **Patriarchen, Reden.**
Jesaia aus Nitsch, Vdp. (13. 14. Jhd.), Erklärung des Propheten Ezechiel **10**,1. Nachschrift **10**,2. Brief an Stephanos Orbelean **10**,3. Antwort auf denselben **10**,4.
Jesaia, Prophet. Lektio zu seinem Fest **20**,1; **21.** Zitate aus ~ s. Buche **12.** S. auch **Georg** v. **Skewra.**
Jesaia, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Besitzer.**
Jesus Christus. Sein Bild **3** (unter **Schm.**); **4** (unter **Schm.**). — *Gebete* an ihn: **44**,70; **63**,9; **102**,3e. S. ausserdem **Johannes** aus Garni. — *Dogmatische Abhandlungen* etc. Zitat aus einem arabischen Buch zum Beweis der Gottheit Christi **29**,2. Über die Menschwerdung **58**,1c. 2; **96**,20; **104**,6. 7. Ungehörige Fragen betreffs derselben **97**,45. Unverwesbarkeit seines Leibes **97**,44. Über seine Natur bzw. Naturen **97**,20. 24. 28. 43. Vier Geheimnisse in der Genealogie

Digitized by Google

Christi 97,40. Über Christi Reliquien 100,16. Ermahnung, nur ihm zu glauben 95,16. Geschichte der Grablegung und Auferstehung 38,106. S. ausserdem **Abendmahl, Adam, Allerheiligstes, Chatschatur** v. Ketscharukh, **Dreieinigkeit, Dyophysitismus, Elias** Ordenspriester, **Georg** aus Konstantinopel, **Gregor** v. Trapezunt, **Jakob** v. Sarug, **Johannes** Diaconus, **Johannes** Chrysostomus, **Kyrillus, Messopfer, Monophysitismus, Monotheletismus, Reden, Theophilus, Vardan** Areweltsi. — *Dichtungen* auf Christus: s. **Abraham, Astuatsatur** Vdp., **Chatschatur** v. Taron, **Dichtungen, Gregor** Dichter, **Gregor** Schakerthschean, **Hymnen, Karapet** Jusbaschean, **Konstantianos, Lukas, Jakob** Dichter, **Nerses** Schnorhali, **Prochorus** Vdp., **Sargis** Vdp., Ter **Sargis,** Sohn des Fürsten Johannes, **Stephanos.**

Joel, Prophet, s. **Epiphanios** v. Cypern.

Johann s. **Johannes.**

Johannes, Agha, s. **Besitzer.**

Johannes, Apostel, s. **Johannes** Evangelist.

Johannes v. Caesarea, Patriarch, s. **Kreuz.**

Johannes, Chodscha, Arzt s. Besteller.

Johannes Chrysostomus (4. Jhd.). Bruchstücke der Erklärung des Lukasevangeliums 38,81. 94; 39,36; 45,14. 19. Gebete: 102,3c β; zum Fest der Herabkunft des hl. Geistes 20,2i; 34; zur Segnung der Sakristei 20,2f; 27,31; 28,39b. Predigt über den verlorenen Sohn 44,3; über Lc. 15,11: 103,45. Reden (Homilieen) über: Armenliebe und Barmherzigkeit 38,93; 39,35; auf die Berufung Petri zum Apostelamt 38,63; 39,10; über die Busse 38,48; auf Christi Geburt u. Mariae Verkündigung 38,37; über Fasten und Mässigkeit 38,47; über Fasten und tugendhaftes Leben 38,61; 39,8; auf die 10 Jungfrauen 38,90; auf die Kanaaniterin 39,32; auf die Auferstehung des Lazarus (aus dem Kommentar zum Johannesevangelium) 39,38: über Lazarus und den Prasser 38,77; 39,24; 45,15; über Sündenbekenntnis und Busse 38,64. 65; 39,11. 12; über den verlorenen Sohn 39,17; auf die Zöllner und Pharisäer 38,84. Bruchstück einer Homilie 38,82. Zitate 8; 103a 3. Vgl. auch Ephraim d. Syrer u. **Ignatius** aus dem Kloster Schwarzberg.

Johannes v. Damaskus (8. Jhd.), Logik (Teil der *Πηγὴ γνώσεως*), übersetzt von **Bagrat** dem Mamikonier und dem Kronfeldherrn Smbat 74,2. Ein Kapitel aus d. *Κεφάλεια φιλοσοφικά* 74,9. Zitate 97,23. 28.

Johannes Diaconus (12. Jhd.), Über

Digitized by Google

die zwei Naturen Christi 92,12b. Vgl. auch **Gregor** v. Tathew.

Johannes v. Diarbekr s. **Jahjā.**

Johannes, Dichter, Lied (in türkischer Sprache) 64,61.

Johannes, Dichter, Lied auf die Gottesgebärerin 62,141.

Johannes v. Dschulfa, Arzt (17. Jhd.), Nachwort zu Abu Sajids Anthropologie 86,3; zum كتاب منهاج البيان فيما يستعمله الا نسان des Jahjā ben Isā ben Dschazlah 86,7. 8.

Johannes d. Einsiedler, Schüler des Petrus des Iberers, Äusserungen der Alten über die Unheiligkeit des Konzils von Chalcedon 102,18.

Johannes v. Enkars s. **Johannes** v. Ersnka.

Johannes v. Ersnka (13. Jhd.), Ermahnung und Vorschrift für alle Christen (darin über d. Glauben, d. Taufe, d. Ehe, Ehebruch u. Hurerei, Diebstahl, Eid, Beschimpfung, Hass, Liebe, Beten) 38,1. Sechs Reden über die sechs Schöpfungstagwerke 38,97—102. Nützliche Belehrung 100,27; 103,38.

Johannes, Evangelist s. **Apokryphen, Evangelien, Johannes** Chrysostomus, **Lebensgeschichten, Nerses** Schnorhali. — Sein Bild 1; 3; 4; 22 (unter **Schm.**).

Johannes, Fürst s. **Sargis** Ter.

Johannes aus Garni (13. Jhd.), Gebet an Christus 50,7; an die Gottesmutter 50,5. Nschr. über seine Bemühungen zur Richtigstellung der Psalmentexte 103,25.

Johannes Hamam, Vdp. (9., 10. Jhd.). Sein Anteil an der Bearbeitung des Horologiums 97,12.

Johannes, Patriarch v. Jerusalem, s. **Lebensgeschichten.**

Johannes VIII., Katholikos, aus Karbi (19. Jhd.) s. **Karapet** Jusbaschean.

Johannes Kosern, Vdp. (11. Jhd.), Vision 70,8.

Johannes Mandakuni (5. Jhd.), *Kanones* 92,5g. 1; betreffs der Aufnahme der freiwilligen Büsser 20,2b; 27,11; 28,36; betreffs der Grundsteinlegung der Kirche 27,41. *Reden* über Achtsamkeit und Furcht beim Empfang des Sakraments 38,95; 39,37. Almosen und Barmherzigkeit gegen die Armen 38,74; 39,21. die Aufsicht der Priester über das Volk 38,72; 39,19. die Busse 38,91; 39,33. strenges Fasten 38,92; 39,34. Früchte, Opfer und Almosen 38,66; 39,13; die üble Gewohnheit des Schwörens 38,67; 39,14. den Trunk 38,89; 39,30. die von Gott gesandten Plagen 38,88; 39,29. das Verbot Priester und geistliche Lehrer zu verleumden 38,73; 39,20. Reue und Bekenntnis der Sünden (hier Ephraim dem Syrer zugeschrieben) 38,85. Schauspiele

Digitized by Google

und Sänger 38,68; 39,15. den Trost der Armen 38,75; 39,22. — Ruf zur Busse 92,5m. Ermahnung an die Asketen 95,18.

Johannes, Mönch s. **Besitzer.**

Johannes v. Odsun (7.8. Jhd.) s. **Lebensgeschichten** u. **Vardan** Arewelthsi.

Johannes v. Orotn (14. Jhd.), Abhandlung über die Seele 57,13.

Johannes Sarkawag s. **Johannes** Diaconus.

Johannes v. Sur s. **Besitzer.**

Johannes, Ter, s. **Besitzer.**

Johannes der Täufer s. **Dichtungen, Hymnen, Karapet** Jusbaschean, **Lebensgeschichten, Moses, Nerses Schnorhali.** — Sein Bild 3; 22.

Johannes v. Thulkuran, Katholikos v. Sis (15. 16. Jhd.), Lied 64,89.

Johannes aus Tigranakert (17. Jhd.) s. **Lebensgeschichten.**

Johannes, Tirathsu. Verzeichnis seiner Bibliothek 31,1.

Johannes aus Tsaghkoths bei Sewan, Vdp. (19. Jhd.), s. **Besitzer.**

Johannes Vanakan, aus Tausch, Vdp. (13. Jhd.), Entstehungsgeschichte der Vorfasten 38,46. Vergleich alt- und neutestamentlicher Stellen 74,19. Fragen und Antworten 95,15. 36; 97,6.

Johannes, Vdp., Lobgedichte auf den Erzbischof David 102,6d.

Johannes, Vdp., s. **Besitzer.**

Johannes s. **Schreiber.**

John aus Swinneforth in England, Dominikaner (14. Jhd.), drei Abhandlungen in der Übersetzung des Vdp. Jakob aus Khrni: über die Seele und ihre Kräfte 57,1; über die Tugenden der Seele 57,3; über die Natur der Engel 57,7.

Jonas, Prophet, s. **Epiphanios.**

Josaphat s. **Schreiber.**

Josef, Vater Jesu, s. **Ephraim** d. Syrer u. **Lebensgeschichten.**

Josef v. Ardsach, Vdp. (12. Jhd.), Logik und Physik im Anschluss an Porphyrius 78,1. Vgl. auch **Karapet** Jusbaschean.

Josef Arghutheanths aus Sanahin, Erzbischof (1800—1801 Katholikos), Besitzer der Hschr. 76 (s. 76,5) u. Schreiber der Hschr. 77.

Josef Mathojenths (18. Jhd.), Schenker der Hschr. 76 (s. 76,5).

Josef von Vajoths Dsor, Katholikos (5. Jhd.), s. **Lebensgeschichten.**

Josef, Vdp., Praedikationslied zum Fest der 40 Märtyrer von Sebastia 61,9.

Josef, Vdp., s. **Besitzer.**

Josef, Weltpriester (Stadtpriester), s. **Besitzer.**

Josua, Sohn Nuns, s. **Reden.**

Judaea s. **Könige.**

Judas, Apostel, s. **Lebensgeschichten.**

Jünger Christi. Liste der ~ und Angabe ihrer Missionstätigkeit 44,56. Vgl. auch **Apostel.**

Jungfrauen, 10 s. **Johannes** Chrysostomus.

Jungfräulichkeit. Mittel zur Gewähr-

Digitized by Google

leistung für die ~ einer Braut 86,1. Rede auf die ~ s. **Ephraim** d. Syrer.
Jüngstes Gericht. Abhandlungen über dasselbe **95**,14; **96**,33; **102**,10. S. auch **Allegorieen** u. **Auferstehung**.
Jusik, Einsiedler in Antiochien, s. **Nerses** v. Lambron.
Justine, hl., s. **Lebensgeschichten.**
Justinianos I., Kaiser (527—565) Über die chalcedonischen Wirren zu seiner Zeit **94**,50. Bitte der Armenier an ihn um Hülfe gegen Chosrow **94**,53. S. auch **Amida.**
Justinos II., Kaiser (565—578), s. **Amida.**
Kaghankatukh in der Provinz Uti bzw. in Albanien s. **Moses** von Kaghankatukh.
Kaiser, römische, s. **Christen**, römische und byzantinische, s. **chronographische** Angaben.
Kaitsak, Dichter, Lied auf die Jungfrau Maria **64**,60.
Kalendarium 17,5. Bruchstück eines solchen **6** Anm. Tabelle zum ~ **62**,1. Vgl. auch **Festkalender.**
Kalenderkunde s. **Chronologie** u. **Jakob** aus der Krim.
Kamsarakan s. **Vahan** Kamsarakan.
Kana. Bild der Hochzeit zu ~ **3** Bl. 293a, **4** Bl. 287b.
Kanaaniterin. Rede auf die ~ s. **Johannes** Chrysostomus.
Կանոնագիրք ~ Gesänge s. **Horologium.**
Kanones, kirchenrechtliche **92**,5.
Kapuzen-Segnung s. **Riten.**
Karapet Chtrschean, Subdiakon, s. **Schreiber.**
Karapet, Diakon, s. **Schreiber.**
Karapet, Dichter, Alphabetgedicht zur Belehrung der Kinder **97**,55.
Karapet, Erzbischof (19. Jhd.). Verzeichnis der Handschriften seiner Bibliothek **90**. S. auch **Gregor** Schakharthschean.
Karapet Jusbaschean (19. Jhd.), Werke **91**.
Karapet Khotschareanths aus Tiflis, Arzt (19. Jhd.) 88,3.
Karapet v. Moks, Gedichte **97**,35.
Karapet, Vdp., Einleitung, Vorwort und Nachschrift zu des Vdp. Sargis Schnorhali Auslegung der katholischen Briefe **13**.
Karapet Vassakeanths 88,3.
Karapet s. **Besitzer.**
Karapet s. **Schreiber.**
Karapetik s. **Schreiber.**
Karbi, Dorf im Gau Aragatsotn der Provinz Airarat, s. **Johannes** VIII. aus Karbi.
Kardienstag s. **Zacharias** Katholikos.
Karenean, Jakob s. **Besitzer.**
Karfreitag s. **Zacharia** Katholikos.
Karin s. **Erzerum.**
Karlieder **61**,59—63.
Karmontag, Karmittwoch s. **Zacharia** Katholikos.
Karpianus s. **Eusebius** v. Caesarea.
Kars, Stadt im Gau Vanand der Provinz Airarat, s. **Nerses** Schnorhali.

Digitized by Google

Katalog der Handschriften des Erzbischofs Karapet **90**; der Bücher des Tirathsu Johannes **31**,1.

Katechesen s. **Reden.**

Kategorieen s. **Aristoteles.**

Katenen **52**,7; **96**,28. S. auch **Simeon.**

Katharina II., Kaiserin v. Russland, Reskript an die armenische Bevölkerung der Krim vom J. 1779: **73**,1.

Katholiken. Gründe für ihre Ausschliessung aus der Gemeinschaft der übrigen Christen **94**,33. Glaubensbekenntnis der ~ **93**,22.

Katholikosse s. **Armenien, Klerus, Patriarchen, Rangstufen.**

Kaufmann. Gedichte über den ~, der Menschenhandel treibt **29**,32.

Kelch-Segnung s. **Riten.**

Kelch- und Messweinfrage **52**,13. 15.

Kelchdeckel-Segnung s. **Riten.**

Kelter-Segnung s. **Riten.**

Kempen s. **Thomas** v. Kempen.

Κεφάλεια φιλοσοφικά s. **Johannes** v. Damaskus.

Keratn s. **Schreiborte.**

Ketzerei. Wiederaufnahme der von ~ Bekehrten s. **Riten.**

Keuschheitsgelübde s. **Riten.**

Khawtheaj s. **Schreiborte.**

Kherob, Vdp., Rede auf den Einzug Christi in Jerusalem **39**,39.

Kherobenths, Klagelied **31**,16f.

Khrni, Dorf u. Kloster im Gau Erndschak der Provinz Siunikh, s. **Jakob** aus Khrni.

Khutschuk, Nahapet (16. Jhd.), Lied **64**,74.

Kilikien. Geographie von ~ **70**,6. Schreiben an einen höheren Geistlichen in **97**,52. S. ausserdem **Drasark.**

Kinderbegräbnis s. **Riten.**

Kinderklagelieder s. **Dichtungen.**

Kindertaufe s. **Riten.**

Kirakos s. **Kyriakos.**

Kirche. Einweihung, Entsühnung einer entweihten ~ s. **Riten,** Grundsteinlegung s. **Johannes** Mandakuni.

Kirche, armenische, s. **Herrnfesttage.**

Kirche, römische s. **Katholiken.**

Kirchenbücher-Segnung s. **Riten.**

Kirchenfeste s. **Dichtungen, Festkalender, Gregor** v. Narek, **Horologium, Kalendarium, Kirchenlieder.**

Kirchengebräuche s. **Nerses** v. Lambron u. **Riten.**

Kirchengeschichte s. **Sokrates** Scholasticus.

Kirchengesangbuch mit Neumen **18.**

Kirchenglocken-Segnung s. **Riten.**

Kirchenlieder **62**,13. S. ausserdem **Dichtungen.**

Kirchenmalereien-Segnung s. **Riten.**

Kirchentür-Segnung s. **Riten.**

Kirchenväter. Namen der 12 ~, die die alten u. neuen Gesetze bekannt gemacht haben **56**,6.

Kirchenrecht s. **Kanones.**

Kirchliche Angelegenheiten. Fragen u. Antworten betreffs derselben **94**,37.

Digitized by Google

Kirchliche Gebote u. Verbote s. **Reden.**
Kleanthes, Philosoph, s. **Johannes** v. Orotn.
Kleider-Segnung bei der Hochzeit s. **Riten.**
Klemens (v. Alexandrien? 2. 3. Jhd.). Berufung auf ihn **97,43.**
Klemens Galanus, Vdp. aus dem Orden der Theatiner (17. Jhd.), Bearbeitung der Physik des Aristoteles **79,1.**
Klopfer-Segnung s. **Riten.**
Klöster. Namen armenischer ~, die nach dem Kreuz benannt sind **51,12.**
Klosterökonom-Weihe s. **Riten.**
Klostervorsteher-Weihe u. Begräbnis s. **Riten.**
Klugheit u. Weisheit. Aussprüche über ~ ~ ~ **96,28.**
Kobolde s. **Gebete** u. **Karapet** Jusbaschean.
Koghb, Dorf im Gau Dschakatkh der Provinz Airarat, s. **Esnik** v. Koghb.
Kommentare. a. *bekannter Schriftsteller* s. **Athanasius, Basilius** Dschon, **Chosrow** d. Grosse, **David** Grammatiker, **Georg** v. Skewra, **Gregor** v. Narek, **Ignatius** aus d. Kloster Schwarzberg, **Jesaia** aus Nitsch, **Johannes** Chrysostomus, **Nerses** v. Lambron, **Petros** Aghamalean Berthumeanths, **Petros** aus Tiflis, **Sargis** Schnorhali, **Vardan.** — b. *anonyme*: zum Ritus des Altarsakraments **94,6b**; zu 2 biblischen Stellen **97,47**; zur Frage des Ehebruchs u. der Ehescheidung **94,6c**; zum Horologium **97,12**; zu Matthaeus **93a.** S. ausserdem **Aristoteles, David** d. Unbesiegte, **Nemesius, Porphyrius.**
Kommunion s. **Abendmahl, Riten.**
Komplete, Kompletorium s. **Horen.**
Könige, armenische, s. **Armenien** u. **chronographische** Angaben, jüdische u. persische s. **chronographische** Angaben. — Vgl. auch **Erzväter.**
Königssalbung s. **Riten.**
Konkordanz s. **Parallelstellen** u. **Tabellen** synoptische.
Konstantianos, Dichter, Lied zum 8. Festtag der Geburt Christi **61,39.**
Konstantin, Kaiser, s. **Kyrillus** v. Jerusalem, **Lebensgeschichten.**
Konstantinopel. Lektio zum Fest der am 1. Konzil zu ~ beteiligt gewesenen Patriarchen **20,1**; **21.** S. ausserdem **Ephraim** v. Konstantinopel, **Georg** v. Konstantinopel, **Kanones, Konzilien, Nerses** v. Lambron, **Schreiborte.**
Konvertiten s. **Riten.**
Konzilien. Über die 7 ökumenischen ~ **96,13.** Über die ~ von Nicaea, Konstantinopel, Ephesus, Ancyra, Caesarea, Neocaesarea, Gangra, Laodicea, Sardica und Theodosiopolis **102,20.** Geschichte der vorchalcedonischen ~ **94,47.** Über das Konzil v. Chalcedon **102,18**; **94,48. 49. 54**; v. Ephesus

Digitized by Google

52,10. S. ausserdem **Amida, Anathemata, Kanones.**
Kopfbedeckung. Abnehmen der ~ beim Beten s. **Nerses** v. Lambron.
Kopfschmerz. Gebete gegen ~ 51,15; 98,24.
Koran 84.
Körper s. **Leib.**
Kranke. Abendmahlerteilung an ~, Besuch von ~n, Gebete am ~enbett s. **Riten.**
Krankheiten. Anweisungen für schwere ~ 51,8.
Kranzabnahme, Kranzaufsetzung s. **Riten.**
Kreissende s. **Ritus.**
Kreuz. Geschichte der Wegnahme des hl. ~es aus Jerusalem 94,3. Über die 4 Holzarten des hl. ~es 94,28. S. ausserdem **Allelujagesänge, Dichtungen, Gregor** v. Narek, **Hathsunier, Hymnen, Justinus** II., **Kyrillus** v. Jerusalem, **Klöster, Nerses** Schnorhali, **Riten, Varag.**
Kreuzigung. Klagelied auf die ~ Jesu 96,30. Predigt über die ~ Jesu 46,10. Predigt über die ~ Petri 44,62.
Kriegszug s. **Nādir** Schah.
Krim s. **Jakob** aus der ~ u. **Katharina.**
Kynekephalos s. **Christophoros** Kynekephalos.
Kyriakos hl., s. **Lebensgeschichten.**
Kyriakos aus Aliphnar s. **Schreiber.**
Kyriakos v. Gandsak (13. Jhd.), Geschichte mit dem Glaubensbrief des Nerses Schnorhali 70,16; daraus die Geschichte der Flusshemmung bei Trapezunt durch den Katholikos Petros Getadards 94,15.
Kyriakos s. **Besteller.**
Kyrillus v. Alexandria (4. 5. Jhd.), Rede über das Neujahr 46,16. Rede über Barmherzigkeit und Beobachtung der Gebote Christi 95,19. Berufung auf ihn 8.
Kyrillus v. Jerusalem (4. Jhd.), Brief an Kaiser Konstantin über die Erscheinung des hl. Kreuzes 20,2g; 21. Über die Nützlichkeit des Betens für die Toten bei der Liturgie 94,29. Die achte Katechese 38,78; 39,25. Die neunte Katechese nebst Fortsetzung 38,79—80; 39,26. Vgl. auch **Lebensgeschichten.**
Kyrillus (v. Jerusalem od. Alexandria?). Berufung auf ihn 52,17; 97,28. 43.
Laienbegräbnis s. **Riten.**
Laienbruder. Einkleidung u. Begräbnis eines ~s s. **Riten.**
Lambron in Kilikien s. **Nerses** v. Lambron.
Lamm-Segnung s. **Riten.**
Längenmasse 74,6.
Laodicea s. **Konzilien.**
Laster s. **Hauptlaster, Kanones.**
Lazar s. **Ghasar, Schreiber.**
Lazarewsches Institut in Moskau 88,3.
Lazarus, Jesu Freund. Bild seiner Auferweckung 3 Bl. 333b; 4 Bl. 321a. Lieder zum Fest seiner Auferstehung 62,3. S. ausserdem **Jakob**

Digitized by Google

v. Sarug, **Johannes** Chrysostomus, **Nerses** Schnorhali.

Leben, tugendhaftes, s. **Vardan.**

Lebensdauer der Erzväter **57,6.**

Lebensgeschichten (Legenden, Martyrien etc.). — Martyrium des hl. Abdu-l-Masich (auf Befehl des Fürsten Gurgen aus dem Syrischen übersetzt) **38,43.** Gesch. d. Flucht nach Ägypten **38,38** (bildliche Darstellung 3 Bl. 18a). Lektio zum Fest des Apostels Andreas **20,1; 21.** Gesch. u. Martyrium der Apostel Andreas und Matthaeus **38,14.** Lebensbeschreibung des hl. Antonius des Grossen **38,40.** Martyrium der Atomianer **38,52.** Geschichte der Versuchung eines aussätzigen Bruders **94,16.** Gesch. des hl. Bagarat, Bischofs von Toromen **38,10.** Gesch. des hl. Barsuma **38,44.** Gesch. d. Apostel Bartholomaeus u. Judas **38,19.** Lebensbeschreibung des hl. Basilius v. Caesarea s. **Amphilochius** v. Ikonium. Wundergeschichte von 500 Brüdern **70,20.** Gesch. des hl. Christophoros Kynekephalos **38,12.** Lebensbeschreibung des hl. Cyprianus **51,6.** Entstehungsgeschichte des Fests des Propheten David und des Apostels Jakobus **38,24.** Lektio zu ihrem Fest **20,1; 21.** Lektio zum Fest des Propheten Elisaeus **20,1; 21.** Geschichte der Bekehrung des hl. Evagrius **94,24vv.** Gesch. d. Erzengel Gabriel und Michael (aus den Reden Pantaleons) **38,11.** Gesch. Gregors v. Akrakand **38,9.** Lebensgeschichte Gregors des Erleuchters **38,6; 39,31.** Geschichte seiner Reise nach Caesarea zur Weihe, seiner Reise nach Rom etc. **44,34.** Gesch. seiner Abdankung u. der Auffindung seiner Reliquien unter Kaiser Zenon **94,23.** Gesch. des Kreuzes der Hathsunier **70,17.** Gesch. des hl. Jakob v. Nisibis u. des Einsiedlers Marug **38,21.** Gesch. der Apostel Jacobus u. Johannes **38,28.** Lektio zu ihrem Fest **20,1; 21.** Lektio zum Fest des Propheten Jeremia **20,1; 21.** Dormitio Joannis **20,2n; 38,29** (vgl. **Prochorus**). Lebensgeschichte des Johannes Chrysostomus **39,23.** Martyrium des hl. Johannes, Patriarchen v. Jerusalem **38,76.** Lebensgeschichte des Johannes v. Odsun **38,3.** Geschichte der Geburt, Kindheit u. Taufe Johannes des Täufers **38,39.** Seine Lebensbeschreibung **70,14.** Lektio zu seinem Fest **20,1; 21.** Martyrium des Johannes aus Tigranakert unter Sultan Mohammed **94,4.** Gesch. d. Jungfrau Justine **51,7.** Lektio zum Fest des Kaisers Konstantin **20,1; 21.** Gesch. des hl. Kyriakos und seiner Schwester Paraskeue (Urbath) **104,8.** Gesch. des hl. Kyrillus v. Jerusalem **38,69;**

Digitized by Google

39,16. Erzählung vom Papst Liberius u. dem hl. Hilarius 44,57. Gesch. der Ankunft der Magier zur Anbetung 38,31. Gesch. der Aufnahme Mariae in den Himmel 38,5. Lektio zum Fest ihrer Himmelfahrt 20,1; 21. Lebensgeschichte der Maria v. Magdala 94,18. Lebensbeschreibung des Maschtoths v. Eghivard (v. Stephanos) 27,36; 28,47. Gesch. des hl. Minas, Hermogenes u. Grabus 38,18. Gesch. d. Ankunft Mohammeds in Armenien u. seiner Begegnung mit dem Bischof Sahak 38,4. Gesch. Nerses' des Grossen u. des Bischofs Chad 38,7. Lebensgeschichte Nerses des Grossen s. **Mesrop** Presbyter. Lebensbeschreibung des Nerses Schnorhali 93,21. Gesch. des hl. Nikolaus v. Myra 38,17. Martyrium der Oskianer 38,54. Gesch. des hl. Paulus v. Theben 38,16. Lektio zum Fest des Patriarchen Petros und des Archidiakons Abisoghom 20,1; 21. Gesch. der Apostel Petrus und Paulus 38,27; 94,21. Gesch. des Kaisers Pontianus, seiner Frau, seines Sohnes Diocletianus u. der 7 weisen Meister 66,1. Gesch. eines Priesters, der das Sakrament nahm, ohne sich vorher zu reinigen 94,17. Gesch. des Todes der 12 kleinen Propheten s. **Epiphanios** v. Cypern. Martyrium der hl. Rhipsime 32 Anm. Lebensbeschreibung des hl. Sahak des Parthers mit einem Anhang über seine Nachfolger Mesrop u. Josef 38,55. Martyrium des hl. Sargis und seines Sohnes Martyros (aus dem Syrischen übersetzt v. Nerses Schnorhali) 38,51; 39,1. Martyrium der 40 von Sebastia 38,83. Gesch. der Siebenschläfer von Ephesus 38,42. Gesch. des Bischofs Spiridion 38,20. Gesch. des Protomartyrs Stephanos 38,25; 94,22. Lektio zu seinem Fest 20,1; 21. Lebensbeschreibung Stephans v. Siunikh 70,12. 13. Martyrium der Sukhiassianer 38,53. Gesch. des Apostel Thaddaeus und der Jungfrau Sandught 38,29. Lebensgeschichte der hl. Thekla 94,19. Martyrium des Stratelaten Theodorus 38,15. 62; 39,6. Gesch. des Kaisers Theodosius 38,41; 44,58. Gesch. des hl. Theophanus u. seiner Frau, der hl. Pausemnas 104,8. Gesch. des von Christus nach Indien verkauften Apostels Thomas 38,13; 39,48. Lektio zu seinem Fest 20,1; 21. Martyrium der Vardanianer 38,56. Kleine Wundergeschichten etc. 94,24. — *Verzeichnis der Anfänge in alphabetischer Folge*: **Ազնուական ոմն մինչդեռ հեծեալ էր ձի զթօսնայր ետես ի ցոյցս պլակերպ և անճոռնի կենդանի 94,24 n. Ահա մոգք յարևելից եկին հասին յ Երու-սաղէմ 38,31. Ամենեցուն տէրն և**

Digitized by Google

արարիչն, որ գիտէ զվերջինս և զյառաջինն 38,42. Այն ինչ իբրև լսան զգնալն Պօղոսի ի Հռոմ, Հրէայքն, որ անդանօր էին 38,27. Այս մեծ և պքանչելի այրս Աստուծոյ Բասիլիոս ի տղայութենէ սնաւ և վարժեցաւ 38,30. Այսպէս ասէ Տէր. Սերմանեցէք. . . . Ովսէէ էի Բեղամովթայ ի ցեղէ ի Սաքարայ 20,21; 28,47a. Այսպէս գրեալ է ի պատմութիւն Աղեքսանդրի Մակեդոնացւոյն 94,24m. Այր մի էր Հրէայ մեծատուն յոյժ ի Շիքար քաղաքէ 38,43. Այր մի ընթերցասէր Տատիանոս անուն 38,54. Այր մի ի ճանապարհ երթայր և ետես գլուխ մի 94,24ll. Այր մի, ինքն և կին իւր, յոյժ ողորմածք 94,24bb. Այր ոմն զօրական յոյժ անողորմ յամենայն 94,24cc. Այր ոմն, որում անուն էր Փօնցիանոս, Թագաւորեաց 66,1. Այր ոմն սուրբ ունէր կին հաւատարիմ 94,24nn. Ասի ի պատմութեանց, Թէ կայրն այր և կին մի յոյժ բարի հաւան 94,24gg. Ասի ի պատմութեանց, Թէ կայր կրօնաւոր ոմն, որ բազմից աղաչեաց 94,24rr. Ասի ի պատմութեանց, Թէ իւ մարդ միաբանեալ 94,24dd. Ասի ի պատմութեանց, Թէ քահանայ մի տաճկացեալ էր 94,24w. Բազում են խօսք վարդապետութեան սուրբ գրոց, զոր եթող մեզ երանելին տէր Յոհան Ոսկեբերանն 39,23. Գլուխն ամենեցուն Քրիստոս Աստուածն մեր ընտրեաց երկոտասան աշակերտս 38,19a; 39,48. Գոյր ոմն չարագործ և մեղաւոր, որ ըստ իւրոյ սովորութեանն 94,24g. Գրեալ է ի պատմութեանց, Թէ այր մի և կին ունէին որդի մի 94,24kk. Գրեալ է ի պատմութեանց, Թէ քահանայի միոյ կինն մեռաւ 94,24yy. Գրէ աստուածայինն Մաթէոս. Ցաւուրսն յայնմիկ գայ Յովհաննէս 70,14. Դարձեալ գրեալ է, Թէ այր մի էր յոյժ սիրելի 94,24f. Եզիկիէլ էր ի կարիաթարիմայ ի քահանայիցն և մեռաւ յերկրին Բաղդէացւոց 20,2m. Երանելին Ստեփանոս աշակերտ էր Մովսէսի Սիւնեաց եպիսկոպոսին 70,12. Երկու երիտասարդք էին միմեան սիրելիք 94,24k. Եւ այսպէս ի իմն օրինակ լսերին վարդապետք 94,24ww. Եւ եղեւ երբեմն, զի սարկաւագ ոմն եկն յԵրուսաղէմ 38,76. Եւ եղև երբեմն ժամանակ, զի յաւուր յայտնութեան Տեառն ժողովեալ էին 94,15. Եւ եղև յետ Թագաւորելոյն Մօրկայ արքային Հռոմոց, քանզի առեալ էր նա կին 70,17. Եւ երևեցաւ Հրեշտակ Տեառն Յովսեփայ և ասէ 38,38. Եւ էր սարկաւագ մի ումեմն սրբոյ եպիսկոպոսի կատարեալ 94,24d. Եւ Թէ ախորժէք յեղելոց և ի գրելոց 94,24tt. Եւ իբրև երեկոյ եղև, եկն այր մի, որում անուն էր Յովսէփ 38,106. Ես կիպրիանոս ծառայ Աստուծոյ յԱնտիոք քաղաքէ 51,6. Զի ասեն, Թէ Թագաւոր ոմն ունէր դուստր և ետ զնա իշխանի 94,24o. Զկնի համբարձմանն Քրիստոսի և իջմանն Հոգւոյն յառաքեալսն 38,13; 39,47. Էր ոմն քահանայ անմաքուր վարուք 94,17. Ընդ ժամանակս Թագաւորու-

Digitized by Google

Թեան Հերակլեայ զօրացաւ Պարսից Խոսրով 94,3. Ըստ սրբոյն Դոմինիկոսի օրինակին. քանզի ասի ի վարս նորին 94,24i. Թագաւոր ոմն խրատու եպիսկոպոսին իւրոյ 94,24xx. Ի ժամանակին, յորում է Թուականն Հայոց ՇՀ, Թագաւորն Հոռոմոց Վասիլ 70,8. Ի ժամանակս ամբարիշտ արքային Մաքսիմիանոս 38,18. Ի ժամանակս Թագաւորութեան Հռոմայեցւոցն մեծի Կոստանդիանոսի կայսեր 38,51; 39,1. Ի ժամանակս Թագաւորութեանն Տաճկաց սուլթան Մհամմատին 94,4. Ի ժամանակս Լիկիանոսի կռապաշտ արքային 38,83. Ի ժամանակի Ծաղկերտի Պարսից արքայի ծաղկեալ էր քրիստոնէութիւն 38,52. Ի կողմանս մեծի ծովու կայր քաղաք մի 94,24zz. Իմաստասէր ոմն սահմանեաց, որ և առեալ ցանէին ղերմն 94,24pp. Իշխանն Արծրունեաց Թէոդորոս Ռշտունի իբրև լուաւ, թէ Մուհամատ բազում զօրս կուտեաց 38,4. Իսկ յետ համբարձմանն և Հոգւոյ գալստեանն բաժանեցան 94,21. Իսկ սուրբ Լուսաւորիչն իբրև զայս ամենայն բարութիւնս արար 94,23. Լիպերիոս պապն Հերետիկոս յանդիմանեաց 44,57. Լուաք ի պատմութեանց այսպէս գրեալ. զի ասէ աւետարանն, թէ յորժամ խաչեցաւ Քրիստոս 70,20. Խորհեցաւ տմենասրբուհի Աստուածածնին Մարիամ երթալ ի լեառն Զիթենեաց կալ յաղօթս 46,6; 99,4. Մեր ոմն գնաց յեկեղեցին տեսանել, զի եկն կին մի մեծատուն 94,24ss. Մեր ոմն կարի ճգնաւոր աղօթէր յանապատն իւր շատ ամօք 94,24c. Կայր գեօղ մի և յեզր գեղջն կայր քարայր մեծամեծ վէմ 94,24mm. Կայր վանք մի կուսանաց, որ բազում կրօնաւոր 94,24y. Կին ոմն մեծազգի մեծահասակ և աղքատասէր սովոր էր 94,24yy. Կղերիկոս ոմն սիրօղ սուրբ Աստուածածնին սակաւ մեղս գոթծեաց 94,24s. Կոյս ոմն մեծազգի էորեքբառասան ամաց սրբասնունդ աստուածահաճոյ 94,24e. Կրօնաւոր ոմն, ամենայն առաքինութեամբ զարդարեալ 94,24b. Հռչակաւոր ոմն ասազակ եկն ի վանս կրօնաւոր լինել 94,24t. Մարդ մի կայր անունն Խէր 94,24ff. Մարիամու Մաղդաղենացւոյն քարոզութեամբ այր մի կամեցաւ 94,24aa. Մեծ և սքանչելագործ հայրապետն Նիկողայոս մի էր 38,17. Մեծ է սէրն Աստուծոյ քան զամենայն մեծութիւն երկրաւոր 38,56. Մեծն Անտոն եգիպտացի էր քրիստոնեայ ծնողաց զաւակ 38,40. Մեծն ի վկայս Քրիստոսի փառաւորեալն Թէոդորոս ստրատելատն 38,15. Միածին որդին և բանն Աստուծոյ, որ յառաջ քան զամենայն 39,16. Ցամի վեց հարիւր երրորդի վաթսուներրորդի և երկրորդի լինելութեան արարածոց 27,36; 28,46. Ցամս Թագաւորութեան Ցուլիանոսի և ի դատաւորութեանն Դեկիանոսի 38,12. Ցայնժամ կայր ի քաղաքն Անտիոք կոյս մի գեղեցիկ յոյժ 51,7. Ցաւուրս անաստուածութեանն, յորում զկուռս ձեռագործս պաշտէին 38,11. Ցաւուրս Թէոփիլոսի

Digitized by Google

երանելի Հայրապետին 94,24 vv. Ճաւուրս Կոստանդեայ Հերձուածող արքայի, որդոյ սրբոյ Կոստանդիանոսի 38,69. Ճաւուրս սուրբ Հայրապետի Սահակայ որդւոյ սրբոյ Հայրապետին Ներսեսի 38,55. Ճետ այսորիկ խորհուրդ արարեալ Թագաւորն առաքէ զսուրբ Գրիգոր 44,34. Ճետ մահուանն Աղեքսանդրի Մակեդոնացւոյ Արշակ քաջ յազգէն Պարթևաց 38,6; 39,30. Ճետ յարութեանն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ և համբարձմանն յերկինս առ Հայր էջ Հոգին սուրբ 38,14. Ճէրրորդ ամի Թագաւորութեանն Արշակայ եկաց յաթոռ Հայրապետութեանն 38,7. Նախավկայն Քրիստոսի սուրբն Ստեփաննոս էր յԵրանաստն և յերկու աշակերտանցն 38,25. Նահատակք ոմանք, որ գնացին զՀետս Ամենայ տիկնոջ 38,53. Նաւավար մի յոյժ անզեղջ ի մեղս 94,24 x. Շնորհազարդ և հոգեկի այրն սուրբ Ներսէս յաջորդեաց զաթոռն յեղբօրէն 93,21. Ոմն անապատաւորաց Հայր կամեցաւ գալ յԵրուսաղէմ 94,24 hh. Ոմն մարդ աղքատացաւ, էառ զկին իւր 94,24 ii. Ոմն մարդ յոյժ մեղաւոր, քայց. պատուօղ 94,24 r. Որպէս գրեալ է թէ թագաւոր մի ունէր միամօր որդի մի 94,24 l. Որպէս մեծն Թէոդոս քնքնակալ, որ կայր եղև 44,58. Պարտ և արժան է գիտել զգրեալ և աքանչելին, որ եղեն ի ննջումն 38,5. Պօղոս անապատաւորն էր ի Թէբայիդոյ Եգիպտացւոց 38,16. Սիրելի աշակերտքն Քրիստոսի Ճակովբոս և Ծովհաննէս քուերորդիք էին Ճիսուսի 38,28. Սոյնպէս և չար պատառ մի քոյր եղև սատանայի 94,24 oo. Սովորութիւն է Ֆռանկաց որ ծննդեան գիշերն գ պատարագ 94,24 v. Սուրբ առաքեալն Քրիստոսի Թադէոս էառ զՀոգին սուրբ 38,22. Սուրբ եպիսկոպոսն Սպերիդոն էր ի Կիպրոս կղզւոյն 38,20. Սուրբ կարապետն Քրիստոսի և մկրտիչն 38,39. Սուրբ Հայրապետն Ճակովբ Հօրաքեռորդի էր սրբոյն Գրիգորի 38,21. Սուրբ Հայրապետն Ծովհաննէս էր գաւառէն ի Տաշրայ, որ արդ կոչի Լօռէ 38,3. Սուրբ Հայրս մեր և աստուածաշնորհ քահանայս և կրօնաւոր Գրիգոր էր ի Նարեկայ վանից 49. Սուրբն Բագարատ աշակերտ էր սրբոց առաքելոցն 38,10. Սուրբն Գրիգոր էր ի Սիկեղիա կղզւոյն 38,9. Սուրբն Գրիգորիս ասէ թէ ումեմն աղջկան երևեալ սուրբ կոյսն 94,24 q. Սուրբն Պարսումաորի էր ի Միջագետաց 38,44. Սուրբն Ստեփաննոս այր լի շնորհօք և սա գլուխ կոչեցաւ 94,22. Սրբուհիս այս փառաւորեցեալ և երանեցեալ 94,18. Վաղէս կայսր ըստ արժանի խորհրդոյն գյաւիտենական գեհենին աստէն 38,41. Տարփուհի բաղձանաց գործարանի սրտիս ձկտեցուցանեն 70,13. Տըլիսմի եօթն կայր ի վերայ աշխարհիս 94,22 ee. Տիկին ոմն կին էր մեծ իշխանի 94,24 z. Քահանայ ոմն պատարագ մատուցանէր յաղդմանէ 94,24 u. Քահանայ ոմն սուրբ և առաքինի էր ի վանս միաբանակեցաց 94,24 h. Քան զի ասէն

Digitized by Google

Թէ յետ աւերմանն յերուսաղէմի ժողովեցան Հրէայքն 94,24 p. *Բանդի պոռնիկ ոմն Հռչակեալ* 94,24 uu. *Բաշ զօրավարն Բրիտոսի սուրբն Թէոդորոս էր ի ժամանակս* 38,62; 39,8. — Vgl. auch **Anekdoten, Erzählungen, Fabeln, Geschichtswerke.**

Lectionarium, Lector s. **Lektionarium, Lektor.**

Legendarium s. **Lektionarium.**

Legenden s. **Lebensgeschichten.**

Lehrer, geistliche s. **Johannes** Mandakuni.

Lehrling s. **Riten.**

Leib und Seele nach dem Tode s. **Reden.**

Leier, zehnsaitige s. **David.**

Lektionarium 20; 21; 57 Anm.

Lektor (*ընթերցող*) s. **Riten.**

Lemberg s. **Schreiborte, Thomas.**

Lesghier. Bericht über den Kriegszug des Schah Nādir gegen die ~ und Osmanen 53,4.

Leugner und Verlästerer s. **Ephraim** d. Syrer.

Levi. Fragen und Antworten betreffs des Stammes ~ 94,58b.

Lykaonien s. **Amphilochius.**

Liberius, Papst (4. Jhd.) s. **Lebensgeschichten.**

Liebe s. **Johannes** v. Ersnka, **Thomas** v. Kempen.

Lied, hohes s. **Gregor** v. Narek.

Liederbuch mit Neumen 61. 64. Vgl. auch **Dichtungen, Kirchengesangbuch.**

Literatur. Verzeichnis der Völker, die eine ~ besitzen 94,37d. Berichte über armenische Schriftsteller und ihre Werke 97,17.

Liturgie. Fragen u. Antworten betreffs des Ceremoniells der ~ 94,37a. S. ausserdem **Gregor, Kirchengesangbuch, Mchithar** Gosch, **Missale, Nerses** v. Lambron, **Riten.**

Liturgik 17—37.

Lobgedicht 97,3. S. auch **Dichtungen.**

Logik s. **Bartholomaeus** v. Maragha, **Johannes** v. Damaskus, **Karapet** Jusbaschean.

Löwe. Dichtungen auf Alexander d. Gr. als weltverschlingenden -n 29,32.

Lucas s. **Lukas.**

Lukas v. Charberd s. **Alexander** v. Messina.

Lukas, Dichter, Praedikationslied zum Fest der Geburt Christi 61,2.

Lukas, Evangelist. Sein Bild 1; 3; 4. S. ferner **Evangelien, Ignatius** aus dem Kloster Schwarzberg, **Johannes** Chrysostomus.

Lykien s. **Myra.**

Magdala, Magdalena s. **Maria.**

Magie s. **Chronologie.**

Magier s. **Lebensgeschichten.**

Mailand s. **Ambrosius.**

Makar s. **Schreiber.**

Makedonien s. **Geschichtswerke.**

Makkabäer. Lektio zu ihrem Fest 21.

Malachia, Prophet s. **Epiphanios.**

Malereien in der Kirche s. **Riten.**

Digitized by Google

Mamadschan s. **Nikolaus.**
Mamikonier s. **Abraham.**
Manaskert s. **Anathemata.**
Manuel I. Komnenos (12. Jhd.), Brief an Gregor den Pahlawunier 52,3c. Nachruf auf ihn 93,25. S. ausserdem **Gregor** d. Kind u. **Nerses** Schnorhali.
Manuel, Vdp., Klagelieder (Totenlieder) 28,50; 29,31a; 30,31; 31,16e; 32,9; 33,6a; 33a,15.
Maragha in Aderbaidschan s. **Bartholomaeus.**
Marcus s. **Markus.**
Margar s. **Besitzer.**
Margare s. **Schreiber.**
Maria, Jungfrau, Gottesgebärerin. Ihr Bild 3; 4. Allelujagesänge zum Fest ihrer Himmelfahrt 62,12. Gebete an sie 102,3f. u. **Johannes** aus Garni. — Gedicht auf sie s. **Karapet** Jusbaschean. Geschichte ihrer Aufnahme in den Himmel 38,5. — Lieder auf sie bzw. zu ihren Festen 24,6; 37,2; 60,3; 61,22; 62,3. 13a. c. d. w; 103a,15n. Klagelieder am Kreuz 96,30; 98,11b. S. ferner **Arakhel** Vdp., **Gregor** v. Aghthamar, **Gregor** Dichter, **Johannes** Dichter, **Matthäus** Dichter, **Nerses** Schnorhali, **Prochorus** Vdp., **Zacharias** Dichter. — Lektiones zum Fest der Himmelfahrt 20,1; 21. — Mesoden zu Marienfesten 62,10. Reden auf ~ s. **Ephraim** d. Syrer u. **Johannes** Chrysostomus. — Vision der Gottesmutter 99,4. — S. ausserdem auch **Allegorieen, Hymnen.**
Maria v. Magdala s. **Lebensgeschichten.**
Marienbilder-Segnung s. **Riten.**
Markus, Evangelist. Sein Bild 1; 3; 4. S. ausserdem **Basilius** Dschon u. **Evangelien.**
Märtyrer s. **Horologium, Hymnen, Johannes, Lebensgeschichten, Nerses Schnorhali, Reden, Sebastia.**
Martyros hl. s. **Lebensgeschichten.**
Martyros, Dichter, Lied 64,68.
Martyros, Presbyter (Dorfpriester) s. **Schreiber.**
Martyros s. **Besitzer.**
Martyros s. **Schreiber.**
Marug, Einsiedler, s. **Jakob** v. Nisibis.
Maschkewor, Kloster an der Grenze von Kilikien und Armenien, s. **Basilius** Dschon.
Maschtoths v. Eghivard, Vdp. (Katholikos v. 898—899) s. **Stephanos,** Schüler des ~.
Maschtoths, Vdp. (= Mesrop Maschtoths od. ~ v. Eghivard?), Gebet 27,12; 28,37.
Masse. Angaben über Zeit- und Raummasse 74,6.
Matthäus, Apostel s. **Lebensgeschichten.**
Matthäus, Dichter, Lied auf die Gottesgebärerin (türkisch) 62,14j.
Matthäus, Evangelist. Sein Bild 4. S. ausserdem **Evangelien.**
Matthäus, Presbyter (Dorfpriester) (14.

Digitized by Google

15. Jhd.), Reden über die 8 Hauptlaster (im Anschluss an Nilus u. Evagrius) 41,1. Notizen über sein Leben 41,2.
Matthäus, Vdp., Predigt 44,31.
Mchithar v. Airivankh (14. Jhd.), Lied zum Fastnachtsonntag 24,7.
Mchithar Gosch (12. Jhd.), Gebet für die Liturgie 50,3; Vorschrift für die Wiederaufnahme Bekehrter 27,37.
Mchithar v. Sebastia (17. 18. Jhd.), Rhetorik 79,2; 101,1.
Mchithar s. **Schreiber.**
Mechithar s. **Mchithar.**
Mechitharisten s. **Michael** Tschamtschean.
Medizin 87; 88; 89. S. ausserdem **Jahjā** ben Isā u. **Mohammed** ben Zakarijjā.
Meghri, Dorf im Gau Arewikh der Provinz Siunikh, s. **Sahak** v. Meghri.
Meineidige. Wiederaufnahme von -n s. **Riten.**
Meister, 7 weise, s. **Lebensgeschichten.**
Melchisedek aus Konstantinopel (18. Jhd.), Lobreden auf den Katholikos Simeon und den Vdp. Abraham aus Astapat 43.
Melikhs v. Karabagh s. **Sargis** Dschalalean.
Melkhiseth, Vdp., Patriarch v. Konstantinopel (17. Jhd.), Geographie 97,15.
Memoranden 2; 10; 11; 12; 13; 17; 18; 20; 21; 22; 24; 25; 26; 28; 29; 30; 31; 32; 33; 37; 38; 39; 41; 44; 45; 46; 47; 49; 50; 51; 52; 54; 55; 56; 57; 58; 60; 61; 63; 67; 68; 75; 76; 94; 95; 96; 97; 98; 99; 100; 102; 103; 103a. Vgl. **Nachschriften.**
Menschenhandel. Gedicht auf den Kaufmann, der ~ treibt 29,32.
Menschliche Natur aus 4 Elementen s. **Gregor** v. Nyssa.
Menschwerdung s. **Jesus.**
Mesoden 18,11. 16. 20; 35,3; 62,10.
Mesopotamien s. **Nerses** Schnorhali.
Mesrop Maschtoths, Stellvertreter des Katholikos Sahak I. i. J. 439, s. **Lebensgeschichten.**
Mesrop, Presbyter (10. Jhd.), Lebensgeschichte des hl. Nerses des Grossen 72.
Mesrop, Vdp., Gebet an den hl. Geist 50,4.
Messina s. **Alexander** v. Messina.
Messopfer. Darüber, dass Brot und Wein des -s nur im geistigen Sinne als Leib und Blut Christi aufzufassen seien 97,42. Über die Kelch- und Messweinfrage 52,13 (s. auch **Abendmahl**). Prdgt. über das ~ 103,22. Vgl. auch **Liturgie.**
Metaphysik s. **Aristoteles.**
Metsoph, Kloster im Gau Aghiowit der Prov. Turuberan, s. **Thomas** v. Metsoph.
Micha, Prophet, s. **Epiphanios.**
Michael, Erzengel, s. **Dichtungen, Ephraim** d. Syrer, **Lebensgeschichten, Nerses** Schnorhali, **Pantaleon.**
Michael, syrischer Mönch (12. Jhd.), s. **Nerses** Schnorhali.

Digitized by Google

Michael III., Patriarch v. Konstantinopel (v. 1169—1177), Brief an Nerses Schnorhali 52,31; an Gregor das Kind 52,3q. Vgl. auch **Nerses** Schnorhali u. **Gregor** d. Kind.

Michael d. Syrer, Patriarch v. Antiochien v. 1166—1199; Chronik, übersetzt v. Vardan Arewelthsi 70,1; 93,1; 94,38. Seine Schrift über das Priestertum 70,2; 93,2. Sein Bekenntnis mit Vardans Nachschrift 70,2; 93,3.

Michael Sallanthean, Vdp. (19. Jhd.), Grammatik der altarmenischen Sprache 82.

Michael Tschamtschean, Vdp. (18. Jhd.), Polemik gegen seine religiöse Anschauung 59,1—3.

Michael, Erneuerer der Hschr. 27.

Michael, Sohn des Weltpriesters David, s. **Schreiber.**

Michael, Vdp., s. **Besitzer.**

Michael s. **Schreiber.**

Minas, hl. s. **Lebensgeschichten.**

Minas s. **Besitzer.**

Ministranten. Missale für ~ 17,2.

Mischung von Wasser in den Wein des Sakraments s. **Abendmahl.**

Missale für Ministranten 17,2. Messlieder 62,3. Vgl. **Horologium.**

Missionstätigkeit s. **Apostel.**

Mkrtitsch, Mönch, s. **Besitzer.**

Mkrtitsch Naghasch aus Por (15. Jhd.), Lieder 31,16b. g. 19; 32,12; 33a,16; 64,75; 102,22. — Erwähnung seines Geburtsorts 97,29.

Mkrtitsch, Subdiakon, s. **Besitzer.**

Mkrtitsch s. **Schreiber.**

Mnazakan s. **Schreiber.**

Mohammed, arabischer Heerführer u. Religionsstifter (7. Jhd.) s. **Lebensgeschichten.** Über seine Familie 96,14.

Mohammed, Sultan (17. Jhd.) 93,4.

Mohammed ben Zakarijjā er-rāzī, Arzt, بر ساعة 86,6.

Mohammedaner. Polemik gegen die ~ 96,24; 99,5. Antworten an die ~ 96,15; 100,18. Antwort auf 7 Fragen der ~ 93,23.

Moks s. **Karapet.**

Monatszeichen 97,16. S. auch **Jakob** aus der Krim.

Mönche s. **Einsiedler, Nilos.**

Mondabnahme s. **Chronologie.**

Mondaufgang 103,60.

Mondbahn s. **Jakob** aus der Krim.

Mondviertel s. **Chronologie.**

Mondzyklus s. **Jakob** aus der Krim.

Monophysitismus. Verteidigung des 52,17. Christi Wort über seine Einnatur 95,7. Gedicht über die Untrennbarkeit der Naturen 95,8. Christus Gott trotz Kreuzigung etc. 96,9. S. auch **Elias** Abegha u. **Georg** v. Konstantinopel.

Monotheletismus s. **Elias** Abegha.

Moses v. Chorene (5. Jhd.), Geschichte Armeniens 67,1; 68,1. Geographie 70,5—6; 98,15. Chrie 76,1. S. auch **Armenien** u. **Karapet** Jusbaschean.

Digitized by Google

Moses, Dichter, Gedicht **93,7.**
Moses, Goldschmiedemeister s. **Besitzer.**
Moses v. Kaghankatukh (7. Jhd.), Geschichte der Albaner **69.** Auszug daraus s. **Abraham** Bischof.
Moses, Vdp., Praedikationslieder **61,**114. 115.
Moses, Sammlung von Definitionen **57,9.**
Moses s. **Besitzer.**
Moses s. **Schreiber.**
Muāvija; Emir, Begründer der Omajiden-Dynastie (7. Jhd.), Erlass betreffs des Verkehrs von Christen und Mohammedanern in Armenien **84,2.**
Münzen s. **Gewichte.**
Musik. Über Terminologie **97,17.** S. ausserdem **Stephan** Musiker, **Tonarten.**
Musterbriefe s. **Briefe.**
Mutter Gottes s. **Maria.**
Myra in Lykien s. **Nikolaus.**
Myrrhon-Weihe s. **Riten.**
Nachidschewan, Stadt im gleichnamigen Gau der Provinz Vaspurakan bzw. Siunikh, s. **Petros** Aghamalean Berthumeanths.
Nachschriften 2; 3; 4; 20; 21; 22; 23; 24; 28; 29; 30; 31; 32; 33; 33a; 35; 38; 39; 41; 44; 45; 49; 52; 53; 56; 57; 58; 60; 63; 67; 68; 74; 75; 76; 84; 86; 87; 88; 95; 99. Vgl. **Memoranden.**
Nachtgleichen s. **Jakob** aus der Krim.
Nachtigall. Frühlingslied auf die ~ **98,21.** Lied auf die ~ und Rose **62,14g.** Lied zweier -en **98,14.** S. ausserdem **Aruthiun** u. **Siukhas.**
Nachtoffizium s. **Dichtungen, Evangelien, Horologium, Nerses** Schnorhali, **Psalmen.**
Nadir, Schah (18. Jhd.) s. **Geschichtswerke.**
Naghasch s. **Mkrtitsch** Naghasch.
Nahapet s. **Kutschuk** Nahapet.
Nahapet, Dichter, Lobgedicht auf den Tirathsu Sargis Tschelepi **102,13c.**
Nahrung s. **Riten.**
Nahum, Prophet, s. **Epiphanios.**
Namen s. **Anonyme** u. **Geographie.**
Narek, Kloster u. Dorf im Gau Rschtunikh der Provinz Vaspurakan, s. **Gregor** v. Narek.
Natur. Buch der ~ s. **Ischauchan.** ~ der Engel s. **John.** Menschliche ~ aus 4 Elementen s. **Gregor** v. Nyssa.
Naturlehre s. **Aristoteles.**
Nemesius v. Emessa (4. 5. Jhd.), *Περὶ φύσεως ἀνθρώπου,* dem Gregor v. Nyssa zugeschrieben, übersetzt v. David Hypatos u. Stephan v. Siunikh **75,1.** Kommentar dazu **75,5.**
Neocaesarea s. **Kanones, Konzilien.**
Nerses d. Grosse (4. Jhd.), Kanones **92,5k.** S. ausserdem **Lebensgeschichten, Mesrop** Presbyter.
Nerses von Lambron (12. Jhd.), Auslegung d. Glaubensbekenntnisses **53,1. 103,32.** — Betrachtungen üb.

Digitized by Google

d. Gebräuche d. Kirche **54**,3 (vgl. auch **55**). Betrachtungen üb. d. orthodoxen Glauben d. Kirche **55**,1a. — Brief an d. Einsiedler Jusik von Antiochien **52**,6. — Erklärung d. Liturgie **37**,1, **54**,3. — Fragen d. Romäer u. Antworten des Nerses v. Lambron m. einer kurzen Einleitung **52**,8. — Grundforderungen d. Romäer zum Zweck d. Friedens innerhalb der Kirche u. d. Antwort d. Nerses von Lambron **53**,2; **54**,2. — Rede auf d. hl. Geist **20**,2h. — Synodalrede **54**,1. — Untersuchung üb. d. Kirchengebräuche u. d. Ausscheidung der von aussen in sie eingedrungenen Neuerungen **55**,1b. — Über d. Abnehmen der Kopfbedeckung beim Beten **95**,25. — Untersuchung üb. d. mit den Neugestaltungen verknüpften Ehren- u. Rangstellungen u. über deren Bekämpfung **55**,1c. — Untersuchung üb. d. Berechtigung d. Überlieferung, den Bischöfen ihren Sitz in den Städten anzuweisen u. nicht in den Klöstern **55**,1d. — Übersetzung d. Vorschrift für d. Salbung der Könige **28**,19. — Berufung auf ihn **97**,43.

Nerses Schnorhali (12. Jhd.), Abhandlung über die Blutsverwandtschaft **92**,5p. — Bekenntnisgebet **19**,1; **60**,6. — Briefe **52**,2. 3b. d. e. f. h. i. m. n. 4. 5; **93**,24. Encyklika **52**,1; **92**,4. Dichtungen **15**,2. **60**,1. 4. 5; **98**,23. Praedikationslieder und sonstige Kirchenlieder **30**,34. 35; **61**,15. 25. 42. 50. 54. 61. 64. 65. 67. 68. 70. 71. 75. 76. 81. 82. 84. 89. 94. 98. 100. 101. 108. 109. 111. 112. 118; **63**,6; **64**,43. 47. Ins Nachtoffizium aufgenommene Lieder **18**,1; **29**,1; **60**,2; **63**,7. 8. — Glaubensbrief s. **Kyriakos** v. Gandsak. — Rätsel **94**,25; **98**,13; Rätsel und Fabeln **97**,8. Vorschrift für die Segnung der Weintrauben **28**,41; **31**,15 (vgl. **33**,24). — Übersetzung des Martyriums des hl. Sargis unter Mitarbeit des syrischen Mönches Michael **38**,51; **39**,1. Berufung auf ihn **97**,43. — Vgl. auch **Lebensbeschreibungen, Manuel.**

Nerses s. **Besitzer.**

Nestorius (Nestor), Bischof v. Konstantinopel, Schismatiker (5. Jhd.). Unterweisung betreffs der von seiner Lehre und der des Eutyches sich Bekehrenden **27**,37. Dogmatische Katene mit einer Einleitung an die Anhänger des Nestorius und Paulus v. Samosata **52**,7.

Neu-Dschulfa s. **Dschulfa.**

Neuerungen, kirchliche s. **Nerses** von Lambron.

Neujahr, Rede auf das - s. **Kyrillus** v. Alexandria.

Neumen s. **Kirchengesangbuch, Liederbuch.**

Neuordinierte. Segenssprüche für - **102**,11.

Nicaea s. **Kanones, Konzilien.**

Digitized by Google

Nikolaus, Dichter, Gedichte **102**,6. 13.
Nikolaus, Patriarch v. Myra in Lykien, s. **Lebensgeschichten** und **Moses** Vdp.
Nikolaus, Weltpriester (Stadtpriester), s. **Schreiber.**
Nikolaus, Weltpriester (Stadtpriester), Sohn des Manadschan, s. **Besitzer.**
Nilos, hl. (4. 5. Jhd.), *Περὶ τῶν ὀκτὼ πνευμάτων τῆς πονηρίας* **40**,2. Unterweisung zum Nutzen der Mönche **40**,2. Unterweisung der Einsiedler **40**,2.
Niniveer, Rede über die ~ s. **Ephraim** d. Syrer.
Nisibis (*Մծբին*) in Mesopotamien s. **Jakob** v. Nisibis.
Nitsch, Dorf im Gau Sasun der Provinz Aghdsnikh, s. **Jesaias** aus Nitsch.
Noah, Erzvater. Fragen und Antworten betreffs der Zahl der Lebensjahre -s **94**,58n; betr. der Zahl der Generationen von ~ bis auf Haik **94**,58m; betr. der Verteilung der Erde unter seine Söhne **94**,58i; betr. der Abstammung der 72 Stämme von seinen einzelnen Söhnen **94**,58k; danach, welche Völker von Japhet, welche von Ham stammen **94**,58l.
Non (None) s. **Horen.**
Noten s. **Neumen.**
Novizeneinkleidung s. **Riten.**
Numenius, Alexander, Rhetor, Berufung auf ihn **57**,13.
Nun, Vater des Josua **45**,4.
Obadja, Prophet, s. **Epiphanios.**
Oghverts s. **Hghverts.**
Ökonom des Klosters s. **Riten.**
Öl. Geschichte des hl. -s, aus dem Albanischen übersetzt (eine Erweiterung der Abgarsage) **94**,9; **98**,12. Über verschiedene Arten des hl. -s **96**,10. 17. Geschichte des hl. -s in türkischer Sprache **102**,24. Vgl. auch **Evangelien.**
Opfer. Rede über das ~ s. **Johannes** Mandakuni.
Opferfrüchte, Opfertiere, Opfertisch s. **Riten.**
Orbelean s. **Stephanos** Orbelean.
Ordensmitglieder-Einkleidung s. **Riten.**
Ordensvorsteher. Belehrung für den Todesfall eines -s **100**,41. Vgl. auch **Riten.**
Ordination s. **Riten.**
Ordinationslieder s. **Arakhel** Vdp., **Gregor** Dichter.
Origenes (2. 3. Jhd.). Zitate aus seinen Schriften **57**,1.
Orotn, Kreis im Gau Tsghikkh der Provinz Siunikh, s. **Johannes** v. Orotn.
Orpheus 97,49.
Orthodoxe. Fragen und Antworten betreffs der Zahl der -n, Häretiker und Mohammedaner **94**,49. Anerkennung des orthodoxen Glaubensbekenntnisses **38**,8. S. ausserdem **Nerses** v. Lambron.
Ortsnamen s. **Geographie.**
Oschakan, Dorf im Gau Aragatsotn der Provinz Airarat, s. **Eremia** v. Oschakan.

Digitized by Google

Oskan aus Eriwan, Vdp. (17. Jhd.), Übersetzung der altarmenischen Grammatik des Thomas **80.**

Oskianer. Martyrium der ~ s. **Lebensgeschichten.**

Osmanen s. **Geschichtswerke.**

Osterlamm-Segnung s. **Riten.**

Ostern. Warum ~ zu Beginn des Frühlings gefeiert wird **70,3.** Über die Osterwirren im J. 1292: **52,14.** S. ausserdem **Dichtungen, Fasten, Jakob** aus der Krim, **Reden.**

Ostiarius (*դռնապան*) s. **Riten.**

Palaestina s. **Statthalter.**

Pali, Chodscha **102,6.**

Palmsonntag s. **Jesus, Reden.**

Pantaleon, Diakon in Konstantinopel (9. Jhd.). Geschichte der Erzengel Gabriel und Michael, Auszug aus seinen Reden **38,11.**

Papa, Subdiakon, s. **Schreiber.**

Papierglättung durch Schweinefett **46,14.**

Pappos v. Alexandria (3. Jhd.). Berufung auf ihn **74,5; 98,16.**

Paradiesflüsse s. **Evangelisten.**

Parallelstellen am Rand der Evangeliare **1; 2; 3; 4.**

Paraskeue, hl., Schwester des hl. Kyriakos, s. **Lebensgeschichten.**

Pate des Täuflings vorher zu unterrichten **28,20.**

Patriarchen. Verzeichnis der armenischen ~ von Gregor dem Erleuchter bis auf Moses II. **94,57.** S. ausserdem **Armenien, chronographische** Angaben, **Erzväter, Hymnen, Nerses** Schnorhali.

Paulus, Apostel. Zitate aus seinen Briefen **43.** Lieder zum Fest der Apostel Petrus und ~ **61,95. 96. 106.** S. ausserdem **Dionysius** Areopagita, **Karapet** Jusbaschean, **Lebensgeschichten.**

Paulus aus Dschulfa **27,55.**

Paulus v. Samosata (3. Jhd.), s. **Nestorius.**

Paulus aus Tarson. Brief an ihn s. **Nerses** Schnorhali.

Paulus v. Theben, hl., s. **Lebensgeschichten.**

Paulus s. **Schreiber.**

Pausemnas, hl., Frau des hl. Theophanos, s. **Lebensgeschichten.**

Πηγὴ γνώσεως s. **Johannes** v. Damaskus.

Περὶ ἀρετῶν s. **Aristoteles.**

Περὶ ἑρμηνείας s. **Aristoteles.**

Perikopen 1; 3; 4; 6,1.

Περὶ κόσμου s. **Aristoteles.**

Persien und **Perser.** Fragen und Antworten betreffs der persischen und makedonischen Geschichte zur Zeit der Berührung mit den Hebräern **94,43.** S. ausserdem **Geographie, Jesdegerd, Könige, Sargis** Dschalalean.

Person. Definition des Begriffs ~ mit besonderer Rücksicht auf die ~ Christi **97,51.** Vgl. auch **Dyophysitismus, Monophysitismus, Monotheletismus.**

Digitized by Google

Petrps Aghamalean Berthumeanths aus Nachidschewan, Vdp. (18. Jhd.), Eröffnete Quelle **14**; **15**. Kommentar zu Aristoteles' Analytica **77**.

Petros, Apostel. Über seine Kreuzigung **44**,62. Polemik gegen die, denen zufolge ~ allein die Macht zu lösen und zu binden erhalten habe **100**,21. S. ausserdem **Dionysius** Areopagita, **Johannes** Chrysostomus, **Karapet** Jusbaschean, **Paulus** Apostel.

Petros, Erzbischof, s. **Stephan** v. Thochath.

Petros Getadards, Katholikos (11. Jhd.) s. **Kyriakos** v. Gandsak.

Petros d. Iberer (5. Jhd.) **102**,18.

Petros Markossean, Vdp. (18. Jhd.) **73**,1.

Petros, Patriarch s. **Lebensgeschichten.**

Petros, Presbyter (Dorfpriester) (17. Jhd.), s. **Schreiber.**

Petros aus Tiflis, Vdp., Auslegung von Evangelienstellen, aus dem Lateinischen übersetzt **16.**

Petros, Vdp., Lied **64**,109.

Petros, Weltpriester (Stadtpriester), (17. Jhd.), s. **Besitzer.**

Petros, Weltpriester (18. Jhd.), s. **Schreiber.**

Petros (18. Jhd.), s. **Besitzer.**

Petros (4. Jhd.), Adressat der Vorrede zu Gregor v. Nyssa's *Περὶ κατασκευῆς ἀνθρώπου* **75**,2.

Pfingsten s. **Hymnen.**

Pflaster-Rezepte 86,5.

Pghndsahankh am Schamkhor in Albanien s. **Schreiborte.**

Pharisäer. Rede auf die Zöllner und ~ s. **Johannes** Chrysostomus.

Pharmakologie 88,2.

Phibe, albanischer König, s. **Tirau** Vdp.

Philippos, Apostel, s. **Lebensgeschichten.**

Philippos, König v. Makedonien. Gedichte über ihn und seine Gemahlin 29,32 f. g.

Philippos (17. Jhd.) s. **Schreiber.**

Philon- (= Velum) Segnung s. **Riten.**

Philon der Hebräer (1. Jhd.). Berufung auf ihn **97**,23.

Philosophie **74**,21; **79** a; **97**,11. 23. 50; **98**,2; **104**,10. S. ausserdem **Aristoteles, Bartholomaeus** aus Bolonia, **David** der Unbesiegte, **Definitionen, Gattungsbegriffe, Gemeinsames, Homonyme, Johannes** v. Damaskus, **Johannes** v. Orotn, **Josef** v. Arthsach, **Karapet** Jusbaschean, **Klemens** Galanus, **Petros** Aghamalean Berthumeanths, **Plato, Porphyrius.**

Phokas v. Sinope, Gebet **51**,9.

Physiologie s. **Anthropologie.**

Physiologus s. **Epiphanios.**

Physignomik s. **Anthropologie.**

Physik s. **Aristoteles.**

Pilatus, Pontius. Sein Bild **3**; **4**.

Pillen-Rezepte **86**,5.

Pir-Pahlul, Eine Erzählung aus dem Türkischen **70**,18.

Pitsar. Wallfahrtskirche zu ~ s. **Besitzer.**

Digitized by Google

Plagen. Rede über die von Gott gesandten ~ s. **Johannes** Mandakuni.

Planeten s. **Jakob** aus der Krim.

Plato. Zitate aus seinen Werken **57**,1. 13; **103a**,3. Aufzählung der von ~ und Aristoteles aufgestellten 7 guten Taten, die den Menschen vervollkommnen **97**,36. S. auch **Aristoteles.**

Plutarch. Zitate aus seinen Schriften **103a**,3.

Polemik 52—59.

Polen s. **Jakob** aus Polen, **Stephan** aus Polen.

Pontianus, Vater des Kaisers Diokletianus, s. **Lebensgeschichten.**

Pontius Pilatus s. **Pilatus.**

Por (Pori), Dorf im Bezirk Baghesch, s. **Mkrtitsch** Naghasch.

Porphyrius (3. Jhd.). Kommentar zu seiner *Εἰσαγώγη* **74**,14. Polemik gegen ~ **57**,13. Berufung auf ~ **74**,5; **98**,16. S. auch **David** der Unbesiegte, **Josef** von Arthsach, **Karapet** Jusbaschean.

Praeambulum zur Priesterweihe **28**,5.

Praedikation Աստուած քարոզութիւն **18**,5.

Praedikationslieder s. **Dichtungen, Jesus.**

Praefationes zu den Evangelien **2**; **3**; **4**; zu den katholischen Briefen **13**.

Predigten s. **Reden.**

Priester s. **Arakhel** v. Siunikh, **Bischof, Geistliche, Johannes** Mandakuni, **Kanones, Michael** d. Syrer, **Rangstufen, Riten.**

Priesterbegräbnis s. **Riten.**

Priesterweihe s. **Riten.**

Prim s. **Horen.**

Prochorus, Jünger Christi, Dormitio Joannis **20**,2n; **38**,29.

Prochorus Silistrathsi, Vdp., Lied auf Christi Auferstehung **62**,13tβ; auf die Jungfrau Maria **62**,13u.

Propheten s. **Dichtungen, Epiphanios, Erzväter, Hymnen, Nerses** Schnorhali, **Tonarten.**

Prophezeiungen s. **Agathon.**

Protomartyr s. **Stephanos.**

Psalmen. Vollständiger Psalter **19**. Einzelne Teile: **18**,2. 5. 12. 15. 16. 17. 18. 21; **31**,21. 22; **35**,2; **44**,44; **104**,9. Aufzählung der in Psalm 44 enthaltenen Lobpreisungen Christi **97**,21. S. ausserdem **Athanasius, Epiphanios, Johannes** v. Garni, **Stufenpsalmen.**

Psychologie s. **Seele.**

Ptolemäus (2. Jhd.). Berufung auf ihn **97**,23; **103a**,3; auf des Porphyrius Erläuterungen zu seinen *Ἁρμονικά* **74**,5; **98**,16.

Pythagoras, Philosoph. Polemik gegen ihn **57**,13.

Qualitäten s. **Elemente.**

Qasim ben Abdallah, Wezir **86**,6.

Quelle der Erkenntnis s. **Johannes** v. Damaskus.

Quelle, eröffnete s. **Petros** Aghamalean Berthumeanths.

Digitized by Google

ʼwdlh (vgl. arab. وحل Punktierkunst) 97,16 d.

Rangstufen. Begründung der ~ des Lektors, Diakons, Priesters, Bischofs, Katholikos aus der Wirksamkeit Christi und der Apostel 94,37 k.

Rätsel 97,29; 98,10. S. ausserdem **Nerses** Schnorhali.

Recht s. **Beleidiger, Blutsverwandtschaft, Kanones.**

Rechtgläubige s. **Orthodoxe.**

Reden (Predigten, Homilien, Katechesen etc.). a) *bekannter Schriftsteller* s. **Aphraates, Basilius** v. Caesarea, **Chatschatur** von Ketscharukh, **Ephraim** d. Syrer, **Euagrius** Ponticus, **Eusebius** v. Alexandria, **Gregor, Gregor** v. Narek, **Gregor** v. Tathew, **Ignatius, Jakob** v. Sarug, **Johannes** Chrysostomus, **Johannes** v. Ersnka, **Johannes** Mandakuni, **Kherobenths, Kyrillus** v. Alexandria, **Kyrillus** v. Jerusalem, **Matthaeus** Presbyter, **Matthaeus** Vdp., **Melchisedek** aus Konstantinopel, **Nerses** v. Lambron, **Nilos, Pantaleon, Theophilus, Vardan, Zacharias** aus Tiflis. — b. *anonyme* über: Adams Vertreibung aus dem Paradies und die Menschwerdung Christi **96**,20; **100**,2. die Frage nach Adams Sterblichkeit oder Unsterblichkeit bei der Erschaffung **96**,27. d. Antichrist **44**,19; **103**,19. Barmherzigkeit **44**,46; **46**,11; 97,16 d. d. Beichte **44**,28; **95**,21. 31. 34; **100**,7. Beichte und Glauben **102**,23. d. Busse **44**,53; **95**,26. d. hl. Ehrfurcht **15**,4. d. Propheten Elias **45**,5. Eitelkeit **103**,30. Fasten **39**,6; **39** Anm.; **44**,26; **95**,20. 30; **100**,5. d. Gebet **95**,22; **100**,3. d. göttliche Gebot (Befehlspredigt) **20**,2 d; **27**,13; **28**,39 a; **32**,22; **33**,17; **33** a,23. d. Glauben **44**,72. 73; **56**,2; **95**,6; **103**,33. Glauben und Taufe **100**,4. Gewalttätige, Zauberer, Gefrässigkeit, Unzucht **95**,4; Gefrässigkeit, Gier und Eitelkeit **103** a,6. d. Hölle **95**,3. 33. Hurerei **100**,9. Hurerei und Geldgier **103**,26. den Auszug der Israeliten aus Aegypten **100**,12. d. Männer im Feuerofen **45**,9. Märtyrer u. Georg den Heerführer **103**,23. d. Messopfer **103**,22. d. Ursprung des Hochmuts **44**,52. Grablegung und Auferstehung Christi **39**,47; **103** a,13 (vgl. **Theophilos**). Christi Verklärung **68** Anm. **103**,50. Christus u. die Kirche **92**,3. Christi Natur **97**,20. Christi Reliquien **100**,16. Christi Menschwerdung **104**,6. 7. Christi Kreuzestod **46**,10. Christi Fleisch u. Blut im Sakrament **95**,2. d. Geheimnis des Palmsonntags **95**,32. Reue und Busse **103**,27. Verdruss **103**,29. Zorn **103**,28. d. Priesterweihe **103**,34. Ostern **103**,37. d. Verleumdung **103**,36. d. Nichtigkeit alles Irdischen u. das Glück des

Digitized by Google

Glaubens **103**a,1. Anlass zur Sünde **45**,3. Sünden, die keinen Gewinn bringen **100**,6. d. Ursache der Sünden **44**,60. Josua, den Sohn Nuns **45**,4. d. Gründonnerstag **45**,12. Weihrauch **44**,59; **100**,14. Leib und Seele vor und nach dem Tode **44**,61. Werke und Glauben **44**,72. Hochmut und Demut **44**,16. Verstorbene **44**,18. Kirchengebote betr. des Unglaubens **46**,7. den siebenten Tag nach dem Begräbnis **103**,48. d. Parabel vom Sämann **103**a,16. Belehrung für den Todesfall eines Bischofs, Priesters oder Ordensvorstehers **100**,41. Belehrung für Einsiedler und Mönche **100**,24. Lobpreisung Christi **6**,2. Ermahnungsworte und Segenssprüche für Predigten **102**,15. Verzeichnis von 50 Predigten **103**,6. S. ausserdem **15**,3; **44**,5. 6. 7. 8. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 29. 30. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 45. 50. 52. 61. 71; **45**,1 (vgl. **96**,22). 2. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 13. 16. 17. 18. 20. 21. 22. 23. 24. 25; **45**,6. 28; **46**,1. 2 (vgl. **99**,3). 3. 4 (vgl. **99**,1). 5. 12; **56**,4; **91**,201; **93**,14; **95**,16. 21. 22. 23; **99**,1. 2. 3; **100**,13. 20; **102**,15. 25; **103**,9. 18. 20. 21. 27. 31. 35. 53. 54. 55; **103**a,2. — Vgl. auch **Allerheiligstes.** — c. *Verzeichnis der Anfänge in alphabetischer Folge:* *Ադամ անմահ արար [թէ մահկանացու* *Ոչ անմահ, ոչ մահկանացու* **96**,27. *Ազդոյ և օգտակար և կարևոր են պատճոյն պնդութիւն* **38**,92; **39**,34. *Ահա եհաս Հրաման ի Տեառնէ առ մարգարէ Ծունան քարոզել ի Նինուէ* **38**,50. *Ահատամ ձեզ ձայն փրկութեան, քարոզ աւետից* **100**,7. *Ամենազօր թագաւորին մերոյ Քրիստոսի* **38**,1a. *Ամենայն գիրք աստուածային դատաւոր քարոզեն* **45**,1; **96**,22. *Ամէն, ամէն ասեմ քեզ, զի մինչ մանուկն էիր անցամբ անձին գօտ ածէ* **44**,62. *Ամուսածին Աստուածաբանն* **103**b,13. *Այլ թէպէտ և նուիրիմ ի վերայ պատարագի պաշտաման* **102**,2. *Այլ զբան Պօղոսի ըստ նկարագրին ոմ կարէ կատարել* **44**,7. *Այս բանք ընդդէմ են ի Հոգեմարտի* **45**,23. *Այս է մեծ կորուստ զրկողացն* **95**,4. *Այս է պատճառն և պատմութիւն ելանելոյն Ադամայ ի դրախտէն. Ծորժամ ստեղծ Տէրն զԱդամ* **96**,20; **100**,2. *Այս Հրաման մարգարէական մեզ բան զամենայն փող մեծաձայնագոյն* **39**,2. *Այսպէս ասէ երանելին Ծոբ* **100**,8. *Այսպէս է ողորմութեանն Աստուծոյ զօրութիւնն* **95**,19. *Այսպէս Հրամայեն վարդապետք եկեղեցւոյ թէ քրիստոնէիցն բարի գործքն* **45**,17. *Այսպէս սահմանեն վարդապետք. Հաւատն է ունակութիւն* **44**,73. *Այսօր ուրախութիւն մեծ լի ընտրութեամբք զարհուրք ցուցանէ զիս պատմել զբան* **38**,108. *Այր մի յերուսաղէմէ ... Այր զԱդամ ասէ վասն կատարեալ հասակին* **38**,94; **39**,36; **45**,19. *Ապրեցոյ զիս ի կաւոյ,*

Digitized by Google

զի մի ընկլեսցէ սաղմոս 44,52. Առա-
կաւոր բանս տէրունի ի վերայ գ
իրաց պատշաճի 44,2. Առաջին սրբու-
թիւն անուանի հաղորդութիւն 46,3;
99,1. Առաքեալն հեթանոսաց և վար-
դապետն աշխարհի 44,32. Առաքինու-
թիւն է առնել և ոչ գիտել 44,72.
Առն միոջ էին երկու որդիք. Դէմք
առակիս առ ամենակալ բնութիւն
Աստուծոյ հայի 38,70; 39,18; 103,45.
Ասաց առաջ քան զայս թէ գալոց է
որդի մարդոյ 103,50. Ասաց նախ քան
զայս, թէ մատուցանես պպատարագս
քո 44,8. Աւետ բշնամութիւն է մեծ
պակասութիւն 44,24. Աւետ իմաս-
տունքն, թէ բարի է միաբանել ընդ
բարիսն 103,20. Աւետ վարդապետք
եկեղեցւոյ, թէ յերից պատճառաց գործէ
ոք զմեղս 44,60. Աւետ վարդապետք,
թէ բազում օգտութիւն ունի խոստո-
վանութիւնն 44,28. Աւետ վարդա-
պետք ի յամենայն իրս կարգեցեալս
առ վաճառն իւր 56,4. Աստ աստուածային
գիրն. Եկաց Մովսէս ի լեառն Սինայ
103,49. Աստ իմաստնացեալն յԱստու-
ծոյ Սողոմոն, թէ մահ և կեանք ի ձեռն
լեզուի 103,35. Աստանօր յաղագս գ
իմն պիտոյից է ձեռնակութիւնս մեր
103,58. Աստ նկարեալ է խորհուրդ
մարգարէիցն 45,24. Աստուածային
հրաման պատուէր պատն եղաւ ի դրախ-
տին 95,20. Աստուած բանն Հօր և
համագոյակիցն Հոգւոյն սրբոյն 38,105;
39,47. Աստուծոյ և Տեառն մերոյ Յի-
սուսի Քրիստոսի սուրբ առաքեալն ասէ.
Սկիզբն իմաստութեան երկիւղ Տեառն
է 15,4. Արար Աստուած մարմին հոգի,
հոգի և մարմին և զարդարեաց ի նմա-
նութիւն իւր 100,27; 103,38. Արա-
րիչ բանն Աստուած անքննելի զօրու-
թեամբ 95,29. Արարիչն Աստուած
ողորմած և արդար քարոզեն 44,15.
Արդ ամենից իրաց հարցմունք են հինգ,
որպէս ասէ Դաւիթ եռամեծ փիլիսոփայն
56,2. Արդեայս մեծ և ահաւոր տօնիս
ուրախութիւն եղև 28,39b. Արդ դուք
միամտութեամբ լուարուք 95,2. Արդ
եկայք ժողովուրդք Աստուծոյ և մաքրա-
փայլ աղօթիւք ձերով 38,2. Արդ ես
լի ամենայն յանցանօք և ունայն ի
վարուց առաքինութեանց 38,27; 39,19.
Արդ զայս ամենայն, զոր մեք ի մեզ
հանելով ցուցաք 44,29. Արդ կամի-
ցիս ուսանել, թէ որպիսի զարդք են
մարդկան պահք 38,47. Արդ հոգի
ամենայն մարդոյ, որ ելանէ ի մարմնոյ
95,19. Արդ որ ոք լուծանէ զպահս
սրբաթին և զչորեք շարաթին, ոչ
միայն մեղանչէ 38,87. Արդ վասն
առակի տնտեսին չորս ինչ ասելի է.
Նախ, թէ քանի իրօք զանազանի մեծու-
թիւն Աստուծոյ 103,46. Արդ քրիստո-
նէութեան սկիզբն և գլուխ մկրտութիւն
է 38,1c. Արթուն կացէք, զի ոչ գիտէք...
Գովելի է արթնութիւնն և յոյժ
պիտանի 38,82; 45,18. Արիստոտէլ
ասէ ի կենաց աշխարհիս 96,33c.
Արմատք դեղոց բժշկաց զցաւս մարմնոց
առաղջացուցանեն 38,91; 39,33. Բազ-
մագութ և բազմատէր է Աստուած

Digitized by Google

103,44. Բազում գաղտաձիգ նետիւք վիրաւորէ սատանայ 38,66; 39,13. Բազում են կերպարանք պատուհասից և սպառնլիքն Աստուծոյ 38,88; 39,29. Բայց նախ գիտելի է, թէ ընդէ՞ր քան զամենայն յետոյ եդ զայս մեղք 41,1h; 103,31. Բայց շրթունս եմ խօսել վասն քո, Որդի Աստուծոյ. զի քեւ բարբառին ամենայն բանաւորք 38,96. Բարեկամն և ամենագութն Աստուած յորժամ կամի կացուցանել 45,20. Գիտելի է, զի արծաթասիրութիւն ոչ միայն զայն ասէ, զոր զարծաթն սիրեն 41,1c. Գիտելի է, զի երկու ազգ է հունձ 103b,16r. Գիտելի է, զի ծերն Սիմէոն 103,52. Գիտելի է, զի կեանք փայտին 44,39. Գիտելի է, զի կերպիւ ոչ է հաճոյ Աստուծոյ զրոյն ի բաց խլել 103a,16b. Գիտելի է, զի վարդապետաց սրբոց խոստովանութիւնն 44,41. Գիտելի է, զի տրտմութիւն և բարկութիւն երբեմն մի են, բայց երբեմն զանազանին 41,1e; 103,28. Գիտելի է, զի ցամաքն ոչ է անուն երկրի 38,99. Գիրք աստուածայինքն ամենայն խորեն և անհաս ծածուկ 103,8. Գովեսցուք զայրն արդար, որ վհասարակաց բարին 43. Գուշակեաց ոմն ի սրբոց համեմատելով քառակրապն $\overline{գ}$ 44,63. Գրեալ է ի գիրս ելից ի $\overline{ե}$ գլուխն 95,31. Դարձարուք այսուհետև և կարգ լանիս առ դասն քահանայից 45,13. Դարձեալ խնդութեան աւետիք, դարձեալ ապաստութեան զգացումն 38,37. Դարձեալ վերստին նորագեսցուք խոստովանութեամբ 44,53. Դէմք առակիս առ ամենակալ բնութիւնն հայի 44,3; 45,14. Եթէ կաղանդն ի ի կիրակի գայ, ձմեռն պինդ 46,16. Եթէ ոք հարցանէ, թէ ընդէ՞ր զբոլոր աղուհացքն պահէք պինդ 94,32. Եկեալ հրաման մեծի արքային առ Մարիամ ի ձեռն Գաբրիելի 38,34. Եկեսցուք ի կարգս քահանայից 46,4. Եղիա Թեսբացի էր յազգէ քահանայից 45,5. Ես և Հայր մի եմք. եթէ ես ի հօր իմում և Հայր յիս 95,7. Երեւելի երկիրս, որ լուսաւորէ զաշխարհս և ջերմացուցանէ 103,37. Երեկ ի գնացեալում երէք շաբաթի աւուրն տնախըմբել արժանաւորեցաք 39,42. Երեկ ի մեծի շաբաթոջ աւուրն զտօն տօնախմբել արժանաւորեցաք 39,41. Երթեալ ի տուն սգոյ առ ննջեցեալսն զի՞նչ օգուտ ունի գնացողին 15,3. Երկերուք, երկերուք և զարհուրացէք 100,6. Երկրորդ անգին մարգարիտ է 46,5. Երկրորդ կապ սատանայի, որով լմբռնէ զմեղաւորն 95,32. Երկրորդ ցոյց տուաւ Քրիստոս զիւր սէրն, որ կամաւ խաչեցաւ 46,100. Եւ աղաչեցաք զԱստուած եօթն օր և եօթն գիշեր և յետ այսորիկ մեկնեցաւ թուղթս այս 46,7. Եւ ասեն ոմանք չառաւփառք և հերձուածողք 70,15. Եւ արդ յետ այսր անբաւ քաղցր կոչմանս Աստուծոյ 102,25. Եւ արդ պարտ է քրիստոնէին աւուրն $\overline{գ}$ հետ աղօթք առնել 38,1e. Եւ արդ վասն սրբոյ կարապետին Քրիստոսի և Յովհաննու Մկրտչին 103,53. Եւ գիտելի է, զի տրտմու-

Digitized by Google

Թիւն բաժանի յ բ, ի հոգևոր և ի մարմնաւոր 41,1d; 103,27. Եւ էր առաջին պատուիրան սէրն և ի համար կանոն այս ժա գլուխ 38,1k. Եւ ընդ աստուածապարգև օրհնութեանս ծանուցում լինի 102,25. Եւ զի առաջին ժամանակն նահապետքն երկար ապրէին 45,6. Եւ զի առաջ քան զգերութիւն Բաբելացւոց 45,9. Եւ մինչդեռ յայնպիսի խորհրդոյն տագնապէր 38,35. Եւ ոմանք յերուսաղէմ ասեն դուռն խաւար 100,13. Եւ ո՞ր իցէ անունն մեծատանն, որ ոչ ուրէք երևի 45,15. Եւ պարտ է գիտել, զի գ ժամ է աղօթքն 46,13. Եւ պարտ է գիտել, զի դ բան զաւակն ծնօղին է պարտական 99,2. Զալևկոս ասէ, որ մեզ պատուիրեցաւ և ամենայն այնպիսեաց 96,33a. Զայս գիտադիր, եղբայր, եթէ զամենայն տեսակ սրբութեան, զոր ունի ոք 95,26. Զառաքելական բանս երեք կերպիւ քննել պարտ է 103,10. Զաստուածախօս զմարգարէի զբանս ի չորս դէմս բաժանել արժան է 103,12. Զաստուածասքանչ և զտիեզերածագ 39,39. Զի գողն Աստուծոյ հակառակ է և սրբոյն անհնազանդ 38,1f. Զի համանուամբ ճոխացաւ սուրբն Ստեփաննոս 103a 12. Զի մարմին երէց է ըստ կարգի քան զհոգին 44,61. Զի՞նչ ասացից և կամ զի՛նչ խօսեցայց 38,75; 39,22. Զհանդէս գերամեծար և փառաւորեալ սրբոց վկայից 103,23. Զոր օրէնսդիրն Տէրն մեր Քրիստոս զճշրագ օրինացն հրամայէ 103,21. Զպատճառ այս բանիս ի վեց դէմս բաժանի. նախ վասն առակի մեծատան 103,57. Զփրկական գաւլուստն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ կրկին անգամ ասեն գիրք սուրբ 44,21. Զօրութիւն աւետարանին պէսպէս օրինակօք 44,35. Է երրորդ ևս ճանապարհք ապաշխարհութեան. զի ի բազմութենէ ճանապարհացն 38,84. Է ոմն հիւանդացեալ ասէ Ղազարոս անուն ի Բեթանիայ ի գեղջէն Մարեմայ և Մարթայ 39,38. Էր ոմն մեծատուն և ագանէր բևհեզս և ծիրանիս և ուրախ լինէր 38,77; 39,24. Ընթացեալ հրեշտակացն աւետարանեցին հովուացն, եթէ եկն քաջ հովիւն 38,36. Ընկալեալ ծառային զհրովարտակ մեծ թագաւորին 38,33. Թէոդորոս ասէ. Ամենայն կատարեալ շէն սկիզբն է 96,33d. Թէպէտ գիտէ հին Թշնամին բնութեան մերոյ ամենաչարն սատանայ 103a 6. Ի բանս յայս չորս ինչ ասելի է, նախ թէ զի՞նչ է բանիւք արդարանալ 44,30. Ի դրախտէն Ադամայ մեկ աղբիւր մի կելանէր 46,12. Ի հաւատալոյ անտի յԱստուած զամենայն բազմաստուածն մոլորութիւն 38,78; 39,24. Իմն, ո՛վ եղբայր, զի ձանձրութեան դևն 41,1f; 103,29. Իններորդ կանոնս գրեմք վասն ահեղ և մեծ գառն և սոսկալի մեղացն 38,1h. Իններորդ Քրիստոս զամէն բժշկութիւնն ի շաբաթ օրն կու գործէր 46,9. Ի շուխղս փառաց քոց, Տէր, ընթանան միտք իմ, Որդի Աստուծոյ 38,57; 39,3. Իսկ այժմ գիտացեալ, զոր կրամոլութիւն և զպատճառս նմին 41,1. Իսկ

Digitized by Google

է աւուրն յիշատակութիւնն և գալն ի գերեզմանն նմանապէս ունի բազում խորհուրդ 103,48. Իսկ պառնկութեան դևն բազում խորհուրդս ունի չարս յորոգայթ և կապ դնէ 41,6. Ի վերայ այսմ բանք վեց իրս տեսանելի է 103,15. Ի տէրունական հրամանացս երեք իրս տեսանելի է. նախ թէ որ է հօտ փոքրիկ 44,4. Ի տօնս տարեկանաց մերոց և յաւուրս նշանաւոր 103,47. Լոյսն համասփիւռ, որ խզուածն էր ի լուսեղէն երկնից 38,100. Լուսրուք ինձ, որդեակք իմ, և ես զերկիւղ Տեառն ուսուցանեմ 20,2d; 27,13; 28,29a. 38; 32,22; 33,17. Խրատ ետուն նախնի ծնողքն Ադամ և Եւայ 45,12. Մանիր, եղբայր, զի նորափառն և անափառն զանազան են 41,1g; 103,30. Կատարեալ հաւատն ի կնոջէս յայսմհէ ունիմք ուսանել 45,25. ...կս բերելով, զի եկին հասին ի Հրէաստան թագաւորք մոգուց 94,1. Հանապազ Աստուծոյ մարդասիրութիւնն պարտիմք քարոզել, եղբայր 39,17. Հանդերձեալք հանդերձ Աստուծոյ վասն յարութեան 44,20. Հարցանեն իմաստունքն, թէ չարն և բարին ուստի՞ իցէ 44,12; 103,18; 103a 16a. Հարցումն. Զի՞նչ իցէ արդեօք խոստովանութիւնն 95,34. Հաւատ ի մի աստուածութենէն ի մարդիկ չնորհ 95,6. Հինգերորդ առնոյ բանս ազգին Իսրայէլի 100,12. Հովուականն աստիճանն և արժանաւորութիւնն 43. Հրամայէ մարգարէն Միքայ և ասէ. Արի և գնա, զի աստ ոչ գոյ քեզ հանգիստ 45,2. Հրաւիրել .... չեցաւ լեցու իմ յուրախ արար բարի կենսաբեր բարիս 38,107. Ճշմարիտ խոստովանութիւն, զոր պարտ է խոստովան Որդւոյն ասել 95,21. Մարգարէին բանս վեց մտօք իմանի. նախ թէ սրբութիւն աղտեղութեան 44,27. Մարդն ի հոգւոյ իմանալոյ և ի մարմնոյ զգալոյ է ստեղծեալ 44,14. Մարմնաւոր աչօք ումեք տեսանել զԱստուած անհնարին է 38,79; 39,25. Մեծաւ սգով և ցաւագին արտասուօք պարտ է մեզ պատմել 38,89; 39,30. Մեծ են գործք աստուածայինքն և հրաշալիք, զոր ոչ միտք խորհել կարին 103,17. Մեծի և հրաշափառ գալստեանն Քրիստոսի, որ է օր առաջին արարչութեանն Աստուծոյ 38,97. Մեղաց պատճառն այս է, թէ կուգես որ ի մեղաց ազատիս 45,3. Մի՛ հրամանել յԱստուծոյ և ասաց. բխեսցէ երկիր խաշն և գազան 38,80. Մի ոք տղայական բարուք և անընտրողական մտօք ժպրհեսցի 38,74; 39,21. Յաղագս քառասնորդաց պահոցս գ ինչ հարցանելի է 44,9. Յաղօթս կալով մեր անուամբ և անպատմելի խորհուրդքն 95,22. Յայնժամ գնաց, ասէ, Քիստս և եկն ի կողմանս Տիւրոսի. Զարմանայր աւետարանիչն թէ ահա կին մի 39,32. Յայնժամ վարեցաւ Քիստս յանապատ 95,30. Յայս բանիս վերայ երեք ինչ ասելի է. նախ վասն արթնութեան և քնոյ 44,10. Յայսմ բանէ դ ինչ ասելի է. նախ թէ քան պատճառի 103,13. Յայսոսիկ քննելով զմիտս պարտիմք մաքրել, զի ուղիղ խնայցուք 45,16.

Digitized by Google

Ցայսպէս ասէ Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս. Արթուն կացէք 102,25. Ցայտնեացի մարդն անօրէնութեան 44,19. Ցարութիւն քո, Քրիստոս, զարթուցանէ զիս ճառել զինքենէ 38,108. Ցաւուր ուրբաթուն ասաց Աստուած .... Տես, եղբայր, զգործս Աստուծոյ 38,102. Ցետս որդի նաւեայ էր յազգէն Եփրեմի 45,4. Ցերկրորդումն աւուր արարչութեանն 38,98. Ցետ զարդարելոյ զերկիր ծառօք և տնկօք 38,101. Ցերեկեալ ի գնացելումն աւուրն վճծի չորեքշաբաթու 39,43. Ցոյժ չար են ամենայն սովորութիւնք չարին 38,67; 39,14. Ցորժամ երիտասարդն էիր, պարտ էր քեզ խորհել զաներեւութեան 38,86; 39,28. Ցորժամ վմոաւ ածեմ զդիւրածախս կենցաղոյս շրջանակս 38,90. Ցորժամ որ տեսանէ հայրն զորդին, թէ յոր արուեստ սէր ունի և փոյթ 44,13. Ցորժամ վարդապետն բարեփառ, յայնժամ աշակերտն 38,63. Նախախնամողն ամենայնի նախ ի դրախտին պատուիրեաց 100,5. Նախ այն է, զ̄ը օրն ստեղծեաց զլաթաթծս 44,64. Նախավկայն Քրիստոսի և անդրանիկն մարտիրոսաց սուրբն Ստեփաննոս 38,26. Նախատես գիտութիւնն Աստուծոյ ընտրեաց զլաւսն 44,33. Նախ գիտելի է, զի երեք են տեսակ բարի գործոց 44,5. Նախ գիտելի է, զի խոստովանութիւնն է հարկաւոր որպէս մկրտութիւնն 44,40. Նախ գիտելի է, զի մարդն հոգի է և մարմին 44,26; 103,54. Նախ գիտելի է, զի որպէս մարդս հոգի է և մարմին, նոյնպէս սուրբ բանն 45,10; 46,1; 99,3. Նախ զի մի՛ լիցի ցոյցս մարդկան 44,36. Նախ զի շինութիւն է աշխարհի ըստ Դաւթի 44,46. Նախ ի լուր լսելեաց, երկրորդ իմացմամբ 103,33. Նախ ճանապարհ կոչի աստի կեանքս 44,44. Նախ չէ պարտ խօսել ի ժամ աղօթից 94,30. Նախ պարտ է աստուածասիրաց ստանալ հաւատս ուղիղս 93,5. Նախ պարտ է գիտել, զի՞նչ է սահման քահանայութեան 103,34. Նախ պարտ է գիտել, թէ ուստի՞ լինի հաւատն 44,6. Նախ պարտ է իմանալ, թէ զի՞նչ է քրիստոնէութիւն 38,1b. Նախ տեսցուք զվեցերորդն ամիան, թէ վասն է՞ր պատճառի յիշէ և յորմէ հետէ 103,43. Նախ տեսցուք, թէ զի՞նչ է ապաշխարութիւնն 44,45. Նախ տեսցուք, թէ քանի՞ չար օր է մարդոյն 103,14. Նինուէ էր քաղաք մեծ Ասորեստեան 45,7. Նոր երկինք, այսօր ի յերկրի հաստատեցաւ գերեզման սրկչին մերոյ 38,103; 39,45. Շաբաթ տուաւ Հրէից ազգին և ասացաւ, թէ հանգիցէ գրաստ քո 38,71. Ողորմութիւնն է գթութիւն սրտի ի վերայ ողորմելեաց 46,11. Ոմանք զբանս զայս առ ահի յԱստուած հանեն, զի նա է իշխան 44,11. Ոչ է պարտ քրիստոնէիցն երդնուլ սուտ կամ իրաւ 38,1g. Ոսկի որչափ ի տան իցէ, երկիւղ է յականահատաց 38,58; 39,4. Ո՛վ եղբարք իմ սիրելիք և քրիստոսասէր ժողովուրդք 102,25; 103,16. Ո՛վ իցէ ի ձէնջ մարդ, որ ունիցի բարեկամ 44,38. Ո՛վ հարք սուրբք

Digitized by Google

և պետք ճշմարտութեանն 54,1. Ո՛վ ոչ ոք հիանայ ընդ արարչութիւնս Աստուծոյ 38,104; 39,46. Ո՛վ քահանայք և ժողովուրդք Աստուծոյ, գիտացէք և ի միտ առէք 95,3. Ո՛վ քահանայք, ի պատուիրանս կացէք 102,25. Որ անսկիզբն ես յէութեան, անբաժանելի 38,45. Որպէս ամենակարող է Աստուած ի ստղծանելն 44,23. Որպէս ամենայն ոք առաւել սիրէ զնոր չինուածս 103a 2. Որպէս ասէ Սողոմոն, պատրաստ կաց ի կնոջ պոռնկէ 96,23. Որպէս դայեակ, որ վարժէ զատնդեայ 44,17. Ուր երթեալ դադարեցից և լացից զահեղ անօրէնութիւնս 38,68; 39,15. Որք կամիցին Քրիստոսի հետևողք լինել 100,24. Որք սուրբ հոգւոյն են ցանկացեալք և աստուածային սիրոյն են 38,85. Զորրորդ գրեմք կանոն այնոցիկ, որք սրբութեամբ անանիւ և լինին կտրիճ տղայն 38,1d. Պահք յայտնիք ծածուկ պահօք 38,59; 39,5. Պահքն ի սուրբ սրտէ և յանկեղծ հաւատոց 38,61; 39,8. Պատճառ պահոցս, որպէս ասէ սուրբն Բարսեղ, ի դրախտին օրինադրեցաւ 103,55. Պարտ և արժան է գիտել, զի ծնունդ Քրիստոսի կրկին ուսուցանեն մեզ գիրք 103,51. Պարտ է քահանային զգուշանալ օրինաց 96,21; 100,10. Պղատարկոս ասէ. Տունք յարմատոյ աճէ 96,33b. Պօղոս ասէ. Նախանձուէ բանասարկուին եմուտ մահ 44,31. Սենեքերիմ կռապաշտ թագաւոր էր Ասորոց 45,8. Սէրք սգոյ և աղջամուղջ տրտմութեան զիւրեալ ի վերայ իմ կուտին 38,73; 39,20. Սիրելիք, մի ամենայն հոգոյ հաւատայք 95,16. Սկիզբն բանից երկիւղ Տեառն է 40,2. Սկիզբնաչարն սա և արուեստական անկեալ, որ մայր և գտակ եղև 44,16. Սկիզբն մեղաց ի կնոջէ եղև, և ասէ յառաջ եւայ ճաշակեաց ի պտղոյն 100,9. Սկիզբն ամենայն բարեգործոց հաւատն է 100,4. Սկիզբն պտղաբերութեան ծաղիկ է և սկիզբն առաքինութեան գործոց 40,2. Սոսկան ոսկերք իմ դողութեամբ և սարսափի անձն իմ 38,95; 39,37. Սովորութիւն է մարմնաւոր ծնօղաց 45,21. Ստիպ իմ սիրոյ սրտիս բաղձանաց նուիրել զբանս աղքատ մտաց իմոց 20,2h. Սքանչելի է ծնունդ քո, Որդի Աստուծոյ 38,32. Վայելուչ է մեզ փոքր ինչ վասն վերանալոյն Տեառն մերոյ 38,109. Վասն ընդարձակագոյն և յերկար ասելոյ 39,6. Վարդապետք ասեն, թէ Աստուած ոչ առնէ անիոյթ զիրկութիւն 44,18. Վարդապետք ասեն, թէ գալն Քրիստոսի ի դատաստան քո ազգ է 44,22. Վարդապետք ասեն, թէ եղջիւրն զխոզքն ուտէին 45,22. Վարդապետք ասեն, թէ երկիրս ոչ տայ պտուղ վասն կրկին պատճառի 103,9. Վարդապետք ասեն, թէ հոգևոր գողութիւն ծանր է քան զմարմնաւորն 103,36. Վարդապետք ասեն, թէ սէր պատճառ է 103,22. Տասներորդ կանոնս գրեմք վասն ատելութեան. Արդ ոչ պարտ քրիստոնէից ատել զիրարս 38,1i. Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի

Հրամանքս ի դ դէմն տարորոշի 103,11. *Տեսէք զԱստուծոյ զօրութիւն, տեսէք զԱստուծոյ մարդասիրութիւն* 38,48. *Տեսէք յառաջնումն կիրակէին զպատերազմն և յաղթութիւն* 38,65; 39,12. *Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս եցոյց մեզ, թէ անհնար է* 38,64; 39,11. *Տէրն մեր զապաշխարութիւնն բանիւ և արդեամբք կամեցաւ ցուցանել* 44,25. *Տէրն մեր յաւետարանին զգուշացոյց վասն գալստեան նեռինն* 103,19. *Տուր զխրտ քո Աստուծոյ և յորժամ ցառնու խորհուրդք* 40,2. *Տուրք և ողորմութեան յերկու դէմս որոշի մի հասարակ* 103,59. *Փառաւորեացուք զբազմողորմն Աստուած, զյաճախագութն և զմարդասէրն* 38,93; 39,35. *Քանզի գրեալ է և պատուիրեալ է, մի յալ խոտորիր և մի յահեակ* 95,18. *Քանզի թէպէտ ելանեն դևք ի դժոխոց առ ի փորձել* 95,33. *Քանզի յորժամ զպատարագն մատուցանեմք, յայնժամ յիշեմք ի Քրիստոս զննջեցեալն* 94,29. *Քրիստոնէայք մի անկցին յախտ շնութեան* 38,1e.

Regen-Gebet s. **Riten.**

Reinigung vom Genuss unreiner Speisen s. **Riten.**

Reliquien s. **Jesus, Riten.**

Renuntiatio 17,1.

Requiem s. **Riten.**

Reskript s. **Katharina.**

Reue s. **Mandakuni, Reden.**

Rezepte 86,5. 10. 12; 87; 88; 91,8; 97,57.

Rezitation s. **Tonarten.**

Rhetorik s. **Karapet** Jusbaschean, **Mchithar** v. Sebastia, **Moses** v. Chorene. Vgl. auch 97,17.

Rhipsime, hl., s. **Lebensgeschichten, Nerses** Schnorhali.

Richter s. **Erzväter.**

Ring-Segnung s. **Riten.**

Riten. — Hauptrituale 27; 28. Rituale 29; 30; 31; 32; 33; 33a. Ritual für die Ordination eines Vardapets 34. *Verzeichnis der einzelnen rituellen Vorschriften*: Spendung des Abendmahls 30,5; (an Kranke:) 28,25; 59,2; 31,6; 32,8; 33,2; 33a 10. (Vgl. auch 94,6b). Segnung von Altardecken, Vorhängen für die Kirche und dergl. 27,48; 30,23; 32,32; 33a 28. Begräbnis 27,52. 53; 29,19; (eines Laien:) 28,1. 26. 27. 28; 30,6. 7. 12; 31,8. 14; 32,9. 10. 11; 33,5. 7. 8; 33a 11. 12. 17; (eines Kindes:) 27,2; 28,29. 30; 29,13. 14; 30,8; 31,7; 32,12. 13. 14; 33,9. 11. 12; 33a 13. 14. 18; (eines Laienbruders:) 27,25; 28,15. 16; 29,15. 16; 33,13; (eines Priesters:) 27,1. 4; (eines Priesters, Bischofs und Klostervorstehers:) 28,48; 100,41. Aufnahme der freiwilligen Büsser s. **Johannes** Mandakuni. Entlassung der Büsser am grünen Donnerstage 27,12; 28,37; 32,21; 33,16; 33a 22. Segnung von Christusbildern 28,8. Einkleidung und Tousur der in ein Kloster Eintretenden 27,21; 28,11; der Laienbrüder 27,26; 28,12. Ent-

Digitized by Google

sühnung einer entweihten Kirche 27,47; 30,26; 32,31; 33a 26; derer, die unreine Speisen genossen haben 27,16; 28,44; 29,27; 30,19; 32,29; 33,29; 33a 33; beschmutzer Nahrung 28,45; 32,30. Gebet gegen Fieber 29,25; 40,1; 46,8. Fusswaschung am grünen Donnerstage s. **Ephraim** d. Syrer. Getreidesegnung 27,18; 28,40; 29,20; 30,21; 32,19; 33,19; 33a 32. Segnung von Heiligenbildern 28,10. Segnung der Hochzeitskleider 28,23; 32,5; 33,3a; 33a 4. Segnung der Kapuze (վեղար) der Ordensgeistlichen 27,8; 45,29. Segnung des Kelchs und Kelchdeckels 27,50; 30,24; 32,33; 33,34; 33a 30. Segnung der Kelter 27,19; 28,40; 29,20; 30,21; 32,19; 33,21; 33a,32. Segnung von Kirchenbüchern 27,34; 28,6; 30,16; 33,31; 33a 20; 95,27. Kircheneinweihung 27,43. (Vgl. auch 96,26.) Segnung von Kirchenglocken und Klopfern 27,15; 28,3; 33,35; 33a 27. Segnung von Kirchenmalereien 27,45; 30,22. Segnung von Kirchentüren 27,46; 30,17; 33a 26. Weihe zum Klosterökonom 27,22; 28,14. Weihe zum Klostervorsteher 27,24; 28,13. Salbung des Königs 28,19. Konvertitenaufnahme 27,37. Krankenbesuch 29,23. Gebet am Krankenbett 27,23; 33,38. Behandlung einer Kreissenden 29,22. Kreuzsegnung 27,9; 28,34; 30,27; 32,24; 33,37. Segnung eines Lehrlings bei beendeter Lehrzeit 32,37. Segnung von Marienbildern 28,9. Wiederaufnahme Meineidiger in die Kirche 27,33; 30,20; 32,28; 33,30. Myrrhonsegnung 28,18. Weihe zur Nonne 27,27. Opfer (Erinnerungsopfer:) 29,9; 30,15; 32,16; (Versöhnungsopfer:) 27,6; 28,32; 29,7; 30,13; 32,17. Segnung der Opferfrüchte 27,17; 33,23. Segnung des Opferlamms 29,10; 30,14; 33,27. Segnung des Opfervogels 29,11; 33,28. Segnung des Opfertischs (bei Erinnerungsopfern für Gott:) 27,7; 28,33b; (bei Erinnerungsopfern für Märtyrer:) 27,29; 28,33c; 31,11; 33,26; (bei Sühnopfern:) 27,28; 28,33a; 31,13; 33,25. Priesterweihe (Praeambulum, Weihe zum Ostiarius, Lektor, Exorzisten, Akoluth, Subdiakon, Diakon, Priester) 27,39; 28,5; 103,34. Gebet um Regen 27,35; 28,42; 29,26; 32,27; 33,20; 33a,31. Empfang und Bergung von Reliquien 27,30; 28,17. Requiem und Totenopfer 27,5; 28,31; 29,17; 30,9; 31,9; 32,15; 33,14; 33a 9. Segnung der Sakristei s. **Johannes** Chrysostomus. Segnung des Salzes 29,8. 18; 30,11; 31,10. 12; 33,15; 33a 8. Segnung der Samenkörner 27,18; 28,40; 29,20; 30,21; 32,19; 33,19; 33a 32. Gebete am Sterbebett 33,39. Taufe 28,20; 30,2; 32,2; 92,2; (von Konvertiten)

Digitized by Google

29,4; (von Kindern) 31,3; 33,1; 33a 2. Segnung des Taufbeckens 27,44; 28,2; 30,35; 32,3; 33a 35. Teufelaustreibung 29,24. Tonsur 27,21; 28,11. Trauung (Segnung des Verlobungsrings:) 28,22; 32,4; 33,3a; 33a 3; (Kranzaufsetzung und Kranzabnahme:) 27,3; 28,24; 29,5. 6; 30,3. 4; 31,4. 5; 32,6. 7; 33,3c. 4; 33a 5—7 (dritte Verheiratung:) 33a 34. (Vgl. auch Hochzeitskleider oben). Weihe zum Vardapet 34. Segnung des Velums (փիլոն) 27,8. Wasserweihe (am 6. Jan.) 20,2a; 27,10; 28,21; 29,3; 30,28; 32,20; 33,36; 33a 21 (s. auch **Basilius** v. Caesarea). Wasserweihe (zu Heilzwecken) 27,20; 28,35. Segnung des Weihrauchs 27,32; 28,7; 30,18; 32,25; 33,32; 33a 29. — Vgl. auch **Arakhel** v. Siunikh, **Basilius** v. Caesarea, **Ephraim** d. Syrer, **Johannes** Chrysostomus, **Johannes** Mandakuni, **Liturgie, Nerses** v. Lambron, **Nerses** Schnorhali.

Rom. Kaiser, Könige, Patriarchen von ~ s. **Chronographische** Angaben. Vgl. ausserdem **Antonius** v. Rom u. **Gregor** der Erleuchter.

Römer. Grundforderungen der ~ und Armenier 53,2; 54,2. S. auch **Ananias** v. Sanahin.

römische Kirche s. **Katholiken.**

römische Statthalter s. **Statthalter.**

Rose. Zwiegesang zwischen ~ und Vöglein 103a 15s. S. a. **Nachtigall** u. **Siukhas.**

Rschtunier s. **Sahak** d. Rschtunier.

Ruhm. Über ~ und Sanftmut 96,33.

Sabbatruhe. Predigt über die ~ 44,64.

Sacharia s. **Zacharias.**

Sachwörterbuch s. **Simeon.**

Saghathel s. **Karapet** Jusbaschean.

Sahak III. aus Dsoraphori (7. Jhd.), Katholikos, Kanones 92,5i.

Sahak aus Meghri, Vdp. (17. Jhd.), s. **Besitzer.**

Sahak I. d. Parther, Katholikos (4. 5. Jhd.) s. **Lebensgeschichten.**

Sahak, Bischof der Rschtunier, s. **Lebensgeschichten.**

Sakramente 58,1; 96,8 S. ausserdem **Abendmahl, Ananias** v. Sanahin, **Johannes** Mandakuni, **Lebensgeschichten.**

Sakristei-Segnung s. **Johannes** Chrysostomus.

Salbung des Königs s. **Riten.**

Salomon: Ein Spruch über das Geheimhalten der Fehler eines Freundes 94,17. S. ausserdem **Bibel** u. **Nerses** Schnorhali.

Salzsegnung s. **Riten.**

Sämann s. **Reden.**

Samenkörner-Segnung s. **Riten.**

Samosata in Syrien s. **Nerses** Schnorhali und **Paulus** von Samosata.

Samuel v. Ani (12. Jhd.), Chronik 93,12.

Samuel, Schüler des Barsuma, s. **Lebensgeschichten.**

Samuel, Presbyter (Dorfgeistlicher) (17. Jhd.) s. **Schreiber.**

Sanahin, Kloster beim gleichnamigen

Digitized by Google

Dorf der Provinz Gugarkh, s. **Ananias** v. Sanahin und **Josef** Arghuthean.
Sanducht, hl. s. **Lebensgeschichten.**
Sanftmut s. **Ruhm.**
Sänger s. **Johannes** Mandakuni.
Sanktus-Gesänge 62,6—7.
Sardanapal (Assurbanipal), König v. Assyrien (7. Jhd. v. Chr.). Über seine Namen 97,31b.
Sardika s. **Konzilien.**
Sargis Dschalalean, Bischof (19. Jhd.), Geschichte der Kämpfe der Melikhs v. Karabagh mit den Persern und Türken 71.
Sargis, Erzbischof, s. **Besitzer.**
Sargis, Heerführer, s. **Georg** Vdp., **Karapet** Jusbaschean, **Lebensgeschichten.**
Sargis, Katholikos. Brief an ihn 102,17.
Sargis, Mönch (18. Jhd.) s. **Schreiber.**
Sargis Schnorhali, Vdp. (12. Jhd.), Auslegung der sieben katholischen Briefe 13. Berufung auf ihn 8.
Sargis, Ter (17. Jhd.), s. **Besitzer.**
Sargis, Ter, Sohn des Fürsten Johannes, Lied zum Fest der Geburt Christi 61,104.
Sargis Tschelepi s. **Nahapet.**
Sargis, Vdp., Praedikationslied zum Fest der Himmelfahrt Christi 61,104.
Sargis, Vdp., s. **Besitzer.**
Sargis s. **Schreiber** (4 mal).
Sargis, Lied 64,63.
Sarkawag, Vdp., Chronographische Angaben 96,5.
Sarug s. **Jakob** v. Sarug.
Schahnazarean, Bahram, armenischer Edelmann. Lobpreisung desselben 91,4c.
Schahrimaneanths s. **Stephan** Schahrimaneanths.
Schaltjahr s. **Jakob** aus der Krim.
Schamkhor, Nebenfluss der Kura 54.
Scharlachfarbe. Herstellung der ~ 91,8.
Scharlachlaus. Beschreibung der ~ 91,8.
Schauspiele s. **Johannes** Mandakuni.
Schirak, Gau der Provinz Airarat, 2. S. ausserdem **Ananias** v. Schirak.
Schirmazaneanths s. **Galust** Schirmazaneanths.
Schlange. Gedichte über die Schlange, die Adam aus dem Paradies vertrieben 29,32.
Schlangenbiss. Gebet gegen ~ 51,13.
Schlüsse s. **Karapet** Jusbaschean.
Schnofor s. **Besitzer.**
Schnorhali s. **Nerses** Schnorhali und **Sargis** Schnorhali.
Schöpfung. Abhandlung über die ~ 58,1. Bericht über die -stage 74,10. S. ausserdem **Johannes** v. Ersnka.
Schreiber der Handschriften. Աբրահամ 98. Ordenspriester Ակարիա aus Hghverths 10. Ալավերս 96. Ալեքսանդոս 28. Աղամալ 92. Presbyter (Dorfpriester) Աճառն 58. Weltpriester (Stadtpriester) Առաքել 10. Արիստակես 99. Presbyter (Dorfpriester) Արիստակես 49. Առաք 57. Բաղտասար 25. Բասիլ 75. Գաբրիել 103. Գալուստ 29. Գեորգ 1. Գրիգոր 56. Bischof

Digitized by Google

Գրիգոր 63. Presbyter (Dorfpriester) Գրիգոր 33. Weltpriester (Stadtpriester) Գրիգոր 51. Weltpriester (Stadtpriester) Եփրեմ 20. Զաքարիա 27. Զաքարիա aus Tiflis 45a. Թովմա 95. Vdp. Թովմա 70. Ordenspriester Իգնատիոս 35. խաչատուր 39. Կարապետ 30. Diakon Կարապետ 52. Կարապետ Իւզբաշեան 91. Subdiakon Կարապետ խտրտանեան 101. Կարապետիկ 41. Կիրակոս v. Aliphnar 11. Presbyter (Dorfpriester) Հայրապետ 60. Ղազար 17. Weltpriester (Stadtpriester) Ղազար 38. Ղազար Տէր-Խաչատրեան Դաւիթեանց 79a. Մակար 37. Մարգարէ 17. Presbyter (Dorfpriester) Մարտիրոս 5. Մարտիրոս 98. Մելխիսեդեկ 43. Միքայէլ, Sohn des Weltpriesters Դաւիթ 24. Միքայել 32. Մխիթար 37. Մկրտիչ 86. Մնացականեան 7. Մովսես 52. Ordensgeistlicher Յակոբ 93. Diakon Յակովբ aus Polen 4. Weltpriester (Stadtpriester) Յակովբոս 2. Յովաննէս 21. Յովհաննէս 74. Յովսեփ Արղուտեան aus Sanahin 77. Weltpriester (Stadtpriester) Նիկողայոս 31. Ոսկան 45. Պապայ 23. Weltpriester (Stadtpriester) Պետրոս 46. Presbyter (Dorfpriester) Պետրոս 54. Պօղոս 37. Presbyter (Dorfpriester) Սամուէլ 44. Սարգիս 13. Սարգիս 22. Սարգիս 50. Սարգիս 55. Mönch Սարգիս 67. Subdiakon Սիմէոն 86. Սիմէոն Տէր-Յովսեփեան aus Tiflis 103a. Սիմիոն, Bruder des Vdp. Մովսես 47. Սիմէոն 57. Ստեփաննոս 37. Տէր Ստեփաննոս 87. Arzt Ստեփան Շահնազարեանց aus Tiflis 88. Փիլիպպոս 19.

Schreiborte der Handschriften. — Adana **103**. Agulis **70**. Kloster des hl. Jakob zu Ardsach **91**. Artske **38**. Bachni bei Erserum **29**. Chams **46**. Distrikt Daranagheaths **52**. Kloster Drasark in Kilikien **1**. Dschulfa bei Ispahan **68**; **99**. Distrikt Ekegheaths **52**. Erserum **40**; **48**. Etschmiadsin **77**. Kloster Gardmanik bei Gandsak **28**. Hghverts in Siunikh **20**. Keratn **5**. Khawateaj **63**. Konstantinopel **4**; **43**; **101**. Lemberg **86**. Mogwois in Schirak **2**. Neu-Dschulfa **56**. Pghndzhankh am Schamkhor **54**. Kloster Sewan **37**; **45a**. Sis **22**. Smyrna **44**. Tathew **84**. Tiflis **88**.

Schrift, hl. s. **Bibel, Evangelien, Psalmen.**

Schrifttum s. **Literatur.**

Schulknaben s. **Dichtungen** u. **Nerses** Schnorhali.

Schulterkleid. Edelsteine des ~ s. **Epiphanios.**

Schwarzberg, Kloster in Kilikien, s. **Ignatius** v. Schwarzberg.

Schwein. Über den Nutzen des -s **46,14.**

Schweinefett zur Papierglättung **46,14.**

Schwören s. **Johannes** Mandakuni.

Sebastia in Klein-Armenien s. **Azaria** v. Sebastia, **Basilius** Dichter, **Gregor** Dichter, **Hymnen, Lebensgeschichten, Mechithar** v. Sebastia, **Nerses** Schnorhali.

Digitized by Google

Sechs. Bedeutung der Zahl ~ s. **Vardan.**
Seele s. **Johannes** v. Orotn, **John, Leib.**
Seemann. Vergleich des nichtfrommen Menschen mit dem unkundigen ~ **91,4.**
Segenssprüche für Neuordinierte **102,11.**
Segnungen s. **Riten.**
Selim I., Sultan v. 1512—1521. Bericht über seinen Feldzug gegen Schah Ismail I. **68,3.**
Selim II., Sultan, s. **Sultane.**
Septuaginta. Über die Übersetzer der ~ **94,44.**
Seraph s. **Gebete.**
Serapion aus Edessa (als Katholikos 1603—1604 Gregor XIII.) s. **Besitzer.**
Sergius s. **Sargis.**
Serowb s. **Besitzer.**
Sewan, Insel mit gleichnamigem Kloster im Sewansee (Goktschaisee) 28,37. S. ausserdem **Schreiborte.**
Sext s. **Horen.**
Siebenschläfer s. **Lebensgeschichten.**
Simeon aus Boghazkhesan s. **Besitzer.**
Simeon aus Dschulfa, Vdp., Altarmenische Grammatik **98,7.** S. auch **Besitzer.**
Simeon v. Eriwan, Katholikos (18. Jhd.), s. **Besitzer** und **Melchisedek** aus Konstantinopel.
Simeon, Subdiakon, s. **Schreiber.**
Simeon Ter-Josewphean s. **Schreiber.**
Simeon, Sachwörterbuch **47,1;** katenenartiges Sammelwerk als Anleitung zum Predigen **47,2.**
Simeon, Bruder des Vdp. Moses, s. **Schreiber.**
Simeon s. **Schreiber.**
Simon, Ordenspriester, s. **Besteller.**
Simon Petros aus Tiflis, Lied auf die Auferstehung **103a 19a.**
Simon Petros, Apostel, s. **Petros.**
Sinai s. **Israeliten.**
Sirach. Buch ~ **40,3.** Zitate daraus **103a 7.** Vgl. auch **44,18.**
Siukhas, Lied auf die Nachtigall und die Rose **102,26.**
Siunikh, armenische Provinz, s. **Arakhel** v. Siunikh, **Hghverts, Stephanos** v. Siunikh.
Skewra, Kloster bei Lambron in Kilikien, s. **Georg** v. Skewra.
Smbat, Kronfeldherr (13. Jhd.), s. **Johannes** v. Damaskus.
Smyrna in Nikomedien s. **Schreiborte.**
Sohn s. **Dreieinigkeit.** Verlorener ~ s. **Johannes** Chrysostomus, **Ignatius.**
Sokrates, Philosoph. Zitate aus seinen Reden **97,16b.**
Sokrates Scholasticus (5. Jhd.). Abschnitt aus einer anonymen Bearbeitung seiner Kirchengeschichte **52,18.**
Sonnenbahn s. **Jakob** aus der Krim.
Sonnenwenden s. **Jakob** aus der Krim.
Sonntagsbuchstaben 85,1c.
Sonntagsfrühgottesdienst s. **Frühgottesdienst.**
Sonntagsruhe und Sonntagsheiligung. Ermahnung betreffs derselben **46,9.** S. ausserdem **Sabbatruhe.**
Speisen s. **Riten.**

Digitized by Google

Speisegebote. Fragen u. Antworten betreffs derselben **94**,34.
Sprachenverteilung s. **Babel.**
Spiridion, hl., s. **Lebensgeschichten.**
Sprichwort 95,23.
Sprüche 97,29.
Stanislawow 81.
Städte s. **Geographie, Nerses** v. Lambron.
Statthalter. Fragen und Antworten betreffs der römischen ~ in Palaestina **94**,46.
Stephan s. **Stephanos.**
Stephanos v. Eudokia, Vdp., Prdgt. zum Fest des Protomartyrs Stephanos **103**a,12.
Stephanos, Musiker. Erwähnung seiner Anordnung der Stimmen nach 26 Naturlauten **94**,37c.
Stephanos aus Polen (17. Jhd.), Blumengarten d. Gebete **50**,1—2. S. auch **Aristoteles** u. **Dionysius** Areopagita.
Stephan Schahrimaneanths, Arzt aus Tiflis, s. **Schreiber.**
Stephanos aus Siunikh (8. Jhd.) **10**,6. — Antwort auf d. Brief d. Patriarchen Germanos **52**,20. S. auch **Gregor** von Nyssa, **Lebensgeschichten** u. **Nemesios** von Emessa.
Stephanos Stephaneanths, (17. 18. Jhd.) Grammatik d. altarmenischen Sprache **81**.
Stephanos, Lied zum Fest d. Himmelfahrt Christi **61**,71.
Stephanos, Schüler des Maschtoths von Eghivard, Lebensbeschreibung desselben **27**,36, **28**,47.
Stephanos, Protomartyr, s. **Dichtungen, Ephraim** d. Syrer, **Hymnen, Karapet** Jusbaschean, **Lebensgeschichten, Nerses** Schnorhali.
Stephanos v. Tochath (16. Jhd.), Lobschreiben an seinen Lehrer Erzbischof Petros und Gedicht **102**,12.
Stephanos s. **Schreiber.**
Στοιχεῖα s. **Euklid.**
Sterbende, Sterbebett s. **Riten.**
Stimmen. Fragen und Antworten betreffs der Zahl der Stimmen **94**,37c.
Stufenpsalmen. Erklärung der Benennung ~ **97**,46.
Subdiakon (*կիսասարկաւագ* od. *գպիր*) s. **Riten.**
Subjekt und Praedikat s. **Logik.**
Sukhias, Vdp., Gedicht auf Abraham Tschelepi **41**,3.
Sukhiassianer s. **Lebensgeschichten.**
Sultane. Vorzeichnis der türkischen ~ mit chronographischen Angaben **44**,47. Namen der ~ bis auf Selim II. **96**,16.
Sünden s. **Reden.**
Sündenbekenntnis und Lossprechung **31**,24. Vgl. auch **Johannes** Chrysostomus.
Sündenfall Adams **94**,11; **96**,20; **92** Anm.
Sünderin. Gedichte über die Duldsamkeit gegen die ~ **29**,32.
Sündenvergebung. Gedicht um ~ **102**,13b.
Sündflut. Fragen und Antworten be-

Digitized by Google

treffs der Jahreszeit, in der die ~ eingetreten 94,58f.
Swinneforth in England s. **John.**
Synodalrede s. **Nerses** v. Lambron.
Syrisch. Übersetzungen aus dem -en s. **Abu-Sajid, Erzväter, Ischauchan, Jahjā** ben **Isā, Michael** d. Syrer, **102**,18.
Tabellen. Synoptische ~ zu den Evangelien 3; 4. ~ zur Angabe der Tage und Stunden nach römischer und türkischer Benennung beim Beginn des ersten Mondviertels **104**,12.
Tabernakelfest. Lied zum ~ **61**,87.
Tabris in Persien s. **Gregor** Geistlicher.
Tage und Stunden s. **Tabellen.**
Tagzeiten s. **Horen.**
Taron, Gau in der Provinz Turuberan, s. **Chatschatur** v. Taron.
Taten, 7 gute s. **Plato.**
Tathew, Kloster mit gleichnamigem Dorf in Siunikh, s. **Besitzer, Gregor** v. Tathew, **Schreiberte.**
Taufe. Abhandlung über die ~ **70**,15. S. ausserdem **Johannes** v. Ersnka, **Reden, Riten.**
Taufbecken-Segnung s. **Riten.**
Taufkleid 28,20.
Taufpate 28,20.
Tausch s. **Johannes Vanakan.**
Tempora s. **Grammatik.**
Ter-Ghasarow s. **Besitzer.**
Ter Grigor s. **Besitzer.**
Ter Stephanos s. **Schreiber.**
Terz s. **Horen.**
Testament s. **Bibel.**
Teufelaustreibung s. **Gebete, Riten.**
Thabor, Berg in Palaestina **61**,17.
Thadäus, Apostel, s. **Addai, Lebensgeschichten.** Apostel- ~ -Kloster bei Dschulfa s. **Besitzer.**
Theatiner-Orden s. **Klemens** Galanus.
Theben s. **Paulus** v. Theben.
Theodorus s. **Moses** v. Chorene (Chrie).
Theodorus v. Antiochia s. **Diodor.**
Theodorus, Stratelat, s. **Lebensgeschichten.**
Theodosiopolis s. **Erserum.**
Theodosius d. Grosse, Kaiser v. 379—395, s. **Lebensgeschichten.**
Theologie. Abhandlung zur ~ **58**,1. Kleineres Bruchstück **97**,18. Fragen u. Antworten zur ~ **93**,15; **96**,25; **102**,4. S. ausserdem d. einzelnen Teile wie **Dogmatik, Exegese** etc. etc.
Theophanos, hl., s. **Lebensgeschichten.**
Theophilos, Schüler des Addai, s. **Addai.**
Theophilos, Diakon, Schüler des Johannes Chrysostomus (4. Jhd.), Reden: über die Grablegung und Auferstehung Christi **38**,104. 105; **39**,46; über das Grab, das Gott aufgenommen (dem Katholikos Zacharia zugeschrieben) 38,103.
Thoma s. **Thomas.**
Thomas, Apostel, s. **Lebensgeschichten.**
Thomas v. Aquino (13. Jhd.), Berufung auf ihn **97**,28.
Thomas v. Kempen (15. Jhd.), Über die Liebe **97**,27.

Digitized by Google

Thomas (aus Italien oder aus Lemberg?), Grammatik der altarmenischen Sprache, übersetzt von Vdp. Oskan aus Eriwan **80.**

Thomas v. Metsopha (15. Jhd.) **35.**

Thomas, Vdp., s. **Schreiber.**

Thomas s. **Schreiber.**

Thron Gottes. Lied auf den ~ ~ s. **Gregor** v. Narek.

Thulkuran s. **Johannes** v. Thulkuran.

Tiberias, See, s. **Hundertdreiundfünfzig.**

Tiergestalten. Über die 4 ~ **44**,63.

Tierkreis s. **Azaria** aus Sebastia.

Tiflis s. **Ali, Bethlehemskirche, Galust** Schirmasaneanths, **Georg** Ter Movseseanths, **Karapet** Khotsareanths, **Schreiborte, Simon** Petros aus Tiflis, **Zacharias** aus Tiflis.

Tigranakert in der Provinz Aghdznikh s. **Johannes** v. Tigranakert.

Timotheus, Apostelschüler, s. **Dionysius** Areopagita.

Tinte. Rezept zur Herstellung von ~ **91**,8.

Tiran II., König v. Armenien (4. Jhd.), s. **Armenien.**

Tiran, Vdp., Antworten auf die Fragen der albanischen Könige Atrnersch und Phibe **94**,27.

Tischsegnung s. **Riten.**

Tod. Anonyme Abhandlung über den ~ **96**,33. S. auch **Geistliche.**

Todsünden. Verzeichnis der ~ und der ihnen entstammenden Sünden **94**,2.

Tonakan, Weltpriester (Stadtpriester), Gedichte **63**,10.

Tonart. Fragen und Antworten betreffs der für die Rezitation der Evangelien, Apostelbriefe und Propheten geeignetsten ~ **94**,37h. Vgl. auch **Hymnen.**

Tonsur s. **Riten.**

Toromen s. **Bagarat.**

Totenfeier s. **Ambitskh.**

Totenfest. Messlied zum ~ **61**,103.

Totengericht. Polemik gegen die Annahme eines -s sofort nach der Trennung von Leib und Seele **94**,56.

Totenlieder s. **Dichtungen.**

Totenopfer s. **Riten.**

Trapezunt s. **Gregor** v. Trapezunt, **Kyriakos** v. Gandsak.

Traubensegnung s. **Nerses** Schnorhali.

Traukleider-Segnung s. **Riten.**

Traurigkeit. Abhandlung über die ~ **97**,16c.

Trauungsritus s. **Riten.**

Trinität s. **Dreieinigkeit.**

Trinker und Fresser. Satire auf ~ ~ ~ s. **Karapet** Jusbaschean.

Trost der Armen s. **Johannes** Mandakuni.

Trostlied an einen Fürsten s. **Nerses** Schnorhali.

Trunksucht s. **Johannes** Mandakuni.

Tsaghkoths am Sewansee s. **Johannes** aus Tsaghkoths.

Tsar (Tsarths) in Siunikh s. **Johannes** aus Tsar.

Digitized by Google

Tschamtschean s. **Michael** Tschamtschean.
Tugendhaftes Leben s. **Johannes** Chrysostomus; **Vardan.**
Tugenden der Seele s. **John.** Vgl. auch **Gnaden.**
Türken-Kämpfe s. **Sargis** Dschalalean.
türkische Texte 44,48; 51,20; 62,13 w. 14; 98,10; 103,41; Pflanzen-, Blumen- und Fruchtnamen 97,54.
Turmbau s. **Babel.**
Übersetzer s. **Septuaginta.**
Ungeschaffener und Geschöpfe (Alphabetgedicht) s. **Nerses** Schnorhali.
Ungläubige. Entweihung einer Kirche durch ~ s. **Riten.**
Unitarier (vereinigte Brüder). Polemik gegen die ~ 56,8.
Untergang der Welt. Abhandlung über den ~ ~ ~ 58,1 f.
Unterhaltungsaufgaben s. **Ananias** v. Schirak.
Unterweisungen s. **Reden.**
Unzucht. Predigt über die ~ 95,4.
Urbath s. **Paraskeue.**
Urstoff. Definition des -s 97,48. Benennung des -s nach den Alten 97,49.
Urteile s. **Karapet** Jusbaschean.
Vadschakan, König der Albaner (5. Jhd.), s. **Abraham** Bischof.
Vahan Kamsarakan, Fürst, s. **Kreuz.**
Vakas s. **Schulterkleid.**
Vanakan s. **Johannes** Vanakan.
Varag, Kloster bei Van in Vaspurakan, s. **Georg** Vdp.
Vard, Patrizius, s. **Atom.**
Vardan Arewelthsi, Vdp. (13. Jhd.), Geschichte 68,2; 70,4. Geographie 97,10; 98,17; 102,21; 103,56. Fabeln 94,24a; 102,5. Kommentare: zum Propheten Daniel 10,6; zu den Angaben der hl. Schrift über das Grab Christi 94,6a. Reden: auf Johannes v. Odsun 70,11; über die rastlosen Würmer 38,2; 39,27. Belehrung über das tugendhafte Leben 95,10. Bedeutung der Zahl 6: 95,12. Übersetzungen s. **Michael** d. Syrer u. 102,18.
Vardan Junanean, Beichtspiegel 58,4.
Vardan d. Mamikonier (5. Jhd.) s. **Elisaeus** Vdp.
Vardaner s. **Jakob** Dichter u. **Lebensgeschichten.**
Vardapet. Weihe zum ~ 34.
Vardavar. Predigt über das -fest 103,59. ~ Lamm-Segnung s. **Riten.**
Vassakeanths s. **Karapet** Vassakeanths.
Vater s. **Dreieinigkeit.**
Vegen s. **Besitzer.**
Veghar-Segnung s. **Riten.**
Velum-Segnung s. **Riten.**
Verdruss. Predigt über den ~ 103,29.
Vereinigung der griechischen und armenischen Kirche 52,3.
Vergil, zur Dreieinigkeit 95,28.
Verklärung Christi s. **Basilius** v. Caesarea, **Nerses** Schnorhali u. 103,50.
Verleumdung. Predigt über die ~ 103,36. Vgl. auch **Johannes** Mandakuni.
Verlobungsring-Segnung s. **Riten.**

Digitized by Google

Verlorener Sohn s. **Ignatius** aus dem Kloster Schwarzberg.
Versöhnungsopfer s. **Riten.**
Verstorbene. Predigt über ~ 44,18. S. ausserdem **Ephraim** d. Syrer. Opfer für ~ s. **Riten.**
Versuchung eines Aussätzigen 94,16.
Vertragsbrief s. **Agathangelos.**
Verwesung und Unverwesbarkeit s. **Jesus.**
Vesper s. **Horen.**
Vier. Aufzählung von Dingen und Verhältnissen, die mit der Zahl ~ zusammenhängen 93,11; 96,31.
Vierzig Märtyrer s. **Sebastia.**
Vision der Gottesmutter 46,6; 99,4. S. ferner **Johannes** Kosern.
Vlas, Vdp., s. **Besitzer.**
Vokabulare 82; 83.
Volk. Aufsicht der Priester über das ~ s. **Johannes** Mandakuni.
Völker mit Literatur 94,37d.
Vollmond s. **Jakob** aus der Krim.
Vorfasten 38,49. S. ausserdem **Jakob** aus der Krim, **Johannes** Vanakan.
Vorhänge (der Kirche) s. **Riten.**
Vorschrift für alle Christen s. **Johannes** v. Ersnka.
Vorsichtsmassregeln beim Beten 94,30; der Priester 92,5q.
Vorsteher eines Klosters s. **Riten.**
Voskan s. **Schreiber.**
W... s. **V...**
Wahrheit des Worts s. **Melchisedek** aus Konstantinopel.
Wald von Gedanken s. **Alexander** v. Messina.
Wasserweihe. Lieder zur ~ 61,26; 62,13e. S. auch **Basilius** v. Caesarea u. s. **Riten.**
Weihen s. **Riten.**
Weihrauch 44,59; 100,14. S. ausserdem **Riten.**
Wein s. **Messwein.**
Weintrauben-Segnung s. **Nerses** Schnorhali.
Weltären 93,13c.
Weltuntergang s. **Untergang.**
Werke. Predigt über ~ und Glauben 44,72.
Wesen. Buch der ~ s. **David** d. Unbesiegte.
Weiser und Ameise s. **Ameise.**
Winde. Über die ~ 99,6.
Witze 97,29.
Wort s. **Wahrheit.**
Wörterbuch, botanisch-pharmazeutisches 88,2.
Wundergeschichten 70,20; 94,24. Vgl. auch **Erzählungen, Lebensgeschichten.**
Würmer s. **Vardan** Arewelthsi.
Zacharias, Dichter, Lied auf die Mutter Gottes 98,8d.
Zacharias Giulaspeanths s. **Besitzer.**
Zacharias I. Katholikos (9. Jhd.), Reden über die Karwoche 39,40—44. S. auch **Theophilus** Diakon.
Zacharias, Prophet, s. **Epiphanios, Lebensgeschichten.**

Digitized by Google

Zacharias aus Tiflis, Vdp. (19. Jhd.), Predigtbuch **45a**.
Zacharias, Weltpriester (Stadtpriester), s. **Besitzer.**
Zacharias s. **Schreiber.**
Zacharias, Geheimschriften 97,39.
Zahlenangaben etc. s. **Ananias** von Schirak, **Hundertdreiundfünfzig, Sechs, Vier, Zwölf.**
Zahnschmerzen. Gebet gegen ~ 98,24.
Zauberei. Gebet gegen ~ 98,6. Predigt über ~ 95,4.
Zaubergebete 51.
Zaubermittel 86,1.
Zeiteinteilungen s. **Chronologie.**
Zebedia s. **Jakob** Apostel, **Johannes** Apostel.
Zenon, Kaiser 94,48. 49.
Zephanja, Prophet, s. **Epiphanios.**
Zöllner s. **Johannes** Chrysostomus.
Zorn. Predigt über den ~ 103,28.
Zunge. Gebet gegen die böse ~ 51,14.
Zweinatur s. **Dyophysitismus.**
Zwölf. Bedeutung der Zahl ~ 56,5. S. auch **Kirchenväter.**

Digitized by Google

Verzeichnis der Eigennamen in armenischer Schreibung.

Die Zahlen weisen auf die Seiten des deutschen Registers, das hinzugefügte a bedeutet die linke, b die rechte Spalte.

Աբգար, Ուռհայի (Եդեսիայի) Թագաւոր 186a.
Աբգիու մայրգարէ 242a.
Աբգէմսէհ վկայ 186 a.
Աբեդնագով (Աղարիա), Բաբելոնի երիք մանկանց մէկը 186 a.
Աբէլ 186 a.
Աբխազոմ սարկաւագ 186 a.
Աբու-Սայիդ 186 b.
Աբրահամ Աստապատցի 186 b.
Աբրահամ բանաստեղծ 186 b.
Աբրահամ գրիչ 186 b.
Աբրահամ Մամիկոնեանց եպիսկոպոս 186 b.
Աբրահամ նահապետ 186 a.
Աբրահամ Զէլէպի 186 b.
Ագաթանգեղոս 187 a.
Ագաթոն իմաստասէր 187 a.
Ագնէս (Ագնիսիա) կոյս 187 a.
Ագուլիս գիւղ 187 a.
Ադամ նախահայր 186 a.
Ադդէ, Թադէոս առաքեալի աշակերտ 187 a.
Աղարիա (Աբեդնագով), Բաբելոնի երիք մանկանց մէկը 186 a.
Աղարիա սարկաւագ 191 b.
Աղարիա Սեբաստացի 191 b.
Աթանաս, Աղեքսանդրիայի Հայրապետ 191 a.
Ալավերտ գրիչ 187 b.
Ալէքս, կիւ Մանուէլի վեսան 187 b.
Ալէքսանոս գրիչ 187 b.
Ալի Տփխիսեցի 187 b.
Ալիփինար գիւղ 187 b.
Ականիոս եպիսկոպոս 186 b.
Աղաւնէկ ստացիչ 187 a.
Աղամալ գրիչ 187 a.
Աղամալեան Պետրոս Բիւրթումեանց 187 a.
Աղէքսանդր, Բահրամ Շահնազարեանի որդին 187 b.
Աղէքսանդր Մակեդոնացի 187 b.
Աղէքսանդր Մեսինացի 187b.
Ամբակում մարգարէ 219b.
Ամբրոսիոս, Մեդիոլանու եպիսկոպոս 188a.
Ամիթ քաղաք 188 a.
Ամիրովլաթ Ամասիացի 188 a.

Digitized by Google

Ամոն Աղեքսանդրացի 188 a.
Ամոն իմաստասէր 188 a.
Ամովս մարգարէ 188 a.
Ամփիլոքիոս Իկոնիոնի եպիսկոպոս 188 a.
Անանիա Շիրակացի 188 b.
Անանիա Սանահնեցի 188 b.
Անգէոս մարգարէ 219 b.
Անդրէաս առաքեալ 188 b.
Անդրէաս լանաստեղծ 188 b.
Անկիւրիա քաղաք 188 b.
Անտոն անապատական 189 a.
Անտոն Հռոմայեցի 189 a.
Ապու-Սայիդ 186 b.
Առաքել Հաղբատացի 189 b.
Առաքել կաթողիկոս 190 b.
Առաքել Սիւնեցի 189 b.
Առաքել վարդապետ 189 b.
Առլբում քաղաք 211 b.
Ասապովի խօջա 190 b.
Ասպահան քաղաք 222 b.
Աստուածածին տես Մարիամ.
Աստուածատուր սարկաւագ 191 a.
Աստուածատուր ստացիչ 191 a.
Աստուածատուր վարդապետ 190 b.
Աստուածատուր քահանայ 191 a.
Աստմ վարդապետ 191 a.
Աստմեանք 191 a.
Աստուածաշունչ Թագաւոր 191 a.
Ալաբիա 189 b.
Ալզրում քաղաք 211 b.
Արիսպագացի տես Դիոնեսիոս.
Արիստակէս գրիչ 189 b.
Արիստակէս երէց 189 b.
Արիստակէս վարդապետ 189 b.
Արիստակէս քահանայ 189 b.
Արիստոտէլ իմաստասէր 190 a.
Արծկէ քաղաք 190 b.
Արձան Արծրունի 189 b.
Արղութեանց Ծովսէփ 226 b.
Արշակունիք 190 b.
Արութիւն տես Ծարութիւն.
Աւագ գրիչ 191 a.
Աւետիս քահանայ 191 a.
Ափրաատ արբայ 189 a.
Բաբելոն քաղաք 191 b.
Բաբերդ քաղաք 191 b.
Բագարատ Մամիկոնեան 191 b.
Բագարատ, Տարոնեի եպիսկոպոս 191 b.
Բահնի գիւղ 191 b.
Բաղէշ քաղաք 191 b.
Բաղդադ քաղաք 191 b.
Բաղտասար լանաստեղծ 191 b.
Բալտասար գրիչ 191 b.
Բարթուղիմէոս առաքեալ 192 a.
Բարթուղիմէոս, Մարաղայ եպիսկոպոս 192 a.
Բարթուղիմէոս քահանայ 192 a.
Բար-Հեբրէոս 191 b.
Բարձրահայեանց Ս. Աստուածածին 191 b.
Բարսամ (Բարսումա) ճգնաւոր 192 a.
Բարսեղ արքեպիսկոպոս 192 a.
Բարսեղ լանաստեղծ 192 a.
Բարսեղ կեսարացի 192 a.
Բարսեղ Մաշկեւորցի ճօն 192 a.
Բարսումա (Բարսամ) ճգնաւոր 192 a.
Բեռնարդոս Ս. 192 b.
Բերթումեանց տես Պետրոս Աղամալեան Բերթումեանց.
Գաբրիէլ գրիչ 213 b.
Գաբրիէլ հրեշտակապետ 213 b.
Գաբրիէլ ստացիչ 213 b.
Գալուստ Ամասիացի 213 b.

Digitized by Google

Գալուստ Գրիչ 213 b.
Գալուստ Խօջա 213 b.
Գալուստ Շերմազանեանց 213 b.
Գաղիանոս բժիշկ 213 b.
Գանգրա քաղաք 213 b.
Գերմանոս Հայրապետ 217 a.
Գէորգ գրիչ 216 b.
Գէորգ Երզնկացի 216 b.
Գէորգ զօրավար 216 b.
Գէորգ Կոստանդնուպոլսեցի 216 b.
Գէորգ Սկեւռացի 216 b.
Գէորգ Տէր-Մովսեսեան Տփխիսեցի 216 b.
Գէորգ վարդապետ 216 b.
Գողթն գաւառ 217 b.
Գուրգէն Արծրունի 219 b.
Դրաւոս վկայ 218 a.
Գրիգոր Ակռականդացի 218 a.
Գրիգոր աղա 218 a.
Գրիգոր Աստուածաբան Նազիանզացի 218 b.
Գրիգոր բանաստեղծ 218 a.
Գրիգոր գրիչ 219 a.
Գրիգոր եպիսկոպոս 218 a.
Գրիգոր Երևանցի 218 a.
Գրիգոր Երէց 218 b.
Գրիգոր իշխան 218 b.
Գրիգոր Լուսաւորիչ 218 a.
Գրիգոր ԺԲ. Կաթողիկոս 218 b.
Գրիգոր ԺԳ. կաթողիկոս 218 b.
Գրիգոր Մագիստրոս 218 b.
Գրիգոր Նարեկացի 218 b.
Գրիգոր Նիւսացի 218 b.
Գրիգոր Շաքարչեան 219 a.
Գրիգոր Գ. Պահլաւունի 218 b.
Գրիգոր Բ. Վկայասէր 218 b.
Գրիգոր վարդապետ 219 a.
Գրիգոր Տաթեւացի 219 a.
Գրիգոր Դ. Տղայ 218 b.
Գրիգոր Տրապիզոնցի 219 a.
Գրիգոր քահանայ 218 b.
Գրիգոր քահանայ, գրիչ 219 a.
Դաշտ գիւղ 196 a.
Դարանաղեանց գաւառ 196 a.
Դաւթեանց տես Խաչատրեան.
Դաւիթ Անյաղթ 196 b.
Դաւիթ արքեպիսկոպոս 196 b.
Դաւիթ Հիւպատոս 196 b.
Դաւիթ մարգարէ 196 b.
Դաւիթ մղտեսի 196 b.
Դաւիթ քահանայ 196 b.
Դաւիթ քերթող 196 b.
Դիոդորոս Անտիոքացի 209 a.
Դիոկղետիանոս կայսր 209 a.
Դիոնեսիոս Արիսպագացի 209 a.
Դիոնեսիոս Թրակացի 209 a.
Դիոսկորիդէս բժիշկ 209 a.
Դուին քաղաք 209 b.
Դրազարկ վանք 209 a.
Եահիա իբն Ծիսայ 222 b.
Եբրայեցիք 219 b; 222 b.
Եզեկիա Թագաւոր 220 b.
Եզեկիէլ մարգարէ 212 b.
Եզնիկ Կողբացի 211 b.
Եկեղեաց գաւառ 210 a.
Եղեա աբեղայ 210 a.
Եղիա մարգարէ 210 a.
Եղիշէ մարգարէ 210 a.
Եղիշէ պատմագիր 210 a.
Եպիփան Կիպրացի 211 a.
Եսայի մարգարէ 223 b.
Եսայի Նշեցի 223 b.
Եսայի քահանայ 223 b.

Digitized by Google

Երեմիա բանաստեղծ 211 a.
Երեմիա մարգարէ 223 b.
Երեմիա Օշականցի 211 b.
Երուսաղէմ 223b.
Եւա նախամայր 212 b.
Եւագր Պոնտացի 212 a.
Եւկլիտոս 212 a.
Եւնոմիոս խմաստասէր 212 a.
Եւսեբիոս Աղեքսանդրացի 212 a.
Եւսեբիոս կեսարացի 212 a.
Եւստրատիոս վկայ 212 a.
Եւտիքէս հերետիկոսապետ 212 a.
Եփեսոս քաղաք 210 b.
Եփրեմ Յորին Ասորի 210 b.
Եփրեմ Պափանցի 210 b.
Եփրեմ քահանայ 211 a.
Զաքարիա գրիչ 265 a.
Զաքարիա Ա. կաթողիկոս 264 b.
Զաքարիա մարգարէ 264 b.
Զաքարիա ոմն 265 a.
Զաքարիա վարդապետ Տփղխսեցի 265 a.
Զաքարիա քահանայ 265 a.
Զենոն կայսր 265 b.
Զմիւռնիա քաղաք 259 b.
Էնֆիաճեանց Աւետիք 210 b.
Էջմիածին 213 a.
Էրզրում քաղաք 211 b.
Ըսպահան քաղաք 222 b.
Թաւոր լեռ 261 b.
Թադէոս առաքեալ 261 b.
Թէոդոս Ա. կայսր 261 b.
Թէոդորոս 261 b.
Թէոփանոս 261 b.
Թէոփիլոս աշակերտ 261 b.
Թէոփիլոս սարկաւագ, Ոսկեբերանի աշակերտ 261 b.
Թովմաս Ագուինացի 261 b.
Թովմաս առաքեալ 261 b.
Թովմաս գրիչ 262 a.
Թովմաս Գեմբացի 261 b.
Թովմաս Մեծոփեցի 262 a.
Թովմաս ոմն 262 a.
Թովմաս վարդապետ, գրիչ 262 a.
Իգնատիոս աբեղայ 222 a.
Իգնատիոս Սեւլեոնցի 222 a.
Իլարիոն Ս. 220 a.
Իլվով քաղաք 236 a.
Իլաւիան քահանայ 222 b.
Իսմայէլ շահ 222 b.
Իսմայէլացիք 222 b.
Իսպահան քաղաք 222 b.
Իսրայէլ, Աղուանից կաթողիկոս 222 b.
Իւղբաշեան Կարապետ 227b.
Լաւոդիկէ քաղաք 230 b.
Լէզգիներ 236 a.
Լիւբերիոս պապ 236 a.
Խաղ եպիսկոպոս 195 a.
Խամս քաղաք 195 a.
Խաչատուր գրիչ 195 a.
Խաչատուր Տարօնեցի 195 a.
Խաչատրեան Ղազար 217 a.
Խոսրով, Անձրևացեաց եպիսկոպոս 195 a.
Խոսրով Բ. Ապրուէզ 195 a.
Խորշեան Կարապետ 227 b.
Կայծակ բանաստեղծ 227 a.
Կանա քաղաք 227 a.
Կատարինէ Բ., Ռուսաց կայսրուհի 228 a.
Կարապետ արքեպիսկոպոս 227 b.
Կարապետ գրիչ 227 b.
Կարապետ Խորշեան 227 b.
Կարապետ Մոկացի 227 b.
Կարապետ Իւղբաշեան 227 b.

Digitized by Google

Կարապետ սարկաւագ 227 b.
Կարապետ ստացիչ 227 b.
Կարապետ վաճակեանց 227 b.
Կարապետ վարդապետ 227 b.
Կարապետիկ 227 b.
Կարենեան Յակոբ 227 b.
Կարին քաղաք 211 b.
Կարպիանոս եպիսկոպոս 227 b.
Կեռատն գիւղ 228 a.
Կեսարիա կապադովկացոց 195 a.
Կիլիկիա 228 b.
Կիպրիանոս Անտիոքացի 196 a.
Կիրակոս Ալիսինարցի 230 a.
Կիրակոս Գանձակեցի 230 a.
Կիրակոս ստացիչ 230 b.
Կիրակոս վկայ 230 a.
Կիւրեղ Աղէքսանդրացի 230 b.
Կիւրեղ Երուսաղէմացի 230 b.
Կլէանթէս խմաստասէր 229 a.
Կղեմէս (Աղէքսանդրացի?) 229 a.
Կղեմէս Կալանոս (Գալանոս) 229 a.
Կոստանդիանոս լանաստեղծ 229 b.
Կոստանդիանոս Մեծ, կայսր 229 b.
Կոստանդնուպոլիս 229 b.
Համան ստացիչ 219 b.
Համիթ քաղաք 188 a.
Հայաստան 190 a.
Հայկ նահապետ 219 a.
Հայկազունք 219 b.
Հայրապետ Երէց 219 b.
Հայք 190 a.
Հացունեանց իաչէր 219 b.
Հեղիոդ 220 a.
Հեթում Ա. Թագաւոր 220 a.
Հեթում ստացիչ 219 b.
Հերակլ Բ., Վրաց Թագաւոր 219 a.
Հերակլ կայսր 220 a.
Հերմոգենէս վկայ 220 a.
Հիպոկրատէս 220 a.
Հիպոլիտոս 220 b.
Հնդկաստան 222 b.
Հնդկիք 222 b.
Հոռոմք 256 a.
Հռիփսիմէ կոյս 254 b.
Հրեայք 219 b; 222 b.
Ղազար Խաչատրեան Դաւթեանց գրիչ
Ղազար քահանայ, գրիչ 217 a. [217a.
Ղազարոս Աղքատ 230 b.
Ղասիմ բեն Աբդալլահ 245 b.
Ղուդիկէ քաղաք 230 b.
Ղևի նահապետ 236 a.
Ղևոնդեանք 217 b.
Ղուկաս աւետարանիչ 236 b.
Ղուկաս բանաստեղծ 236 b.
Ղուկաց Խարբերդցի 236 b.
Ձօն Սվինֆորդցի 226 a.
Մամոյենց Յովսէփ 226 b.
Մակարեայեցիք 236 b.
Մակար գրիչ 236 b.
Մակեդոնիա 236 b.
Մահմատ բեն Զաքարիա առաջի 239 b.
Մահմատ, Արաբացոց մարգարէ 239 b.
Մահմատ սուլթան 239 b.
Մաղաքիա մարգարէ 236 b.
Մանազկերտ քաղաք 237 a.
Մանուէլ Կոմնենոս (կիւ Մանուէլ) 237 a.
Մանուէլ վարդապետ 237 b.
Մաշտոց Եղիվարդեցի 237 b.
Մաշտոց (Մեսրոպ) 238 b.
Մաշտոց վարդապետ 237 b.
Մատթէոս առաքեալ 237 b.
Մատթէոս աւետարանիչ 237 b.

Digitized by Google

Մատթէոս բանաստեղծ 237 b.
Մատթէոս երէց 237 b.
Մատթէոս վարդապետ 238 a.
Մարգար ստացիչ 237 a.
Մարգարէ գրիչ 237 a.
Մարիամ Աստուածածին 237 a.
Մարիամ Մաղդաղենացի 237 b.
Մարկոս աւետարանիչ 237 b.
Մարկոսեան Պետրոս 244 a.
Մարգարէ ճգնաւոր 237 b.
Մարտիրոս բանաստեղծ 237 b.
Մարտիրոս գրիչ 237 b.
Մարտիրոս երէց 237 b.
Մարտիրոս ստացիչ 237 b.
Մարտիրոս վկայ 237 b.
Մելքիսեդէկ Կոստանդնուպոլսեցի 238 a.
Մելքիսեդէկ, Կոստանդնուպոլսի Հայրապետ 238 a.
Մեսրոպ երէց 238 b.
Մեսրոպ Մաշտոց 238 b.
Մեսրոպ վարդապետ 238 b.
Միաբարների ընկերութիւնք 263 a.
Մինաս ստացիչ 239 a.
Մինաս վկայ 239 a.
Միքայէլ Ասորի 239 a.
Միքայէլ գրիչ 239 a.
Միքայէլ, Դաւիթ քահանայի որդին 239 a.
Միքայէլ կրօնաւոր 238 b.
Միքայէլ, Կոստանդնուպոլսի Հայրապետ 239 a.
Միքայէլ հրեշտակապետ 238 b.
Միքայէլ ոմն 239 a.
Միքայէլ Զամչեան 239 a.
Միքայէլ Սալլանթեան 239 a.
Միքայէլ վարդապետ, ստացիչ 239 a.
Միքիա մարգարէ 238 b.
Մխիթար Այրիվանեցի 238 a.
Մխիթար Գոշ 238 a.
Մխիթար գրիչ 238 a.
Մխիթար Սեբաստացի 238 a.
Մկրտիչ գրիչ 239 b.
Մկրտիչ դպիր 239 b.
Մկրտիչ կրօնաւոր 239 a.
Մկրտիչ Նաղաշ 239 a.
Մնազական գրիչ 239 b.
Մովսէս բանաստեղծ 240 a.
Մովսէս գրիչ 240 a.
Մովսէս Խորենացի 239 b.
Մովսէս Կաղանկատուացի 240 a.
Մովսէս ոմն 240 a.
Մովսէս ստացիչ 240 a.
Մովսէս ստացիչ 240 a.
Մովսէս վարդապետ 240 a.
Մուավիա ամիր 240 a.
Յաբեթ Նահապետ 223 a.
Յակոբ աբեղայ, գրիչ 223 a.
Յակոբ առաքեալք 222 b.
Յակոբ Ասորի 223 a.
Յակոբ բանաստեղծ 223 a.
Յակոբ երէց 223 a.
Յակոբ Ղրիմեցի 223 a.
Յակոբ Մծբնացի 223 a.
Յակոբ Նահապետ 223 a.
Յակոբ Դ. Զուղայեցի 223 a.
Յակոբ սարկաւագ Լեհացի 223 a.
Յակոբ Սսցի 223 a.
Յակոբ Սրճեցի 223 a.
Յակոբ վարդապետ, բանաստեղծ 223 a.
Յակոբ քահանայ, գրիչ 223 a.
Յակոբ Ւրնեցի 223 a.
Յարութիւն բանաստեղծ 190 b.

Digitized by Google

Յարութիւն տիրացու 190 b.
Յիսուս Քրիստոս 223 b.
Յովէլ մարգարէ 220 b.
Յովասափ գրիչ 226 b.
Յովհաննէս աղա 224 a.
Յովհաննէս աւետարանիչ 224 a; 225 a.
Յովհաննէս բանաստեղծ 225 a.
Յովհաննէս Գառնեցի 225 a.
Յովհաննէս գրիչ 226 a.
Յովհաննէս Դամասկացի 224 a.
Յովհաննէս Դիարբեկրցի 225 a.
Յովհաննէս Երզնկացի 225 a.
Յովհաննէս Թլկուրանցի 226 a.
Յովհաննէս իշխան 225 a.
Յովհաննէս խօջա, բժիշկ 224 a.
Յովհաննէս Մաղքոյցի 226 a.
Յովհաննէս կարապետ Մկրտիչ 226 a.
Յովհաննէս կարբեցի 225 b.
Յովհաննէս կեսարացի 224 a.
Յովհաննէս կոզեռն 225 b.
Յովհաննէս կրօնաւոր 226 a.
Յովհաննէս Համամ 225 b.
Յովհաննէս, Երուսաղէմի հայրապետ 225 b.
Յովհաննէս ճգնաւոր 225 a.
Յովհաննէս Մանդակունի 225 b.
Յովհաննէս Ոսկեբերան 224 a.
Յովհաննէս Որոտնեցի 226 a.
Յովհաննէս Ջուղայեցի, բժիշկ 225 a.
Յովհաննէս վարդապետ Սարկաւագ 224 b.
Յովհաննէս Սրացի 226 a.
Յովհաննէս Վանական Տաւուշեցի 226 a.
Յովհաննէս վարդապետ 226 a.
Յովհաննէս Տէր 226 a.
Յովհաննէս Տիգրանակերտցի 226 a.
Յովհաննէս տիրացու 226 a.
Յովհաննէս Օձնեցի 226 a.
Յովնան մարգարէ 226 b.
Յովսէփ Աստուածահայր 226 b.
Յովսէփ Արղութեանց 226 b.
Յովսէփ Արցախացի 226 b.
Յովսէփ Մամիոյենց 226 b.
Յովսէփ կաթողիկոս Վայոց Ձորից 226 b.
Յովսէփ վարդապետ 226 b.
Յովսէփ քահանայ 226 b.
Յովսիա նահապետ 226 b.
Յուդա առաքեալ 226 b.
Յուսիկ ճգնաւոր 227 a.
Յուստիանէ կոյս 227 a.
Յուստիանոս կայսերք 227 a.
Նադըր շահ 240 b.
Նահապետ բանաստեղծ 240 b.
Նաղաշ Մկրտիչ 239 a.
Նաւեան, Յեսուայ հայրը 242 a.
Նաւում մարգարէ 240 b.
Նեղոս Ս. հայր 242 a.
Նեմեսիոս Եմեսու եպիսկոպոս 240 b.
Նեստոր հերետիկոսապետ 241 b.
Ներսէս Լամբրոնացի 240 b.
Ներսէս Մեծ 240 b.
Ներսէս Շնորհալի 241 a.
Ներսէս ստացիչ 241 b.
Նէոկեսարիա քաղաք 240 b.
Նիկիա քաղաք 241 b.
Նիկողայոս բանաստեղծ 242 a.
Նիկողայոս Մեծ, Միւռոնայ հայրապետ 242 a
Նիկողայոս քահանայ, գրիչ 242 a.
Նիկողայոս քահանայ, Մանաջանի որդին 242 a.
Նոյ նահապետ 242 a.

Digitized by Google

Նուամենիոս 242 a.
Շահաբբաս 186 a.
Շահնազարեան Բահրամ 257 b.
Շահրիմանեանց Ստեփան 257 b.
Շամքոր գետ 257 b.
Շաբարչեան Գրիգոր 219 a.
Շնորհալի 241 a.
Շնոֆրոր ստացիչ 257 b.
Շիրմազանեանց Գալուստ 257 b.
Ոսկան գրիչ 264 a.
Ոսկան երևանցի 243 a.
Ոսկեանք 243 a.
Ոսկեբերան 224 a.
Ովհէ վարգապետ 220 b.
Որոգինէս 242 b.
Որփևս 242 b.
Ունիթոռներ 263 a.
Ուրբաթ սրբուհի 263 a.
Զամչեան Միքայէլ 239 a.
Զէլէպի 186 b.
Պալի խօջա 243 b.
Պանսեմնաս սրբուհի 243 b.
Պանտալևոն սարկաւագ 243 a.
Պապա դպիր 243 a.
Պապպոս Աղէքսանդրացի 243 a.
Պարասկևէ սրբուհի 243 a.
Պարսիկք 243 b.
Պարսկաստան 243 b.
Պետրոս Աղամալեան Բերթումեանց 244 a.
Պետրոս առաքեալ 244 a.
Պետրոս արքեպիսկոպոս 244 a.
Պետրոս Ա. Գետադարձ 244 a.
Պետրոս երէց, գրիչ 244 a.
Պետրոս Հայրապետ 244 a.
Պետրոս Մարկոսեան 244 a.
Պետրոս ոմն 244 a.
Պետրոս ստացիչ 244 a.
Պետրոս վարդապետ, բանաստեղծ 244 a.
Պետրոս Վրացի 244 a.
Պետրոս Տփխիսեցի 244 a.
Պետրոս քահանայ, գրիչ 244 a.
Պետրոս քահանայ, ստացիչ 244 a.
Պիծար 244 b.
Պիղատոս Պոնտացի 244 b.
Պիր-Պահլուլ 244 b.
Պիւթագորաս իմաստասէր 245 b.
Պղատոն իմաստասէր 245 a.
Պղնձահանք վանք 244 b.
Պղուտարքոս պատմագիր 245 a.
Պոնտիանոս 245 a.
Պորփիւր իմաստասէր 245 a.
Պողոմէոս 245 b.
Պրոքորոն աշակերտ 245 b.
Պրոքորոն Միլետրացի 245 b.
Պօղոս առաքեալ 243 b.
Պօղոս անապատական Թէքայեցի 243 b.
Պօղոս գրիչ 243 b.
Պօղոս Ջուղայեցի 243 b.
Պօղոս Սամոստացի 243 b.
Պօղոս Տարսոնեցի 243 b.
Ջուղայ քաղաք 209 b.
Սալլանթեան Միքայէլ 239 a.
Սահակ Գ. կաթողիկոս 256 b.
Սահակ Մեղրեցի 256 b.
Սահակ Պարթև 256 b.
Սահակ, Ռշտունեանց եպիսկոպոս 256 b.
Սամուէլ Անեցի 256 b.
Սամուէլ, Բարսումայի աշակերտ 256 b.
Սամուէլ երէց, գրիչ 256 b.
Սանդուխտ կոյս 257 a.
Սարգիս արքեպիսկոպոս 257 a.
Սարգիս գրիչ 257 a.

Digitized by Google

Սարգիս զօրավար 257 a.
Սարգիս կաթողիկոս 257 a.
Սարգիս կրօնաւոր 257 a.
Սարգիս Շնորհալի 257 a.
Սարգիս Զէլէպի 257 a.
Սարգիս Զալալեան 257 a.
Սարգիս Տէր 257 a.
Սարգիս Տէր, Յովհաննէս իշխանի որդին 257 a.
Սարգիս վարդապետ, լանաստեղծ 257 a.
Սարգիս վարդապետ, ստացիչ 257 a.
Սարդանապալ թագաւոր 257 a.
Սարդիկա քաղաք 257 a.
Սարկաւագ վարդապետ 257 a.
Սերովբ ստացիչ 259 a.
Սևան կղզի և վանք 259 a.
Սէլիմ Ա. սուլթան 259 a.
Սէլիմ Բ. սուլթան 259 a.
Սիմէոն Բողազքեսանցի 259 a.
Սիմէոն գրիչ 259 b.
Սիմէոն դպիր, գրիչ 259 a.
Սիմէոն Երևանցի 259 a.
Սիմէոն, Մովսէս վարդապետի եղբայրը 259 b.
Սիմէոն ոմն 259 a.
Սիմէոն Ջուղայեցի 259 a.
Սիմէոն Տէր-Յովսէփեան 259 a.
Սիմոն աբեղայ 259 b.
Սիմոն Պետրոս առաքեալ 259 b.
Սիմոն Պետրոս Տփխիսեցի 259 b.
Սինայ լեռ 259 b.
Սիրաք, Յեսուայ որդին 259 b.
Սիւքաս լանաստեղծ 259 b.
Սմբատ Գունդստապլ 259 b.
Սոկրատէս խմաստասէր 259 b.
Սոկրատէս Սկոլաստիկոս 259 b.
Սողոմոն Թագաւոր 256 b.
Սուքիաս վարդապետ, լանաստեղծ 260 b.
Սուքիասեանք 260 b.
Սոփոնիա մարգարէ 256 b.
Սպիրիդոն եպիսկոպոս 260 a.
Ստանիսլաւով 260 a.
Ստեփան լանաստեղծ 260 a.
Ստեփան գրիչ 260 b.
Ստեփան Եւդոկիացի 260 a.
Ստեփան Լեհացի 260 a.
Ստեփան, Մաշտոց Եղիվարդացու աշակերտ 260 a.
Ստեփան Նախավկայ 260 b.
Ստեփան Շահրիմանեանց 260 a.
Ստեփան Սիւնեցի 260 a.
Ստեփան Ստեփանեանց 260 a.
Ստեփան Տոքատցի 260 b.
Ստեփան 260 a.
Սրապիոն Ուռհայեցի 259 a.
Վահան Կամսարական իշխան 263 a.
Վաչական, Աղուանից Թագաւոր 263 a.
Վասակեանց կաթողիկոս 227 b.
Վարդ պատրիկ 263 b.
Վարդան Արևելցի 263 b.
Վարդան Մեծ Մամիկոնեան 263 b.
Վարդան Ծունանեան 263 b.
Վարդանեանք 263 b.
Վիրգիլ 263 b.
Վիրք 216 b.
Վլաս վարդապետ 264 a.
Վրաստան 216 b.
Վրացիներ 216 b.
Տաթև վանք 261 a.
Տէր Գրիգոր, ստացիչ 261 a.
Տէր Ղազարով, ստացիչ 261 a.
Տէս Ստեփանոս, գրիչ 261 a.

Digitized by Google

Տիբերիա Մովակ 262 a.
Տիմոթէոս, Պօղոս առաքեալի աշակերտ 262 a.
Տիրան Բ. Թագաւոր 262 a.
Տիրան վարդապետ 262 a.
Տփխիս քաղաք 262 a.
Տօնական քահանայ 262 b.
Փիլէ, Աղուանից Թագաւոր 244 b.
Փիլիպպոս առաքեալ 244 b.
Փիլիպպոս գրիչ 244 b.
Փիլիպպոս Մակեդոնացի 244 b.
Փիլոն Եբրայեցի 244 b.
Փոկաս եպիսկոպոս 244 b.
Քաղկեդոն քաղաք 195 a.
Քամ Նահապետ 219 b.
Քաւթեայ 228 a.
Քերովբ վարդապետ 228 a.
Քերովբեանց Յովհաննէս 228 a.
Քուճուկ Նահապետ 228 a.
Քրիւսիպոս խմաստասէր 196 a.
Օգոստինոս 191 a.
Օսմանցիք՝ 243 a.

Berichtigungen.

S. 10 Z. 7 v. u. lies Jesaia statt Jesaias. — S. 16 Z. 1 v. o. l. Ma XIII 18,1–8 st. Ma XIII 18,1–6. — S. 16 Z. 8 v. o. l. Neumen st. Noten. — S. 16 Z. 21 v. o. l. Ma XIII 62,9 st. Ma XIII 62. — S. 19 Z. 18 v. o. l. HmdEvL. st. HmpEvL. — S. 20 Z. 10 v. u. l. Kaiser st. König. — S. 24 Z. 5 v. u. l. Քաղուածք st. Բաղուածք. — S. 33 Z. 22 v. o. l. c.) st. e.). — S. 36 Z. 18 v. u. l. der Kelter st. des Kelter. — S. 53 Z. 6 v. u. l. Homilie st. Homelie. — S. 56 Z. 13 v. u. l. Mandakuni's st. Mondakuni's. — S. 61 Z. 11 v. u. l. Տէր st. Ծէր. — S. 64 Z. 8 v. o. l. Lc. st. Ic. — S. 65 Z. 10 v. o. l. Tiergestalten st. Tiergestirne. — S. 69 Z. 4 v. u. l. Vorwort st. Vorort. — S. 71 Z. 6 v. o. l. ճշմարիտ st. ճլմարիտ. — S. 77 Z. 5 v. o. l. ոճղգ st. ոճղգ. — S. 85 Z. 15 v. o. l. Գրիգորի st. Գրգորի. — S. 86 Z. 9 v. o. l. Իսկապես st. Իսկապեո. — S. 86 Z. 10 v. o. l. աճհասանելի st աճհասանելի. — S. 88 Z. 6 v. u. l. Գէորգ մեծն st. Գեորգ մեծ. — S. 89 Z. 7 v. o. l. Ա յսաւր st. Ա՛յսաւր. — S. 92 Z. 10 v. u. l. կայք st. Հայք. — S. 93 Z. 10 v. u. l. Պետրոսի st. պետրոսի. — S. 102 Z. 5 v. o. l. Հրեշտակն st. Հերեշտակն. — S. 103 Z. 6 v. u. l. Տար[փ]մամբ st. Տարմամբ. — S. 104 Z. 7 v. o. füge hinzu hinter 37a: 'Lied auf Jerusalem. A.' u. l. Vdp. Jakob aus Sis st. Jakob. — S. 106 Z. 12 v. o. l. Ահէղ st. Ահէզ. — S. 108 Z. 13 v. o. l. Kaghankatukh

Digitized by Google

st. Kaghankatu. — S. 108 Z. 9 v. u. l. թովմա st. թովաա u. Սրապիոն st. Սեբրապիոն. — S. 111 Z. 2 v. u. l. երկրաշարժութեան st. երկրաշափութեան. — S. 112 Z. 9 v. o. l. վիպասանիս st. վիպառանիս. — S. 113 Z. 17 v. o. l. պրակ st. պրակք. — S. 114 Z. 16 v. u. l. Ma XIII 86,3 st. Ma XIII 85,3. — S. 117 Z. 12 v. o. l. Mohammedanern st. Muhamedanern. — S. 118 Z. 3 v. u. l. որ st. որք. — S. 119 Z. 8 v. u. l. ոհՀ st. ոհՀ. — S. 119 Z. 2 v. u. l. մարդակազմութեան st մորդակազմութեան. — S. 120 Z. 3 v. o. l. Ma XIII 75,6 st. Hschr. 66,6. — S. 120 Z. 6 v. u. l. Ջուղայ st. Ջուղայ. — S. 121 Z. 15 v. o. l. منهاج st. صنهاج. — S. 121 Z. 23 v. o. l. معتدل st. صعتدل. — S. 129 Z. 7 v. o. l. Ma XIII 70,1 st. Ma XIII 69,1. — S. 129 Z. 10 u. 12 l. Ma XIII 70,2 st. Ma XIII 69,2. — S. 131 Z. 10 v. o. l. Ma XIII 52,4 st. Ma XIII 75,4. — S. 131 Z. 12 v. o. l. Ma XIII 52,3 e st. Ma XIII 75,3 e. — S. 131 Z. 13 v. o. l. Ma XIII 52,3 f st. Ma XIII 75,3 f. — S. 131 Z. 14/15 v. o. l. Ma XIII 52,3 g st. Ma XIII 75,3 g u. Ma XIII 52,3 h st. Ma XIII 75,3 h. — S. 138 Z. 18 v. u. l. Justinianos I u. Justinos II st. Justinianos I u. II. — S. 144 Z. 9 v. o. l. Thaddäus st. Thadäus. — S. 149 Z. 7—8 l. bewegliche und unbewegliche st. bewegende und unbewegende. — S. 150 Z. 12 v. o. l. Hippokrates st. Hypokrates. — S. 153 Z. 11 v. u. S. 165 Z 7 u. 20 v. u. l. Huldigungsschreiben st. Belobigungsschreiben.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine of five cents a day is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

Digitized by Google

Digitized by Google